DISSERTATIO

In Historiam Sacram primæ mundi ætatis

HABITA PER DIALOGOS

In Academia Divinarum Literarum Seminarii Montis-Falisci.

JUSSU

Eminentissimi ac Reverendissimi

S. R. E. CARDINALIS

MARCI-ANTONII

BARBADICI

Archiepiscopi, Episcopi Montis-Falisci, & Corneti.

Anno Domini MDCCV.

AUCTORE

F. GUILLELMO BONJOUR TOLOSANO,

Ordinis Eremitarum S. Augustini, & in Seminario Montis-Falisci divinarum literarum Professore.





APUD MONTEM-FALISCUM, MDCCV.

Ex Typographia Seminarii. *Superiorum Permiss.*

a

DISSERTATIO

In Historiam Sacram primæ mundi ætatis

HABITA PER DIALOGOS

In Academia Divinarum Literarum Seminarii Montis-Falisci.

JUSSU

Eminentissimi ac Reverendissimi

S. R. E. CARDINALIS

MARCI-ANTONII

BARBADICI

Archiepiscopi, Episcopi Montis-Falisci, & Corneti.

Anno Domini MDCCV.

AUCTORE

F. GUILLELMO BONJOUR TOLOSANO,

Ordinis Eremitarum S. Augustini, & in Seminario Montis-Falisci divinarum literarum Professore.





APUD MONTEM-FALISCUM, MDCCV.

Ex Typographia Seminarii. *Superiorum Permiss.*

ADMONITIO
AD
LECTOREM.


Ebræus interlocutor in primo & ſecundo Dialogo perſonam tuetur non tam Hebræi quàm Chriſtiani, quòd ibi agantur res ſacræ Scripturæ, quæ Chriſtianis communes ſunt cum Hebræis. Qui gerunt perſonam aliorum, nempe Ægyptii, Phœnicis, Græci & Latini proferunt aliquando gentium illarum monumenta, quæ nobis ſervata non ſunt niſi in ſcriptis Chriſtianorum, digniſſima certè quibus nemo fidem abroget. In tertio Dialogo Latinus agit cauſam Editionis Latinæ vulgatæ in numeris annorum aliter expreſſis in Græcis codicibus: Græcus titubanter & inconſtanter loquitur de Editione LXX. Interpretum ob codicum inſtabilitatem: Hebræus planam facit veritatem Hebraicam. Vocabula quædam Ægyptiaca & Arabica deſcripſimus literis Græcis & Hebraicis, quòd nobis defuerint Coptici & Arabici characteres.

DIA-

DIALOGUS I.

In tria priora capita libri Genesis.

INTERLOCUTORIBUS

Hebræo, Ægyptio,
Phœnice, Græco,
Latino.

HEB. 1. MAgnificum atque præclarum est ad commendationem libri Genesis omnibus Gentibus afflandam, quòd sacræ ejus paginæ revocent omnem memoriam priorum temporum: mundi ab summo & æterno Deo conditi ostendant incunabula & primordia: generis humani patefaciant propagationem ab uno omnium stipite: genearcharum describant ætatem: perspicuam & dilucidam contineant de diluvio universali narrationem: terrarum prodant divisionem post diluvium: dispersarum per totum orbem gentium ac nationum recenseant capita: splendidissimas enuncient promissiones de benedicendis in semine Abrahæ omnibus gentibus: famis universalis complectantur historiam: memorent omnium antiquissimas prophetias: proferant maximè oraculum de *Silo*, seu Messiâ *expectatione Gentium*.

ÆG. 2. Necesse est edisseri à nobis quæ his de rebus promunt monumenta Gentium vetustissima: ut inde etiam cognoscamus rerum gestarum veritatem, quas liber ille commemorat. Ægyptius sacerdos, quem in Onuphiti præfectura egregiè de rebus Trojanis loquentem se audivisse testatur Dion Chrysostomus Oratione XI. de popularibus suis ajebat, πᾶσαν τὴν πρότερον ἱστορίαν γεγράφθαι παρ' αὐτοῖς *omnem priorum temporum historiam apud ipsos scriptam esse*. Ut eam Judæi habent in libro Genesis, ita Ægyptii descriptam reperiebant ἐν τοῖς Γενικοῖς Ἑρμοῦ *in Genicis Mercurii* memoratis Eusebio & Georgio Syncello: sive ἐν τῇ κοσμογονίᾳ Τααύτου *in Cosmogonia Taauti*, ex qua prompsit Sanchoniathon quæcunque de rerum creatione protulit. Notum est Taautum esse Mercurium Ægyptiorum, de quo pleniùs in alio loco.

PHOE. 3. Cùm auditis Sanchoniathonem, vobis dubium eſſe non poteſt Phœnicas jam antiquitùs aſſenſos eſſe Ægyptiis de primordiis rerum. Phœnicum hiſtoriam & ipſe Phœnix patrio ſermone ſcripſit is auctor, vir in primis πολυμαθὴς καὶ πολυπράγμων, καὶ τὰ ἐξ ἀρχῆς, ἀφ' οὗ τὰ πάντα συνέστη παρὰ πάντων εἰδέναι ποθῶν. *multiſcius & percurioſus, & ante omnia cupidus ſciendi, quæ fuerunt ab initio, & à quo omnia conſtituta ſunt.* Grandi hoc elogio decoravit Sanchoniathonem ejus interpres Philo Biblius apud Euſebium in primo Præparationis Evangelicæ, ubi inſigne fragmentum extat Phœniciacorum vetuſtiſſimi hujus ſcriptoris. Veniſſe ſuppetias eidem hiſtorico τὰ ὑπομνήματα παρὰ Ἱερομβάλου τοῦ ἱερέως τοῦ θεοῦ ΙΕΥΩ *monumenta ab Jerombalo ſacerdote Dei* JEVO, tradit Porphyrius apud eundem Euſebium.

HEB. 4. Gaudeo Hebræum, Hebræorúmque judicem fuiſſe adjumento Phœnicum Sanchoniathoni. *Jerombalus* ſacerdos Dei JEVO, ſeu JAO, ut legit Theodoretus, eſt *Jerobaal, qui & Gedeon*. Jud. VII. 1. Ut enim ἄμβροτος *immortalis* ponitur à Græcis pro ἄβροτος, ἀμφασίη *obmuteſcentia* pro ἀφασία, Ρεμφὰν Ægyptium Saturni nomen pro Ρηφὰν, Μέμφις urbs Ægypti pro Μέφις, ſeu מוף *Moph*, ut Hebraicè nominatur: ita certè *Jerombal* dicitur pro *Jerobal*, ſive *Jerobaal*. Gedeon quidem non erat ſacerdos, imo nec Levita, cùm eſſet è tribu Manaſſis: ſed ambiguitas vocis Hebraicæ כהן *Cohen*, quæ ita ſacerdotem ſignificat, ut etiam extendatur ad primarios in politicis miniſtros, nempe ad principes, magnates, gubernatores, præſides, facilè creavit interpreti Sanchoniathonis errorem.

PHOE. 5. Non ſanè hoc mirabile: nam Phœnices à quibus cultum Cabirorum accepit Samothracia, *Coen* vocabant ſacerdotem. Id notum ex Heſychio, cui κόης *Coes* eſt ἱερεὺς Καβείρων *ſacerdos Cabirorum*. κόης terminatione Græcâ dicitur pro *Cohen*, ſicut apud Joſephum Κάϊς reperitur pro *Cain*. Sed in callem. *Principium hujus univerſitatis ponit* Sanchoniathon *aerem tenebroſum ac ſpiritu fœtum*, quem appellat χάος ἐρεβῶδες. *Spiritus verò* juxta eundem auctorem *ſuam ipſius procreationem minimè agnoſcebat*.

HEB. 6. Video Sanchoniathonem expreſſiſſe, quod in ipſo Geneſis exordio ait divinus Moyſes: *In principio creavit Deus cælum & terram. Terra autem erat inanis & vacua, & tenebræ erant ſuper faciem abyſſi: & Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas*, ſeu juxta vim vocis Hebraicæ מרחפת *Merahephbeth*, ſovebat aquas. Tenebræ illæ primordiales ſunt *Chaos Erebodes*, ſeu כהות ערב *Caboth ereb* tenebræ veſpertinæ, à quibus ducitur primus mundi dies, juxta illud: *Factumque eſt veſpere & mane, dies unus*, ſeu dies primus. In Hebræo textu legitur: ויהי ערב *Et fuit Ereb*, id eſt, veſpera.

GRÆ. 7. Græcos veteres illos admodum antiquos non præteriit hoc initium rerum: non Heſiodum, juxta cujus Theogoniam v. 116. πρώτιστα χάος γένετο *primùm fuit Chaos*, atque illud quidem cujus *Erebus* ſeu veſpera, noxque primigeniæ luci præcurrerunt; cùm dicat verſ. 123. & 124.

Ἐκ Χάεος δ' Ἔρεβός τε μέλαινά τε νὺξ, ἐγένοντο.
Νυκτὸς δ' αὖτ' αἰθήρ τε καὶ ἡμέρη ἐξεγένοντο.

Ex Chao verò Erebuſque, nigraque nox editi ſunt, nocte autem & æther & dies ſunt procreati. Non auctorem Hymnorum Orphicorum, juxta quem νὺξ γένεσις πάντων *Nox generatio omnium*. Non Thaletem Mileſium, qui, Diogene Laertio teſte, diem nocte poſteriorem agnovit.

LAT. 8. Habuèrunt id cognitum & Latini. *Varro* apud Feſtum *Erebo natam noctem ait. Unde eſt & illud: Erèbo creata fuſcis crinibus Nox te invoco.* Ovidius

lib.

lib. 1. Metamorph. Fab. 1. unum in principio mundi tenet naturæ vultum, *quem dixere Chaos*: quia

Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan,
Nec nova crescendo reparabat cornua Phœbe.

Notum & illud Silii Italici:

Namque Chaos, cæcam quondam sine sidere molem,
Non surgente die, ac mundum sine luce canebat.

Julius Cæsar lib. 6. commentariorum de Bello Gallico suppeditat nobis ipsos etiam Gallos, qui *se omnes ab Dite patre prognatos prædicant*: *idque ab Druidibus proditum dicunt. Ob eam causam spatia omnis temporis, non numero dierum, sed noctium, finiunt; & dies natales, & mensium, & annorum initia sic observant, ut noctem dies subsequatur.* Germani quoque apud Tacitum in libello de Moribus Germanorum *nec dierum numerum, ut nos, sed noctium computant. Sic constituunt, sic condicunt: nox ducere diem videtur.*

ÆG. 9. Se latiùs funderet nostra collocutio, si gentes enumeraremus, quæ diem civilem inchoarunt à vespera, quasi tenebræ antegressæ sint lucem. De Atheniensibus quos Ægyptiorum colonos fuisse docet Diodorus lib. 1. pag. 17. & Julius Africanus unà cum Theopompo & aliis apud Eusebium lib. 10. Præpar. Evang. cap. 10. nunc solum observabo *eos à sole occaso ad solem iterum occidentem omne id medium tempus unum diem esse dicere*, prodente Varrone apud A. Gellium lib. 3. Noctium Atticarum cap. 2. Et quamquam visum est Ægyptiis diem civiliter computare à mediâ nocte ad alteram mediam noctem: non latuit tamen eorum theologiam primigenia vespera. Dissertatio de anno diluvii universalis num. 35. vos docebit *seniorem Orum*, quem Ægyptii apud Plutarchum in libro de Iside & Osiride ferunt ὑπὸ σκότῳ γενέσθαι *in tenebris natum esse*, adumbrare primam lucem tenebris posteriorem, de qua dicunt Hebraicæ scripturæ: יהי אור ויהי אור *Fiat Or, & factus est Or*, seu *fiat lux, & facta est lux*. Gen. I. 3. Nunc ad pleniorem intelligentiam addo ex eodem Plutarcho τὸν Ἀρούηριν οὕτω γεγονέναι, καὶ καλεῖσθαι πρεσβύτερον Ὦρον ὑπ' Αἰγυπτίων: *Aruerim sic natum esse, ac vocatum ab Ægyptiis seniorem Orum*. Ægyptiacum nomen ΑΡΟΥΗΡΙ explicant Ægyptiacæ voces ארוהי אירי *Arubi-iri*, quæ significant, *Vespera facta est*, & egregiè respondent Hebraicis vocibus ויהי ערב *Et fuit Ereb*, sive, *Et fuit vespera*. Id in versione Coptica exprimitur vocibus ארוהי שופי *Arubi-sciopi*: quia verbum שופי *Sciopi* est sæpe ejusdem significati cum verbo ΙΡΙ *iri*, in statu regiminis ΕΡ er. Has neglectissimæ linguæ minutias observo, ne parùm enucleatè dicam de nomine, quod aliàs est valdè obscurum.

HEB. 10. Itaque consentiunt sacræ Genesi & de primigeniâ vesperâ, & de primigeniis tenebris, & de primigeniâ luce tenebris posteriore non tam Phœnices, quàm Ægyptii, quàm Græci, quàm Latini, quàm alii populi. An ei pariter consentiant de terrâ in principio inani & vacuâ, nondum percipio. Secundum phrasim Hebraicam *terra erat* תהו ובהו *Tohu & Bohu*, hoc est, *inanis & vacua*, sive rudis & informis. LXX. Interpretes vertunt: ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος *invisibilis & incomposita*: quia Hebraicæ voces *Tohu & Bohu* significant rem ita nudam & inanem, quæ nec ordinem subeat, neque aspectum.

PHOE. 11. Eundem in Sanchoniathonis cosmogoniâ sensum habet vox *Baau*, quippè quam νύκτα ἑρμηνεύειν *noctem significare* aiunt. Nocte enim res sub aspectum non cadunt. Ut autem Ægyptiorum *Thouth* est eidem Sanchoniathoni *Taaut*, sive *Taautus*: ita Hebræorum *Bohu* est ipsi *Baau*.

LAT. 12. Præclarum inanitatis terræ simulacrum est nox. Unde Virgilius in sexto Æneidos volens

 Pan-

Pandere res alta terra & caligine mersas,

ait: *Ibant obscuri sola sub nocte per umbras,*
Perque domos Ditis vacuas, & inania regna.

Umbra *corpus inane* dicitur Propertio lib. 3. Eleg. 18. & laudatus Virgilius lib. 4. Æneid. noctem vocat *humentem umbram*: *Quia nox omnis humida est . . . Et nihil interest, utrum umbram an noctem dicas: nox enim umbra terræ est*. Verba sunt Servii ejus commentatoris. Terra ergo in principio erat inanis & vacua, rudis & informis, invisibilis & inordinata. Perturbationem rerum in hac terræ inanitate & ruditate sic describit Ovidius in primo Metamorphoseon:

Unus erat toto naturæ vultus in orbe,
Quem dixere Chaos; rudis indigestaque moles:
Nec quicquam, nisi pondus iners, congestaque eodem
Non benè junctarum discordia semina rerum.

HEB. 13. Sunt gravissimi Scripturarum interpretes, qui illud: *In principio creavit Deus cœlum & terram*: intelligunt de materia informi, quam Deus fecit ex nihilo, *quasi semen cœli & terræ, cùm in confuso adhuc esset cœli & terræ materia.* Ita Augustinus lib. 1. de Genesi contra Manichæos cap. 7. cui subscribunt inter alios Beda & Albinus Flaccus.

ÆG. 14. In eadem sententia fuerunt Ægyptii apud Diodorum lib. 1. pag. 4. ubi aiunt κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς τῶν ὅλων σύστασιν μίαν ἔχειν ἰδέαν οὐρανόν τε καὶ γῆν, μεμιγμένης αὐτῶν τῆς φύσεως. *Secundùm constitutionem omnium rerum quæ fuit à principio, unam habuiße formam cœlum & terram, commixta eorum natura.*

GRÆ. 15. Hanc quoque inter Græcos fuisse mentem Euripidis, prodit idem Diodorus exscribens hos versus ex ejus Menalippe:

ὡς οὐρανός τε γαῖά τ' ἦν μορφὴ μία.
Ἐπεὶ δ' ἐχωρίσθησαν ἀλλήλων δίχα,
Τίκτουσι πάντα κἀνέδωκαν εἰς φάος,
Δένδρη, πετεινά, θῆρας, οὕς θ' ἅλμη τρέφει,
Γένος τε θνητῶν.
Sic una cœlo forma cum terra fuit.
Sed fecerant à sese ubi divortium
Mox cuncta gignunt, inque lucem dant feras,
Aves, soloque quæ vivunt, & arbores:
Mortaliumque genus.

Similiter Orpheus juxta Apollonium Rhodium lib. 1. Argonauticorum v. 496.

Ἤειδεν δ' ὡς γαῖα, καὶ οὐρανός, ἠδὲ θάλασσα
Τὸ πρὶν ἐπ' ἀλλήλοισι μιῇ συναρηρότα μορφῇ,
Νείκεος ἐξ ὀλοοῖο διέκριθεν ἀμφὶς ἕκαστα.
Ἠδ' ὡς ἔμπεδον αἰὲν ἐν αἰθέρι τέκμαρ ἔχουσιν
Ἄστρα, σεληναίη τε καὶ ἠελίοιο κέλευθοι.
Οὔρεά τ' ὡς ἀνέτειλε, καὶ ὡς ποταμοὶ κελάδοντες
Αὐτῇσι νύμφῃσι, καὶ ἑρπετὰ πάντ' ἐγένοντο.
Cantabat, quonam pacto cœlum, mare, tellus,
Cùm priùs his facies se commiscentibus una,
Singula lite gravi fuerint discreta seorsim:
Ut certam firmamque habeant & in æthere metam
Sidera, solares cursus, lunæque meatus:
Ut montes sint producti, fluviique fragosi
Ipsis cum Nymphis: utque orta repentia cuncta.

LAT.

LAT. 16. Addo Virgilium Eclogâ 6. ubi Silenum exhibet idem planè canentem de mundi origine:

> *Namque canebat, uti magnum per inane coacta*
> *Semina, terrarumque animæque marisque fuissent,*
> *Et liquidi simul ignis: ut his exordia primis*
> *Omnia, & ipse tener mundi concreverit orbis.*
> *Tum durare solum, & discludere Nerea ponto*
> *Cœperit, & rerum paulatim sumere formas,*
> *Jamque novum terræ stupeant lucescere Solem:*
> *Altius atque cadant summotis nubibus imbres.*
> *Incipiant sylvæ cùm primùm surgere, cumque*
> *Rara per ignotos errent animalia montes.*
> *Hinc lapides Pyrrhæ jactos, Saturnia regna,*
> *Caucaseasque refert volucres, furtumque Promethei.*

HEB. 17. Narratio Mosaica de rerum creatarum distinctione & ornatu, deque hominis formatione, elucet non parum in his Virgilii, Apollonii Rhodii, Euripidisque versibus. Hæc enim nos docet, ut cœlo, terrâ, mari seorsim discretis, productæ sunt arbores, editum omne plantarum genus, posita in cœlo luminaria magna, & cuncta sidera, procreata volatilia, aquatilia, & reptilia, factæ animantes, formatus homo. Sex diebus mundum & omnia quę in eo sont, elaboravit Deus: *& requievit die septimo ab universo opere, quod patrarat. Et benedixit diei septimo; & sanctificavit illum: quia in ipso cessaverat ab omni opere suo, quod creavit Deus, ut faceret.* Gen. II. 2. 3.

LAT. 18. Equidem *septimo die, otium placuisse ferunt: quia is finem laborum tulerit:* ait Tacitus loquens de Judæis lib. 5. Historiarum. Quòd si Seneca reprehenderit *sacramenta Judæorum, & maximè sabbata: inutiliter id eos facere affirmans, quod per illos singulos septem interpositos dies, septimam ferè partem ætatis suæ perdant vacando, & multa in tempore urgentia non agendo lædantur:* nihilominùs confessus est eos non sine causâ ritum illum accepisse. *Ait enim; Illi tamen causas ritus sui noverunt.* Id notat Augustinus lib. 6. de Civit. Dei cap. 11. Quinetiam præter Judæos multi septimum diem observarunt. Alexander Severus, teste Lampridio in ejus vita, *Capitolium septimo die cùm in urbe esset, ascendit, templa frequentavit.* Avidio Cassio *exercitium septimi diei fuit omnium militum*, ut refert Vulcatius Gallicanus. *Diogenes grammaticus disputare Sabbatis Rhodi solitus*, qui Tiberium Cæsarem *venientem, ut se extra ordinem audiret, non admiserat: ac per servulum suum in septimum diem distulerat*, memoratur Svetonio in Tiberio. De *conviviis juvenum, quæ agitare Athenis hebdomadibus Lunæ solenne fuit*, loquitur A. Gellius lib. 15. Noctium Atticarum cap. 2. Idem lib. 3. cap. 10. Varronem exhibet copiosè differentem de numero septenario, in libro, quem inscripsit *Hebdomades*.

GRÆ. 19. Solemnia diei septimi non immeritò dicuntur Athenis servata: ὅτι τὴν ἑβδόμην ἱερὰν οὐ μόνον οἱ Ἑβραῖοι, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες ἴσασι. *quod septimum diem sacrum non solùm Hebræi, sed etiam Græci sciant*, ut ex Hesiodo, Homero, & Callimacho docet Clemens Alexandrinus lib. 5. Stromatum. Idem ostenderat Aristobulus, observante Eusebio lib. 13. Præparat. Evang. cap. 12. nisi quòd Pseudo-Linum pro Callimacho posuit. Ea erat apud Græcos observatio quietis diei septimi, ut ipsi etiam pueri otium sibi præcipuè sumerent ἐν ταῖς ἑβδόμαις *septimis diebus*, ut videre est in Luciani Pseudologista. Antiquissimam Delphorum traditionem in argumentum septimanæ mundi

di natalitiæ illuſtratam habemus laudatâ jam diſſertatione de anno Diluvii univerſalis num. 35.

ÆG. 20. Ibi quoque obſervatur id juxta priſcam Ægyptiorum theologiam eſſe. Adhæc Dio lib. 39. auctor eſt Ægyptios inſtituiſſe, ut ſeptimanæ *dies ad ſeptem ſidera illa, quos planetas appellarunt, referantur. Hermes*, ſeu Mercurius, juxta Philaſtrium lib. de Hæreſibus, *hæc apud Ægyptios excogitavit*. Septenarium dierum numerum adcò religioſè obſervabant, ut cùm inſtaret tempus, quo rem divinam facturi erant ſacerdotes, nonnulli per ſex dierum ſeptimanas, alii per plures, alii per pauciores, ἔσθ᾽ ὅτε μέν τοι τῶν ἑπτὰ γενομένας, *numquam verò minus diebus ſeptem*, abſtinebant ab omnibus animalibus; ut refert Chæremon apud Porphyrium libro 4. de Abſtinentia, cap. 7.

HEB. 21. Nihil opus eſt plura referre, quando Judaicarum antiquitatum vindex Joſephus lib. 2. contra Appionem docet, quòd οὐδ᾽ ἔστιν οὐ πόλις Ἑλλήνων οὐδ᾽ ἡτισοῦν, οὐδὲ βάρβαρον οὐδὲ ἓν ἔθνος, ἔνθα μὴ τὸ τῆς ἑβδομάδος ἣν ἀργοῦμεν ἡμεῖς, τὸ ἔθος οὐ διαπεφοίτηκε. *neque eſt aliqua urbs Græcorum, neque Barbara natio omnino ulla, ubi non increbuerit mos ſervandi ſeptimum diem, quo ceſſamus ab opere*. Quando & Seneca, quantumvis in Judæos injurioſus, ait apud laudatum Auguſtinum lib. 6. de Civit. Dei cap. 11. hanc eorum conſuetudinem uſque eò convaluiſſe, *ut per omnes jam terras recepta ſit*. Nihil ergo fuit receptius obſervatione diei ſeptimi, quem Deus ſanctificaverat, *quia in ipſo ceſſaverat ab omni opere ſuo*.

PHOE. 22. Dies opificii mundi articulatim diſtinctéque non dantur intelligi in Phœniciacis Sanchoniathonis. Quæ tamen priùs, quæ poſteriùs facta ſunt, ibi indicantur. Exordio facto à Chao, de quo jam egimus, *Mot* emerſiſſe dicitur ex prima rerum commixtione. Τοῦτό τινές φασιν ἰλὺν, οἱ δὲ ὑδατώδους μίξεως σῆψιν. καὶ ἐκ ταύτης ἐγένετο πᾶσα σπορὰ κτίσεως καὶ γένεσις ὅλων. *Id nonnulli dicunt lutum; alii verò aquoſæ mixtionis corruptionem, ex qua prodiit omne ſemen productionis, omniumque generatio*. Vocabulum מות *Moth*, Arabicâ prolatione *Maut*, mortem propriè ſignificat non tam Hebræis, Syris & Chaldæis, quàm Arabibus. Ægyptii per Apocopen dicunt MOY. Ad eandem radicem pertinent Arabicæ voces מואת *mavat* & מותאן *mavatan*, quibus deſignatur *terra deſerta & vacua, terra culturam nondum experta*, quaſi tunc eſſet exanimis. *Mors à pleriſque benè interitus dicta eſt, quaſi interveniens, & mixtarum rerum connexionem reſolvens*: ait Servius in quartum Georgicorum Virgilii. De primaria mixtarum rerum connexione jam egimus, exponentes quem in ſenſum acceperint antiqui terram in principio inanem & vacuam. Mixtionis hujus reſolutio *Mot* a Phœnicibus dicta eſt. Quia verò corruptionem unius ſequitur alterius generatio: ideò ſecundum Sanchoniathonem *omne ſemen productionis, omniumque generatio* prodiit ex *Mot*, aquoſæ mixtionis corruptione.

HEB. 23. Videor mihi videre alludentem Sanchoniathonem ad Moſaicum אד *Ed*, de quo ſcribitur Gen. II. 6. ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה: *Et ED aſcendebat de terra, & irrigabat univerſam faciem terræ*. Ibi quidem vox *Ed* ſignificat *vaporem*, quo tamquam aliquo fonte ſcaturibat univerſa terra, ut ei fœcunditas daretur aquarum inductionibus. At alibi ſonat *interitum*, non ſecus ac vocabulum מות *Moth*. Imo ideò Hebraicum אד *Ed* vaporem ſignificat; quia intereunt, & quaſi veniunt in nihilum, quæ abeunt in vaporem. Contigit hæc terrarum fœcunditas, antequàm fierent *luminaria in firmamento cæli*, quando ſcilicet, congregatis in locum unum aquis, quæ

quæ sub cœlo sunt, apparuit arida, *& protulit terra herbam virentem, & facientem semen juxta genus suum, lignumque faciens fructum, & habens unumquodque sementem, secundum speciem suam*. Gen. I. 12. Ita ἐγένετο πᾶσα σπορὰ κτίσεως *prodiit omne semen productionis*, ut utar verbis Sanchoniathonis, quæ jam audivi.

PHOE. 24. Si *Ed* Mosis antecesserit facta luminaria in firmamento cœli, ea quoque antecessit *Mot* Sanchoniathonis. Solem enim, lunam, & stellas is memorans in sua cosmogonia, præmittit eis *Mot*, cùm ait: καὶ ἐξέλαμψε Μὼτ, ἥλιός τε καὶ σελήνη, ἀστέρες τε καὶ ἄστρα μεγάλα. *Et effulxit Mot, Solque & Luna, Stellæ & magna sidera*. Addit idem auctor animalia postmodùm prosiliisse tam ex terra quàm ex mari, masculum & fœminam: ac demùm ἐκ τοῦ Κολπίᾳ ἀνέμου, καὶ γυναικὸς αὐτοῦ Βάαυ. *ex vento Colpia, & uxore ejus Baau* natos esse sæculum ac primogenitum, viros mortales, & à sæculo primùm ex arboribus alimenta hominibus esse data. Habet quidem obscuritatis non parum hæc Sanchoniathonis narratio. Sed nodum omnem tollit lingua Hebraica, quæ affinis erat Phœniciæ. Dictum Hebraicum est קול פי יה *Col-pi-jah* significans *vocem oris Dei*: & vocabulo *Baau* significatur *inanitas, vacuitas, nihilum*; quòd idem sit cum Hebraico בהו *Bohu*, ut jam notavimus. Vult ergo Sanchoniathon tractum sæculum, tractum primogenitum ex *Colpia* & *Baau*: quia omnipotens *vox oris Dei*, nullius opis egens, condidit sæculum, hominémque formavit.

HEB. 25. Egregia interpretatio. Nam de singulis operibus in hujus sæculi initium patratis & terminatis formatione primi hominis, scribitur in sacra Genesi: *Et dixit Deus*, atque ad Dei vocem cuncta narrantur facta. Hæc oris Dei vox, de qua regius vates Psal. XXXII. *Verbo Domini cœli firmati sunt: & spiritu oris ejus omnis virtus eorum . . . Quoniam ipse dixit, & facta sunt: ipse mandavit, & creata sunt*. Hæc oris Dei vox, de qua Juditha precans Deum cap. XVI. v. 17. *Tibi serviat omnis creatura tua: quia dixisti, & facta sunt: misisti spiritum tuum, & creata sunt, & non est, qui resistat voci tuæ*. Hæc oris Dei vox, de qua Isajas cap. LV. vers. 11. *Sic erit verbum meum, quod egredietur de ore meo: non revertetur ad me vacuum, sed faciet quæcumque volui, & prosperabitur in his, ad quæ misi illud*.

GRÆC. 26. Non malè, ut jam video, Aristophanis comœdia, quæ inscribitur *Nubes*, ponit in primordiis rerum τὸ Χάος καὶ τὰς νεφέλας καὶ τὴν γλῶτταν. *Chaos & nubes & linguam*. Nec sine causâ *Pythagoras, & Socrates, & Plato* dicebant *se audire vocem Dei, considerantes universorum constructionem, quæ à Deo accuratè & perfectè facta est, & ab eo perpetuò continetur*: ut observat Clemens Alexandrinus lib. 5. Stromatum, & ante eum Aristobulus, quem citat Eusebius lib. 13. Præp. Evang. cap. 12.

LAT. 27. Ea sanè est vocis Dei efficacia, ut propterea *vox Jovis fatum* dicatur à Servio in librum decimum Æneidos. Deum enim conditorem universorum Jovem habuerunt Romani. At originem primi hominis enucleatiùs exquiramus. Eam Ovidius ita canit lib. 1. Metamorph. fab. 2.

Neu regio foret ulla suis animalibus orba:
Astra tenent cœleste solum, formæque Deorum;
Cesserunt nitidis habitandæ piscibus undæ;
Terra feras cepit, volucres agitabilis aer.
Sanctius his animal, mentisque capacius altæ
Deerat adhuc, & quod dominari in cætera posset.
Natus homo est: sive hunc divino semine fecit

Ille

Ille opifex rerum, mundi melioris origo:
Sive recens tellus, seductaque nuper ab alto
Æthere, cognati retinebat semina cœli:
Quam satus Japeto mistam fluvialibus undis
Finxit in effigiem moderantum cuncta Deorum.
Pronaque cùm spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit, cœlumque videre
Jussit, & erectos ad sidera tollere vultus.
Sic, modo quæ fuerat rudis, & sine imagine tellus,
Induit ignotas hominum conversa figuras.

HEB. 28. His Ovidii versibus expromitur quod de hominis formatione nos docet sacra Genesis, nempè Deum, cunctis animalibus jam productis, formasse *hominem de limo terræ*, eum *ad imaginem suam* fecisse, ac ipsi contulisse dominium in cætera. Divinarum scripturarum adversus Ethnicos defensor Tertullianus, probè sciens eos exploratam habere hominis de limo terræ formationem, aiebat lib. de Carne Christi cap. 7. *Ipsum certè corpus hoc nostrum, quod de limo figulatum est, etiam ad fabulas Nationum veritas transmisit*. Hinc lib. 1. contra Marcionem *Caucasum* montem nominat, *penes quem verus Prometheus Deus omnipotens blasphemiis lancinatur*. Et in Apologetico adversus Gentes cap. 13. missos ait viros *spiritu divino inundatos, quo prædicarent Deum unicum esse, qui universa condiderit, qui hominem humano struxerit; hic enim est verus Prometheus, qui seculum certis temporum dispositionibus & exitibus ordinavit*.

LAT. 29. Principem limum unde primus homo creatus est, canit Horatius lib. 1. Oda 16. sic scribens:

Fertur Prometheus addere princip[illegible]
Limo coactus.

Primam terram pro principe limo ponit Propertius lib. 3. Eleg. 5. hoc versu:

O prima infelix fingenti terra Prometheo.

Prometheum lutum dicit Martialis lib. 10. Epigr. 39. cùm ait:

Ficta Prometheo diceris esse luto.

GRÆ. 30. Ἀπὸ τῆς προμηθείας *à providentia* ducitur Promethei nomen, quòd divina providentia formaverit hominem de limo terræ. Decantatissima est etiam apud Græcos ejusmodi efformatio. Apollodorus lib. 1. cap. 7. ait Prometheum formasse ἐξ ὕδατος καὶ γῆς ἀνθρώπους *homines ex aqua & terra*. Apollonius Rhodius lib. 4. Argonauticorum vers. 676. canit terram pullulasse προτέρους ἐξ ἰλύος *priores ex luto*. Archelaus, apud Diogenem Laertium statuit similiter homines & animalia ἀπὸ τῆς ἰλύος γεννηθῆναι *ex luto prodiisse*. Pausanias lib. 10. loquens de quodam signo Panopensium, quod alii Æsculapii, alii Promethei esse ferunt, meminit τοῦ πηλοῦ, ἐξ οὗ καὶ ἅπαν ὑπὸ τοῦ Προμηθέως τὸ γένος πλασθῆναι τῶν ἀνθρώπων λέγουσι. *luti, ex quo omne hominum genus à Prometheo formatum fuisse dicunt*. Saturnus Prometheus παγγενέτωρ *omnium generator*, qui juxta auctorem hymnorum Orphicorum est

Γαίης τε βλάστημα καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος.
Cùm terræ tum etiam stellati germen Olympi.

refert primum hominem è Prometheo luto formatum. Ideo enim illum invocans, ait:

σεμνὲ Προμηθεῦ
Venerande Prometheu.

Ideo quoque eidem dicitur *Titan*, voce deductâ ab Hebræo-Chaldaica טיט *tit*, quæ significat *lutum*. Nam Diodorus lib. 3. pag. 133. ait natos ἐκ Τιταίας

ex

ex *Titæa* πάντας ἀπὸ τῆς μητρὸς ἐπιφημιζομένους Τιτᾶνας. τὴν δὲ Τιταίαν . . . γῆν μετονομασθεῖσαν. *omnes à matre nominatos Titanas: Titæam verò terram nuncupatam*. Homerus Odyss. H. vers. 324. dicit Τιτυὸν γαιήϊον υἱόν. *Tityum terræ filium*. Hesiodus in Theogonia vers. 644. alloquens *Titanas* ait:

Κέκλυτέ μευ γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἀγλαὰ τέκνα.
Ausultate mihi terra & cœli inclyta proles.

Quòd autem terrea Titanum origo refunderetur in unum Saturnum omnium generatorem è luto formatum, idem Poeta loquitur de Saturno tamquam de Titanum patre, cùm ait v. 630. & 668.

Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνου ἐξεγένοντο.
Titanesque dii, & quotquot genuit Saturnus.

PHOE. 31. Hìc redeo ad meum Sanchoniathonem, juxta quem ὁ οὐρανὸς ἄγεται πρὸς γάμον τὴν ἀδελφὴν γῆν, καὶ ποιεῖται ἐξ αὐτῆς . . . Ἶλον τὸν καὶ Κρόνον. *cœlum matrimonio secum junxit terram sororem, ex eaque suscepit Ilum, qui Saturnus dicitur.* Cilices qui multa à Phœnicibus acceperunt, hunc Saturnum vocarunt Adanum. Ex Cilicum enim historiis prodiit, quod Stephanus scribit in Ἄδανα. ἔτι δὲ ὁ Ἄδανος γῆς καὶ οὐρανοῦ παῖς, καὶ Ὀστασος, καὶ Ἄνδης, καὶ Κρόνος. *Est autem Adanus terræ & cœli filius, & Ostasus, & Andes, & Saturnus.* Quòd homo formatus è terra sit juxta phrasim Hebraicam אישדשן *Is-desen*, & juxta Chaldaicam אישדישון *Is-disun*, hoc est, *vir cineris*, Adanum terræ cœlique filium *Osdasum* sive *Ostasum* dixerunt. *Ostasus* enim est *Isdisus*, sicut *Nabonadius*, rex Babylonis, Herodoto est *Labynitus* seu *Nabynidus*. Quod verò Græcum Saturni nomen Κρόνος soleat exponi χρόνος, hoc est, *tempus*, quod per ætates colligitur à formatione primi hominis, idem vocatus est *Andes* à Chaldaica voce עינתא *Inta*, seu *Inda*, quæ significat *tempus*, & Phœnicibus erat *Anda*, sicut Chaldaicum נבלא *Nibla* nablium eisdem erat *Nabla*, ut ex Sopatro & Philemone docet Athenæus lib. 4. Dipnosophistarum pag. 175.

HEB. 32. Nedum originem primi hominis, verum etiam ejus nomen, assecutos Cilicas video. *Adanus* enim *vir cineris*, *filius terræ*, dubio procul est *Adam* quem Deus de limo terræ formavit, & cui dixit: *Pulvis es, & in pulverem reverteris.* Gen. III. 19. Permutatio literarum M & N est adeò usitata, ut nemini mirum esse possit *Adan* poni pro *Adàm*. Sic *odio habere* dicitur Hebraicè שטם *Satam* & שטן *Satan*: sic Memphis vocatur מוף *Moph* & נוף *Noph*: sic עדן *Eden*, nomen horti deliciarum, in quo Adam, veluti colonus, à Deo creatore collocatus est, multis est *Edem*: Sic Hebraicum חסין *Hasin* robustus, Chaldæis est חסים *Hasim* & חסין *Hasin*: Sic Pluralia Hebræorum quæ terminantur in ים *im* Chaldæi mutant in ין *in*.

GRÆ. 33. Superfluum esset alia nunc exempla proferre; cùm notum sit proclives in harum literarum mutatione plures nationes fuisse. Quid quòd absque ejusmodi mutatione nomen hoc Græcis innotuit? Observat id Justinus Martyr in Cohortatione ad Græcos, ubi hymnum quemdam memorat, quem ad omnipotentis Dei laudem Oraculum cecinit, dicens in medio:

Ὅτι πρῶτον πλάσας μερόπων, Ἀδὰμ δὲ καλέσας.
Quem primum finxit mortalem, dixit Adamum.

Unum in fabula de Prometheo primi hominis formatore est mihi valdè obscurum, nempè Prometheum Japeti filium decantari. Quomodo enim Japeti filius, qui primum hominem formavit?

HEB.

HEB. 54. Omnium ineptiarum haud ſcio, an ulla ſit major, quàm iſta fabula. Non erit tamen difficile detegere ex ſacra geneſi cauſam tantæ inſulſitatis. Narrat divinus ille liber cap. X. v. 2. *Japhetum* ſeu *Japetum* genuiſſe *Javan*, à quo Jones ſeu Græci ducunt originem. Hebraica vox יון *Javen*, unde nomen invenit is Japeti filius, ſignificat *cœnum*, *lutum*; ut Pſal. XL. v. 3. ubi legitur טיט היון *tit-hajiaven* cœnum luti, ſeu lutum fœcis, ut vulgò redditur. Quòd ergo *Japethus* eſſet pater illius, qui dictus eſt *lutum*, & à quo Græci orti ſunt: patrem Promethei, hominum è luto formatoris, ſeu potius *Promethei luti*, Japetum finxerunt. At relinquamus ejuſmodi fabulas, & ad hiſtoriæ ſacræ contextum colloquia noſtra referamus. *Plantaverat Dominus Deus Paradiſum voluptatis à principio: in quo poſuit hominem, quem formaverat.* Gen. II. 8.

GRÆ. 35. Paradiſus ille terreſtris eſtne hortus Alcinoi decantatus ab Homero Odyſſeâ octavâ? Sic profectò cenſuit Juſtinus Martyr in Cohortatione ad Græcos.

PHÆ. 36. Cùm Saturnus, efformatus è terrâ, ſit Adamus, paradiſus voluptatis in quo Deus Adamum collocavit, eſt ſine dubio hortus Alcinoi. Ἀλκίνοος eſt אל כיון *El-kiun*, hoc eſt, *Deus Saturnus*. Notiſſimum Orientalibus populis eſt Saturni nomen *Kiun*. Sed & ſolo vocabulo *El* Saturnus à Phœnicibus deſignabatur. Φοίνικες καὶ Σύροι τὸν Κρόνον Ἠλ καὶ Βὴλ καὶ Βολάθην ἐπονομάζουσιν. *Phœnices & Syri Saturnum El, & Bel, & Bolathen nominant*: ait Damaſcius apud Photium Cod. CCXLII. Sanchoniathonis interpres Philo Biblius *Ilum* poſuit pro *El*; cùm *Ilum* reddat *Saturnum*.

GRÆ. 37. *Elciun* ergo, ſeu *Alcinous*, eſt Saturnus: & hortus Alcinoi eſt hortus Saturni. Amœnitatem hujus horti deſcribens Homerus decantat in primis ejus arbores, in quibus μηλέαι ἀγλαόκαρποι *mali pulchrum habentes fructum*. Tum celebrat fontem, qui ἀνὰ κῆπον ἅπαντα σκίδναται *per hortum omnem diſpergitur*.

HEB. 38. Erat certè lignum Paradiſi terreſtris *pulchrum viſu, & ad veſcendum ſuave . . . Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradiſum.* Gen. II. 9. 10.

GRÆ. 39. Putaſne & Platonem locutum eſſe de hoc horto tum in Convivio, ubi fingit Porum in Veneris natalibus nectare ebrium, qui εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῆπον εἰσελθὼν, βεβαρημένος ηὗδεν. *in Jovis hortum ingreſſus, gravatus dormiebat.* Tum etiam in Politico, ubi de hominibus *è terra* natis ait: *Fructus verò illis & poma & fruges abundè arbores & fertile ſolum ſponte ſua abſque agriculturæ opera ſumminiſtrabant.* γυμνοὶ δὲ καὶ ἄστρωτοι θυραυλοῦντες τὰ πολλὰ ἐνέμοντο. *Nudi autem & ſine ſtragulis, manentes ut plurimum ſub dio paſcebant.* Et quidem ibi deſignat Saturniam hominum ætatem; cùm ſubjiciat: τὸν δὴ βίον, ὦ Σώκρατες, ἀκούεις μὲν τὸν τῶν ἐπὶ Κρόνου. *Vitam ſanè, ò Socrates, audis eorum qui vivebant ſub Saturno.* Addit & eos πρὸς τὸ μὴ μόνον ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ θηρίοις διὰ λόγων δύνασθαι συγγίγνεσθαι. *potuiſſe conferre ſermones non ſolùm cum hominibus, ſed etiam cum beſtiis*: tunc univerſi gubernatorem Deum, quaſi gubernaculi dimiſſo clavo, homines proprio arbitratui commiſiſſe: ſic natam eſſe cupiditatem, & ex felici illa conditione homines ſuâ culpâ excidiſſe. Unde in fabula de Poro in Jovis hortum ingreſſo, inducens Peniam ipſi Poro ſtruentem inſidias, ait inde natum amorem ſeu natam cupidinem.

HEB. 40. Verè Moſes Atticiſſans dictus eſt Plato, qui tam perſpicuè deſcripſit, quæ divinus Moſes narraverat de primis hominibus in terreſtri paradiſo colloca-

locatis. Hic enim est hortus non quidem *Jovis* commentitii, sed veri יהוה *Jova*, hoc est, summi æterníque Dei, de quo scribitur Gen. II. 8. ויטע יהוה אלהים גן *Et plantavit* JOVA ELOHIM, seu *Dominus Deus*, *hortum*. Omnium rerum abundantia, in qua vivebat Adam in hortum hunc ingressus, fecit ei sine dubio Græcum nomen Πόρος ἀπὸ τῆς πορίας *ab abundantia*. Porus verò juxta Platonem somno gravatus dormiebat in horto Jovis: quia *immisit Dominus Deus soporem in Adam*. Ibid. v. 21. Nuditas etiam priorum hominum quam agnovit Plato, memorata erat à Mose sic claudente caput secundum libri Genesis: *Erat autem uterque nudus*, *Adam scilicet & uxor ejus: & non erubescebant*. Nec immeritò dixit idem Philosophus potuisse hos homines sermones conferre cum bestiis: cùm Moses capite sequenti narret sermones quos serpens cum muliere, & mulier cum serpente contulit. Ex eodem quoque capite manifestum est homines suâ culpâ excidisse ex felici illo statu, in quo creaverat eos Deus: atque ita natam esse concupiscentiam, quæ per omne genus vitiorum vagatur. *Penia* quæ Poro struxerat insidias, adumbrat sine dubio Serpentem qui insidiatus erat Adamo. Hebraicum Serpentis nomen אפעה *Ephe*, spectatâ radice אפע *Epha*, quam Aben Esra exponit אין *ain* nihilum, paraphrasis Chaldaica לא מדעם *La-middaam*, nihil quicquam, & Latinus interpres Vulgatus *Id quod non est*, Isai. XLI. 24. non malè respondet Græco πενία, quod significat *inopiam*, *egestatem*. Nec incongruè nomen inde factum est ei, cujus insidiæ hominem bonis omnibus exturbarunt. Id Platonis figmentum de Poro & insidiatrice Peniâ observatur ab Origene lib. 4. contra Celsum: *quia Jovis Hortus cujus meminit*, *videtur habere nonnihil Paradiso Dei simile*, *sicut insidiatrix Penia serpentem referre*, *Porus verò per ejus insidias deceptus circumventum hominem*.

ÆG. 41. Perspicuam hujus historiæ notitiam habuisse Ægyptios vel inde patet, quòd Plato, ut quidam putant apud laudatum Origenem, hæc, *dum in Ægypto peregrinaretur*, *à sapientibus didicerat*, *partim ita ut acceperat reddiderit*, *partim mutarit*, *ne Græcos offenderet*. Serpens Ægyptiacè dicitur Μῖσι *Misi* pro *Nisi*; quæ vox est ab Hebræorum נחש *Nahas*, sicut ab eorum נחל *Nahal* est Νεῖλος, nomen fluminis Ægypti. Μίσης θυμίαμα *Misis suffimentum*, quod legitur in hymnis Orphicis, continet manifestissimè Ægyptiam de *Mise* fabulam, cùm uno *Misem* & *Isin* deam Ægypti prosequatur cultu. In hoc autem suffimento sic *Misem* alloquitur Poeta:

Ἢ καὶ πυροφόροις πεδίοις ἐπαγάλλεαι ἁγνοῖς.

Aut etiam te hilarant viridaria flammea, casta.

HEB. 42. Utique flammea dici possunt pura & casta illa viridaria paradisi terrestris, quibus Serpens oblectabatur, ut homines inde detruderet: quia Deus collocavit *ante paradisum voluptatis Cherubim*, *& flammeum gladium atque versatilem: ad custodiendam viam ligni vitæ*. Gen. III. 24. At valdè miror *Misem* notissimis Bacchi nominibus dici ab Orphicorum auctore Διόνυσον & Λύσειον Ἴακχον. Si enim *Mises* sit serpens, quomodo potuit haberi Bacchus? Equidem *omnes Dii Gentium dæmonia*. Sed hæc Bacchi notio non est propria serpentis, cujus organo usus est Dæmon ad circumveniendum Evam Adami uxorem, ideò dictus *magnus draco & serpens antiquus*: δράκων ἀνθρώπου προϊέμενος φωνὴν, καὶ εἰ σοφιστῶν ἀκακωτάτοις ἤθεσι, καὶ πιθανότητι εὐπαραγώγοις γυναῖκα ἀπατῶν. *Draco humanam emittens vocem*, *& callidè insiliens in innocentissimos mores*, *ac persuasionibus quæ facilè adhibent fraudem*, *mulierem decipiens*: ut loquitur Philo Judæus lib. de Agricultura.

GR.Æ. 43. Audi Artemidorum lib. 2. Onirocriticon cap. 13. & facilè nodum expedies. Δράκων ὁρώμενος, inquit, σημαίνει καὶ θεοὺς πάντας, οἷς ἐστὶν ἱερός. *Draco visus significat & Deos omnes, quibus est sacer.* Draconem Evio Baccho sacravit antiquitas in memoriam serpentis, à quo circumventa est Eva; ut docet Clemens Alexandrinus in Protreptico, ubi loquens de Dionyso Menole, qui est *Evius* antiquitatis Deus, ait: *Dionysum Mænolem orgiis Bacchi celebrant . . . coronati serpentibus, ululantes Evam, Evam illam per quam error est consecutus;* καὶ σημεῖον ὀργίων Βακχικῶν ὄφις ἐστὶ τετελεσμένος. *& symbolum orgiorum Bacchicorum est serpens initiatus.* De serpentibus quos Bacchantes gestabant, mentionem faciunt inter veteres Græcos Euripides in Bacchis, Demosthenes in Oratione de Corona, & Plutarchus in Vita Alexandri.

LAT. 44. E Latinis qui ritum hunc commemorarunt, profero Catullum, Propertium, Virgilium.

Evoe bacchantes, Evoe capita inflectentes,

quorum *Pars sese tortis serpentibus incingebant,*

canit Catullus De nuptiis Pelei & Thetidos. Propertius lib. 6. Eleg. 3. ait:

Quantum, quòd posito formosè saltat Iaccho,
Egit ut Evantes dux Ariadna choros.

Et Virgilius lib. 6. Æneidos inducit sic Helenam Baccharum chorum simulantem:

Illa chorum simulans Evantes orgia circum
Ducebat Phrygias, flammam media ipsa tenebat
Ingentem.

En *Evantes* in orgiis Bacchicis, seu ululantes *Evam*: en *sese tortis serpentibus incingentes* propter serpentem quæ Evam circumvenit: en etiam *flammam ingentem*, quam tenebat Ariadnam simulans, puto propter flammam quæ tandem homines arcuit à paradisi aditu.

HEB. 45. Haud mihi displicet conjectura; cùm ארחי עדנה *Arhi-edna* sit ad verbum, *Iter meum Edna*, seu *iter meum Eden*: nam עדנה *Edna* & עדן *Eden* sunt voces synonimæ, significantes *voluptatem*, à qua nomen traxerat regio paradisi terrestris. Flammam ergo ingentem habens dux *Ariadna* conficta est propter iter quod ducebat לגן עדן *ad hortum Eden*, & in quo erat: להט החרב המתהפכת לשמר את דרך עץ החיים *flamma gladii versatilis ad custodiendum viam arboris vitæ.* Gen. III. 24. Vitalis hæc arbor homini attulisset immortalitatem: nam Adam pellitur è paradiso, *ne fortè mittat manum suam, & sumat etiam de ligno vitæ, & comedat, & vivat in æternum.* Ibid. v. 22.

GR.Æ. 46. Nunc video cur Hesiodus in Theogonia dicat *Ariadnam* orgiorum Bacchicorum ξανθὴν, θαλερὴν, ἀθάνατον, καὶ ἀγήρω, *flavam, in flore existentem, immortalem, expertem senii.* Sed de serpente vel dracone, qui mulierem circumvenit, est adhuc loquendum. Pausanias in Messenicis, seu lib. 4. memorat Δαίμονα δράκοντι εἰκασμένον *Dæmonem draconi assimilatum*, quem fingebant habuisse commercium cum muliere, Messenii cum sua Nicotelea, Macedones cum Olympiade, Sicyonii cum Aristodama. Idipsum de matre omnium Rhea, Saturni uxore, quam veluti *dracænam* convenerit Jupiter *draco factus*, sibíque junxerit nodo Herculeo, memoriæ proditum refert Athenagoras in legatione pro Christianis. Cùm viderimus Adamum in Saturno è terra nato adumbrari; Evam Adami uxorem, quam serpens circumvenit, dicamus Rheam Saturni conjugem necesse est.

ÆG.

ÆG. 47. Emblema hoc redolet Hieroglyphica Ægyptiorum. Caduceum enim *Ægyptii in specie draconum, maris & fœminæ, conjunctorum figurarunt, Mercurio consecrandum. Hi dracones parte media voluminis sui invicem nodo (quem vocant Herculis) obligantur*: ait Macrobius lib. I. Saturnaliorum cap. 19. Mercurium ψυχοπομπὸν *animarum deductorem* secundum vetus Ægyptiorum institutum dicit Diodorus lib. I. pag. 61. ubi etiam docet Græcorum de inferis commenta cum his, quæ fiebant in Ægypto, convenire: & Melampodem sancita Baccho sacra apud Græcos, fabulosámque de Saturno atque Titanibus narrationem ex Ægypto traduxisse. Quòd igitur Ægyptii putaverint Mercurium animarum in inferos deductorem, consecraverunt ei draconteum simulacrum dæmonis, cujus insidiis portæ inferorum hominibus patuerunt.

GR.Æ. 48. Infernalis ille draco is haud dubiè est, quem Hesiodus in Theogonia vers. 334. vocat δεινὸν ὄφιν *dirum serpentem*,

ὃς ἐρεμνῆς κεύθεσι γαίης,
πείρασιν ἐν μεγάλοις παγχρύσεα μῆλα φυλάσσει.
qui terræ penetralibus atræ,
Finibus in magnis servat planè aurea mala.

Idem Apollodoro lib. 2. cap. 4. §. 10. dicitur δράκων ἀθάνατος *draco immortalis*, qui ἐχρῆτο φωναῖς παντοίαις *utebatur omnigenis vocibus*. Pherecydes, quem laudat Scholiastes Apollonii Rhodii in librum quartum Argonauticorum ad vers. 1396. dicit similiter hunc draconem habuisse φωνὰς παντοίας *voces omnigenas*. Decantatissimus antiquis est hortus Hesperidum, in quo locant arborem ferentem aurea illa mala. *Nereum* indicantem τοῦ τυγχάνειν τὰ μῆλα καὶ αἱ Ἑσπερίδες, *ubi essent mala & Hesperides*, inducit mox laudatus Apollodorus: inducit & Pherecydes, qui etiam eum exhibet μεταμορφούμενον εἰς ὕδωρ καὶ πῦρ. *transformatum in aquam & ignem*.

HEB. 49. Vox Hebraica נר *Ner*, unde *Nereus*, significat *lucernam*, & *ignis* Chaldaicè dicitur נור *Nur*. Ex quo licet inferre Nereum monstrantem viam ad hortum Hesperidum, ac *transformatum in ignem*, esse *flammeum gladium*, quem Deus in aditu paradisi terrestris collocavit. Jam retuli Deum plantasse *paradisum voluptatis à principio*. Et quamvis *principium* sumatur ibi localiter pro Oriente; quia juxta veritatem Hebraicam plantavit Dominus Deus גן בעדן מקדם *hortum in Eden ab Oriente*: facilè tamen est temporaliter acceptum, atque ita præbuit ansam vocandi hortum *Eden* hortum Hesperidum, nempè ἀπὸ τῆς ἑσπέρας *à vespera*, Hebraicè dicta ערב *Ereb*, à quâ mundus sumpsit exordium.

LAT. 50. Eô certè respexisse genealogos antiquos intelligo ex Ciceronis lib. 3. de Natura Deorum, ubi *Hesperides Erebo & Nocte natas ferunt*. De horto Hesperidum agens auctor commentariorum in Aratea Phænomena Germanici ait, Pherecyde præeunte, quòd *Juno custodem horti Draconem pervigilem impl cuit arbori*. Tum, paucis interjectis, addit: *Draconem immensæ magnitudinis, hortorum custodem insomnem, dum à Junone ad custodienda aurea mala esset constitutus, Hercules, cùm ad mala aurea profectus fuisset, ut refert Panyasis Heraclea, fertur peremisse.* Easdem fabulas refert Hyginus in Poetico Astronomico non tam ex Pherecyde, quàm ex Eratosthene.

HEB. 51. Quod Pherecydes retulit de Serpente mali autore, novit Origenes in defensionem historiæ sacræ lib. 6. contra Celsum: *Nam*, inquit, *serpens ille, à quo Pherecydes suum denominavit Ophioneum, qui fuit in causa, ut primus homo ex Dei Paradiso ejiceretur, sub Ænigmatum involucris tale quiddam significat, ostentata divinitatis & potioris conditionis spe decipiens fœminam, quæ secum ma-*

B 2 *ritum*

ritum quoque traxit in eamdem perniciem. Decipiens, fraudem faciens, Hebraicè dicitur יונה *Jonah*. Non ergo fabulosa illa *Juno*, sed Dæmon verè *Jonah*, hoc est, *decipiens*, Draconem pervigilem implicuit arbori. Qui illum domuit, qui illi maledixit, non est fictitius *Hercules* seu *Heracles*, sed verus ערך אל *Erech-el*, hoc est, *Ordo Dei*. Simili phrasi ordines, acies Dei viventis dicuntur. 1. Reg. XVII. 26. מערכות אלהים חיים *Maarchoth Elohim hhajim*. Arbor aurea mala proferens, cui draconem implicuit Dæmon, est symbolum arboris *scientiæ* de cujus fructu comedit mulier ad suasionem Serpentis. *Est aurum, & multitudo gemmarum, & vas pretiosum labia scientiæ*. Proverb. XX. 15. *Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo*. Ibid. XXV. 11. Fallax Dæmon Evæ promiserat comedentibus contra divinum præceptum de fructu hujus arboris datum iri scientiam boni & mali, seu scientiam omnium rerum, & quidem non vulgarem, sed præstantissimam, humanâ majorem, similem divinæ. *Scit enim Deus*, inquiebat, *quòd in quocumque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri: & eritis sicut Dii, scientes bonum & malum*. Gen. III. 5. In textu Hebraico legimus, והייתם כאלהים *Et eritis sicut Elobim*; quia vox *Elohim* significat Deos.

PHOE. 52. Saturnum seu Adamum æquat cum *Elohim* ipse Sanchoniathon, cùm ait: *οἱ δὲ σύμμαχοι Ἴλου, τοῦ Κρόνου, Ἐλωεὶμ ἐπεκλήθησαν, ὡς ἂν Κρόνιοι*. *Socii autem Ili, seu Saturni, Eloim vocati sunt, quasi Saturnii*. Saturnus in fabulis quas Græci à Phœnicibus acceperunt, perhibetur devorasse lapidem, quem Rhea uxor dedit ei pro Jove. Βαίτυλος, *οὕτως ἐκαλεῖτο ὁ δοθεὶς λίθος τῷ Κρόνῳ, ἀντὶ Διός*. *Betylus, sic vocabatur lapis Saturno datus pro Jove*, inquit Hesychius.

HEB. 53. Vocant Talmudici תפוח *taphuah*, voce quæ propriè significat *pomum*, id quod in formam rotundam pomi cumulatum vel tumulatum est, adeóque quod est בתל *betel*, hoc est, *in tumulo* seu *in cumulo*. Sic etiam vox כפתר *caphtor* usurpatur ab Hebræis & Chaldæis ad significandum non tam *pomum*, quàm *globum* & *sphærulam*. Chaldaicum quoque חיזור *hhezur* significat *pomum* ceu *sphærulam* à radice חזר *hhazar*, rediit, circuivit, circumvolvit se. Sic illud Exodi cap. XXV. v. 33. *sphærulaque simul & lilium*, Hebraicè est כפתר ופרח *Caphtor & Parah*, hoc est, *pomum & flos*: Chaldaicè verò חיזור ושושן *Hhezur & Susan*, hoc est, *pomum & lilium*.

PHOE. 54. *Betylum*, Saturno datum à Rhea, pomum ab Eva datum Adamo interpretaris, quòd *sphærula* & *pomum* iisdem vocibus exprimantur ab Hebræis & Chaldæis. Non repugno: quia *Betylus* juxta Damascium apud Photium Cod. CCXLII. *σφαῖρα ἀκριβὴς ἐτύγχανεν ὤν* *globus exactus erat*. Miror tamen hunc scriptorem memorare *τὸν Βαίτυλον διὰ τοῦ ἀέρος κινούμενον* *Betylum in aere motum*: & Sanchoniathonem vocare *Bætylia* *λίθους ἐμψύχους* *lapides animatos*. Potuitne pomum, quod Eva dedit Adamo, ansam his nugis præbere?

HEB. 55. Potuit quidem certè. Jam dixi *pomum* Hebraicè & Chaldaicè dici כפתר *Caphtor*. At *lapis movens* Chaldaicè dicitur כף טרי *Keph-tare*, & secundùm formam Hebraicam כף טורא *Caph-tora*. Quasi ergo *Caphtor* esset *Caphtora*, finxerunt lapidem moventem, lapidem animatum, pro pomo quod Rhea Saturno, seu Eva Adamo obtulit. Potuit & alia fabula excogitari, alludendo ad voces Hebraicas כף טרח *Caph-torah*, quibus significatur *vas molestiæ*, *vas laboris*: quasi scilicet prima mulier non pomo, sed vase, causa molestiæ & laboris hominibus fuerit. Vox enim כף *Caph* à radice כפף *Caphaph*, incurvavit, significat *curvaturam*, *cavum*, & Synecdochicè *vas concavum*.

GRÆ.

GRÆ. 56. Vel inopinatò indicas nobis, *ex quibus latebris eruperit* fabula de Pandora, quam Hesiodus canit De Operibus & Diebus. *Ῥέαν τὴν ὑπ᾽ ἐνίων Πανδώραν μετονομασθεῖσαν Rheam*, quam scilicet vidimus eamdem cum Heva, *nonnullis Pandoram dictam* refert Diodorus lib. 3. pag. 133. Et Hesiodus mox laudatus Pandoram vocat mulierem, quæ vase hominibus curas graves importaverit, eósque orbaverit primigenio illo statu, in quo omnino absque malis, sine molestiâ & labore, sine senio vixissent. Ait enim à vers. 90.

Πρὶν μὲν γὰρ ζώεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ᾽ ἀνθρώπων
Νόσφιν ἄτερ τε κακῶν, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νούσων τ᾽ ἀργαλέων, αἵτ᾽ ἀνδράσι γῆρας ἔδωκαν.
Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι.
Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθου μέγα πῶμ᾽ ἀφελοῦσα
Ἐσκέδασ᾽ ἀνθρώποισι δ᾽ ἐμήσατο κήδεα λυγρά.

Nam priùs humano generi mala nulla fuerunt:
Expers sollicitì vita laboris erat.
Morborumque aberant vultu pallente catervæ,
Qui senium cunctis debile ferre solent.
Fæmina sed noeuo dum tollit opercula vase,
In mundum pestis provolat omne genus.

Cur tamen finxerint Vulcanum jussu Jovis formasse hanc mulierem, prout canit idem Poeta v. 60. vix possum intelligere. Quam enim partem in Evæ formatione claudo gentilitatis Deo tribuere potuerunt? Χωλὸς, χωλεύων, κυλλοπόδης, κυλλοποδίων, ἀμφιγυήεις, *claudus, claudicans; mutilatus, loripes, caespitans utroque pede*, sunt notissima nomina, quibus Vulcanus designatur.

LAT. 57. Ita profectò res se habet etiam apud Latinos. Nam Cicero lib. 1. De Nat. Deorum ait: *Et quidem laudamus esse Athenis Vulcanum eum, quem fecit Alcmenes, in quo stante atque vestito, leviter apparet claudicatio non deformis. Claudum igitur habebimus Deum, quoniam de Vulcano sic accepimus. Age & his vocabulis esse deos facimus, quibus à nobis nominantur.* Quasi scilicet solum claudicationis nomen in causa fuerit excogitandi Deum illum claudum.

HEB. 58. Quàm ridiculè id dixerint & Græci & Latini, nemo non videt. At ecce stupidissimi erroris fontem. *Claudicatio* dicitur Hebraicè צלע *tsela*, voce, quæ propriè *costam* significat. *Vulcanus* est Hebraicum חלק אנוש *Helek-enos*, seu Chaldaicum חולקא נש *Hulca-nas*, hoc est, *portio hominis*.

LAT. 59. Nempe *Vulcanus* est *Hulcanus*: sicut *Venetus* est *Henetus* apud Plinium & Solinum ex Cornelio Nepote: Latinæ voces *Vespera*, *Vesta*, *Vestis*, *Vinum*, *Vitulus* sunt Græcæ ἑσπέρα, ἑστία, ἐσθής, οἶνος, ἰταλός.

HEB. 60. Rectè omninò. Jam igitur audiamus, quid de mulieris formatione scripsit Divinus Moses. *Adæ*, inquit, *non inveniebatur adjutor similis ejus. Immisit ergo Dominus Deus soporem in Adam: cumque obdormisset, tulit unam de costis ejus, & replevit carnem pro ea. Et ædificavit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam, in mulierem*. Gen. II. 20. 21. 22. In textu Hebraico legitur vox צלע *tsela*, significans *costam*; En itaque portionem illam hominis, unde tracta est mulier, jubente non falso *Jove*, sed vero יהוה *Jova*, Deo optimo maximo.

GRÆC. 61. At juxta Hesiodum mulier à Jove data est ἀντὶ πυρὸς *pro igni*, & in ejus formationem Ἥφαιστος seu Vulcanus, ignis pater, jussus est,

Γαῖαν ὕδει φύρειν, ἐν δ᾽ ἀνθρώπου θέμεν αὐδήν.
Terram undæ miscere, hominisque imponere vocem.

HEB. 62. Qui ista confinxerunt, audierant costam, ex qua formata est mulier, sumptam esse מן האדם *ex Adam*: mulierem verò vocatam esse אשה כי מאיש לקחה זאת: *Issia*, hoc est, Virago, *quoniam de Ish*, hoc est, de Viro, *sumpta est*. Gen. II. 23. *Ignitum* Hebraicè dicitur אשה *Issee*, seu *Isscia*, eodem prorsus vocabulo, quo designatur *mulier*: *ignis* verò dicitur אש *Esh*, seu *Ish*, ut pronunciatur cum affixis. Ex eadem radice Chaldæi dicunt *ignem* אשא *essia*, אשת *essciath*, אשתא *eshta*, & *igneum* אשי *issci*. Iidem quoque vocant mulierem אשה *isscia* & אשתא *essceth*, quæ vox emphaticè fit אשתא *eshta*. Ob hanc nominum allusionem Hebræi passim dicunt in suis scriptis mulierem viro, virum mulieri ignem esse. *Uulcanus* ergo, ceu ignis pater, fingitur formator mulieris; quasi mulier, sumpta de viro, ex igni educta sit. Hinc & Græco ejus nomine ἥφαιστος, Doricè ἄφαιστος, quod est depromptum ex Chaldaico אב אשתא *Af-eshta*, Syrâ pronunciatione *Af-eshto*, non tam *pater ignis* significatur quàm *pater mulieris*. Quòd autem costa ædificata in mulierem sumpta sit *ex Adam*, qui nomen habet ab אדמה *adama*, sive à terrâ; quia *formavit Dominus Deus את האדם עפר מן האדמה Adam pulverem de Adama*, sive, *hominem è pulvere terræ*, vel, ut vulgò vertitur, *de limo terræ*. Gen. II. 7. commenti sunt Vulcanum terram aquæ miscuisse in formationem mulieris.

ÆG. 63. Fabulam de Vulcano ab Ægyptiis acceperunt Græci, testante id Joanne Tzetze, Chiliade decimâ. Georgius Hamartolus manuscriptus, cujus excerpta chronologica præfixa sunt chronographiæ Joannis Malalæ sub titulo auctoris anonymi, ait: ὁ ἥφαιστος νόμον ἔθηκε τὰς Αἰγυπτίας γυναῖκας μονανδρεῖν, καὶ σωφρόνως ὑπάγειν· τὰς δὲ ἐπὶ μοιχείᾳ εὑρισκομένας τιμωρεῖσθαι. καὶ ηὐχαρίστησαν αὐτῷ οἱ Αἰγύπτιοι, διότι πρῶτον νόμον σωφροσύνης τοῦτον ἐδέξαντο. *Vulcanus lege sancivit Ægyptias mulieres nubere uni viro, & castè vivere: pœnas autem luere deprehensas in adulterio. Unde gratum in eum animum præstiterunt Ægyptii, quia primam hanc continentiæ legem acceperunt.* Primam gentis suæ antiquitatem repetebant Ægyptii ab ultimo initio.

Μήτηρ Αἴγυπτος προτερηγενέων αἰζηῶν.

Ægyptus mater est hominum primogenitorum:

ait Apollonius Rhodius lib. 4. Argonaut. v. 267. ubi Scholiastes observat Cosmam in primo Ægyptiacorum, Leonem in primo eorum quæ sunt circa matrem, & Cnossum in primo Geographicorum Asiæ, dicere πάντων ἀρχαιοτάτους Αἰγυπτίους *omnium antiquissimos Ægyptios*. Addit Nicanorem, Archemachum, Xenagoram his scriptoribus consonare, ut & Hippyn, qui τοὺς Αἰγυπτίους ἀρχαιοτάτους γεγονέναι λέγει. καὶ πρώτους τεχάσασθαι τῆς τοῦ ἀέρος κράσεως. καὶ γονιμώτατον εἶναι τὸ τοῦ Νείλου ὕδωρ. *Ægyptios vetustissimos natos esse dicit: & primos probasse aeris temperationem, ac fœcundissimam esse Nili aquam.* In hac persuasione ἔνιοι τῶν ἱερέων φασὶ πρῶτον ἥφαιστον βασιλεῦσαι, πυρὸς εὑρετὴν γενόμενον. *quidam sacerdotes aiunt primum regnasse Vulcanum, factum ignis inventorem*: inquit Diodorus lib. 1. pag. 8. & Manetho apud Georgium Syncellum ait: Αἰγυπτίων πρῶτος ἥφαιστος ἐβασίλευσεν. *Ægyptiis primus regnavit Vulcanus*. Suæ igitur gentis, ceu omnium primæ, originem reposuerunt Ægyptii in Vulcano, ignis inventore, qui lege sanciverit, ut mulieres nubant uni viro, casteque vivant. An ista lex recidit in Vulcanum, ut est חולקא נש *Hulca-nas*, ut est אב אשתא *Af-eshta*, ut est צלע *tsela*?

HEB. 64. In hoc certè lex nuptiarum fundata est. Jam dixi patrem mulieris significari nomine אב אשתא *Af-eshta*, portionem hominis nomine חולקא נש *Hulca-nas*, & costam voce צלע *tsela*. Jam quoque narravi Deum formasse mulierem ex portione hominis, nempe ex costa, *quam tulerat de Adam*. Atqui hoc fa-

factum est ut mulier nuberet uni viro: Tunc enim dixit *Adam: Hoc nunc, os ex ossibus meis, & caro de carne mea: hæc vocabitur Virago, quoniam de viro sumpta est. Quamobrem relinquet homo patrem suum, & matrem, & adhærebit uxori suæ: & erunt duo in carne una.* Gen. II. 23. 24.

LAT. 65. *Sic Saturnus Opim junctam sibi sanguine duxit.*
canit Ovidius lib. 9. Metamorph. v. 499. Sic pudicitiæ mulieris laus summa apud veteres est uni nubere, uno contentam esse matrimonio. *Quæ uno contentæ matrimonio fuerant, corona pudicitiæ honorabantur*: ait Valerius Maximus lib. 2. cap. 1. Uxorem Æmilii Pauli commendans Propertius lib. 4. Eleg. 12. eam ita loquentem inducit:

Jungor Paulle tuo sic discessura cubili.
In lapide hoc uni nupta fuisse legar.

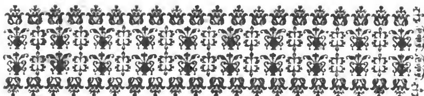
Servius in secundum Æneidos ad illud: *centumque nurus*: adjudicat polygamiam Barbaris: *quia Barbarorum fuit, non singulas conjuges habere, sed plures.* Idem in primum agnoscit reges *sine lege* habere plures conjuges, cùm exponens illud Poetæ:

Connubio jungam stabili, propriamque dicabo.

ait: *Connubium est jus legitimi matrimonii. Et benè Connubio jungam dicit, ut hanc ab aliis segregaret, quæ à regibus sine lege habentur. Solent enim reges inter plureis uni præcipuum dare nomen uxoris.* Libidinosissimæ hujus consuetudinis vituperationem barbaris regibus Persarum ac Syrorum tribuit Cicero lib. 5. in Verrem. Et lib. 7. culpat *mulierem, nuptam uni, propositam omnibus, contra fas, contra auspicia, contra omnes divinas atque humanas religiones.*

HEB. 66. Abundè satis diximus & de primævâ institutione matrimonii, & generatim de universa historia, quam complectuntur priora tria capita libri Genesis. Quæ sequuntur, erunt in aliis dialogis illustranda. Id solum vos admonitos esse volo, polygamiam non ita repugnare primæ institutioni matrimonii, quin, Deo dispensante, sanctissimi viri Abraham, Jacob, aliique de populo Judaico, licitè duxerint plures uxores. *Planè uxoris voluntate adhibere aliam, unde communes filii nascantur unius commixtione ac semine, alterius autem jure ac potestate, apud antiquos Patres fas erat*: inquit Augustinus lib. De Bono Conjugali, cap. 15. ubi & hoc discrimen inter nostra & illa tempora esse docet, quòd *non est nunc propagandi necessitas, quæ tunc fuit, quando & parentibus conjugibus alias propter copiosiorem posteritatem superducere licebat, quod nunc certè non licet.*





DIALOGUS II.

In caput quartum libri Genesis.

INTERLOCUTORIBUS

Hebræo, Phœnice,
Græco, Latino.

Heb. 1. T se hominum initia dederint, ut formatus fuerit Adamus de limo terræ, ut una è costis ejus ædificata sit in mulierem, ut se habuerit prima lex nuptiarum, commemoratum est & agitatum in primo dialogo. Nunc ea partim discutiemus, quæ ad primam humani generis propagationem pertinent usque ad diluvium universale, ex quo evasit ad secundam progeniem per totum orbem excitandam familia unius Noe.

Lat. 2. Res istæ propè cæcæ fuerunt Latinis. Id fassus est Varro apud Censorinum in libello de Die Natali cap. XXI. ubi tria discrimina temporum esse tradens, ponit *primum ab hominum principio ad Cataclysmum priorem, quod propter ignorantiam vocatur* ἄδηλον. E tantis tenebris fortè prodiit fabula de hominibus natis ex terra & dentibus serpentinis, quos ajunt Cadmon jussu Palladis seminasse. Ita rem canit Ovidius lib. 3. Metamorph. v. 101.

Ecce! viri fautrix superas delapsa per auras
Pallas adest; motæque jubet supponere terræ
Vipereos dentes, populi incrementa futuri.
Paret; & impresso sulcum patefecit aratro.
Spargit humi jussos, mortalia semina, dentes:
Inde (fide majus) gleba cœpere moveri;
Primaque de sulcis acies apparuit hastæ;
Tegmina mox capitum picto nutantia cono,
Mox humeri pectusque, onerataque brachia telis
Existunt, crescitque seges clypeata virorum.

Vir-

Virgilius lib. 2. Georgicorum:

Satis immanis dentibus hydri,
Nec galeis densisque virum seges horruit hastis.

Sati dentes immanis hydri sunt seminati à Cadmo dentes serpentis, *ex quibus*, inquit Servius, *seges armatorum hominum enata est*. Aliam fabulam de *Cadmo* & *Harmonia* uxore, in serpentes mutatis, narrat laudatus Ovidius lib. 4. Metamorphoseon.

GRÆ. 3. Vulgaris & pervagata est apud Græcos fabula de hominibus armatis, ortis è terra, & serpentinis dentibus à Cadmo disseminatis. Hanc inter alios decantant Euripides in Phœnissis vers. 661. Apollonius Rhodius lib. 3. Argonauticorum vers. 1178. Ejus scholiastes laudans Lysimachum, Hellanicum, & Pherecydem: Conon apud Photium Cod. CLXXXVI. Narratione XXXVII. Apollodorus lib. 3. Biblioth. cap. 4. Pausanias in Bœoticis: Nonnus lib. 4. Dionysiacorum vers. 425. Sunt etiam qui conati sunt fabulam istam restituere historicę veritati, ut Heraclitus De Incredibilibus Fab. 19. & Palæphatus De Incredibilibus Historiis. *Cadmum* cum *Harmonia* mutatum in serpentem fabulantur maximè Apollodorus & Nonnus, ille lib. 3. Bibliothecæ jam laudato, cap. 5. iste lib. 46. Dionysiacorum v. 367. Silentio fabulam utramque prætermittit Diodorus Siculus: sed dignum est notatu quod de Harmoniæ cum Cadmo nuptiis perhibet ex Samothracum traditione, nempe τὸν γάμον, τῦτον πρῶτον θεῖναι θεὸς *has nuptias Deos primas celebrasse*.

HEB. 4. Nuptiæ Hevæ cum Adamo sunt omnium primæ, à Deo ipso institutæ & celebratæ. Qui ab Hebræis communiter vocatur אדם הראשון *Adam primus*, dicitur à Chaldæis אדם קדמאה *Adam Cadmaa*: quia vox קדמאה *Cadmaa* significat *priorem*, *pristinum*, *antiquum*, sicut & voces קדמון *Cadmon* & קדמוני *Cadmoni*, non tam ex usu Chaldaico quàm Hebraico. *Cadmon* ergo, cujus nuptias omnium primas à Diis celebratas esse aiebant Samothraces, interpretor *Adamum*, *Cadmaa* nuncupatum, utpote *primum*, & cujus nuptias Deus fecit & nobilitavit. *Adam*, ut diximus in primo Dialogo, nomen habet ab אדמה *Adama*, hoc est, *à terra*, de qua formavit eum Deus. *Heva* verò, seu חוה *Havva*, ita dicta est ab חיה *haia*, voce Hebraicâ significante *vitam*: quia *vocavit Adam nomen uxoris suæ Heva; eo quod mater esset cunctorum viventium*. Gen. III. 20. In textu Hebraico legitur אם כל חי. *Em col-hai*, hoc est, *mater omnis viventis*. Quasi tamen *Heva* sic nominata sit à Chaldaico חויא *Hevia*, quod significat *serpentem*; & in numero plurali est חוין *Hevan*: eadem vocata est *Harmonia* à voce item Chaldaicâ חורמן *Hurman*, quæ similiter *serpentem* denotat. Ut enim חורמיני *Hurmene* est *Armenia*, ita חורמן *Hurman*, aliàs חורמנא *Hurmana*, est *Harmonia*. Hinc orta est fabula de mutata in serpentem non tam Harmoniâ Cadmi uxore, quàm Rheâ Saturni conjuge & omnium matre, in qua pariter adumbrata est *Heva*, Adami vera רעה *Rea*, hoc est, *socia*. Vox Hebraica שנים *Scenaim*, quâ significantur *duo*, quales erant in carne una, non ארמה *Adama* & החויא *Hevia*, seu *terra* & *serpens*, sed *Adam* & *Heva*, legi potest *Scinnaim*, & tunc significat *dentes*. Hinc ergo altera fabula de dentibus serpentis, motæ terræ suppositis, seu cum terra permixtis, in hominum propagationem. Primus quem שניהם *scenchem*, id est, *ambo illi*, genuerunt, vocatus est קין *Cain* à possessione, propter quam Heva dixit: קניתי איש את יהוה *possedi hominem per Deum*, acquisivi virum à Domino. Gen. IV. 1. At quia vox Hebraica קין *Cain* significat *hastam*; & vir hastatus, seu hastâ armatus, Hebraicâ phrasi est איש קין *Vir Cain*, seu *Vir hastæ*: ideò secundum fabulam de protoparentibus

bus

bus in ſerpentem mutatis, quam joci causâ decantaverunt fortè Phœnices, non שניהם *ſeenchem* ambo illi, ſed שניהם *ſcinnehem* dentes illorum, progenuerunt viros armatos:

Primaque de ſulcis acies apparuit haſtæ.

PHOL. 5. Tota de Cadmo fabula non Latinos & Græcos, ſed Phœnicas, maximè Tyrios, habuit auctores. *Tyrii*, inquit Achilles Tatius lib. 2. τὸν Κάδμου μῦθον ᾄδουσιν *Cadmi fabulam canunt.* Unde Κάδμος Τύριος *Cadmus Tyrius* dicitur ab Euripide in Phœniſſis, & Κάδμον Φοίνικα *Cadmum Phœnicem* vocat Pauſanias in Bœoticis: alii verò aiunt eum è Phœniciâ veniſſe in Græciam; quòd nempè Græci acceperint à Phœnicibus fabulam de Cadmo. Hinc minime mirum nobis debet videri, eam Græcis & Latinis Græcorum auditoribus magnas offudiſſe tenebras ignotis eis vocibus & Hebraicis & Chaldaicis, quas Syro-Phœnicium idioma loquebatur. Pherecydes Syrus eſt unus ex antiquioribus, qui fabulam hanc decantavit. Præter Scholiaſtem Apollonii Rhodii, qui illum citat in tertium Argonauticorum ad verſum 1178. verba ejus protulit Apollodorus lib.3. cap.4. Locutus ille auctor apud laudatum Scholiaſtem de diſſeminatis à Cadmo dentibus ſerpentinis, ex quibus nati ſint ἄνδρες ὡπλισμένοι *viri armati*: mox addit; ὁ δὲ Κάδμος δείσας βάλλει αὐτοὺς λίθοισι. οἱ δὲ δοκέοντες ὑφ' ἑαυτῶν βάλλεσθαι, κτείνουσί τε ἀλλήλους καὶ θνήσκουσι, πλὴν πέντε ἀνδρῶν, οὐδαίου, χθονίου, ἐχίονος, πέλωρος, καὶ ὑπερήνορος. *Cadmus autem territus, eos lapidibus appetit. Illi verò exiſtimantes à ſeipſis immitti, cæde ſe mutuè cruentarunt, & mortui ſunt, exceptis quinque viris, Udæo, Chthonio, Echione, Pelore, & Hyperenore.* Eadem narrat apud Apollodorum.

GRÆ. 6. Hellanicus, quem etiam laudat Scholiaſtes Apollonii, novit hos quinque generis armati viros, ἱστορεῖ ὅτι καὶ τοὺς ὀδόντας ἔσπειρε τοῦ δράκοντος κατὰ Ἄρεος βούλησιν. καὶ ἐγένοντο πέντε ἄνδρες ἔνοπλοι, οὐδαῖος, χθόνιος, πέλωρ, ὑπερήνωρ, ἐχίων. narrans, *quòd & dentes draconis ſeminavit* Cadmus *Martis conſiliis: & nati ſunt quinque viri armati, Udæus, Chthonius, Pelor, Hyperenor, Echion.* Totidem memorat & Pauſanias in Bœoticis. Τινὰ πέτρον *quemdam lapidem*, quo Cadmum ajunt eos ad pugnam excitaſſe, non ſiluit Nonnus lib.4. Dionyſiacorum verſ. 456. Nec prætermiſit Euripides in Phœniſſis verſ. 678. fraternam cædem, quæ ſanguine tunc rigavit terram, oſtendentem ipſum cœlo. Ait enim:

Αἱματόεν δ' ἔδευσε
Γαῖαν, ἅ νιν εὐηλίοισι
Δεῖξεν αἰθέρος πνοαῖς.

Sanguine verò rigavit terram, quæ ipſum apricis oſtendit cæli flatibus. Et verſ. 944. inducit Tireſiam dicentem Creonti:

Χθὼν δ' ἀντὶ καρποῦ καρπὸν, ἀντὶ δ' αἵματος
Αἷμ' ἢν λάβῃ βρότειον, ἕξετ' εὐμενῆ
Γῆν, ἥ ποθ' ὑμῖν χρυσοπήληκα στάχυν
Σπαρτῶν ἀνῆκεν. ἐκ γένους δὲ δεῖ θανεῖν
Τοῦδ' ὃς δράκοντος γένυος ἐκπέφυκε παῖς.

Hoc eſt: *Si autem terra acceperit pro fructu fructum, & pro ſanguine ſanguinem humanum; habebitis propitiam terram, quæ quondam vobis galeatam ſatorum ſpicam edidit: oportet enim mori aliquem ex genere hoc, qui draconis maxillæ natus ſit filius.*

LAT. 7. Novum terræ, novum hominibus è terra natis, fratricidium illud decantat Ovidius libro tertio, quem jam laudavi, Metamorphoſeon, verſ. 115. Ibi, dum

Terri-

Territus hoste novo Cadmus capere arma parabat:
Ne cape, de populo, quem terra creaverat, unus
Exclamat, nec te civilibus insere bellis.
Atque ita terrigenis rigido de fratribus unum
Comminus ense ferit: jaculo cadit eminus ipse.
Hic quoque, qui dederat letho, non longius illo
Vivit, & expirat, modo quas acceperat, auras:
Exemploque pari furit omnis turba; suoque
Marte cadunt subiti per mutua vulnera fratres.
Jamque brevis vitæ spatium sortita juventus
Sanguineam tepido plangebant pectore matrem;
Quinque superstitibus, quorum fuit unus Echion.
Is sua jecit humi monitu Tritonidis arma,
Fraternæque fidem pacis petiitque, deditque.

HEB. 8. Ad errorem hujus fabulæ planè & apertè traductum est horrendum fratricidium, quo cruentavit se Cain, novus ille

Hostis, *de populo, quem terra creaverat, unus:*
Quique *ita terrigenis rigido de fratribus unum*
Comminus ense ferit.

Hæc fraterna cædes, quæ *sanguine rigavit terram*. Hic sanguis, quem terra accipiens *ipsum apricis ostendit cœli flatibus*; quia dixit Deus ad Cain; *Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra . . . quæ aperuit os suum, & suscepit sanguinem fratris tui de manu tua.* Gen. IV. 10. 11. Si plures fratres tunc letho datos comminiscantur Cadmeæ fabulæ narratores, id non valdè miror, attentâ Hebraicâ voce אחיך *abhicha*, quæ quidem significat *fratrem tuum*, sed quæ, manentibus iisdem elementis, legi potest *abhecha*, & tunc significat *fratres tuos.* Hujusmodi lectioni ansam facilè præbuerunt voces plurales דמי *deme* & צעקים *tsoakim*, quarum illa *sanguines*, ista *clamantes* denotat. Legimus enim in textu Hebraico: קול דמי אחיך צעקים אלי מן האדמה . . . אשר פצתה את פיה לקחת את דמי אחיך מידך: Hoc est: *Vox sanguinum fratris tui clamantium ad me de terra . . . quæ aperuit os suum, ut acciperet sanguines fratris tui de manu tua.* Legendo autem *abhecha* pro *abhicha*, vertendum esset: *Vox sanguinum fratrum tuorum clamantium ad me de terra . . . quæ aperuit os suum, ut acciperet sanguines fratrum tuorum de manu tua.* Declaratione majori opus non est ad intelligendam hujus phraseos extra contextum sumptæ ambiguitatem; cùm scientibus linguam Hebraicam loquar. Fabula de lapide, quo Cadmus excitaverit hos fratres ad pugnam, videtur nata ex allusione nominis *Abel* ad Hebraicam vocem אבל *Abel*, quam paraphrastes Chaldæus & R. Salomo interpretantur lapidem, 1. Reg. VI. 18. Nec immeritò, nam ibi legimus *Abel magnum, super quem posuerunt arcam Domini.* Et vers. 15. dicitur, quòd arcam Dei *posuerunt super lapidem grandem*. Nempe אבן הגדולה *Eben hagghedhola* seu *lapis magnus*, est אבל הגדולה *Abel hagghedhola* seu *Abel magnus*. Non rarò permutantur literæ *Lamed* & *Nun*: quo factum est, ut pro *Eben* seu *Aben* diceretur *Abel*. Sic ergo *Abel* seu *lapis*, quem projecit Cadmus, excogitatus est pro *Abel*, quem Adam progenuit, in Cadmo adumbratus. Sic projecto Abele Cadmeo, non secus ac progenito Abele Adamico, frater consurgens adversus fratrem primum in terra fratricidium patravit. Quinque superstites de genere virorum armatorum serpentino sunt quinque genearchæ, quos Hevæ filius *Cain*, habitus איש קין *vir Cain*, hoc est, *vir hastæ*, seu vir hasta armatus, procreavit, quasi natus ex חויא *Hevia*, hoc est, *ex serpente*, ut jam explicui,

&

& quidem ex serpente fœmina ; nam *si accuratè vox spectetur Hebraica , nomen Hevia aspiratum , exponitur serpens fœmina* : ut Clemens Alexandrinus notat in Protreptico, eò quoque trahens ipsum nomen *Hevæ*. Hebraicam dicit vocem *Hevia*, quæ propriè est Chaldaica , sed quam Hebræi Chaldaizantes à tempore captivitatis Babylonicæ usurparunt. *Maviael*, unus ex quinque Cainitis genearchis, Hebraicis elementis מחויאל *Meheviael* , suo se nomine prodit unum ex quinque , qui locum invenerunt in vipereis anguigenisque viris fortibus Cadmeæ fabulæ. Est מחויא אל *mehevia-el* ad verbum *Ex serpente fortis* : & in

Quinque superstitibus, quorum fuit unus Echion,

Græcum nomen ἐχίων *vipereum* sonat ; ita ut fortis *Echion*, sit fortis ex serpente, fortis vipereus.

GRÆ. 9. Exprimunturne nomina Hebræa quinque Cainitarum nominibus Græcis quinque virorum fortium , quos præ cœteris decantat Cadmea fabula? Egregiè sanè *fortis Echion* , nomen habens ἀπὸ τῆς ἔχιος *à vipera*, exponitur *fortis vipereus , fortis ex vipera*, adeóque מחויא אל *Mehevia-el* ex serpente fortis. Ἐχίονα προέχοντα κατ᾽ ἀνδραγαθίαν *Echionem præcellentem strenuitate* agnoscit Pausanias in Bœoticis. At videamus, num ita possint extricari cœterorum nomina : ne ullâ in parte fluctuet nostra observatio. De ordine non ero sollicitus; cùm in illis recensendis alium ordinem teneat Pherecydes, alium Hellanicus, alium Pausanias, alium alii scriptores, satis esse arbitrati mentionem utcumque de illis facere. Jam dixi eorum nomina esse ὑδαῖος, χθόνιος, πέλωρ, ὑπερήνωρ.

HEB. 10. Et Hebræa nomina quatuor Cainitarum , quibus Græca hæc deberent respondere, sunt למך *Lamech*, מתושאל *Methusael* , seu *Mathusael*, עירד *Irad*, & חנוך *Hanoch*, seu *Henoch*. Leguntur in quarto capite libri Genesis vers. 18. ubi dicitur de Henocho Caini filio: *Porrò Henoch genuit Irad , & Irad genuit Maviael, & Maviael genuit Mathusael, & Mathusael genuit Lamech*. Humilem, depressum , attritum sonat nomen *Lamech*, quasi eo donatus Cainita esset למוך *Lamuch* , hoc est, *ad humiliationem , ad depressionem*.

GRÆ. 11. *Humilem , depressum* æquè significat ὑδαῖος : cùm idem sit quod ταπεινός. Quocirca *Lamech* est *Udæus*.

HEB. 12. Pater Lamechi Cainitæ vocatus est מתושאל *Methusael*, seu מותושאול *Motho-seol*, hoc est, *mors ejus infernus*.

GRÆ. 13. *Infernalis* Græcè dicitur καταχθόνιος & χθόνιος. Nam synonyma sunt hæc duo vocabula. Sic θεοὶ καταχθόνιοι *dii inferi , dii Manes* , vocantur θεοὶ χθόνιοι : Sic Pluto καταχθόνιος Ζεὺς *infernalis Jupiter*, est χθόνιος Ζεύς : sic Ἑρμῆς καταχθόνιος *Mercurius infernus* est Ἑρμῆς χθόνιος. *Mathusael* ergo , vir *infernalis* , ita nominandus , quia juxta hujus nominis interpretationem *mors ejus infernus* , rectè à Græcis dictus est χθόνιος, hoc est, *infernalis* , *stygius* , *tartareus*. Itaque *Chthonius* Cadmeæ fabulæ est *Mathusael* Cainita, ille cujus patrem in *Echione*, & cujus filium in *Udæo* ejusdem fabulæ vidimus exprimi.

HEB. 14. *Irad*, alter Cainita , velut monstrum , sortitus est hoc nomen à voce ערוד *Arod* vel *Irud* , quæ Hebræis sonat *onagrum* , Chaldæis verò & *onagrum* & *draconem*. Unde *Irad* solet exponi *onager* vel *draco*.

GRÆ. 15. *Pelorem* mihi describis, anguigenarum alterum. Πέλωρ, μέγα τεράστιον, *Pelor , ingens monstrum*, ait Suidas. Et δεινὰ πέλωρα *terribilia Pelora* apud Homerum Iliad. β. v. 321. sunt μέγα σῆμα, δράκων. *magnum portentum, draco.*

draco. ut patet ex ejusdem Iliadis versu 308. Sed quid dicemus de *Hyperenore?* Græcâ voce ὑπερήνωρ significatur *superbus*, *supra virum elatus*. Elatio hæc in fabula, quæ socium dat Hyperenori *Chthonium*, seu *infernalem*, quæve antiquissimas initiationes & lustrationes arcessit à Cadmeis, virum initiatione superbientem refert: φιλοτιμότεροί εἰσιν ἐν ᾅδου οἱ μεμυημένοι. *honoris cupidiores sunt in inferno initiati*; fabulatur Scholiastes Aristophanis in Ranas ad illud è scenâ septimâ Actus primi: Ἴακχ᾽ ὦ πολυτίμητε. Athenienses apud Laertium lib. 6. dixerunt Diogeni: ἐν ᾅδου προεδρίας οἱ μεμυημένοι τυγχάνουσι. *in inferno principem locum obtinent initiati*. Plato in Phœdone scribit, ὅτι ὃς ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς ᾅδου ἀφίκηται, ἐν βορβόρῳ κείσεται. ὁ δὲ κεκαθαρμένος τε καὶ τετελεσμένος ἐκεῖσε ἀφικόμενος, μετὰ θεῶν οἰκήσει. *quod qui non initiatus, neque expiatus, in infernum descenderit, jacebit in luto: purgatus verò & initiatus, illuc accedens, cum diis habitabit.* Auctor Axiochi, editi inter Platonis opera, describens infernum ex poetarum figmentis ait similiter: ἐνταῦθα τοῖς μεμυημένοις ἐστί τις προεδρία. *ibi initiatis est quædam in sedendo prærogativa*.

HEB. 16. De ejusmodi initiatis jam non est agendum. Dum tamen *Hyperenor* dicitur *initiatus*, exhibet nobis Caini filium, qui חנוך *Hanoch*, seu *Hanuch*, hoc est, *initiatus* vocatus est. Inde quoque nomen urbi in mundo antiquissimæ, quam ædificavit Cainus, & in cujus initiatione seu dedicatione ipsi natus videtur filius *Henoch*. *Egressusque Cain à facie Domini*, ait divinus Moses, *habitavit profugus in terra ad orientalem plagam Eden. Cognovit autem Cain uxorem suam, quæ concepit, & peperit Henoch: & ædificavit civitatem, vocavitque nomen ejus ex nomine filii sui Henoch*. Gen. IV. 16. 17. Cùm hoc in loco audimus uxorem, intelligamus & sororem necesse est: quia, *cùm genus humanum post primam copulam viri facti ex pulvere, & conjugis ejus ex viri latere, marium fœminarumque conjunctione opus haberet, ut gignendo multiplicaretur: nec essent ulli homines, nisi qui ex illis duobus nati fuissent, viri sorores suas conjuges acceperunt: quod profectò quanto est antiquius compellente necessitate, tanto postea factum est damnabilius, religione prohibente*. Loquor cum Augustino lib. 15. de Civit. Dei, cap. 16.

GRÆ. 17. In Eroticis Parthenii Nicænsis cap. XI. extat fabula περὶ Καύνου καὶ Βιβλίδος τῶν Μιλήτου παίδων *de Cauno & Biblide Mileti filiis*. Nicænetus qui eam narrat, ait τὸν Καῦνον ἐρασθέντα τῆς ἀδελφῆς ὡς οὐκ ἔληγε τοῦ πάθους ἀπολιπεῖν τὴν οἰκίαν, καὶ ὁδεύσαντα πόῤῥω τῆς οἰκείας χώρας, πόλιν τε κτίσαι, καὶ τοὺς ἀπεσκεδασμένους τότε Ἴωνας ἐνοικῆσαι. *Caunum sororis amore captum, cùm ab affectu non desisteret, reliquisse domum, & peregrinatum procul à patria terra civitatem ædificasse, quam dispersi tunc Jones incoluerunt*. Alii apud eumdem Parthenium dicunt τὸν Καῦνον περαιωθῆναι εἰς τὴν τότε ὑπὸ Λελέγων κατεχομένην γῆν . . . πόλιν τε κτίσαι. *Caunum immigrasse in regionem tunc à Lelegibus inhabitatam . . . urbemque condidisse*. Lelegum nomen non est Græcæ originis. Id à populis Orientalibus Græcos accepisse puto.

HEB. 18. Num ab Hebræis: quasi homo *Lelex* seu *Lelecs*, sit איש להלך *Is lehelech*, hoc est, *vir itionis*, *vir ambulationis*, *vir erraticus*? Virum erraticum dico virum ambulationis eâ phrasi, quâ planetæ seu stellæ erraticæ, כוכבי לכת *Cochebe lecheth*, hoc est, *stellæ ambulationis* dicuntur.

GRÆ. 19. Appositissima nominis *Lelegum* interpretatio; cùm Strabo lib. 12. pag. 570. *Leleges* interpretetur πλάνητας ἀνθρώπους *erraticos homines*: & multi populi, spectantes illud tempus, quo ante conditas sibi urbes fusi erant per agros ac dis-

persi, primordia gentis suæ duxerint ab Lelegibus. Sic Lacedæmonii apud Pausaniam in Laconicis aiunt primum in Laconia regnasse Lelegem indigenam, & ab eo nominatos esse Leleges, quibus imperabat. Tum in Messenicis ταύτην τὴν χώραν ἔρημον οὖσαν οὕτω σχεῖν τοὺς πρώτους λέγουσιν οἰκήτορας. *Hanc regionem adhuc desertam sic habuisse ajunt primos incolas*. Unde Laconiam tunc Lelegiam nominatam ferunt. Sic juxta Strabonem lib.7. pag. 321. *quæ nunc Ionia dicitur, universa fuit olim à Lelegibus ac Caribus habitata.* Et lib.9. pag.401. *Leleges* ponuntur inter populos qui *Bœotiam initio tenuerunt*. Alia quoque Lelegibus loca primùm adscripta fuisse docet idem auctor, maximè libro 13. cùm agit de Troade. Sed & lib. 7. pag. 322. laudat Hesiodum dicentem Leleges ortos esse ἐκ γαίης *ex terra*. Quasi nempe Leleges fuerint omnium omnino hominum antiquissimi. Quò spectat Dionysius Halicarnasseus lib.1. Antiquit. Roman. ubi *prognatos è Prometheo & Clymene Oceani filia* dicit Leleges. Fert enim fabula, quam explicuimus in primo dialogo, Prometheum formasse homines ex terra. In Asii Poetæ Samii carminibus, quæ citat Pausanias in Achaicis, fingitur Ποσειδῶνος καὶ Ἀστυπαλαίας εἶναι παῖδα Ἀγκαῖον, βασιλεύειν δὲ αὐτὸν τῶν καλουμένων Λελέγων. *Neptuni & Astypalææ filium esse Ancæum, eumque populis qui Leleges dicebantur, imperasse*. Etiam Strabo lib.14. pag.632. narrat Lelegibus præfuisse *Ancæum*. Is est Ἀγκαῖος ὑπέρβιος *Ancæus ferox* memoratus Apollonio Rhodio lib. 1. Argonauticorum vers. 188. item Aristoteli apud ejus Scholiastem addenti *de Ancæo*, quòd erat φιλογέωργος *amans agriculturæ*. Ἀστυπάλαια quam Ancæi matrem fabulantur, non est aliqua mulier, sed ἄστυ παλαιὸν *urbs antiqua*.

HEB. 20. Non est insolens vocare urbem matrem. Sic mulier Abelitis loquens cum Joabo de urbe Abela, quam ille obsidebat, dixit: *Et tu quæris subvertere civitatem, & evertere matrem in Israel*. 2. Reg. XX. 19. In textu Hebraico legimus: אתה מבקש להמית עיר ואם בישראל *Tu quæris interficere civitatem & matrem in Israel*. Sic Jeremias cap. XV. v. 8. vocat Jerusalem אם בחור *Em bahur*, hoc est, *matrem electi*, seu *matrem adolescentis*, ut vulgò vertitur.

GRÆ. 21. Quòd ergo urbes dicerentur matres, urbs antiqua Ancæi mater ejus habita est. Neptunus, quem ferunt genuisse Ancæum, ut jam dixi, fingebatur cognovisse τὸν Καινέα *Caineum* seu *Caneum* factum mulierem, sed posteà mutatum in virum, cujus filius fuerit κορωνός. Voce κορωνὸς significatur ὑπέρβιος, qualis *Ancæus* dicitur Apollonio Rhodio; adeò ut *Ancæus* non fabulosi Neptuni, sed veri Cainei habendus sit filius. Scholiastes Apollonii in primum Argonauticorum ad vers.57. ubi celebratur Κόρωνος Καινείδης, fabulam sic narrat: ὁ δὲ Κόρωνος υἱὸς ἐστὶ Καινέως. μυθολογοῦσι δὲ τὸν Καινέα πρότερον γεγονέναι γυναῖκα, εἶτα Ποσειδῶνος αὐτῇ πλησιάσαντος μεταβληθῆναι εἰς ἄνδρα. τοῦτο γὰρ ᾔτησε καὶ ἀτρωσίαν. *Coronus verò filius est Cainei. Fabulantur autem Caineum primùm fuiße mulierem; deinde, cùm Neptunus rem cum ipsa habuisset, mutatam esse in virum: id enim petiit, & esse invulnerabilem*. Aliam de Caineo fabulam, quam à Pindaro hausit Apollonius, enarrat idem Scholiastes, videlicet, quòd ὁ χλωραῖς ἐλάτῃσι τυπεὶς ᾤχετο Καινεὺς, σχίσας ὀρθῷ ποδὶ γᾶν, τοῦτο δὲ αὐτῷ συνέβη διὰ τὸ μήτε θύειν τοῖς θεοῖς, μήτε εὔχεσθαι, ἀλλὰ τῷ ἑαυτοῦ δόρατι. διὸ Ζεὺς ἐφορμᾷ αὐτῷ τοὺς Κενταύρους, οἵτινες κατὰ γῆν αὐτὸν ὤθουσιν. *Viridibus abjetibus percussus ibat Caineus, erecto pede findens terram. Hoc autem ipsi contigit, quòd Diis neque sacrificaret, neque adhiberet preces, sed suæ hastæ. Propterea Iupiter excitavit in eum Centauros, qui per terram illum vexant*. Ministros iræ Jovis, ceu supre-

ſupremi numinis, κενταύρους dixerunt quaſi κέντορας, hoc eſt, *percuſſores*: nam κέντωρ *ſtimulator*, *percuſſor*, eſt κένταυρος, ſicut Chaldaicum תור *tor* eſt Græcum ταῦρος. Καινεὺς σχίσας ὀρθῷ ποδὶ γᾶν *Caineus findens erecto pede terram* eſt Caineus agricola, cujus eſt findere, hoc eſt, ſulcare terram, ſive arare.

LAT. 22. Findere tellurem ferro, quo glebas erecto pede ſubigit agricola, eſt periphraſis arationis; ut & navigationis, findere pontum ære, ſeu æratis rem is, findere roſtris, ſeu roſtratis navibus, findere carinâ. Tibullus lib. 4. Panegyrico ad Meſſalam, ait:

Et ferro tellus, pontus confinditur ære.

Virgilius lib. 10. Æneidos loquens de navigatione, velut de aratione, ſimiliter canit:

Tollite, ferte rates: inimicam findite roſtris
Hanc terram, ſulcumque ſibi premat ipſa carina.

Et Propertius lib. 3. Eleg. 9.

Non ego velifera tumidum mare findo carina.

Rectè ergo agricola dicitur *Caineus*, ſive Cæneus, *findens erecto pede terram*. Quam de illo jam audivimus, fabulam fusè decantat Ovidius lib. 12. Metamorph. maximè verò, quòd Neptunus eum fecerit virum invulnerabilem.

Nam jam voto Deus æquoris alti
Annuerat, dederatque, ſuper ne ſaucius ullis
Vulneribus fieri, ferrove occumbere poſſet.

GRÆ. 23. Hanc Cainei ἀτρωσίαν noverunt & alii Græci præter eos, quos jam laudabam. Sic apud Palæphatum Καινέα φασὶν, ὅτι ἄτρωτος ἦν. *Caineum dicunt fuiſſe invulnerabilem*. Sic apud Heraclitum fertur τοῦτον πρότερον γυναῖκα γεγονέναι, ὕστερον ὑπὸ Ποσειδῶνος γενέσθαι ἄνδρα ἄτρωτον χαλκῷ καὶ σιδήρῳ. *hunc primum fœminam fuiſſe, deinde à Neptuno factum eſſe virum invulnerabilem ære & ferro*. Euſtathius in Iliadem A. pag. 101. ſcribit τὸν Καινέα *Caineum*, quem Homerus inter terreſtrium virorum fortiſſimos collocat, καὶ ἀνδρεῖον εἶναι καὶ ἄτρωτον διαμεῖναι μέχρι πέρατος τοῦ ζῆν *& virilem eſſe & invulnerabilem permanere uſque ad finem vitæ*. Haſta quâ Caineum aiunt cum Apolline contendiſſe, fuit adeo celebris, ut in proverbii conſuetudinem venerit: ἔνθα ἡ παροιμία. τὸ Καινέως δόρυ. *Inde proverbium: Cainei haſta*: inquit Apollonii Scholiaſtes, quem ſuperius appellavi. Idem Antonino Liberali cap. 16. dicitur & Καινὶς & Καινεύς: & juxta magnum Etymologum, alioſque erat ἐλάτου παῖς *Elati filius*.

LAT. 24. Ideò ſanè *Cæneus Elateius* habetur ab Ovidio in duodecimo Metamorphoſeon verſ. 497. item verſ. 189. ubi Neſtora inducit dicentem:

Clara decore fuit proles Elateia Cænis.

GRÆ. 25. Fortaſsè *Elatus*, Cainei pater, eſt *Miletus* ſeu *Melatus* Cauni Byblidoſque genitor.

HEB. 26. Nempe ſicut *Magog* eſt *Agog*, *Meſarach Aſaraoh* (quod alibi obſervamus:) ita *Melatus* eſt *Elatus*. Conjecturam haud difficulter illuſtrabo in Cainitica hiſtoria, quam video totam his in fabulis. Primò *Cain*, adhibitâ terminatione Græcâ, eſt & Καινὶς & Καινεὺς & Καινός. Secundò *Cainus* eſt *Caunus*; ſicut פעו *Pau*, civitas in qua regnavit *Adar* rex Edom. Gen. XXXVI. 39. eſt פעי *Pai*, 1. Paral. I. 50. quia literæ *Jod* & *Vau* invicem commutantur. Tertiò uſu evenit in lingua Hebraica, ut *haſta* dicatur קין *Cain*: & in proverbii conſuetudinem venit τὸ Καινέως δόρυ *Cainei haſta*. Quartò Heva *concepit & peperit Cain*, *dicens*: *Poſſedi hominem per Deum*. Gen. IV. 1.

In.

In textu Hebraico legitur את יהוה *eth-Jaho*, vel *eth-adonai*, hoc est, *à Domino*, quod alio modo diceretur מאל *meel*, hoc est, *à Deo*, juxta expressionem, quam reperimus eodem in libro, cap. XLIX. v. 25. אל *El* ſcilicet eſt unum ex Hebraicis Dei nominibus. Ab *El* eſt *Elatus*, à quo procreatus eſt *Caineus*: à *Meel* eſt *Miletus* ſeu *Melatus*, ex quo *Caunus* natus eſt. Accedit, quòd Hebraitum Dei nomen אלוה *Eloah*, Chaldæis eſt אלה *Elah*, unde *divinitas* dicitur אלהות *Elahuth*, & *à divinitate* מאלהות *Meelahuth*. Quintò *Cain* duxit ſororem in uxorem. Soror בבעול *Bibol*, hoc eſt, *in conjugando*, eſt ſoror ducta in matrimonio. A *Bibol* eſt *Bibolis*, per ſyncopem *Biblis*, ſoror cujus amore captus eſt *Caunus*. Sextò *Cain* erat agricola; *Caineus* incumbens ad arationes findebat erecto pede terram.

LAT. 27. De iſto agricola canit Ovidius lib. 12. Metamorph. v. 209.

Peneiaque arva pererrat.

Duxerat Hippodamen.

HEB. 28. Non immeritò: quia *arva Peneia* ſunt Chaldaica פנויות *Penuioth*, hoc eſt, *vacua*, quæ colenda erant Caino: & quia *Cain* juxta expreſſionem Hebraicam fuit עבד אדמה *Obed-adama*, hoc eſt, *colens terram*. Gen. IV. 2. Facilè enim pro עבוד אדמה *Ibbud-adama*, hoc eſt, *cultura terræ*, ſuam *Hippodamam* confinxit fabula. Nempe איש עבד אדמה *Iſh-obed-adama*, hoc eſt, *vir agricola*, ſeu *vir colens terram*, איש עבוד אדמה *Ish-ibbud-adama*, hoc eſt, *vir cultura terræ*, putatus eſt *vir Ibbud-adame* ceu alicujus mulieris. Septimò impiè ſe agens *Cain* in muneribus, quæ offerebat, repudiatus eſt à Deo, quaſi ſacrificium non faceret, quaſi non adhiberet ipſi preces. Hinc ira, hinc livor, hinc pugna adverſus fratrem, cujus munera grata & accepta habebat Deus. *Caineus* ſecundum fabulam neque diis ſacrificabat, neque illis adhibebat preces, ſed ſuæ haſtæ. Quod ideò dictum, quia haſta erat ſignum hieroglyphicum principii pugnæ.

LAT. 29. Ita certè de haſta loquuntur veteres, quos inter Servius ad illud Virgilii è nono Æneidos;

Et jaculum intorquens emittit in auras,

Principium pugnæ.

ait: *Haſtâ in eorum*, hoc eſt, hoſtium, *fines miſſâ*, *indicabatur jam pugnæ principium*.

HEB. 30. Idem ſignificabat & emiſſio ſagittæ. Unde Joaſo regi Iſrael, geſturo bellum cum Syris, *dixit Eliſæus: Jace ſagittam. Et jecit. Et ait Eliſæus: Sagitta ſalutis Domini, & ſagitta ſalutis contra Syriam: percutieſque Syriam in Aphec, donec conſumas eam*. 4. Reg. XIII. 17. Octavò *Cain* contendit cum Abele; *Caineus* cum Apolline.

PHOE. 31. Apollinem in Sole venerati ſunt Phœnices, aliique populi; & Ἀβέλιον ἅλιον Κρῆτες *Abelium Solem Cretenſes* nominabant, teſte Heſychio. In Creta ſedem collocaſſe Phœnicas non ambigitur. Imo in Phœnicia erat גוי כרתים *Goi Crethim*, hoc eſt, *Gens Cretenſium*, ſive *Cerethæorum*. Ægyptii apud Diodorum lib. 1. pag. 9. agnoſcunt *Saturnum & Rheam*, in quibus *Adamum & Hevam* vidimus expreſſos, *Apollinem* genuiſſe. Ut מלך *Molech*, idolum Ammonitarum, eſt *Moloch*; ita *Abel* eſt *Abol*, ac proinde *Apol*, factâ permutatione literæ B in P, quâ nihil frequentius. Sic *Balſamum* dicitur פלסמון *Palſamon*; ferrum Hebraicè ברזל *Barzel*, Chaldæis eſt פרזל *Parzel*: & alia innumera, in quibus tempus non eſt terendum. Vitam Apollinis paſtoritiam omnes paſſim agnoſcunt. *Marſyas*, per metatheſim *Maryſas*, quem ab Apolline occiſum fabulantur, attentâ linguâ Phœniciâ, ſeu potius Hebraicâ illius

matre

matre, non est aliquis homo, sed מריא שה *Meri-se*, hoc est, *saginatum pecudum*, quas Apollo mactavit. Nomen ejus Φοῖβος est offerentis sacrificia, si illud referamus ad Ægyptiam vocem ⲪⲞⲨⲎⲂ quæ significat *sacerdotem* in libris Copticis. Ægyptii colentes Apollinem in suo Oro, quem sæpe confundunt cum Osiride relato ad Solem, aiunt apud Diodorum lib. I. pag. 12. τὸν Ὄσιριν ὑπὸ Τυφῶνος ἀναιρεθῆναι τοῦ ἀδελφοῦ, βιαίου καὶ ἀσεβοῦς ὄντος. *Osirim à Typhone fratre, homine violento & impio, trucidatum esse.* Variis in historia Ægyptiaca induti sunt personis Osiris & Typhon: & manifestum est singula, quæ de illis narrantur, non esse ætatis, de quâ disserimus. Quædam tamen ad eam pertinere suadet inter alia nomen *Seth*, quo Typhon insignitur apud Plutarchum in libro de Iside & Osiride.

HEB. 32. *Seth* quidem nominatus est Abelis frater: at non ille, qui eum occidit. Trium tantùm filiorum Adami nota sunt nomina, nempè *Cain*, *Abel* & *Seth*. Ægyptii qui historiam de illis fratribus acceperunt ab Hebræis, audientes trucidatum esse Abelem à fratre, homine violento & impio: adhæc scientes hastam Hebraicâ voce קין *Cain* designari: quasi *Cain* non esset nomen impiissimi fratricidæ, sed instrumenti, quo occisus est *Abel*, Setho quem tantùm agnoscebant ut ejus fratrem, horrendum illud crimen intulerunt. De cætero rectè quadrant in Abelem, quæ de Apolline jam audivimus. Fuit enim *Abel pastor ovium*, *& obtulit de primogenitis gregis sui*, *& de adipibus eorum*. Gen. IV. 2. 4. Is igitur est *Apollo*, Cretensibus *Abelius*, qui pastor & sacrificus *saginatum pecudum*, seu saginatas pecudes mactavit, ac tandem *occisus est à fratre*, *homine violento & impio*. *Caineus* verò contendens cum hoc Apolline quis alius est, quàm *Cain*? Nonò *Cain* fuit *maledictus super terram*, seu ארור מן הארמה *maledictus à terra*, ut est in textu Hebraico: & fabula inducit Centauros sive percussores à Jove missos, qui Cainei membra per terram vexent, obterant, & contundant. Nempè *maledictus* dicitur à Chaldaizantibus Hebræis שחיק טמיא *scehic timmaia*, hoc est, *contusus ossibus*. Decimò *posuit Dominus Cain signum*, *ut non interficeret eum omnis qui invenisset eum*; & *Deus æquoris alti* dedit Caineo

super ne saucius ullis
Vulneribus fieri, *ferrove occumbere posset.*

Undecimò *egressus Cain à facie Domini*, *habitavit profugus in terra . . . & ædificavit civitatem*: urbem condidit *Caineus* sive *Caunus*, peregrinatus procul à patriâ terrâ. Duodecimò ante conditam à Caino civitatem homines fusi per agros ac dispersi vagabantur, cùm ea fuerit omnium urbium prima: regio, in qua *Caunus* ædificavit civitatem, erat primùm à Lelegibus, hoc est, hominibus erraticis inhabitata. Decimotertiò *Hanoch*, terminatione Græcâ Ἀνόχαιος, & per syncopem Ἀγχαῖος, est ille Caini filius, qui principatum obtinuit in condita primis orbis Lelegibus civitate: princeps Lelegum habetur Ἀγκαῖος, ejusque origo refertur ad Neptunum quem fabula copulavit cum *Caine* velut cum muliere, quæ Neptuni beneficio in virum Caineum nomine sit mutata. Decimo-quartò, Hebræis vocantibus urbem matrem, ut jam dixi, proclive fuit celebrare antiquam civitatem *Hanoch*, velut *Hanochii* seu *Hanchæi* matrem: Ἀστυπαλαία, hoc est, *urbs antiqua*, ferebatur mater *Ancæi*. Decimoquintò Hanochæum Cainitam jam nobis exhibuit Ὑπερλώιον fabulæ Cadmeæ: Ἀγκαῖος ὑπέρβιος est Ἀγκαῖος ὑπερλώιος, sicut & Ἀγκαῖος κορωνὸς: *Coronus verò filius est Cainei*. Decimosextò Hanochæus filius agricolæ facilè in patris vestigia incurrit: Ancæus erat φιλογέωργος *amans agriculturæ*.

GRÆ. 33. Apertissimè & planissimè explicata est historia de Caino, adumbrato in Græcorum Cauno vel Caineo. At adhuc superest nonnihil caliginis in fabula Cadmea. Ferunt *Agaven* Cadmi filiam occidisse Pentheum. Πενθεὺς nomen habet ἀπὸ τοῦ πένθεος *à luctu*. Num idem est dicendus cum Abele? num Cain in Agave quærendus est? Interdum permutantur χ & γ, ut in Græcis vocibus χαλβάνη & ἄγχω, ex quibus fiunt Latinæ *galbanum* & *ango*. Sic *Agave* esset *Achave*: Sed quid *Achave* vel *Achava* interficiens Pentheum?

HEB. 34. Hebraica est vox אחוה *Achava*, significans *fraternitatem*. Pentheus verò, nomen habens à luctu, Hebræis est אבל *Abel*, hoc est, *Lugens*, à verbo אבל *Abal* luxit, in luctu fuit. Quòd ergo frater interfecerit Abelem, dictum est Achavem interfecisse Pentheum. Parum refert Abelis nomen non scribi ab Hebræis per *Aleph*, sed per *He*: quia illæ literæ sunt permutabiles. Sic ארמון *armon* palatium est הרמון *harmon*. אבד *obed* perditio, Chaldæis est אובד *obad* & הובד *hubad*. Græcum ὁμόνοια concordia, quod usurpant Chaldæi, modò scribitur אומוניא *omonia*, modò הומוניה *homonia*. Literas quæ solo spiritu differunt, invicem permutare facillimum est.

LAT. 35. Abel igitur est & Pentheus & Apollo. Puto tamen non in unum Abelem competere, quæcumque sub his nominibus prædicantur. Multa de suo apposuerunt Poetæ. Sæpe etiam diversorum gesta permiscuerunt; sæpius transierunt præscriptos ab historiæ veritate limites. Pentheum habuerunt virum planè execrandum, impium, superum contemptorem. Res plurium Apollinum confuderunt in uno. Plures enim Apollines, sicut & plures Vulcani, pluresque Joves, sunt certissimè agnoscendi ex his quæ tradit Cicero lib. 3. de Natura Deorum. *Apollinum antiquissimus* natus dicitur è Vulcano primo & Minerva prima. E diverso Vulcanus tertius, è tertio Jove & Junone genitus, quem ferrariæ & ærariæ artis faciunt auctorem, erat frater tertii Apollinis, utpote nati è tertio Jove, & Latona. Ejusdem soror fuit Minerva tertia, quam à Jove generatam aiunt. Hæc illa Minerva, multorum operum inventrix, quam apud Augustinum lib. 18. de Civit. Dei, cap. 8. ferunt diluvio Ogygio antiquiorem. Re itaque diligenter inspectâ, agnoscendi sunt in antediluviana mundi ætate tertius Apollo, tertius Vulcanus, tertia Minerva, ex eodem patre progeniti.

PHOE. 36. Vetustissimum nomen *Onca*, quo Minervam Phœnices designarunt, testibus Stephano Byzantio, Hesychio, & Scholiaste Æschyli in tragœdiam quæ *Septem contra Thebas* nominatur, est Ægyptiæ originis juxta eundem Scholiastem. Re verâ vox ΩΝΧ *Onch* Ægyptia est, vitam significans æquè ac Hebraica חיה *hajia*, quæ, mutante *Jod* in *Vau*, transivit in חוה *Hava*, & fecit nomen matri cunctorum viventium, ut paulò post initium hujus dialogi audivimus. Jam quoque notavimus *portionem hominis*, nempe costam, ex qua *Heva* tracta est, dici Chaldaicè חולקא נש *hulca-nash*, indeque prodiisse nomen *Vulcanus*. Quocirca in promptu est conferre Abelem Hevæ filium cum Abelio seu Apolline, quem ex primo Vulcano & prima Minerva, sive *Oncha*, natum esse tradunt. *Nemanus*, aliud Minervæ nomen, quod fortassis tertiæ convenit, notum erat Ægyptiis apud Plutarchum in libello de Iside & Osiride. Juno quam tertio Jovi copularunt, dicebatur *Ada* à Babyloniis: *Ada*, inquit Hesychius, ὑπὸ Βαβυλωνίων ἡ Ἥρα, *à Babyloniis Juno*. Alia ejusdem Jovis uxor, Phœnicio nomine *Laton* seu *Latona*, ita dicta est ab Hebraica voce לט *Lat*, quæ significat *absconsionem*. Ex eadem voce prodiit Latina *Lateo*, & Græca λήθω seu λανθάνω: unde Græcis *Latona* est Λητώ. Cretenses qui Phœnicum fuerunt auditores, ut jam monui, dicunt apud Diodorum lib. 5. pag. 235. *à Vulcano fabricationem ferri*,

ri, æris, auri, argenti & cæterorum omnium, quæ ignis operationem recipiunt, inventa. Ibidem quoque *Apollini citharæ inventionem, & id genus musicæ assignant.*

HEB. 37. Docet nos sacra genesis cap. IV. v. 19. Lamechum Cainitam, quem video adumbratum in tertio Jove, accepisse *duas uxores, nomen uni Ada, & nomen alteri Sella.* Tertio enim Jovi tribuuntur duæ uxores, nempe Juno *Ada* dicta Babyloniis, & Latona quæ Sellam exprimit suo nomine: quia *Sella*, sive צלה *Tsella*, Masoretica pronunciatione *Tsilla*, interpretatur *umbra*, quæ utique est לט *Lat*, sive *absconsio*, unde Latonæ nomen prodiit. In hoc solùm hallucinati sunt, qui id tradidere, quòd susceptum ab una Lamechi uxore filium tribuerint alteri. Nempe *Ada* genuit *Jubal: ipse fuit pater canentium cithara & organo*, adeóque Apollo tertii Jovis filius, cui citharæ inventionem, & id genus musicæ assignant. *Sella quoque genuit Tubalcain, qui fuit malleator & faber in cuncta opera æris & ferri*, ac proinde ipse Vulcanus ejusdem Apollinis frater, ex diversa matre genitus, quem aiunt invenisse fabricationem ferri, æris, auri, argenti, & cœterorum omnium, quæ ignis operationem recipiunt. *Soror verò Tubalcain, Noema* exhibet sine dubio sororem Vulcani, Minervam quæ *Nemanus* dicta est. Nomen hoc *Noema*, Hebræis נעמה *Naama*, gutturali elisa, transivit in נמה *Nema*, sicut בעל *Baal* in בל *Bel*. A *Nema* verò est *Nemanus*. *Tubalcain*, Hebraica scriptione & prolatione תובלקין *Tuvalcain*, per aphæresin *Valcain*, est ipsissimum *Vulcani* nomen, Gallis *Vulcain*. Similes nominum aphæreses frequentissimæ sunt. Sic *Thalassa*, littoralis Cretæ civitas, est *Lasæa*: *Jechonias* est *Chonias*: *Bubastus* est *Basta*. Sic quoque *Jubal* esset *Bal*.

GRÆ. 38. Hîc illud mihi occurrit, quod Herodianus lib. 8. scripsit de Beli, cùm dixit de Aquileiensibus: Βέλιν δὲ καλοῦσι τοῦτον, σέβουσί τε ὑπερφυῶς, Ἀπόλλωνα εἶναι ἐθέλοντες. *Belin autem ipsum vocant, eximieque colunt, Apollinem esse volentes.*

LAT. 39. Eò spectant marmora Aquileiensia, inscripta APOLLINI BELENO, & Julius Capitolinus in Maximinis, ubi *Deum Belenum* habent *Apollinem*. Servius etiam in primum Æneidos refert ad Solem, adeóque ad Apollinem, cultum in Sole, Punicum nomen *Bal*, quod *apud Assyrios Bel dicitur, quadam sacrorum ratione.*

HEB. 40. Scopulus cæcis idololatris fuit nomen *Jubal*; quasi eo significaretur *Deus Bal, Deus Belenus.* Vocula *Ju* vel *Jo* contractè ponitur in variis nominibus propriis Hebræorum pro tetragrammato Dei nomine, quod veteres pronunciabant *Jao*, vel Ἰαῦ, ut est apud Clementem Alexandrinum lib. 5. Stromatum. Hinc Ἰωάθαμ exponitur ab Hesychio Ἰαῶ συντέλεια *Jao perfectio*. Hine Selemiæ filius nomine יובל *Juchal*, Jerem. XXXVIII. 1. ita dicitur pro יהובל *Jebuchal*, vel *Jabo-chal*, Ibid. XXXVII. 3. Hinc etiam *Ju-piter* & *Jo-bacchus* sunt ex mente Ethnicorum, profanantium Dei nomen ineffabile, *Jao-pater* & *Jao-Bacchus*. Quasi ergo יובל *Ju-bal* esset יהובל *Jabo-Bal*, putatus est *Deus Bal*. Hinc cum facilè confuderunt gentiles cum fratre primogenito, nomine יבל *Jabal*, vel *Jabel*, ut communiter vocatur. Quia enim *Deus* etiam dicitur יה *Iah*, proclive ipsis fuit interpretari *Ia-bal* vel *Ia-bel Deum Bal* vel *Deum Bel*. De hoc Lamechi & Adæ filio ait sacra Genesis: *Qui fuit pater habitantium in tentoriis atque pastorum*: sive, ut habet textus Hebraicus: הוא היה אבי ישב אהל ומקנה *Ipse fuit pater habitantis in tentorio, & possessionis pecuariæ.* Gen. IV. 20. Hebraica vox מקנה *micne* significat *possessionem* maximè *pecuariam*, sive *pecus* quod possidetur. Unde pastores dicuntur אנשי מקנה *homines Micne*, hoc est, *homines pecoris*, sive pecuarii, Gen. XLVI. 34.

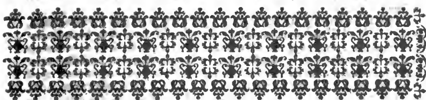
GRÆ.

GRÆ. 41. Est in fabulis Græcorum, præcipuè Homeri hymno εἰς Ἑρμῆν, & Apollodori lib. 3. cap. 10. §. 2. Majæ filium Hermen è cunis erupisse, & quas Apollo boves pascebat, furto abegisse.

HEB. 42. Rem aptam & consentaneam tempori & personæ filii Lamechi Cainitæ involvit hæc de Apolline pecuario fabula. Hebraicę voces מים *maim* & חרם *herem* respondent Chaldaicis מיא *maia* & חרמא *herma*. Voce *maia* significatur *aqua* & voce *herma* significatur *exterminium*. Maia peperit Herman, qui vix natus erumpens in boves Apollinis eas rapuit: quia aqua omni impetu inundans terram attulit exterminium pecoribus Jabelis. In Lamechi filiis terminata est Caini posteritas, quam diluvium exterminavit. Aliam Adami stirpem ductam à Setho, posito pro Abele quem Cainus occidit, discutiendam differo in sequentem dialogum, in quo maximè est agendum de veritate textus Hebraici in dinumeratione annorum primæ mundi ætatis.



DIA-



DIALOGUS III.

De veritate textus Hebraici adversus calculos Editionis LXX.

INTERLOCUTORIBUS

Hebræo, Latino, Græco.



HEB. 1. Versamur in re difficili, ac multùm, & sæpe quæsitâ, statuentes controversiam de numero annorum, quibus antediluviana mundi ætas definienda est. Veritatis luce menti hominis nihil dulcius. Quasi tamen debilitata sit, vel in profundo demersa veritas textus Hebraici, hodie nonnulli, ab ea refugiunt, limpidissimis illis fontibus cœnosos rivulos præferunt.

LAT. 2. Causa textus Hebraici est in præsenti controversiâ causa editionis Latinæ vulgatæ, quæ fontium, unde hauriamus, elegantiam, & munditiam referens, hosce numeros dissensu nullo reddit. Haud me movet discrepantia alterius versionis: quandoquidem *illa numerorum varietas quæ inter codices Hebræos invenitur & nostros . . . si quid habet ita diversum, ut verum esse utrumque non possit, rerum gestarum fides ab ea lingua repetenda est, ex qua interpretatum est quod habemus*, ut sapientissimè docet magnus Augustinus lib. 15. de Civitate Dei, cap. 14.

GRÆ. 3. Editionis septuaginta Interpretum quæ sit auctoritas, quod pondus, non ignoratur. Sed tales ac tantas video in ejus codicibus lectionum dissimilitudines, numerorum varietates; ut potis non sim discernere veram & germanam lectionem à falsâ & adulterinâ. Absit ut hujus diversitatis auctores credam septuaginta illos interpretes. Unam & eandem versionem unà consentientes hi certissimè adornarunt. Et utinam quæ pervenit ad nos, fuisset tam procul à mani-

manibus interpolatorum, quàm pura primùm & emendata erat celeberrimæ hujus versionis integritas.

LAT. 4. Id maximè queritur D. Hieronymus præfatione in librum Paralipomenon, quam scripsit ad Chromatium exponens ei necessitatem vertendi in Latinum Hebræa volumina. *Si septuaginta interpretum pura*, inquit, *& ut ab eis in Græcum versa est, editio permaneret, superfluè me, Chromati episcoporum sanctissime atque doctissime, impelleres, ut Hebræa tibi volumina latino sermone transferrem. Quod enim semel aures hominum occupaverat, & nascentis Ecclesiæ roboraverat fidem, justum erat etiam nostro silentio comprobari. Nunc verò cùm pro varietate regionum diversa ferantur exemplaria, & germana illa antiquaque translatio corrupta sit, atque violata, nostri arbitrii putas, aut è pluribus judicare quid verum sit, aut novum opus in veteri opere cudere, illudentibusque Judæis, cornicum, ut dicitur, oculos configere.*

GRÆ. 5. Fuere patres Græci, qui falsarios scripturarum Judæos habuerunt. Inde quis inferret adulteratum esse à Judæis textum Hebraicum. At ego non sic statuo; cùm id contra mentem illorum patrum videam. In solos Judæos Hellenistas, qui versionem LXX. Interpretum habebant in usu, hi justissimè sunt invecti. Justinus Martyr in Dialogo cum Tryphone asseverans Judæos multa ex sacris paginis omninò sustulisse, expostulat cum eo non de textu Hebraico, sed de Versione septuaginta seniorum, his verbis: *ἀπὸ τῶν ἐξηγήσεων τῶν γεγενημένων ὑπὸ τῶν παρὰ Πτολεμαίῳ γεγενημένων πρεσβυτέρων. ex interpretationibus factis à Senioribus, qui apud Ptolemæum fuerunt.* Origenes itidem Homil. 12. in Jeremiam, enodans prophetiam, *quam*, inquit, *nescio quare apud Septuaginta non invenientes, in cæteris editionibus quæ cum Hebræo conveniunt sermone, reperimus*: refert hunc defectum ad Judæos, *qui exemplaria nonnulla falsarunt*. In falsatis exemplaribus hujus editionis legitur, exempli gratiâ, apud Oseam prophetam cap. XI. v. 1. *Ex Ægypto vocavi filios ejus*. Hanc lectionem non fuisse omnium exemplarium intelligo ex versione Coptica manuscripta, quæ perantiquam editionem Græcam exprimit. Ibi enim legimus: ΑΙΜΟΥΤΙ ΕΠΑϢΗΡΙ ΕΒΟΛ ΧΕΝ ΧΗΜΙ. hoc est: *Vocavi filium meum ex Ægypto*. Ita verò locutum esse prophetam nos docet Sanctus Evangelista Matthæus cap. 2. vers. 15. ubi asserit eum dixisse: *ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου. Ex Ægypto vocavi filium meum.*

HEB. 6. Sanè est ad hunc modum locutus Osea juxta textum Hebraicum, qui sic habet: ממצרים קראתי לבני *Ex Ægypto vocavi filium meum*. Nec nobis aliam lectionem subministrat ullus codex Hebræus. Pari codicum consensione exarati sunt numeri annorum, de quorum veritate dissertamus. Sed neque paraphrasis Chaldaica, versionesque Syra, Arabica & Persica ex textu Hebraico profectæ quicquam dissonum his in numeris perhibent.

LAT. 7. Fidelitas Judæorum in describendis suis codicibus perspectissima est patribus Latinis, D. Hieronymo, qui præcipuus est defensor veritatis Hebraicæ, & D. Augustino, qui lib. 15. de Civit. Dei, cap. 13. vult, ut *illa diversitas numerorum aliter se habentium in codicibus Græcis & Latinis, aliter in Hebræis . . . nec malitiæ Judæorum, nec diligentiæ vel prudentiæ septuaginta Interpretum, sed scriptoris tribuatur errori: qui de bibliotheca* Ptolemæi *regis* Ægypti *codicem describendum primus accepit*. Hinc Beda Venerabilis omnino adhæreseit ad calculos Hebraicos in libro de sex ætatibus. Hinc Claudius ille qui anno ab Incarnatione Domini octingentesimo decimoquarto scripsit *brevem chronicam*, editam à Labbeo tom. 1. Novæ Bibliothecæ, pag. 309. egregiè admodum ait: *Si quis fortè minus Scripturarum divinarum studiis eruditus de hoc opere dubitare tentaverit,*

verit, redeat ad divinos secundum Hebraicam veritatem scriptos libros, & quidquid ibidem invenerit, eos teneat & credat, neque damnare desistat. Neque enim Christianis fas est talem dare auctoritatem hominum chronicis, qualis danda est illis libris, qui Spiritus Sancti sunt auctoritate per prophetas scripti. Et si cujus fortè in hac re obstinata perdurat mentis intentio, eat ad Judæos Ecclesiæ inimicos, & in eorum codicibus Hebræa lingua scriptis annorum summam requirat, & quidquid ibidem invenerit, hoc credat & teneat: quia, ut ait Beatus Augustinus in libro de Civitate Dei XV. ei linguæ potius credatur, unde est in aliam per interpretes facta translatio. Ubi verò digessit suos calculos, ait de Hebraica veritate: *Ad nos per beatum interpretem Hieronymum pura pervenisse etiam hostibus Judæis in manifesto est.* Ex adverso tenet de *LXX. Interpretum translatione*, quòd *vel minus sollicitè primò edita est, ut multi astruunt, vel à Gentilibus corrupta, ut Beato Augustino videtur.* Stephanus Episcopus Salonitanus Dionysium Exiguum *regulas Ecclesiasticas de Græco transferre impulerat, confusione priscæ translationis offensus*: ut ipse Dionysius scribit epistola ad eundem Stephanum. Eandem ob causam Isidorus Mercator, visa in codicibus Latinis Canonum Ecclesiasticorum varietate, confugit ad opem Græcorum, ex quibus emanaverant. Unde ait præfatione in suam collectionem: *Nobis tamen videtur, cùm in nostro discrepaverint sermone, ut unitas & veritas ab ipsis quærenda sit, quorum lingua edita esse noscuntur.* Nulla sanè est æquior atque prudentior regula. Ut Græcè primùm scripti fuerunt illi Canones, & ideò veritas à Græcis fuit quærenda: ita Hebraicè primùm exarati sunt numeri annorum, de quibus agimus. Quocirca veritas illorum est à textu Hebraico repetenda.

GRÆ. 8. Quantis ex angustiis nos educat ille textus, jam præsentio. Certè enim Græcos chronologos adduxit in summas angustias dissonantia codicum editionis LXX. quibus numquam persungemur, nisi germana primigenii textus lectio nobis affulgeat. Statim apparet hoc dissidium in annis Adami. Juxta vulgatos editionis hujus codices *vixit Adam triginta & ducentos annos; & genuit ad figuram suam, & ad imaginem suam: & vocavit nomen ejus Seth.* Sibi tamen non constat hęc lectio. Nam juxta vetustum codicem, quem homiliis D. Joannis Chrysostomi super Genesim interseruit Oecolampadius: *Vixit Adam triginta & trecentos annos, & genuit secundum speciem suam, & appellavit nomen ejus Seth.* Idipsum Gręcè perhibent Biblia Aldina, Theophilus patriarcha Antiochenus lib. 3. ad Autolycum, isque antiquitatum Judaicarum Josephi interpolator, cujus manuscriptum exstat in Bibliotheca Vaticana num. 1304. Sicut & in Regia, ad quam appellat altera defensionum textûs Hebraici ab studiosissimo & diligentissimo sacri hujus fontis vindice D. Joanne Martianęo non ita pridem elaborata. In hoc enim manuscripto ita legitur: Ἀδάμῳ μὲν οὖν τριακοστῷ ἤδη καὶ τριακοσιοστῷ ἔτει γεγονότι, παῖς Σῆθος γίνεται. *Adamo igitur, cùm triginta jam & trecentorum annorum esset, filius Sethus natus est.* Inde factum, ut loco bis mille ducentorum quadraginta duorum annorum, quos ab Adamo usque ad diluvium vulgò numerant Gręci, alii colligant annos bis mille trecentos quadraginta duos, ut Joannes Antiochenus in excerptis Constantini à Valesio editis pag. 780. & Suidas in Σέρουχ. At ecce rursùm aliam varietatem in homilia vigesima D. Chrysostomi super Genesim juxta editionem tum Basileensem anni Domini 1525. tum Parisiensem anni 1556. ubi LXX. Interpretum versio fert, quòd *vixit Adam annis centum triginta, & genuit secundum speciem suam, & secundum imaginem suam. Et appellavit nomen ejus Seth. Et fuerunt ejus anni octingenti, & genuit filios & filias. Et facti sunt*

omnes

omnes dies Adam, anni nongenti triginta; & mortuus est. Sic de summa bis mille ducentorum quadraginta & ultra annorum, qui vulgò colliguntur ab Adamo usque ad Diluvium, ut jam dixi, detrahenda esset centuria. Id quod certè fecit vetus apud Clementem Alexandrinum supputatio lib. 1. Stromat. pag. 337. his verbis: *ἀπὸ μὲν Ἀδὰμ ἕως τοῦ κατακλυσμοῦ συνάγεται ἔτη δισχίλια ἑκατὸν τεσσαρακονταοκτώ, ἡμέραι τέσσαρες. Ab Adamo quidem usque ad diluvium colliguntur anni bis mille centum quadraginta octo, dies quatuor.* Quin & plusquàm ducenti anni desiderantur in Pseudo-Methodii revelationibus, Græcos alioquin numeros secutis. Ferunt enim, quòd *in expletione secundi millenarii factum est diluvium aquarum.* Quinam sint patriarchæ, quorum annos his centenariis auctiores non invenit ille auctor, exploratum non habeo. Fortè pro ducentis & quinque annis τῆς τεκνογονίας, qui Setho communiter tribuuntur à Græcis, ille legit centum quinque. Ut ut sit, hæc etiam lectio recepta est à custodibus & defensoribus versionis septuaginta, ut ab Ægyptiis qui in sua interpretatione Copto-Arabica manuscriptâ Bibliothecæ Vaticanæ apponunt notam marginalem de ΣΕ-ΤΤΕ-ΝΡΟΜΠΙ, hoc est, *centum quinque annis*, quos juxta variam & discrepantem lectionem vixit Sethus ante genitum Enosum. Eosdem numeros repræsentant Græci codices manuscripti Antiquitatum Josephi, Vaticanus & Regius, jam appellati, in quibus legitur Sethum genuisse Enosum κατὰ πέμπτον καὶ ἑκατοστὸν *anno quinto & centesimo.* Adhæc Vaticanus idem codex annos Henochi ante natum Mathusalam, sic exprimit: Μαθουσάλα δὲ Ενώχου παῖς κατὰ ἔτος αὐτῷ γεγονὼς πέμπτον καὶ ἑξηκοστόν. *Mathusala autem Henochi filius, ipsi natus anno quinto & sexagesimo:* cùm tamen Græca chronologia statuat Henochum genuisse Mathusalam anno ætatis suæ centesimo & sexagesimo quinto. De calculis adeò vacillantibus quid possum cogitare, quid judicare, quid credere?

LAT. 9. Non ita vacillat & claudicat Editio Latina Vulgata, constanter in omnibus codicibus nos docens vixisse Adamum *centum triginta annis*, & genuisse Sethum: istum vixisse *centum quinque annis*, & genuisse Enosum. Pari numerorum firmitate describit annos Enosi, Cainani, Malaleelis, Jaredi, & Henochi, quem fert genuisse Mathusalam, cùm vixisset *sexaginta quinque annis.* Cùm reperiantur isti numeri in variantibus lectionibus Græcorum, nec ab illis diversi locum in ullo codicum Editionis Latinæ Vulgatæ habeant, nullius roboris sunt sine dubio Græci codices refragantes Latinæ huic interpretationi.

HEB. 10. Et quomodo essent alicujus ponderis qui tam turbulenter devocantur è suo fonte? Juxta fontem Hebraicum: ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד ברמותו בצלמו ויקרא את שמו שת: *Et vixit Adam triginta & centum annos, & genuit in similitudine sua, in imagine sua, & vocavit nomen ejus Seth.* ויחי שת חמש שנים ומאת שנה ויולד את אנוש: *Et vixit Seth quinque annos, & centum annos, & genuit Enos.* ויחי אנוש תשעים שנה ויולד את קינן: *Et vixit Enos nonaginta annos, & genuit Cainan.* ויחי קינן שבעים שנה ויולד את מהללאל: *Et vixit Cainan septuaginta annos, & genuit Mahalalel.* ויחי מהללאל חמש שנים וששים שנה ויולד את ירד: *Et vixit Mahalalel quinque annos & sexaginta annos, & genuit Jared.* ויחי ירד שתים וששים שנה ומאת שנה ויולד את חנוך: *Et vixit Jared duos & sexaginta annos & centum annos, & genuit Hanoch.* ויחי חנוך חמש וששים שנה ויולד את מתושלח: *Et vixit Hanoch quinque & sexaginta annos, & genuit Methuselah.*

GRÆ. 11. Nihil habeo sanè quod opponam his numeris, præsertim cùm lectiones concordissimas in medio posuerim. Video etiam Græcos codices ab Hebræis mini-

minimè discrepare in annis sexti Genearchæ, nempè Jaredi; quem magno consensu perhibent vixisse centum & sexaginta duos annos & Henochum genuisse.

LAT. 12. Neque hîc conqueror de Græcis: nam *in sexta generatione nusquam utrique codices discrepant*, ait S. Augustinus lib. 15. de Civitate Dei, cap. 10.

HEB. 13. Uno ergo Hebræorum & Græcorum consensu describuntur anni sextæ generationis, & gemino lumine declaratur eorum veritas in codicibus Editionis Latinæ Vulgatæ expressa. Ne ullus sit scrupulus ex Græcarum lectionum varietate in annis aliarum generationum, nempe primæ, secundæ, tertiæ, quartæ, quintæ, & septimæ, de quibus jam dixi: volo vos scire Samaritanos, quamvis insensissimos Hebræis, adhuc habere in suo textu annos Adami, Sethi, Enosi, Cainani, Malaleelis & Henochi omninò secundùm textum Judaicum. Eosdem in utroque textu reperimus numeros, eamdem numerorum distributionem, eamdem summam. Uterque textus Hebraicus est. Utriusque consensio est apertissimum planissimúmque Hebraicæ veritatis argumentum.

GRÆ. 14. Noverat Julius Africanus, noverunt Eusebius & Georgius Syncellus Hebræorum & Samaritanorum calculos his in generationibus convenire; ut patet ex temporum antediluvianorum canone, quem habemus in chronico Græco Eusebiano, & in Syncelli chronographia. At talem non video concentum & consensum in numeris annorum Jaredi, Mathusalæ & Lamechi ibidem expressis. Siquidem anni *τῆς τεκνογονίας* qui ex mente Samaritanorum tribuuntur Jaredo, sunt tantùm sexaginta duo: qui tribuuntur Mathusalæ, sunt sexaginta septem: qui tribuuntur Lamecho, sunt quinquaginta tres. Varietas in annis Jaredi parùm me movet, quòd in illis describendis concordissimi sint Hebræi & Græci codices. Inde enim potiùs infero corruptos hoc in loco & depravatos esse calculos Samariticos. Sed quam de annis Mathusalæ & Lamechi sententiam feram, nondum satis constitui propter varietatem, quam in Græcis codicibus reperio.

HEB. 15. Ut adulteratus est textus Samaritanus in annis Jaredi, ita vitiatus est in annis Mathusalæ & Lamechi, nec quicquam poterit ullus codex Græcus contra veritatem textûs Judaici. Juxta illam: ויחי מתושלח שבע ושמונים שנה ומאת שנה ויולד את למך: *Et vixit Metuselah septem & octoginta annos, & centum annos, & genuit Lamech*. ויחי למך שתים ושמנים שנה ומאת שנה ויולד בן: *& vixit Lamech duos & octoginta annos, & centum annos, & genuit filium*, nempe *Noe*, cujus anno sexcentesimo diluvium factum est.

GRÆ. 16. Si tritissimam Græcorum codicum lectionem spectemus, Mathusala antequàm genuit Lamechum, vixit annos centum sexaginta septem. Si inspiciamus Biblia Complutensia & caput quintum Geneseos olim præmissum libro D. Ambrosii de Noe & Arca, idem non vixerat nisi annos centum sexaginta quinque. Si autem Africano auscultemus, habebimus lectionem Hebraico textui consonam. Uult enim ille Mathusalam vixisse centum octoginta septem annos, & genuisse Lamechum. Ita ferebant & juxta Chronicon Alexandrinum *accurata Geneseos volumina*. Ita legitur & hodie in pervetusto manuscripto Alexandrino, in Bibliis Aldinis ac Francofordiensibus, in codice Homiliis D. Chrysostomi super Genesim interserto. Est etiam in Bibliotheca Vaticana vetus Pentateuchi versio Arabica, profecta ab antiqua versione Syrâ editionis LXX. Interpretum, in qua legimus: ועאש מתושלח מאיה שנה ושבעה ותמאנין שנה ואולד לאמך: *Et vixit Matusalah centum annos, & septem*

& octoginta annos, & genuit Lamech. Quod attinet ad annos Lamechi ante natum ipsi Noemum elapsos, video quoque in codicibus Græcis discrepantiam; dum alii centum octoginta & octo annos legunt, quæ est communis & pervagata lectio: alii verò centum & octoginta tantum numerant, ut D. Chrysostomus Homil. XXI. in Genesim, Oecolompadicus codex ipsi adjunctus, & Manuscriptum Oxoniense, quod citat Junius annotationibus in cap. 5. Gen. Non etiam constat inter Græcos de summâ omnium annorum vitæ Lamech. Hanc vulgò faciunt septingentorum quinquaginta trium: sed *septingentis septuaginta tribus* eam ex suis LXX. definiunt Pseudo-Eustatius in Hexameron, & Abulpharagius in Historia Dynastiarum pag. 8.

LAT. 17. Verè levior arundine atque mobilior chronologia Græca à seipsâ discedit, ut nos cogat in Hebraicam veritatem concedere, eamque in Editione Latina Vulgata admirari. *Vixit Mathusala centum octoginta septem annis, & genuit Lamech . . . Vixit autem Lamech centum octoginta duobus annis, & genuit filium: vocavitque nomen ejus Noe*. Sic Hebraico textui congruit illa editio, sic Hebraicam veritatem exprimit. Exemplaria Græcorum quæ ipsi consonant, sunt sine dubio hâc in re *accurata Geneseos volumina*, ut ea vocavit auctor Chronici Alexandrini jam appellatus. Et sanè S. August. quæst. 2. super Genesim agens de annis Mathusalæ secundum editionem LXX. Interpretum ait eos ita reperiri *in codicibus paucioribus, sed veracioribus*, nempè *Græcis tribus, & uno Latino, & uno etiam Syro inter se consentientibus*, uti testatur lib. 15. de Civit. Dei cap. 13. Si repugnet textus Hebraicus Samaritanorum, nulli tamen ex variantibus lectionibus Græcorum favet; imo nec sibi constat: quandoquidem *ad annos Mathusala* ΞΖ (67) *vice in Samaritico autographo, quod* (inquit Scaliger in notis Eusebianis) *ipsimet nobis communicarunt Samaritani, legimus* ΟΖ (77). Quid quòd olim cum Hebraicis Judæorum rationibus & in Mathusala & in Lamecho convenirent Samaritanorum codices? Novit id S. Hieronymus libro Traditionum Hebraicarum in Genesim, ubi ex Hebræis simul & Samaritanorum libris disserens contra numeros codicum Græcorum, prorumpit in hæc verba; *Restat ergo, ut quomodo in plerisque, ita & in hoc sit error in numero. Siquidem & in Hebræis & Samaritanorum libris ita scriptum reperi*: Et vixit Mathusala centum octo-„ ginta septem annis, & genuit Lamech. Et vixit Mathusala, postquam „ genuit Lamech, septingentos octoginta duos annos, & genuit filios & fi-„ lias; & fuerunt omnes dies Mathusala, anni nongenti sexaginta novem, „ & mortuus est. Et vixit Lamech centum octoginta duobus annis, & ge-„ nuit Noe. Insignem hunc locum D. Hieronymi etiam legimus apud Bedam in libro de sex ætatibus, & apud Freculphum Episcopum Lexoviensem tom. 1. Chronic. lib. 1. cap. 16. Non me latet Seldenum Præfatione in Marmora Arundelliana memoriæ lapsum impingere magno Hieronymo, quòd in alios Samaritanorum numeros ante ipsum abjerit Eusebius. Quàm inanis tamen, quàm levis sit hæc Seldeni conjectura, quis non videt? Enodaturus erat Sanctus Doctor *famosam & disputatione omnium Ecclesiarum ventilatam quæstionem* de annis Mathusalæ. Ut omnem in defendenda Hebraica veritate diligentiam adhiberet, impiger in scribendo rem sedulò retulit ad libros non tam Hebræorum quàm Samaritanorum, quos in ejusmodi quæstionibus non leviter, non oscitanter solebat consulere. Potius ergo dicendum erat aliud Eusebium, aliud Hieronymum exemplar Samaritanorum esse nactos.

GRÆ. 18. Enimverò coævus Hieronymo D. Epiphanius Hæresi 55. disertè agnoscit non eadem in numeris fuisse omnia Samaritanorum exemplaria. Quatuor

eorum

eorum sectas idem notat Hær. 10. Tum Hær. 13. agit de illa quæ Dositheum auctorem habuit, hunc scilicet qui juxta Eulogium Patriarcham Alexandrinum apud Photium in Bibliotheca Cod. CCXXX. *Mosaicum octateuchum spuriis scriptis & omni genere mixtis corruptelis adulteravit*.

LAT. 19. Habuerunt igitur Samaritani varia & discrepantia exemplaria, præsertim in numeris. Si quæ autem in his adulterata & corrupta dicere debeamus, ea erunt sine dubio, quæ ita variant in annis Jaredi, Mathusalæ & Lamechi; ut non modò non congruant cum codicibus Hebraicis, eisque consonantibus Latinis Editionis Vulgatæ, verum etiam cum nullo codicum Græcorum concinant. At contrà illi libri quos appellavit D. Hieronymus, planè cohærebant cum Hebræis, & hâc cohærentiâ Hebraicam veritatem adversus Græcos ipsi dissentaneos demonstrabant. Et quomodo non demonstrassent, cùm ex Græcorum illorum rationibus sequatur Mathusalam quatuordecim annos vixisse post diluvium? Urgent hoc argumentum S. Hieronymus libro Traditionum Hebraicarum in Genesim jam laudato, & S. Augustinus lib. 15. de Civit. Dei, cap. 11. quia *Scriptura ex omnibus qui in terra tunc fuerant, solos octo homines in arca exitium commemorat evasisse diluvii*. Patet id manifestissimè tum ex capite sexto, septimo & octavo libri Genesis, tum ex capite tertio prioris epistolæ D. Petri v. 20. ubi dicitur de arca: *In qua pauci, id est, octo animæ salvæ factæ sunt per aquam*.

GRÆ. 20. Vidit hoc argumentum Georgius Syncellus, Græcorum codicum contra Hebræos propugnator & defensor: sed vacillans in utramque partem, modò contendit Mathusalam annos quatuordecim vixisse post diluvium, modò eum anno diluvii sublatum è vivis profitetur, eiusque natale quatuordecim annis in Henochi patris ætate antevertit.

HEB. 21. Quantas perturbationes, quantos æstus habet levis & inconstantis sententiæ propugnatio? Nonne satius erat à Græcis codicibus abscedere, & adire fontes Hebræos? Hic nihil fluctuat, fidem nihil excedit, nullis non concors numeris est sacræ historiæ veritas. Non diffiteor Græcos codices in annis ab ortu Arphaxadi, filii Semi, usque ad ortum Abrahæ, videri tectos præsidio codicum Samariticorum, & inde Hebraicę veritatis impugnatores argumentari de summa accuratione editionis LXX. Interpretum. At propriis eos telis facilè conficiemus. Ætates istorum genearcharum, quę perhibentur cap. XI. libri Genesis, ita in primis describuntur in codicibus Hebręo-Samaritanis, ut non solum dividantur in duas partes, quarum una annos contineat ante filii qui nominatur, ortum elapsos, altera verò complectatur cæteros qui usque ad mortem fluxerunt; verùm etiam revocentur ad unam omnium annorum summam, cum hac clausulâ: *Et mortuus est*. Sic post descriptos annos centum quos ante genitum Arphaxadum vixit Semus, item alios quingentos ad quos ille vitam postmodùm produxit; tertiam quæ annos omnes comprehendat, addunt illi codices hanc supputationem: *Et fuerunt omnes dies Sem, sexcenti anni, & mortuus est*. Eâdem methodo cæterorum qui sequuntur usque ad Abraham, annos exponunt. Est quidem mos scripturarum, si patrum antediluvianorum ætates attendamus, ut addatur in singulis tertia supputatio, quæ unam in summam cogat annos eorum ante & post genitum filium elapsos, ac præterea de quolibet dicatur: וימת *Et mortuus est*. Sed in illis quorum ætates post diluvium recensentur, non amplius ponitur ejusmodi tertia supputatio, ejusmodi de morte clausula: & tam Hebræorum, quàm Latinorum, quàm Græcorum, quàm aliorum omnium exemplaria consensu miro conspirant contra codices Samariticos; quos proinde

vanissimos in descriptione ætatum patrum postdiluvianorum, & temerario interpolatoris ausu vitiatos habeamus, necesse est.

GRÆ. 22. Jam dixi ex S. Epiphanio non unam fuisse in annorum numeris codicum Samariticorum lectionem. Hæc autem varietas locum maximè habuit in annis patriarcharum qui post Semum fuerunt. De Melchisedecho scribit Sanctus ille Doctor: Σαμαρεῖται τοῦτον νομίζουσι εἶναι τὸν Σὴμ. *Samaritani ipsum putant esse Sem*. Confligit contra hanc sententiam, quòd reperiat *ab ortu Sem ad Abrahami tempus, quo Melchisedecho obviam venit, colligi summam annorum MCXXX.* dum sexcentis tantùm annis constat vixisse Sem. Et quidem in hanc summam concedunt numeri Samaritici descripti ab Eusebio & Georgio Syncello, concedit & hodie Pentateuchus Hebræo-Samaritanus. Verùm mox repugnat aliorum exemplarium supputatio quam idem Epiphanius subjicit. *Cæterum*, inquit, *ex aliorum exemplarium supputatione, ab ortu Sem ad illud tempus quo Abrahamo Melchisedecus occurrit, id quod octuagesimo vel nonagesimo vitæ illius anno contigit, consurgunt* XKH. ἔτη πλείω ἢ ἐλάσσω *anni plus minus DCXXVIII.* Remittuntur de præcedenti summa anni plusquàm quingenti.

LAT. 23. Crediderim & alia fuisse Samaritanorum exemplaria quæ etiam referebant minorem annorum summam, qualem scilicet reperimus in Hebræis codicibus & Latinis Editionis Vulgatæ. Nam minorem postulabat memorata dè Melchisedecho sententia non tam Samaritanorum quàm Hebræorum, ad quorum calculos eam revocat D. Hieronymus epist. CXXVI. ad Evagrium, & lib. Traditionum Hebraicarum in Genesim. Ex quo licet inferre priscos Samaritanos eundem à Semo usque ad Abrahamum legisse numerum annorum, quem Hebræi habent in suis codicibus; atque adeò Hebræos & Samaritanos concordasse in ætatibus & antediluvianorum & postdiluvianorum patriarcharum describendis. *Rabbi filius Enachinam* qui in antiqua de Melchisedeco opinione hâc fuit, laudatur ab Hieronymo à S. fide lib. 1. contra Judæos cap. 9. An vera, an falsa sit hæc sententia, hîc non inquiro. Id mihi sufficit in præsenti eam cohærere non posse nisi cum chronologia Hebraica, & hodiernos Samaritanorum codices esse adulteratos in his numeris, in quibus ipsi non consentiunt.

HEB. 24. Quid quòd tantum obstent illi codices, quantum proficiunt his chronologis, qui majorem inde manum sibi accersisse putarunt, ut germanos Hebræorum numeros è medio tollerent? Si enim decretorius eis fuerit Pentateuchus Samariticus in numero annorum quem exhibet ante natales posterorum Semi, stirpis quæ ducit ad Abraham: quidni etiam decretorius erit in descriptione annorum subsequentium eosdem natales? At tantum abest ut his in annis illis faveat, ut è contrario magnum ipsis dissidium paret, vixque aversos ab Hebraica veritate sæpè offendat Græcos codices. Conducit maximè comprobationi hujus veritatis singulorum patriarcharum qui inter Semum & Abrahamum fuerunt, ætates perpendere.

GRÆ. 25. Cum summa voluntate inquiram in singulas. Hęreo tamen, & quò me vertam vix habeo. Georgius Syncellus pag. 115. notat *exemplaria nonulla, ut & Eusebii scripta, quæ post Sala natum Arphaxad annis 403. inter vivos egisse referunt*. In alios numeros abeunt alia exemplaria, juxta quæ Cainan loco Salæ ponitur. Vaticana editio Græca legit ἔτη τετρακόσια *annos quadringentos*, Latina *annos trecentum*. Obversâ lectione S. August. quęst. 23. in Gen. Latinè repererat *annos CCCC*. Græcè *annos CCC*. Editio Complutensis & MS. Alexandrinum, quibus consonat Adonis chronicon, & Oecolampadii codex, legunt ἔτη τετρακόσια τριάκοντα *annos quadringentos triginta*. Aldina & Francofordiensis, quibus concordat Copto-Arabica manuscripta, unà cum chronico Alexan-

xan-

xandrino & Abulpharagio, habent *ἔτη τριακόσια τριάκοντα annos trecentos triginta*. Codex verò & Oxonienſis & Cottinianus, ut Junius notat, præfert *ἔτη διακόσια annos ducentos.*

HEB. 26. Sex variantes lectiones codicum Græcorum hîc video : nullam earum invenio, quæ examuſſim reſpondeat Pentateucho Samaritanorum, juxta quem vixit Arphaxad trecentos & tres annos, poſtquàm genuit Sela. At juxta textum Hebraicum ויחי ארפכשד אחרי הולידו את שלח שלש שנים וארבע מאות שנה: *& vixit Arpacſad, poſtquam genuit Selah, tres annos & quadringentos annos.* Hæc eſt ipſiſſima lectio Euſebii & exemplarium nonnullorum editionis LXX. quæ, uti jam accepimus à Georgio Syncello, *poſt Sala natum Arphaxad annis 403. inter vivos egiſſe referunt.*

LAT. 27. Exemplaria hæc rejiciebant Cainanum illum, de quo famoſiſſima conſtituta eſt quæſtio, num fictitius ſit. Et quidem hunc in ſuis Septuaginta præter Euſebium non invenerunt Theophilus Antiochenus, Julius Africanus, Origenes, D. Hieronymus, Procopius Gazæus, aliique benè multi, quos paſſim obſervant, qui de inſititio hoc genearcha accuratè diſſerunt, maximè Petrus Poſſinus, Uſſerius & Grotius. Idem Cainan non apparet in tribus locis Editionis Latinæ Vulgatæ; primò in capite decimo libri Geneſis v.24. ubi dicitur; *At verò Arphaxad genuit Sale.* Secundò in capite undecimo ejuſdem libri v. 12. ubi exprimitur tempus quo *Arphaxad genuit Sale*: Tertiò in capite primo libri primi Paralipomenon, ubi pariter legitur: *Arphaxad autem genuit Sale.* Scio Cainanum reperiri Luc. III. 36. At nullus dubito cum graviſſimis Editionis Latinæ Vulgatæ aſſertoribus Cornelio à Lapide, Dionyſio Petavio, Petro Poſſino & Natali Alexandro, quin is irrepſerit hunc in locum, quippe quem ſuis ſeptuaginta depravatis aptare ſtuduerint quidam Chriſtiani. Nam S. Irenæus lib. 3. contra Hæreſes cap. 33. ubi genealogiam Chriſti ex Evangeliſta Luca memorat, numerum exhibet genearcharum, qui Cainanum hunc minimè patitur. Eundem in hac genealogia non invenit Joſephus, vetus ſcriptor Chriſtianus, ut notum eſt ex ejus Hypomneſtico. Extat & hodie vetuſtiſſimus codex manuſcriptus Evangeliorum Græco-Latinus in publica Cantabrigienſis Academiæ Bibliotheca, qui tam in Græco textu quàm Latino Cainanum illum non habet. Alium codicem manuſcriptum in hoc idem argumentum adducit Grotius.

GRÆ. 28. Id mihi magno momento eſt, quòd etiamnum extent vetuſtiſſima Lucæ exemplaria, quæ dictum Cainanum deſugerunt, quódque vetuſtiſſimi patres eum in ſuis exemplaribus nacti non ſint. Editio verò LXX. præterquàm quòd deſtituitur præſidio textûs Samaritani, locum nullum habet, in quo non varient ejus codices. Primus locus habetur cap. 10. libri Geneſis, v.24. ubi interpretatio Copto-Arabica fert expreſsè, quod ΑΡΦΑΞΑΔ ΑϤϪΦΕ ϹΑΛΑ. ארפחשד אולד שאלח *Arphaxad genuit Sala.* Si in eodem capite v. 22. reperiatur *Cainan*, non tamen ut filius, ſed ut frater Arphaxadi, quod ad aliam quæſtionem pertinet: additur ad marginem hæc nota Arabica קינאן הדא אליש פי אלערמי: *Cainan iſte non eſt in Syro.* Secundus locus extat cap. 11. ejuſdem libri, in quo illum non habebant exemplaria nonnulla, quæ ex Georgio Syncello jam retuli, ut & illa quæ Theophilus Antiochenus, Julius Africanus, & Euſebius conſuluerunt. Tertius & ultimus locus ſpectat ad caput primum libri primi Paralipomenon, ubi pariter Cainan non legitur ſecundum editionem Græco-Latinam & Romanam & Pariſienſem. Sed tranſeamus ad annos quos vixit Sala ſeu Sale, poſtquam genuit Heber. Euſebius apud Georgium Syncellum ait *juxta ſeptuaginta interpretationem*, quòd *Sala vixit ſuperſtes annis 403. uſque ad ſeptimum annum Seruch.* Annos 403. lego pro 406. qui ibi mendosè exarantur: quia Sa-

ia non sic vixisset usque ad septimum annum Seruch, ut vult Eusebius, sed usque ad decimum, uti constat ex ejus calculis. Eusebianam lectionem confirmant excerpta chronologica præfixa chronographiæ Joannis Malalæ. At dissentiunt plures codices legentes ἔτη τριακόσια τριάκοντα *annos trecentos triginta*. Dissentit interpretatio Copto-Arabica habens τενρομπι תלת מאיה שנה *trecentos annos*. Dissentit & Chronicon Alexandrinum pugnans pro annis CCCL.

HEB. 29. Ex his quatuor lectionibus nulla cohæret cum codicibus Samaritanis, juxta quos Sela *vixit, postquam genuit Hebrum, trecentis & tribus annis* At prima quæ est Eusebii, consentit apertissimè cum his textûs Hebraici : ויחי שלח אחרי הולידו את עבר שלש שנים וארבע מאות שנה: *Et vixit Selah, postquam genuit Heber, tres annos & quadringentos annos.*

GRÆ. 30. Non sine magnâ admiratione ita deflexas à Pentateucho Samaritano lectiones codicum Græcorum intueor; ut nullam hactenùs protulerim quæ ipsi vel fortuitò consonet. E contrà video semper aliquam lectionem cohærentem cum textu Hebraico. Ad reliqua pergamus. Græci codices Vaticanus, Oxoniensis, & Cottinianus, quibus succinit interpretatio Copto-Arabica, succinunt & lectiones Bedæ, Adonis, Chronici Alexandrini & Georgii Syncelli, tribuunt Hebero, postquam genuit Phaleg, ducentos & septuaginta annos. Repugnant tamen editiones Aldina, Francofordiensis, & Complutensis, quę unà cum MS. Alexandrino, & Oecolampadii codice perhibent ἔτη τριακόσια ἑβδομήκοντα *annos trecentos septuaginta*. Reluctatur etiam Eusebius in suis septuaginta à Georgio Syncello expressis, ex quibus, nato Phaleg, *Heberus vixit superstes annis* 430.

HEB. 31. Rursus Eusebiana lectio sapit veritatem Hebraicam : ויחי עבר אחרי הולידו את פלג שלשים שנה וארבע מאות שנה: & *vixit Heber, postquam genuit Phaleg, triginta annos, & quadringentos annos*. Fateor esse lectionem Græcam inter illas, quas jam audivi, cui faveat Pentateuchus Samariticus; cùm juxta eum vixerit Heber, *postquam genuit Phaleg, ducentis septuaginta annis*. Sed fallax & inanis est consensio tam fortuita : nec editionem LXX. invenit vacuam à lectione concordissimâ fontibus Hebræis.

GR.Æ. 32. Quo casu factum sit, ut aversa ab his fontibus lectio Græca constiterit cum textu Samaritano, superfluum esset quærere, quando videmus aliam lectionem redolere eosdem fontes. Sequitur Phalegi ætas post natum ei Ragau sive Reu. Receptissima codicum Græcorum lectio eam definit ducentis novem annis, non sine discrepantia translationis Copto-Arabicæ, in qua reperio ϲοϵνρομπι מאתין ושבעין שנה *ducentos & septuaginta annos*.

HEB. 33. Ab nullâ hâc lectione stat textus Samaritanus, secundum quem Phaleg *vixit, postquam genuit Ragau, centum & novem annis*. Sed priorem, quæ receptissima est, firmat ad hunc modum textus Hebraicus: ויחי פלג אחרי הולידו את רעו תשע שנים ומאתים שנה: *Et vixit Phaleg, postquam genuit Reu, novem annos & ducentos annos*. An in aliquo subsequentium patriarcharum Græci vel Græcorum sequaces accedent ad rationes Samariticas? Juxta eas vixit *Ragau, postquam genuit Sarug, centum & septem annis . . . Vixit autem Sarug, postquam genuit Nachor, centum annis . . . Vixit autem Nachor, postquam genuit Thare, sexaginta novem annis.*

GRÆ. 34. Ejusmodi numeros minimè sonant codices Græci, magno in primis consensu ferunt Ragau vixisse post genitum Seruch annos ducentos & septem, Seruch autem ducentos post genitum Nachor. Neque hìc dissona est Copto-Arabica interpretatio. In annis quos vixit Nachor post genitum Tharam,

est

est ingens codicum dissimilitudo. Sed nullus respondet lectioni Samariticæ. Eusebius apud Georgium Syncellum pag. 87. ait *juxta Septuaginta interpretationem* quòd Nachor, nato Tharâ, *vixit superstes annis* 119. Copto-Arabicus Pentateuchus legit ⲣⲕ́ ⲁⲛⲣⲟⲙⲡⲓ. :מאיה ועשרין שנה *centum & viginti annos.* Editiones Romana & Complutensis, habent unâ cum Oecolampadii codice *ἔτη ἑκατὸν εἰκοσιπέντε annos centum viginti quinque.* *Ἔτη ἑκατὸν εἰκοσιεννέα anni centum viginti novem* notantur in MS. Alexandrino, ac editionibus Aldinâ & Francofordiensi, quibus Beda & Chronicon Alexandrinum accedunt. Denique secundum Adonem *centum triginta novem* annos hic *ponunt Septuaginta.* En in annis unius Nachor lectiones quinque dissonas, à quibus omnibus dissentiunt codices Samaritani.

HEB. 35. Non ita se à Græcis abstrahit textus Hebraicus. Primò ipsis pondus affert & in Reu & in Serug. ויחי רעו אחרי הולידו את שרוג שבע שנים ומאתים שנה ויחי שרוג אחרי הולידו את נחור מאתים שנה: *Et vixit Reu, postquàm genuit Serug, septem annos & ducentos annos . . . Et vixit Serug, postquam genuit Nachor, ducentos annos.* Secundò planum facit in Nachor lectionem Eusebii esse cæteris præferendam, quippe cujus auctoritatem sic comprobat: ויחי נחור אחרי הולידו את תרח תשע עשרה שנה ומאת שנה: *Et vixit Nachor, postquam genuit Tareh, novemdecim annos, & centum annos.*

LAT. 36. Ambiguitatem lectionum & codicum Editionis LXX. solidissimè sublatam video: nec dubito de tenuitate rationum Samariticarum, quæ repugnant Hebraicis, clarè lucentibus in Editione Latina Vulgata. Directò quidem id non pertinet ad annos, quos vocant chronologicos, eos videlicet, qui natalitia præcesserunt. Potest tamen & pro illis premi argumentum non solum ab tantâ Pentateuchi Samaritani infirmatione, quæ illum Græcis chronologis irritum nullúmque facit; verum etiam ab receptis in eodem Pentateucho annorum dinumerationibus. Secundùm hunc Pentateuchum fuerunt omnes dies Arphaxad quadringenti & triginta octo anni; quot etiam colliguntur in textu Hebraico, juxta quem Arphaxad vixit ante genitum Sale triginta quinque annis, & post genitum quadringentis tribus: nisi quòd librariorum incuriâ factum est, ut pro his quadringentis tribus trecentos tres legant Latini. Hostes veritatis Hebraicæ, qui argumentantur à Pentateucho Samaritano, non possunt carpere hanc summam annorum; cùm in eam conspirent Samaritani & Hebræi. Iidem editionis LXX. defensores nullum habent ex exemplaribus jam notatis, quod cum numeris Samariticis cohæreat in annis quos Arphaxad vixit post genitum Sale: habent tamen aliqua, in quibus reperiuntur numeri quos legimus in textu Hebraico, nempe anni quadringenti & tres, quos proinde repudiare non possunt. Atqui annis quadringentis & tribus detractis de quadringentis & triginta octo totius vitæ Arphaxad, reliqui anni qui natalem Sale præcesserint, sunt tantùm triginta quinque. Stat ergo contra Græcos veritas Hebraica nos docens unà cum interprete Latino Vulgato vixisse Arphaxad *annis triginta quinque*, & genuisse Sale. Valet idem argumentum in annis Sale, Phaleg, Reu, Sarug & Nachor. Nam Samaritani conveniunt cum Hebræis definientibus ætatem Sale annis quadringentis triginta tribus, ætatem & Phaleg & Reu annis ducentis triginta novem, ætatem Sarug annis ducentis triginta, ætatem Nachor annis centum quadraginta octo. Atqui tradentibus Hebræis ex suo textu & Latinis ex sua editione vulgata, Sale vixisse post genitum Heber *quadringentis tribus annis*, Phaleg vixisse post genitum Reu *ducentis novem annis*, Reu vixisse post genitum Sarug *ducentis septem annis*, Sarug vixisse post genitum Nachor *ducentis annis*, Nachor vixisse post genitum Thare *centum decem & novem annis*, fidem dex-

trámque

ἔτη Γ. *colliguntur ab Adam usque ad Phalec filium Heber anni MMM.* Hunc Hesychii locum etiam legimus in quæstionibus theologicis Anastasii, quæst. 92. Eumdem è Manuscripto Regio illustrat Sylburgius annotationibus in Clementem Alexandrinum, ad pag. 339. Item Humfredus Hodius ex Bibliothecæ Bodleianæ membranaceo manuscripto doctissimis in Malalam prolegomenis. Eodem spectat & Suidas in Φαλὲκ: Ἀπὸ γὰρ Ἀδὰμ, inquit, μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ ἐπὶ Νῶε, ἔτη ΒΣΜΒ. ἀπὸ δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ, ἕως τοῦ Φάλεκ, ἔτη ΨΝΗ. ὡς γίνεσθαι ἔτη, Γ. *Nam ab Adam usque ad diluvium Noeticum anni MMCCXLII. à diluvio verò usque ad Phalec anni DCCLVIII. Sic fiunt anni ter mille.* Idem Suidas in Ἀδὰμ abit in alios numeros, colligens ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἕως τῆς πυργοποιίας ἔτη ΦΚΕ. *à diluvio usque ad turris ædificationem*, sive usque ad Phaleg, *annos DXXV.* Totidem colligit Jornandes, item Chronicon syntagma quod Emmanuel à Schelstrate edidit in appendice ad opus chronologicum pag. 517. Differt tamen hoc syntagma in annis ab ædificatione turris usque ad nativitatem Abrahæ, quos numerat quingentos triginta, Suidas verò quadringentos viginti quinque: dum Eusebius exhibet à diluvio usque ad ortum Phaleg annos quadringentos & unum, & ab ortu Phaleg usque ad ortum Abrahæ annos quingentos quadraginta & unum: dum in chronico Hippolyti Thebani apud laudatum Schelstratium pag. 510. notantur à diluvio usque ad Abraham ἔτη ΑΡΟ. *anni MCLXX.* vel ἔτη ΑΣΟ *anni MCCLXX.* ut Canisius legerat, primus ejusdem chronici editor. Piget annotare alias varietates, quibus huc atque illuc jactatur editio Septuaginta interpretum.

LAT. 39. Satis superque habemus, quod nobis indicasti; ut intelligamus hanc editionem fluctuare totam in numeris, quibus Hebraica veritas repugnat. Sed discrepantia unius computi Antiocheni plus etiam satis. Quis, velim, est tam excors, quem non moveat differentia annorum quingentorum sexaginta & unius, quibus computus ille superat Eusebianum? Jamne mirum Græcos rivulos longè à fontibus Hebræis abesse, cùm illos videmus à seipsis tantùm discedere? Nusquam verius in hoc numerorum literarúmque numeralium dissidio, quàm quod in veteri Carthaginiensium proverbio fuit: *Gamma Betam, & rursus Beta Gammam persequitur.* Ultrò citróque abeuntibus computis, alius labefactat & rescindit alium: fallacia unius fallaciam alterius trudit. Sic inanes faciunt impetus in textum Hebraicum & expressam ejus imaginem Editionem Latinam Vulgatam, qui enituntur omni studio ad quærendum in exemplaribus Editionis septuaginta veram chronologiam.

HEB. 40. At illi textus Hebraici desertores trahunt Josephum ad suas partes, ut auctoritate vetustissimi exemplaris, quo ille usus est, ostendant corruptum esse textum hodiernum. Puto tamen eos frustrà laborem suscipere.

GRÆ. 41. Legimus quidem apud Josephum numeros qui favent Editioni LXX. nempè lib. 1. Antiquit. Judaic. cap. 4. & 7. ubi ferè describuntur anni Genearcharum, prout eos in codicibus hujus editionis reperimus. Sed quos inde triumphos agant, qui in textum Hebraicum adversantur, nullos video. Primò summa annorum ab Adamo usque ad diluvium, quæ ibi legitur fuisse ἐτῶν δισχιλίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἕξ, *annorum bis mille sexcentorum quinquaginta sex*, non congruit cum annis expansis. Si quid autem sit his in numeris emendandum non ex mera conjectura, sed ex vetusto Josephi epitomatore, qui Græcè extat in Bibliotheca Vaticana num. 984. id erit vox δισχιλίων *bis mille*, pro qua legendum χιλίων *mille*: cùm ille scribat de diluvio; συνέβη δὲ τοῦτο τὸ πάθος, κατὰ τὸ χιλιοστὸν πεντηκοστὸν ἑξηκοστὸν

ἔτος

ἔτος ἀπὸ Ἀδάμ. *Incurrit autem hæc vastitas in annum ab Adamo millesimum quinquagesimum sextum*, intelligo supra *sexcentesimum* vitæ Noe, quo, nemine refragante diluvium contigit. Secundò emendationem hanc confirmat Josephus ipse lib. 8. Antiquit. cap. 2. ubi tam in editis, quàm manuscriptis, ac laudatâ epitome Vaticanâ, ait Salomonem, jecisse prima templi fundamenta, ἀπὸ τῆς ἐπομβρίας μετὰ ἔτη χίλια καὶ τετρακόσια καὶ τεσσαράκοντα *post annos à diluvio mille quadringentos & quadraginta*. Tum calculos ultra diluvium producens usque ad Adamum, inde colligit ἔτη τρισχίλια καὶ ἑκατὸν καὶ δύο. *annos ter mille centum & duos*. Facile fuit huic auctori rotundè numerare annos à diluvio mille quadringentos & quadraginta pro mille quadringentis & quadraginta sex, qui detracti de ter mille centum & duobus relinquunt summam annorum ab Adamo usque ad diluvium mille sexcentorum quinquaginta sex. Tertiò idem scriptor lib. 1. Antiq. cap. 7. ait de Abrahamo: ὃς δέκατος μὲν ἦν ἀπὸ Νώχου, δευτέρῳ δ' ἔτει καὶ ἐνενηκοστῷ πρὸς διακοσίοις μετὰ τὴν ἐπομβρίαν ἐγένετο. *Qui decimus quidem est à Noacho: secundo autem anno & nonagesimo supra ducentos post diluvium natus*. Notissima & testatissima est ista lectio: cùm in eam conspirent omnes codices editi & manuscripti, sive Latini sive Græci. Ex duobus Græcis quos asservat Bibliotheca Vaticana, alium num. 984. alium num. 1304. prior id planum facit fol. 5. & posterior fol. 13. Adhæc Joannes Zonaras qui à sexcentis circiter annis redegit in compendium libros Antiquitatum Judaicarum Josephi, idem prodit lib. 1. Annalium. Nec suspectum sollicitúmque est hoc Zonaræ testimonium. Is enim, ut cæteri Græci, fidem adjungebat excerptis ex editione LXX. Interpretum numeris. Quartò idem Zonaras eodem libro primo Annalium describens historiam eversionis templi rursus exhibet Josephi numeros, qui redolent textum Hebraicum hodiernum juxta ea quę scriptor ille notavit lib. 10. Antiq. cap. 11. Zonaræ consonat etiam anonymus, cujus epitomen manuscriptam jam commemoravi. Observo tamen hoc in loco pręcipitantiam Josephi in colligendis suis numeris. Dicens de tempore quod effluxit à diluvio usque ad templi vastationem factam à Chaldęis: χρόνος ὢν ὁ πᾶς ἐτῶν χιλίων ἐνακοσίων πεντήκοντα, μῆν. ἕξ. ἡμέραι δέκα: *omne tempus erat annorum mille nongentorum quinquaginta, mensium sex, dierum decem*: posuit nongentos pro octingentis, ut ex aliis ejus calculis manifestum ęst. Pręterea anonymus epitomator & Zonaras legunt pro πεντήκοντα *quinquaginta*, πεντηκονταεπτὰ *quinquaginta septem*: quod & rationes Josephi postulant. Ita cùm juxta hunc auctorem numerentur ab Adamo usque ad Chaldaicam vastationem templi ἔτη τρισχίλια πεντακόσια δεκατρία, μῆνες ἕξ, ἡμέραι δέκα. *anni ter mille quingenti tredecim, menses sex, dies decem*: inde subductis annis à diluvio mille octingentis quinquaginta septem, mensibus sex, ac decem diebus, restat ut ab Adamo usque ad diluvium fluxerint anni mille sexcenti quinquaginta sex. Quintò hecatontades annorum, quas in editis Josephi legimus accommodatè ad vulgatos versionis LXX. Interpretum codices, vacillant in manuscriptis. Si enim reperiamus in editis Sethum genuisse Enosum κατὰ ἔτος πέμπτον καὶ διακοσιοστὸν *anno quinto & ducentesimo*: legimus in manuscriptis κατὰ ἔτος πέμπτον καὶ ἑκατοστὸν *anno quinto & centesimo*. Si secundùm edita Henochus genuerit Mathusalem κατὰ ἔτος πέμπτον καὶ ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν *anno quinto & sexagesimo & centesimo*: secundùm manuscripta id evenit κατὰ ἔτος πέμπτον καὶ ἑξηκοστὸν *anno quinto & sexagesimo*.

LAT. 42. Jure optimo nuncium ejusmodi hecatontadibus remittemus. Id nos docet editio Basileensis Antiquitatum Judaicarum ejusdem Josephi ad vetera exemplaria Latina recognitarum, quę anno Domini 1534. in lucem prodiit. Habet enim

eſt ingens codicum diſſimilitudo. Sed nullus reſpondet lectioni Samariticæ. Euſebius apud Georgium Syncellum pag. 87. ait *juxta Septuaginta interpretationem* quòd Nachor, nato Tharâ, *vixit ſuperſtes annis* 119. Copto-Arabicus Pentateuchus legit ΡΚ´ ΑΝΡΟΜΠΙ. :מאיה ועשרין שנה *centum & viginti annos.* Editiones Romana & Complutenſis, habent unâ cum Oecolampadii codice *ἔτη ἑκατὸν εἰκοσιπέντε annos centum viginti quinque.* *Ἔτη ἑκατὸν εἰκοσιεννέα anni centum viginti novem* notantur in MS. Alexandrino, ac editionibus Aldinâ & Francofordienſi, quibus Beda & Chronicon Alexandrinum accedunt. Denique ſecundum Adonem *centum triginta novem* annos hìc *ponunt Septuaginta.* En in annis unius Nachor lectiones quinque diſſonas, à quibus omnibus diſſentiunt codices Samaritani.

HEB. 35. Non ita ſe à Græcis abſtrahit textus Hebraicus; Primò ipſis pondus affert & in Reu & in Serug. ויחי רעו אחרי הולידו את שרוג שבע שנים ומאתים שנה ויחי שרוג אחרי הולידו את נחור מאתים שנה: *Et vixit Reu, poſtquàm genuit Serug, ſeptem annos & ducentos annos . . . Et vixit Serug, poſtquam genuit Nachor, ducentos annos.* Secundò planum facit in Nachor lectionem Euſebii eſſe cæteris præferendam, quippe cujus auctoritatem ſic comprobat: ויחי נחור אחרי הולידו את תרח תשע עשרה שנה ומאת שנה: *Et vixit Nachor, poſtquam genuit Tareh, novemdecim annos, & centum annos.*

LAT. 36. Ambiguitatem lectionum & codicum Editionis LXX. ſolidiſſimè ſublatam video: nec dubito de tenuitate rationum Samariticarum, quæ repugnant Hebraicis, clarè lucentibus in Editione Latina Vulgata. Directò quidem id non pertinet ad annos, quos vocant chronologicos, eos videlicet, qui natalitia præceſſerunt. Poteſt tamen & pro illis premi argumentum non ſolum ab tantâ Pentateuchi Samaritani infirmatione, quæ illum Græcis chronologis irritum nullúmque facit; verum etiam ab receptis in eodem Pentateucho annorum dinumerationibus. Secundùm hunc Pentateuchum fuerunt omnes dies Arphaxad quadringenti & triginta octo anni; quot etiam colliguntur in textu Hebraico, juxta quem Arphaxad vixit ante genitum Sale triginta quinque annis, & poſt genitum quadringentis tribus: niſi quòd librariorum incuriâ factum eſt, ut pro his quadringentis tribus trecentos tres legant Latini. Hoſtes veritatis Hebraicæ, qui argumentantur à Pentateucho Samaritano, non poſſunt carpere hanc ſummam annorum; cùm in eam conſpirent Samaritani & Hebræi. Iidem editionis LXX. defenſores nullum habent ex exemplaribus jam notatis, quod cum numeris Samariticis cohæreat in annis quos Arphaxad vixit poſt genitum Sale: habent tamen aliqua, in quibus reperiuntur numeri quos legimus in textu Hebraico, nempe anni quadringenti & tres, quos proinde repudiare non poſſunt. Atqui annis quadringentis & tribus detractis de quadringentis & triginta octo totius vitæ Arphaxad, reliqui anni qui natalem Sale præceſſerint, ſunt tantùm triginta quinque. Stat ergo contra Græcos veritas Hebraica nos docens unà cum interprete Latino Vulgato vixiſſe Arphaxad *annis triginta quinque*, & genuiſſe Sale. Valet idem argumentum in annis Sale, Phaleg, Reu, Sarug & Nachor. Nam Samaritani conveniunt cum Hebræis definientibus ætatem Sale annis quadringentis triginta tribus, ætatem & Phaleg & Reu annis ducentis triginta novem, ætatem Sarug annis ducentis triginta, ætatem Nachor annis centum quadraginta octo. Atqui tradentibus Hebræis ex ſuo textu & Latinis ex ſua editione vulgata, Sale vixiſſe poſt genitum Heber *quadringentis tribus annis*, Phaleg vixiſſe poſt genitum Reu *ducentis novem annis*, Reu vixiſſe poſt genitum Sarug *ducentis ſeptem annis*, Sarug vixiſſe poſt genitum Nachor *ducentis annis*, Nachor vixiſſe poſt genitum Thare *centum decem & novem annis*, fidem dex-

trámque

Imprimatur, si videbitur.

Nicolaus Collius Vicarius Generalis.

Imprimatur,

Alexander Mazzinellius Reverendissimi Patris Magistri S. A. P. Vicarius.



DISSERTATIO I.

De Septuaginta Hebdomadibus

DANIELIS.



SELECTARUM Dissertationum in sacras Paginas, maximè *in Evangelium Dei, quod antè promiserat per Prophetas suos in Scripturis Sanctis de filio suo, qui factus est ei ex semine David secundùm carnem, qui prædestinatus est Filius Dei in virtute secundùm Spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuorum Jesu Christi Domini nostri* (Rom. 1.), exordium duco ab Danielis hebdomadibus. Quia, *si supputatis etiam temporibus hebdomadum, ille numerus pertractetur; non solùm Christus; sed etiam tempus reperitur, quo eum oportuit venire passurum*, ut scribit S. Pater Augustinus lib. 12. contra Faustum, cap. 44. Hoc in argumento versatus jam strictim summatimque fui digressione ad brevem exercitationem in monumenta Coptica Bibliothecæ Vaticanæ, quam proximè ante annum sæcularem decimum septimum edidi. Id statim egi, ut hebdomadas Danielis revocarem ad calculos hebdomadum annalium Hebraicarum, quarum character erat annus Sabbaticus. Juxta hunc modum numerandi, Hebræis usitatissimum, hebdomades sexaginta novem, ducendas ab edicto de instaurandis Jerosolymis usque ad Passionem Christi intellexi de totidem hebdomadibus annorum Hebraicis, quas ab Autumno anni periodi Julianæ 4264. ante vulgarem Christi epocham quadringentesimi & quinquagesimi, colligo ex characterismo annorum Sabbaticorum. Nihil habeo, quo discedam de hâc sententiâ. Imo plura in ejus confirmationem afferam, quæ in digressiunculâ desiderabantur. Cùm tamen observaverim, exquisitiùs re discussâ, hebdomadam annalem Hebraicam ad quam pertinet edictum, esse secundam hebdomadum annalium Reipublicæ Judæorum restitutæ, eumdemque in Danielis Prophetia esse terminum hebdomadum sexaginta novem ductarum ab edicto, & hebdomadum septuaginta abbreviatarum seu decisarum *super populum*, retentâ epochâ hebdomadum sexaginta novem, *septuaginta hebdomades quæ abbreviatæ sunt super populum*, mihi veniunt colligendæ ab Autumno anni periodi Julianæ 4257. ante æram Christianam

 qua-

quadringentesimi quinquagesimi septimi, & postremi Olympiadis octogesimæ. Moram non traho ad demonstrandum Hebræos recepisse *hebdomadas annorum* in suis temporum enumerationibus. Id enim est notissimum ex lege de annis Sabbaticis & Jubilæis. Exploratum est quoque tales hebdomadas in usu fuisse extra Hebræos, præsertim apud Astrologos, Medicos ac Philosophos, qui *hebdomadibus humanam vitam emensi sunt*, teste Censorino De die Natali, cap. 14. Hinc certè *Septeni anni, qui hebdomatici à Græcis appellantur*, notantur à Julio Firmico lib. 4. Astronomicor. cap. 14. Hinc & apud Macrobium lib. 1. in somnium Scipionis, cap. 6. *post ter Septenos annos . . . quarta annorum hebdomas* ponitur pro quarta hominis ætate implendâ. Et D. Basilius Magnus in Psalmum 114. tres ætates hominis priores quas ducit *usque ad annum vigesimum primum*, scribit peragi *ἐν τρισὶ ἑβδομάσιν ἐτῶν* *in tribus hebdomadibus annorum*. Alia in idem argumentum, oblatâ occasione, extant inferius §. 3. Sit interim

§. I.

De tempore quo Daniel habuit revelationem de Septuaginta hebdomadibus.

2. IN *anno primo Darii filii Assueri de Semine Medorum, qui imperavit super regnum Chaldæorum*, Septuaginta hebdomades patefactæ sunt Danieli, ut patet ex ejus capite nono, v. 1. & 24. Non planè convenit inter Chronologos de tempore hujus Darii. Qui putant novem annos regni Cyri notatos in mathematico regum Babyloniorum canone, statim post Nabonadium, ita esse numerandos, ut duo primi non tam ad Cyrum, quam ad Socium regni Darium Medum pertineant, reliqui verò septem sint solius Cyri, longè probabiliorem sententiam tuentur. S. Hieronymus lib. 1. commentariorum in Danielem, exponens locum jam laudatum scribit; *Hic est Darius, qui cum Cyro Chaldæos Babyloniosque superavit*. Græci vocarunt Cyaxarem Astyagis filium, quem sacræ paginæ dicunt Darium filium Assueri. De Cyaxare autem prodit Xenophon lib. 8. de Institutione Cyri, pag. 227. Cyrum ei sposuisse Babylone domum & palatia; ut si eò veniret, tamquam in sua posset divertere: *Quumque*, inquit, *se complexi salutassent, primum Cyrus Cyaxari dixit, domum & curiam ei Babylone selectam esse; ut si etiam eò veniret*, ὡς εἰς οἰκεῖα καταγίγνεσθαι *tamquam in sua divertere posset*. Ipse Daniel cap. 6. v. 28. ait de seipso; *porrò Daniel perseveravit usque ad regnum Darii, regnumque Cyri Persæ*. Et cap. 1. v. 21. *Fuit autem Daniel usque ad annum primum Cyri regis*. Tum cap. 10. narrat visionem quam habuit *anno tertio Cyri regis Persarum*. Nempe annus tertius Cyri numeratus à consortio Darii Medi post captam Babylonem, erat annus primus ejusdem Cyri ex quo Monarchiam obtinuit; seu solus imperavit. Et quidem ex Mathematico Regum Babyloniorum canone Cyrus Babyloniis regnavit annos omnino novem post Nabonadium seu Balthasarem ultimum regum Chaldæorum. At ex Xenophonte lib. 8. de Instit. Cyri jam laudato, idem Cyrus, obtentâ monarchiâ, non pervenit ad annum nonum sed ἕβδομον ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς *septimum sui principatus*. Regnum ergo novennale Babylonicum Cyri complecti-tur

tur in primis duos annos elapsos in consortio Darii Medi, seu Cyaxaris, tum septem qui ipsius Monarchiæ tempus explicant.

3. Hoc tempus Darii Medi insigniter confirmatur ex eo, quod Nabonadius, qui juxta Mathematicum canonem septemdecim annos regnavit Babylone ante novennale regnum Cyri, est ipse qui *Baltassar* dicitur in sacris paginis. Josephus lib. 10. Antiquit. cap. 12. texit catalogum successorum Nabuchodonosori, & Nabonadii loco ponit *Βαλτάσαρον τὸν καλούμενον Ναβοάνδηλον παρὰ Βαβυλωνίοις Balthassarum vocatum Naboandelum à Babyloniis*. *Naboandel*, per metathesim *Nabonadel*, inflexione Græcâ est *Nabonadius*. Et sanè, ut Nabonadius ante Cyrum regnavit annos septemdecim, ita Naboandel seu Baltassarus: *Sub Baltassare enim* (inquit laudatus Josephus) *capta est Babylon, anno regni ejus decimo-septimo. Hic finis fertur posterorum Nabuchodonosori. Darius autem cum extingueret Babyloniorum imperium adjutus à Cyro suo cognato, annum agebat sexagesimum secundum, qui fuit Astyagis filius, apud Græcos alio vocatus nomine*, nempe Cyaxaris. ut jam notavi. Respicit hîc Josephus ad finem capitis quinti Danielis, ubi dicitur, quòd, interfecto Baltassare rege Chaldæo, *Darius Medus successit in regnum annos natus sexaginta duos*. Si Cyri mentio nulla fiat eò loci, id mirum non est; quia (ut scribit S. Hieronymus explanans illud Danielis) *quod vincente Cyro rege Persarum, & Dario rege Medorum, solus Darius successisse in regno scribitur: ordo ætatis, & propinquitatis, & regni est. Darius enim sexaginta duorum annorum erat; & majus regnum Medorum quàm Persarum legimus, & avunculus qui prior erat jure naturæ, successor regni debuit numerari*. Unde ad initium sequentis capitis, notato Darii Medi Cyrique Synchronismo, nos monet, ut *nemo perturbetur, quod nunc in regno Darii, nunc in regno Cyri, Daniel fuisse dicatur*.

4. Jam facile erit indagare quotus ante epocham Christi vulgarem fuerit annus primus Darii Medi, quo Danieli facta est revelatio de septuaginta hebdomadibus. Exploratissimum est ex Mathematico regum Babyloniorum canone regnum Babylonicum Cyri, adeóque & Darii Medi, sublato Nabonadio seu Balthasare, cœpisse anno æræ Nabonassari ducentesimo decimo, qui certissimâ Nabonassareorum annorum methodo iniit die quintâ mensis Januarii proleptici anni ante æram Christianam quingentesimi trigesimi octavi. Hoc igitur anno agebatur primus Darii Medi, quo Angelus patefecit Danieli futuras super populum ejus septuaginta hebdomadas.

5. Veteres chronologi qui epocham regni Cyri Persicam à Babylonicâ non distinxerunt, mirè confuderunt chronologiæ sacræ calculos: quia Cyrus, qui, expletis in regno Persico annis viginti novem juxta Herodotum, seu triginta inchoatis juxta Ctesiam, occubuit in bello Massagetico, *Persicum regnum obtinuit, cum Olympias ageretur quinquagesima quinta, uti ex Diodori Bibliotheca, Thalli & Castoris, necnon Polybii & Phlegontis historiis, aliisque præterea, qui Olympiadum seriem texuerunt*, docet Julius Africanus apud Eusebium lib. 10. præp. Evang. cap. 10. ubi etiam scribit expressè, quòd Cyri annus primus *ἦν Ὀλυμπιάδος νε΄ ἔτος τὸ πρῶτον erat Olympiadis LV. annus primus*. Hæc regni Cyri Persica epocha Babylonicam præcedit annis viginti & uno, si conjiciatur in annum ante æram Christianam quingentesimum quinquagesimum nonum, ante cujus æstatem labebatur annus primus Olympiadis quinquagesimæ quintæ; ita ut, additis annis novem, Babylonico Cyri imperio tributis in Mathematico canone, habeatur numerus annorum triginta, quibus definitum est à Ctesiâ Persicum illius regnum.

In sequentibus paragraphis epocham hebdomadum Danielis aperio. Nec enim conjici ullatenus potest in annum primum Darii Medi vel Cyri, quo revelatæ sunt.

§. II.

§. II.

De Epocha Hebdomadum Annalium, quas propter annos Sabbaticos observarunt Judæi post obtentam ab Artaxerxe Longimano autonomiam.

6. SAbbaticorum Jubileorumque observatio, propter quam tempora per *hebdomadas annorum* numerabantur apud Judæos ex præscripto legis divinæ, postulabat ut populus suis legibus uteretur, suis prædiis. Unde loca aliena peragrantibus Israelitis ante ingressum in terram Chanaan, & Reipublicæ erectionem, injunxit quidem Deus legem anni Sabbatici & Jubilei, sed post ingressum observandam. *Quando*, inquit, *ingressi fueritis terram quam ego dabo, Sabbatizes Sabbatum Domino . . . septimo autem anno Sabbatum erit terræ: requietionis Domini . . . Numerabis quoque tibi septem hebdomadas annorum, id est, septies septem, quæ simul faciunt annos quadraginta novem: & clanges buccina mense septimo, decima die mensis, propitiationis tempore in universa terra vestra. Sanctificabisque annum quinquagesimum, & vocabis remissionem cunctis habitatoribus terræ tuæ: Ipse est enim Jubileus.* Levit. XXV. Obiter hîc nota Jubileum partim attinere ad annum quadragesimum nonum, partim ad quinquagesimum: Numeratis enim annis quadraginta novem, *mense septimo, decima die mensis*, aperiebatur Jubileus. Eo autem aperto, semente anni quadragesimi noni prohibitâ, messis anni quinquagesimi amittebatur, nec colligi poterant primitiæ vindemiæ, juxta illud; *Non seretis, neque metetis sponte in agro nascentia, & primitias vindemiæ non colligetis, ob sanctificationem Jubilei.* Ibid. v. 11. Idipsum fiebat & in anno Sabbatico, qui idcirco partim pertinebat ad annum septimum, partim ad octavum. Unde sicut annus octavus ex anteriori parte Sabbaticus initium dabat alteri hebdomadi annorum terminatæ in altero Sabbatico; ita annus quinquagesimus ex anteriori solùm parte Jubileus inchoabat alteram hebdomadum annorum septimanam expletam in alio Jubileo. Quocirca *Jubilæus*, non quinquaginta annis solidis, ut plures arbitrantur, sed *septenis annorum hebdomadibus, id est, quadraginta novem annis texitur*, ut scribit S. Hieronymus in cap. 111. Esajæ. *Nam & septimus annus requiei erat in lege, sicut & septies septem decursis Jubileus fiebat annus magnæ remissionis*. ut scitè loquitur Paschasius Ratbertus, lib. 8. In Matthæum.

7. Judæi hodierni, quorum possessiones nullæ, tribuumque confusio maxima, nec Sabbaticos observant, nec Jubileos. Eandem ob causam cessaverat olim hujus rei observatio tempore captivitatis & dispersionis Babylonicæ, redactâ eorum terrâ in continuum Sabbatismum ob continuam solitudinem; ut compleretur quod minatus illis erat Deus Levit. XXVI. 33. his verbis: *Vos autem dispergam in Gentes, & evaginabo post vos gladium, eritque terra vestra deserta, & civitates vestræ dirutæ. Tunc placebunt terræ Sabbata sua cunctis diebus solitudinis suæ: quando fueritis in terra hostili, Sabbatizabit, & requiescet in Sabbatis solitudinis suæ, eò quòd non requieverit in Sabbatis vestris, quando habitabatis in ea.*

8. Se-

8. Septuaginta hebdomades annales quas *super populum* suum abbreviatas intellexit Daniel, Judæos spectant liberatos servitute Babylonicâ, & suis legibus, suis possessionibus restitutos. Has ergo hebdomadas illustraturi debemus primùm inquirere in autonomiam concessam illis reducibus, velut in epocham hebdomadum annalium, quas numerandas habuerunt ad observandam legem anni remissionis, sive Sabbatici, sive Jubilei. Ideo enim Propheta Ezechiel commemorans *annum remissionis* ea inter quæ Judæi restituti suis legibus, suis terris, observaturi erant post captivitatem Babylonicam, epocham omnium ponit divisionem, seu distributionem terræ illorum. *Cumque*, inquit, *cœperitis terram dividere sorte*. Cap. XLV. 1. XLVI. 17.

9. Prædixerat Isajas futuram Judæorum per Cyrum liberationem, inducens Deum sic loquentem, cap. XLIV. 26. *Qui dico Jerusalem: Habitaberis; & civitatibus Juda: Ædificabimini, & deserta ejus suscitabo. Qui dico profundo: Desolare, & flumina tua arefaciam. Qui dico Cyro: pastor meus es, & omnem voluntatem meam complebis. Qui dico Jerusalem: Ædificaberis; & templo: Fundaberis*. Audientes nomen Cyri, non tam ipsum Cyrum, quam Cyri successorem aliquem possumus intelligere. Parentum enim, procerumque nomina apud Prophetas patronymicè sæpè sumuntur pro filiis & posteris. Sic apud Isajam, Jeremiam, Ezechielem & Oseam nomen Davidis tribuitur Messiæ; *quia David ille est, qui venit ex semine David*. uti loquitur S. P. Augustinus sermone XLVII. De Ovibus, in caput 34. Ezechielis, & fusius docet in libro de octo Dulcitii quæstionibus, quæst. viii. Sic & apud Aggæum Zorobabelis nomen eandem ob causam de Christo intelligitur. Et certè non uni Cyro convenit, quæ facienda erat per Cyrum Judæorum liberatio. Nec enim ille complevit omnem voluntatem Dei circa hanc liberationem, quippe qui facultatem eis non dedit reædificandi Jerusalem, constituendi populum ab aliis Gentibus segregatum, & plenè utendi patriis legibus. Qui Dei voluntatem in his complevit, fuit unus ex successoribus Cyri, Artaxerxes cognomento Longimanus. Imò pauci illi qui reversi sunt in Judæam sub Cyro ad reædificandum in ea templum, non erant sui juris ac mancipii; *quia filii captivitatis*; uti vocantur in primo Esdræ, cap. iv. v. 1. Sed & facultas reædificandi templum ipsis concessa, brevi post interiit, Cambyse in locum Cyri succedente. Quandoquidem *tunc intermissum est opus domus Domini in Jerusalem, & non fiebat usque ad annum secundum regni Darii regis Persarum*. ut fertur in eodem capite, v. 24. Quid quod redditâ eisdem Judæis facultate instaurandi templum isto Darii anno, soluta tamen non fuit eorum captivitas. Nam *adhuc in captivitate erant, & majore sui parte in Medis atque Chaldæis & Assyriis exulabant*. ut observat S. Hieronymus in caput primum Zachariæ.

10. Et sanè visio quam habuit Zacharias exeunte secundo Darii anno, non sinit, ut credamus Judæos hujus temporis captivitate Babylonicâ liberatos fuisse, & completam de illis omnem voluntatem Dei per Isajam jam laudatum dicentis *Jerusalem: Habitaberis; & civitatibus Juda: Ædificabimini, & deserta ejus suscitabo*. Ut quid enim Angelus, qui interpellabat pro Israel, videns cæteras orbis partes à suis populis habitari, arreptâ inde occasione deprecandi pro Judæis, dixisset ad Deum: *Domine exercituum usquequò tu non misereberis Jerusalem, & urbium Juda, quibus iratus es?* Zachar. 1. 12. Ut quid & alter Angelus his Judæos verbis hortatus esset ad relinquendum terram, in qua adhuc erant dispersi, & ad redeundum in regionem suam: *O, ò fugite de terra Aquilonis, dicit Dominus: quoniam in quattuor ventos cœli dispersi vos, dicit Dominus. O Sion fuge, quæ habitas apud filiam Babylonis .... possidebit Dominus Judam partem suam in terra sanctificata; & eliget adhuc Jerusalem*. Ibid. cap. ii. vers. 6. 12. Nondum itaque desierat Babylonica Judæorum dispersio & captivitas, nondum respublica illorum erat restituta. Qui reversi erant in Judæam ad templum reædificandum, repentinis hostium incursionibus facilè exagi-

tandi, nudi à præsidiis, nudi à sufficienti multitudine, quæ viduatas urbes instauraret, impleret, defenderet, populi fugia agere potius videbantur, quàm Rempublicam vel excitare vel condere. Uno verbo, *non populus* erant, sed fracta pars populi, seu *reliquiæ*, ad quas ne rebus suis diffiderent in tot angustiis, in tanta imbecillitate, in tanta dejectione: *Hæc dicit Dominus exercituum: Si videbitur difficile in oculis reliquiarum populi hujus in diebus illis, numquid in oculis meis difficile erit, dicit Dominus exercituum. Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego salvabo populum meum de terra Orientis, & de terra Occasus Solis. Et adducam eos, & habitabunt in medio Jerusalem: & erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum, in veritate & in justitia. Hæc dicit Dominus exercituum: Confortentur manus vestræ, qui auditis in his diebus sermones istos per os Prophetarum, in die qua fundata est domus Domini exercituum, ut templum ædificaretur.* Ibid. cap. viii. vers. 6. Sic augebatur, sic firmabatur bona Judæorum spes confligens cum omnium rerum desperatione, anno Darii quarto, quo hæc Prophetia lata est.

11. De annis septuaginta desolationis templi, expletis Darii tempore, alius erit differendi locus. Nunc inquirendum in omnes annos per quos duravit tota captivitas Babylonica à deportatione Jechoniæ in Babylonem ad autonomiam concessam ab Artaxerxe Longimano. Baruchus Propheta capite sexto refert *exemplar epistolæ, quam misit Jeremias ad abducendos captivos in Babyloniam à rege Babyloniorum, ut annuntiaret illis secundùm quod præceptum est illi à Domino.* Ipso in limine tempus magnæ hujus captivitatis definitur septenis generationibus: *Propter peccata*, inquit, *quæ peccâstis ante Deum, abducemini in Babyloniam captivi à Nabuchodonosor rege Babyloniorum. Ingressi itaque in Babylonem, eritis ibi annis plurimis, & temporibus longis* USQUE AD GENERATIONES SEPTEM: *post hoc autem educam vos inde cum pace.* Frigidam esset explorare in re Assyriaca quot annos Græci & Latini postulent pro una generatione. Interpres ejus rei longè locupletior Tatianus Assyrius Oratione contra Græcos, & apud Eusebium, lib. 10. præpar. Evang. cap. 11. *γενεὰς εἴκοσι generationes viginti* describit *ἔτεσι τετρακοσίοις annis quadringentis*, quòd una generatio complectatur vicenos annos: ideo fortè quia *infra eam ætatem viginti annorum videntur habiti pueri apud Hebræos, qui, sicut & mulieres, censeri non solebant, sed excipi*, ut doctissimè observat Lorinus ad versum secundum capitis primi libri Numeri. Itaque septem generationes sunt centum quadraginta anni. Re vera totidem intercesserant à deportatione Jechoniæ in Babylonem ad autonomiam concessam in solutionem captivitatis Babylonicæ.

12. Et quidem deportatio illa Jechoniæ, quam *transmigrationem Babylonis* Scripturæ nominant, contigit *anno octavo regni* Nabuchodonosori. IV. Reg. XXIV. 12. Solutio autem captivitatis, & autonomiæ concessio facta est *anno septimo Artaxerxis regis*. 1. Esd. vii. 7. Si Mathematicum Babyloniorum regum canonem jam consulamus, reperiemus *annum octavum regni* Nabuchodonosori fuisse centesimum quinquagesimum primum æræ Nabonassari, initum die vigesimâ mensis Januarii principiei, anno ante epocham Christi vulgarem quingentesimo nonagesimo septimo; indeque effluxisse annos centum quadraginta terminatos in *anno septimo Artaxerxis regis*. Nempe triginta sex *Nabocolassari*, seu Nabuchodonosori. Duo *Ilvarodami* seu Evilmerodachi, cujus annus primus copulatur cum *trigesimo septimo anno transmigrationis Joachin regis Juda*. Jerem. LII. 31. & iv. Reg. XXV. 27. Quatuor *Niricassolassari*, seu Nerigl[i]ssari, in quibus continetur Laborosardochi pueri novemmestris principatus. Septemdecim *Nabonadii*, seu Balthasari. Novem *Cyri*, quorum primi duo censentur communes cum Dario Medo, Cyaxare nuncupato à Græcis. Octo *Cambysis*, qui supposititii Tanyoxarcis seu Smerdis menses septem complectuntur. Triginta sex *Darii* Hystaspis filii. Viginti & unus *Xerxis*. Denique septem *Artaxerxis*, cognomento *Longimani*.

13. Chro-

13. Chronicon Eusebii copulat annum primum hujus Artaxerxis cum Olympiadis septuagesimæ nonæ anno primo qui iniit æstate anni ante epocham Christi vulgarem 464. Eandem chronologiæ rationem tenuerat ante Eusebium diligentissimus temporum explanator Julius Africanus. Nam juxta illum *quando Artaxerxes rex vicesimum regni sui habebat annum, erat octogesimæ & tertiæ Olympiadis annus quartus*. ut ex ejus quinto temporum volumine refert D. Hieronymus in cap. ix. Danielis. Id autem planè supponit annum primum ejusdem regis fuisse Olympiadis septuagesimæ nonæ primum; quia quinque Olympiades conficiunt annos viginti. Eosdem quoque calculos firmat canon Mathematicus Ptolemæi. Olympias enim septuagesima nona iniit anno Nabonassari ducentesimo octogesimo quarto, quem ille canon primum facit Artaxerxis Longimani. Adhæc Diodorus lib. xi. Bibliothecæ describens annum Olympiadis septuagesimæ octavæ quartum, quem clausit æstis anni ante Christianam æram 464. refert eo contigisse necem Xerxis, patris Artaxerxis, ipsumque Artaxerxem, Artabano regicidâ interfecto, imperii Persici gubernacula accepisse. Tum lib. xii. ad annum Olympiadis octogesimæ octavæ quartum, quo archon erat Athenis Stratocles, ait: Ἀρταξέρξης δ' ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἐτελεύτησεν, ἄρξας ἔτη τετταράκοντα. *Artaxerxes verò Persarum rex mortuus est, cùm regnasset annos quadraginta*. Cùm ergo annus quadragesimus illius regni fuerit quartus Olympiadis octogesimæ octavæ, primus ejusdem regis fuit Olympiadis septuagesimæ nonæ primus. Ex his patet *annum septimum Artaxerxis* quem quærimus, copulandum esse cum Olympiadis octogesimæ anno tertio, qui iniit æstate anni ante Christianam æram quadringentesimi quinquagesimi octavi, & desiit cum vere anni ante eandem æram quadringentesimi quinquagesimi septimi.

14. Statutâ hâc regni Artaxerxis Chronologiâ, facilè astruemus epocham hebdomadum annalium ducendarum à concessâ Judæis reducibus autonomiâ. Edictum quod tunc Esdras obtinuit à rege, & habetur libro primo Esdræ capite septimo; ostendit primò plenissimam Judæis exulibus datam esse facultatem revertendi in patrium solum: *A me decretum est*, ait ad Esdram rex Artaxerxes, *ut cuicumque placuerit in regno meo de populo Israel, & de Sacerdotibus ejus, & de Levitis, ire in Jerusalem, tecum vadat*. Secundò leges suas reddit Judæis: *A facie enim regis, & septem consiliatorum ejus, missus es*, inquit, *ut visites Judæam & Jerusalem in lege Dei tui, quæ est in manu tua*. Tertiò præter plura beneficia, quæ largè illis impendit, liberat tributo Sacerdotes, aliosque allectos in Sacrorum ministrorum ordinem, his ad exactores verbis: *Vobis quoque notum facimus de universis Sacerdotibus, & Levitis, & cantoribus, & Ianitoribus, Nathinæis, & ministris domus Dei hujus, ut vectigal, & tributum, & annonas, non habeatis potestatem imponendi super eos*. Quartò confert Esdræ potestatem constituendi magistratus: *Tu autem Esdra*, inquit, *secundùm sapientiam Dei tui, quæ est in manu tua, constitue judices & præsides, ut judicent omni populo, qui est trans flumen, his videlicet qui noverunt legem Dei tui, sed & imperitos docete liberè*. Quintò concedit etiam jus gladii, nempe potestatem animadvertendi in facinorosos, quam meri imperii Jurisconsulti dicunt: *Et omnis*, inquit, *qui non fecerit legem Dei tui, & legem regis diligenter, judicium erit de eo, sive in mortem, sive in exilium, sive in condemnationem substantiæ ejus, vel certè in carcerem*.

15. His optimæ Reipublicæ dotibus instructi Judæi venerunt *in Ierusalem anno septimo Artaxerxis regis*. Qui ducebat eos Esdras *in primo die mensis primi cœpit ascendere de Babylone, & in primo die mensis quinti venit in Ierusalem*, 1. Esdr. vii. 9. Cùm *principium mensium* juxta legem Mosaicam esset à primo vere, nempe in mense Paschali, qui idcircò dicitur *primus in mensibus anni*, Exod. xii. 2. primus dies mensis primi quo Esdras cœpit ascendere de Babylone anno septi-

mo

mo Artaxerxis, spectat ad ver anni ante Christianam æram quadringentesimi quinquagesimi septimi, puta ad vigesimum quintum diem mensis Martii proleptici, quo commissum est novilunium. Primus verò dies mensis quinti fuerit hoc pacto vigesimus primus mensis Julii, quo quintum ab illo novilunium contigit, etiam juxta veterem Cyclum Judæorum, quem in alia dissertatione illustramus. Græci qui annos colligebant à diebus æstivis, Esdræ Judæorumque quos ducebat, adventum in Jerusalem cogerent conjiciendum in annum octavum Artaxerxis Longimani; quia jam desierat annus tertius Olympiadis octogesimæ, & inierat quartus. Verùm quia Orientales populi annum suum civilem ducebant ab autumno: *Apud Orientales enim populos, post collectionem frugum & torcularia, quando decimæ deferebantur in templum, October erat primus mensis*; ut nos docet Sanctus Hieronymus in caput primum Ezechielis: quintus mensis Judaicus, cujus primo die venit Esdras cum suis in Jerusalem, pertinet juxta calculos Orientalium ad æstatem anni septimi Artaxerxis. Et sanè *venerunt in Jerusalem mense quinto, ipse est annus septimus regis*. 1. Esd. vii. 8. *Dederunt autem edicta regis Satrapis, qui erant de conspectu regis, & ducibus trans Flumen, & elevaverunt populum, & domum Dei.* Ibid. viii. 36.

16. Anno igitur septimo Artaxerxis Longimani in quadringentesimum quinquagesimum septimum ante æram Christi vulgarem incidente, elapsis ab Jechoniæ deportatione in Babyloniam annis centum & quadraginta, Judæi Esdrâ duce patrium solum repetiverunt cùm facultate utendi suis legibus. Cùm ergo leges illæ sancirent, ut, sex annis ab ingressu in terram elapsis, datisque agrorum culturæ, *septimo anno Sabbatum esset terræ; requietionis Domini*: & ageretur Jubileus post *septem hebdomadas annorum* ab eodem ingressu æquè ductas: operæ pretium est colligere ab anno ante æram Christi vulgarem quadringentesimo quinquagesimo septimo *hebdomadas annorum* usurpatas à Judæis reducibus ex præscripto legis divinæ. Hinc certè hebdomadum annalium epocham postulant anni Sabbatici quos reperimus in Judaica historia. In primis *anno centesimo quinquagesimo* memorato libro primo Machabæorum, cap. vi. v. 20. contigit bellum, quod Antiochus Eupator, mortuo Epiphane, movit adversum Judæos tunc agentes annum Sabbaticum: *quia Sabbata erant terræ . . . eò quòd septimus annus esset*. ut dicitur vers. 49. & 53. Mos inchoandi annum à Nisan, primo mense verno, receptus ab auctore libri primi Machabæorum, effecit, ut anni ab eo notati antevertant sex mensibus annos Seleucidarum ductos ab autumno & usurpatos ab auctore libri secundi Machabæorum, qui idcirco dictam Eupatoris expeditionem *anno centesimo quadragesimo nono* contigisse retulit, cap. xiii. v. 1. Cùm anni Sabbatici colligantur ab autumno æquè ac anni Seleucidarum, annus septimus, seu Sabbaticus, in quem incidit præfata Eupatoris expeditio, examussim respondet anno Seleucidarum centesimo quadragesimo nono, qui init autumno anni ante æram Christianam centesimi sexagesimi quarti, Reipublicæ Judæorum per Esdram restitutæ ducentesimi nonagesimi quarti, adeòque septimi quadragesimæ secundæ annorum hebdomadæ. Alter annus Sabbaticus, de quo constat, is est quo Joannes cognomento Hyrcanus, Simone patre à genero suo Ptolemæo occiso, paternum Pontificatum accepit. Erat enim *annus ille quo solenne est Judæis cessare ab operibus, recurrente anno septimo*; ut auctor est Josephus lib. xiii. Antiq. Judaic. cap. xv. Porrò mors Simonis contigit ex libro primo Machabæorum, cap. xvi. vers. 14. *anno centesimo septuagesimo septimo, mense undecimo: hic est mensis Sabath*, seu Peritius Syro-Macedonum, cujus novilunium medio motu & secundùm veterem Cyclum Judæorum reperitur die sextâ Januarii proleptici, calculo directo ad annum ante æram Christi vulgarem centesimum trigesimum quintum, quo labebatur annus æræ Seleucidarum centesimus septuagesimus

mus

mus septimus, inchoatus more Ecclesiastico Judæorum à primo vere anni superioris ante æram Christianam centesimi trigesimi sexti, civili verò Syro-Macedonum ab autumno, à quo pariter ducitur annus Sabbaticus, seu septimus quadragesimæ sextæ hebdomadis annalis Reipublicæ Judæorum restitutæ. Tertium annum Sabbaticum ad eandem hebdomadum annalium seriem historicè confirmandam nobis suppeditat Iosephus lib. xiv. Antiq. cap. ultimo, narrans fuisse τὸν ἑβδοματικὸν ἐνιαυτὸν *hebdomadicum annum*, seu *Sabbaticum*, quo Sosius & Herodes Jerosolymam expugnarunt anno ante æram Christianam trigesimo octavo, Reipublicæ Iudæorum restitutæ quadringentesimo ac vigesimo, adeóque septimo sexagesimæ hebdomadæ annalis. Ad hunc enim annum pertinere hanc Jerosolymorum expugnationem alibi observamus, Eminentissimum Cardinalem Norisium & Usserium secuti.

§. III.

De modo revocandi LXX. Hebdomades Danielis ad calculos LXX. Hebdomadum annalium ductarum à restituta per Esdram Republica Judaica.

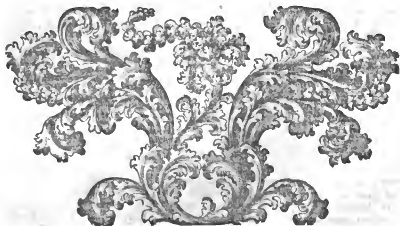
17. NOvum non est colligere septuaginta Hebdomades Danielis ab anno quo Esdras, obtentâ ab Artaxerxe Longimano autonomiâ, restituit Rempublicam Judaicam, nempe ab anno quarto Olympiadis octogesimæ, ante æram Christi vulgarem quadringentesimo quinquagesimo septimo, quo desiit annus septimus ejusdem Artaxerxis, & iniit octavus. Nam Georgius Cedrenus in Historiarum Compendio, pag. 144. editionis Regiæ, ait: Ἀρταξέρξης ὁ μακρόχειρ, ἔτη μ΄ . . . . ἀπὸ τοῦ ὀγδόου ἔτους τούτου, ἀριθμεῖσθαι δεῖ τὰς ἑβδομήκοντα ἑβδομάδας τῆς τοῦ Δανιὴλ ὀπτασίας, μέχρι τῆς τοῦ κυρίου παρουσίας. *Artaxerxes Longimanus annos quadraginta* regnavit. *Ab octavo ejus anno numerare oportet septuaginta Hebdomadas visionis Danielis usque ad Domini adventum.*

18. Qui septuaginta has Hebdomadas putant debere numerari ab anno quo exivit sermo seu edictum de reædificandis Jerosolymis, talem admittere epocham non possunt: quia Nehemias nonnisi *in mense Nisan, anno vigesimo Artaxerxis regis*, impetravit ab eo litteras, quibus facultas dabatur Judæis ædificandi *muros Jerusalem*. ut patet ex capite secundo libri secundi Esdræ. Tempus pertinet ad mensem Aprilem Julianum prolepticum anni ante æram Christi vulgarem quadringentesimi quadragesimi quarti, quo agebatur mensis Nisan anni vigesimi Artaxerxis Longimani, Kalendis Aprilis initus. Re tamen sedulò ponderatâ, nullam video causam ponendi principium septuaginta Hebdomadum Danielis in anno quo prodiit edictum de instaurandis Jerosolymis. Hebdomades enim quas numeravit Angelus ab hoc edicto usque ad Christum, non sunt septuaginta, sed septem & sexaginta duæ, seu sexaginta novem. *Scito ergo* (ait ille ad Danielem) *& animadverte: Ab exitu sermonis, ut iterùm ædificetur Jerusalem, usque ad Christum ducem, hebdomades septem, & hebdomades sexaginta duæ erunt: & rursum ædificabitur platea & muri*

in

in angustia temporum. Et post hebdomades sexaginta duas occidetur Christus. Dan. IX. 25. 26. Cur ista hebdomadarum divisio in septem & sexaginta duas facta sit, inferiùs explorabimus.

19. Nunc propono Systema quod in enodationem hujus Prophetiæ mihi videtur omnium planissimum. Sexaginta novem hebdomades numeratæ ab edicto porriguntur usque ad salutiferam Christi passionem, quâ consummata est prævaricatio, & finem accepit peccatum, & deleta est iniquitas. Idem est terminus septuaginta hebdomadum abbreviatarum seu decisarum super populum Judaicum, dicente Angelo ad Danielem: *Septuaginta hebdomades abbreviatæ sunt super populum tuum, & super urbem sanctam tuam, ut consummetur prævaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas; & adducatur justitia sempiterna, & impleatur visio, & Prophetia, & ungatur Sanctus Sanctorum.* Dan. ix. 24. Itaque septuagesima hebdomadum abbreviatarum seu decisarum *Super populum* Judaicum est sexagesima nona hebdomadum quæ numerantur ab edicto de instaurandis Jerosolymis: adeo ut hebdomas ad quam edictum hoc pertinet, sit secunda hebdomadum quæ *abbreviatæ sunt super populum*, nempe secunda Hebdomas annalis Reipublicæ Judæorum restitutæ, quâ labente, edictum illud exiit, ut post tabulam quæ sequitur, clarè ostendemus.



DA-

DANIELIS HEBDOMADES.

Hebdomadum Danielis.		ANNI Reip. Judæorum restitutæ.	ANNI Ante æram Christianam.	Olympiadum.		Hebdomadum Danielis.		ANNI Reip. Judæorum restitutæ.	ANNI Ante æram Christianam.	Olympiadum.		Hebdomadum Danielis.		ANNI Reip. Judæorum restitutæ.	ANNI Ante æram Christianam.	Olympiadum.	
		—	464	1	79	4	1	22	436	1	86	8	1	50	408	1	93
		—	463	2			2	23	435	2			2	51	407	2	
		—	462	3			3	24	434	3			3	52	406	3	
		—	461	4			4	25	433	4			4	53	405	4	
		—	460	1	80		5	26	432	1	87		5	54	404	1	94
		—	459	2			6	27	431	2			6	55	403	2	
		—	458	3		Sab	7	28	430	3		Sab	7	56	402	3	
1	1	1	457	4		5	1	29	429	4		9	1	57	401	4	
	2	2	456	1	81		2	30	428	1	88		2	58	400	1	95
	3	3	455	2			3	31	427	2			3	59	399	2	
	4	4	454	3			4	32	426	3			4	60	398	3	
	5	5	453	4			5	33	425	4			5	61	397	4	
	6	6	452	1	82		6	34	424	1	89		6	62	396	1	96
Sab	7	7	451	2		Sab	7	35	423	2		Sab	7	63	395	2	
2	1	8	450	3		6	1	36	422	3		10	1	64	394	3	
	2	9	449	4			2	37	421	4			2	65	393	4	
	3	10	448	1	83		3	38	420	1	90		3	66	392	1	97
	4	11	447	2			4	39	419	2			4	67	391	2	
	5	12	446	3			5	40	418	3			5	68	390	3	
	6	13	445	4			6	41	417	4			6	69	389	4	
Sab	7	14	444	1	84	Sab	7	42	416	1	91	Sab	7	70	388	1	98
3	1	15	443	2		7	1	43	415	2		11	1	71	387	2	
	2	16	442	3			2	44	414	3			2	72	386	3	
	3	17	441	4			3	45	413	4			3	73	385	4	
	4	18	440	1	85		4	45	412	1	92		4	74	384	1	99
	5	19	439	2			5	47	411	2			5	75	383	2	
	6	20	438	3			6	48	410	3			6	76	382	3	
Sab	7	21	437	4		Jub	7	49	409	4		Sab	7	77	381	4	

DA-

DANIELIS HEBDOMADES.

Hebdomadum Danielis.		ANNI Reip. Judæorum restitutæ.	ANNI Ante æram Christianam.	Olympiadum.		Hebdomadum Danielis.		ANNI Reip. Judæorum restitutæ.	ANNI Ante æram Christianam.	Olympiadum.		Hebdomadum Danielis.		ANNI Reip. Judæorum restitutæ.	ANNI Ante æram Christianam.	Olympiadum.	
12	1	78	380	1	100	16	1	106	352	1	107	20	1	134	324	1	114
	2	79	379	2			2	107	351	2			2	135	323	2	
	3	80	378	3			3	108	350	3			3	136	322	3	
	4	81	377	4			4	109	349	4			4	137	321	4	
	5	82	376	1	101		5	110	348	1	108		5	138	320	1	115
	6	83	375	2			6	111	347	2			6	139	319	2	
Sab	7	84	374	3		Sab	7	112	346	3		Sab	7	140	318	3	
13	1	85	373	4		17	1	113	345	4		21	1	141	317	4	
	2	86	372	1	102		2	114	344	1	109		2	142	316	1	116
	3	87	371	2			3	115	343	2			3	143	315	2	
	4	88	370	3			4	116	342	3			4	144	314	3	
	5	89	369	4			5	117	341	4			5	145	313	4	
	6	90	368	1	103		6	118	340	1	110		6	146	312	1	117
Sab	7	91	367	2		Sab	7	119	339	2		Jub	7	147	311	2	
14	1	92	366	3		18	1	120	338	3		22	1	148	310	3	
	2	93	365	4			2	121	337	4			2	149	309	4	
	3	94	364	1	104		3	122	336	1	111		3	150	308	1	118
	4	95	363	2			4	123	335	2			4	151	307	2	
	5	96	362	3			5	124	334	3			5	152	306	3	
	6	97	361	4			6	125	333	4			6	153	305	4	
Jub	7	98	360	1	105	Sab	7	126	332	1	112	Sab	7	154	304	1	119
15	1	99	359	2		19	1	127	331	2		23	1	155	303	2	
	2	100	358	3			2	128	330	3			2	156	302	3	
	3	101	357	4			3	129	329	4			3	157	301	4	
	4	102	356	1	106		4	130	328	1	113		4	158	300	1	120
	5	103	355	2			5	131	327	2			5	159	299	2	
	6	104	354	3			6	132	326	3			6	160	298	3	
Sab	7	105	353	4		Sab	7	133	325	4		Sab	7	161	297	4	

DA-

DANIELIS HEBDOMADES.

Hebdomadum Danielis.		ANNI Reip. Judęorum restitutæ.	ANNI Ante ęram Christianam.	Olympiadum.	
24	1	162	296	1	121
	2	163	295	2	
	3	164	294	3	
	4	165	293	4	
	5	166	292	1	122
	6	167	291	2	
Sab	7	168	290	3	
25	1	169	289	4	
	2	170	288	1	123
	3	171	287	2	
	4	172	286	3	
	5	173	285	4	
	6	174	284	1	124
Sab	7	175	283	2	
26	1	176	282	3	
	2	177	281	4	
	3	178	280	1	125
	4	179	279	2	
	5	180	278	3	
	6	181	277	4	
Sab	7	182	276	1	126
27	1	183	275	2	
	2	184	274	3	
	3	185	273	4	
	4	186	272	1	127
	5	187	271	2	
	6	188	270	3	
Sab	7	189	269	4	

Hebdomadum Danielis.		ANNI Reip. Judęorum restitutæ.	ANNI Ante ęram Christianam.	Olympiadum.	
28	1	190	268	1	128
	2	191	267	2	
	3	192	266	3	
	4	193	265	4	
	5	194	264	1	129
	6	195	263	2	
Sab	7	196	262	3	
29	1	197	261	4	
	2	198	260	1	130
	3	199	259	2	
	4	200	258	3	
	5	201	257	4	
	6	202	256	1	131
Sab	7	203	255	2	
30	1	204	254	3	
	2	205	253	4	
	3	206	252	1	132
	4	207	251	2	
	5	208	250	3	
	6	209	249	4	
Sab	7	210	248	1	133
31	1	211	247	2	
	2	212	246	3	
	3	213	245	4	
	4	214	244	1	134
	5	215	243	2	
	6	216	242	3	
Sab	7	217	241	4	

Hebdomadum Danielis.		ANNI Reip. Judęorum restitutæ.	ANNI Ante ęram Christianam.	Olympiadum.	
32	1	218	240	1	135
	2	219	239	2	
	3	220	238	3	
	4	221	237	4	
	5	222	236	1	136
	6	223	235	2	
Sab	7	224	234	3	
33	1	225	233	4	
	2	226	232	1	137
	3	227	231	2	
	4	228	230	3	
	5	229	229	4	
	6	230	228	1	138
Sab	7	231	227	2	
34	1	232	226	3	
	2	233	225	4	
	3	234	224	1	139
	4	235	223	2	
	5	236	222	3	
	6	237	221	4	
Sab	7	238	220	1	140
35	1	239	219	2	
	2	240	218	3	
	3	241	217	4	
	4	242	216	1	141
	5	243	215	2	
	6	244	214	3	
Iub	7	245	213	4	

DANIELIS HEBDOMADES.

Hebdomadum Danielis.		ANNI Reip. Judęorum restitutæ.	ANNI Ante ęram Christianam.	Olympiadum.		Hebdomadum Danielis.		ANNI Reip. Judęorum restitutæ.	ANNI Ante eram Christianam.	Olympiadum.		Hebdomadum Danielis.		ANNI Reip. Judęorum restitutæ.	ANNI Ante ęram Christianam.	Olympiadum.	
36	1	246	212	1	142	40	1	274	184	1	149	44	1	302	156	1	156
	2	247	211	2			2	275	183	2			2	303	155	2	
	3	248	210	3			3	276	182	3			3	304	154	3	
	4	249	209	4			4	277	181	4			4	305	153	4	
	5	250	208	1	143		5	278	180	1	150		5	306	152	1	157
	6	251	207	2			6	279	179	2			6	307	151	2	
Sab	7	252	206	3		Sab	7	280	178	3		Sab	7	308	150	3	
37	1	253	205	4		41	1	281	177	4		45	1	309	149	4	
	2	254	204	1	144		2	282	176	1	151		2	310	148	1	158
	3	255	203	2			3	283	175	2			3	311	147	2	
	4	256	202	3			4	284	174	3			4	312	146	3	
	5	257	201	4			5	285	173	4			5	313	145	4	
	6	258	200	1	145		6	286	172	1	152		6	314	144	1	159
Sab	7	259	199	2		Sab	7	287	171	2		Sab	7	315	143	2	
38	1	260	198	3		42	1	288	170	3		46	1	316	142	3	
	2	261	197	4			2	289	169	4			2	317	141	4	
	3	262	196	1	146		3	290	168	1	153		3	318	140	1	160
	4	263	195	2			4	291	167	2			4	319	139	2	
	5	264	194	3			5	292	166	3			5	320	138	3	
	6	265	193	4			6	293	165	4			6	321	137	4	
Sab	7	266	192	1	147	Sab	7	294	164	1	154	Sab	7	322	136	1	161
39	1	267	191	2		43	1	295	163	2		47	1	323	135	2	
	2	268	190	3			2	296	162	3			2	324	134	3	
	3	269	189	4			3	297	161	4			3	325	133	4	
	4	270	188	1	148		4	298	160	1	155		4	326	132	1	162
	5	271	187	2			5	299	159	2			5	327	131	2	
	6	272	186	3			6	300	158	3			6	328	130	3	
Sab	7	273	185	4		Sab	7	301	157	4		Sab	7	329	129	4	

DA-

DANIELIS HEBDOMADES.

Hebdomadum Danielis		Anni Reip. Judæorum restitutæ.	Anni Ante æram Christianam.	Olympiadum.		Hebdomadum Danielis.		Anni Reip. Judæorum restitutæ.	Anni Ante æram Christianam.	Olympiadum.		Hebdomadum Danielis.		Anni Reip. Judæorum restitutæ.	Anni Ante æram Christianam.	Olympiadum.	
48	1	330	128	1	163	52	1	358	100	1	170	56	1	386	72	1	177
	2	331	127	2			2	359	99	2			2	387	71	2	
	3	332	126	3			3	360	98	3			3	388	70	3	
	4	333	125	4			4	361	97	4			4	389	69	4	
	5	334	124	1	164		5	362	96	1	171		5	390	68	1	178
	6	335	123	2			6	363	95	2			6	391	67	2	
Sab	7	336	122	3		Sab	7	364	94	3		Jub	7	392	66	3	
49	1	337	121	4		53	1	365	93	4		57	1	393	65	4	
	2	338	120	1	165		2	366	92	1	172		2	394	64	1	179
	3	339	119	2			3	367	91	2			3	395	63	2	
	4	340	118	3			4	368	90	3			4	396	62	3	
	5	341	117	4			5	369	89	4			5	397	61	4	
	6	342	116	1	166		6	370	88	1	173		6	398	60	1	180
Jub	7	343	115	2		Sab	7	371	87	2		Sab	7	399	59	2	
50	1	344	114	3		54	1	372	86	3		58	1	400	58	3	
	2	345	113	4			2	373	85	4			2	401	57	4	
	3	346	112	1	167		3	374	84	1	174		3	402	56	1	181
	4	347	111	2			4	375	83	2			4	403	55	2	
	5	348	110	3			5	376	82	3			5	404	54	3	
	6	349	109	4			6	377	81	4			6	405	53	4	
Sab	7	350	108	1	168	Sab	7	378	80	1	175	Sab	7	406	52	1	182
51	1	351	107	2		55	1	379	79	2		59	1	407	51	2	
	2	352	106	3			2	380	78	3			2	408	50	3	
	3	353	105	4			3	381	77	4			3	409	49	4	
	4	354	104	1	169		4	382	76	1	176		4	410	48	1	183
	5	355	103	2			5	383	75	2			5	411	47	2	
	6	356	102	3			6	384	74	3			6	412	46	3	
Sab	7	357	101	4		Sab	7	385	73	4		Sab	7	413	45	4	

DANIELIS HEBDOMADES.

Hebdomadum Danielis.		ANNI Reip. Judæorum restitutæ.	ANNI Ante æram Christianam.	Olympiadum.		Hebdomadum Danielis.		ANNI Reip. Judæorum restitutæ.	ANNI Ante æram Christianam.	Olympiadum.		Hebdomadum Danielis.		ANNI Reip. Judæorum restitutæ.	ANNI æram Christianam.	Olympiadum.	
60	1	414	44	1	184	64	1	442	16	1	191	68	1	470	13	1	198
	2	415	43	2			2	443	15	2			2	471	14	2	
	3	416	42	3			3	444	14	3			3	472	15	3	
	4	417	41	4			4	445	13	4			4	473	16	4	
	5	418	40	1	185		5	446	12	1	192		5	474	17	1	199
	6	419	39	2			6	447	11	2			6	475	18	2	
Sab	7	420	38	3		Sab	7	448	10	3		Sab	7	475	19	3	
61	1	421	37	4		65	1	449	9	4		69	1	477	20	4	
	2	422	36	1	186		2	450	8	1	193		2	478	21	1	200
	3	423	35	2			3	451	7	2			3	479	22	2	
	4	424	34	3			4	452	6	3			4	480	23	3	
	5	425	33	4			5	453	5	4			5	481	24	4	
	6	426	32	1	187		6	454	4	1	194		6	482	25	1	201
Sab	7	427	31	2		Sab	7	455	3	2		Sab	7	483	26	2	
62	1	428	30	3		66	1	456	2	3		70	1	484	27	3	
	2	429	29	4			2	457	1	4			2	485	28	4	
	3	430	28	1	188		3	458	1	1	195		3	486	29	1	202
	4	431	27	2			4	459	2	2			4	487	30	2	
	5	432	26	3			5	460	3	3			5	488	31	3	
	6	433	25	4			6	461	4	4			6	489	32	4	
Sab	7	454	24	1	189	Sab	7	462	5	1	196	Iub	7	490	33	1	203
63	1	435	23	2		67	1	463	6	2							
	2	436	22	3			2	464	7	3							
	3	437	21	4			3	465	8	4							
	4	438	20	1	190		4	466	9	1	197						
	5	439	19	2			5	467	10	2							
	6	440	18	3			6	468	11	3							
Iub	7	441	17	4		Sab	7	469	12	4							

20. Quæ

20. Quæ jam descripta est tabula Hebdomadum Danielis sextuplici ducitur numerorum versu. Primus & secundus pertinent ad hebdomadas annales cum Sabbaticorum Jubileorumque characterismo ductas à concessâ Judæis autonomiâ post captivitatem Babylonicam, seu à restitutâ per Esdram Republica Judaicâ. Tertius exhibet annos ejusdem Reipublicæ restitutæ. Quartus annos ante æram Christi vulgarem. Quintus & sextus Olympiades. Cùm mensis Nisan anni vigesimi Artaxerxis congruat cum Aprile Juliano proleptico anni ante æram Christi vulgarem quadringentesimi quadragesimi quarti, in cujus autumno iniit annus Sabbaticus, character secundæ Hebdomadis annalis Reipublicę Judæorum restitutę, evidens est edictum regium de instaurandis Jerosolymis concessum Nehemiæ exiisse hâc secundâ hebdomade: quam proinde primam habebimus earum quæ numerantur ab edicto. Hinc & septuagesimam | hebdomadum abbreviatarum *super populum*, seu decisarum super Rempublicam Judæorum restitutam, quæ cœpit anno æræ Christianæ vigesimo septimo, & quam terminavit annus Sabbaticus initus anno ejusdem æræ trigesimo tertio, calculo planè necessario dicemus sexagesimam nonam ab eodem edicto, sive ab hebdomade ad quam edictum pertinet. Ea autem est hebdomas annalis, intra quam passio Domini contigit: quamvis inter se Chronologi differant, assignantes annum quo Christus mortuus est, dum alii certant pro anno æræ Christianæ vigesimo nono, alii pro trigesimo, alii pro trigesimo primo, alii pro trigesimo secundo, alii pro trigesimo tertio. Patet ergo septuaginta hebdomadas annales Reipublicæ Judæorum restitutæ esse septuaginta illas hebdomadas quæ *abbreviatæ sunt super populum* Judaicum, & quarum sexaginta novem postremæ numerantur ab edicto de instaurandis Jerosolymis. Rem patentissimis rationibus & exemplis illustriorem nunc faciamus, ne quis miretur hebdomadem annalem in qua datum est edictum, incompletam reperiri, ut & postremam, si dixerimus cum antiquissimis Patrum Christum mortuum esse consulibus duobus Geminis, siue anno æræ Christianæ vigesimo nono. Quam sententiam judico cæteris præferendam.

21. Ut sexaginta novem hebdomades numerentur ab edicto de reficiendis Jerosolymis usque ad Passionem Christi, satis est edictum illud emissum esse intra unam hebdomadam annalem Hebraicam, quocumque illius anno prodiverit, & Passionem Domini contigisse intra alteram hebdomadam annalem quæ ab illâ fit sexagesima nona, quocumqne illius anno evenerit. Ad veritatem enim vel hebdomadis vel decadis annorum sedulò explorandam in computo per hebdomades vel decades annales facto, non requiritur, ut possit sciri quoto hebdomadis vel decadis anno contigerint, quæ ad hebdomadem vel decadem aliquam dicuntur pertinere: *Sed possit sciri, qua hebdomade annorum, vel qua decade; tamquam dici possit atque definiri intra illos vel illos septem annos, aut intra illos vel illos decem annos ... atque ideo verum erit quod ita definitur, ut dicatur intra tot annos erit, quamvis nesciatur, quo anno futurum sit.* Verba sunt S. Patris Augustini, epist. 199. aliàs 80. ad Hesychium, num. 16. 20. S. Hieronymus in cap. 4. Isaiæ scribit, quòd *septenarius & denarius numerus, propter Sabbatum & decem præcepta legis, Judæis familiaris est: & ideò hoc frequenter abutuntur.* Sabbatum est character hebdomadum Judaicarum tam dierum quàm annorum. Quocirca abusus septenarii propter Sabbatum in his facilè reperitur; imò necessariè, si respiciamus unum illum hebdomadum annalium Cyclum, quem una Sabbaticorum Jubileorumque celebratio postulabat in tota republicâ. Ideo namque non tam illi qui sex annis coluerant agros suos, quàm alii qui pauciores annos huic culturę dederant, adveniente anno quem septimum habebat Respublica, debebant celebrare Sabbatum seu cessationem terræ; *Erat enim toti terræ universalis; cùm aliàs uno, aut altero anno, ac aliqui etiam tantum agri coli non possint, quia non poterant singulis annis ferre fructum*, ut rectè notat eruditissimus Lorinus in cap. XXV. Levitici, ad versum 4. Ideò quoque servus Hebræus & sex & pauciorum annorum gaudebat remissione anni septimi; *ita ut*

ultra sex annos non teneretur servire: & si fortè contigisset inchoari servitutem anno uno aut altero, immò non multò ante dictum annum... libertas ei concedenda esset. ut idem docet in cap. XV. Deuteronomii, ad versum 12. Ideò tandem omnes possessiones, accedente Jubileo, redibant ad priores dominos, quotorumcumque annorum essent. ut patet ex capite XXV. libri Levitici. Id nempè deputabatur vel hebdomadi annorum quam explebat annus Sabbaticus, vel septimanæ hebdomadum annalium quam terminabat Jubileus, quod pertinebat ad aliquam earum partem. Cùm ergo jam viderimus edictum de instaurandis Jerosolymis exivisse intra secundam hebdomadam annalem Reipublicæ Judæorum restitutæ; quocumque illius anno datum fuerit, debemus hanc hebdomadam habere primam sexaginta novem quæ numerantur ab edicto: eademque ratione harum postremam dicemus eam, quam Angelus pro Salutifera Christi Passione Danieli designavit, quia Christus intra illam certissimè passus est, quamvis annus illius hebdomadis quo id contigit, non sit ita exploratus.

22 Plura sunt exempla ejus rei in *Sacra Scriptura*, *quæ* (ut ait Sanctus Pater Augustinus lib. quæstionum in Exodum, quæst. 47. num. 6.) *Solet tempora ita nuncupare ut quod de summa perfectioris numeri paululum excrescit aut infra est, non computetur.* Sic idem Sanctus Doctor lib. 4. de Trinitate, cap. 6. exponit triduum Resurrectionis Domini: *Ipsum autem triduum*, inquit, *non totum, & plenum fuisse, Scriptura testis est: sed primus dies à parte extrema totus annumeratus est; dies verò tertius à parte prima, & ipse totus; medius autem inter eos, id est, secundus dies absolutè totus viginti-quatuor horis suis, duodecim nocturnis, & duodecim diurnis.* Sic etiam lib. 3. de consensu Evangelistarum, cap. 24. num. 65. docet noctem nomine vesperæ significari apud Matthæum; *quia usitatus loquendi modus divinæ Scripturę est à parte totum*. Et libro 1. Quæstionum Evangeliorum, quæst. 7. ponit in exemplum partum decemmestrem nuncupatum, quamvis decimus mensis non sit completus. *Quod enim*, inquit, *dicuntur decem menses prægnantis, novem sunt pleni: sed initium decimi pro toto accipitur.* Censorinus lib. de die natali, cap. xi. describens partum *decemmestrem qui edatur die CCLXXIV.* insigniter confirmat usum accipiendi, etiam apud Judæos hebdomadis initium pro tota hebdomade. Postquam enim observavit, quòd *ille partus qui major est, majori numero continetur, Septenario scilicet, quo tota vita humana finitur; ut & Solon scribit*, ET JUDÆI, inquit, IN DIERUM OMNIUM NUMERIS SEQUUNTUR, *& Etruscorum libri Rituales videntur indicare:* multiplicatis in hebdomadicam ejusmodi partûs descriptionem diebus quadragenis per septenos, concludit; *Hi igitur dies XL. per septem illos initiales multiplicati, fiunt dies CC LXXX. id est, hebdomades quadraginta. Sed quoniam ultimæ illius hebdomadis primo die editur partus, sex dies decedunt: & ducentesimus septuagesimus quartus observatur.* Itaque ratio septenarii, quam *Judæi in dierum omnium numeris sequuntur*, elucet in partu decemmestri quadraginta hebdomadibus definito, quamvis sex dies decedant de ultimâ hebdomade; *quoniam ultimæ illius hebdomadis primo die editur partus.* Ergo in computo Judæorum per hebdomadas facto non est necesse ut extremæ hebdomades sint plenæ, & completæ. Quapropter ut sexaginta novem hebdomades Judaicâ ratione numerentur ab edicto de reficiendis Jerosolymis usque ad Passionem Domini, satis est edictum illud datum esse intra primam hebdomadem, & Passionem Dominicam contigisse intra sexagesimam nonam.

23. Hanc supputandi sexaginta novem illas hebdomades rationem admisit S. Cyrillus Jerosolymitanus, Catechesi 12. quamvis enim fateatur, quòd ἑξήκοντα καὶ ἐννέα ἑβδομάδες τῶν ἐτῶν συνάγουσιν ἔτη τετρακόσια ὀγδοήκοντα τρία. *Sexaginta & novem hebdomades annorum complectuntur annos quadringentos octoginta tres:* detrahit tamen tres de ultimâ hebdomade, reducens calculum ad Olympiades centum & viginti, quæ non postulant, nisi annos quadringentos octoginta. Unde concludit; συνάγονται τοίνυν τῶν ἑκατὸν εἴκοσι ὀλυμπιάδων ἔτη τετρακόσια ὀγδοήκοντα. τὰ γὰρ τρία ἔτη λειπόν...

καὶ

καὶ ἔχεις τὴν ἀπόδειξιν, κατὰ τὴν γραφὴν, λέγουσαν, ἀπὸ ἐξόδου τοῦ λόγου τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι τὴν Ἱερουσαλὴμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου, ἑβδομάδες ἑπτὰ καὶ ἑβδομάδες ἑξήκοντα δύο. *Colliguntur ergo centum viginti Olympiadum anni quadringenti octoginta Tres enim desunt.... Et habes demonstrationem secundum Scripturam, quæ dicit: Ab exitu sermonis dandi edictum & ædificandi Jerusalem usque ad Christum ducem, hebdomades septem & hebdomades sexaginta duæ.*

24. In supputationibus quæ fiunt per Olympiades, quòd illæ procedant per quadriennia, æquè accidit ut extremę velut completæ numerentur, quamvis revera completæ non sint. Constat, exempli gratiâ, Alexandrum Macedonem obiisse ineunte anno primo Olympiadis centesimæ decimæquartæ, æræ vulgaris Olympiacæ, quam plures Iphito adscripserunt, quinquagesimo tertio supra quadringentesimum. Est etiam res explorata Alexandrum Severum, Romanorum Imperatorem, iniviſſe annum Imperii sui decimumtertium anno primo labente Olympiadis ducentesimæ quinquagesimæ tertiæ, Iphiteo vulgari millesimo nono. Et tamen vetus Chronologus qui sub Alexandro Severo vixit, libro de divisionibus & generationibus Gentium, à Canisio primùm, deinde à Labbeo edito, scribit: *Usque ad Alexandrum Macedonem fuerunt Olympiades CXIV. quæ faciunt annos CCCCLVI. ab Iphito qui constituit Olympiades..... Sunt ergo omnes Olympiades usque annum* XIII: *Alexandri Cæsaris, Olympiades CCLIII. quod sunt anni MXII.* Satis nempe habuit ille auctor obiisse Alexandrum Macedonem intra Olympiadem centesimam decimamquartam, ut eam totam computaret. Satis habuit & annum decimumtertium Alexandri Severi locum invenisse in Olympiade ducentesimâ quinquagesimâ tertiâ, ut illam quoque poneret in suo Olympiadum numero. Nihil igitur mirum & in computo per hebdomadas annales facto, si extremæ hebdomades non reperiantur completæ.

25. Judæi, juxta quos, Solonemque & Rituales Etruscorum libros, *numero septenario tota vita humana finitur*, teste Censorino, libro de die Natali, cap. xi. jam laudato, talem per hebdomades annales extremè incompletas rationem numerandi ex hoc quoque habebant admittendam. Nam *omnium ætatum certus est terminus: senectutis autem nullius certus est terminus:* ut verbis utar Ciceronis in Catone Majore, seù De senectute. Nihilo tamen seciùs Solon partes totius vitæ humanæ *fecit decem*, quas idem Censorinus cap. 14. vocavit *Solonis decem hebdomadas.* Ad quas Stascas Peripateticus (ut est apud eundem Censorinum) *addidit duas, & spacium plenæ vitæ quatuor & octoginta annorum esse dixit.... Etruscis quoque libris Fatalibus ætatem hominis duodecim hebdomadibus describi Varro commemorat.* Prætere idem Varro apud A. Gellium lib. 3. Noctium Atticarum, cap. 10. *Se quoque duodecimam annorum hebdomadam ingressum esse* prodit. Et lib. 1. De Re Rustica, cap. 1. ait se attigisse annum octogesimum, utique pertinentem ad duodecimam hebdomadam annalem, sed eam non explentem; *Annus enim*, inquit, *octogesimus admonet me, ut sarcinas colligam, antequàm proficiscar è vita.* Quò pariter spectat apud laudatum Censorinum illud ejusdem Varronis Ethnicum dictum de hominis ætate, *quæ duo ad decies* (lege *ad duodecies*) *septenos annos posset fatalia deprecando rebus divinis proferri: ab anno autem octuagesimo nec postulari debere, nec posse ab Diis impetrari.* Nimirum (quòd Judæi noverant ex psalmo 89. vers. 10.) *Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni. Si autem in potentatibus octoginta anni, & amplius eorum, labor, & dolor.* Ubi duplicem secundum Sacram Scripturam, adeóque secundum Judæos, descriptionem habemus ætatis humanæ, unam quam *Solonis decem hebdomadas* expressisse patet: alteram quam Etruscorum libri exponebant *duodecim hebdomadibus;* quamvis duodecima annorum hebdomas plena ut plurimum non esset. Manifestum est ergo Judaicam numerandi rationem per hebdomadas annales, ipsis quoque exteris probatam, non postulare ut extremæ hebdomades sint plenæ.

26. Haud

26. Haud desunt alia multa, quibus eandem adstruamus legem supputandi per numeros extremè incompletos. Plinius lib. 7. Naturalis Historiæ, cap. 5. ait partus qui denis undenisque mensibus describuntur, pertinere *ad initia decimi undecimique*. Hippocrates lib. de septimestri partu, scribit; κατ' ἐμὲ καὶ τὸ μέρος ἐν τοῖς ἕνδεκα μησὶ, μείς ἐστιν· ὥστε ἔτοι ἐ μνημόνευτον εἶναι *Et mea quidem sententia pars in undecim mensibus, mensis est: licet non memorabilis sit*. Idem in principio ejusdem libri docet incompletos esse primum septimumque mensem partûs septimestris. Unde Joannes Lalamantius scholio primo in hunc librum optimè concludit: *Sic ergo quinque menses intermedii pleni erunt, imperfecti verò primus, & septimus*. Et in fine commentariorum in ejusdem Hipparchi librum de Octimestri partu, postquam notavit plerumque fieri, *ut mulieres circa plenilunium, mense scilicet dimidiato, aut etiam post aliquantò concipiant*: subiungit; *quod cùm fit, mensis inceptus, pro completo, & integro venit supputandus*. Inde patet nihil inauditum esse, nihil mirum in nostra ratione supputandi sexaginta novem hebdomadas Danielis ductas ab edicto, secundum quam sexaginta septem intermediæ perfectæ sunt & completæ, prima verò & sexagesima nona imperfectæ & incompletæ reperiuntur, quamquam pro completis, plenis, & integris veniunt supputandæ.

27. In sententia eorum qui coniiciunt Passionem Christi in annum æræ Christianæ trigesimum tertium, propè expletur ultima hebdomas, non tamen extremè: quia Sabbatismus qui eam terminat, inchoandus est solùm ab autumno illius anni; ita ut mensis Paschalis incidens in hunc Sabbatismum pertineat ad annum trigesimum quartum ejusdem æræ, ad quem proinde referenda esset Christi Passio, si putaretur contigisse in anno extremo seu Sabbatico illius hebdomadis. At adeò scrupulosa calculorum subductio minimè necessaria est, ut liquet ex jam dictis.

§. IV.

De Septuaginta annis desolationis Jerusalem prædictis à Jeremia, & de Septuaginta annis Sabbaticis inde perspectis à Daniele in visione LXX. *hebdomadum*.

28. EX analogiâ Septuaginta annorum desolationis Jerusalem prædictorum à Jeremiâ, intellectorumque à Daniele in enodationem Septuaginta hebdomadum, non obscurè colligitur has hebdomadas annales fuisse, & tales quas debeamus ex annorum Sabbaticorum characterismo discutere. Apud Jeremiam cap. XXIX. v. 10. *Hæc dicit Dominus; Cùm cœperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos: & suscitabo super vos verbum meum bonum, ut reducam vos ad locum istum*. Et in secundo Paralipomenon. cap. XXXVI. v. 20. dicitur de Judæis abductis in servitutem Babyloniçam: *Si quis evaserat gladium, ductus in Babylonem servivit regi & filiis ejus, donec imperaret rex Persarum, & compleretur*

sermo

sermo Domini ex ore Jeremiæ, & celebraret terra Sabbata sua: cunctis enim diebus desolationis egit Sabbatum, usque dum complerentur septuaginta anni. Angelus Domini quem Zacharias Propheta inducit loquentem in visione quam habuit *in die vigesima & quarta undecimi mensis Sabath, in anno secundo Darii*, ait; *Iste jam septuagesimus annus est*. Zach. I. 7. 12. Ante duos menses *in vigesima & quarta noni mensis, in anno secundo Darii regis*, dixerat Dominus per Aggæum Prophetam: *Ponite corda vestra ex die ista, & in futurum, à die qua fundamenta jacta sunt templi Domini, ponite super cor vestrum. Numquid jam semen in germine est: & adhuc vinea & ficus, & malogranatum, & lignum olivæ non floruit? ex die ista benedicam*. Agg. ii. 11. 19. Cùm ex vi decreti quo Cyrus sanxerat, *ut domus Dei ædificaretur*, Darius rex concesserit Judæis facultatem instaurandi templum, ut patet ex capite sexto libri primi Esdræ: docente nos alibi Sacrâ Scripturâ, quòd *anno primo Cyri regis Persarum, ad expiendum sermonem Domini, quem locutus fuerat per os Jeremiæ, suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Persarum*. 2. Paral. XXXVI. 22. & I. Esd. i. 1. non debemus existimare sermonem Domini de septuaginta annis desolationis, manifestatum per Jeremiam, fuisse expletum anno primo Cyri, ita ut annus primus Cyri dicendus sit annus desolationis septuagesimus; sed Dominum suscitasse tunc temporis spiritum Cyri ad explendum hunc sermonem emissione decreti quod sortiretur suum effectum anno Darii secundo, de quo Angelus proinde dixit; *Iste jam septuagesimus annus est*. Itaque cuncti dies desolationis quibus Judæa *egit Sabbatum, usque dum complerentur septuaginta anni*, absoluti sunt anno secundo Darii regis Persarum, nempè Hystaspidis, *die vigesima & quarta noni mensis, qua fundamenta jacta sunt templi Domini*, & benedictio data est terris Judæorum, ut iterum colerentur, quantum tamen pati poterat reducum illorum paucitas, ad spem libertatis & instaurationis suæ reipublicæ non multò post incitata, juxta ea quæ diximus in secundo paragrapho.

29. Annus secundus Darii Hystaspidis ex Mathematico Babyloniorum regum canone, & ex duabus eclipsibus Lunæ observatis à Chaldæis apud Ptolomæum libro 4. Syntaxeos, cohæret cum anno ante vulgarem Christi epocham vigesimo supra quingentesimum. Dies vigesima quarta noni mensis Hebræorum incidit hoc anno in decimam sextam mensis Decembris Juliani proleptici, tam ex mediis Lunæ motibus, quàm ex veteri Cyclo Judæorum. Cùm igitur annus ille postremus fuerit desolationis Jerusalem, seu Sabbatismi terræ qui per annos septuaginta continuos duravit, initium hujus Sabbatismi conferendum est in annum ante æram Christianam quingentesimum octogesimum nonum, quo agebatur ex dictis in secundo paragrapho annus nonus à deportatione Jechoniæ, adeòque & nonus Sedeciæ regis in Jechoniæ locum a Nabuchodonosoro suffecti. 4. Reg. XXIV. 17. *Factum est autem in anno nono regni ejus, in mense decimo, decima mensis: Venit Nabuchodonosor rex Babylonis, ipse & omnis exercitus ejus, adversùs Jerusalem, & obsederunt eam, & ædificaverunt contra eam munitiones in circuitu. Et fuit civitas obsessa usque ad undecimum annum regis Sedeciæ. Mense autem quarto, nona die mensis, obtinuit fames civitatem: & non erant alimenta populo terræ. Et dirupta est civitas*. Jerem. LII. 4. En ergo initium desolationis & Sabbatismi septuaginta annorum ab obsidione Jerusalem, quæ huic urbi totique Judææ fuit exitialis. Alii aliter statuunt & judicant de initio horum septuaginta annorum, plures etiam de fine. Sed, examinatis ad ad amussim & ponderatis omnibus, nulla est sententia quæ conquisitius, exactiùsque describat hunc septuaginta annorum Sabbatismum, quo *compleretur sermo Domini ex ore Jeremiæ, & celebraret terra Sabbata sua*.

30. Theodoretus Interrogatione XXXVII. in Leviticum, exponens versum 34. capitis XXVI. quem in editione nostra vulgata ita legimus; *Tunc placebunt terræ*

Sabbata

Sabbata sua cunctis diebus solitudinis suæ : illustrat eum ex sequenti, his apud nos concepto verbis; *Quando fueritis in terra hostili, Sabbatizabit, & requiescet in Sabbatis solitudinis suæ, eo quòd non requieverit in Sabbatis vestris, quando habitabatis in ea.* Tum observans *septuaginta annos* captivitatis Babylonicæ fuisse in pœnam violatorum à Judæis totidem Sabbatorum terræ, positum docet hunc numerum annorum pro annis quadringentis nonaginta, quos à Saulis regno colligit. *Septuaginta quippe annos servierunt*, inquit, *in Babylone. A regno autem Saulis usque ad captivitatem numerantur quadringenti nonaginta anni, quorum septimam partem faciunt septuaginta. Hoc ergo vult dicere. Septuaginta annos terra manebit inculta, & non seminata, vobis terram alienam incolentibus : propterea quòd unà cum reliquis etiam Sabbati præceptum transgressi estis.* Certè quidem septuaginta Sabbata terræ quæ in vastitate septuaginta annorum acta sunt serie continuâ ; incolentibus regionem suam Judæis, postulabant annos quadringentos nonaginta, quot reperiuntur in septuaginta hebdomadibus annorum Hebraicis, quarum character sunt septuaginta anni Sabbatici. Quocircà anni septuaginta desolationis Jerusalem elapsi, ut *compleretur sermo Domini ex ore Jeremiæ, & celebraret terra Sabbata sua*, signabant septuaginta hebdomadas annales, in quarum annis septimis celebranda fuerant terræ Sabbata. Unde & à transgressione anni Sabbatici initium sumpserunt, nempe ab anno nono Sedeciæ, obsidionis Jerosolymorum primo, qui revera fuit Sabbaticus, sed violatus retractione servorum quos emittere in libertatem debuerant, ut patet ex capite trigesimo quarto Jeremiæ.

31. Horum septuaginta annorum numero intellecto à Daniele, Angelus ex consequenti revelavit ei septuaginta hebdomadas, abbreviatas seu decisas *super populum restituendum* suis terris. Daniel enim capite nono, postquàm dixit vers. 2. *Ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, de quo factus est sermo Domini ad Jeremiam Prophetam, ut complerentur desolationis Jerusalem septuaginta anni* : inducit vers. 23. Angelum qui ei apparuerat, dicentem ; *Tu ergo animadverte sermonem, & intellige visionem. Septuaginta hebdomades abbreviatæ sunt super populum tuum*, &c. Quasi dixisset : Tu Daniel intellexisti numerum annorum septuaginta, decretorum à Deo ut *celebraret terra Sabbata sua*, Sabbata quæ super populum tuum commorantem in regione suæ postulassent curriculum septuaginta hebdomadum annalium propter septuaginta annos Sabbaticos. Intellige ergo septuaginta hebdomadas utique annales quæ super eundem populum reversurum in eandem regionem decisæ sunt, ex totidem annis Sabbaticis cognoscendæ. Nihil ergo planius ad visionem de septuaginta his hebdomadibus clarè percipiendam, quàm enodare eas ex totidem annorum Sabbaticorum characteribus.

32. Sapientissimus Dominus qui *omnia in mensura & numero & pondere* disposuit, Sap. XI. 21. æquè mirandum præbuit se nobis in justissimo illo Sabbatismo septuaginta annorum desolationis Jerusalem, quo *septuagies septies* data est ultio de transgressoribus Judæis : ac in misericordiæ pleno altero Sabbatismo septuaginta hebdomadum Danielis, quo dimissum est huic populo *usque septuagies septies*. Sabbatismus enim septuaginta annorum minimè interruptus exæquat Sabbatismum septuaginta annorum Sabbaticorum qui reperiuntur in septuaginta hebdomadibus, seu septuagies septem annis. Summæ ultionis iste numerus, juxta quem *Septuplum ultio dabitur de Cain : de Lamech verò septuagies septies*. Genes. iv. 24. fuit & summæ dimissionis, Domino ad Petrum interrogantem de dimissione quæ fieret *usque septies*, dicente : *Non dico tibi usque septies ; sed usque septuagies septies*. Matth. XVIII. 22. Eò spectat Ratbertus lib. viii. In Matth. exponens hunc locum *secundùm multiplicationem calculi*, secundum quam *septuagies septem quadringenti nonaginta fiunt* : quot nimirum postulant septuaginta hebdomades Danielis. *Anni enim quadringenti nona-*

nonaginta sunt in hebdomadibus septuaginta. ut scribit S. P. Augustinus epist. 199. ad Hesychium, cap. 6. & alii passim admittunt, hasce hebdomadas intelligentes communiter de hebdomadibus annalibus. Unde & in tabula quam in tertio paragrapho exhibemus, annus primus primæ hebdomadis cohæret cum anno primo Reipublicæ Iudæorum restitutæ, ut ultimæ hebdomadis annus extremus congruat cum anno ejusdem Reipublicæ nonagesimo supra quadringentesimum, servato in singulis hebdomadibus characterismo anni Sabbatici.

33. Ad majorem intelligentiam quadringentorum & nonaginta annorum quos à Saulis regno colligit Theodoretus usque ad Sabbatismum septuaginta annorum prædictum à Ieremia, observandum est ex dicendis in secunda Dissertatione, §. 1. num. 10. annum nonum regni Sedeciç, Sabbatismi hujus proximum, fuisse à morte Salomonis trecentesimum & nonagesimum. Regnavit Salomon annos quadraginta, quot & pater ejus David. Saul verò regnum ante Davidem per annos viginti, mortuo Samuele tenuerat. Effluxerant ergo à regno Saulis ad Salomonis mortem anni centum, qui cum trecentis & nonaginta postmodum elapsis & expletis anno Sedeciæ nono, conficiunt summam quadringentorum & nonaginta annorum.

§. V.

De Hebdomade sexagesima secunda ab edicto, & de septima supra sexagesimam secundam elapsa.

34. INsignes sunt in Hebdomadibus Hebraicis annorum tum sexagesima tertia Reipublicæ Judæorum restitutæ, ab hebdomadà edicti Artaxerxiani de instaurandis Jerosolymis sexagesima secunda, tum septima quæ supra ejusmodi sexagesimam secundam elapsa est. ut non sine causa Angelus dixerit Danieli: *Ab exitu sermonis, ut iterùm ædificetur Jerusalem, usque ad Christum ducem, hebdomades septem, & hebdomades sexaginta duæ erunt.* Nisi enim hæc hebdomadum distributio in septem & sexaginta duas mysterium haberet, dicendum erat: Hebdomades sexaginta novem erunt.

35. Prius quàm mysterium aperiamus pro nostro modulo, observandum est hebdomadas septem usque ad Christum ducem proximè ductas debere numerari post hebdomadas sexaginta duas. *Hebræi* apud D. Hieronymum in caput ix. Danielis, *nec nos, inquiunt, moveat quòd primùm numerentur septem hebdomadæ, & posteà sexaginta duæ . . . Est enim hoc idioma sermonis Hebraici & antiquorum sermonis Latini; ut antè minorem numerum supputent, & posteà majorem. Verbi gratia* (pergit D. Hieronymus) *nos juxta proprietatem linguæ nostræ nunc dicimus : Abraham vixit annis centum septuaginta quinque : illi è contrario loquuntur : vixit Abraham annis quinque & septuaginta & centum*. Eminentissimus Cardinalius Norisius in præstantissimo opere de epochis Syro-Macedonum, Dissert. 3. cap. 4. alia in idem argumentum adjicit ad laudatum locum Hieronymi, quòd in nummis quos Urbium Epochis obsignatos, passim exhibet, *minores numeri sæpè majoribus anteponantur*. Idem me docent & inscriptiones aliquot propè Aleppum Syriæ urbem nuper repertæ,

tæ, quas mecum communicare dignatus est vir eximiæ eruditionis Gisbertus Cuperus in literis ad me transmissis per humanissimum totique orbi literario notissimum virum Antonium Magliabechium. Tertullianus, eâdem numerandi ratione admissâ libro adversus Judæos, tenet similiter suppurandas in primo loco sexaginta duas hebdomadas, deinde septem. Et Theodoretus commentario in Danielem scribit de Angelo qui hebdomadas revelavit, εἶναι δῆλον, ὅτι τὰς ἑξήκοντα δύο ἑβδομάδας προτέρας τέταχε, καὶ μετὰ ταῦτα τὰς ἑπτά. *esse perspicuum, quòd sexaginta duas hebdomadas priores posuit, & posteà septem.* Tum, paucis interjectis; *Et jam*, inquit, *superiùs quoque planum fecit, septem se hebdomadas ultimo loco posuisse, cùm dixit:* „ Usque ad Christum enim ducem hebdomades septem, & hebdomades sexaginta „ duæ. *Usque ad ducem enim Christum hebdomadas septem multiplicatas in sua mente reposuit; ut intelligamus, si à Christo sursum versùs numerare velimus, septem nos priùs hebdomadas comperturos, deinde sexaginta duas.* Aliam quidem Tertullianus, aliam Theodoretus, aliam Hebræi jam memorati rationem ineunt tam sexaginta duarum, quam septem hebdomadum. Sed dissidentia quæ oritur ex inaccurata eorum chronologiâ, minimè officit veritati quam consensio eorum loquitur.

36. Videamus ergo quid mysterii habeant sexaginta duæ hebdomades, quas sequuntur aliæ septem *usque ad Christum ducem* numerandæ. Sexagesima secunda hebdomas annalis ab edicto, quæ Reipublicæ Judæorum restitutæ fuit tertia post sexagesimam, iniit anno ante epocham Christi vulgarem vigesimo tertio; ita ut annus tertius hujus hebdomadis congruat partim cum anno vigesimo primo, partim cum vigesimo ante eamdem epocham. Herodes tunc agebat annum decimum-octavum regni sui. ut in altera Dissertatione ostendimus & ex Dione & ex Josepho. Is annus, adeóque & hebdomas annalis sexagesima secunda ab edicto, est maximè insignis ob instaurationem templi, quam Herodes tunc exorsus est, teste eodem Josepho lib, 15. Antiq. cap. 14.

37. Gloria hujus templi perventura erat ad summum per præsentiam Christi Domini, cujus adventum promittebant hebdomades septem secuturæ sexaginta duas numeratas ab edicto Artaxerxiano de reficiendis Jerosolymis. Prædixerat hanc gloriam Aggeus Propheta capite secundo, dicens; *Et veniet desideratus cunctis Gentibus: & implebo domum istam gloria, dicit Dominus exercituum .... Magna erit gloria domus istius novissimæ plusquàm primæ, dicit Dominus exercituum: & in loco isto dabo pacem, dicit Dominus exercituum.* Cùm ergo domus hæc novissima, sive templum, cui Christus summam gloriam conciliavit; adventu ejus instante, cœperit instaurari hebdomade Danielis sexagesimâ secundâ numeratâ ab edicto toties memorato: in promptu est existimare, ideo Angelum dixisse Danieli; *Ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur Jerusalem, usque ad Christum ducem, hebdomades septem, & hebdomades sexaginta duæ erunt*: quia templum cujus instauratio debebat insignire ultimam sexaginta duarum hebdomadum, summæ gloriæ insignibus ornandum erat à Christo obsignaturo septem alias quæ secuturæ erant, hebdomades. Ad regis adventum instaurantur reficiuntur, ornantur ejus palatia: & hæc regiæ præparatio signum est regem propius accedere. Templum instauratum ab Herode nati in diebus ejus Christi Domini sacrum palatium fuit, in quo *accepit eum* Simeon, responso accepto *à Spiritu Sancto, non visurum se mortem, nisi priùs videret Christum Domini*. Luc. ii. 26. Et de quo ipse Christus ejecit negotiatores, dicens: *Auferte ista hinc, & nolite facere domum patris mei, domum negotiationis*. Joan. ii. 16.

38. Disputatio Christi cum Judæis petentibus ab eo *signum*, cur hæc faceret, est valdè memoranda propter insignem tropologiam quæ animos eorum excitavit, ut attenderent tempus ab inceptâ instauratione templi, æquè perducens *ad Christum ducem*,

tem, *ac hebdomades feptem* numeratæ poft fexaginta duas. Contigit hæc difputatio fub initium prædicationis Chrifti, anno æræ noftræ vulgaris vigefimo-feptimo, quo iniit feptima hebdomas annualis numerata poft fexaginta duas ab edicto, elapfis ab inchoatâ templi inftauratione annis quadraginta fex. Tot enim colliguntur ab anno vigefimo ante æram noftram vulgarem, quo inftauratio templi cœpta eft. Cùm itaque Chriftus qui fuam mortem ruinæ veteris templi, & refurrectionem inftaurationi novi quod tunc ftabat, non dubitabat conferre, dixiffet Judæis: *folvite templum hoc*, *& in tribus diebus excitabo illud*: Ii non attendentes, quòd *ille dicebat de templo corporis fui*, fed ftatim cogitantes de templo quod ab annis quadraginta fex, vetere diruto, inftaurari cœperat, dixerunt: *Quadraginta & fex annis ædificatum eft templum hoc*, *& tu in tribus diebus excitabis illud?* Joan. ii. 19. 20. Fugiebat homines carnales fenfus verborum Chrifti tropologicus. litera tamen quam refpiciebant, dabat eis aditum ad intelligendas *ufque ad Chriftum ducem hebdomades feptem*; cùm hebdomades fexaginta duas obfignaffet cœpta templi inftauratio, ad quam animum referebant.

39. Non poffum hîc prætermittere numerum annorum defolationis Jerufalem à conflagratione templi factâ à Chaldæis ufque ad annum primum Cyri, quo Judæis data eft facultas inftaurandi idem templum. Cùm enim ille numerus annorum, intellectus à Daniele, mentem ejus præparaverit ad intelligentiam hebdomadum; inde quoque illuftrari poterunt hebdomades feptem ufque ad Chriftum ducem præoftenfum in Cyro. Chaldaica templi conflagratio contigit anno decimo nono Nabuchodonofori regis Babylonis, IV. Reg. XXV. 8. Ab hoc anno ufque ad primum Cyri regnantis cum Dario Medo, terminis inclufis, reperiuntur anni quadraginta novem, five hebdomades feptem annales. Hunc ergo numerum annorum intelligens Daniel optimè noverat fuiffe ab everfione veteris templi ufque ad Cyrum hebdomades feptem. In Prophetia quam Sancti Patres intelligunt partim de Chrifto Domino, partim de Cyro Chrifto typico, *hæc dicit Dominus Chrifto meo Cyro*, inquit Ifajas cap. XLV. Itaque hebdomades feptem annales ab everfione veteris templi ufque ad Cyrum egregiè præmonftraverunt hebdomadas feptem quas *ufque ad Chriftum ducem* colligimus ab everfione fecundi templi in inftaurationem ejus factâ ab Herode. *Omnia in figura contingebant illis*, ait Apoftolus 1. Cor. X. 11. Hinc liberatio populi quam Cyrus inchoavit, redemptionem præfagiebat faciendam à Chrifto Domino. Annus agebatur quadragefimus nonus ab everfione veteris templi, quando inchoatam hanc Judæorum liberationem obivit Cyrus: annus item quadragefimus nonus labebatur ab everfione fecundi templi, quando mundi redemptionem operatus eft Chriftus per falutarem fuam mortem, quæ juxta antiquiffima Ecclefiæ monumenta contigit duobus Geminis confulibus, five anno æræ noftræ vulgaris vigefimo-nono. Tunc templum cujus gloria erat in Chrifto, gloriæ fuæ jacturam fciffo velo monftravit. Cùm enim Jefus emifit fpiritum, *velum templi fciffum eft in duas partes à fummo ufque deorfum*, *& terra mota eft*, *& petræ fciffæ funt*. Matth. XXVII. 61. Ita teftimonium perhibuit de Chrifto, templum illud cujus reædificatio effecit, ut fexaginta novem hebdomades *ufque ad Chriftum ducem* numerandæ ab edicto de reficiendis Jerofolymis, dividerentur in feptem & fexaginta duas: in feptem quas obfignaret paffio Chrifti, fciffo templi velo: in fexaginta duas, quas infigniret cœpta inftauratio templi, quod tam folemne teftimonium ipfi Chrifto debebat reddere.

40. Mire contigit ut hæ fexaginta duæ hebdomades expletæ fuerint in Jubileo, qui terminavit hebdomadam annalem fexagefimam tertiam Reipublicæ Judæorum reftitutæ; ut patet ex noftra tabula hebdomadum Danielis. Inde enim & planior & promptior & illuftrior folemniorque evafit calculus feptem hebdomadum, quæ fecuturæ mox erant *ufque ad Chriftum ducem*. quia, Jubileo exacto, debebant Judæi nume-

numerare *septem hebdomadas annorum* usque ad alterum Jubileum, juxta legem quam exposuimus in secundo paragrapho. Cùm ea quæ contingebant *post Jubilæum*, pertinerent ad septem hebdomadas annorum quæ proximè succedebant, Levit. XXV. perspicuum est passionem Christi debuisse pertinere ad aliquam ex septem hebdomadibus post sexaginta duas numeratis: quia Angelus dixit Danieli; *Et post hebdomades sexaginta duas occidetur Christus*. Cùm autem jam dixisset idem Angelus, cyclo proprio Jubilei servato, *usque ad Christum ducem hebdomades septem*, nulli dubium esse potest occisionem Christi ducis debuisse pertinere ad septimam istarum hebdomadum. Cyclus ille Jubilei fuit extremus omnium Jubileorum ante eversionem Jerusalem & exterminium Reipublicæ Judaicæ duraturum usque ad finem sæculi. *Jubileo autem extremo veniet filius Davidis*, seu Messias, ajunt Talmudistæ in tractatu Sanhedrin cap. 11. n. 29. Theodoretus qui juxta editionem septuaginta viralem legit, *Exterminabitur unctio*, pro *Occidetur Christus*, relatis ex hac editione his Angeli verbis; *Et post hebdomadas sexaginta duas exterminabitur unctio*, præclarè notat non dixisse Angelum *post septem*, ἀλλὰ μετὰ τὰς ἑξήκοντα δύο, μεθ' ἃς εἰσιν αἱ ἑπτὰ, ἐν αἷς ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα. *Sed post sexaginta duas, post quas sunt illæ septem, in quibus exterminabitur unctio*. Aliò quidem trahit exterminium unctionis. Sed editio vulgata quæ textum Hebraicum clariùs & pressiùs exprimit, nos docet eo loci occisionem Christi, sive Uncti, qui & ipsa unctio est. Hanc lectionem jam pridem recepit S. P. Augustinus epist. 199. ad Hesychium, aliàs 79. docens contra illum Danielis Prophetiam de Christo non esse implendam in fine sæculi, sed jam fuisse impletam in ejus morte, *propter quod*, inquit, *in eadem Prophetia Hebræi codices expressiùs habent*, OCCIDETUR CHRISTUS.

§. VI.

De una hebdomada quam Daniel vidit futuram post Passionem Christi, & de dimidio hebdomadis in quo defecit hostia & sacrificium, fuitque in templo abominatio desolationis.

41. PLanum jam fecimus *in Christo Jesu, qui* (1. Cor. 1. 30.) *factus est nobis sapientia a Deo, & justitia, & sanctificatio, & redemptio*; impletas esse *septuaginta hebdomades*, quæ *abbreviatæ sunt* (inquit Angelus ad Danielem) *super populum tuum, & super urbem Sanctam tuam, ut consummetur prævaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur justitia sempiterna, & impleatur visio, & Prophetia, & ungatur Sanctus Sanctorum.* Hebdomas enim septuagesima *super populum* Judaicum suis restitutum legibus decisa patentissimo calculo ea fuit, quâ Dominus noster Jesus Christus, justitia sempiterna, & Sanctus Sanctorum, passus est; ut consummaretur prævaricatio, & finem acciperet peccatum, & deleretur iniquitas, & impleretur visio & Prophetia. Quia *huic omnes Prophetæ*

phetæ testimonium perhibent, remissionem peccatorum accipere per nomen ejus omnes, qui credunt in eum. Act. X. 43. *Et ipse est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris autem tantùm, sed etiam pro totius mundi.* 1. Joan. ii. 2. *Et ideò novi testamenti mediator est; ut morte intercedente, in redemptionem earum prævaricationum, quæ erant sub priori testamento, repromissionem accipiant, qui vocati sunt æternæ hæreditatis.* Heb. IX. 15. Jam quoque explanavimus, quomodo *ab exitu sermonis, ut iterùm ædificetur Jerusalem, usque ad Christum ducem*, expectatum postremis templi secundi temporibus, *hebdomades septem & hebdomades sexaginta duæ* fuerunt, insignes efficiente sexaginta duas Herodianâ instauratione hujus templi, quæ incidit in hebdomadem annalem sexagesimam secundam ab edicto Artaxerxiano de reædificandis Jerosolymis; septem verò mox secutas *usque ad Christum ducem* obsignante illius morte, quæ contigit hebdomade annali septuagesimâ Reipublicæ Judæorum restitutæ, seu septimâ post sexaginta duas numeratas ab laudato edicto; quòd hebdomas hujus edicti fuerit secunda à restitutione Reipublicæ. Nihil hoc Systemate planius, nihil apertius & expeditius desiderari potest.

42. Videamus in præsenti, quò pertineat una hebdomada, quam Daniel prospexit post cœteras in passione Christi impletas. Postquàm Angelus dixit ei; *Occidetur Christus:* mox adjecit; *Et non erit ejus populus, qui eum negaturus est. Et civitatem & Sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo: & finis ejus vastitas, & post finem belli statuta desolatio. Confirmabit autem pactum multis hebdomada una: & in dimidio hebdomadis deficiet hostia & sacrificium. Et erit in templo abominatio desolationis: & usque ad consummationem & finem perseverabit desolatio.* Dan. IX. 26. 27. Cùm Christus Dominus prædicens eversionem templi post passionem suam futuram, expressè dixerit; *Cùm ergo videritis abominationem desolationis, quæ dicta est à Daniele Propheta: stantem in loco Sancto: qui legit, intelligat: tunc qui in Judæa sunt, fugiant ad montes,* Matth. XXIV 15. frustrà conaremur quærere hebdomadam cujus est *abominatio desolationis*, in septuaginta hebdomadibus quas Passio Christi obsignavit. Unde Hesychius epistolâ ad S. Augustinum quæ inter Augustinianas novæ editionis est 198. alias 79. rectissimè ait num. 7. contra eos qui hanc unam hebdomadam putabant impletam fuisse in Christo: *Quomodo ergo mysterium hebdomadarum sit impletum usque ad nativitatem & Passionem Christi, admiror; cùm illud in dimidio hebdomadæ Propheta locutus est, dicendo* „ In dimidio hebdomadæ tolletur Sacrificium meum, & supplicatio, desolatio„ num interitus, & ad Sacrificium abominatio. *Hæc ergo abominatio si jam completa fuerat, quomodo Dominus monet, & dicit* „ Cùm videritis abominationem desolatio„ nis, quod dictum est per Danielem Prophetam, stantem in loco Sancto, qui legit „ intelligat?

43. Quamvis S. P. Augustinus epistolâ ad ipsum Hesychium, multoties à nobis laudatâ, mentem ejus in hoc improbet, quòd hebdomades Sancti Danielis non ad primum Domini adventum, sicut pluribus visum est, sed ad secundum potiùs existimaret pertinere; quia *relinquitur, ut qui vult cogere istam Prophetiam credi sæculi fine complendam, contendat quantum potest, & ostendat si potest, primo adventu Domini non fuisse completam, contra tot expositores divinorum eloquiorum, qui hanc non solùm computatione temporum, verùm etiam rebus ipsis completam fuisse demonstrant, maximè quod ibi scriptum est* „ Et ungetur Sanctus Sanctorum: *Vel propter quod in eadem Prophetia Hebræi codices expressiùs habent* „ Occidetur Christus: nihilo tamen seciùs suffragatur Hesychio asserenti hebdomadas Danielis impletas non fuisse in Christo, quantum ad illam ad quam abominatio desolationis pertinet. *Non est ergo* (inquit num. 31.) *cur putemus Hebdomadas Prophetæ Danielis, vel propter dierum breviationem fuisse turbatas, vel illo jam tempore non fuisse completas, sed in fine sæculi esse complendas. Non enim ante passionem Domini impletæ sunt. Quod qui putant, rectissimè tua sententia refellun-*

 tur,

tur, *quæ dixisti* „ Hæc ergo abominatio si jam completa fuerat, quomodo Dominus „ monet & dicit, Cùm videritis abominationem desolationis, quod dictum est per Da-„ nielem Prophetam, stantem in loco Sancto, qui legit intelligat? *His verbis beatitudinis tuæ illi meritò corrigendi sunt, qui dicunt eam, cùm hæc Dominus loqueretur, vel ante Passionem resurrectionemque ejus fuisse completam.*

44. Præiverat Hesychio Apollinaris Laodicenus apud Sanctum Hieronymum in caput nonum Danielis; ubi asserit *hanc se temporum capere conjecturam: quia Africanus Scriptor temporum . . . ultimam hebdomadam in fine mundi esse testetur: nec posse fieri ut junctæ dividantur ætates: sed omnia sibi, juxta Prophetiam Danielis, esse tempora copulanda.* Si sententiam Africani tenuisset Apollinarius, non junxisset ultimam hebdomadam Danielis eum prioribus septuaginta: quam junctionem, nec ipse Daniel postulat. Et quidem Africanus apud laudatum Hieronymum hæc locutus ad verbum est; *Capitulum quod in Daniele de septuaginta hebdomadibus legimus, multa & mirabilia continet, quæ nunc longum est dicere; ergo quod ad præsens opus pertinet, de temporibus disserendum est. Nullique dubium quin de adventu Christi prædicatio sit qui post septuaginta hebdomadas mundo apparuit; post quem consummata sunt delicta, & finem accepit peccatum, & deleta est iniquitas, & annunciata justitia sempiterna, quæ legis justitiam vinceret, & impleta est visio & Prophetia: quia lex & Prophetæ usque ad Baptistam Joannem: & unctus est Sanctus Sanctorum: quæ omnia priusquàm Christus humanum corpus assumeret, sperabantur magis quàm tenebantur.* Itaque Africanus terminabat in primo Christi adventu septuaginta hebdomadas, à quibus proinde disjungebat *ultimam hebdomadam* quam *in fine mundi esse* putavit. S. Hippolitus apud eumdem Hieronymum *novissimam quoque hebdomadam ponit in consummatione mundi: quam dividit in Heliæ tempora & Antichristi;* quamvis cœteras *usque ad nativitatem Christi* porrigat. Ejusdem sententiæ vetus scriptor computi de Pascha attributi S. Cypriano, relatis verbis Angeli; *Et confirmabit testamentum multis hebdomas una:* mox concludit; *Hæc est ergo hebdomas una, quam segregavit Angelus de LXX. & posuit in novissima sæculi tempora. Quam hebdomadam recognoscimus habere annos septem: in quibus oportet primo Enoch & Eliam venire, & per suam Prophetiam magnæ multitudini Evangelium, idest novum testamentum, confirmare. Sic etenim andivimus Angelum Danieli dixisse* „ Con-„ firmabit testamentum multis hebdomas una. Tum duas in partes dividit hanc hebdomadam juxta Heliæ tempora & Antichristi distincta à Santo Hippolyto. Extat etiam nunc ejusdem Hyppolyti de Christo & Antichristo demonstratio, in qua id ipsum declaratur, negotium nullum facessente ei segregatione hujus hebdomadæ à cœteris in primo Christi adventu impletis.

45. Et verò nullum est in Danielis Prophetia fundamentum attexendi ad hebdomadas impletas in Christo unam illam hebdomadam, ad quam *abominatio desolationis* pertinet. Neque enim habenda est septuagesima, ut multis placet; cùm character septuagesimæ sit Christi Passio: character autem unius hebdomadis præter septuaginta vago quodam numerandi modo descriptæ sit bellum exitiale civitati & Sanctuario, defectio hostiæ & sacrificii apud Judæos in dimidio hujus hebdomadis facienda, & abominatio desolationis in eorum templo. Exploratissimum quidem est jam ista evenisse; adeóque non posse intelligi de abominatione desolationis in fine sæculi futurâ, contra quàm senserunt prisci illi patres à nobis memorati. At æquè certissimum hebdomadam annalem Hebraicam, ad quam pertinent, non esse eam quâ passus est Christus, vel huic hebdomadi proximam: quia bellum quod populus Romanus duce Tito movit adversum Judæos, & excisionem, inflammationem, eversionem, vastitatem urbi Jerosolymorum atque templo intulit, cessantibus per hanc desolationem hostiis eorum & Sacrificiis, non contigit nisi post aliquot hebdomadas annales à Passione Christi elapsas.

46. Quòd abominatio desolationis prædicta à Daniele completa fuerit in eversione Jeru-

Jerusalem factâ per Titum, manifestum est ex S. Evangelistâ Matthæo collato cum S. Luca. Christus enim qui apud Matthæum ait; *Cùm ergo videritis abominationem desolationis, quæ dicta est à Daniele Propheta, stantem in loco Sancto: qui legit, intelligat.* Clariùs apud Lucam dixit; *Cùm autem videritis circumdari ab exercitu Jerusalem, tunc scitote quia appropinquavit desolatio ejus.* Luc. XXI. 20. Locum istum Divi Lucæ ponderans S. P. Augustinus epistolâ ad Hesychium sæpissimè laudatâ, ait num. 28. post exscripta tum Matthæi tum Marci verba; *Lucas verò ut ostenderet tunc factam fuisse abominationem desolationis, quæ à Daniele prædicta est, quando expugnata est Jerusalem, hæc eodem loco Domini verba commemorat:* ,, Cùm autem videritis circumdari ab exercitu Jerusalem, tunc scitote quia ,, appropinquavit desolatio ejus. *Apparet itaque tunc ibi positam desolationis abominationem, de qua duo illi Evangelistæ locuti sunt.* Deinde num. 29. ita concludit: *Lucas ergo patefecit quod esse posset incertum, non ad sæculi finem, sed ad expugnationem Jerusalem pertinere id quod dictum est de abominatione desolationis.* Nullum autem videns esse responsum eorum qui abominationem istam ad finem sæculi referebant, ait num. 31. *Qui autem dicunt, sicut apertissimè etiam Lucas Evangelista testatur, tunc fuisse factam, quando eversa est Jerusalem, quid eis respondeatur videre debent, qui in fine sæculi, vel circa finem existimant hæc futura.* Hoc idem jam ante S. Patrem Augustinum docuerat Origenes, quamvis Africanus & Hippolytus, ei synchroni, Prophetæ verba intelligerent de sæculi fine. Ait enim tract. XXIX. in Matthæum: *Tunc autem super templum quod fuit in Hierosolymis, facta est abominatio desolationis templi & civitatis, in eo videlicet tempore quando viderunt circumdatam Jerusalem ab exercitu, ut secundùm quod prophetaverat Salvator de ea, cognoscant quod appropiavit desolatio ejus. Et hanc desolationis abominationem factam super templum ab exercitu Jerusalem circumdante, dicit Propheta usque ad tempus consummationis manere, ut consummatio fiat mundi super desolationem Jerusalem, & templi quod est in ea:*

47. Origenis magister S. Clemens Alexandrinus quamvis obscurissimè loquatur de septuaginta hebdomadibus Danielis in primo Stromatum; ita tamen septem & sexaginta duas quæ ducuntur ab edicto de reædificandis Jerosolymis, vult impleri, quando, ὁ κύριος ἡμῶν Χριστὸς, ἅγιος τῶν ἁγίων, ἐλθὼν καὶ πληρώσας τὴν ὅρασιν, καὶ τὸν προφήτην, ἐχρίσθη τὴν σάρκα τῷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ πνεύματι. *Dominus noster Christus, Sanctus Sanctorum, veniens & implens visionem & Prophetam, unctus est in carne Spiritu patris sui:* ut unam illam hebdomadam ad quam pertinet abominatio desolationis post Christi mortem futura, partim referat ad tempora Neronis sub quo cœpit hæc abominatio, partim ad tempora Vespasiani sub quo completa est. Ait enim; ἑβδομάδος τὸ ἥμισυ κατέσχε Νέρων βασιλεύων, καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσαλὴμ, ἔστησε τὸ βδέλυγμα. καὶ ἐν τῷ ἡμίσει τῆς ἑβδομάδος ἀνῃρέθη καὶ αὐτὸς, καὶ Ὄθων, καὶ Γάλβας, καὶ Οὐϊτέλλιος. Οὐεσπεσιανὸς δὲ ἐκράτησε, καὶ καθεῖλεν τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὸ ἅγιον ἠρήμωσεν. *Hebdomadis dimidium tenuit Nero regnans, & in Sancta Civitate Jerusalem statuit abominationem: & in dimidio hebdomadis interemptus est & ipse, & Otho, & Galba, & Vitellius. Vespasianus autem obtinuit imperium, & destruxit Jerusalem, & Sanctum vastavit.* Juxta chronologiam Clementis Alexandrini Christus passus est anno quintodecimo Tiberii à morte Augusti numerato, sive anno æræ nostræ vulgaris vigesimo nono. ἀφ' οὗ δὲ ἔπαθεν, ἕως τῆς καταστροφῆς Ἱερουσαλὴμ, γίνονται ἔτη μβ΄. *Ex quo autem passus est, usque ad eversionem Jerusalem, fiunt anni* 42. uti numerat lib. 1. Stromatum jam laudato. Id quod Origenes etiam admittit: τεσσαράκοντα γὰρ ἔτη καὶ δύο, οἶμαι, ἀφ' οὗ ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν, γεγονέναι ἐπὶ τὴν Ἱεροσολύμων καθαίρεσιν. *Puto enim* (ait ille lib. 4. contra Celsum) *quadraginta duos annos ex quo crucifixerunt Jesum, fuisse usque ad Jerosolymorum destructionem.* Et sanè ab anno æræ nostræ vulgaris vigesimo nono quo cruci affixus est Christus ad annum ejusdem æræ septuagesimum quo Jerosolymorum eversio contigit, reperiuntur, inclusis terminis, anni quadraginta duo. Hinc

Petavius, attentâ Clementis chronologiâ, lib. 12. de doctrina temporum, cap. 30. doctissimè notat, quòd secundùm ejus sententiam *postrema ac septuagesima hebdomas dirempta est à cæteris ac divulsa*. Scio D. Nicolaum le Nourry, è familiâ Benedictinâ congregationis S. Mauri, qui præclaram operam navavit in illustrandis operibus Clementis Alexandrini aliorumque scriptorum primi & secundi Ecclesiæ sæculi, non omnino probare hanc Petavii observationem.

48. Quidquid tamen dicatur, debemus nos hebdomadam annalem ad quam pertinet abominatio desolationis inchoata sub Nerone & completa sub Vespasiano, quemadmodùm ipse Clemens notavit, sejungere ab hebdomadibus quas Propheta duxit usque ad Christum, ne confundamus tempus Passionis ejus cum tempore eversionis Jerusalem. Neque enim illa hebdomas potest esse de septuaginta abbreviatis super populum, neque de sexaginta novem ductis ab edicto: quia tam istas sexaginta novem, quam illas septuaginta explet & terminat hebdomas Passionis Christi, à quâ nemo non sejungit hebdomadam exitialem Jerosolymis. Agamus ergo sejunctim ab reliquis & de hac una hebdomadâ, & de dimidio hebdomadis tam insigniter notato à prophetâ. Auctor est Josephus lib. 7. de Bello Judaico, cap. 12. Jesum quendam, filium Anani, plebeium & rusticum, πρὸ τεσσάρων ἐτῶν τοῦ πολέμου *quadriennio ante bellum*, cùm ad festum Scenopegiæ diem venisset, repentè exclamasse: *Vox ab Oriente: Vox ab occidente: Vox à quatuor ventis: Vox in Jerosolymam & templum: Vox in maritos novos, novasque nuptas: Vox in omnem hunc populum*. Ominosas istas voces secutum est tristissimum *Veh*, quod homo ille quotidie dabat Jerosolymis, τοῦτ' ἐφ' ἑπτὰ ἔτη, καὶ μῆνας πέντε εἴρων, *id per septem annos & menses quinque faciens* . . . μέχρις οὗ κατὰ τὴν πολιορκίαν ἔργῳ τὰς κληδόνας ἰδὼν, ἀνεπαύσατο. *donec in obsidione opere intuens auguria, quievit. Supra murum enim circumiens iterum, Veh veh civitati ac fano ac populo, voce maxima clamitabat. Cùm autem ad extremum addidit, veh etiam mihi, lapis tormento missus eum statim peremit, animamque adhuc illa omnia lugentem dimisit.* Populus Romanus qui urbem, duce Tito, obsessam tenebat in ejus atque templi exterminium, quod paucis post mensibus contigit, anno secundo Vespasiani, æræ Christianæ septuagesimo: is est de quo dixerat Daniel: *Et civitatem & Sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo: & finis ejus vastitas, & post finem belli statuta desolatio. Confirmabit autem pactum multis hebdomada una.* Hanc ergo hebdomadam utique annalem nobis describunt illi septem anni quos una cum mensibus quinque notavit Josephus velut fatales Jerosolymis. Nec enim hæc mensium appendicula officit veritati unius hebdomadis annalis prædictæ à Daniele. Sicut enim tempus regni David in Hebron quod describitur *septem annis, & sex mensibus*, 2. Reg. V. 5. excessu mensium misso definitur tantùm *septem annis*, 3. Reg. II. 11. & 1. Par. XXIX. 27. ita quos Josephus *septem annos & menses quinque* dixit, hos Daniel prædixit sub unius hebdomadis seu septennii nomine.

49. Hi quinque menses superflui expleverunt annum Ecclesiasticum Judæorum qui tunc labebatur. Additi enim mensi Scenopegiorum, anni Ecclesiastici septimo, duodenarium conficiunt numerum mensium. Itaque septennium Jesu Ananidis post quinque menses superfluos computatum cœpit à mense Nisan anni æræ Christianæ sexagesimi tertii quo initium hujus mensis juxta veterem cyclum Judæorum incidit in diem decimam nonam mensis Martii. A mense enim Nisan illius anni usque ad mensem Nisan anni ejusdem æræ septuagesimi quo interiit Jesus Ananides, elapsum est integrum septennium. Dimidio peracto hujus hebdomadis annalis anno Neronis duodecimo, æræ Christianæ sexagesimo sexto, mensis Hyperberetæus Syro-Macedonum sive Tisri Chaldæorum qui Judæis erat septimus anni Ecclesiastici & primus anni civilis, dedit initium alteri dimidio ejusdem hebdomadis. Vetus cyclus Judæorum à nobis juvante Deo illustrandus exhibet hoc anno neomeniam hujus mensis ad diem nonam mensis Septembris. Josephus qui lib. 2. de Bello Judaico cap. 23. refert quòd *propter Scenopegiorum dies festos, in Jerosolymam populus*

omnis

omnis ascenderat, narrat capite mox sequenti seditiosos Judæos secessisse in interiorem partem καὶ τὸ ἱερὸν *& templum*, Cestio Gallo Syriæ præside obsidente Jerosolymam, labente utique eodem mense: quia ἦν τριακὰς ὑπερβερεταίου μηνὸς *erat triccsima Hyperberetæi mensis*, quo Scenopegiam celebrabant Judæi à die decimaquinta usque ad vigesimam primam per septem dies. Ex tunc ergo abominatio desolationis stetit in templo per seditiosos Judæos qui templum impiè occupaverunt, polluerúntque, facientes è loco sancto abominandam acropolim. Hi enim sunt facinorosi illi Zelotæ de quibus Josephus lib. 5. de Bello Judaico, cap. 2. ait: *Cùm verò multa contempsissent de virtute ac vitiis statuta majorum, etiam quæ de patria olim prædicta fuerant, vera esse exitu probavere. Vetus enim quidam sermo ferebatur, tunc demum civitatem captum iri, Sancta quoque flammis exurenda esse jure belli, cùm seditio fuisset exorta*, καὶ χεῖρες οἰκεῖαι προμιαίνουσι τὸ τοῦ Θεοῦ τέμενος *& manus propriæ polluißent Dei templum*. Annus æræ Christianæ septuagesimus qui stantem in loco sancto per nequissimos Zelotas abominationem desolationis consummavit, per conflagrationem templi factam die decima mensis Ab sive Loi, incidente in diem quartam mensis Augusti, cùm endelechismus seu juge Sacrificium defecisset die decima septima mensis Tamuz sive Panemi competente in diem decimam tertiam mensis Julii, terminavit dimidium hebdomadis annalis inchoatum cum abominatione desolationis mense Hyperberetæo anni ejusdem æræ sexagesimi sexti. Terminus præcisus hujus dimidii fuit mensis Nisan qui anno æræ Christianæ septuagesimo iniit die trigesima mensis Martii: quia tres anni cum dimidio ducti à die ultimâ mensis Tisri anni ejusdem æræ sexagesimi sexti porriguntur usque ad diem ultimam mensis Nisan anni septuagesimi. Et quidem Josephus lib. 6. de Bello Judaico cap. 4. refert ad hunc mensem summum abominationis in templo, quâ *populares ad aram delati & circum templum appulsi conculcabantur, cùm lignis passim ferroque cæderentur*, versis in execrandam hominum stragem solitis eorum hostiis & Sacrificiis; ut his hoc pacto deficientibus compleretur quod dixerat Angelus ad Danielem: *Et in dimidio hebdomadis deficiet hostia & sacrificium; & erit in templo abominatio desolationis*. Quia tamen dimidium hebdomadis annalis notatum absque ullo mensium discrimine, quale est illud Danieliticum, latiùs potest usurpari, ponendo scilicet annum quartum à Cestiana Jerosolymorum obsidione pro termino abominationis stantis in templo & desitionis hostiæ ac Sacrificii, quocumque illius anni mense id contigerit: non immeritò possumus includere in eodem dimidio & defectum jugis sacrificii & conflagrationem templi & excidium urbis. Ista enim peracta sunt intra annum quartum ab obsessis à Cestio Jerosolymis & ab incœptâ in templo abominatione desolationis; hisque peractis fuit quæ *usque ad consummationem & finem perseverabit desolatio*. Quicquid ergo prænunciaverat Daniel & de una hebdomada ab reliquis in Christo terminatis divulsâ, & de dimidio hebdomadis, id in historia eversionis Jerusalem per Titum factæ sub patre Vespasiano videmus completum, nec ullum de divulsione dubium superest. Neque enim ista divulsio in tanta rerum evidentiâ obscuram efficit vel incertam supputationem reliquarum hebdomadum. Ut enim divulsio historiæ eversionis Jerusalem ab historia Passionis Christi obscuritatem non affert divino Danielis oraculo, ita nec divulsio hebdomadis complexæ hanc eversionem.

50. Paulò aliter de Danielitico hebdomadis dimidio disserueram in digressione ad brevem exercitationem in monumenta Coptica. Nec displicuerat viris eruditis mea explanatio, ipsi præsertim nostro Thomæ Bouges, divinarum literarum in conventu Tolosano professori, qui sententiam rudi adhuc informatam calculo explicandam suscepit doctâ dissertatione de hebdomadibus Danielis Gallicè conscriptâ secundum eos numeros quos eâ in digressione expressi. Ducebam hoc dimidium ab anno æræ Christianæ sexagesimo nono, imperii Vespasiani primo, quo iniit apud Hebræos una annorum hebdomas dimidium consecuta anno ejusdem æræ septuagesimo secundo & Vespasiani quarto. In hoc enim dimidio quod insigniter terminavit Liberius Maximus

Judææ procurator, cùm acceptis à Vespasiano literis, *ut omnem terram venderet Judæorum*, omnem eis libertatem ademit & avitas possessiones quas recuperare numquam potuerunt; præter defectum jugis sacrificii specialiter notatum à Josepho lib. 7. de bello Judaico cap. 4. contigit conflagratio ipsius templi & excidium urbis. Verùm cùm defectus jugis sacrificii, templique conflagratio pertineant ad quartum annum ex quo abominatio desolationis stetit in templo juxta ea quæ jam diximus, non puto recedendum ab hac dimidii hebdomadis annalis ratione.

§. VII.

De magnis difficultatibus quibus se implicant qui diversam à nostra sententiam tuentur de hebdomadibus Danielis.

51. NOn una est & veterum & recentiorum sententia de hebdomadibus Danielis, quæ ab interpretatione nostrâ dissentiens inenodabilem reddit tam insignem Prophetiam de Christo Domino. Præcipua difficultatis causa fuit una illa hebdomas, quam licet Daniel sejunctim à cæteris describat, hanc tamen ab his sejunctam plures non viderunt. Sic Tertullianus libro adversus Judæos rectè quidem observat exitialem Jerosolymis hanc hebdomadam impletam fuisse, *quando Vespasianus anno primo imperii sui debellavit Judæos: quia expletis his quoque temporibus, & debellatis Judæis, posteà cessaverunt illic libamina & sacrificia, quæ exinde illic celebrari non potuerunt*. Sed parum accuratè inde conficit, quòd *ita in diem expugnationis suæ Judæi impleverunt hebdomadas LXX. prædictas à Daniele*. Enormiter enim contra Chronologiam peccat, initium repetens harum hebdomadum ab anno primo Darii Nothi, quem non sine magno anachronismo confundit cum Dario Medo, cujus anno primo Daniel vidit illas hebdomadas. Nam regnum Darii Medi antevertit regnum Darii Nothi annis centum quatuordecim: quia Darius Medus regnavit Babylone ab anno tertio Olympiadis sexagesimæ, ante æram Christianam quingentesimo trigesimo octavo, ut jam vidimus in primo paragrapho. At Darius Nothus regnum iniit anno primo Olympiadis octogesimæ nonæ, ante vulgarem Christi nati epocham quadringentesimo vigesimo quarto, ut nos docet Diodorus lib. 12. Biblioth. & Eusebius in Chronico. Quid quòd Artaxerxes Longimanus à quo datum est edictum de instaurandis Jerosolymis, futurum post visionem de hebdomadibus, præcedit ætate Darium Nothum. Jam quippè objerat & ipse, & Xerxes qui duobus mensibus post eum regnavit, & Sogdianus cui post septem menses regni interfecto successit Darius Nothus. Nisi fortè quis existimet cum Sulpicio Severo non Darium Hystaspidem, sed Darium Nothum eum esse sub quo instauratum est templum: edictum verò de instaurandis Jerosolymis exiisse non ab Artaxerxe Longimano, sed ab Artaxerxe Mnemone seu Memorioso, Darii Nothi successore. Id certè multùm placuit Scaligero, Drusio, aliisque Scaligeranis, qui hanc Sulpicii Severi sententiam renovare conati sunt. Verùm ea quæ diximus tum de septuaginta annis desolationis Jerusalem expletis

pletis anno secundo Darii Hystaspidis, tum de septem generationibus seu centum quadraginta annis captivitatis Babylonicæ terminatis anno septimo Artaxerxis Longimani, Scaligeri calculos evincunt falsitatis, præter alia multa quæ viri eruditi, maximè Petavius & Huetius doctissimè congerunt contra Scaligerum.

52. Ut redeamus ad Tertullianum, quamvis ille non referat Passionem Christi ad septuagesimam hebdomadum abbreviatarum super populum, fatetur tamen signaculum visionis & prophetiæ positum inter ea quæ obsignare debuerunt septuaginta illas hebdomadas, ad eandem Passionem pertinere. Pro eo enim quod nos legimus; *Et impleatur visio & Prophetia*: ipse habens; *Et signetur visio & prophetes*; quæstione motâ, quid sit *signari visum & prophetiam*, mox docet id in Christo Passo completum, *quoniam omnes prophetæ nuntiabant, de ipso, quod esset venturus, & pati haberet; igitur quoniam adimpleta est prophetia per adventum ejus, propterea signari visionem & prophetiam dicebat, quoniam ipse est signaculum omnium prophetarum, adimplens omnia quæ retrò de eo prophetæ nuntiaverunt. Post enim adventum Christi & Passionem ipsius, jam non visio, neque Prophetes est, qui Christum nuntiet venturum.* Hæc ille, ex quibus conficitur septuaginta hebdomadas Danielis decisas super populum Judaicum, ut *impleatur visio & prophetia*, debere terminari cum hebdomada, ad quam Passio Christi pertinet: *Post enim adventum Christi & Passionem ipsius, jam non visio, neque Prophetes est, qui Christum nuntiet venturum.* Neque enim sufficit ad Prophetiæ comprobationem, ut *passio hujus exterminii*, quemadmodum is loquitur, *intra tempora LXX. hebdomadarum perfecta sit sub Tiberio Cæsare, COSS. Rubellio Gemino, & Ruffino Gemino*, sive anno æræ Christianæ vigesimo nono: sed necesse est omninò ut ea contigerit intra hebdomadam septuagesimam. Aliàs certè non dixisset Angelus ad Danielem; *septuaginta hebdomades abbreviatæ sunt super populum tuum . . . ut impleatur visio & prophetia*. vel ut legit Tertullianus; *LXX. hebdomadæ breviatæ sunt super plebem tuam . . . quoadusque inveteretur delictum . . . ut & signetur visio & prophetes*. Sed numerasset usque ad dictum terminum hebdomades sexaginta quinque. Quandoquidem Tertullianus ponit Passionem Christi intra sexagesimam quintam hebdomadam. In quo etiam refellitur à Propheta, juxta quem septem & sexaginta duæ, seu sexaginta novem, hebdomades numerandæ sunt ab exitu sermonis ut iterùm ædificetur Jerusalem, usque ad Christum ducem, utique passum: quia de illo ait; *& Occidetur Christus*. Habet tamen Tertullianus id commodissimum in sua hebdomadum ratione; quòd tales nactus sit, quales Judaica hebdomadum annalium lex postulabat, nempe cum characterismo anni Sabbatici. Is enim characterismus convenit hebdomadibus annorum terminatis *anno primo imperii* Vespasiani, unà cum hebdomade Jesu Ananidis superius explanatâ: quia annus primus imperii Vespasiani exorsus Kalendis Julii anni æræ Christianæ sexagesimi noni, fuit ante autumnum Sabbaticus & ultimus unius hebdomadis annalis Hebraicæ.

53. Diverso tramite ducitur S. Basilius Seleuciensis Oratione XXXVIII. contra Judæos, ubi solitariam hebdomadam Danielis, ad quam abominatio desolationis pertinet, ita ponit in serie cæterarum quæ ducuntur ab edicto de instaurandâ Ierusalem; ut, his terminatis cum hebdomadâ Passionis Dominicæ, quo nihil melius, illam statim enumeret tamquam septuagesimam, referátque ex consequenti abominationem desolationis in templo ad tempus Caii Caligulæ, quod quâ ratione defendi possit, nemo videt, qui attentè contulerit oraculum Danieliticum de excidio Ierosolymitano, cum eâ quam habemus, ejusdem excidii historiâ. Rectè igitur ille docet de septem & sexaginta duabus hebdomadibus ductis ab instauratione Ierusalem usque ad Christum ducem pro nobis passum, quòd *sexaginta novem hebdomades dixit Angelus usque ad adscensionem Salvatoris*. Rectè quoque mox scribit: *Et hebdomadam unam alteram Judæis attribuit*. At alienum est à vero quod ait de medio

dio hujus hebdomadis, nempè quod *post Salvatoris adscensionem, Tiberio demortuo, successor imaginem Augusti Hierosolymis posuit, super quos bella multa Judæis moventibus, eos eùm debellasset Cajus, Judæorum aras funditus demolitus est, & victimas, quæ ex lege fiebant, cum Pterygio sustulit*. Josephus quidem lib. 2. de bello Judaico, cap. 9. narrat quòd Cajus *Petronium cum exercitu Jerosolymam misit præcipiens ut in templo statuas ejus locaret: quas nisi susciperent Judæi, contradicentes quidem ex his interficeret, reliquam verò multitudinem captivaret*. Sed simul nos docet idem scriptor in Petronio minimè processisse, flexo magnâ Judæorum prece ad semovendum exercitum, spéque ducto se posse obtinere à Cajo revocationem mandati, quod ab illo habuerat. Et quamvis eam Cajus omninò denegaverit, imo mortem comminatus sit Petronio qui tardum se præbuerat ad exequendum hoc mandatum: tamen literæ quæ hanc Caii voluntatem significabant, non commearunt ad Petronium, nisi post allatum ei nuncium de morte ipsius Caii, quæ motus in Iudæos conatúsque prohibuit. Itaque falsum est Cajum, vel quempiam ministrum Caii, locasse in templo Judæorum ullas vel statuas vel imagines, aras eorum evertisse, sustulisse victimas. Falsum est quoque quod idem Basilius dicit de sublato tunc Pterygio, quod ipse interpretatur *Summi Pontificis Stolam, sive Diploidem*. Præterquàm enim quod πτερύγιον non significat *Stolam*, sed *alam* seu *pinnaculum*, ut vertit Tertullianus: dici non potest Cajum abstulisse à Judæis Stolam Pontificiam. Nam Iosephus lib. 15. Antiquit. Iudaic. cap. 14. testatur Stolam Pontificiam quæ in potestate Romanorum fuit post obitum Herodis, concessam fuisse custodiæ Iudæorum à Vitellio Syriæ præside sub Tiberio, nec ablatam eis esse nisi post mortem Agrippæ quæ sub Claudio Caii successore contigit; ita ut toto Caii tempore Iudæi fuerint stolæ pontificiæ custodes. Sed neque sibi constat idem Basilius. Mox enim attribuit Tito ablationem Stolæ, quam Cajo adjudicaverat. Prætereà bellum quod ad solitariam hebdomadam Danielis pertinet, & in editione septuaginta interpretum quam is recipit, describitur instar diluvii, exponit de bello quod sub Vespasiano motum est; ait enim quod Angelus, qui illud Danieli revelavit, τὸν πόλεμον τ̃ ἐπὶ Οὐεσπασιανῷ ἀφανισμοῦ κατακλυσμὸν ὠνόμασεν. *bellum vocavit diluvium exterminii sub Vespasiano*. Ita cogitur dirimere unam illam hebdomadam cujus est hoc bellum, à sexaginta novem hebdomadibus ductis ab edicto quas ultra Christum extendere nequaquàm potuit.

54. Non defuêre qui attendentes Passionem Christi non posse divelli à sexagesima nona dictarum hebdomadum, nec ab una hebdomada quæ postmodùm futura erat, debere sejungi eversionem Ierosolymorum sub Vespasiano factam, putaverunt hanc unam hebdomadam esse decenniorum, adeóque non septenos ut cœteræ postulant, sed septuaginta annos complecti. *Sed nescio quo modo superiores hebdomadas septem & sexaginta duas per septenos annos, & hanc unam per denos, id est, septuaginta annis possimus accipere*, ait S. Hieronymus cum Eusebio in caput nonum Danielis. Rectè tamen hæc opinio *quæ ex parte non reprobatur*, ut idem scribit, *Passione Domini*, terminavit superiores illas hebdomadas. Rectè etiam tenuit de posteriori ad eam pertinere historiam belli Iudaici sub Nerone, *quando contra Judæos Romana primùm arma commota sunt*, tum sub Vespasiano & Tito, *quando Jerosolyma templumque succensum est*. Sed quia disjunctionem quam in hebdomade annorum postulat historica veritas, specie connexionis obtexit, admisit monstrum hebdomadis decenniorum.

Causâ similis connexionis Origenes tract. 29. in Matthæum sic probavit hanc decenniorum hebdomadam, & ut cœteras per septenos decenniorum numeros duxerit quoque explanandas. Ita pro quadringentis nonaginta annis qui inveniuntur in septuaginta hebdomadibus, ipse posuit quatuor millia & nongentos. *Arbitror autem*, inquit, *septuaginta septimanas concisas super populum & super civitatem sanctam, ut consummetur peccatum, quatuor millia nongentos esse annos ab Adam usque ad septuagin-* *ta*

ta annos qui fuerunt post dispensationem Christi. Ut certissimum est solitariam post Christum hebdomadam ejusdem cum anterioribus esse rationis, quia Propheta nullum inter eas discrimen admittit; ita falsissimum est anteriores hebdomadas fuisse decenniorum, & ab Adamo debere colligi: tum quia exitus Sermonis ut iterum ædificetur Ierusalem, unde numerantur ab eodem Propheta, reperitur intra hebdomadam sexagesimam nonam annalem ordine retrogrado ductam ab hebdomada Passionis Domini. Tum etiam quia septem & sexaginta duæ hebdomades quæ tunc temporis tractum complectuntur, non revelatæ sunt Danieli, tamquam præteritæ ex parte, sed omnino futuræ, dicente Angelo; *Hebdomades septem, & hebdomades sexaginta duæ erunt*. Tum denique quia numerus annorum qui colliguntur ab Adamo usque ad Christum secundùm Hebraicam veritatem non accedit nisi ad quatuor millia plus, minusve. Sed neque editio septuaginta viralis quæ Hebraicos calculos longè superat, favet Origeuianis; cum quinque millium & ducentorum annorum summam ut minimùm expleat. Ipse etiam *Origenes*, uti nos docet S. Hieronymus in caput nonum Danielis, *cùm proposuisset hoc idem capitulum, hortatus est nos, ut quæramus quod non intelligimus, & quia non habebat locum allegoria, in qua est libera disputatio, historiæ veritate conclusus, hæc in decimo Stromatum volumine breviter annotavit. Studiosius requirenda sunt tempora, à primo anno Darii filii Assueri usque ad adventum Christi, quot anni sint, & quæ in illis gesta dicantur, & videndum est an ea possimus adventui Domini cooptare.* Inanes ergo sunt hebdomades decenniorum quæ longè sinè transeunt Darii filii Assueri seu Darii Medi tempora. Adde constantem esse traditionem Sanctorum Patrum hebdomadas Danielicitas esse hebdomadas annales, Hebræis usitatissimas, quarum singulæ complectuntur septenos annos: Hebræos quoque, si paucos dementissimæ temeritatis excipias, hunc in modum eas accipere.

56. Aliam Eusebius rationem inivit attexendi posteriorem hebdomadam ad anteriores. Scribit ille tam in primo quam in secundo Chronicorum, ubi agit de temporibus Artaxerxis Longimani: *Nehemiam, qui muros Jerusalem construxerat, consummasse opus tricesimo anno Artaxerxis regis Esdras memorat. Si quis autem ab hoc tempore LXX. hebdomadas à Daniele scriptas numeret, quæ faciunt annos CCCCXC. reperiet eas in regno Neronis expletas: sub quo obsideri Jerusalem cœpta secundo posteà Vespasiani anno capitur.* Nemo non videt Eusebium venisse in eam opinionem propter ultimam hebdomadam ad quam pertinet bellum Judaicum inchoatum sub Nerone, & quam à serie anteriorum segregandam non putavit. Habet tamen & suos nævos hæc opinio, eosque planè inextricabiles. Primò hebdomades quæ ducuntur *ab exitu sermonis ut iterùm ædificetur Jerusalem*, frustrà inchoantur ab ædificii consummatione. Secundò consummatio hujus operis falsò illigatur anno trigesimo Artaxerxis; cùm actum sit *ab anno vigesimo usque ad annum trigesimum secundum Artaxerxis regis, per annos duodecim*, ut ipsa dux operis Nehemias docet 2. Esd. V. 14. Quin & Eusebius jam declaraverat, quòd *Nehemias Hebræus, minister vinarius Artaxerxis regis Persarum, concedente sibi Domino suo, vicesimo ejus anno de Babylone venit in Judæam: & tricesimo secundo anno muros urbemque restituit.* Tertiò, positâ epochâ hebdomadum septuaginta in anno trigesimo Artaxerxis Longimani, qui iniit anno secundo Olympiadis octogesimæ sextæ, ante æram Christianam quadringentesimo trigesimo quinto, Passio Salvatoris contra expressos in Prophetia numeros incidit in hebdomadem sexagesimam septimam. Quartò ex eadem hebdomadum epochâ conficitur annum secundum Neronis qui iniit III. Idus Octobris anni æræ Christianæ quinquagesimi quinti clausisse septuaginta hebdomades, sive annos quadringentos nonaginta, quot numerantur ab anno ante eandem æram quadringentesimo trigesimo quinto. Quomodo autem bellum contra Judæos motum sub Nerone pertinebit ad ultimam harum hebdomadum? Non enim cœptum est nisi duodecimo Neronis anno, ut auctor est Josephus tum lib. 20. Antiquitatum Judaicarum, capite ultimo,

timo, tum lib. 2. de Bello Judaico, cap. 13. Quintò demùm ne per somnium quidem invenitur in dimidio ultimæ hujus hebdomadis, quod de notato à se dimidio Daniel prædixit. Effracta ergo & revulsa manet connexio Eusebiana Hebdomadis solitariæ cum superioribus.

57. Reapse nec Eusebius maximi putavit hanc suam connexionem. Aliò quippè trahens calculos earumdem hebdomadum & in Chronicis & in octavo de Demonstratione Evangelica, *tale nescio quid suspicatur*, inquit Divus Hieronymus in caput nonum Danielis, ut Christum ducem ad quem usque ducuntur septem & sexaginta duæ hebdomades, nequaquam intelligens de Christo Domino, eas vel colligat ab anno primo Cyri regis Persarum & terminat quando Aristobulus filius Jonathæ rex pariter & Pontifex primus apud Judæos diadematis sumpsit insigne: vel ducat à sexto anno Darii Hystaspidis usque ad annum, quo, inquit, *Christus, hoc est, Hircanus novissimus Pontifex de genere Machabæorum ab Herode jugulatus est, & cessavit juxta legem Dei Pontificum successio*. Agens tamen de dimidiata illa hebdomada quam Daniel descripsit in confirmationem pacti, interpretatur eam de tempore prædicationis Christi, *qui*, inquit, *tribus annis & sex mensibus juxta Evangelistam Joannem evangelium prædicavit, & confirmavit veri Dei cultum multis*. Cùm Christi prædicatio cœperit juxta Eusebium anno quarto Olympiadis ducentesimæ primæ: & Aristobulus filius Jonathæ rex atque Pontifex fuerit Judæorum anno primo Olympiadis centesimæ sexagesimæ nonæ: Herodes verò, deficiente Pontificum principatu, regnum inierit anno quarto Olympiadis centesimæ octogesimæ sextæ, ut idem supputavit in suis Chronicis; manifestum est Eusebium longo intervallo sejunxisse hebdomadam Danielis solitariam ab anterioribus, sive illas enumeraverit à Cyro usque ad Aristobulum filium Ionathæ, sive illas porrexerit ab anno Darii Hystaspidis sexto usque ad initium Herodis. Non moror hallucinationem quâ confudit epocham Persicam regni Cyri cum Babylonica uno & viginti annis altiorem, totóque septennio errat in assignando initio regni Herodis. Iam enim ostendimus quo anno Cyrus Babylonicum regnum obtinuerit, & aliam instituimus dissertationem in qua Herodianos Eusebii calculos evincimus falsitatis. Satis habeo in præsenti eum tandem tenuisse sejunctionem hebdomadis, propter quam ettexendam ad anteriores, & illam & istas inexplicabiles efficiebat.

§. VIII.

De eodem argumento contra plerosque recentiores.

58. MUlti qui cum Eusebio arbitrantur contigisse Passionem Christi intra hebdomadam quæ pactum confirmavit, nolentes tamen cum eo segregare illam à cæteris mirè se torquent in reddenda omnium ratione. Putant enim dispensationem Christi prædictam à Propheta pertinere ad hebdomadem ab edicto de reædificandis Ierosolymis non sexagesimam nonam sed septuagesimam, quamvis Propheta dicat; *Ab exitu sermonis ut iterum ædificetur Jerusalem, usque ad Christum ducem, hebdomades septem, & hebdomades sexaginta duæ erunt*: & quamvis solitariam illam hebdomadam, de qua ait; *Confirmabit*

mabit autem pactum multis hebdomada una: non exhibeat nisi in descriptione belli quo & civitatem & Sanctuarium dissipaturus erat populus cum duce venturo, nempe populus Romanus cum duce suo Tito. Itaque prætermittentes tam insignem solitariæ hebdomadis characterismum qui eam apertissimè ab reliquis dirimit, quærunt inter edictum de instaurandis Jerosolymis & passionem Christi unam hebdomadam supra sexaginta novem, alii quidem integram, alii verò vel dimidiam vel propè dimidiam, ut illud; *Et in dimidio hebdomadis deficiet hostia & sacrificium*: referatur vel ad defectum seu mortem Christi pro nobis immolati in cruce, vel ad desitionem hostiæ & sacrificii legalis factam, Christo typos omnium veterum victimarum & sacrificiorum per passionem suam implente. Sed cùm intervallum temporis quod ab anno vigesimo Artaxerxis Longimani, edicti proprio, venit colligendum usque ad mortem Salvatoris, sit eis exiguum, illud vel laxant altiùs repetendo initium ejusdem regis, vel contractum concedentes hebdomadas cum eo contrahunt.

59. Benedictus Pererius, Dionysius Petavius, & Jacobus Usserius putant altiùs repetendam epocham regni Artaxerxis, tramite tamen diverso. Nam Pererius & Petavius eam conjiciunt in annum duodecimum Xerxis, quo suspicantur Artaxerxem ejus filium in regni communionem adscitum esse. Usserius autem improbans hanc regni communionem, maluit eximere annos aliquot ex regno Xerxis, quàm admittere Artaxerxem ante obitum patris regnasse. Præter varias conjecturas quibus Pererii divinationem stabilire conatus est Petavius, præcipuum fundamentum ignotæ antiquis eorum sententiæ illud ipsum est, quo Usserius maximè nititur, nempè Themistoclem Athenis profugum in Asiam misisse literas εἰς βασιλέα Ἀρταξέρξην τὸν Ξέρξου, νεωστὶ βασιλεύοντα. *ad regem Artaxerxem Xerxis filium, nuper regnantem*, teste Thucydide lib. 1. pag. 90. Cùm enim Usserius reperiat in Eusebii Chronico *Themistoclem in Persas fugisse* Olympiadis septuagesimæ sextæ anno quarto, eoque nono ante vulgarem Artaxerxis Longimani epocham, inde conficit eundem Artaxerxem ex tunc regnasse. Cùm autem alii Scriptores prodant contigisse hanc Themistoclis fugam, dum Xerxes viveret, inde colligit Petavius quod nullus veterum tradidit, Artaxerxem in imperii consortium admissum esse à Xerxe. Ut vanissima est argumentatio Usserii petita ab Eusebio, quippè qui liquidè refert ad tempora regis Xerxis dictam Themistoclis fugam: ita levissima est Petavii ratiocinatio, quia auctores qui scribunt Themistoclem fugisse ab Artaxerxem filium Xerxis, tenent jam defunctum ipsum Xerxem. Qui verò tradunt eum non Artaxerxem sed Xerxem convenisse, rem ante regnum Artaxerxis omnino perhibent. *Ac Thucydides quidem & Charon Lampsacenus, Xerxe defuncto produnt in sermonem venisse Themistoclem filio ejus: Ephorus, Dion, Clitarchus, Heraclides, aliique complures, ipsum convenisse Xerxem*; ut nos docet Plutarchus in Themistocle. Plura contra Petavium dat eruditissimus Episcopus Abrincarum Daniel Huetius in sua demonstratione Evangelica, propos. IX. cap. VIII. num. XVIII. quæ consultò prætermisi, ne præsens dissertatio inutiliter excresceret.

60. Ut redeam ad Usserium, haud difficulter ostendo falsitatem ejus sententiæ. Statuit ille in suis annalibus Xerxem successisse Dario Patri anno Periodi Julianæ quater millesimo ducentesimo vigesimo nono, ante æram Christianam quadringentesimo octogesimo quinto; filium autem Xerxis Artaxerxem Longimanum, patre jam defuncto regnum iniisse anno periodi Julianæ quater millesimo ducentesimo quadragesimo primo, ante æram Christianam quadringentesimo septuagesimo tertio. Secundum hos calculos Xerxiana epocha altior est Artaxerxiana annis duodecim, quos Xerxes tantùm regnaverit, contra fidem antiquorum qui produnt eum imperasse vel annos viginti, ut Eusebius in Chronicis; vel annos viginti &

unum, ut Ptolemæus in Mathematico Babyloniorum Persarumque regum canone. Ideo scilicet, quia Xerxes ἐτελεύτησε βασιλεύσας τῶν Περσῶν ἔτη πλείω τῶν εἴκοσι, *mortuus est, cùm regnasset apud Persas annos plusquàm viginti*. teste Diodoro lib. XI. Bibliothecæ, ad annum quartum Olympiadis septuagesimæ octavæ, ante æram Christianam partim quartum partim quintum ultra quadringentesimum & sexagesimum. Unde Eusebius, quamvis non describat expressè nisi viginti annos Xerxis, annum qui esset eidem Xerxi vigesimus primus, explet solis *mensibus VII.* Artabani qui Xerxem interemit, quia illi *menses in ordine annorum reputantur*. At Ptolemæus qui annos viginti & unum regno Xerxis tribuit, non exprimit tempus Artabani, id includens in anno Xerxis vigesimo primo. Itaque fallitur Usserius affingens regno Xerxis annos tantùm duodecim. Nec comminisci quisquam potest Xerxem Dario Patri successisse ante annum Periodi Julianæ quater millesimum ducentesimum vigesimum nonum. Notissima sunt etenim tempora Darii Hystaspis filii, patrisque Xerxis, rectissiméque notantur ab Usserio, beneficio duarum eclipsium quæ illo imperante contigerunt. Præterea Usserianum Artaxerxis Longimani exordium labefactat Diodorus, conjiciens profectionem Themistoclis ad Xerxem in annum secundum Olympiadis septuagesimæ septimæ. Ad hanc quoque Olympiadem, non autem ad præcedentem, retulisse Eusebium dictam Themistoclis profectionem, docet Scaliger in Animadversionibus ad numerum Eusebianum MDXLV. Denique annus quo obiit Artaxerxes Longimanus, certissimo argumento est eum nequaquàm inivisse regnum Persicum anno Periodi Julianæ quater millesimo ducentesimo quadragesimo primo. Constat enim ex Thucydide auctore coætaneo, Artaxerxem Xerxis filium objisse anno septimo belli Peloponnesiaci; æstatis autem insequentis initio statim circa neomeniam solem ex parte defecisse. Æstatem à veris principio latè inchoat Thucydides, & signat eclipsim quam calculus astronomicus exhibet ad diem vigesimam primam mensis Martii Juliani proleptici anni periodi Julianæ quater millesimi ducentesimi nonagesimi, ante æram Christianam quadringentesimi vigesimi quarti, ad finem tendente anno quarto Olympiadis LXXXVIII. quo juxta Diodorum *Artaxerxes Persarum rex* ἐτελεύτησεν, ἄρξας ἔτη τεσσαράκοντα, *mortuus est, cùm præfuisset annos quadraginta*. Alibi quoque, nempè ad annum quartum Olympiadis LXXVIII. regni Xerxis vigesimum primum, expressè ait, quòd ὁ Ἀρταξέρξης ἐβασίλευσεν ἔτη τεσσαράκοντα *Artaxerxes regnavit annos quadraginta*, nimirùm ab anno primo Olympiadis LXXIX. quem mox notat, & à quo Eusebius accuratissimè colligit annos illos quadraginta, ut eos terminet cum anno quarto Olympiadis LXXXVIII. Usserius quoque hoc ejusdem Olympiadis anno, parte primâ cohærente cum quadringentesimo vigesimo quinto ante æram Christianam, vitâ excessisse Artaxerxem pro certo tenet in suis annalibus, nec immeritò; cùm hyemem quam secuta est eclipsis Solaris à Thucydide memorata, præcesserit mors Artaxerxis, teste eodem auctore. At cùm idem ille annus sit quadragesimus nonus ab Usseriano ejusdem Artaxerxis initio, patet Usserium novennio planè commentitio altius quàm par erat, illud exhibuisse.

61. Reliquum est, ut ostendamus incommoda alterius sententiæ quæ contrahit hebdomadas Danielis in annos solaribus breviores, quales sunt anni lunares Arabici in quibus locum non habet mensis embolimus sive intercalaris, nobis haud minus quàm Hebræis, aliisque populis receptus, ut solis annuam lustrationem menstruo spatio luna compleat. Auctor hujus opinionis Julius Africanus multos habuit sequaces, quòd inter varias aliorum expositiones nulla melior eis occurreret. Nullum enim in tota antiquitate locum noverant altiùs repetendi initium regni Artaxerxis, ut intervallum quod septuaginta hebdomadibus exiguum inveniebant, latiùs proferre possent. Præcipui sunt Theodoretus, Beda, Zonaras, Ru-

Rupertus, Dionysius Carthusianus, Pererius, Torniellus, maximè verò Illustrissimus præsul Abrincarum Daniel Huetius qui sententiam hanc argumentis approbare conatur in sua demonstratione evangelica. Cardo argumentorum unus est; nempe sexagesimam nonam hebdomadem ante Christi obitum effluxisse, septuagesimam verò ante eundem obitum inchoatam post eum desiisse, atque intra ejus decursum Christum fuisse in crucem actum, *si à vicesimo anno Artaxerxis computemus sexaginta novem hebdomadas, sive quadringentos octoginta tres lunares annos, quorum singuli sint trecentorum quinquaginta & quatuor dierum.* Quia enim anni solares quadringenti sexaginta novem, annos lunares efficiunt quadringentos octoginta tres, sive sexaginta novem hebdomadas cum dimidia circiter anni parte: posito ejusmodi hebdomadum exordio in anno vigesimo Artaxerxis Longimani, facilè reperitur expletas esse ante mortem Christi has hebdomades, eamque ad septuagesimam sequentem pertinere. Restabat Præsuli Sapientissimo, ut ad firmandum hoc suum argumentum quo alii quoque usi sunt, ostenderet tales hebdomadas receptas fuisse ab Hebræis. Sed prædurus erat labor, quem nulla antiquitatis monimenta minuerent. Unde sibi id objiciens, *gravi*, inquit, *pulsamur argumento, quod tantum apud Scaligerum & Petavium valuit, ut non aliam ob caussam ab hac sententia discesserit uterque.* Et sanè ideo Julius Africanus tum apud Eusebium lib. 8. de Demonstratione Evangelica, tum apud D. Hieronymum in cap IX. Danielis, & apud Georgium Syncellum in chronographia, supputavit Hebdomadas Danieliticas *juxta lunarem Hebræorum supputationem*, quia Hebræi *menses non juxta Solis, sed juxta lunæ cursum numerant.* Atqui idem Africanus cogitur fateri lunarem Hebræorum supputationem æquare solarem nostram propter receptos ab Hebræis menses embolimos. Ait enim quòd causâ hujus æquationis ἕλληνες καὶ ἰουδαῖοι τρεῖς μῆνας ἐμβολίμους ἔτεσιν ὀκτὼ παρεμβάλλουσιν. *Græci & Judæi tres menses embolimos annis octo adjiciunt.* Tantum igitur abest ut lunaris Hebræorum supputatio ad quam confugiunt, nobis suadeat admittendos esse in calculo Hebdomadum Danielis lunares annos absque mense embolimo, ut planè nos doceat contrarium. *Audiendus omnino super ea re Theodoretus*, ut verbis utar ipsiusmet Huetii, quem miror non advertere inde magis oppugnari sententiam suam, quàm firmari. *Sciendum enim est Ebræos* (inquit ille, quemadmodum laudatur ab eodem Huetio) *ad lunæ cursum annum ordinantes, undecim dies superstites facere, quos nos etiam intercalares appellamus. Nam lunæ cursus intra viginti novem dies & horas sex absolvitur. Sic autem numerantes, trecentorum quinquaginta quatuor dierum annum faciunt. Cùm ergo Sanctus Archangelus beatum Danielem, virum Ebræum alloquens, ipsumque docens annorum numerum, usitatum annum omnino significaret*, ἀναγκαίως προσθεῖναι δεῖ τὰ ἀπὸ τῶν ἐμβολίμων συναγόμενα ἔτη. *necessariò addendi sunt anni ex intercalaribus collecti.* Si Sanctus Archangelus Danielem docens annorum numerum in revelatione de septuaginta hebdomadibus, omninò significaverit annum Hebræis usitatum, ideoque lunaribus annis trecentorum quinquaginta quatuor dierum *necessariò addendi sunt anni ex intercalaribus collecti*: vana prorsùs est conjectura, quæ ab Hebraica hebdomadum ratione intercalares illos rejicit. Apertius contra Africanum non loquitur Petavius lib. 12. de doct. temp. cap. 32. *Nam*, inquit, *quod Africanus contractos ac diminutos annos, id est lunares simplices, & Arabicos intellexit, id nequaquam probamus, qui populares & usitatos annos ab Angelo præfinitos esse credimus.*

62. Eò gravius est hoc argumentum contra Africanum aliosque breviatores annorum qui constituunt Hebraicas Danielis hebdomadas, quòd hebdomadæ annorum ab Hebræis usurpatæ omninò postularent annos vel Solares vel æquatos

Solaribus, ne menses eorum intempestivi essent. Mensis enim septimus quo singulis annis septimis inibat Sabbatum terræ, autumnum aperiebat; quia hoc mense agebant tabernaculorum *sollemnitatem*, *quando redeunte anni tempore cuncta conduntur*. Exod. XXXIV. 22. Adhæc Danielem intellexisse ex Sabbatismo septuaginta annorum desolationis Jerusalem septuaginta annos Sabbaticos totidem hebdomadum annalium Reipublicæ Judæorum restitutæ jam ostendimus. Nullam ergo diminutionem patiuntur anni ex quibus conficiuntur ejus hebdomades. Quid quod hujuscemodi diminutio perturbat ordinem illarum, dato loco solitariæ post Christum hebdomadi inter eas quę numerandæ sunt usque ad Christum, ductisque ab edicto de reædificandis Jerosolymis non septem & sexaginta duabus hebdomadibus, sed septuaginta, contra Propheticam Danielis supputationem. Neque Huetius trahens ad Passionem Domini illud ejusdem Prophetæ, *Et in dimidio hebdomadis deficiet hostia & sacrificium*, ostendere potest; quod pace tanti præsulis dico, id quod nactum se putat in suo Systemate, nempe mortem Christi convenire *in quintum annum septuagesimæ hebdomadis*, ad quem extendit ejus dimidium. Nam quadringenti & nonaginta anni lunares dierum trecentorum quinquaginta quatuor quibus describit septuaginta hebdomades Danielis, conficiunt annos solares nobis usitatos quadringentos septuaginta quinque cum tribus circiter mensibus. Unde Africanus, missâ hâc mensium appendice, rem solis *quadringentis septuaginta quinque annis* definit. Huetiana horum annorum epocha conjicitur *in annum Periodi Julianæ* 4270. ante æram Christianam quadringentesimum quadragesimum quartum, ad quem etiam nos retulimus *edictum Artaxerxis*, *quò Nehemiæ facultatem Hierosolymæ restituendæ concessit*, *datum mense Nisan*. Quamquam non assentimur Huetio locanti hunc mensem vernum *in primo Olympiadis octogesimæ quartæ* anno: quia Olympias octogesima quarta non cœpit nisi æstate anni periodi Julianæ 4270. Ductis à mense Nisan seu Paschali, primoque verno, illius anni, quadringentis septuaginta quinque annis Solaribus, perveniemus ad mensem Nisan seu Paschalem anni Periodi Julianæ 4745. æræ Christianæ trigesimi secundi, quo adhuc labebatur annus tertius Olympiadis ducentesimæ secundę terminandus cum vere ejusdem anni, agebatur & decimus octavus Tiberii ducendus usque ad diem decimam nonam mensis Augusti. Hoc igitur anno expletæ fuissent septuaginta hebdomades Danielis. Et tamen præsul Illustrissimus non dubitavit scribere, quòd *cùm mortem obierit Christus anno Tiberii decimo octavo*, *periodi Julianæ* 4744, *Olympiadis ducentesimæ secundæ tertio*, *convenit id in quintum annum septuagesimæ hebdomadis*, *quæ proinde absoluta est duobus post Christi obitum annis*.

65. Diverticulum quod Africani sequaces, quærunt in his verbis, *septuaginta hebdomades abbreviatæ sunt*, ut decurtationis annorum quam defendunt, speciosam causam habeant, improbatur ab ipsomet Huetio sic scribente: *Decurtatas denique ideo dici ab Angelo hebdomadas septuaginta censent Africani sequaces*, *quod constent lunaribus annis*, *qui breviores sunt solaribus*; *nos sic arbitramur dictas*, *quod nondum totæ præteriissent*, *cùm prædicta res exitum habuerunt*. Et superiùs, relatis Angeli verbis, scripsit in hunc modum; *contractas autem ac decurtatas fuisse ait septuaginta hebdomadas*, *quia non effluxerant totæ*, *nec curriculum suum absolverant*, *cum prædictum hoc evenit*; *septuagesima quippe adhuc erat in cursu*. *Atque hæc est simplicissima loci hujus interpretatio*, *& iis longè verisimilior*, *quæ hactenùs allatæ sunt*. Hæc Huetii interpretatio aptissimè in nostram sententiam convenit. Planum quippe est in nostro hebdomadum abbreviatarum Systemate mortem Christi contigisse intra hebdomadem septuagesimam. Id quod Huetius non nisi per inadvertentiam nancisci potuit in suo: quia mensis Paschalis anni decimi octavi Tiberii, & tertii Olympiadis ducentesimæ secundæ est extra quadrin-

gen-

gentos septuaginta quinque annos solares enumeratos à mense Paschali anni ante æram Christianam quadringentesimi quadragesimi quarti. Nisi velit confugere ad appendiculam trium circiter mensium qui dictam quadringentorum septuaginta quinque annorum solarium summam superant. Theodoretus qui inter priscos Africani asseclas locum principem tenet, aliam admittit hebdomadum abbreviatarum seu concretarum aut concisarum interpretationem quæ minimè valet ad decurtandum annos ex quibus constant. Ait enim: *septuaginta hebdomades concisæ sunt, hoc est, ἐδοκιμάσθησαν καὶ ἐκρίθησαν, probatæ sunt & decretæ sunt*. Favet huic interpretationi textus Hebraicus, juxta quem multi interpretes *decisas*, seu definitas dicunt has hebdomades. „ Nec abhorret *abbrevianti* verbum, quo noster „ utitur, sive quòd ex incerto & infinito tempore ad certum & constitutum spa- „ tium prophetico vaticinio ac divina ordinatione contractus sit adventus Messiæ, „ ejusque *ἔνσαρκος οἰκονομία*. Sive quòd ex longiore intervallo, quod ab Or- „ bis initio fluxit, brevissimum restabat; quemadmodùm in senectute vita homi- „ nis abbreviata dicitur. Verba sunt Petavii Sanctium sequentis lib. 12. de Doct. Temp. cap. 35. Lyranus origine Hebrœus & in rebus Hebraicis versatissimus in eundem quoque sensum abbreviandi verbum accepit prælucente sibi textu Hebraico. Unde rejicit Africanum ejusque asseclas abutentes annis lunaribus, quos Judæi solaribus æquabant & tamquam solares numerabant: *quia per embolismos fit æquatio temporis apud eos, & quia in Hebraico dicitur præcisè, & sonat ac si diceretur, quòd illud tempus est determinatum & taxatum à Deo: ita quod illa abbreviatio non sonat hic diminutionem, sed magis determinationem temporis & præfinitionem. Item expositores Judæorum super locum istum numquam fecerunt mentionem de annis lunaribus, sed tantùm de solaribus. Ex quo patet, quòd hic accipiendi sunt anni solares: aliter non haberemus argumentum contra Judæos, cùm nullus eorum modo prædicto accipiat*. Nullum ergo effugium restat sequacibus Africani.

64. Hinc multi recentiores, quos citat & sequitur Nicolaus Abramus è Societate Jesu in Pharo veteris testamenti, laudatis ex una hac Societate Gaspare Sanctio, Cornelio à Lapide, Joanne Philippi, & Jacobo Tirino, videntes ex una parte nullam posse admitti epocham regni Artaxerxis altiorem eâ quam nobis antiqui præfixerunt, ex alia verò attendentes nullum inveniri locum annis qui sint breviores nostratibus, judicarunt esse omninò necessarium septuaginta hebdomadas Danielis super populum abbreviatas seu decisas usque ad generis humani redemptionem ab eo prædictam colligere ab anno septimo Artaxerxis Longimani, vel statim post septimum, nempe ab octavo, quem Abramus intelligit *duntaxat inchoatum, qui proinde totus hebdomadis illis includitur*. uti scribit lib. 15. num. 111. exponens locum Cedreni à nobis jam laudatum. Hæc est ipsissima epocha quam nos tuemur. Unum maximè desiderabatur hac in sententia, quod in nostro Systemate perfecimus, nempè edictum Artaxerxianum de instaurandis Jerosolymis à quo septem & sexaginta duæ usque ad Christum hebdomades ducuntur, non esse seponendum *ab anno vigesimo Artaxerxis Longimani. Nam hoc solo anno legimus ab eodem exisse mandatum, & potestatem Nehemiæ esse factam ad reædificandam Jerusalem* ut fatetur ipse Cornelius à Lapide. Et quamvis sibi suadeat, quòd Artaxerxes anno septimo instaurandæ etiam urbis facultatem dederit Esdræ, id quod Sanctius, Abramus, aliique conantur astruere. Certum est tamen quòd *hoc nec sufficiens fundamentum habet in scriptura: quia tunc nullus exiit sermo de ædificanda Jerusalem*. ut sapientissimè docet Franciscus Suarez ex eadem Societate insignis Theologus, tom. 1. Commentariorum in tertiam partem D. Thomæ, Disp. 1. Sect. 2. Impugnat quidem idem Suarez eos qui dicunt *septuagesimam hebdomadam non esse* con-

continuam præcedentibus. Atque ei quoque nos assentimur, qui in nostro Systemate reperientes edictum de ædificanda Jerusalem exiisse hebdomade secundâ abbreviatâ seu decisa super populum, collectis ab hâc hebdomade septem & sexaginta duabus usque ad Christum, ostendimus sexagesimam nonam hebdomadam ab edicto esse inter abbreviatas super populum septuagesimam, adeoque *continuam præcedentibus*. Sed quia hebdomas quam solitariè describit Propheta, locum non habet in septuaginta abbreviatis, ideò debuimus eam ab istis segregare, atque ita omnes aliarum opinionum difficultates, Deo dante, superavimus.

65. Quòd Nicolaus Abramus Tirinum traxerit ad sententiam Sanctii & Cornelii à Lapide, id non egit, nisi quia Tirinus qui putat cum Petavio Artaxerxem non à morte demum patris, sed multis ante annis unà cum patre imperium administrasse, conjicit initium hebdomadum Danielis in annum ab inita imperii societate vigesimum tertium, quem arbitratur octavum post mortem Xerxis. Fundamentum admissi à Petavio consortii Artaxerxis adeo ruinosum est apud Tirinum, ut Petaviana hujus consortii epocha discrimen inveniat septem annorum in Tiriniana. Ista enim in quinto Xerxis anno figitur, illa in duodecimo: Utraque ad libitum sui auctoris. In tanta sententiarum varietate suis quoque commentis indulgens Hieronymus Columbus lib. 3. de Angelica & Humana Hierarchia, cap.16. innodat potiùs quàm enodat hebdomadas Danielicas; dum ei *videntur constare abbreviatæ hebdomadæ Danielis ex annis neque solaribus neque lunaribus, sed moralibus ac mysticis per intellectum compositis ad placitum Dei decernentis, ut nullo humano usui inservirent, sed essent solum pro termino ostensionis ac revelationis filii sui Jesu Christi Domini nostri*. Origenes apud D. Hieronymum in caput nonum Danielis jam à nobis laudatus, *cùm proposuisset hoc idem capitulum, hortatus est nos, ut quæramus quod non intelligimus, & quia non habebat locum allegoria, in qua est libera disputatio, historiæ veritate conclusus* nullum videbat locum annis mysticis ac moralibus. At ipse Columbus putans se intelligere, quod non quæsivit, allegoriæ vanitate delusus historiæ veritatem propè abstulit.

66. Nondum erant inter Christianos qui tam insigne vaticinium de Christo Domino auderent sibi penitus auferre: donec Joannes Marshamus & nuperrimè Joannes Harduinus studuerunt aliò vertere calculos harum hebdomadum. Diversa est amborum sententia: sed unus est scopus, nempè completas esse has hebdomadas longè ante Christi adventum tempore Antiochi à quo templum Jerosolymitanum pollutum est. Cùm tamen ipse Christus Matth. XXIV. 15. loquatur de abominatione desolationis in templo prædicta à Daniele in vaticinio de hebdomadibus, tamquam de re futura, dicens ad Judæos; *Cùm ergo videritis abominationem desolationis, quæ dicta est à Daniele Propheta, stantem in loco Sancto, qui legit, intelligat*. Quin & character hujus desolationis apud Danielem minimè trahi potest ad Antiochi tempora: quia *usque ad consummationem & finem, perseverabit desolatio*, hoc est usque ad finem sæculi, qualis est illa quæ post Christi Passionem contigit sub Vespasiano. At Antiochica desolationis abominatio per tres annos tantum duravit. Judas enim Machabæus triennio post templum repurgavit, 1. Machab. IV. Vanas Marshami hypotheses, novumque Harduini interpretamentum eruditissimè confutat religiosissimus auctor Bernardus Lamy in Apparatu Chronologico, part. 2. cap. 4. §. 7. & 10.

67. Ne quid desit nostris calculis, addo pro coronide Chronotaxim Attico-persicam regni Artaxerxis Longimani per annos quadraginta post obitum Xerxis elapsos. Ut accuratissima est Attica horum temporum descriptio, non tam propter Olympiadas, quàm propter Archontas annuos qui gubernacula Reipublicæ Atheniensis tractabant; ita nobis est aptissima, quòd res Græcorum à Xerxis tempore nexum habeant cum rebus Persarum, etiam juxta Danielem qui susceptam à Xerxe expeditionem *adversum regnum Græciæ* prædixit *anno primo Darii Medi*, quo Angelicam de Hebdomadibus visionem vidit, ut habetur Dan. XI. 1. 2. Sit ergo

CHRO-

CHRONOTAXIS ATTICO-PERSICA REGNI ARTAXERXIS LONGIMANI.

Olympiades cum suis annis.		Anni ante æram Chri.	Archontes annui Atheniensium.	Anni Artaxerxis Longimani.		Anni per. Noris.	Num tetraeterici.	Epactæ.
79	1	464	Archedemides	I	Initium regni	1469	95	17
	2	463	Tlepolemus	II	Artaxerxis.	1470	197	XXVIII
	3	462	Conon	III		1471	299	IX
	4	461	Euippus	IV		1472	401	XX. XXI.
80	1	460	Phasiclides	V		1473	96	II
	2	459	Philocles	VI		1474	198	12
	3	458	Bion	VII		1475	300	XXIII
	4	457	Mnesithides	VIII	Initium Hebdomadum 70. abbreviatarum super populum.	1476	402	4. 5.
81	1	456	Callias	IX		1477	97	XVI
	2	455	Sosistratus	X		1478	199	25
	3	454	Ariston	XI		1479	301	7
	4	453	Lysicrates	XII		1480	403	18. 19.
82	1	452	Chærephanes	XIII		1481	98	*
	2	451	Antidotus	XIV		1482	200	XI
	3	450	Euthydemus	XV	Initium Hebdomadum 69. ad quarum primam pertinet edictum de reædificandis Jerosolymis.	1483	302	21
	4	449	Pedieus	XVI		1484	404	III. IV.
83	1	448	Philiscus	XVII		1485	99	14
	2	447	Timarchides	XVIII		1486	201	XXV
	3	446	Callimachus	XIX		1487	303	VI
	4	445	Lysimachides	XX		1488	405	XVII. XVIII.
84	1	444	Praxiteles	XXI		1489	100	28
	2	443	Lysanias	XXII		1490	202	9
	3	442	Diphilus	XXIII		1491	304	XX
	4	441	Timocles	XXIV		1492	406	1. 2.
85	1	440	Myrichides	XXV		1493	101	XIII
	2	439	Glaucides	XXVI		1494	203	23
	3	438	Theodorus	XXVII		1495	305	4
	4	437	Euthymenes	XXVIII		1496	407	15. 16.
86	1	436	Nausimachus	XXIX		1497	102	XXVII
	2	435	Antilochides	XXX		1498	204	VIII
	3	434	Chares	XXXI		1499	306	18
	4	433	Apseudes	XXXII		1500	408	29. *
87	1	432	Pythodorus	XXXIII		1501	103	11
	2	431	Euthydemus	XXXIV		1502	205	XXII
	3	430	Apollodorus	XXXV		1503	307	III
	4	429	Epaminondas	XXXVI		1504	409	13. 14.
88	1	428	Diotimus	XXXVII		1505	104	25
	2	427	Euclides	XXXVIII		1506	206	6
	3	426	Euthydemus	XXXIX		1507	308	XVII
	4	425	Stratocles	XL.	Mors Artaxerxis.	1508	410	27. 28.
89.	1	424	Solis defectio die XXI. Martii.			1509	105	X

68. Ex ditissima Diodori Bibliotheca quam alicubi supplet & firmat Dionysius Halicarnasseus, habemus quos descripsi, Archontas Atheniensium annuos quadraginta pro totidem annis quos regnavit Artaxerxes Longimanus. Præter annos Olympiadum & ante æram Christianam, quos signavi, posui annos periodi Norisianæ cum numeris tetraëtericis, & epactis respondentibus, quòd magno adjumento sint chronologis ad comprobandam lunarium calculorum veritatem juxta methodum quam exhibet Calendarium meum Romanum, chronologorum causâ constructum cum gemino epactarum dispositu. Sic epacta Romana X. quæ debetur anno ante æram Christianam 424. Periodi Norisianæ 1509. dat in dicto Calendario Novilunium accuratissimum ad diem XXI. Martii, quâ contigit ex tabulis astronomicis defectio Solis visa post hyemem quam proximè antevertit mors Artaxerxis Longimani. Thucydides qui tam insignem Chronologiæ Artaxerxianæ characterismum nos edocuit, erat eo tempore annorum quadraginta septem; quippe quem *initio belli Peloponnesiaci* fuisse quadraginta annos natum prodit Pamphilas apud A. Gellium lib. 15. Noct. Attic. cap. 23. Cœpisse autem illud bellum septennio ante dictam eclipsim, *ineunte vere*, cùm *Pythodoro*, *qui tunc Athenis Archon erat*, *duo prætereà menses ad integrum magistratus annui tempus absolvendum adhuc supercssent*, locupletissimus testis est idemmet Thucydides initio libri secundi. Ver erat anni ante æram Christianam quadringentesimi trigesimi primi, à cujus æstate exordium ducente novo anno Attico Pythodorum excepit Euthydemus. Ex quo sequitur Thucydidem, natum esse anno septimo ante initium regni Artaxerxis, eoque appositiorem testem proferri non posse ad stabiliendam hujus regni Chronotaxim Attico-persicam, quam & ipsum Cœlum demonstravit, non sine divino numine, ut firmissimum esset in historia exotica principium hebdomadum Danielis.



DISSER-

DISSERTATIO II.

DE ANNO DILUVII UNIVERSALIS,

Ejusque Characteribus, quibus Chronologia sacra universa illustratur.

1. 

Plenitudo temporum in qua Salvator mundi venit, non potest nobis innotescere, nisi in Chronologiam sacram universam inquiramus. Hanc suscipio illustrandam firmissimis characteribus anni diluvii universalis. Multus ne sim in confutando conjecturas, & placita chronologorum, qui divinantium instar hoc de anno disserunt, prætermissis eorum opinionibus, aperio sensum meum in sequentibus paragraphis.

§. I.

De præcipuis intervallis temporum ante & post diluvium universale usque ad vulgarem Christi nati epocham.

2. SEx admittuntur discrimina temporum ceu totidem mundi ætates, quibus chronologia sacra universa describitur ab orbe condito usque ad Christum. Primum porrigitur ad diluvium universale, secundum ducitur à diluvio ad vocationem Abrahæ, tertium à vocatione Abrahæ ad exitum Hebræorum ex Ægypto, quartum ab exitu Hebræorum ex Ægypto ad jacta fundamenta templi Salomonici, quintum à jactis fundamentis hujus templi ad ejus conflagrationem à Chaldæis factam, sextum inde usque ad Christum.

3. Controversia de numero annorum orta ex codicum versionúmque varietate dirimenda

menda est ex textu Hebraico, primo fonte scripturarum. In sacra Bibliorum Congregatione sub Gregorio XIV. cujus Acta manuscripta servantur Romæ in nostra Bibliotheca Angelica *deliberatum fuit ut hæc regula in emendandis Bibliis observaretur, hoc est, ne fieret mutatio, nisi cogeret necessitas, & præsertim cùm variæ voces idem significant, ut verbi gratiâ.* Ergo *pro* Igitur, *& id genus alia. Cùm verò variant sensum,* ut Fortem *pro* Fontem, *& è converso, & alia id genus permulta, tunc ad manuscripta antiquiora, ad codices scilicet Latinos, & Græcos, atque Hebraicos juxta regulas ab Augustino, & ab aliis traditas, nec non ad Sacros Doctores ac Patres confugiendum est.* Regula quam tradit Sanctus Pater Augustinus lib. 15. de Civitate Dei, cap. 13. est, *ut cùm diversum aliquid in utrisque codicibus invenitur, quandoquidem ad fidem rerum gestarum utrumque esse non potest verum, ei linguæ potius credatur, unde est in aliam per interpretes facta translatio.* Quærebat Sanctus Pater, an in dinumeratione annorum, Hebræorum magis quàm septuaginta interpretum sit sequenda auctoritas, & secundùm hanc regulam quæstionem solvit. Unde cap. 14. ejusdem libri ait: *Illa verò numerorum varietas, quæ inter codices Hebræos invenitur & nostros* (secundum editionem LXX. Interpretum) *si quid habet ita diversum, ut verum esse utrumque non possit, rerum gestarum fides ab ea lingua repetenda est, ex qua interpretatum est quod habemus.* Cicero libro primo Academicarum quæstionum prudentissimè monet Philosophos Latinos qui sua debebant Græcis; *ut ea à fontibus potiùs hauriant, quàm rivulos consectentur.*

4. *Hoc certè cùm in nostro sermone discordat, & in diversos rivulorum tramites ducit, uno de fonte quærendum est*, ait S.Hieronymus præfatione in quatuor Evangelia ad Damasum Papam. Hinc libro quæstionum seu Traditionum Hebraicarum in Genesim, postquam observavit; *quòd usque ad diluvium, ubi in nostris codicibus* (editionis LXX.) *ducentorum & quod excurrit annorum genuisse quis dicitur, in Hebræo habeat centum annos, & reliquos qui sequuntur;* positâ in exemplum ætate Adami quæ juxta editionis septuaginta-viralis codices est ducentorum & triginta annorum ante genitum Seth, centum verò & triginta juxta Hebræos, varietatem hanc apertè tribuit errori illius editionis: *Quia*, inquit, *in ducentis erraverat.* His Hieronymi verbis fretus Sacræ Bibliorum Congregationis Secretarius & Consultor, posteà Episcopus Tagastensis & Apostolici Sacrarii præfectus, noster Angelus Roccha, libro nondum edito quem inter alia ejus manuscripta servat fundata ab eo Bibliotheca Angelica sub hoc titulo; *Sacrorum Bibliorum emendationes juxta Sacrosancti Concilii Tridentini decretum præstitæ*: certat omnino pro Hebraica veritate quam propugnamus, *Nam* (inquit ad cap. 5. Gen. num. 3.) *revera centum & triginta annis vixerat Adam, quando genuit Seth; & postquam genuit Seth, ut veritas Hebraica inquit, facti sunt anni Adam octingenti, genuitque filios & filias, etiamsi juxta septuaginta interpretum editionem septingenti anni fuerunt ipsius Adam, postquàm genuit Seth. Quem profectò errorem Sanctus Hieronymus animadvertens inquit: Quia in ducentis erraverat, &c.* Tertia dissertatio in qua fusè impugnamus hunc errorem, Hebraicam vulgatæ nostræ veritatem omnino vindicat à Græcis numeris, in quibus fermè nihil certi, nihil stabile, nihil firmum, nisi hoc unum incertum sæpe esse, unde prodeunt. In eadem quoque dissertatione palam facimus Hebræorum Samaritarumque veteres codices planè cohæsisse cum numeris Chronologicis hodierni Judæorum textûs.

5. Missâ ergo chronologiâ depromptâ ex editione septuaginta interpretum, assero diluvium contigisse anno à creatione mundi millesimo sexcentesimo quinquagesimo sexto; ante vocationem Abrahæ, ejusque ingressum in terram Chanaan trecentesimo sexagesimo septimo: ante egressum Hebræorum ex Ægypto septingentesimo nonagesimo septimo: ante jacta fundamenta templi Salomonici millesimo ducentesimo septuagesimo sexto: ante conflagrationem ejusdem templi & Chaldaicam Judaici regni vasti-

vastitatem millesimo septingentesimo quinto: ante vulgarem Christi nati epocham bis millesimo ducentesimo nonagesimo primo.

6. Veritatem hujus assertionis pono breviter in conspectu. Primò ex *Adam usque ad diluvium computantur anni . . . secundùm Hebræos mille sexcenti quinquaginta sex.* ut scribit S. P. Augustinus lib. 15. de Civit. Dei, cap. 20. ubi etiam vult, *ut istum numerum minorem credamus esse veriorem*. Id patet ex Hebraica Vulgatæ nostræ veritate, quam exprimimus in sequenti paradigmate

Anni ineuntes à creatione mundi.	ante æram Christ.	PATRIARCHÆ Ab orbe condito usque ad diluvium.	Anni Patriarcharum Chronologici.	Geneseos cap.	vers.
1	3946	1. Adam.	130.	v	5
131	3816	2. Seth.	105	v	6
236	3711	3. Enos.	90	v	9
326	3621	4. Cainan.	70	v	12
396	3551	5. Malaleël.	65	v	15
461	3486	6. Jared.	162	v	18
623	3324	7. Henoch.	65	v	21
688	3259	8. Matusalem.	187	v	25
875	3072	9. Lamech.	182	v	28
1057	2890	10. Noë.	600	vii	6.
1656	2291	Diluvium. Summa	1656		

Annus sexcentesimus Noe labebatur, quando diluvium contigit: quod ideo conjicitur in annum à creatione Mundi millesimum sexcentesimum quinquagesimum sextum labentem. Idem autem annus erat secundus antequàm Sem filius Noe gigneret Arphaxad: quia *Sem erat centum annorum, quando genuit Arphaxad biennio post diluvium.* Gen. XI. 10.

7. Itaque anni à diluvio ad vocationem Abrahæ ejusque ingressum in terram Chanaan colliguntur trecenti sexaginta septem; ut demonstrat paradigma quod nunc subjicio.



Anni ineuntes à creatione mundi.	à diluvio.	ante æram Christ.	PATRIARCHÆ A diluvio usque ad vocationem Abrahæ.	Anni Patriarcharum Chronologici.	Geneseos. cap.	vers.
1656	1	2291	1. Sem.	2	xi	10
1658	3	2289	2. Arphaxad.	35	xi	12
1693	38	2254	3. Sale.	30	xi	14
1723	68	2224	4. Heber.	34	xi	16
1757	102	2190	5. Phaleg.	30	xi	18
1787	132	2160	6. Reu.	32	xi	20
1819	164	2128	7. Sarug.	30	xi	22
1849	194	2098	8. Nachor.	29	xi	24
1878	223	2069	9. Thare.	70	xi	26
1948	293	1999	10. Abraham.	75	xii	4
2023	368	1924	Vocatio Abrahæ. Summa	367		

Cùm diluvium contigerit biennio antè ortum Arphaxadi, & annus diluvii esset à creatione mundi millesimus sexcentesimus quinquagesimus sextus labens, si excludamus eum à summa annorum ætatis mundi ante-diluvianæ, hanc habemus definiendam annis completis mille sexcentis quinquaginta quinque, qui additi annis à diluvio trecentis sexaginta septem æquè completis ante vocationem Abrahæ, conficiunt summam annorum à creatione mundi completorum viginti duorum supra bis mille; ita ut annus vocationis Abrahæ aperiat bis millesimum vigesimum tertium à creatione mundi, à diluvio verò trecentesimum sexagesimum octavum.

8. Quot anni elapsi fuerint à vocatione Abrahæ & promissionibus ipsi à Deo factis usque ad datam Hebræis legem post exitum eorum ex Ægypto, nos docet Apostolus in epistola ad Galatas cap. III. v. 16. his verbis: *Abrahæ dictæ sunt promissiones, & semini ejus . . . Hoc autem dico testamentum confirmatum à Deo: quæ post quadringentos & triginta annos facta est lex, non irritum facit ad evacuandam promissionem.* Sancti Patres exponentes hunc locum docent communiter hos quadringentos & triginta annos computari à vocatione Abrahæ ad exitum Hebræorum ex Ægypto, maximè Sanctus Pater Augustinus lib. 16. de Civitate Dei, cap. 24. ubi ait, quòd *computantur ab anno septuagesimo & quinto Abrahæ, quando ad eum facta est prima promissio, usque ad exitum Israel ex Ægypto, quadringenti & triginta anni, quorum Apostolus ita meminit.* Addamus hos quadringentos & triginta annos trecentis & sexaginta septem elapsis à diluvio usque ad vocationem Abrahæ, manifestum est diluvium incidisse in annum ante egressum Hebræorum ex Ægypto septingentesimum nonagesimum septimum.

9. Com-

9. Completis post egressum Hebræorum ex Ægypto annis quadringentis septuaginta novem, sive labente anno octogesimo supra quadringentesimum, jacta sunt fundamenta templi Salomonici: quia *quadringentesimo & octogesimo anno egressionis filiorum Israel de terra Ægypti, in anno quarto, mense Zio (ipse est mensis secundus) regni Salomonis super Israel, ædificari cœpit domus Domino.* 3. Reg. vi. 1. Quadringenti septuaginta novem anni completi superadditi annis septingentis nonaginta septem præcedentibus perficiunt summam annorum à diluvio mille ducentorum septuaginta sex.

10. Templum ædificatum à Salomone stetit annos quadringentos & triginta: nempè triginta septem ex *quadraginta*, quos regnavit Salomon. 3. Reg. XI. 42. Trecentos & nonaginta à morte Salomonis & schismate domus Israel, cujus iniquitatem per trecentos & nonaginta dies pro totidem annis portavit Ezechiel justus lineare Chaldaicam Jerosolymorum obsidionem quæ cœpit anno nono Sedeciæ regis Juda. Dominus enim dixit huic Prophetæ: *Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum numero dierum trecentos & nonaginta dies: & portabis iniquitatem domus Israel. . . . Diem pro anno, diem, inquam pro anno dedi tibi. Et ad obsidionem Jerusalem convertes faciem tuam, & brachium tuum erit extentum, & prophetabis adversus eam.* Ezech. IV. 5. Idem verò propheta initio capitis XXIV. signat annum, mensem & diem quo cœpit hæc obsidio, his verbis: *Et factum est verbum Domini ad me in anno nono, in mense decimo, decima die mensis, dicens: Fili hominis scribe tibi nomen diei hujus, in qua confirmatus est rex Babylonis adversum Jerusalem hodie.* Erat annus nonus Sedeciæ regis Juda: quia *in anno nono regni ejus, in mense decimo, decima mensis, venit Nabuchodonosor rex Babylonis, ipse & omnis exercitus ejus adversus Jerusalem, & obsederunt eam.* Jerem. LII. 4. Jam copulavimus in prima Dissertatione, §. 4. num. 29. annum nonum regni Sedeciæ cum anno ante æram Christianam quingentesimo octogesimo nono, quo agebatur annus decimus sextus Nabuchodonosori: quia Nabuchodonosor adeptus est regnum Babylonicum anno ante eandem æram sexcentesimo quarto, ex mathematico regum Babyloniorum canone. Sedecias verò obtinuit regnum Judæ anno Nabuchodonosori octavo, ut patet ex libro quarto regum, cap. XXIV. v. 12. & 17. Annus igitur Nabuchodonosori decimus-sextus, ante æram Christianam quingentesimus octogesimus nonus, erat à morte Salomonis trecentesimus nonagesimus, & ab inceptâ ædificatione templi quadringentesimus vigesimus-septimus. Desiderantur adhuc tres anni ad conficiendam summam quadringentorum & triginta, videlicet annus Nabuchodonosori decimus-septimus, decimus-octavus & decimus-nonus: quia *annus nonus-decimus Nabuchodonosor regis Babylonis*, is fuit quo Nabuzardan princeps militiæ *incendit domum Domini, & domum regis, & omnes domos Jerusalem.* Jerem. LII. 12. Ergò à templi ædificatione ad ejus conflagrationem fuerunt anni quadringenti & triginta, qui additi annis mille ducentis septuaginta sex anteà elapsis à diluvio, ostendunt diluvium contigisse anno ante Babylonicam conflagrationem templi millesimo septingentesimo sexto.

11. Ne quis erret in nexu annorum Sedeciæ cum annis Nabuchodonosori, debet sedulò observare annum Sedeciæ primum concurrisse partim cum anno octavo Nabuchodonosori quo cœpit, partim cum nono. Inde enim intelliget annum Nabuchodonosori decimum octavum quem Josephus lib. 10. Antiq. cap. 11. non abs re copulat cum *undecimo anno regni Sedeciæ*, partim fluxisse cum anno ejusdem Sedeciæ decimo. Ut idcircò Jeremias cap. XXXII. dixerit de *anno decimo Sedeciæ regis Juda: ipse est annus decimus-octavus Nabuchodonosor.* Eadem ratione annus ejusdem Nabuchodonosori decimus-nonus pertinuerit partim ad annum Sedeciæ undecimum, partim ad duodecimum. S. Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromat. pag. 329. refert,

quòd ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας, Ναβουχοδονόσορ . . . ἐπὶ Φοίνικας, καὶ Ἰουδαίους ἐστράτευσεν, ὥς φησὶ Βήρωσσος ἐν ταῖς Χαλδαϊκαῖς ἱστορίαις. *in duodecimo anno Sedeciæ regis, Nabuchodonosor movit exercitum adversus Phœnicas & Judæos, ut ait Berosus in historiis Chaldaicis*. Pertinet hæc expeditio ad annum decimum-nonum Nabuchodonosori, quo Nabuzardan dux exercitus incendit templum *in mense quinto, decima mensis*. Jerem. LII. 12. Mos Orientalium inchoantium annos suos ab autumno postulat ut annum decimum-nonum Nabuchodonosori ducamus ab autumno anni ante æram Christianam quingentesimi octogesimi sexti quo iniit ex mathematico regum Babyloniorum canone, ad autumnum anni ante eandem æram quingentesimi octogesimi quinti, quo decima dies mensis quinti Judæorum Ecclesiastici incidit in diem quartam mensis Augusti Juliani prolepticі. Jam annis quingentis octoginta quinque superaddamus annos mille septingentos sex collectos à diluvio, habebimus summam annorum bis mille ducentorum nonaginta & unius à diluvio ad vulgarem Christi nati epocham. Anno igitur ante æram Christianam bis millesimo ducentesimo nonagesimo primo factum est diluvium.

12. Singula intervalla temporum quæ summatim hic attigi, enucleatiùs expendo in aliis dissertationibus. Quàm tamen accuratè hanc inferant epocham diluvii, nunc ex eorum characteribus ostendam. Templum ex hac nostra chronologia ædificari cœptum est anno ante æram Christianam millesimo decimoquinto: quia stetit à jactis fundamentis per annos quadringentos & triginta expletos anno ante eandem æram quingentesimo octogesimo quinto. Cùm Salomon ageret annum quartum sui regni, quando templi fundamenta jecit: consummaverit hoc ædificium anno ante æram Christianam millesimo octavo, necesse est: quia tunc agebat annum undecimum sui regni. Nam *anno quarto fundata est domus Domini in mense Zio: & in anno undecimo mense Bul (ipse est mensis octavus) perfecta est domus in omni opere suo*. 3. Reg. VI. 37. Templi anno ante æram Christianam millesimo octavo ædificati Jerosolymis extat illustre argumentum ex Tyriorum & Carthaginiensium antiquitatibus. *Carthago dicta est, quæ post annos septingentos triginta septem exciditur, quàm fuerat constituta*, inquit Solinus cap. XXVII. editionis Salmasianæ, & pag. 83. editionis Veneti. *Cnæo Cornelio Lentulo, Lucio Mummio Consulibus, hunc finem habuit Romani imperii Carthago æmula*, ut in primo Historiarum, cap. 12. testatur Vellejus Paterculus. Hi consules notant in fastis annum ante æram Christianam centesimum quadragesimum sextum. Superadditis annis septingentis triginta septem, patet Carthaginem conditam fuisse anno ante eandem æram octingentesimo octogesimo tertio. Pygmalion rex Tyri, frater Didûs, agebat annum septimum regni sui: quia ἐν τῷ ἐπ' αὐτοῦ ἑβδόμῳ ἔτει, ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ φυγοῦσα, ἐν τῇ Λιβύῃ πόλιν ᾠκοδόμησε Καρχηδόνα. *in septimo ipsius anno, soror ejus profuga, urbem Carthaginem in Africa ædificavit*. Testatum id faciunt vetustissimi annales Tyriorum apud Josephum lib. 1. contra Apionem pag. 1043. Inciderit itaque initium Pygmalionis in annum ante Christum natum octingentesimum octogesimum nonum, sexennio solido ante æram Carthaginis. Hiromus seu Hiramus rex Tyri, Salomoni æqualis, regnum inivit ex iisdem annalibus annis ante Pygmalionem centum triginta; ita ut initium Hiromi competat in annum ante Christi epocham millesimum decimumnonum, & annus ejusdem regis duodecimus copulatus sit cum anno ante eandem epocham millesimo octavo, quo templum Jerosolymitanum ædificatum est. Atqui juxta annales Tyriorum jam laudatos δωδεκάτῳ ἔτει τῆς Εἱρώμου βασιλείας, ἐν Ἱεροσολύμοις ᾠκοδομήθη ὁ ναός. *duodecimo anno regni Iromi ædificatum est templum Jerosolymis*.

13. Ma-

13. Manifestissima est hujus nostræ chronologiæ accuratio in æra Exodi necessario calculo conjicienda in annum ante æram Christianam millesimum quadringentesimum nonagesimum quartum. Hebræi venerunt in desertum Sin *quintodecimo die mensis secundi, postquam egressi sunt de terra Ægypti*. Sex diebus collegerunt manna, *& Sabbatizavit populus die septimo*, ut patet ex capite decimosexto libri Exodi. Dies septimus post quintum-decimum secundi mensis est ejusdem mensis dies vigesimus secundus, quo Hebræi egressi ex Ægypto celebraverunt illud Sabbatum. Anno ante æram Christianam millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto, cyclo Solis 28. litera Dominicali A, novilunium secundi mensis verni, qualis fuit secundus mensis egressûs Hebræorum ex Ægypto, commissum est Alexandriæ Ægypti medio motu die 29. mensis Aprilis Juliani proleptici, Sabbato, horis tribus, minutis sex post meridiem. Dies ergo vigesimus secundus mensis secundi, seu luna vigesima secunda incidit hoc anno in Sabbatum spectans in Calendario Juliano ad diem vigesimum mensis Maii. Patet ergo ex characterismo Sabbati quod Hebræi celebraverunt vigesimo secundo die secundi mensis exitûs ex Ægypto, hunc exitum rectissimè referri ad annum ante æram Christianam millesimum quadringentesimum nonagesimum quartum; adeóque annum egressionis Hebræorum ex Ægypto quadringentesimum & octogesimum quo Salomon jecit fundamenta templi, accuratissimè copulari cum anno ante eandem æram millesimo quintodecimo.

14. Josephus lib.2. Antiquit. cap.5. versùs finem scribit de Hebræis post quartamdecimam lunam mensis primi egressis de Ægypto: *Cumque nihil per viam invenirent propter solitudinem, macerata farina & modico calore in panis speciem solidata se sustentabant; quo victu* ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας ἐχρήσαντο *per triginta dies usi sunt*. Hunc Josephi locum observans Torniellus ad annum mundi 2544. num. 31. non immeritò scribit *primum primi anni sacri mensem habuisse non triginta, ut ponunt Hebræorum Rabbini in suis Kalendariis, sed viginti novem dumtaxat dies, & secundum mensem triginta; & sic deinceps reliquos alternatim: alioquin ab exitu ad octavam hanc mansionem, fluxissent dies non triginta, ut dictum est, sed unus & triginta*. Hoc posito, novilunium primi mensis inciderit hoc anno in diem trigesimam primam mensis Martii, feriam sextam; ita ut Hebræi comederint primum Pascha, lunâ decimaquartâ incidente in diem decimamtertiam mensis Aprilis, feriam quintam: Lunâ verò decimaquintâ in feriam sextam competente liberati fuerint servitute Ægyptiacâ in signum redemptionis mundi per Christum faciendæ lunâ item decimaquintâ, feriâ sextâ. Is erat dies Christi quem in figura videbant: quia *hæc omnia in figura contingebant illis*. 1. Cor. X. 11. Christus ipse dicebat Judæis: *Abraham pater vester exultavit ut videret diem meum: vidit, & gavisus est*. Joan. VIII. 56. Tempus à vocatione Abrahæ & primâ de Christo promissione ei factâ, quod complevit *habitatio filiorum Israel, qua manserunt in Ægypto, fuit* (ut jam vidimus) *quadringentorum triginta annorum. Quibus expletis, eadem die egressus est omnis exercitus Domini de terra Ægypti*. Exod. XII. 40. Mirè contigit, ut anno ante æram Christianam millesimo nongentesimo vigesimo quarto, ante exitum Hebræorum ex Ægypto quadringentesimo & trigesimo, dies Christi quem vidit Abraham, obtineret eundem temporis characterismum, quem habuit anno Exodi, & anno redempti per passionem ejus humani generis in anno Exodi præmonstrato, nempe cœleste plenilunium primi mensis incidens in feriam sextam. Erat annus Periodi Norisianæ nonus cui debetur cyclus Solis 18. cum litera Dominicali F, & numerus tetraetericus 213. cum epacta Romana XVI. quæ, concurrente literâ Dominicali F, dat novilunium primi mensis ad diem decimamquintam mensis Martii, feriam sextam, plenilunium

verò

verò, seu lunam decimamquintam, ad diem vigesimam nonam ejusdem Martii, feriam quoque sextam. Annus periodi nostræ Romanæ 1477. qui anno ante æram Christianam 1924. congruit unà cum numero tetraeterico 57. & epactâ astronomicâ dierum 16. horarum 6. minutorum 13. demonstrat contigisse hoc plenilunium dictâ die vigesima nona mensis Martii, horis duabus post meridiem, minutis 21. Romæ. quia exhibet novilunium medium ad diem decimamquartam ejusdem mensis, horis 7. minutis 59. à meridie, sive nocte quæ diem decimamquintam aperuit.

§. I I.

De forma anni primitivi & patriarchici, quo factum est diluvium.

15. ANnum primitivum & patriarchicum quo contigit diluvium universale, habuisse præter menses duodecim tricenûm dierum epagomenas sex, adeóque fuisse intercalarem dierum 366. qualis est noster bissextilis, ostendam in hoc paragrapho.

16. Tempus diluvii describens Sacer historiographus ait; *At verò aquæ ibant & decrescebant usque ad decimum mensem: decimo enim mense, prima die mensis, apparuerunt cacumina montium*: Gen. VIII. 5. Constat ex hoc loco apparuisse cacumina montium prima die post novem menses jam elapsos, adeóque lucem aquarum inundatione terris præreptam, eis post novem menses reddi cœpisse. Cùm hujus diluvii meminerint πάντες οἱ τὰς βαρβαρικὰς ἱστορίας ἀναγράφοντες *omnes barbaricæ historiæ scriptores*, notante Josepho lib. 1. Antiq. cap. 4. priusquàm ad plenam assertionis nostræ declarationem procedamus, *meminiße hoc loco par est*, cum Solino Barbaricæ historiæ scriptore, cap. XI. *post primum diluvium Ogygi temporibus notatum, cùm* NOVEM ET AMPLIUS MENSIBUS *diem continua nox inumbrasset, Delon ante omnes terras radiis Solis illuminatam, sortitamque ex eo nomen, quod prima reddita foret visibus*. Ambitus orbis Hebraicâ expressione est הוג חוג *Hoghug*, unde Ὤγυγος *Ogbygus*. Itaque diluvium Ogygi est diluvium ambiens orbem. Doctissimus Bochartus lib. 1. De Phœnicum Coloniis, cap. 36. videns Hebraicum verbum *Hog* in scriptura cosmographicum, de circuitu cœli, terræ & maris usurpari, docet inde natam vocem Ὠγὴν, quæ in Lexico Hesychii exponitur Ὠκεανὸς *Oceanus*, mare illud vastissimum, quod terram circumquaque cingit. Idem eruditissimè notat eodem libro, cap. 7. quod *Telus Phœnicibus erat* חל *tel, id est agger, sive tumulus*. quodque LXX vocem hanc reddunt χῶμα agger; & ὕψος altitudo, cacumen; & μετέωρον editum, in sublime elatum. Observat præterea locum Hesychii, in quo reperitur Δῆλος *Delos* pro *Telos*. Cùm ergo diluvium Ogygi fuerit diluvium *ambitus orbis*, seu diluvium universale, & *Delos* seu *Telos* sit vox exprimens loci editi & in sublime elati, celsique montis cacumen & summam altitudinem, nemo est qui non videat ex laudatâ Solini narratione, cacumina montium ante omnes terras radiis solis illuminata esse, primaque reddita visibus, post novem menses diluvii, sive, ut is loquitur, *cùm novem & amplius mensibus diem continua nox inumbrasset*. Et sanè absurdum foret putare depressionem

fiorem montibus aliifque terris, quam Delon vocant, Ægei maris infulam, primam omnium terrarum vifibus redditam fuiffe.

17. Addit idem Solinus: *Inter Ogygum fanè & Deucalionem medium ævum DC annis datur.* Noe qui *erat fexcentorum annorum, quando diluvii aquæ inundaverunt fuper terram*, Gen. VII. 6. eft ipfe Deucalion. Philo Judæus lib. De præmiis & pœnis, pag. 913. ait de Noe: τοῦτον Ἕλληνες μὲν Δευκαλίωνα, Χαλδαῖοι δὲ Νῶε ἐπονομάζουσιν, ἐφ' οὗ τὸν μέγαν κατακλυσμὸν συνέβη γενέσθαι. *Hunc quidem Græci Deucalionem, Chaldæi verò Noe nominant, fub quo ingens diluvium accidit.* Juftinus Martyr in breviori Apologia, alloquens Gentiles, fcribit diluvium reliquiffe neminem ἀλλ' ἢ τὸν μόνον σὺν τοῖς ἰδίοις παρ' ἡμῖν καλούμενον Νῶε, παρ' ὑμῖν δὲ Δευκαλίωνα. *præter unum cum fuis, apud nos vocatum Noe, apud vos verò Deucalionem.* Plutarchus lib. de Solertia Animalium, pag. 968. planè exhibet in Deucalionis hiftoria, quam de columba ex arca emiſsâ à Noe habemus in facris paginis: τῷ Δευκαλίωνί φασι περιστερὰν ἐκ τῆς λάρνακος ἀφιεμένην, δήλωμα γενέσθαι, χειμῶνος μὲν, εἴσω πάλιν ἐνδυομένην. εὐδίας δὲ, ἀποπτᾶσαν. *Columbam ajunt ex arca emiffam indicio fuiffe Deucalioni, tempeftatis quidem, cùm iterum ingrederetur: Serenitatis verò, cùm avolaffet.* Infignem de Deucalione locum Luciani in Dea Syria, qui legent, amplam reperient defcriptionem diluvii Noetici in Deucalioneo. Cùm itaque Solinus ab Ogygo ad Deucalionem ufque fexcentos annos numerat, Ogygiam fexcentorum annorum ætatem diluvio Deucalionis terminatam exhibet; quia Noe, verus Deucalion, *erat*, ut dixi, *fexcentorum annorum, quando diluvii aquæ inundaverunt fuper terram.*

18. Ex noftra chronologia diluvium Noeticum accidit annis ante primam Olympiadem quindecim fupra mille & quingentos; quandoquidem Olympiadum æra incidit in annum ante Chrifti epocham feptingentefimum feptuagefimum fextum: ideóque neceffe eft primam Olympiadem celebratam effe intra decimam fextam centuriam annorum à diluvio. Id rursùm oftendit Cataclyfmum Ogygium fuiffe Noeticum. Nam Cenforinus De die natali, cap. XXI. affignans ex Varrone *tria difcrimina temporum*, quorum *primum, ab hominum principio ad cataclyfmum priorem: quod propter ignorantiam vocetur* ἄδηλον. *Secundum, à cataclyfmo priore ad Olympiadem primam; quod quia in eo multa fabulofa referuntur,* μυθικὸν *nominatur: tertium; à prima Olympiade ad nos, quod dicitur* ἱστορικὸν, *quia res in eo geftæ veris hiftoriis continentur.* ait de fecundo intervallo: *Secundum non plane quidem fcitur, fed tamen ad mille circiter & DC. annos effe creditur. à priore fcilicet cataclyfmo, quem Ogygium dicunt, &c.* Sicut ergo prima Olympias pertinet ad decimam fextam centuriam annorum à diluvio Noetico, ita & ad decimam fextam ab Ogygio, quod proinde idem cum illo chronologicè eft.

19. Redeamus jam ad novem menfes diluvii ante primam montium apparitionem elapfos ex hiftoria tam facra quam Barbarica. Novem illi menfes ad eam mundi ætatem pertinent, in qua homines vitam producebant ultra nongentos. quia Noe, qui fexcentefimum annum tunc agebat, *vixit poft diluvium trecentis quinquaginta annis. Et impleti funt omnes dies ejus nongentorum quinquaginta annorum.* Gen. IX. 28. Gentiles qui fibi talem ac tantam hominum Longævitatem perfuadere non poterant, fumentes menfem pro anno, exiftimarunt his humanæ vitæ numeris menfes defignari. Servius in tertium Æneidos, fect. 27. *Antiqui*, inquit, *tempora fideribus computabant, & dixerunt primo lunarem annum triginta dierum. Unde invenitur in aliquibus vita nongentorum annorum, fcilicet lunarium.* Apud Plinium lib. 7. Naturalis Hiftoriæ, cap. 48. *quidam Lunæ fenio, ut Ægyptii*, annum unum determinabant. De his Ægyptiis narrat Diodorus Siculus lib. 1. Biblioth. pag. 15. eos affirmare, *quod olim, Solis motu nondum cognito, annus ad lunæ circuitum de-*

fcriptus

scriptus fuerit. Et ob id cùm anni sint tricenorum dierum non potuisse omnino non fieri, ut aliqui CIↃ. *annos viverent: quandoquidem nunc etiam, cùm anni duodenis mensibus constent, non paucis ultra centum vita protrahatur.* Hanc gentilium, maximè Ægyptiorum, opinionem, quam solidissimè confutat S. P. Augustinus lib. 15. de Civit. Dei, cap. 14. appellare nunc juvat propter eosdem Ægyptios, qui suis in hieroglyphicis Vulcanum ignis patrem in specu concava inundantis Oceani *εἰνάετες per novem annos* servatum fabulabantur. Ægyptiorum auditor Homerus fabulam canit Iliad. 6. vers. 400. Sinæ quoque notatum habent in suis antiquitatibus diluvium novennale, quod, præclaro exoticæ chronologiæ exemplo, reperitur desiisse hoc planè anno, qui finem fecit diluvii Noetici. Philippus Coupletus S. J. cujus diligentiæ debemus tabulam chronologicam monarchiæ Sinicæ, juxta cyclos Sinenses annorum LX. concinnatam, notat in cyclo septimo contigisse *ingens diluvium novennale* ab *anno cycli* 40. ita ut finis ejus congruat labenti anno quadragesimo octavo ejusdem cycli. Cyclus septimus deducitur ab anno ante Christi epocham 2337. unde annus ejus quadragesimus octavus conjungendus est cum bis millesimo ducentesimo & nonagesimo ante eandem epocham, adeóque cum anno quo terminatos videbimus novem menses diluvii Noetici ante primam apparitionem montium elapsos, & diluvii novennalis nomine descriptos ab Ægyptiis.

20. Aquis à terra recedentibus post primam montium apparitionem, radiisque Solis eam simul exsiccantibus, ultima, quam Noe expectavit, arefactio contigit quinquagesimò septimo abhinc die, seu secundi mensis die vigesimo septimo: quia *mense secundo, septimo & vigesimo die mensis, arefacta est terra.* Gen. VIII. 14. Quinquaginta septem illos dies sic debemus computare, ut primos quadraginta numeremus usque ad emissionem corvi. Quia, *cùm transissent quadraginta dies, aperiens Noe fenestram arcæ, quam fecerat, dimisit corvum.* Ibid. vers. 6. Quot dies à tempore quo Noe fecit hoc sedatæ tempestatis primum periculum, effluxerint usque ad primam Columbæ emissionem, non exprimit scriptura. Vetustissima Chaldæorum monumenta secutus Abydenus apud Eusebium lib. 9. præparationis Evangelicæ, cap. 12. & apud Cyrillum Alexandrinum lib. 1. contra Julianum, pag. 9. ponit tres dies à sedata tempestate aquarum ad emissas aves, quæ, excipiente eas pelago, mox reversæ sunt, hoc est, ad emissionem, non corvi, sed columbæ, quæ sola rediit: ait enim: *τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ ἐπείτε ὗων ἐκόπασε, μεθίει τῶν ὀρνίθων πεῖραν ποιεύμενος, εἴ κου γῆν ἴδοιεν τοῦ ὕδατος ἐκδῦσαν. αἱ δὲ ἐκδεχομένου σφέας πελάγεος ἀχανέος, ἀπορέουσαι ὅκη καθορμίσωνται, παρὰ τὸν Σίσουθρον ὀπίσω κομίζονται. Tertio autem die postquam pluens* (Deus pluvius) *sedatus est,* [Xisuthrus, sive Noe] *misit aves, periculum facturus, sicubi terram videret aqua immunem: quæ, excipiente eas pelago incerto, nescientes quò appellerent, ad Xisuthrum revertuntur.* Certè quidem haud redeunte corvo, Noe *emisit quoque columbam post eum, ut videret si jam cessassent aquæ super faciem terræ. Quæ cùm non invenisset ubi requiesceret pes ejus, reversa est ad eum in arcam.* Gen. VIII. 8.

21. Jam ergo habemus quadraginta tres dies usque ad primam emissionem columbę. *Expectatis autem ultrà septem diebus aliis,* inquit Scriptura, *rursum dimisit columbam ex arca:* quâ redeunte cum ramo olivę virentibus foliis in ore suo, *intellexit Noe quod cessassent aquæ super terram.* Ita fiunt quinquaginta dies ab apparitione montium ad cessationem aquarum super terram. Ulteriori tamen arefactioni terrę locum daturus Noe, *expectavit nihilominùs septem alios dies: & emisit columbam, quæ non est reversa ultra ad eum.* De secunda & tertia avium emissione etiam loquitur laudatus Abydenus, nec nisi triplicis meminit emissionis. quod etiam argumento est eum de tribus emissionibus columbę tantum esse locutum, ac proinde triduum illud quod inter sedatam tempestatem aquarum & primam avium emissionem

ponit,

ponit, terminatum esse in prima emissione columbę. Fiunt ergo ab inchoata post primam apparitionem montium arefactione terrę ad completam in ultima emissione columbę quinquaginta septem dies, sive unus mensis cum diebus viginti septem; ut propterea dictum sit: *mense secundo, septimo & vigesimo die mensis, arefacta est terra.*

22. Ut nihil istâ expositione planius est, ita nihil apertius ad demonstrandum annum patriarchicum, in quo diluvium contigit, fuisse dierum trecentorum sexaginta sex, seu habuisse sex adjectitios dies, quos epagomenas vocant, supra menses duodecim. Annus ille patriarchicus fuit sexcentesimus Noe, & initium diluvii incidit in decimum septimum diem mensis secundi, dicente Scriptura: *Anno sexcentesimo vitæ Noe, mense secundo, septimo decimo die mensis, rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ, & cataractæ cœli apertæ sunt.* Gen. VII. 11. Numeratis inde novem mensibus diluvii usque ad primam montium apparitionem elapsis, manifestum est apparuisse cacumina montium die decima septima mensis undecimi. Adjiciamus jam quinquaginta dies terminatos in secunda emissione columbę, qua *intellexit Noe, quod cessassent aquæ super terram*, habebimus dies sexaginta septem supra decem menses completos, seu dies septem supra menses duodecim. Septimus excedentium horum dierum, cùm is fuerit, quo cessasse aquas super terram intellexit Noe, debuit esse primus dies anni ejus sexcentesimi primi: quia *sexcentesimo primo anno, primo mense, prima die mensis, imminutæ sunt aquæ super terram: & aperiens Noe tectum arcæ, aspexit, viditque quòd exiccata esset superficies terræ.* Gen. VIII. 13. patet ergo præcedentem annum sexcentesimum habuisse prçter menses duodecim adjectitios sex dies.

23. S. P. Augustinus lib. 15. de civit. cap. 14. sumens argumentum à *sexcentesimo anno vitæ Noe*, ait: *Prorsus tantus etiam tunc dies fuit, quantus & nunc est, quem viginti & quatuor horæ diurno curriculo nocturnoque determinant: tantus mensis, quantus & nunc est, quem luna cœpta & finita concludit: tantus annus, quantus & nunc est, quem duodecim menses lunares, additis propter cursum solarem quinque diebus & quadrante, consummant.* Menses lunares tricenis diebus definit Augustinus: *Annus etiam unus*, inquit ille lib. 4. de Trinit. cap. 4. *si duodecim menses integri considerentur, quos triceni dies complent, (talem quippe mensem veteres observaverunt, quem circuitus lunaris ostendit;) senario numero pollet. . . . . Et fiunt sexies sexageni, trecenti & sexaginta dies, qui sunt integri duodecim menses. . . . Restant autem quinque dies & quadrans diei, ut sol impleat cursum suum, annumque concludat: quatuor enim quadrantes faciunt unum diem, quem necesse est intercalari excurso quadriennio, quod bissextum vocant, ne temporum ordo turbetur.* Hanc anni formam à vetustissimis mortalium usurpatam fuisse, argumento sunt Thebæi Ægyptii apud Diodorum Siculum, lib. 1. Biblioth. pag. marginali 32. Ibi enim, ducta à communibus Gentium omnium Patriarchis prima antiquitate sua, instar & Judæorum qui Judaicas, & Chaldęorum qui Chaldaicas antiquitates inde quoque repetebant; dum *vetustissimos omnium mortalium se esse prædicant; apud quos omnium primos Philosophia, & exactior astrologia sit inventa: . . . dies non ad Lunæ, sed Solis motum exigentes, tricenos mensibus dies tribuunt; & post duodecimum quemque mensem quinque dies cum quadrante intercalant; eoque pacto circulum annum absolvunt.*

24. Quàm rectè sexcentesimus annus Noe intercalarem diem admiserit, patet ex chronologia sacra, quæ secundum Hebraicam veritatem numerat hunc annum ab orbe condito millesimum sexcentesimum quinquagesimum sextum. Cùm enim mille sexcenti quinquaginta sex anni compleant quadringenta & quatuordecim quadriennia; exacto verò quadriennio, dies unus intercalari debeat: evidens est intercalarem unum diem deberi anno sexcentesimo Noe.

25. Ex his facilè illustratur tota ephemeris diluvii. Ducto ejus initio à decimoseptimo die mensis secundi Patriarchici & primitivi, ultimus dies pluviæ reperitur vigesimus sextus mensis tertii: quia *factum est diluvium quadraginta diebus super terram: & multiplicatæ sunt aquæ, & elevaverunt arcam in sublime à terra*, Gen. VII. 17. Numeratis enim diebus quadraginta supra sexdecim completos mensis secundi, fit summa dierum quinquaginta sex, quorum triginta priores conficiunt mensem secundum, reliqui viginti sex ad mensem tertium pertinent. Itaque vigesimo sexto mensis tertii primitivi, diluvii quadragesimo, contigit summa aquarum super terram elatio: adeo ut dies ille quadragesimus fuerit primus dierum centum quinquaginta, quibus obtinuerunt aquæ terram in hac summa elatione. Nam *obtinuerunt aquæ terram centum quinquaginta diebus*. Gen. VII. 24. Sive ὑψώθη τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς γῆς ἡμέρας ἑκατὸν πεντήκοντα *elata fuit aqua super terram dies centum quinquaginta*, uti vertunt LXX. Interpretes. Hi centum quinquaginta dies efficiunt quinque menses tricenarios, qui supra triginta novem dies diluvii completos enumerati, utpote ducti à die quadragesimo, relinquunt dies novem supra sex menses tricenarios diluvii. Ex quo apparet diem nonam mensis septimi à diluvio fuisse extremam summæ inundationis. Porrò aquæ *cœperunt minui post centum quinquaginta dies*. Gen. VIII. 3. Sive: מקצה חמשים ומאת יום *A fine quinquaginta & centum dierum*, ut habetur in textu Hebraico. Cœperunt ergo minui centesimo, & quinquagesimo summæ inundationis die, proindeque nono mensis septimi ab inchoato diluvio numerati. Apollodorus qui in Hebræis vel Phœnicio-Hebræis vocibus, בהר נשוא *B-ar-nasu*, hoc est, *In monte elevato*, Parnassum montem fabulatus est lib. 1. Biblioth. ait de suo Deucalione, Noemo nostro: Δευκαλίων δὲ ἐν τῇ λάρνακι, διὰ τῆς θαλάσσης φερόμενος, ἐφ' ἡμέρας ἐννέα, καὶ νύκτας ἴσας, τῷ Παρνασῷ προσίσχει. *Deucalion autem in arca vectus per mare dies novem, totidemque noctes, Parnassum appellit*. Juxtà Servium in Eclogam 6. Virgilii, Deucalion, ejusque uxor, *in monte Atho liberati sunt*. Quia enim mons in quo hæsit arca Noe, vocatur Hebraicè *Ararath*, vox autem Hebraica הרר *Arar* significat montem, æquè ac vocula הר *Ar*, pronum fuit ex *Arar-ath* facere montem Ath, sicut & Parnassum ex *Barnasu*, hoc est, *In monte elevato*, ut jam notavi. Habemus igitur ex Apollodoro novem dies refluentium aquarum diluvii, per quas Deucalion vectus in arca hæsit tandem in monte elevato, & liberatus est non in monte Atho, sed in Ararath.

26. Nonus refluentium aquarum dies fuit decimus septimus septimi mensis diluvii: cùm aquæ cœperint minui die nona ejusdem mensis. Nihil planius juxta textum Hebraicum, juxta quem, Gen. VIII. 4. *requievit arca in mense septimo, in septima decima die mensis super montes Ararath*. Hanc lectionem retinent textus Hebræo-Samaritanus, paraphrases Chaldaicæ, versiones Arabica, Persica & Syra. Dum tamen in Græcis & Latinis codicibus pro decima septima die legitur vigesima septima. Augustinus Steuchus Eugubinus, Sedis Apostolicæ Bibliothecarius, nos docet quid agendum sit in hac codicum varietate: *Tam*, inquit, *in nostris, quàm Græcorum codicibus error. Subducendi enim sunt ex hoc numero decem, ut decem ac septem relinquantur, sicut habet veritas Hebraica. Neque quisquam non intelligit id mendum à librariis, non interpretibus irrepsisse*. Idem docuerunt Lippomanus, & Cajetanus cum quo concludo: *Decimo septimo igitur die mensis septimi ab inchoatione diluvii, arcæ fundum positum est super montes Ararat*. Interea cùm dies ille, quo imber desiit, & aqua pervenit ad summam altitudinem, fuerit vigesimus sextus mensis tertii patriarchici; extremus summæ altitudinis aquarum dies, idemque primus imminutionis, abhinc centesimus & quinquagesimus, debuit esse vigesimus quintus mensis octavi: atque ita dies nonus imminutionis aquarum fuit tertius mensis

mensis noni. Secundùm hanc numerandi rationem, omni ex parte absolutam, patet effluxisse dies centum octoginta septem inter decimum septimum mensis secundi, & vigesimum quintum mensis octavi, qui sunt duo termini, unus inchoati diluvii & incrementi aquarum, alter inchoati earum decrementi. Josephus lib. I. Antiquit. Judaic. cap. 4. hos diluvii dies porrigit usque ad diem septimum septimi mensis, sive, ut is loquitur, ὡς μηνὶ ἑβδόμῳ, ἱσταμένου δὲ τῷ ἑβδόμῳ. *usque ad mensem septimum: ineuntis autem erat septima.* Revera centum octoginta septem dies constituunt sex menses tricenarios cum diebus septem ineuntis septimi. Reliquos dies ex quo cacumina montium apparuerunt jam explanavimus.

§. III.

De die quo cœpit diluvium ex Chaldaicis & Ægyptiacis antiquitatibus, & de æra mundi conditi inde illustrata.

27. PRiusquàm Chaldæorum Ægyptiorumque monumenta excutiamus, nobis certum esse debet civilem annum Ægyptiorum solos habuisse trecentos sexaginta quinque dies sine ullis horis appendicibus, quæ singulis quadrienniis coalescunt in unum diem, bissextilem vocatum in Calendario Juliano. Notissima est & Astronomis & Chronologis hæc anni Ægyptiorum forma vaga, juxta quam initium illius comparatum cum Stylo Juliano singulis quadrienniis retrocedit uno die; & post trecenta sexaginta quinque quadriennia bissextilia quæ complent annos Julianos mille quadringentos sexaginta, annos autem Ægyptiacos mille quadringentos sexaginta & unum, caput anni Ægyptiaci ad eundem anni Juliani diem revertitur. Qui rem digito monstratam volunt, consulant §. 4. hujus dissertationis Calendarium nostrum Ægyptio-Romanum, in quo citius cito reperient initium cujusvis anni Ægyptiaci, quodque ad rem nostram nunc facit, inde intelligent Ægyptiacum anni caput certissimè incidisse in diem decimum nonum mensis Martii proleptici anno ante epocham Christi vulgarem bis millesimo ducentesimo nonagesimo primo, ad quem proinde & sequentem annum pertinet, quod sequitur



DIAGRAMMA ANNI ÆGYPTIORUM

Menses Ægyptiorum.		ineuntes in Calendario Juliano.		Anno ante Christi epocham vulgarem.
1. Thoth dierum	30	Martii die	19	2291
2. Paophi	30	Aprilis	18	
3. Athyr	30	Maii	18	
4. Choiac	30	Junii	17	
5. Tybi	30	Julii	17	
6. Mechir	30	Augusti	16	
7. Phamenoth	30	Septembris	15	
8. Pharmuthi	30	Octobris.	15	
9. Pachon	30	Novembris	14	
10. Payni	30	Decembris	14	
11. Epiphi	30	Januarii	13	2290
12. Mesori	30	Februarii	12	
Epagomenæ	5	Martii	14	
1. Thoth	30	Martii	19	
2. Paophi	30	Aprilis	18	

Præter duodecim menses & epagomenas unius anni Ægyptiorum, priores duos menses alterius anni exhibeo in hoc diagrammate; quòd hi duo menses pertineant ad plenam diluvii ephemeriam.

28. Cùm lunares epilogismi tam in Ægyptiacis quàm Chaldaicis de diluvio antiquitatibus obtineant suum locum, necessarium est ad pleniorem earum intelligentiam



Dia-

Diagramma Noviluniorum ac Pleniluniorum mediorum calculo ad meridianum Alexandrinum directo, & deducto à meridie.

Lunarium mensium nomina		Novilunia media in mensibus			Plenilunia media in mensibus			Anno ante C. N.
Chaldaica	Macedon.	Roman. D.	Ægypt. D.	H.M.	Roman. D.	Ægypt. D	H.M.	
Jiar	Artemisius	Apr. 20	Paophi 3	13.16	Maii 5	Paophi 18	7. 38	2291
Sivuan	Desius	Maii 20	Athyr 3	2. 0	Junii 3	Athyr 17	20.22	
Thamuz	Panemus	Junii 18	Choiac 2	14.44	Julii 3	Choiac 17	9 6	
Ab	Lous	Julii 18	Tybi 2	3. 28	Aug. 1	Tybi 16	21.50	
Elul	Gorpiæus	Aug. 16	Mechir 1	16.12	Aug. 31	Mechir 16	10.34	
Tisri	Hyperber.	Sept. 15	Phamen. 1	4. 56	Sept. 29	Pham. 15	23.18	
Marchesu.	Dius	Oct. 14	Pham. 30	17.40	Oct. 29	Pharm. 15	12. 2	
Casleu	Apellæus	Nov. 13	Pharm. 30	6. 24	Nov. 28	Pachon 15	0. 46	
Thebeth	Audynæus	Dec. 12	Pachon 29	19. 8	Dec. 27	Payni 14	13.30	
Sebath	Peritius	Jan. 11	Payni 29	7. 53	Jan. 26	Epiphi 14	2. 15	2290
Adar	Dystrus	Febr. 9	Epiphi 28	20.37	Febr. 24	Mesori 13	14.59	
Nisan	Xanthicus	Mart. 11	Mesori 28	9. 21	Mar. 26	Thoth 8	3. 43	
Jiar	Artemisius	April. 9	Thoth. 22	22. 5	Apr. 24	Paophi 7	16.27	
Sivuan	Desius	Maii 9	Paophi 22	10.49	Maii 24	Athyr 7	5. 11	

Ex periodo Romana cujus annus 1110. congruit anno ante Christum natum 2291. desumpsi hanc noviluniorum & pleniluniorum rationem, addendo horam unam & minuta novem pro differentia quæ est inter meridianum Alexandrinum & Romanum juxta accuratissimas regiæ academiæ observationes. Qui calculum directum voluerint ad Babylonicum meridianum, superaddant minuta 50. Sic anno ante Christi epocham 2291. reperient, exempli gratiâ, novilunium Sivvan seu Desii commissum esse in meridiano Babylonico, die 20. mensis Maii proleptici, horis 2. minutis 50. à meridie. Ideo autem dies à meridie more astronomorum putavi, quia magnus annus Ægyptiorum lunisolaris de quo ago in alia dissertatione, incipiebat *circa meridiem*: in quo astronomicum diei exordium etiam ponitur à Ptolemæo, Ægyptiorum & Chaldæorum astronomorum sequace.

29. His necessariò prælibatis, inquiramus primùm in Chaldaica de diluvio monumenta. Certum est Chaldæos, quorum diligentiam in supputandis lunæ motibus demonstrant omnium antiquissimæ lunarium deliquiorum observationes, accuratissimam habuisse notitiam diluvii, nominatim Berosum Sacerdotem Beli & Syderalis scientiæ peritum, qui *antiquissimas secutus historias, de facto diluvio, & hominum in eo corruptione*, καθάπερ Μωϋσῆς οὕτως ἱστόρηκεν *sicuti Moses ita conscripsit*. Horum testis est Josephus lib. 1. contra Apionem, pag. 1044. ubi etiam

tradit eumdem Chaldaicarum rerum scriptorem locutum esse de posteris Noe, eorúmque notasse τοὺς χρόνους *tempora*, à diluvio usque ad Nabulassarum, patrem illius Nabuchodonosori, qui Judæos captivos deportavit in Babyloniam. Alexander Polyhistor, apud Georgium Syncellum pag. 30. & apud Eusebium in chronico Græco Scaligerano, pag. 8. narrat ἐκ τῆς δευτέρας τῶν Βηρωσσοῦ Χαλδαϊκῶν *ex secundo Chaldaicorum Berosi*, sub Sisuthro, quo Noemum nomine exprimit, μέγαν κατακλυσμὸν γενέσθαι *ingens fuisse diluvium*. Tum Deum optimum maximum qui diem diluvii prædixit Noemo, ore profano Saturnum vocans, ait τὸν Κρόνον αὐτῷ κατὰ τοὺς ὕπνους ἐπιστάντα φάναι, μηνὸς Δαισίου πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ κατακλυσμοῦ φθαρήσεσθαι. *Saturnum ipsi per somnum præsentem dicere, homines diluvio perituros mensis Dæsii quinta-decima.* Vetus scriptor Abydenus idipsum prodit, nedum apud Georgium Syncellum, pag. 38. Verum etiam apud Eusebium lib. 9. Præparationis Evangelicæ, cap. 12. & apud Cyrillum Alexandrinum, lib. 1. contra Julianum. Ait enim de Sisithro, seu Xisuthro, uti legit S. Cyrillus. τῷ δὲ Κρόνος μὲν προσημαίνει ἔσεσθαι πλῆθος ὄμβρων, Δεσίου πέμπτῃ ἐπὶ δέκα. *Huic autem Saturnus prædixit fore inundationem imbrium, Desii quinta-decima.* Ex hoc Abydeni & alio Alexandri Polyhistoris fragmento præstantissimo concludit Sanctus Cyrillus: Ξίσουθρον μὲν οὖν ὀνομάζουσι τὸν Νῶε τάχα που κατὰ φωνὴν Ἀσσυρίων, κἂν τούτῳ δὲ πάλιν ἡμαρτήκασι τῆς ἀληθοῦς τὸν Κρόνον αὐτῷ χρῆσαι λέγοντες, ἀντὶ τοῦ ἐπὶ πάντων Θεοῦ. *Xisulthrum igitur appellant Noe, fortè voce Assyriorum: quamquam in hoc iterum à vero aberrarunt, Saturnum ipsi oraculum reddidisse dicentes, pro summo omnium Deo.* Et quidem si linguam Hebræam Assyriæ & Chaldææ matrem consulamus, nomen Ξίσουθρος, Eusebio Σίσιθρος *Sisithros*, præclarè congruit Noemo: quia צי סתרו *tsi-sithro*, seu *Xi-sithro*, hoc est, *Navis latibulum ejus*, nempè arca, in qua delituit diluvii tempore. Quòd autem Saturnum posuerint loco summi omnium Dei, Hebraicè dicti אל *El*; id factum est, quia Φοίνικες καὶ Σύροι τὸν Κρόνον Ἢλ . . . ἐπονομάζουσιν. *Phœnices & Syri Saturnum El nominant.* teste Damascio apud Photium cod. CCXLII. pag. 1050. Habemus igitur ex Chaldaicis antiquitatibus, fidem eis facientibus Beroso, Abydeno, Alexandro Polyhistore, Eusebio, Cyrillo Alexandrino, Georgio Syncello, diluvium contigisse die decima-quinta mensis Desii. Cùm novilunium hujus mensis commissum fuerit anno ante Christi epocham vulgarem 2291. die 20. mensis Maii proleptici, & die 3. mensis Athyr Ægyptiorum, ut patet ex superiori Noviluniorum ac pleniluniorum mediorum diagrammate, manifestum est diem decimam-quintam mensis Desii copulandam esse hoc eodem anno cum die 3. mensis Junii proleptici, & 17. mensis Athyr.

30. Videamus in præsenti, quid in ejus rei argumentum nobis præscribant antiquitates Ægyptiacæ. Multis obtutu primo difficultatibus obstruuntur. Sed quæ prorsus evanescent, si observaverimus in primis ὑέτιον Τυφῶνα *pluviosum Typhona* decantatum à Nonno Ægyptio lib. 1. Dionysiacorum, vers. 382. esse Chaldaicum טופנא *Tuphana*, & Arabicum طوفان *Tuphan*, hoc est, *Diluvium*, immensâ cujus vastitate descriptâ ab Ovidio lib. 1. Metamorph. fab. 5.

Jamque mare, & tellus nullum discrimen habebant,
Omnia pontus erat.

Nam Ægyptii apud Plutarchum in libro de Iside & Osiride, pag. 363. Τυφῶνα τὴν θάλασσαν . . . καὶ τὸν ἅλα, Τυφῶνος ἀφρὸν καλοῦσιν. *Typhona mare . . ., salemque, Typhonis spumam nominant.* Nonnus quoque libro Dionysiacorum jam laudato, vers. 267. meminit ἱσταμένου Τυφῶνος ἐν ἰχθυόεντι πόντῳ *Typhonis stantis in piscoso pelago*, cujus venter portentosissimè intumescens ὕδωρ μίγνυτο θλιβομένη

ἀλλόμενος νεφέλαις. *aeri miſcebatur, preſſus nubibus*. Id quod non Gigantis alicujus, qualem fabulantur Typhona, ſed diluvii altitudinem immenſam exprimit. Antiquitates Ægyptiacæ nobis deſcriptæ à Diodoro, lib. 1. Biblioth. pag. marginali 11. meminerunt διαφθαρέντων σχεδὸν ἁπάντων *abſumptorum propè omnium* in diluvio quod contigit ſub Oſiride. Ὄσιρις Διόνυσος, ὅστις ἐστὶ Νῶε. *Oſiris Dionyſus, qui eſt Noe*, celebratur in Hiſtoriis Joannis Tzetzæ, Chiliad. 5. verſ. 208. Et quidem præeunte Sophide vetuſto chronographo, juxta quem *Typhon* inter alios, ἐν χρόνοις τῶ Ὀσίριδος τῶ Διονύσου, Νῶε. *in temporibus erat Oſiridis Dionyſi Noe*. Plutarchus in libro de Iſide & Oſiride, ſuperiùs laudato, refert ex antiquitatibus Ægyptiorum diem quâ Oſiris, Typhone cogente, arcam ingreſſus eſt, nempe decimam-ſeptimam menſis Athyr, quâ proinde contigit ingreſſus Noemi in arcam, cogente diluvio factus. Audiamus fabulam Ægyptiacam deſcriptam à Plutarcho pag. 356. his verbis: *Metitum furtim Typhonem corpus Oſiridis, ad magnitudinem ejus arcam apparaſſe elegantem, exacteque ornatam, eamque in convivium intuliſſe, quam ubi convivæ cum voluptate & admiratione ſpectaſſent, per jocum promiſiſſe Typhonem ſe dono arcam huic daturum, qui incluſus quantitatem ejus exæquaret. Cùm omnes periculum feciſſent, neque cuiquam quadraret, Oſirim in eam ingreſſum decubuiſſe. Ibi eos qui intererant, accurriſſe, & operculum arcæ injeciſſe, & quâ clavis externè, quâ liquido plumbo immiſſo cùm obfirmaſſent, ad Nilum detuliſſe, ac in mare demiſiſſe per Taniticum oſtium: quod eam ob rem hodie nominatu abominabile eſt Ægyptiis*. ταῦτα δὲ πραχθῆναι λέγουσιν ἑβδόμῃ ἐπὶ δέκα μηνὸς Ἀθύρ. *Hæc autem acta eſſe dicunt decima-ſeptima menſis Athyr*. Plutarchus qui pag. 358. rectè notat *iſta non omninò germana eſſe fabularum & inanium figmentorum, qualia comminiſcuntur Poetæ & fabularum ſcriptores aranearum inſtar ex ſeipſis gignentes initia nullo fundamento innixa, eaque pertexentes: ſed habere diſputationes quaſdam in ſe, & certorum narrationes eventorum*. refert pag. 354. ὡς ὁ Τυφὼν διώκων ὗν πρὸς τὴν πανσέληνον, εὗρε τὴν ξυλίνην σορὸν, ἐν ᾗ τὸ σῶμα τῶ Ὀσίριδος ἔκειτο. *quòd Typhon Suem perſequens in plenilunio, invenit ligneam arcam in qua corpus Oſiridis jacebat*. Revera anno ante Chriſtum natum bis milleſimo ducenteſimo nonageſimo primo, die ſecundum Ægyptios decima-ſeptima menſis Athyr, & ſecundùm Chaldæos decima-quintâ menſis Deſii, in tertiam incidente diem menſis Junii proleptici, commiſſum eſt plenilunium, ingreſſo Noemo in arcam ligneam, & diluvio infeſtante reperta extra eam animalia. Conſonantius nihil, & accuratius deſiderari poterat.

§. 31. Secundùm hoc Syſtema Oſiris Ægyptiorum, Noemus noſter, ingreſſus eſt novam lunam initio menſis Phamenoth: quia novilunium neceſſario calculo reperitur contigiſſe die prima hujus menſis, ſeu decima-quintâ Septembris proleptici; ut palam ante oculos ponit ſuperius Noviluniorum, ac Pleniluniorum mediorum diagramma. Id non latuit aſtronomiam Ægyptiorum. Nam apud laudatum Plutarchum, pag. 368. τῇ νουμηνίᾳ τῶ Φαμενὼθ ἑορτὴν ἄγουσιν, ἐμβάσιν Ὀσίριδος εἰς τὴν σελήνην ὀνομάζοντες. *Initio menſis Phamenoth feſtum agunt, ingreſſum Oſiridis in lunam vocantes*. Præterea τῇ τριακάδι τῶ Ἐπιφὶ μηνὸς, ἑορτάζουσιν Ὀφθαλμῶν Ὥρου γενέθλια . . . ὡς οὐ μόνον τὴν σελήνην, ἀλλὰ καὶ τὸν ἥλιον ὄμμα τῶ Ὥρου καὶ φῶς ἡγούμενοι. τῇ δὲ ὀγδόῃ φθίνοντος τῶ Φαωφὶ βακτηρίας ἡλίου γενέσθαι. *Trigeſima die menſis Epiphi feſtum celebrant natalicium oculorum Ori . . . non lunam modò, ſed & ſolem, oculum lumenque Ori cenſentes. Die autem vigeſima-ſecunda menſis Paophi baculos ſolis natos eſſe ferunt*, tradente iterum Plutarcho, pag. 372. Hæc aſtronomiæ Ægyptiorum vetus obſervatio inſignis eſt in Oſiriaca de diluvio hiſtoria, juxta quam Iſis τὸν υἱὸν Ὧρον, ὑπὸ τῶν Τιτάνων ἐπιβουλευθέντα καὶ νεκρὸν εὑρεθέντα καθ' ὕδατος, *filium Orum à Titanibus inſidioſe oppreſſum, mortuumque inventum in aqua*, reduxit in vitam, &

 immor-

immortalem effecit. ut testis est Diodorus lib. 1. Biblioth. pag. marg. 15. Per Deam Isidem lunam intelligunt Ægyptii tum apud Diodorum, tum apud Plutarchum. Idque manifestum reddit notissimum Isidis nomen Jo, quod Copticè, sive Ægyptiacè lunam significat. Orus Isidis filius est lux lunæ; quia lux Hebraico nomine Ægyptiis non ignoto dicitur אור *Or*. Itaque Isis quæ filium Orum, mortuum inventum in aqua, vitæ restituit, significat lunam, quâ currente, lux erepta terris propter aquas diluvii, cœpit eis reddi, nempe in prima cacuminum montium apparitione. Prima hujus lunæ illuminatio, seu prima phasis, quæ conspicuâ duorum luminarium disjunctione pertinet ad alteram à conjunctione diem, contigit anno ante Christi epocham 2290. die trigesimâ mensis Epiphi, oculorum Ori natalicia secundùm Osiriacam de diluvio historiam. Hoc enim anno ex superiori noviluniorum diagrammate, conjunctio luminarium, seu novilunium contigit Epiphi mensis die 28. horis 20. 37. à meridie, sive die 29. horis 8. 37. à media nocte: ita ut prima phasis rectissimè conjiciatur in Epiphi diem trigesimam. Quod spectat ad hieroglyphicam Ægyptiorum expressionem secundùm quam baculi Solis nati sunt die vigesima-secunda mensis Paophi, observandum est cursum luni-solarem, exordio facto à primo novilunio reparati post diluvium orbis, incœpisse die vigesima-secunda mensis Paophi, qua commissum est novilunium, horis 10. minutis 49. à meridie, anno ante Christum natum 2290. Ideo verò initium cursûs luni-solaris hieroglyphica baculorum solis nativitate innuebant, quia Solem conficientem suum iter velut peregrinum contemplati, *& eum innuentes, qui longo tempore peregrinatus tandem in solum natale remeet, Phœnicem avem pingunt* apud Horapollinem, lib. 1. Hierogl. 35. *Cum hujus alitis vita magni conversionem anni fieri* ajunt, prodente Manilio apud Plinium, lib. 10. Natural. Histor. cap. 2. Id quod alii passim Scriptores confirmant.

32. Tot characterismi ostendunt manifestè annum Patriarchicum, & primitivum cœpisse anno ante Christum natum 2291. die decima-octava mensis Aprilis proleptici; cùm initium diluvii, quod pertinet ad diem decimam-septimam mensis secundi, inciderit in diem tertiam mensis Junii, concurrentibus decima-quinta mensis Desii seu Sivuan Chaldæorum, decima-septima mensis Athyr Ægyptiorum, & cœlesti plenilunio notato ab Ægyptiis. Annus ille secundum Hebraicam veritatem erat à creatione mundi millesimus sexcentesimus quinquagesimus sextus: ita ut conditi orbis epocha incidat in annum ante Christum natum ter millesimum nongentesimum quadragesimum sextum, quo luminarium conjunctio, seu novilunium contigit ex tabulis astronomicis & periodo Romana, die decima-octava mensis Aprilis proleptici, Romæ quidem horis 6. minutis 43. à meridie, Alexandriæ verò horis 7. minutis 52. item à meridie. Cyclus Solis 12. congruens huic anno cum litera Dominicali G, argumento est incidisse hanc luminarium conjunctionem in feriam quartam, seu quartum diem hebdomadæ, quo *fecit Deus duo luminaria magna*, solem scilicet & lunam. Gen. 1. 16. Cùm enim luminaria ista *sint in signa & tempora, & dies, & annos*. Ibid. v. 14. anni primitivi & patriarchici duxerunt à feria quarta suum exordium. Methodus Periodi Norisianæ, cujus annus 1851. congruit anno ante Christum natum 3946. utrumque ponit in conspectu. Hic enim annus est è regione cycli solis 12. in XXIII. Ogdoecontatessaraeteride, habetque numerum tetraetericum 394. cui debetur epacta Sarracenica 10. quæ copulata cum vigesima die mensis Martii argumento est diem decimam-octavam mensis Aprilis fuisse trigesimam mensis lunaris proleptici, quâ luna conjungitur cum sole.

33. Addit Sacra Scriptura, Gen. cap. 2. *Igitur perfecti sunt cæli, & terra, & omnis ornatus eorum. Complevitque Deus die septimo opus suum quod fecerat: & requievit*

quievit die septimo ab universo opere quod patrarat. Hoc operis Dei complementum, hæc perfectio, necessario calculo pertinet ad Sabbatum, quod anno ante Christum natum 3946. incidit in Aprilis proleptici diem vigesimam-primam. Ea die reperitur ex anni Solaris Gregoriana quantitate, optimorum Astronomorum probata calculo, contigisse Æquinoctium vernum; quod, cùm diem & noctem ostendat in suo complemento, aptissimè congruit Sabbato, quo *complevit Deus opus suum, quod fecerat*. Philo Judæus, juxta quem lib. De Septenario & festis, pag. 1191. *quotannis Deus in memoriam revocans mundi originem*, ἀνάγων τὸ ἔαρ *ostendit ver*; cùm agit de septima die, nominat eam τῦ κόσμου γενέσιον *mundi natalem*, lib. de mundi opificio, pag. 20. Itaque verna mundi origo plenè perfectéque pertinens ad septimam diem, pleniùs perfectiúsque nequit ostendi quàm per æquinoctium vernum commissum anno creationis ipsa septima die, seu Sabbato.

34. Ut omnes id intelligant, etiam insueti astronomiæ, observandum est Gregorianam Solaris anni quantitatem detrahere de Juliana quam antiquavit, integrum triduum quadringentis quibusque annis, *ne æquinoctium recedat*, quemadmodum declarat ipsemet Pontifex Gregorius XIII. in Bulla de Kalendario. Hoc quadringentorum annorum intervallum, quod dicta tridui prætermissione reducit æquinoctia ad eundem feriarum ordinem, quater & decies reperitur à creatione mundi usque ad annum Christi millesimum sexcentesimum quinquagesimum quintum, mundi conditi quinquies millesimum sexcentesimum primum, quo æquinoctium vernum commissum est Martii Juliani die decima in Sabbatum incidente, horis 4. minutis 2. post meridiem, Bononiæ; ut conficitur ex observationibus subsequenti anno factis in magno gnomone templi S. Petronii per clarissimum virum Joannem Dominicum Cassinum. Anni quater & decies quadringenti, seu quinquies mille & sexcenti, detractos de forma Juliana dies quadraginta duos postulant, quot numerantur à die decima mensis Martii ad diem vigesimam primam mensis Aprilis. Patet ergo æquinoctium vernum quod anno à creatione mundi quinquies millesimo sexcentesimo primo descenderat in diem decimam Martii Juliani, contigisse anno creationis die vigesima prima mensis Aprilis secundum formam Julianam computati.

35. Secundùm hanc conditi orbis epocham tres in natalitia mundi septimana dies specialiter referuntur ad Solem, prima in qua facta est lux: quarta in qua contigit prima luminarium conjunctio: septima in qua commissum est primum æquinoctium vernum. Lux, ut jam notavi, Hebraicè dicitur אור *Or*. Ideóque prima nascentis mundi die dixit Deus, Gen. I. 3. יהי אור ויהי אור *Fiat Or*, sive fiat lux, *& factus est Or*, sive facta est lux. Plutarchus in libello de Iside & Osiride, pag. 375. refert è libris Ægyptiorum qui Mercurii libri dicuntur, *facultatem quæ præest conversioni solis, Orum, Græcis Apollinem, vocari*. Et Macrobius lib. I. Saturnal. cap. 21. loquens de Ægyptiis ait; *Apud eosdem Apollo, qui est Sol, Horus vocatur*. Vetus Ægyptiorum theologia in descriptione ortus Apollinis reducit in memoriam septimanæ mundi natalitiæ, maximè verò sanctificationis diei septimi, ut observat S. Clemens Alexandrinus lib. 5. Strom. pag. 600. ex his versibus Hesiodi, carmine de Diebus:

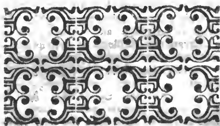
πρῶτον ἔνη, τετράς τε, καὶ ἑβδόμη, ἱερὸν ἦμαρ.
τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο Λητώ.

Primùm prima, quartaque & septima sacra dies: hac enim Apollinem auriensem genuit Latona. Eundem locum Hesiodi longè ante Clementem Alexandrinum notaverat Aristobulus, Philosophus Hebræus; uti nos docet Eusebius lib. 13. Præpar. Evang. cap. 12. Delphi apud Plutarchum in Quæstionibus Græcis sacrant Apollini septimanam Bysio mense, quem agunt ἔαρος ἀρχῇ *veris initio*. καὶ ἑβδόμην ταύτην νομίζουσι τῦ θεῦ γενέθλιον. *& septimanam istam putant Dei*, hoc est Apol-

Apollinis, *natalitiam*. Ver enim apertum est in septimana Ori vel lucis natalitia, æquinoctio verno incidente in diem septimam & primigeniæ lucis exordio in primam. Hac prima die qua dixit Deus, *Fiat Or*, sive, fiat lux, *tenebræ erant super faciem abyssi*. Gen. 1. 2. Id quoque norunt Ægyptii in suo Oro, de quo loquentes apud Plutarchum laudato libro de Iside & Osiride pag. 373. dicunt, *deum illum mancum* ὑπὸ σκότῳ γενέσθαι *in tenebris natum esse*, καὶ πρεσβύτερον ὧρον καλοῦσι *& seniorem Orum appellant*, nempe primigeniam lucem.

36. In historia Osiriaca de Typhone seu diluvio vidimus Noemum nostrum Osiridis nomine adumbrari. Erat tamen illud nomen proprium solis, sed ideo tributum est Noemo, quia solebant Ægyptii soles vocare homines magnam nominis amplitudinem & claritatem consecutos. Sic *Solem in Ægypto regnasse primum, eodem astri cœlestis nomine insignem* aiunt apud Diodorum lib. 1. pag. marg. 8. Sic & apud Ciceronem lib. 3. de natura Deorum, *Soles ipsi quàm multi à theologis proferuntur. Ægyptii qui Osirim disertè aiunt esse Solem . . . Isidem verò eandem cum luna esse pronunciant*, apud Plutarchum in libro toties laudato de Iside pag. 372. fabulantur pag. 356. *Isidem & Osiridem mutuò impulsos amore*, πρὶν ἢ γενέσθαι κατὰ γαστρὸς ὑπὸ σκότῳ συνῆναι. *antequàm prodirent utero, in tenebris se conjunxisse*. Conjunctionem solis & lunæ vocamus novilunium, *quando, tenebris cuncta operientibus, lunaris exordium luminis est*, uti loquitur S. Hieronymus in cap. 45. Ezechielis. Sic vetus theologia Ægyptiorum tenuit duo luminaria magna, solem & lunam, cœpisse conversiones suas à conjunctione: ac proinde confirmat, quod nobis aperuit calculus astronomicus ad diem decimam octavam mensis Aprilis Juliani proleptici, incidentem in feriam quartam anno ante Christum natum ter millesimo nongentesimo quadragesimo sexto, nempe novilunium hac commissum esse die. Non moror eos qui volunt *lunam plenam esse primitùs factam. Quia illud absurdum est, ut non à prima, sed à sextadecima vel quintadecima numerandi sumamus exordium*. ut ait S. P. Augustinus lib. de Gen. ad litteram imperfecto, cap. 13. ubi etiam docet nec illud movere, *quòd perfectum fieri debuerit luminare, quod factum est. Omni enim die perfecta est: sed ejus perfectio ab hominibus non videtur, nisi cùm ex contraria parte Soli opposita fuerit*.

37. In calendario historico in quo palam ante oculos pono totam diluvii ephemeriam, elucet connexio mensium anni primitivi & patriarchici cum mensibus anni Romanorum Juliani.



CA.

CALENDARIUM HISTORICUM ad annum mundi 1656. ante æram Chriſtianam 2291.

Fer.	Dies Calendarii Juliani.	Menſis I. Patriarchicus, & II. Ægyptiorum dictus Paophi.	Fer.	Dies Calendarii Juliani.	Menſis II. Patriarchicus & III. Ægyptiorum dictus Athyr.
I	18. Apr.	1	III	18	1
II	19	2	IV	19	2
III	20	3	V	20	3. Novilunium Deſii.
IV	21	4	VI	21	4
V	22	5	VII	22	5
VI	23	6	I	23	6
VII	24	7	II	24	7
I	25	8	III	25	8
II	26	9	IV	26	9
III	27	10	V	27	10. Noe monetur de di-
IV	28	11	VI	28	11 luvio futuro poſt
V	29	12	VII	29	12 ſeptem dies.
VI	30	13	I	30	13
VII	1. Mai.	14	II	31	14
I	2	15	III	1. Jun.	15
II	3	16	IV	2	16
III	4	17	V	3	17. Diluvium incipit.
IV	5	18	VI	4	18
V	6	19	VII	5	19
VI	7	20	I	6	20
VII	8	21	II	7	21
I	9	22	III	8	22
II	10	23	IV	9	23
III	11	24	V	10	24
IV	12	25	VI	11	25
V	13	26	VII	12	26
VI	14	27	I	13	27
VII	15	28	II	14	28
I	16	29	III	15	29
II	17	30	IV	16	30

CA-

CALENDARIUM HISTORICUM ad annum mundi 1656. ante æram Christianam 2291.

Fer.	Dies Calendarii Juliani.	Mensis III. Patriarchicus & IV. Ægyptiorum dictus Chojac.	
V	17	1	
VI	18	2	
VII	19	3	
I	20	4	
II	21	5	
III	22	6	
IV	23	7	
V	24	8	
VI	25	9	
VII	26	10	
I	27	11	
II	28	12	
III	29	13	
IV	30	14	
V	1. Jul.	15	
VI	2	16	
VII	3	17.	Initium secundi mensis
I	4	18	Diluvii.
II	5	19	
III	6	20	
IV	7	21	
V	8	22	
VI	9	23	
VII	10	24	
I	11	25	
II	12	26.	Finis pluviæ, & initium
III	13	27	dierum summæ ela-
IV	14	28	tionis aquarum,
V	15	29	
VI	16	30	

Fer.	Dies Calendarii Juliani.	Mensis IV. Patriarchicus & V. Ægyptiorum dictus Tybi.	
VII	17	1	
I	18	2	
II	19	3	
III	20	4	
IV	21	5	
V	22	6	
VI	23	7	
VII	24	8	
I	25	9	
II	26	10	
III	27	11	
IV	28	12	
V	29	13	
VI	30	14	
VII	31	15	
I	1. Aug.	16	
II	2	17.	Initium tertii mensis
III	3	18	diluvii.
IV	4	19	
V	5	20	
VI	6	21	
VII	7	22	
I	8	23	
II	9	24	
III	10	25	
IV	11	26	
V	12	27	
VI	13	28	
VII	14	29	
I	15	30	

CA-

CALENDARIUM HISTORICUM ad annum mundi 1656, ante æram Christianam 2291.

Fer.	Dies Calendarii Juliani.	Mensis V. Patriarchicus, & VI. Ægyptiorum dictus Mechir.
II	16	1
III	17	2
IV	18	3
V	19	4
VI	20	5
VII	21	6
I	22	7
II	23	8
III	24	9
IV	25	10
V	26	11
VI	27	12
VII	28	13
I	29	14
II	30	15
III	31	16
IV	1. Sept.	17. Initium quarti mensis diluvii.
V	2	18
VI	3	19
VII	4	20
I	5	21
II	6	22
III	7	23
IV	8	24
V	9	25
VI	10	26
VII	11	27
I	12	28
II	13	29
III	14	30

Fer.	Dies Calendarii Juliani.	Mensis VI. Patriarchicus, & VII. Ægyptiorum dictus Phamenoth.
IV	15	1
V	16	2
VI	17	3
VII	18	4
I	19	5
II	20	6
III	21	7
IV	22	8
V	23	9
VI	24	10
VII	25	11
I	26	12
II	27	13
III	28	14
IV	29	15
V	30	16
VI	1. Oct.	17. Initium quinti mensis diluvii.
VII	2	18
I	3	19
II	4	20
III	5	21
IV	6	22
V	7	23
VI	8	24
VII	9	25
I	10	26
II	11	27
III	12	28
IV	13	29
V	14	30

CALENDARIUM HISTORICUM ad annum mundi 1656. ante æram Chriſtianam 2291.

Fer.	Dies Calendarii Juliani.	Menſis VII. Patriarchicus & VIII. Ægyptiorum dictus Pharmuthi.	Fer.	Dies Calendarii Juliani.	Menſis VIII. Patriarchicus & IX. Ægyptiorum dictus Pachon.
VI	15	1	I	14	1
VII	16	2	II	15	2
I	17	3	III	16	3
II	18	4	IV	17	4
III	19	5	V	18	5
IV	20	6	VI	19	6
V	21	7	VII	20	7
VI	22	8	I	21	8
VII	23	9	II	22	9
I	24	10	III	23	10
II	25	11	IV	24	11
III	26	12	V	25	12
IV	27	13	VI	26	13
V	28	14	VII	27	14
VI	29	15	I	28	15
VII	30	16	II	29	16
I	31	17. Initium ſexti menſis	III	30	17. Initium ſeptimi menſis
II	1. Nov.	18 Diluvii.	IV	1. Dec.	18 diluvii.
III	2	19	V	2	19
IV	3	20	VI	3	20
V	4	21	VII	4	21
VI	5	22	I	5	22
VII	6	23	II	6	23
I	7	24	III	7	24
II	8	25	IV	8	25. Initium imminutionis
III	9	26	V	9	26 aquarum.
IV	10	27	VI	10	27
V	11	28	VII	11	28
VI	12	29	I	12	29
VII	13	30	II	13	30

CA-

CALENDARIUM HISTORICUM
ad annum mundi 1656. ante æram Christianam 2291. & 2290.

Fer.	Dies Calendarii Juliani.	Mensis IX. Patriarchicus, & X. Ægyptiorum dictus Payni.
III	14	1
IV	15	2
V	16	3 Arca requiescit super montes Armeniæ.
VI	17	4
VII	18	5
I	19	6
II	20	7
III	21	8
IV	22	9
V	23	10
VI	24	11
VII	25	12
I	26	13
II	27	14
III	28	15
IV	29	16
V	30	17. Initium octavi mensis diluvii.
VI	31	18
VII	1. Jan.	19. Initium anni ante C.N. 2290.
I	2	20
II	3	21
III	4	22
IV	5	23
V	6	24
VI	7	25
VII	8	26
I	9	27
II	10	28
III	11	29
IV	12	30

Fer.	Dies Calendarii Juliani.	Mensis X. Patriarchicus, & XI. Ægyptiorum dictus Epiphi.
V	13	1
VI	14	2
VII	15	3
I	16	4
II	17	5
III	18	6
IV	19	7
V	20	8
VI	21	9
VII	22	10
I	23	11
II	24	12
III	25	13
IV	26	14
V	27	15
VI	28	16
VII	29	17. Initium noni mensis diluvii.
I	30	18
II	31	19
III	1. Febr.	20
IV	2	21
V	3	22
VI	4	23
VII	5	24
I	6	25
II	7	26
III	8	27
IV	9	28
V	10	29
VI	11	30

CALENDARIUM HISTORICUM ad annum mundi 1656. ante æram Chriſtianam 2290.

Fer.	Dies Calendarii Juliani.	Menſis XI. Patriarchicus, & XII. Ægyptiorum dictus Meſori.
VII	12	1
I	13	2
II	14	3
III	15	4
IV	16	5
V	17	6
VI	18	7
VII	19	8
I	20	9
II	21	10
III	22	11
IV	23	12
V	24	13
VI	25	14
VII	26	15
I	27	16
I	28	17. Initium decimi menſis
III	1. Mart.	18 diluvii, & I. arefactio-
IV	2	19 nis terræ.
V	3	20
VI	4	21
VII	5	22
I	6	23
II	7	24
III	8	25
IV	9	26
V	10	27
VI	11	28
VII	12	29
I	13	30

Fer.	Dies Calendarii Juliani.	Menſis XII. Patriarchicus.	Dies Calendarii Ægypt
II	14	1	1. Epago-
III	15	2	2 menæ.
IV	16	3	3
V	17	4	4
VI	18	5	5
VII	19	6	1. Thoth.
I	20	7	2
II	21	8	3
III	22	9	4
IV	23	10	5
V	24	11	6
VI	25	12	7
VII	26	13	8
I	27	14	9
II	28	15	10
III	29	16	11
IV	30	17. Initium XI.	12
V	31	18 menſ. diluvii	13
VI	1. Apr.	19 & II. arefa-	14
VII	2	20 ctionis terræ.	15
I	3	21	16
II	4	22	17
III	5	23	18
IV	6	24	19
V	7	25	20
VI	8	26. Emiſſio	21
VII	9	27 Corvi.	22
I	10	28	23
II	11	29. Emiſſio I.	24
III	12	30 Columbæ.	25

CALENDARIUM Hiftoricum ad an. mundi 1656. ante æram Chriftianam 2290.

Fer.	Dies Calendarii Juliani.	Epagomenæ anni Patriarchici intercalaris.	Dies Calendarii Ægypt.
IV	13	1	26
V	14	2	27
VI	15	3	28
VII	16	4	29
I	17	5	30
II	18	6	1. Paoph.
III	19	1. Initium anni	2
IV	20	2 Noe 601. &	3
V	21	3 Em. II. Col.	4
VI	22	4	5
VII	23	5	6
I	24	6	7
II	25	7	8
III	26	8. Emiffio III.	9
IV	27	9 Columbæ.	10
V	28	10	11
VI	29	11	12
VII	30	12	13
I	1. Mai.	13	14
I	2	14	15
III	3	15	16
IV	4	16	17
V	5	17	18
VI	6	18	19
VII	7	19	20
I	8	20	21
II	9	21	22
III	10	22	23
IV	11	23	24
V	12	24	25

§. IV.

De modo inveftigandi dies anni vagi Ægyptiorum in diebus anni Romanorum Juliani ante & poft Chriftum natum.

57. NOn parum impedita eft apud chronologos aftronomofque methodus inveftigandi dies anni vagi Ægyptiorum in diebus anni Romanorum Juliani. Difficultatem omnem tollit calendarium Ægyptio-Romanum quod hic conftruo. Menfes ejus defcribuntur cum epactis folaribus dierum XXX. quia menfes Ægyptiorum funt omnes tricenarii. Epactæ illæ folares funt in duplici genere: aliæ exarantur literis Romanis, aliæ notis Sarracenicis quæ ufurpandæ funt quoties annus Ægyptiorum poftulat ut à menfe Decembri tranfeamus ad Januarium pro obtinendâ reliquorum ejus menfium ferie. Singulis diebus, adeoque & fingulis epactis, refpondent anni quatuor: quia annus vagus Ægyptiorum idem per annos quatuor principium obtinet in Calendario Juliano; donec, biffexto accedente, in alium ejufdem Calendarii diem defcendat. Causâ majoris facilitatis quadriennia geminavi pro difcrimine annorum qui ante & poft Chriftum natum numerantur. Cum dies Calendarii Juliani fint trecenti fexaginta quinque, poftulant trecenta fexaginta quinque quadriennia, quæ fummam annorum mille

quadringentorum & sexaginta conficiunt. Hac expletâ, initium anni vagi Ægyptiorum revertitur ad eundem Calendarii Juliani diem. Quocirca anni in nostro Calendario Ægyptio-Romano notati tam antè quàm post Christum natum non superant numerum 1460.

38. Dies cui illigantur anni unius quadriennii, exhibet toto illo quadriennio initium anni vagi Ægyptiorum. Epacta Solaris Romana respondens huic diei est character neomeniæ Thoth, à qua Ægyptii ducunt anni sui exordium. Eadem epacta post triginta dies inchoat mensem Paophi, secundum anni Ægyptiaci; & post alios triginta dies inchoat mensem Athyr, tertium ejusdem anni: atque ita de cæteris, donec Decembri expleto, si transeundum sit ad Januarium pro reliquis anni vagi mensibus, epacta solaris Romana mutetur in Sarracenicam, ut jam dixi. Sit in exemplum annus ante Christum natum 831. qui, additis annis 1460. æquè inservit pro anno ante Christum natum 2291. quo diluvium contigit. Annus ille 831. est è regione diei deciminoni mensis Martii: quia dies decimusnonus hujus mensis aperuit annum Ægyptiacum anno ante æram Christianam 831. & 2291. Epacta Solaris Romana XIII. respondet huic diei, ideóque est character neomeniæ Thoth, exhibetque neomeniam Paophi die 18. mensis Aprilis, neomeniam Athyr die 18. mensis Maii, neomeniam Chojae die 17. mensis Junii, neomeniam Tybi die 17. mensis Julii, neomeniam Mechir die 16. mensis Augusti, neomeniam Phamenoth die 15. mensis Septembris, neomeniam Pharmuthi die 15. mensis Octobris, neomeniam Pachon die 14. mensis Novembris, neomeniam Payni die 14. mensis Decembris; à quo transeundo ad Januarium, usurpatur epacta solaris Sarracenica 13. quæ dat neomeniam Epiphi ad diem 13. mensis Januarii, neomeniam Mesori ad diem 12. mensis Februarii, & initium Epagomenarum ad diem 14. mensis Martii, ut dies 19. ejusdem mensis rursus aperiat annum Ægyptiacum anno ante Christum natum 830. & 2290.

39. Alterum exemplum sit annus ante eandem æram 1025. quo annus Ægyptiacus cœpit sexta die mensis Maii. Epacta solaris Romana XXV. congruens huic diei est character neomeniæ Thoth; tum aperit mensem Paophi die 5. Junii, mensem Athyr die 5. Julii, mensem Choiac die 4. Augusti, &c. Additis annis 1460. pervenies ad annum ante Christum natum 2486. cui congruit eadem Calendarii Ægyptio-Romani ratio. Rursum additis aliis annis 1460. habebis annum ante eandem æram 3945. qui hanc quoque mensium Ægyptiacorum cum Romanis connexionem postulat. Annus ille est valdè insignis, ut mox videbimus. Numerus annorum à creatione mundi ad diluvium est mille sexcentorum quinquaginta sex. Proclive fuit Ægyptiis supputare hos annos more suo vago. Juxta hunc morem anni mille sexcenti quinquaginta sex numerati ante diem decimamseptimam mensis Athyr qua diluvium contigit anno ante Christum natum 2291. colliguntur à die decimaseptima mensis Athyr incidente in duodecimum Calendas Augustas, sive diem vigesimam primam mensis Julii, anno ante eandem æram 3945. quia mensis Athyr cœpit hoc anno die quintâ mensis Julii. Ut ergo Ægyptii collegissent à creatione mundi ad diluvium annos mille sexcentos quinquaginta sex Ægyptiacos, debuissent referre natalem mundi ad duodecimum Calendas Augustas. Atqui Ægyptiorum *Sacerdotes natalem mundi judicarunt inter tertium-decimum Calendas Augustas & undecimum.* teste Solino cap. XXXII. editionis Salmasianæ.

40. Tertium exemplum. Anno ante Christum natum 2411. respondet character anni 951. qui totis 1460. annis est inferior. Epacta Solaris Romana XIII. conveniens huic anno è regione diei decimi-octavi mensis Aprilis, à quo incipiebat annus Patriarchicus usurpatus ante diluvium, indicio est annum vagum Ægyptio-

rum

rum & annum Patriarchicum idem principium tunc obtinuisse. Annus ante Christum natum 2411. est ante diluvium centesimus atque vigesimus, quo Deus dixit de homine aquis diluvii perituro : *eruntque dies illius centum viginti annorum*. Gen. VI. 3. Insignes sunt columnæ quibus filii Seth moniti de futuro diluvio *sua inventa inscripserunt*, teste Josepho lib. 1. Antiq. Judaic. cap. 3. *Sideralem scientiam ac cœlestium rerum cognitionem excogitaverunt*, inquit idem Auctor. Ægyptii qui *statuunt periodos & annorum myriades secundùm astronomiam suam*, ut scribit Africanus apud Georgium Syncellum pag. 17. *Sothiacam* vocarunt illam periodum quâ annus eorum vagus ad idem revolvitur principium post annos 1460. solares, quos Julianos nuncupamus. Inde enim τῆς Σωθιακῆς περιόδου *Sothiacæ periodi* mentionem facit S. Clemens Alexandrinus lib. 1. Stomat. pag. 335. Sothis Ægyptiorum, apud Vettium Valentem MS, ex libris Petosiris vocatur *Seth*. ut docet Marshamus circa initium Canonis Chronici. Ergo periodus Sothiaca erat periodus Sethi vel Sethitarum, qui eam, ut par erat, inchoarunt à primo die anni Patriarchici, ubi primum eis innotuit futura per diluvium clades, nempè anno ante diluvium centesimo atque vigesimo.

41. Quartum exemplum. Annus post Christum natum 238. competens in ante diem VII. Kalendas Julias, seu in diem vigesimum quintum mensis Junii, argumento est initium mensis *Thoth*, atque adeò initium anni vagi Ægyptiorum, tunc incidisse in hunc diem: rectè sanè; nam annus post Christum natum 238. notatus in fastis Pio vel Ulpio & Pontiano. Coss. is fuit, quo Censorinus scribens libellum de die Natali, ait de annis Nabonassari cap. 8. editionis Aldinæ : *Sed horum initia semper à die prima mensis ejus sumitur, cui apud Ægyptios nomen est* Θὼθ; *quique hoc anno fuit ante diem* VII. *Kalendas Julias, cum abhinc annos centum Pio & Bruttio Præsente Coss.* sive anno æræ Christianæ 139. *iidem dies fuerint ante diem* XII. (lege XIII.) *Kalendas Augusti* : hoc est die 20. mensis Julii, cui Calendarium Ægyptio-Romanum illigat præfatum annum Christi 139. Quòd vetus illa scribendi formula, *Ante diem VII. Kalendas Julias*, & *Ante diem XIII. Kalendas Augusti*, idem sit ac *VII. Kalendas Julias*, & *XIII. Kalendas Augusti*, adeòque designet diem 25. mensis Junii pro initio mensis Thoth anni æræ Christianæ 238. diem verò 20. mensis Julii pro initio Thoth anni ejusdem æræ 139. solidissimè docuit contra Ricciolium Em. Cardinalis Norisius in Cenotaphiis Pisanis, Dissert. 2. cap. XVII.

42. Nota epactam congruentem anno vago concurrenti cum anno bissextili augendam esse unitate post bissextum. Sic epacta Solaris Romana I. quæ anno ante Christum natum 637. exhibet initium anni vagi ad diem 30. mensis Ianuarii, transit post bissextum in epactam II. ut inchoet secundum mensem vagum pridie Calendas Martii, tertium III. Calendas Aprilis, quartum III. Calendas Maii, &c.



CALENDARIUM
ÆGYPTIO-ROMANUM.

Anni ante Christum natum,				JANUARIUS:				Anni post Christum natum.			
Biss. I				Epactę Solar.		Dies mensis.		Biss. I			
521	522	523	524	XXX	25	Kal.	1	940	939	938	937
525	526	527	528	XXIX	24	IV	2	936	935	934	933
529	530	531	532	XXVIII	23	III	3	932	931	930	929
533	534	535	536	XXVII	22	Prid.	4	928	927	926	925
537	538	539	540	XXVI	21	Non.	5	924	923	922	921
541	542	543	544	XXV	20	VIII	6	920	919	918	917
545	546	547	548	XXIV	19	VII	7	916	915	914	913
549	550	551	552	XXIII	18	VI	8	912	911	910	909
553	554	555	556	XXII	17	V	9	908	907	906	905
557	558	559	560	XXI	16	IV	10	904	903	902	901
561	562	563	564	XX	15	III	11	900	899	898	897
565	566	567	568	XIX	14	Prid.	12	896	895	894	893
569	570	571	572	XVIII	13	Idib.	13	892	891	890	889
573	574	575	576	XVII	12	XIX	14	888	887	886	885
577	578	579	580	XVI	11	XVIII	15	884	883	882	881
581	582	583	584	XV	10	XVII	16	880	879	878	877
585	586	587	588	XIV	9	XVI	17	876	875	874	873
589	590	591	592	XIII	8	XV	18	872	871	870	869
593	594	595	596	XII	7	XIV	19	868	867	866	865
597	598	599	600	XI	6	XIII	20	864	863	862	861
601	602	603	604	X	5	XII	21	860	859	858	857
605	606	607	608	X	4	XI	22	856	855	854	853
609	610	611	612	VIII	3	X	23	852	851	850	849
613	614	615	616	VII	2	IX	24	848	847	846	845
617	618	619	620	VI	1	VIII	25	844	843	842	841
621	622	623	624	V	30	VII	26	840	839	838	837
625	626	627	628	IV	29	VI	27	836	835	834	833
629	630	631	632	III	28	V	28	832	831	830	829
633	634	635	636	II	27	IV	29	828	827	826	825
637	638	639	640	I	26	III	30	824	823	822	821
641	642	643	644	XXX	25	Prid.	31	820	819	818	817

Ca-

CALENDARIUM
ÆGYPTIO-ROMANUM.

Anni ante Chriftum natum.				FEBRUARIUS				Anni post Chriftum natum.			
Bifs. I				Epactę Solar.		Dies menfis.		Bifs. I			
645	646	647	648	XXIX	24	Kal.	1	816	815	814	813
649	650	651	652	XXVIII	23	IV	2	812	811	810	809
653	654	655	656	XXVII	22	III	3	808	807	806	805
657	658	659	660	XXVI	21	Prid.	4	804	803	802	801
661	662	663	664	XXV	20	Non.	5	800	799	798	797
665	666	667	668	XXIV	19	VIII	6	796	795	794	793
669	670	671	672	XXIII	18	VII	7	792	791	790	789
673	674	675	676	XXII	17	VI	8	788	787	786	785
677	678	679	680	XXI	16	V	9	784	783	782	781
681	682	683	684	XX	15	IV	10	780	779	778	777
685	686	687	688	XIX	14	III	11	776	775	774	773
689	690	691	692	XVIII	13	Prid.	12	772	771	770	769
693	694	695	696	XVII	12	Idib.	13	768	767	766	765
697	698	699	700	XVI	11	XVI	14	764	763	762	761
701	702	703	704	XV	10	XV	15	760	759	758	757
705	706	707	708	XIV	9	XIV	16	756	755	754	753
709	710	711	712	XIII	8	XIII	17	752	751	750	749
713	714	715	716	XII	7	XII	18	748	747	746	745
717	718	719	720	XI	6	XI	19	744	743	742	741
721	722	723	724	X	5	X	20	740	739	738	737
725	726	727	728	IX	4	IX	21	736	735	734	733
729	730	731	732	VIII	3	VIII	22	732	731	730	729
733	734	735	736	VII	2	VII	23	728	727	726	725
737	—	—	Bifs.	VII		VI. prior.	24	724	—	—	Bifs.
738	739	740	741	VI	1	VI. poft.	24	723	722	721	720
742	743	744	745	V	30	V	25	719	718	717	716
746	747	748	749	IV	29	IV	26	715	714	713	712
750	751	752	753	III	28	III	27	711	710	709	708
754	755	756	757	II	27	Prid.	28	707	706	705	704
—	—	—	—	—		—		—	—	—	—

CALENDARIUM
ÆGYPTIO-ROMANUM.

Anni ante Christum natum.			I Biss.	MARTIUS. Epactæ Solar.		Dies mensis.		Anni post Christum natum.			I Biss.
758	759	760	761	I	26	Kal.	1	703	702	701	700
762	763	764	765	XXX	25	VI	2	699	698	697	696
766	767	768	769	XXIX	24	V	3	695	694	693	692
770	771	772	773	XXVIII	23	IV	4	691	690	689	688
774	775	776	77	XXVII	22	III	5	687	686	685	684
778	779	780	781	XXVI	21	Prid.	6	683	682	681	680
782	783	784	785	XXV	20	Non.	7	679	678	677	676
786	787	788	789	XXIV	19	VIII	8	675	674	673	672
790	791	792	793	XXIII	18	VII	9	671	670	669	668
794	795	796	797	XXII	17	VI	10	667	666	665	664
798	799	800	801	XXI	16	V	11	663	662	661	660
802	803	804	805	XX	15	IV	12	659	658	657	656
806	807	808	809	XIX	14	III	13	655	654	653	652
810	811	812	813	XVIII	13	Prid.	14	651	650	649	648
814	815	816	817	XVII	12	Idib.	15	647	646	645	644
818	819	820	821	XVI	11	XVII	16	643	642	641	640
822	823	824	825	XV	10	XVI	17	639	638	637	636
826	827	828	829	XIV	9	XV	18	635	634	633	632
830	831	832	833	XIII	8	XIV	19	631	630	629	628
834	835	836	837	XII	7	XIII	20	627	626	625	624
838	839	840	841	XI	6	XII	21	623	622	621	620
842	843	844	845	X	5	XI	22	619	618	617	616
846	847	848	849	IX	4	X	23	615	614	613	612
850	851	852	853	VIII	3	IX	24	611	610	609	608
854	855	856	857	VII	2	VIII	25	607	606	605	604
858	859	860	861	VI	1	VII	26	603	602	601	600
862	863	864	865	V	30	VI	27	599	598	597	596
866	867	868	869	IV	29	V	28	595	594	593	592
870	871	872	873	III	28	IV	29	591	590	589	583
874	875	876	877	II	27	III	30	587	586	585	584
878	879	880	881	I	26	Prid.	31	583	582	581	580

CA-

CALENDARIUM
ÆGYPTIO-ROMANUM.

Anni ante Christum natum.			I Bis.	APRILIS. Epactę Solar.		Dies menfis.		Anni post Christum natum.			I Bis.
882	883	884	885	XXX	25	Kal.	1	579	578	577	576
886	867	888	889	XXIX	24	IV	2	575	574	573	572
890	891	892	893	XXVIII	23	III	3	571	570	569	568
894	895	896	897	XXVII	22	Prid.	4	567	566	565	564
898	899	900	901	XXVI	21	Non.	5	563	562	561	560
902	903	904	905	XXV	20	VIII	6	559	558	557	556
906	907	908	909	XXIV	19	VII	7	555	554	553	552
910	911	912	913	XXIII	18	VI	8	551	550	549	548
914	915	916	917	XXII	17	V	9	547	546	545	544
918	919	920	921	XXI	16	IV	10	543	542	541	540
922	923	924	925	XX	15	III	11	539	538	537	536
926	927	928	929	XIX	14	Prid.	12	535	534	533	532
930	931	932	933	XVIII	13	Idib.	13	531	530	529	528
934	935	936	937	XVII	12	XVIII	14	527	526	525	524
938	939	940	941	XVI	11	XVII	15	523	522	521	520
942	943	944	945	XV	10	XVI	16	519	518	517	516
946	947	948	949	XIV	9	XV	17	515	514	513	512
950	951	952	953	XIII	8	XIV	18	511	510	509	508
954	955	956	957	XII	7	XIII	19	507	506	505	504
958	959	960	961	XI	6	XII	20	503	502	501	500
962	963	964	965	X	5	XI	21	499	498	497	496
966	967	968	969	IX	4	X	22	495	494	493	492
970	971	972	973	VIII	3	IX	23	491	490	489	488
974	975	976	977	VII	2	VIII	24	487	486	485	484
978	979	980	981	VI	1	VII	25	483	482	481	480
982	983	984	985	V	30	VI	26	479	478	477	476
986	987	988	989	IV	29	V	27	475	474	473	472
990	991	992	993	III	28	IV	28	471	470	469	468
994	995	996	997	II	27	III	29	467	466	465	464
998	999	1000	1001	I	26	Prid.	30	463	462	461	460

CA-

CALENDARIUM
ÆGYPTIO-ROMANUM.

Anni ante Christum natum.			1 Bis.	MAJUS. Epactę	Solar.	Dies mensis.		Anni post Christum natum.			1 Bis.
1002	1003	1004	1005	XXX	25	Kal.	1	459	458	457	456
1006	1007	1008	1009	XXIX	24	VI	2	455	454	453	452
1010	1011	1012	1013	XXVIII	23	V	3	451	450	449	448
1014	1015	1016	1017	XXVII	22	IV	4	447	446	445	444
1018	1019	1020	1021	XXVI	21	III	5	443	442	441	440
1022	1023	1024	1025	XXV	20	Prid.	6	439	438	437	436
1026	1027	1028	1029	XXIV	19	Non.	7	435	434	433	432
1030	1031	1033	1033	XXIII	18	VIII	8	431	430	429	428
1034	1035	1036	1037	XXII	17	VII	9	427	426	425	424
1038	1039	1040	1041	XXI	16	VI	10	423	422	421	420
1042	1043	1044	1045	XX	15	V	11	419	418	417	416
1046	1047	1048	1049	XIX	14	IV	12	415	414	413	412
1050	1051	1052	1053	XVIII	13	III	13	411	410	409	408
1054	1055	1056	1057	XVII	12	Prid.	14	407	406	405	404
1058	1059	1060	1061	XVI	11	Idib.	15	403	402	401	400
1062	1063	1064	106	XV	10	XVII	16	399	398	397	396
1066	1067	1068	1069	XIV	9	XVI	17	395	394	393	392
1070	1071	1072	1073	XIII	8	XV	18	391	390	389	388
1074	1075	1076	1077	XII	7	XIV	19	387	386	385	384
1078	1079	1080	1081	XI	6	XIII	20	383	382	381	380
1082	1083	1084	1085	X	5	XII	21	379	378	377	376
1086	1087	1088	1089	IX	4	XI	22	375	374	373	372
1090	1091	1092	1093	VIII	3	X	23	371	370	369	368
1094	1095	1096	1097	VII	2	IX	24	367	366	365	364
1098	1099	1100	1101	VI	1	VIII	25	363	362	361	360
1102	1103	1104	1105	V	30	VII	26	359	358	357	356
1106	1107	1108	1109	IV	29	VI	27	355	354	353	352
1110	1111	1112	1113	III	28	V	28	351	350	349	348
1114	1115	1116	1117	II	27	IV	29	347	346	345	344
1118	1119	1120	1121	I	26	III	30	343	342	341	340
1122	1123	1124	1125	XXX	25	Prid.	31	339	338	337	336

CALENDARIUM
ÆGYPTIO-ROMANUM.

Anni ante Christum natum.				JUNIUS.				Anni post Christum natum.			
			I Bis	Epactæ	Solar.	Dies mensis.					I Bis.
1126	1127	1128	1129	XXIX	24	Kal.	1	335	334	333	332
1130	1131	1132	1133	XXVIII	23	IV	2	331	330	329	328
1134	1135	1136	1137	XXVII	22	III	3	327	326	325	324
1138	1139	1140	1141	XXVI	21	Prid.	4	323	322	321	320
1142	1143	1144	1145	XXV	20	Non.	5	319	318	317	316
1146	1147	1148	1149	XXIV	19	VIII	6	315	314	313	312
1150	1151	1152	1153	XXIII	18	VII	7	311	310	309	308
1154	1155	1156	1157	XXII	17	VI	8	307	306	305	304
1158	1159	1160	1161	XXI	16	V	9	303	302	301	300
1162	1163	1164	1165	XX	15	IV	10	299	298	297	296
1166	1167	1168	1169	XIX	14	III	11	295	294	293	292
1170	1171	1172	1173	XVIII	13	Prid.	12	291	290	289	288
1174	1175	1176	1177	XVII	12	Idib.	13	287	286	285	284
1178	1179	1180	1181	XVI	11	XVIII	14	283	282	281	280
1182	1183	1184	1185	XV	10	XVII	15	279	278	277	276
1186	1187	1188	1189	XIV	9	XVI	16	275	274	273	272
1190	1191	1192	1193	XIII	8	XV	17	271	270	269	268
1194	1195	1196	1197	XII	7	XIV	18	267	266	265	264
1198	1199	1200	1201	XI	6	XIII	19	263	262	261	260
1202	1203	1204	1205	X	5	XII	20	259	258	257	256
1206	1207	1208	1209	IX	4	XI	21	255	254	253	252
1210	1211	1212	1213	VIII	3	X	22	251	250	249	248
1214	1215	1216	1217	VII	2	IX	23	247	246	245	244
1218	1219	1220	1221	VI	1	VIII	24	243	242	241	240
1222	1223	1224	1225	V	30	VII	25	239	238	237	236
1226	1227	1228	1229	IV	29	VI	26	235	234	233	232
1230	1231	1232	1233	III	28	V	27	231	230	229	228
1234	1235	1236	1237	II	27	IV	28	227	226	225	224
1238	1239	1240	1241	I	26	III	29	223	222	221	220
1242	1243	1244	1245	XXX	25	Prid.	30	219	218	217	216

CALENDARIUM
ÆGYPTIO-ROMANUM.

Anni ante Christum natum.			I Bis.	JULIUS. Epactæ Solar.		Dies mensis.		Anni post Christum natum.			I Bis.
1246	1247	1248	1249	XXIX	24	Kal.	1	215	214	213	212
1250	1251	1252	1253	XXVIII	23	VI	2	211	210	209	208
1254	1255	1256	1257	XXVII	22	V	3	207	206	205	204
1258	1259	1260	1261	XXVI	21	IV	4	203	202	201	200
1262	1263	1264	1265	XXV	20	III	5	199	198	197	196
1266	1267	1268	1269	XXIV	19	Prid.	6	195	194	193	192
1270	1271	1272	1273	XXIII	18	Non.	7	191	190	189	188
1274	1275	1276	1277	XXII	17	VIII	8	187	186	185	184
1278	1279	1280	1281	XXI	16	VII	9	183	182	181	180
1282	1283	1284	1285	XX	15	VI	10	179	178	177	176
1286	1287	1288	1289	XIX	14	V	11	175	174	173	172
1290	1291	1292	1293	XVIII	13	IV	12	171	170	169	168
1294	1295	1296	1297	XVII	12	III	13	167	166	165	164
1298	1299	1300	1301	XVI	11	Prid.	14	163	162	161	160
1302	1303	1304	1305	XV	10	Idib.	15	159	158	157	156
1306	1307	1308	1309	XIV	9	XVII	16	155	154	153	152
1310	1311	1312	1313	XIII	8	XVI	17	151	150	149	148
1314	1315	1316	1317	XII	7	XV	18	147	146	145	144
1318	1319	1320	1321	XI	6	XIV	19	143	142	141	140
1322	1323	1324	1325	X	5	XIII	20	139	138	137	136
1326	1327	1328	1329	IX	4	XII	21	135	134	133	132
1330	1331	1332	1333	VIII	3	XI	22	131	130	129	128
1334	1335	1336	1337	VII	2	X	23	127	126	125	124
1338	1339	1340	1341	VI	1	IX	24	123	122	121	120
1342	1343	1344	1345	V	30	VIII	25	119	118	117	116
1346	1347	1348	1349	IV	29	VII	26	115	114	113	112
1350	1351	1352	1353	III	28	VI	27	111	110	109	108
1354	1355	1356	1357	II	27	V	28	107	106	105	104
1358	1359	1360	1361	I	26	IV	29	103	102	101	100
1362	1363	1364	1365	XXX	25	III	30	99	98	97	96
1366	1367	1368	1369	XXIX	24	Prid.	31	95	94	93	92

CA-

CALENDARIUM
ÆGYPTIO-ROMANUM.

Anni ante Christum natum.			I Biss.	AUGUSTUS. Epactę Solar.		Dies mensis.		Anni post Christum natum.			I Biss.
1370	1371	1372	1373	XXVIII	23	Kal.	1	91	90	89	88
1374	1375	1376	1377	XXVII	22	IV	2	87	86	85	84
1378	1379	1380	1381	XXVI	21	III	3	83	82	81	80
1382	1383	1384	1385	XXV	20	Prid.	4	79	78	77	76
1386	1387	1388	1389	XXIV	19	Non.	5	75	74	73	72
1390	1391	1392	1393	XXIII	18	VIII	6	71	70	69	68
1394	1395	1396	1397	XXII	17	VII	7	67	66	65	64
1398	1399	1400	1401	XXI	16	VI	8	63	62	61	60
1402	1403	1404	1405	XX	15	V	9	59	58	57	56
1406	1407	1408	1409	XIX	14	IV	10	55	54	53	52
1410	1411	1412	1413	XVIII	13	III	11	51	50	49	48
1414	1415	1416	1417	XVII	12	Prid.	12	47	46	45	44
1418	1419	1420	1421	XVI	11	Idib.	13	43	42	41	40
1422	1423	1424	1425	XV	10	XIX	14	39	38	37	36
1426	1427	1428	1429	XIV	9	XVIII	15	35	34	33	32
1430	1431	1432	1433	XIII	8	XVII	16	31	30	29	28
1434	1435	1436	1437	XII	7	XVI	17	27	26	25	24
1438	1439	1440	1441	XI	6	XV	18	23	22	21	20
1442	1443	1444	1445	X	5	XIV	19	19	18	17	16
1446	1447	1448	1449	IX	4	XIII	20	15	14	13	12
1450	1451	1452	1453	VIII	3	XII	21	11	10	9	8
1454	1455	1456	1457	VII	2	XI	22	7	6	5	4
1458	1459	1460	1	VI	1	X	23	3	2	1	1460
2	3	4	5	V	30	IX	24	1459	1458	1457	1456
6	7	8	9	IV	29	VIII	25	1455	1454	1453	1452
10	11	12	13	III	28	VII	26	1451	1450	1449	1448
14	15	16	17	II	27	VI	27	1447	1446	1445	1444
18	19	20	21	I	26	V	28	1443	1442	1441	1440
22	23	24	25	XXX	25	IV	29	1439	1438	1437	1436
26	27	28	29	XXIX	24	III	30	1435	1434	1433	1432
30	31	32	33	XXVIII	23	Prid.	31	1431	1430	1429	1428

CALENDARIUM

ÆGYPTIO-ROMANUM.

Anni ante Christum natum.			I Bis.	SEPTEMBER. Epactę Solar.		Dies mensis.		Anni post Christum natum.			I Bis.
34	35	36	37	XXVII	22	Kal.	1	1427	1426	1425	1424
38	39	40	41	XXVI	21	IV	2	1423	1422	1421	1420
42	43	44	45	XXV	20	III	3	1419	1418	1417	1416
46	47	48	49	XXIV	19	Prid.	4	1415	1414	1413	1412
50	51	52	53	XXIII	18	Non.	5	1411	1410	1409	1408
54	55	56	57	XXII	17	VIII	6	1407	1406	1405	1404
58	59	60	61	XXI	16	VII	7	1403	1402	1401	1400
62	63	64	65	XX	15	VI	8	1399	1398	1397	1396
66	67	68	69	XIX	14	V	9	1395	1394	1393	1392
70	71	72	73	XVIII	13	IV	10	1391	1390	1389	1388
74	75	76	77	XVII	12	III	11	1387	1386	1385	1384
78	79	80	81	XVI	11	Prid.	12	1383	1382	1381	1380
82	83	84	85	XV	10	Idib.	13	1379	1378	1377	1376
86	87	88	89	XIV	9	XVIII	14	1375	1374	1373	1372
90	91	92	93	XIII	8	XVII	15	1371	1370	1369	1368
94	95	96	97	XII	7	XVI	16	1367	1366	1365	1364
98	99	100	101	XI	6	XV	17	1363	1362	1361	1360
102	103	104	105	X	5	XIV	18	1359	1358	1357	1356
106	107	108	109	IX	4	XIII	19	1355	1354	1353	1352
110	111	112	113	VIII	3	XII	20	1351	1350	1349	1348
114	115	116	117	VII	2	XI	21	1347	1346	1345	1344
118	119	120	121	VI	1	X	22	1343	1342	1341	1340
122	123	124	125	V	30	IX	23	1339	1338	1337	1336
126	127	128	129	IV	29	VIII	24	1335	1334	1333	1332
130	131	132	133	III	28	VII	25	1331	1330	1329	1328
134	135	136	137	II	27	VI	26	1327	1326	1325	1324
138	139	140	141	I	26	V	27	1323	1322	1321	1320
142	143	144	145	XXX	25	IV	28	1319	1318	1317	1316
146	147	148	149	XXIX	24	III	29	1315	1314	1313	1312
150	151	152	153	XXVIII	23	Prid.	30	1311	1310	1309	1308

CALENDARIUM
ÆGYPTIO-ROMANUM.

Anni ante Christum natum.			1 Bis.	OCTOBER. Epactæ Solar.		Dies mensis.		Anni post Christum natum.			1 Bis.
154	155	156	157	XXVII	22	Kal.	1	1307	1306	1305	1304
158	159	160	161	XXVI	21	VI	2	1303	1302	1301	1300
162	163	164	165	XXV	20	V	3	1299	1298	1297	1296
166	167	168	169	XXIV	19	IV	4	1295	1294	1293	1292
170	171	172	173	XXIII	18	III	5	1291	1290	1289	1288
174	175	176	177	XXII	17	Prid.	6	1287	1286	1285	1284
178	179	180	181	XXI	16	Non.	7	1283	1282	1281	1280
182	183	184	185	XX	15	VIII	8	1279	1278	1277	1276
186	187	188	189	XIX	14	VII	9	1275	1274	1273	1272
190	191	192	193	XVIII	13	VI	10	1271	1270	1269	1268
194	195	196	197	XVII	12	V	11	1267	1266	1265	1264
198	199	200	201	XVI	11	IV	12	1263	1262	1261	1260
202	203	204	205	XV	10	III	13	1259	1258	1257	1256
206	207	208	209	XIV	9	Prid.	14	1255	1254	1253	1252
210	211	212	213	XIII	8	Idib.	15	1251	1250	1249	1248
214	215	216	217	XII	7	XVII	16	1247	1246	1245	1244
218	219	220	221	XI	6	XVI	17	1243	1242	1241	1240
222	223	224	225	X	5	XV	18	1239	1238	1237	1236
226	227	228	229	IX	4	XIV	19	1235	1234	1233	1232
230	231	232	233	VIII	3	XIII	20	1231	1230	1229	1228
234	235	236	237	VII	2	XII	21	1227	1226	1225	1224
238	239	240	241	VI	1	XI	22	1223	1222	1221	1220
242	243	244	245	V	30	X	23	1219	1218	1217	1216
246	247	248	249	IV	29	IX	24	1215	1214	1213	1212
250	251	252	253	III	28	VIII	25	1211	1210	1209	1208
254	255	256	257	II	27	VII	26	1207	1206	1205	1204
258	259	260	261	I	26	VI	27	1203	1202	1201	1200
262	263	264	265	XXX	25	V	28	1199	1198	1197	1196
266	267	268	269	XXIX	24	IV	29	1195	1194	1193	1192
270	271	272	273	XXVIII	23	III	30	1191	1190	1189	1188
274	275	276	277	XXVII	22	Prid.	31	1187	1186	1185	1184

CALENDARIUM

ÆGYPTIO-ROMANUM.

Anni ante Christum natum.			I Bis.	NOVEMBER. Epactæ Solar.		Dies mensis.		Anni post Christum natum.			I Bis.
278	279	280	281	XXVI	21	Kal.	1	1183	1182	1181	1180
282	283	284	285	XXV	20	IV	2	1179	1178	1177	1176
286	287	288	289	XXIV	19	III	3	1175	1174	1173	1172
290	291	292	293	XXIII	18	Prid.	4	1171	1170	1169	1168
294	295	296	297	XXII	17	Non.	5	1167	1166	1165	1164
298	299	300	301	XXI	16	VIII	6	1163	1162	1161	1160
302	303	304	305	XX	15	VII	7	1159	1158	1157	1156
306	307	308	309	XIX	14	VI	8	1155	1154	1153	1152
310	311	312	313	XVIII	13	V	9	1151	1150	1149	1148
314	315	316	317	XVII	12	IV	10	1147	1146	1145	1144
318	319	320	321	XVI	11	III	11	1143	1142	1041	1140
322	323	324	325	XV	10	Prid.	12	1139	1138	1137	1136
326	327	328	329	XIV	9	Idib.	13	1135	1134	1133	1132
330	331	352	333	XIII	8	XVIII	14	1131	1130	1129	1128
334	335	336	337	XII	7	XVII	15	1127	1126	1125	1124
338	339	340	341	XI	6	XVI	16	1123	1122	1121	1120
342	343	344	345	X	5	XV	17	1119	1118	1117	1116
346	347	348	349	IX	4	XIV	18	1115	1114	1113	1112
350	351	352	353	VIII	3	XIII	19	1111	1110	1109	1108
354	355	356	357	VII	2	XII	20	1107	1106	1105	1104
358	359	360	361	VI	1	XI	21	1103	1102	1101	1100
362	363	364	365	V	30	X	22	1099	1098	1097	1096
366	367	368	369	IV	29	IX	23	1095	1094	1093	1092
370	371	372	373	III	28	VIII	24	1091	1090	1089	1088
374	375	376	377	II	27	VII	25	1087	1086	1085	1084
378	379	380	381	I	26	VI	26	1083	1082	1081	1080
382	383	384	385	XXX	25	V	27	1079	1078	1077	1076
386	387	388	389	XXIX	24	IV	28	1075	1074	1073	1072
390	391	392	393	XXVIII	23	III	29	1071	1070	1069	1068
394	395	396	397	XXVII	22	Prid.	30	1067	1066	1065	1064

CALENDARIUM

ÆGYPTIO-ROMANUM.

Anni ante Christum natum.			Biſs.	DECEMBER. Epactę Solar.		Dies menſis.		Anni poſt Christum natum.			Biſs.
398	399	400	401	XXVI	21	Kal.	1	1063	1062	1061	1060
402	403	404	405	XXV	20	IV	2	1059	1058	1057	1056
406	407	408	409	XXIV	19	III	3	1055	1054	1053	1052
410	411	412	413	XX.II	18	Prid.	4	1051	1050	1049	1048
414	415	416	417	XXII	17	Non.	5	1047	1046	1045	1044
418	419	420	421	XXI	16	VIII	6	1043	1042	1041	1040
422	423	424	425	XX	15	VII	7	1039	1038	1037	1036
426	427	428	429	XIX	14	VI	8	1035	1034	1033	1032
430	431	432	433	XVIII	13	V	9	1031	1030	1029	1028
434	435	436	437	XVII	12	IV	10	1027	1026	1025	1024
438	439	440	441	XVI	11	III	11	1023	1022	1021	1020
442	443	444	445	XV	10	Prid.	12	1019	1018	1017	1016
446	447	448	449	XIV	9	Idib.	13	1015	1014	1013	1012
450	451	452	453	XIII	8	XIX	14	1011	1010	1009	1008
454	455	456	457	XII	7	XVIII	15	1007	1006	1005	1004
458	459	460	461	XI	6	XVII	16	1003	1002	1001	1000
462	463	464	465	X	5	XVI	17	999	998	997	996
466	467	468	469	IX	4	XV	18	995	994	993	992
470	471	472	473	VIII	3	XIV	19	991	990	989	988
474	475	476	477	VII	2	XIII	20	987	986	985	984
478	479	480	481	VI	1	XII	21	983	982	981	980
482	483	484	485	V	30	XI	22	979	978	977	976
486	487	488	489	IV	29	X	23	975	974	973	972
490	491	492	493	III	28	IX	24	971	970	969	968
494	495	496	497	II	27	VIII	25	967	966	965	964
498	499	500	501	I	26	VII	26	963	962	961	960
502	503	504	505	XXX	25	VI	27	959	958	957	956
506	507	508	509	XXIX	24	V	28	955	954	953	952
510	511	512	513	XXVIII	23	IV	29	951	950	949	948
514	515	516	517	XXVII	22	III	30	947	946	945	944
518	519	520	521	XXVI	21	Prid.	31	943	942	941	940

CALENDARIUM
ÆGYPTIO-ROMANUM.

Anni ante Christum natum.			1 Biss.	MARTIUS. Epactę	Solar.	Dies mensis.		Anni post Christum natum.			1 Biss.
758	759	760	761	I	26	Kal.	1	703	702	701	700
762	763	764	765	XXX	25	VI	2	699	698	697	696
766	767	768	769	XXIX	24	V	3	695	694	693	692
770	771	772	773	XXVIII	23	IV	4	691	690	689	688
774	775	776	77	XXVII	22	III	5	687	686	685	684
778	779	780	781	XXVI	21	Prid.	6	683	682	681	680
782	783	784	785	XXV	20	Non.	7	679	678	677	676
786	787	788	789	XXIV	19	VIII	8	675	674	673	672
790	791	792	79	XXIII	18	VII	9	671	670	669	668
794	795	796	797	XXII	17	VI	10	667	666	665	664
798	799	800	801	XXI	16	V	11	663	662	661	660
802	803	804	805	XX	15	IV	12	659	658	657	656
806	807	808	809	XIX	14	III	13	655	654	653	652
810	811	812	813	XVIII	13	Prid.	14	651	650	649	648
814	815	816	817	XVII	12	Idib.	15	647	646	645	644
818	819	820	821	XVI	11	XVII	16	643	642	641	640
822	823	824	825	XV	10	XVI	17	639	638	637	636
826	827	828	829	XIV	9	XV	18	635	634	633	632
830	831	832	833	XIII	8	XIV	19	631	630	629	628
834	835	836	837	XII	7	XIII	20	627	626	625	624
838	839	840	841	XI	6	XII	21	623	622	621	620
842	843	844	845	X	5	XI	22	619	618	617	616
846	847	848	849	IX	4	X	23	615	614	613	612
850	851	852	853	VIII	3	IX	24	611	610	609	608
854	855	856	857	VII	2	VIII	25	607	606	605	604
858	859	860	861	VI	1	VII	26	603	602	601	600
862	863	864	865	V	30	VI	27	599	598	597	596
866	867	868	869	IV	29	V	28	595	594	593	592
870	871	872	873	III	28	IV	29	591	590	589	588
874	875	876	877	II	27	III	30	587	586	585	584
878	879	880	881	I	26	Prid.	31	583	582	581	580

CA-

CALENDARIUM

ÆGYPTIO-ROMANUM.

Anni ante Christum natum.			1 Bis.	APRILIS. Epactæ Solar.		Dies menfis.		Anni post Christum natum.			1 Bis.
882	883	884	885	XXX	25	Kal.	1	579	578	577	576
886	887	888	889	XXIX	24	IV	2	575	574	573	572
890	891	892	893	XXVIII	23	III	3	571	570	569	568
894	895	896	897	XXVII	22	Prid.	4	567	566	565	564
898	899	900	901	XXVI	21	Non.	5	563	562	561	560
902	903	904	905	XXV	20	VIII	6	559	558	557	556
906	907	908	909	XXIV	19	VII	7	555	554	553	552
910	911	912	913	XXIII	18	VI	8	551	550	549	548
914	915	916	917	XXII	17	V	9	547	546	545	544
918	919	920	921	XXI	16	IV	10	543	542	541	540
922	923	924	925	XX	15	III	11	539	538	537	536
926	927	928	929	XIX	14	Prid.	12	535	534	533	532
930	931	932	933	XVIII	13	Idib.	13	531	530	529	528
934	935	936	937	XVII	12	XVIII	14	527	526	525	524
938	939	940	941	XVI	11	XVII	15	523	522	521	520
942	943	944	945	XV	10	XVI	16	519	518	517	516
946	947	948	949	XIV	9	XV	17	515	514	513	512
950	951	952	953	XIII	8	XIV	18	511	510	509	508
954	955	956	957	XII	7	XIII	19	507	506	505	504
958	959	960	961	XI	6	XII	20	503	502	501	500
962	963	964	965	X	5	XI	21	499	498	497	496
966	967	968	969	IX	4	X	22	495	494	493	492
970	971	972	973	VIII	3	IX	23	491	490	489	488
974	975	976	977	VII	2	VIII	24	487	486	485	484
978	979	980	981	VI	1	VII	25	483	482	481	480
982	983	984	985	V	30	VI	26	479	478	477	476
986	987	988	989	IV	29	V	27	475	474	473	472
990	991	992	993	III	28	IV	28	471	470	469	468
994	995	996	997	II	27	III	29	467	466	465	464
998	999	1000	1001	I	26	Prid.	30	463	462	461	460

CALENDARIUM
ÆGYPTIO-ROMANUM.

Anni ante Christum natum.			I Biss	MAJUS. Epactę	Solar.	Dies mensis.		Anni post Christum natum.			I Biss.
1002	1003	1004	1005	XXX	25	Kal.	1	459	458	457	456
1006	1007	1008	1009	XXIX	24	VI	2	455	454	453	452
1010	1011	1012	1013	XXVIII	23	V	3	451	450	449	448
1014	1015	1016	1017	XXVII	22	IV	4	447	446	445	444
1018	1019	1020	1021	XXVI	21	III	5	443	442	441	440
1022	1023	1024	1025	XXV	20	Prid.	6	439	438	437	436
1026	1027	1028	1029	XXIV	19	Non.	7	435	434	433	432
1030	1031	1032	1033	XXIII	18	VIII	8	431	430	429	428
1034	1035	1036	1037	XXII	17	VII	9	427	426	425	424
1038	1039	1040	1041	XXI	16	VI	10	423	422	421	420
1042	1043	1044	1045	XX	15	V	11	419	418	417	416
1046	1047	1048	1049	XIX	14	IV	12	415	414	413	412
1050	1051	1052	1053	XVIII	13	III	13	411	410	409	408
1054	1055	1056	1057	XVII	12	Prid.	14	407	406	405	404
1058	1059	1060	1061	XVI	11	Idib.	15	403	402	401	400
1062	1063	1064	106	XV	10	XVII	16	399	398	397	396
1066	1067	1068	1069	XIV	9	XVI	17	395	394	393	392
1070	1071	1072	1073	XIII	8	XV	18	391	390	389	388
1074	1075	1076	1077	XII	7	XIV	19	387	386	385	384
1078	1079	1080	1081	XI	6	XIII	20	383	382	381	380
1082	1083	1084	1085	X	5	XII	21	379	378	377	376
1086	1087	1088	1089	IX	4	XI	22	375	374	373	372
1090	1091	1092	1093	VIII	3	X	23	371	370	369	368
1094	1095	1096	1097	VII	2	IX	24	367	366	365	364
1098	1099	1100	1101	VI	1	VIII	25	363	362	361	360
1102	1103	1104	1105	V	30	VII	26	359	358	357	356
1106	1107	1108	1109	IV	29	VI	27	355	354	353	352
1110	1111	1112	1113	III	28	V	28	351	350	349	348
1114	1115	1116	1117	II	27	IV	29	347	346	345	344
1118	1119	1120	1121	I	26	III	30	343	342	341	340
1122	1123	1124	1125	XXX	25	Prid.	31	339	338	337	336

CA-

CALENDARIUM

ÆGYPTIO-ROMANUM.

Anni ante Christum natum.			I Biſſ.	JUNIUS. Epactæ Solar.		Dies menſis.		Anni poſt Chriſtum natum.			I Biſſ.
1126	1127	1128	1129	XXIX	24	Kal.	1	335	334	333	332
1130	1131	1132	1133	XXVIII	23	IV	2	331	330	329	328
1134	1135	1136	1137	XXVII	22	III	3	327	326	325	324
1138	1139	1140	1141	XXVI	21	Prid.	4	323	322	321	320
1142	1143	1144	1145	XXV	20	Non.	5	319	318	317	316
1146	1147	1148	1149	XXIV	19	VIII	6	315	314	313	312
1150	1151	1152	1153	XXIII	18	VII	7	311	310	309	308
1154	1155	1156	1157	XXII	17	VI	8	307	306	305	304
1158	1159	1160	1161	XXI	16	V	9	303	302	301	300
1162	1163	1164	1165	XX	15	IV	10	299	298	297	296
1166	1167	1168	1169	XIX	14	III	11	295	294	293	292
1170	1171	1172	1173	XVIII	13	Prid.	12	291	290	289	288
1174	1175	1176	1177	XVII	12	Idib.	13	287	286	285	284
1178	1179	1180	1181	XVI	11	XVIII	14	283	282	281	280
1182	1183	1184	1185	XV	10	XVII	15	279	278	277	276
1186	1187	1188	1189	XIV	9	XVI	16	275	274	273	272
1190	1191	1192	1193	XIII	8	XV	17	271	270	269	268
1194	1195	1196	1197	XII	7	XIV	18	267	266	265	264
1198	1199	1200	1201	XI	6	XIII	19	263	262	261	260
1202	1203	1204	1205	X	5	XII	20	259	258	257	256
1206	1207	1208	1209	IX	4	XI	21	255	254	253	252
1210	1211	1212	1213	VIII	3	X	22	251	250	249	248
1214	1215	1216	1217	VII	2	IX	23	247	246	245	244
1218	1219	1220	1221	VI	1	VIII	24	243	242	241	240
1222	1223	1224	1225	V	30	VII	25	239	238	237	236
1226	1227	1228	1229	IV	29	VI	26	235	234	233	232
1230	1231	1232	1233	III	28	V	27	231	230	229	228
1234	1235	1236	1237	II	27	IV	28	227	226	225	224
1238	1239	1240	1241	I	26	III	29	223	222	221	220
1242	1243	1244	1245	XXX	25	Prid.	30	219	218	217	216

CALENDARIUM
ÆGYPTIO-ROMANUM.

Anni ante Christum natum.			I Bifs.	JULIUS. Epactę Solar.		Dies menfis.		Anni poft Christum natum.			I Bifs.
1246	1247	1248	1249	XXIX	24	Kal.	1	215	214	213	212
1250	1251	1252	1253	XXVIII	23	VI	2	211	210	209	208
1254	1255	1256	1257	XXVII	22	V	3	207	206	205	204
1258	1259	1260	1261	XXVI	21	IV	4	203	202	201	200
1262	1263	1264	1265	XXV	20	III	5	199	198	197	196
1266	1267	1268	1269	XXIV	19	Prid.	6	195	194	193	192
1270	1271	1272	1273	XXIII	18	Non.	7	191	190	189	188
1274	1275	1276	1277	XXII	17	VIII	8	187	186	185	184
1278	1279	1280	1281	XXI	16	VII	9	183	182	181	180
1282	1283	1284	1285	XX	15	VI	10	179	178	177	176
1286	1287	1288	1289	XIX	14	V	11	175	174	173	172
1290	1291	1292	1293	XVIII	13	IV	12	171	170	169	168
1294	1295	1296	1297	XVII	12	III	13	167	166	165	164
1298	1299	1300	1301	XVI	11	Prid.	14	163	162	161	160
1302	1303	1304	1305	XV	10	Idib.	15	159	158	157	156
1306	1307	1308	1309	XIV	9	XVII	16	155	154	153	152
1310	1311	1312	1313	XIII	8	XVI	17	151	150	149	148
1314	1315	1316	1317	XII	7	XV	18	147	146	145	144
1318	1319	1320	1321	XI	6	XIV	19	143	142	141	140
1322	1323	1324	1325	X	5	XIII	20	139	138	137	136
1326	1327	1328	1329	IX	4	XII	21	135	134	133	132
1330	1331	1332	1333	VIII	3	XI	22	131	130	129	128
1334	1335	1336	1337	VII	2	X	23	127	126	125	124
1338	1339	1340	1341	VI	1	IX	24	123	122	121	120
1342	1343	1344	1345	V	30	VIII	25	119	118	117	116
1346	1347	1348	1349	IV	29	VII	26	115	114	113	112
1350	1351	1352	1353	III	28	VI	27	111	110	109	108
1354	1355	1356	1357	II	27	V	28	107	106	105	104
1358	1359	1360	1361	I	26	IV	29	103	102	101	100
1362	1363	1364	1365	XXX	25	III	30	99	98	97	96
1366	1367	1368	1369	XXIX	24	Prid.	31	95	94	93	92

C A-

CALENDARIUM
ÆGYPTIO-ROMANUM.

Anni ante Christum natum.				AUGUSTUS.				Anni post Christum natum.			
			1 Biʃs.	Epactę Solar.		Dies menʃis.					1 Biʃs.
1370	1371	1372	1373	XXVIII	23	Kal.	1	91	90	89	88
1374	1375	1376	1377	XXVII	22	IV	2	87	86	85	84
1378	1379	1380	1381	XXVI	21	III	3	83	82	81	80
1382	1383	1384	1385	XXV	20	Prid.	4	79	78	77	76
1386	1387	1388	1389	XXIV	19	Non.	5	75	74	73	72
1390	1391	1392	1393	XXIII	18	VIII	6	71	70	69	68
1394	1395	1396	1397	XXII	17	VII	7	67	66	65	64
1398	1399	1400	1401	XXI	16	VI	8	63	62	61	60
1402	1403	1404	1405	XX	15	V	9	59	58	57	56
1406	1407	1408	1409	XIX	14	IV	10	55	54	53	52
1410	1411	1412	1413	XVIII	13	III	11	51	50	49	48
1414	1415	1416	1417	XVII	12	Prid.	12	47	46	45	44
1418	1419	1420	1421	XVI	11	Idib.	13	43	42	41	40
1422	1423	1424	1425	XV	10	XIX	14	39	38	37	36
1426	1427	1428	1429	XIV	9	XVIII	15	35	34	33	32
1430	1431	1432	1433	XIII	8	XVII	16	31	30	29	28
1434	1435	1436	1437	XII	7	XVI	17	27	26	25	24
1438	1439	1440	1441	XI	6	XV	18	23	22	21	20
1442	1443	1444	1445	X	5	XIV	19	19	18	17	16
1446	1447	1448	1449	IX	4	XIII	20	15	14	13	12
1450	1451	1452	1453	VIII	3	XII	21	11	10	9	8
1454	1455	1456	1457	VII	2	XI	22	7	6	5	4
1458	1459	1460	1	VI	1	X	23	3	2	1	1460
2	3	4	5	V	30	IX	24	1459	1458	1457	1456
6	7	8	9	IV	29	VIII	25	1455	1454	1453	1452
10	11	12	13	III	28	VII	26	1451	1450	1449	1448
14	15	16	17	II	27	VI	27	1447	1446	1445	1444
18	19	20	21	I	26	V	28	1443	1442	1441	1440
22	23	24	25	XXX	25	IV	29	1439	1438	1437	1436
26	27	28	29	XXIX	24	III	30	1435	1434	1433	1432
30	31	32	33	XXVIII	23	Prid.	31	1431	1430	1429	1428

CALENDARIUM
ÆGYPTIO-ROMANUM.

Anni ante Christum natum.			I Biss.	SEPTEMBER. Epactæ Solar.		Dies mensis.		Anni post Christum natum.			I Biss.
34	35	36	37	XXVII	22	Kal.	1	1427	1426	1425	1424
38	39	40	41	XXVI	21	IV	2	1423	1422	1421	1420
42	43	44	45	XXV	20	III	3	1419	1418	1417	1416
46	47	48	49	XXIV	19	Prid.	4	1415	1414	1413	1412
50	51	52	53	XXIII	18	Non.	5	1411	1410	1409	1408
54	55	56	57	XXII	17	VIII	6	1407	1406	1405	1404
58	59	60	61	XXI	16	VII	7	1403	1402	1401	1400
62	63	64	65	XX	15	VI	8	1399	1398	1397	1396
66	67	68	69	XIX	14	V	9	1395	1394	1393	1392
70	71	72	73	XVIII	13	IV	10	1391	1390	1389	1388
74	75	76	77	XVII	12	III	11	1387	1386	1385	1384
78	79	80	81	XVI	11	Prid.	12	1383	1382	1381	1380
82	83	84	85	XV	10	Idib.	13	1379	1378	1377	1376
86	87	88	89	XIV	9	XVIII	14	1375	1374	1373	1372
90	91	92	93	XIII	8	XVII	15	1371	1370	1369	1368
94	95	96	97	XII	7	XVI	16	1367	1366	1365	1364
98	99	100	101	XI	6	XV	17	1363	1362	1361	1360
102	103	104	105	X	5	XIV	18	1359	1358	1357	1356
106	107	108	109	IX	4	XIII	19	1355	1354	1353	1352
110	111	112	113	VIII	3	XII	20	1351	1350	1349	1348
114	115	116	117	VII	2	XI	21	1347	1346	1345	1344
118	119	120	121	VI	1	X	22	1343	1342	1341	1340
122	123	124	125	V	30	IX	23	1339	1338	1337	1336
126	127	128	129	IV	29	VIII	24	1335	1334	1333	1332
130	131	132	133	III	28	VII	25	1331	1330	1329	1328
134	135	136	137	II	27	VI	26	1327	1326	1325	1324
138	139	140	141	I	26	V	27	1323	1322	1321	1320
142	143	144	145	XXX	25	IV	28	1319	1318	1317	1316
146	147	148	149	XXIX	24	III	29	1315	1314	1313	1312
150	151	152	153	XXVIII	23	Prid.	30	1311	1310	1309	1308

CA-

CALENDARIUM
ÆGYPTIO-ROMANUM.

Anni ante Christum natum.			I Biss.	OCTOBER. Epactæ Solar.		Dies mensis.		Anni post Christum natum.			I Biss.
154	155	156	157	XXVII	22	Kal.	1	1307	1306	1305	1304
158	159	160	161	XXVI	21	VI	2	1303	1302	1301	1300
162	163	164	165	XXV	20	V	3	1299	1298	1297	1296
166	167	168	169	XXIV	19	IV	4	1295	1294	1293	1292
170	171	172	173	XXIII	18	III	5	1291	1290	1289	1288
174	175	176	177	XXII	17	Prid.	6	1287	1286	1285	1284
178	179	180	181	XXI	16	Non.	7	1283	1282	1281	1280
182	183	184	185	XX	15	VIII	8	1279	1278	1277	1276
186	187	188	189	XIX	14	VII	9	1275	1274	1273	1272
190	191	192	193	XVIII	13	VI	10	1271	1270	1269	1268
194	195	196	197	XVII	12	V	11	1267	1266	1265	1264
198	199	200	201	XVI	11	IV	12	1263	1262	1261	1260
202	203	204	205	XV	10	III	13	1259	1258	1257	1256
206	207	208	209	XIV	9	Prid.	14	1255	1254	1253	1252
210	211	212	213	XIII	8	Idib.	15	1251	1250	1249	1248
214	215	216	217	XII	7	XVII	16	1247	1246	1245	1244
218	219	220	221	XI	6	XVI	17	1243	1242	1241	1240
222	223	224	225	X	5	XV	18	1239	1238	1237	1236
226	227	228	229	IX	4	XIV	19	1235	1234	1233	1232
230	231	232	233	VIII	3	XIII	20	1231	1230	1229	1228
234	235	236	237	VII	2	XII	21	1227	1226	1225	1224
238	229	240	241	VI	1	XI	22	1223	1222	1221	1220
242	243	244	245	V	30	X	23	1219	1218	1217	1216
246	247	248	249	IV	29	IX	24	1215	1214	1213	1212
250	251	252	253	III	28	VIII	25	1211	1210	1209	1208
254	255	256	257	II	27	VII	26	1207	1206	1205	1204
258	259	260	261	I	26	VI	27	1203	1202	1201	1200
262	263	264	265	XXX	25	V	28	1199	1198	1197	1196
266	267	268	269	XXIX	24	IV	29	1195	1194	1193	1192
270	271	272	273	XXVIII	23	III	30	1191	1190	1189	1188
274	275	276	277	XXVII	22	Prid.	31	1187	1186	1185	1184

CALENDARIUM
ÆGYPTIO-ROMANUM.

Anni ante Christum natum.				DECEMBER.				Anni post Christum natum.			
			I Bis.	Epactæ Solar.		Dies mensis.					I Bis.
398	399	400	401	XXVI	21	Kal.	1	1063	1062	1061	1060
402	403	404	405	XXV	20	IV	2	1059	1058	1057	1056
406	407	408	409	XXIV	19	III	3	1055	1054	1053	1052
410	411	412	413	XX II	18	Prid.	4	1051	1050	1049	1048
414	415	416	417	XXII	17	Non.	5	1047	1046	1045	1044
418	419	420	421	XXI	16	VIII	6	1043	1042	1041	1040
422	423	424	425	XX	15	VII	7	1039	1038	1037	1036
426	427	428	429	XIX	14	VI	8	1035	1034	1033	1032
430	431	432	433	XVIII	13	V	9	1031	1030	1029	1028
434	435	436	437	XVII	12	IV	10	1027	1026	1025	1024
438	439	440	441	XVI	11	III	11	1023	1022	1021	1020
442	443	444	44	XV	10	Prid.	12	1019	1018	1017	1016
446	447	448	449	XIV	9	Idib.	13	1015	1014	1013	1012
450	451	452	453	XIII	8	XIX	14	1011	1010	1009	1008
454	455	456	457	XII	7	XVIII	15	1007	1006	1005	1004
458	459	460	461	XI	6	XVII	16	1003	1002	1001	1000
462	463	464	465	X	5	XVI	17	999	998	997	996
466	467	468	469	IX	4	XV	18	995	994	993	992
470	471	472	473	VIII	3	XIV	19	991	990	989	988
474	475	476	477	VII	2	XIII	20	987	986	985	984
478	479	480	481	VI	1	XII	21	983	982	981	980
482	483	484	485	V	30	XI	22	979	978	977	976
486	487	488	489	IV	29	X	23	975	974	973	972
490	491	492	493	III	28	IX	24	971	970	969	968
494	495	496	497	II	27	VIII	25	967	966	965	964
498	499	500	501	I	26	VII	26	963	962	961	960
502	503	504	505	XXX	25	VI	27	959	958	957	956
506	507	508	509	XXIX	24	V	28	955	954	953	952
510	511	512	513	XXVIII	23	IV	29	951	950	949	948
514	515	516	517	XXVII	22	III	30	947	946	945	944
518	519	520	521	XXVI	21	Prid.	31	943	942	941	940

Moses primam hominum originem, quam summatim attigerat in primo capite ejusdem libri. Sed & capite tertio, v. 20. nos docet, quòd *vocavit Adam nomen uxoris suæ, Heva: eò quòd mater esset cunctorum viventium.* Nulli igitur ante Adamum homines fuerunt ex sacris paginis: nulli admitti possunt, qui originem non trahant ab uno illo omnium capite & parente. Ipsa quoque mater cunctorum viventium Heva inde orta est, quippe quæ formata est ex costâ, quam Deus *tulerat de Adam.* Gen. II. 22.

45. Tenet fides Catholica Adamum numquam moriturum fuisse, si in innocentia perseverasset: *quoniam Deus creavit hominem inexterminabilem, & ad imaginem similitudinis suæ fecit illum. Invidia autem Diaboli mors intravit in orbem terrarum.* Sap. II. 23. Id rursùm infringit hæreticam pravitatem systematis Præadamitarum. Quia, ut ait Apostolus scribens ad Romanos cap. V. v. 12. *per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt*: videlicet in Adam; namque *in Adam omnes moriuntur.* 1. Cor. 15. 22. Hoc fidei nostræ dogma, quo constat omnes ad interitum nasci propter prævaricationem Adæ, & peccatum originis in omnes universim homines ab uno illo capite derivari, elevat & excludit diverticulum Peyrerii de imputatione peccati Adamici, propter quam solam volebat omnes in Adamo peccavisse. Nisi enim peccatum originis quod unusquisque nascendo contrahit, carnali generatione transfunderetur in singulos, infeceretque animam singulorum, non essemus (uti vocamur ab Apostolo Ephes. II. 3.) *natura filii iræ*, sed solâ imputatione peccati Adami. Nec hominem *de immundo conceptum semine* dicere debuisset Sanctus Jobus cap. XIV. v. 4. Nec ipse David Psal. L. v. 7. verè dixisset: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.* Copiosum planè & locupletem hìc haberemus locum dicendi, si Peyrerium urgeremus doctrinis Sanctorum Patrum, & Conciliorum sanctionibus. At ejusmodi argumenta non curabat ille Calvini sequax. Unde biennio post editum execrandum systema, ejuratis Romæ suis hæresibus, confessus est in deprecatione ad Alexandrum VII. Pont. Max. factâ anno Christi 1657. se, dum in stulta de Præadamitis meditatione versaretur, optimè novisse hypothesim *de primis hominibus ante Adamum conditis, diversam penitus abiisse ab opinione SS. Patrum, nec non aberravisse toto orthodoxorum conciliorum canone: totamque doctrinæ Christianæ fabricam de homine lapso & redempto; fundatam fuisse à patribus & conciliis super hypothesi de Adamo primo omnium hominum formato; à quo deinceps totum humanum genus per universas terrarum plagas effusum & propagatum esset.* Ut revelatam in sacris paginis veritatem quam planè & apertè loquuntur Sancti Patres, pronunciant orthodoxorum conciliorum canones, insidiosius tegeret is novator specie retinendi sacras paginas, detorserat eas in pravum sensum, petendo interpretationem ex interiori emotione privati spiritûs. Eodem perfugio utuntur & illi, quibus Præadamicarum næniarum novitas, ejuratione Peyrerii non obstante, gratissima etiamnum accidit. Hinc illud Apostoli: *Usque ad legem enim peccatum erat in mundo: peccatum autem non imputabatur, cùm lex non esset.* Rom. V. 13. missis expositionibus sanctorum Patrum, impiè flexum est ad fabulam Præadamicam: perinde ac si lex eo loci memorata sit lex data Adamo, quâ non extante, peccatum esset in mundo, sed non imputaretur. Quo quid potest dici perversius? Solet Apostolus legem absolutè nominare eam quam Deus dedit Judæis per Mosem. Sic in prima ad Corinthios, cap. IX. v. 20. *Et factus sum*, inquit, *Judæis tamquam Judæus, ut Judæos lucrarer: iis qui sub lege sunt, quasi sub lege essem (cùm ipse non essem sub lege) ut eos, qui sub lege erant, lucrifacerem.* Cùm ergo dixit peccatum fuisse in mundo usque ad legem, non signavit fictitia Præadamitarum tempora ante legem datam Adamo, sed ea quæ præcesserunt

cesserunt legem Mosaicam. Peccatum enim usque ad illam erat in mundo : & quamvis imputaretur ad reatum & ad pœnam, non tamen imputabatur ad transgressionem. *Ubi enim non est lex, nec prævaricatio*: inquit Apostolus ad Romanos cap. IV. v. 15. Unde S. P. Augustinus epistolâ ad Hilarium quæ secundum novam editionem est 157. & olim erat 89. observat, quod peccatum *non deputabatur . quia lex non erat, qua arguente demonstraretur; sive lex rationis in parvulo, sive lex literæ in populo.*

46. Pergamus ad cætera quæ refigunt Systema Præadamicum, nósque docent diluvium Noeticum fuisse universale. Primò causa immittendi diluvii fuit universalis: *Omnis quippe caro corruperat viam suam super terram*. Gen. VI. 12. Secundò prædictio venturæ per diluvium vastationis ad universitatem spectabat rerum quæ sunt sub cœlo, dicente Deo ad Noe: *Finis universæ carnis venit coram me: repleta est terra iniquitate à facie eorum, & ego disperdam eos cum terra ... Ecce ego adducam aquas diluvii super terram, ut interficiam omnem carnem, in qua spiritus vitæ est subter cælum: universa quæ in terra sunt, consumentur*. Ibid. v. 13. 17. Tertiò firmat universalitatem hanc exceptio Noemi ingressuri cum suis in arcam, & cum omnium animantium generibus: *ut salvetur semen super faciem universæ terræ*. Ibid. cap. VII. v. 3. Quartò generatim atque universè facta est aquarum eruptio; quia *rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ, & cataractæ cæli apertæ sunt*. Ibid. v. 11. Quintò aquæ obtinuerunt universum: *Vehementer enim inundaverunt: & omnia repleverunt in superficie terræ: porrò arca ferebatur super aquas. Et aquæ prævaluerunt nimis super terram: opertique sunt omnes montes excelsi sub universo cælo*. Ibid. v. 18. 19. Sextò eluvio hæc vastitati addixit omnia præter Noemum & quæ erant in arca: *Consumptaque est omnis caro quæ movebatur super terram, volucrum, animantium, bestiarum, omniumque reptilium, quæ repetant super terram: universi homines, & cuncta, in quibus spiraculum vitæ est in terra, mortua sunt. Et delevit omnem substantiam, quæ erat super terram, ab homine usque ad pecus, tam reptile quàm volucres cæli; & deleta sunt de terra*. Ibid. v. 21. 22. 23. Septimò etiamdum *aquæ erant super universam terram*, cùm Noe primùm emisit columbam ex arca. Ibid. cap. VIII, v. 9. Octavo promissum factum Noemo de eluvione ulterius non immittendâ minimè fuit de particulari aliquo diluvio, verùm de universali quod omnia viventia extingueret; quia Deus dixit illi: *Non igitur ultra percutiam omnem animam viventem sicut feci*. Ibid. v. 21. Nonò fœdus iride firmatum quod Deus dignatus est icere cum Noemo, fuit de non inducendis amplius aquis diluvii universalis, similis Noetico: quia vi hujus pacti *nequaquam ultra interficietur omnis caro aquis diluvii, neque erit deinceps diluvium dissipans terram ... Et non erunt ultra aquæ diluvii ad delendum universam carnem*. Ibid. cap. IX. v. 11. 15. Decimò Sem, Cham & Japheth egressi sunt ex arca unà cum patre suo Noe: *& ab his disseminatum est omne genus hominum super universam terram*. Ibid. v. 19. Id quod firmat & universalitatem diluvii Noetici, & originem quam omnes gentes trahunt ab Adamo, à quo Noe decimus est. Undecimò posteri filiorum Noe vastatas à diluvio terras universas frequentaturi superbissimam attentarunt ædificationem turris, causâ celebrandi suum nomen: *antequam*, inquiebant, *dividamur in universas terras*. Ibid. cap. XI. 4. Duodecimò, confusâ ibi eorum linguâ, ut ab incepto desisterent, *divisit eos Dominus ex illo loco in universas terras, & cessaverunt ædificare civitatem. Et idcirco vocatum est nomen ejus Babel, quia ibi confusum est labium universæ terræ: & inde dispersit eos Dominus super faciem cunctarum regionum*. Ibid. v. 8. 9.

47. Quàm aptè quadret in annum ante æram Christianam bis millesimum du-

centesimum

centesimum nonagesimum primum universalitas ista diluvii, potest quivis intelligere ex eo quod Hebraicis temporum enumerationibus quæ postulant hunc annum, accedant antiquitates & Græcorum in Europa, & Ægyptiorum in Africa, & Chaldæorum in Asia, & Sinarum in finibus Orientis, prout jam vidimus. Licet enim istæ nationes de suis tantum regionibus sint locutæ, vel quia gentes alias ignorabant, ut Sinæ qui totum orbem terrarum circumscribebant regionis suæ finibus: vel quia ducebant rationem originis suæ solius, cui diluvium præmittebant; conspirantes tamen ad unum idémque tempus diluvii, universalitati ejus testimonium tribuunt. Dum enim eo tempore quo Hebraica veritas asseverat de diluvio universali, certum ponunt diluvium in Europâ quidem Græcanicæ antiquitates, in Africa Ægyptiacæ, in Asia Chaldaicæ, in extremis partibus Orientis Sinicæ: quis non videat & Græcorum & Ægyptiorum & Chaldæorum & Sinarum antiquitates in unum eundemque annum diluvii convenire ob universalitatem illius, quod ceu particulare nobis perhibent. Imo Græci expressam hujus universalitatis mentionem fecerunt aliquando. Vidimus eorum Deucalionem esse nostrum Noemum. Si aliqui loquantur de diluvio Deucalionis velut de diluvio particulari, quod contigerit in Thessalia; non desunt, qui admittant illius universalitatem. Nihil descriptius desiderari potest ab auctore gentili, narratione illâ Græcorum, quam habet Lucianus in Deâ Syria: *Apud Græcos*, inquit, *quod illi de Deucalione dicunt, audivi; sicque se habet fabula. Hanc hominum generationem quæ nunc est, ab initio nequaquàm fuisse, sed eam quæ tum fuit totam interiisse. Hos autem homines qui nunc sunt, secundi generis esse, quod rursus à Deucalione in multitudinem excrevit. De illis autem hominibus hæc tradunt: eos cùm essent admodum contumeliosi: nefaria perpetrasse juramentum non observando, hospites non recipiendo, supplices non ferendo. Quam ob causam in magnam calamitatem incidissent: quum terra protinus aquam multam effudit, imbres magni ingruerunt, fluvii majores decurrerunt, atque in tantum intumuit mare, ut omnia essent aqua, & omnes perierint. Deucalion autem solus hominum relictus est in secundam generationem, prudentiæ & pietatis gratia. Servatus autem fuit hoc pacto. Magnam quandam arcam, quam ipse habebat, liberis & uxore in eam impositis, conscendit. Ingredientem secuti sunt apri, equi, leones, serpentes, & alia quæcumque in terra pascuntur, bina cuncta. Quæ omnia excepit: nec ipsum lædebant: sed magna inter eos divinitùs erat concordia: unaque in arca omnes navigarunt, quandiu aqua superavit. Atque hæc quidem de Deucalione Græci tradunt.* Auctor Dialogi qui Philopatris inscribitur, & tribuitur Luciano, etiam admittit universalitatem Diluvii Deucalionis. Inducit enim Triephontem sic locutum cum Critia occasione palloris, quem illi affingit: *Nondum talia tibi accidere conveniebat, etiamsi ipsum audivisses mundum aquis obrutum iri, quemadmodum Deucalionis tempore factum est.* Possem & alios dare testes in hoc idem argumentum; quia *factum esse diluvium ad perdendam, tollendamque ex orbe terræ malitiam, constat inter omnes. Idem enim & Philosophi, Poetæ, scriptoresque rerum antiquarum loquuntur; in eoque maximè cum Prophetarum sermone consentiunt*: ut nos docet Lactantius lib. 2. Institutionum divinarum, cap. 10. idque occasione Deucalionis, quem *iidem ipsi ob justitiam solum esse dicunt servatum.* At testium sat est, ut Peyrerianam insulsitatem & ex sacris paginis & ex profanis despicatui ducamus. Unum in fabulâ de Deucalione est maximè joculatorium, quod prodiisse puto ex ambiguo verborum, quo aliquis Diluvii narrator luserit. Ferunt homines post diluvium procreatos ex lapidibus, quos Deucalion jactavit & Pyrrha. Lapides Hebraica voce dicuntur אבנים *Avanim*, filii verò הבנים *Havanim*, præmisso articulo demonstrativo *Ha*. Quod ergo *Havanim* Noachi,

seu

ſeu filii ejus, ortum dederint cunctis poſt diluvium gentibus; finxerunt antiqui Deucalionem unà cum uxore ſuâ jeciſſe *Avanim* ſeu lapides, ex quibus originem duxerint homines poſtdiluviani. Nomen etiam Deucalionis eſt originis Hebraicæ, uni Noacho qui reparationi totius orbis ſufficiens fuit, congruentiſſimum. Nam Hebraicæ voces דיכל *Dai-cal* vel *De-cal*, unde *Deucalion*, ſignificant *ſufficientem omnibus*, *ſufficientem orbi*: & de Deucalione canit inter alios Manilius Poeta, lib. 4.

Humani generis quum ſolus conſtitit hæres
Deucalion, ſcopuloque orbem poſſedit in uno.

§. VI.

De Diluvio facto ſub Cecrope, deque nexu chronologiæ ſacræ cum Græca poſtdiluviana.

48. IN antiquitatibus Rhodiorum quas Diodorus excuſſit lib. 5. Biblioth. factum ſub Cecrope diluvium memoratur. Τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ γενομένου *diluvio autem facto*, Solem quem ignoratio ſervati Noe in arca unà cum liberis effutiit reparati poſt diluvium humani generis auctorem, fabulati ſunt procreaſſe liberos ſeptem ex Rhodo inſulâ, poſtmodùm verò natos eſſe Rhodios. Difficile non eſt reſtituere veritati hanc fabulam Rhodiorum: quia ſacræ paginæ nos docent Japhethum filium Noe genuiſſe poſt diluvium ſeptem filios, tum *Dodanim* ſeu *Rhodanim*, hoc eſt Rhodios ortos eſſe, Geneſ. X. 4. Nam *Dodanim*, *Rhodii*: *ita enim ſeptuaginta interpretes tranſtulerunt*, inquit Sanctus Hieronymus lib. Traditionum Hebraicarum in Geneſim. Id etiamnum elucet in editione ſeptuaginta Interpretum tam Græco-latina Sixti V. quàm Copto-Arabicâ manuſcriptâ Bibliothecæ Vaticanæ, Itaque Solem Japhethi loco poſuerant Rhodii in ſuis antiquitatibus: & diluvium Cecropis, quo facto, Solem ajebant genuiſſe filios ſeptem, eſt diluvium orbis, quo facto, Japhethus ſeptem filios genuit. Accedit quòd Hebraica vox כרכב *Carcob*, terminatione Græcâ *Carcops*, ſignificat *ambitum*, *circuitum*, adeóque *orbem*, non minus quàm חוג *Hog*, unde *Ogygi*, *Ogeni*, *Oceanique* nomina derivari jam notavimus. Porrò vox *Carcops*, Jonicâ dialecto *Kercops*, fit per metatheſim Κίκροψ ſive *Cecrops*: ita quidem ut diluvium Cecropis, æquè ac diluvium Ogygi, fuerit diluvium orbis. Strabo lib. 9. Geograph. pag. 407. agens de Athenis Bœoticis quas *diluvio abolitas* comminiſcuntur, ait quòd *ætate Cecropis*, *cùm is Bœotiæ præeſſet*, *tunc Ogygiæ dictæ*. Joannes Marſhamus notat hunc Strabonis locum ad ſæculum octavum Canonis Chronici, eique *Cecrops* hic videtur *potiùs Ogyges*. Quid ſi rationem utriuſque nominis exploratam habuiſſet? Ergo diluvium ſive Cecropium ſive Ogygium eſt unum illud diluvium orbis, quod ætate Noemi contigit. Nec ſine cauſa poſtdiluvianæ urbes, ſpectato tempore diluvii univerſalis, dictæ ſunt Ogygiæ à voce quæ ambitum orbis ſonat. Tunc enim æquabantur orbi, quia omni ſolo æquatæ.

49. Vetus

49. Vetus scriptor *Hegesianax* apud Hyginum, de Aquario agentem in Poetico Astronomico, hunc *Deucaliona dicit esse: quod eò regnante, tanta vis aquæ se de cælo profuderit, ut cataclysmus factus esse diceretur. Eubulus autem Cecropem demonstrat esse, antiquitatem generis commemorans, & ostendens antequàm vinum traditum sit hominibus, aqua in sacrificiis Deorum usos esse, & ante Cecropem regnasse, quàm vinum sit inventum.* Consonat Hegesianaci Nigidius apud auctorem commentariorum in Aratea Germanici Phœnomena, apud quem *Hydrochoon sive Aquarium existimat esse Deucalionem.* Majorum memoriam honore cœlitum consecrantes Gentiles habebant eos in siderum numero. Speciosam transformati in Aquarium, non tam Deucalionis quam Cecropis causam invenerunt in diluvio, quod alii sub Deucalione exhibebant, alii sub Cecrope, alii sub utroque. Nam *adhuc eodem Cecrope manente, Diluvium fuit, quod appellatum est Deucalionis*: ut unà cum S. Hieronymo & Eusebio docet S. P. Augustinus lib. 18. de Civit. Dei, cap. 10. Id rursum ostendit diluvium Cecropium fuisse Noeticum; cùm Noeticum fuerit Deucalioneum. Quod si Eubulus Cecropem in Aquarium transformans ostendit eum ante regnasse quàm vinum sit inventum, nemo non videt eum respicere ad eam mundi ætatem ad quam pertinet diluvium: quia Noe, non nisi post diluvium *plantavit vineam, bibensque v num inebriatus est*. Gen. IX. 20. Adde quod, Sole Aquarium ingresso, Athenienses habent mensem lunarem, Anthesteriorem nuncupatum, ἐν ᾧ κατὰ τύχην ὑπομνήματα ποιοῦσι τῆς διὰ τὴν ἐπομβρίαν ὀλέθρου, καὶ τῆς φθορᾶς ἐκείνης δρῶσιν, ὡς τότε καὶ περὶ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, μάλιστα τοῦ κατακλυσμοῦ συμπεσόντος. *in quo fortuitò memoriam agunt multorum qui per imbrium copiam interierunt & corrupti sunt: quasi circa tempus illud maximè contigerit diluvium.* Rem nos docet Plutarchus in Sylla, pag. 461. Festum hoc Græcè vocabatur ὑδροφορία, latinè diceretur *aqua-portatio*. De illo agit Suidas ex Apollonio, & testatur *esse lugubre festum Athenis, ob eos qui diluvio perierant*. Aliud ejusdem festi nomen erat Χύτραι, hoc est, *ollæ*. Causam nominis aperit Theopompus laudatus à Scholiaste Acharnensium Aristophanis, apud quem τοὺς διασωθέντας ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ ἑψῆσαί φησι χύτρας πανσπερμίας *liberatos à diluvio coxisse ait in ollis omne genus seminum*, indéque festo nomen ab olla tributum esse: hoc autem fecisse, ut Mercurium mortuis propitium redderent. Ollarem Atheniensium festivitatem incidere in diem decimam tertiam Anthesterionis tradit Harpocration ex Philochoro. Februarium majori sui parte occupabat Anthesterion non minus quàm Aquarius. Sic anno Nabonassari 465. inito die 2. mensis Novembris Juliani prolepticі anni ante æram Christianam 284. Anthesterion Atticus cujus octava dies incidebat in vigesimam nonam Athyr Ægyptiaci, teste Ptolemæo lib. 7. cap. 3. iniit die 22. sequentis Januarii, quâ commissum est Novilunium, atque ita Februarium majori sui parte occupavit. Porrò Februarius erat ille mensis quo Latini celebrabant sua Lupercalia in memoriam Diluvii. Et quidem quòd Lupercalia agerentur mense Februario, patet ex antiquis Romanorum Calendariis & Varrone lib. 5. de lingua Latina. Quòd verò essent in memoriam diluvii, nos docet S. P. Augustinus lib. 18. de Civit. Dei, cap. 12. *Facta sunt*, inquit, *instituta diis falsis à regibus Graciæ, quæ memoriam diluvii, & ab eo liberationis hominum, vitæque tunc ærumnosæ, modo ad alta, modo ad plana migrantium, solemni celebritate revocarunt. Nam & Lupercorum per sacram viam ascensum, atque descensum sic interpretantur, ut ab eis significari dicant homines, qui propter aquæ inundationem, summa montium petiverunt, & rursus eadem residente, ad ima redierunt.*

50. Ut Latini à Græcis, ita Græci ab Ægyptiis suos Deos, suosque ritus acceperunt, ut testantur Herodotus lib. 2. cap. 49. & Diodorus lib. 1. pagina 14.

Porrò

Porrò Ægyptii, ut auctor est Geminus in Isagoge astronomicâ, *studebant non iisdem temporibus Deorum sacra repræsentare; sed ea omnes anni tempestates peragere volebant; ut idem festum æstivum sit, & hybernum, & autumnale, ac denique vernum. Ob eam causam Quadrantem non inserunt, ut Solemnia retrocedant.* Hæc ratio anni vagi quam in Calendario Ægyptio Romano repræsentavimus, effecit, ut dies decima-septima mensis Athyr quâ diluvium contigisse ajebant Ægyptii, inciderit aliquando in decimam tertiam mensis Anthesterionis ad quam diluvium retulerunt Græci. Concursus decimæ-septimæ Athyr Ægyptiorum cum decima-tertiâ Anthesterionis Græcorum factus est anno ante æram Christianam millesimo septingentesimo nonagesimo quarto, quo Athyr cœpit die 14. Januarii Juliani proleptici; Anthesterion verò die 18. hâc enim commissum est ejus novilunium ex tabulis Astronomicis, & ex periodi tam Norisianæ quam Romanæ methodo. Ideò autem Athyr cœpit die 14. dicti Januarii, quia annus Ægyptiorum cui congruit ille concursus, iniit die 15. mensis Novembris Juliani proleptici anni ante æram Christianam millesimi septingentesimi nonagesimi quinti: ut patet ex nostro Calendario Ægyptio-Romano, addendo annos 1460. anno ante Christum natum 335. posito è regione diei 15. Novembris. Id maximè notandum est, ut primam diluvii in Attica celebrati antiquitatem discutiamus. Ab anno enim ante æram Christianam millesimo septingentesimo nonagesimo quinto usque ad annum ante eandem æram septingentesimum septuagesimum sextum quo prima Olympias vulgaris acta est, reperiuntur, inclusis terminis, anni mille & viginti. Atqui *ab Ogyge indigena, cujus temporibus primum & maximum diluvium in Attica fuit*, sive à primâ diluvii Ogygii, hoc est, diluvii *ambitus orbis* seu diluvii universalis in Atticâ celebrati antiquitate & memoriâ, *usque ad primam Olympiadem anni fuere mille atque viginti*: ut ex omnibus qui Atheniensium annales conscripserunt, nominatim ex Hellanico, Philochoro, Castore, Thallo & Diodoro tradit Julius Africanus apud Eusebium lib. X. de Præp. Evang. cap. 3. Quòd enim hæc Ogygii diluvii epocha sit potius celebritatis ejus in Attica factæ, quàm vastitatis, ex eo patet quòd illo tempore quo diluvium Noeticum contigit, agnoscatur & diluvium Ogygium accidisse; ut ex Varrone jam demonstravimus. Et sanè cùm juxta epocham Varronianâ posteriorem dies decima-tertia mensis Anthesterionis quæ quotannis memoriam Græcorum ad præteriti diluvii recordationem excitabat, accuratissimè inciderit in diem decimam-septimam mensis Athyr quâ cœperat diluvium: quis non videat hanc diluvii antiquitatem non esse temporis quo contigit orbis inundatio, sed quo inundationis hujus memoria ab Ægyptiis ad Græcos transiit. Ut enim dies decima-septima mensis Athyr demonstret verum tempus diluvii, copulanda est cum decima-quinta mensis Desii & cum plenilunio. Id quod fieri non potest, nisi in anno ante æram Christianam 2291. ex jam dictis in hac secunda Dissertatione, §. 3.

51. Ægyptii quibus *Typhon* significabat diluvium, ut ibidem demonstravimus, abusi sunt hoc nomine, sic appellantes etiam Semum qui unà cum patre suo & fratribus diluvium evaserat. Similis fuit abusus nominum Ogygis & Cecropis. Contractum nomen Semi est *Smy*, quo donatus est Typhon, non minus quàm nomine *Seth* maximè celebrando in diluvio, quia de solo genere Sethi erant qui in illo non perierunt. Τὸν Τυφῶνα Σὴθ ἀεὶ Αἰγύπτιοι καλοῦσι *Typhona Seth semper Ægyptii vocant*. ait Plutarchus in libro de Iside & Osiride, ubi etiam scribit, quòd ὁ Τυφὼν (ὥσπερ εἴρηται) Σὴθ . . . καὶ Σμὺ ὀνομάζεται, *Typhon (ut dictum est) Seth & Smy appellatur*. Addit idem scriptor Ægyptios tradere *Typhona* γεννῆσαι παῖδας Ἱεροσόλυμον καὶ Ἰουδαῖον *genuisse filios Jerosolymum & Judæum*, esseque perspicuum eos *in fabulam hanc adjicere* τὰ Ἰουδαϊκὰ

res

res Judaicas. Res Judaicæ fi adfcifcantur à diluvio, repetendæ f nt fpeciatim à *Sem*, dicto per antonomafiam *patre omnium filiorum Heber*. Gen. X. 21. Judæi enim quorum metropolis fuit urbs Jerofolymorum, erant filii Heber, à quo dicti funt Hebræi. Sem ergo diluvianus Judæorum pater celebratus eft ab Ægyptiis per *Typhona-Smy* feu *diluvio-femum* patrem Jerofolymi & Judæi. Intereà cùm diluvii nomen fic accefferit Semo, factum eft ut ætas Semi ætatem Typhonis feu diluvii Ægyptiis expreſſerit. Natus eft Arphaxad anno ante æram Chriftianam bis millefimo ducentefimo octogefimo nono: *vixitque Sem poftquam genuit Arphaxad, quingentis annis*. Gen. XI. 11. Pervenit ergo ille Typhon Ægyptiorum ad annum ante eandem æram millefimum feptingentefimum octogefimum nonum; ita ut epocha diluvii Ogygis Attica congruens anno Ægyptiaco inito anno ante æram Chriftianam millefimo feptingentefimo nonagefimo quinto, pertineat ad ætatem hujus Typhonis. Cùm igitur Typhon fit vox fignificans diluvium, mirum non eft annum illum deputatum effe non tam inductæ in Atticam celebritati diluvii, quàm vaftitati.

52. Excerpta Barbaro-Latina quæ in thefauro temporum edidit Scaliger, tribuunt Typhoni annos quadraginta quinque, qui additi annis ante æram Chriftianam mille feptingentis nonaginta quatuor cogunt referre initium Typhonis ad annum ante eandem æram millefimum octingentefimum trigefimum nonum. Ifaaeus filius Abrahæ erat tunc temporis fexagenarius: quia Abraham qui natus eft anno ante æram Chriftianam millefimo nongentefimo nonagefimo nono, genuit Ifaaeum anno ante eandem æram millefimo octingentefimo nonagefimo nono; *cùm centum effet annorum: hac quippè ætate patris natus eft Ifaac*. Gen. XXI. 5. Detractis enim annis fexaginta de mille octingentis nonaginta novem, fupereft annus ante Chriftum natum millefimus octingentefimus trigefimus nonus. Porrò *fexagenarius erat Ifaac, quando nati funt ei parvuli*. Gen.XXV.26. Quando ergo parvuli nati funt Ifaaco, Typhon cœpit effe juxta calculos Excerptorum Barbaro-Latinorum Scaligeri. Jam habemus ex *Phrygiis literis* apud Plutarchum in libro de Ifide fæpe laudato, quòd Ισαακῦ τῦ Ηρακλέυς ὁ Τυφῶν, *Ifaaci quem genuit Hercules, filius fuit Typhon.* Hercules five Heracles à quo Heraclidæ, quos Ephorus tradit *Spartam fibi pro regia deftinaffe*, ut refert Strabo lib. 8. Geograph. pag. 364. habebatur Abraham pater Ifaaci. Nam Spartiatæ qui genus fuum referebant ad Herculem, repetebant originem ab Abrahamo, feque fratres dicebant Judæorum. Scripturam quandam in ejus rei argumentum appellavit *Arius, rex Spartiatarum, Oniæ facerdoti magno* fcribens his verbis: *Inventum eft in fcriptura de Spartiatis & Judæis, quoniam funt fratres, & quod funt de genere Abraham*. 1. Machab. XII. 21. Præthereà Γέλων τῦ Ηρακλέυς *Gelon Herculis filius* celebratur à Stephano Byzantio in Γελωνόν. Et Suidas in Γέλων ait: Γέλων, ὄνομα κύριον. γέλων δὲ τὸν γέλωτα. *Gelon eft nomen proprium. Gelon autem* γέλωτα feu *rifum* fignificat. Nomen à rifu fortitus eft Ifaac, dicente Sarâ illius matre: *Rifum fecit mihi Deus: quicumque audierit, corridebit mihi*. Gen. XXI. 6. Hinc Melon apud Eufebium lib. 9. Præpar. Evang. cap. 19. ait de Abrahamo: υἱὸν αὐτῷ γενέσθαι ἕνα, ὃν Ελληνιστὶ Γέλωτα ὀνομασθῆναι. *Filium ei natum effe unum, quem Græcè* Γέλωτα feu *rifum nominant*. Itaque Gentiles qui nomine Herculis fimulaverunt Abrahamum, expreſſerunt Ifaacum filium Abrahami in Gelone Herculis filio: adeo ut Typhon filius Ifaaci quem juxta Phrygum hiftorias genuit Hercules, fit unus filiorum Ifaaci quem Abrahamus genuit juxta Scripturam facram. Ætas prolis Ifaaci, poftrema pronepotum quos vidit pater omnium filiorum Heber *Typhon Smy* feu diluvianus Semus, maximè commendavit Ifaacidem. Quafi enim diluvianus effet is cujus ætas incidebat in hominis diluviani tempora, à diluvio

quoque ſortitus eſt nomen. Cùm ergo Iſaacides quem Typhonem vocarunt, eſſet annorum quadraginta quinque, quando Typhonium ſeu diluvianum tempus terminavit Attica vel potiùs Attico-Ægyptia diluvii Ogygis epocha, non debemus mirari ætatem Typhonis eſſe definitam annis quadraginta quinque. Tam exacta chronologiæ ratio circa Iſaacidem viro diluviano ſynchronum non potuit fugere Ægyptios, à quibus ſua de diluvio monumenta acceperunt Græci. Iſaacides enim erat Jacob, qui cùm veniſſet in Ægyptum poſt biennium famis, introductus ad regem, *& interrogatus ab eo: Quot ſunt dies annorum vitæ tuæ? Reſpondit: Dies peregrinationis meæ centum triginta annorum ſunt, parvi & mali, & non pervenerunt uſque ad dies patrum meorum, quibus peregrinati ſunt*. Gen. XLVII. Ubi notandum eſt hunc filium Iſaaci nedum manifeſtaſſe regi Ægyptiorum omnes annos vitæ ſuæ, verum etiam ſe illi præbuiſſe gnarum dierum patrum ſuorum, de quorum numero erat Semus.

53. Redeamus ad Cecropem ad cujus ætatem referunt diluvium. In volucro hujus nominis texerunt Athenienſes generis ſui auctorem, volentes illud eſſe non tam orbis quàm hominis orbis moderatoris. In Hieroglyphicis Horapollinis magiſtri Athenienſium Ægyptii *regem orbis moderatorem exiſtimantes & indicantes* αὐτὸν ὄφιν ζωγραφοῦσιν *ipſum ſerpentem pingunt*. Et Apollodorus Athenienſis lib. 3. cap. 13. exhibet Cecropem *humano ſimul & ſerpentino corpore præditum*. Inter ſeptem illos liberos quos antiquitates Rhodiacæ tribuunt Soli ſtatim poſt diluvium, ponentes Solem Japhethi loco, ut jam vidimus, Κέρκαφον *Cercaphum* numerat Diodorus lib. 5. pag. 226. Sicut *Hiram* rex Tyri memoratus in ſacris paginis eſt *Hirom* ſeu *Hiromus* in annalibus Tyriorum excuſſis à Joſepho lib. 1. contra Apionem; & ſicut *Tuphan* ſeu diluvium ita vocatum ab Arabibus eſt Ægyptiorum *Typhon*: ita Rhodiorum *Kercaph* eſt Athenienſium *Kercop* ſeu *Kercops*, per metatheſim *Kecrops*. Antoninus Liberalis cap. 6. Metamorphoſeon fingit *Cecropem terræ filium*, qualem *Cercaphum* commenti ſunt Rhodii putantes Solem eum genuiſſe poſt diluvium ex Rhodo inſula. Cercaphus igitur antiquitatum Rhodiacarum erat Cecrops Atticarum. A Cecrope Cecropidæ vocati ſunt Athenienſes quaſi Cecropis filii. Notiſſimum eſt hoc Athenienſium nomen. Scriptor literatiſſimus D. Franciſcus Blanchinus, SANCTISSIMO D. N. CLEMENTI PAPÆ XI. à ſacro cubiculo, & Sacræ Congregationis Calendarii Secretarius & Conſultor, obſervat capite 24. hiſtoriæ univerſalis quam figuris diſtinxit & conſcripſit idiomate Italo, Cecropem Athenienſium eſſe *Janum* Atticæ, *Janum* verò eſſe *Javanum*. Javan, unus ſeptem filiorum Japhethi natorum poſt diluvium, eſt ille qui ſecundum Scripturas genuit *Dodanim* ſeu *Rhodios*. Gen. X. 4. & 1. Paral. I. 7. Cercaphus, unus ſeptem poſtdiluvianorum, quos primum agnoſcebant antiquitates Rhodiacæ, genuit itidem Rhodios; cùm in inſula Rhodo *unius Cercaphi, & Cydippæ filii urbes condiderint, ac de ſe denominaverint*, teſte Strabone libro 14. pag. 654. cui præiverat Diodorus lib. 5. pag. 227. ubi aſſerit Cercaphi filios Rhodum inſulam occupaviſſe. *Jalyſum* inter illos ponunt iidem auctores. Sicut *Aones*, antiqui Bœotiæ populi, ſunt *Jaones* memorati ab Homero Iliad. N. verſ. 685. ut obſervant eruditi: ita *Aliſus* eſt *Jalyſus*. Solent Jones ponere E pro A, & contrà A pro E; ita ut *Aliſus* Jonicè ſit *Eliſus*. Is Cercaphi filius eſt *Eliſa* filius Javani, in ſacra ſcriptura celebratus, à quo juxta doctiſſimum Bochartum nomen traxit *Elis*, antiquiſſima Peloponneſi regio, in qua Ἀλείσιον *Aliſium* ponit Homerus Iliad. B. verſ. 617. *Javan* ergo Eliſæ pater eſt idem cum Cercapho Jalyſi ſeu Aliſi progenitore, cùmque Cercaphus ille Rhodiorum ſit Cecrops Athenienſium, manifeſtum eſt Javanum eſſe Cecropem. In pentateucho Copto-Arabico *Javan* eſt IOYNAN *Junan* ſeu *Jonan* à quo *Jones*, ac proinde Athenienſes:

ὅτι τὸ παλαιὸν οἱ αὐτοὶ ἦσαν Ἴωνες καὶ Ἀθηναῖοι. *quia antiquitùs iidem erant Jones & Athenienses*, ut scribit Strabo liu. 14. pag. 679.

54. *Qui à Cecrope usque ad Alexandrum Macedonem colligunt annos mille octingentos viginti octo*, teste S. Clemente Alexandrino lib. 1. Stromatum, suppeditant nobis nexum insignem chronologiæ Atticæ cum chronologia sacra, expressâ secundùm veritatem Hebraicam. Alexander Macedo salutatus est rex Asiæ post nobilem apud Arbelas victoriam de Dario Codomanno, partam archonte Athenis Aristophane, Olympiadis centesimæ duodecimæ anno secundo, ante æram Christianam trecentesimo trigesimo primo, die prima mensis Octobris Juliani proleptici; ut inter chronologiæ peritos convenit. Adjiciamus annos mille octingentos viginti octo, qui colliguntur à Cecropis tempore, Cecropiana epocha illiganda erit anno ante æram Christianam bis millesimo centesimo quinquagesimo nono. Ut demonstremus epocham hanc pertinere ad ætatem Javani quem ostendimus esse Cecropem, observandum est primò postdiluvianam Gentium divisionem factam esse sub ortum Phaleg filii Heber; quia *nati sunt Heber filii duo: nomen uni Phaleg, eo quòd in diebus ejus divisa sit terra*. Gen. X. 25. Neque enim intelligendi sunt alii dies Phaleg quàm natalitii: quia, ut ait Josephus lib. 1. Antiquit. Judaic. cap. 7. *Heberus Phalegum genuit, qui natus est, dum habitationes distribuerentur: nam hæc vox Phalec partitionem Hebræis sonat*. Sanctus Pater Augustinus lib. 16. de Civitate Dei, cap. 11. ait similiter intelligendum esse *ipsum Heber propterea tale nomen imposuisse filio suo, ut vocaretur Phalech, quod interpretatur divisio: quia tunc ei natus est: quando per linguas terra divisa est, id est, ipso tempore, ut hoc sit quod dictum est: In diebus ejus divisa est terra*. Natus est Phaleg anno centesimo secundo à diluvio, ante æram Christianam bis millesimo centesimo & nonagesimo. Initium ergo Cecropis secundùm chronologiam Atticam illigatum anno ante eandem æram bis millesimo centesimo & quinquagesimo nono conjiciendum est in annum ab ortu Phaleg & à primâ Gentium divisione trigesimum secundum. Hanc Cecropis antiquitatem contingere ætatem nedum nepotum Noe, quorum unus erat Javan, verum etiam filiorum atque ipsiusmet Noe, certissimum est: quia annus trigesimus secundus ab ortu Phaleg est à diluvio centesimus trigesimus tertius, & post annum diluvii centesimus trigesimus secundus. *Vixit autem Noe post diluvium trecentis quinquaginta annis*. Gen. IX. 28.

55. At pressiùs ostendamus Atticam Cecropis seu Javani epocham rectissimè conjici in annum dispersionis Noachidarum trigesimum secundum. Abydenus Assyrius apud Eusebium lib. 9. Præp. Evang. cap. 14. agens de confusione linguarum quæ fuit causa hujus dispersionis, ait *homines quorum ad id tempus una eademque lingua fuerat, multiplicem ac discrepantem ex eo vocem emisisse*, μετὰ δὲ Κρόνῳ τε καὶ Τιτᾶνι συστῆναι πόλεμον. *postea verò Saturnum inter ac Titana bellum esse conflatum*. Nomine belli tegit is auctor discordiam quàm confusio lingua peperit. Nomine Titanis deducto ab Hebraica voce טיט *Tit* quæ significat *lutum, cænum*, exhibet Javanum filium Japhethi: quia *Javan* nomen habet ab Hebraica voce יון *Javan* vel *Javen* quæ pariter cœnum lutumque sonat. Hebræis enim *Tit* & *Javen* sunt voces Synonimæ. Τιτανίδα γῆν *Titanidem terram* exponens Suidas in suo lexico docet esse qui sic appellari putent τὴν Ἀττικὴν ἀπὸ Τιτηνίου ἑνὸς τῶν Τιτάνων ἀρχαιοτέρου οἰκήσαντος περὶ Μαραθῶνα, *Atticam à Titenio, uno de Titanibus antiquiore, qui circum Marathonem habitarit*. Attica dicebatur olim nedum Jonia & Cecropia, verum etiam Titanis sive Titania: quia primus Atticæ colonus Javan, contractiori prolatione Jon, erat & Cecrops & Titenius sive Titan. Hesiodus in Theogonia vers. 697. com-

 memorat

memorat Τιτῆνας χθονίους *Titanes terrestres*, seu lutulentos & cœnosos. Sic antiquitas vocabat turris Babelicæ conditores, quorum unus fuit Javan. Ferunt Titanas impetum fecisse in cœlum patrem: quia illi cœmentarii faciebant sibi civitatem & turrim, *cujus culmen*, inquiebant, *pertingat ad cœlum*. Gen. XI. 4. Debellatos à Diis Titanas, etiam fabulantur: quia motus eorum conatúsque prohibuit Deus. Quia verò *inde dispersit eos Dominus super faciem cunctarum regionum*, ibid. v. 9. atque ita *disseminatum est omne genus hominum super universam terram*, Ibid. cap. IX. v. 19. *Titanes* ἡμετέρων πρόγονοι πατέρων *majores patrum nostrorum* vocantur ab Orphicorum hymnorum auctore, qui etiam sic eos alloquitur:

Ἐξ ὑμέων γὰρ πᾶσα πέλει γενεὰ κατὰ κόσμον

Ex vobis enim omne genus est per mundum. Juxta fabulam de Titanibus quam habet Hesiodi Theogonia, Ἰαπετοῖο πάϊς ἔχει οὐρανὸν εὐρὺν *Japeti filius sustinebat cœlum latum*, ut dicitur vers. 746. Hunc Japeti filium Atlantem vocat idem Poeta vers. 509. *Atlas magnus fuisse astrologus dicitur. Unde occasionem fabula invenit, ut eum cœlum portare confingeret: quamvis mons ejus nomine nuncupetur, cujus altitudine potius cœli portatio in opinionem vulgi venisse videatur*, ait S. P. Augustinus lib. 18. de Civit. Dei, cap. 8. Οἱ μὲν Ἕλληνες Ἄτλαντα καλοῦσιν, οἱ βάρβαροι δὲ Δύριν. *Græci quidem Atlantem nominant, Barbari autem Dyrim*, inquit Strabo lib. 17. pag. 825. D pro T antiqui non semel posuerunt, ut jam pridem observavit Quintilianus lib. 1. cap. 4. dicens: *Quid T literæ cum D quædam cognatio? Quare minus mirum, si in vetustis urbis nostræ & celebribus templis legantur: Alexanter & Cassantra*. Itaque *Dyris* est *Tyris*. Hoc filii Japeti nomine intelligendus est *Thiras* filius Japhethi. Gen. X. 2. Habemus ergo filium Japhethi ætate conjunctum cum Titanibus, atque illum quidem quem tempore Cecropis fuisse ajunt, nempe Atlantem. Imo Japetum etiam ponunt inter Titanas, ut Diodorus lib. 5. Biblioth. & Apollodorus lib. 1. cap. 1. Unde Saturnus non tam cum Titane quàm cum Japeto ætate conjungitur. Sic Lucianus in Saturnalibus exhibet Saturnum unà *cum Japeto, reliquisque æqualibus diis*. Sic Ἰαπετός τε Κρόνος τε *Japetusque Saturnusque* simul celebrantur ab Homero Iliad. Θ vers. 479. Sic Hesiodus in Theogonia vers. 19. simul decantat Ἰαπετόν τε, ἰδὲ Κρόνον *Japetumque ac Saturnum*. Addit idem Poeta vers. 507. uxorem Japeti fuisse Ὠκεανίνην *Oceanidem*, ipsumque Japetum ejusdem cum Oceano ætatis facit. In quo sequuntur eum Diodorus & Apollodorus jam laudati: Quia Japhetus ejusque uxor fuerunt eo tempore, quo Oceanus terram inundavit. Inde Pindarus in Olympiis Ode 9. ubi meminit Ἰαπετιονίδος φύτλας *Japetionidis stirpis* simul & κορᾶν Κρονιδᾶν *filiarum Saturniarum*, agnoscit diluvium quod Japetionidem Saturniamque stirpem præcessit, & ait ὕδατος σθένος *aquæ robur* χθόνα κατακλύσαι *terram inundasse*.

56. Quisnam fuerit Saturnus cujus ætatem contigit Japetus, contigerunt & Titanes post confusionem linguarum, nunc videamus; ut tandem elucescat: Atticam Cecropis sive Javani epocham rectè conjici in annum trigesimum secundum dispersionis. Duos fuisse Saturnos prodit Sanchoniathon, vetustissimus rerum Phœniciarum scriptor, apud Eusebium lib. 1. Præpar. Evang. nempe Saturnum patrem & Saturnum filium cui assignat duos fratres Jovem Belum & Apollinem. Saturnus pater trium filiorum qui orbis imperium partiti sunt inter se, adumbrat Noemum patrem trium filiorum qui orbem tripartito obtinuerunt. Hebraica vox סתור *Satur* unde *Saturnus*, significat *absconditum*, qualem suum Saturnum prodebant Gentiles facientes eum cœli terræque filium. Nam *cujus parentes ignoti erant, facile fuit eorum filium dici, quorum & omnes possumus videri*, ait Tertullianus agens de Saturno cap. X. Apologetici adversus gentes. Hesiodus, Apollodorus, Diodorus, aliique rerum mythicarum scriptores faciunt Saturnum fratrem

trem Japeti, quod Saturno filio Saturni adumbrantis Noemum convenit. Jupiter, alius Saturni prioris filius, est alius filius Noemi quem Hebræi dicunt חם *Ham*, nos *Chamum*, sive *Hamum*. Hoc Jovis nomen nos docent Ægyptii apud Herodotum: Ἀμμῶν γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Δία. *Hammum enim Ægyptii appellant Jovem*, ait ille lib. 2. cap. 42. Plutarchus quoque lib. de Iside & Osiride pag. 354. asserit ἴδιον παρ' Αἰγυπτίοις ὄνομα τοῦ Διὸς εἶναι τὸν Ἀμοῦν *proprium apud Ægyptios nomen Jovis esse Hamun*. Et sanè *Hamus* seu *Chamus*, filius Noe, fuit pater Chanaan à quo Sidonii seu Phœnices ortum traxerunt. Genes. X. 15. Atqui Saturnus prior habitus est pater Cham, patris Chanaan, Phœnicum progenitoris: nam Βαβυλωνίους λέγειν πρῶτον γενέσθαι Βῆλον, ὃν εἶναι Κρόνον ἐκ τούτου δὲ γενέσθαι Χάμ, τοῦτον δὲ τὸν Χαναὰν γεννῆσαι τὸν πατέρα τῶν Φοινίκων. *Babylonios dicere primum extitisse Belum, eumque esse Saturnum: ex hoc autem natum fuisse Cham, istum verò genuisse Chanaan Phœnicum patrem*, refert Eupolemus apud Eusebium lib. 9. Præpar. Evang. cap. 17. Tam insignem Eupolemi locum exhibeo secundùm emendationem doctissimi Bocharti lib. 4. Geographiæ Sacræ, cap. 2. Quod Beli nomine donatus sit Saturnus primus apud Babylonios, apud Phœnicas verò Jupiter Saturni primi filius, id non est mirum: quia nomen Beli tam Babyloniis quam Phœnicibus significabat Dominum, qualem illi Saturnum primum, isti Jovem habebant per antonomasiam. Ad Apollinem quod spectat fratrem istius Jovis secundùm Phœnicum historias, cùm nomen illud soleat tribui Soli, & Sol locum Japeti vel Japhethi teneat in antiquitatibus Rhodiorum jam discussis, nemo non videt in Apolline Saturni primi filio & Jovis fratre Japhetum filium Noachi, & fratrem Chami. Itaque Saturnus secundus, Jupiter Belus, & Apollo tres filii Saturni prioris, sunt Semus, Chamus & Japhetus tres filii Noe.

57. Jam facile intelligitur laudatus Sanchoniathon, dum ait Saturnnm primum *peragrasse terrarum orbem*, ac tandem reportasse victoriam à cœlo patre ἔτει τριακοστῷ δευτέρῳ τῆς ἑαυτοῦ κρατήσεως καὶ βασιλείας *anno imperii regnique sui trigesimo secundo*. Saturnia orbis terrarum peragratio est dispersio Noachidarum, quâ *disseminatum est omne genus hominum super universam terram*. Gen. IX. 19. Prima domorum atque urbium occupatio, quarum tectis gravitatem cœli vincerent ædificatores earum Saturnii seu Noachidæ, adumbratur in victoria per Saturnum reportata à cœlo patre anno regni sui trigesimo secundo; quia Cecrops, de quo scribit Apollodorus lib. 3. cap. 13. ἐπὶ τούτου φασὶν ἔδοξε τοῖς θεοῖς πόλεις καταλαβέσθαι *sub hoc, inquiunt, visum est Diis urbes occupari*: invenitur cœpisse anno trigesimo secundo dispersionis Noachidarum, seu peragrationis orbis terrarum susceptæ sub Noacho adumbrato in Saturno orbem terrarum peragrante. Patet ergo Atticam Cecropis seu Javani epocham rectissimè conjici in annum ab ortu Phaleg trigesimum secundum. Nec enodatiùs, nec apertiùs chronologia Græca necti potest cum chronologia sacra in egregium argumentum Hebraicæ veritatis quam in nostris calculis sequimur.



§. VII.

De æra Attica auctoris marmorum Arundellianorum, & de primis Athenienſium regibus antiquitati ſuæ reſtitutis in elucidationem chronologiæ ſacræ.

58. PRimæ antiquitatis Cecropidarum ſive Athenienſium accurata inquiſitio & inveſtigatio, quam modò perfecimus, latet eos qui Cecropem longè recentiorem faciunt. *Multò prolixior fieret ſermo* (ait Strabo lib. 9. pag. 397.) *ſi quis de primis Athenarum conditoribus examen inſtitueret, facto à Cecrope initio. Non enim ab omnibus eadem traduntur.* Auctor marmorum Arundellianorum colligit *ex quo Cecrops Athenis regnavit, & regio Cecropia dicta eſt*, annos 1318. uſque ad Archontem Athenis Diognetum, hoc eſt, uſque ad annum ante æram Chriſtianam ducenteſimum ſexageſimum quartum; ut conficitur ex aliorum Archontum tempore quod idem auctor notat, & deſcribit Diodorus in ſua Bibliotheca. Itaque æra Attica Cecropis ſecundùm marmora Arundelliana competit in annum ante Chriſtum natum milleſimum quingenteſimum octogeſimum ſecundum. Diſcrimen eſt annorum quingentorum ſeptuaginta ſeptem, quos æra iſta detrahit de illa quam explanavimus. Conjunctio confuſióque temporis quo Athenæ fundatæ ſunt & inſtauratæ, videtur cauſa hujus diverſitatis. S. Pater Auguſtinus lib. 18. de Civitat. Dei, cap. 8. loquens de *regnante Athenienſibus Cecrope*, ait de urbe Athenarum ſub illo ædificata: *Sub quo rege etiam ipſam vel inſtauratam ferunt vel conditam civitatem.* Nomen dabant primi conditoris, definiebant tempus inſtauratoris.

59. Inſtaurator Athenarum fuit Theſeus. *Nam ſub Cecrope, illiſque priſcis ad Theſeum uſque Regibus, Attica ſemper oppidatim incolebatur, curias & magiſtratus habens . . . Theſeus verò, poſtquàm regnare cœpit, cùm eſſet vir non ſolùm prudens: ſed etiam potens, cùm aliis in rebus hanc regionem excoluit, tum etiam cæterorum oppidorum curias & Magiſtratus ſuſtulit, & una curia, unoque concilio conſtituto, in eam civitatem quæ nunc eſt, omnes coegit.* Quam & *magnis opibus auctam poſteris tradidit . . . Antè enim illa, quæ nunc eſt arx, erat urbs.* Sic de Athenis à Theſeo inſtauratis loquitur Thucydides lib. 2. pag. 110. Quod æra Attica marmorum Arundellianorum magis conveniat Theſeo inſtauratori Athenarum, quàm Cecropi earum fundatori, ex eo patet quòd Demophon natus ſit Theſeo; ut notum eſt maximè ex Pherecyde apud Antoninum Liberalem cap. 33. metamorphoſeon, ex Pauſania in Phocicis ſeu libro 10. & ex Clemente Alexandrino lib. 1. Strom. ubi etiam à Demophonte uſque ad Alexandrum Macedonem colligunt ἔτη χίλια διακόσια πεντήκοντα *annos mille ducentos quinquaginta.* Ex hac enim annorum ſummâ conficitur Demophontem cœpiſſe anno ante æram Chriſtianam milleſimo quingenteſimo octogeſimo primo, æræ Atticæ Marmorum Arundellianorum ſecundo: ita ut annus primus ejuſdem æræ pertineat ad tempus Theſei

Thesei patris Demophontis & Athenarum instauratoris. Auctor ergo istorum marmorum confundens primum Athenarum conditorem cùm illarum instauratore, Cecropem loco Thesei posuit.

60. Res clarior notiórque fiet ex canone temporum quem subjicio ab ortu Phalegi & prima Gentium divisione usque ad Theseum Athenarum instauratorem.

Anni ab orbe cōdito.	Anni ante Christ. natum.	Patriarchæ a prima divisione Gentium.	Anni Patriarcharum.	Atheniensium reges à Cecrope usque ad Theseum.	Ann. regū Ath.
1757	2190	Phaleg	30	Dispersio Noachidarum	31
1787	2160	Reu	32		
1788	2159			1. Cecrops seu Javan fi-	253
1819	2128	Sarug	30	lius Japhethi, Athenien-	
1849	2098	Nachor	29	sium progenitor.	
1878	2069	Thare	70		
1948	1999	Abraham	75		
2023	1924	Abrahami ingressus in	25		
2041	1906	terram Chanaan.		Idem regnans Athenis	50
2048	1899	Isaac	60	à se ædificatis.	
2091	1856			2. Cranaus	9
2100	1847			3. Amphictyon	12
2108	1839	Jacob	130		
2112	1835			4. Erichthonius	50
2162	1785			5. Pandion I.	40
2202	1745			6. Erechtheus, sub quo	50
2238	1709	Idem ingreditur in Æ-		fames universalis.	
2252	1696	gyptū tempore famis.		7. Cecrops II.	40
2292	1655			8. Pandion II.	25
2317	1630			9. Ægeus	48
2365	1582			10. Theseus instaur. Athen.	
2366	1581			Demophontis nativitas.	

Anni regum Atheniensium quos expressi, noti sunt ex Eusebii chronico, si unum excipias Amphictyonem cui tribuit Eusebius annos decem, Apollodorus duodecim. Ait enim iste lib. 3. cap. 13. §. 6. *Hunc nonnulli Deucalionis, alii verò indigenæ hominis filium fuisse dicunt: qui, cùm duodecim annos regnum tenuisset, ab Erichthonio*

thonio pellitur. Si præter annos quinquaginta quos Cecrops primus, seu Javan, regnavit Athenis à se conditis, numeraverim alios ducentos quinquaginta tres; ita ut omnes anni Cecropis fuerint tres supra trecentos, ex quo primum in Attica domicilium & sedem is fixit: id non est mirum. Talis quidem ac tanta longævitas fidem abrogabat Ægyptiis apud Diodorum lib. 1. pagina 16. ubi dicunt περὶ τῶν τριακόσια ἔτη δοκούντων ἄρξαι *de illis qui trecentos annos videntur regnasse*: illorum ætate annum quatuor mensibus esse absolutum. Attamen sacra scriptura quæ nonnisi pares nostratibus annos admittit, cùm describit spatium vitæ quod homines illorum temporum decurrerunt, tollit omnem dubitationem. Arphaxado germano fratri Javani dat annos trecentos triginta octo, secundum Latinos codices, & quadringentos triginta octo, secundùm Hebræos: Salæ filio Arphaxadi, quadringentos triginta tres: Hebero filio Salæ, quadringentos sexaginta quatuor.

61. Ex calculis ita dispositis manifestum est Erechtheum regnasse Athenis eo tempore, quo fames prædicta à Josepho Jacobi filio & Ægypti prorege afflixit universum. Id quod tamen elucere non posset, nisi locum quem marmora Arundelliana tribuunt Cecropi fundatori Athenarum, restituissemus Theseo earum instauratori. *Cœperunt venire septem anni inopiæ, quos prædixerat Joseph: & in universo orbe fames prævaluit, in cuncta autem terra Ægypti panis erat . . . omnesque provinciæ veniebant in Ægyptum, ut emerent escas, & malum inopiæ temperarent:* ait sacra Scriptura Gen. XLI. 54. 57. Diodorus lib. 1. Biblioth. pag. 17. refert ex narratione Ægyptiorum, quòd *cùm per totum ferè orbem terrarum, Ægypto tantum ob loci genium excepta omnium confessione, ingens siccitas cum magna simul frugum hominumque pernicie, orta esset; Erechtheus ex Ægypto magnam frumenti copiam Athenas, quòd cognati essent, advexit.* Tum addit *fateri etiam Athenienses, regnante Erechtheo, cùm defectus pluviarum fruges absumpsisset; Cererem illuc venisse, & donatione frumenti ipsos sublevasse.* Ægyptii qui plurimas è regione sua colonias in orbem terrarum disseminatas non sine ostentatione prædicabant, ajebant Erechtheum fuisse Ægyptium genere, eique Athenienses detulisse regnum ob illam frumenti copiam quam Athenas advexit ex Ægypto. At illam Ægyptiorum gloriationem retundit Apollodorus lib. 3. cap. 13. §. 7. ubi nos docet quòd Athenarum rex *Pandion, ducta uxore Zeuxippe matris suæ sorore, filias Procnen ac Philomelam, & geminos Erechtheum Butenque suscepit*. Hinc confici nihil potest contra nostros calculos, qui Erechtheum ita perhibent regnasse tempore famis universalis: ut eum tamen ante illam conscendisse thronum supponant.

62. Eusebius in suis chronicis multo màgis detrahit de antiquitate Cecropis quàm auctor marmorum Arundellianorum. S. P. Augustinus rem dijudicans secundùm hæc chronica, coactus est asserere Cecropem regnasse ætate Mosis, & diluvium Deucalionis non fuisse universale. *Hoc autem diluvium* (ait ille lib 18. de Civit. Dei, cap. 10.) *nequaquam ad Ægyptum, neque ad ejus vicina pervenit.* Secundum eadem chronica reperiens diluvium Ogygis disjunctissimum à diluvio universali, ab eo quoque diversissimum illud accepit in eodem lib. cap. 8. cúmque nec Græca nec Latina Historia meminisset alterius Diluvii quàm vel Ogygis vel Deucalionis (jam non loquor de Barbarica, quam appellaverat Josephus) tenuit S. Doctor diluvium Ogygis fuisse quidem *diluvium magnum*, sed *non illud maximum, quo nulli homines evaserunt, nisi qui in arca esse potuerunt: quod Gentium nec Græca, nec Latina novit historia*. Id necessariò consequitur ex hypothesi Eusebianâ: quæ cùm laboret magno anachronismo, non debet nos avertere à calculis quos probatior chronologia nos docet. Variabant auctores; id quod S. P. Augustinus

gustinus etiam agnovit, dicens loco proximè laudato; *quanquam Ogygius ipse quando fuerit, cujus temporibus etiam diluvium magnum factum est . . . . inter scriptores historiæ non convenit*. Regula discernendi synchronismum ab anachronismo in historia profana quæ simulat sacram, postulat ut à calculis desciscamus qui prohibent utriusque historiæ nexum, quem inducunt alii aliorum scriptorum calculi. *Nam & ipsa Historicorum inter se dissonantia copiam nobis præbet, ut ei potius credere debeamus, qui divinæ quam tenemus, non repugnat Historiæ*: ait idem S.P. lib. 18. de civit. Dei, c. 40. Jam vidimus diluvium Ogygis fuisse diluvium ambitus orbis, seu diluvium universale, esséque calculos qui illud jungunt cum Noetico. Hos ergo calculos aliis prætuli qui in aliud tempus conjiciunt idem diluvium. Ostendimus pariter diluvium Cecropium, fuisse diluvium orbis: Deucalionem cujus ætatem contigit Cecrops, fuisse Noemum: ipsum Cecropem, Janum Atticæ & Jonum parentem, fuisse Javanum nepotem Noemi: nec deesse calculos qui Cecropis ætatem copulant cum Javani temporibus. Alios ergo rejicimus qui ista tempora disjunxerunt.

63. Licet auctor marmorum Arundellianorum perhibeat Deucalionem, *regnante Athenis Cecrope*; tamen diluvium Deucalionis contigisse ait *regnante Athenis Cranao*, Cecropis successore. Idem tradit Apollodorus lib. 3. cap. 13. §. 5. tradit & Varro apud S. August num lib. 18. de Civit. Dei cap. 10. Hallucinationi ansam præbuisse videtur Græcum Saturni nomen Κρόνος, quasi illud esset Κράναος. Ejus enim contractum *Cranos* facilè visum est *Cronos*, non secus ac πρᾶτος est πρῶτος *primus* secundùm dialectum Doricam. Itaque diluvium quod contigerat sub Crono seu Saturno, conjectum est in Cranai tempora. Saturnus in quo vidimus adumbratum Noemum, legitur in Parallelis Plutarchi πρῶτον τὰς τοῦ οἴνου πόσεως καὶ τῆς ἀμπέλου *usum vini & cultum vitis* docuisse Icarium sive agricolam Hebraicè dictum אכר *Iccar*. Vini monstrator vocatus est alio nomine Διόνυσος seu Bacchus, qui similiter Noemum adumbravit. De Dionyso seu Baccho scribens Diodorus lib. 3. pag. 137. notat eum esse sumptum non tam pro vini repertore quam pro vino reperto post Deucalionis diluvium. *Bis*, inquit, *è Jove natus fingitur, quod in Deucalionis diluvio cum aliis fructibus etiam hic periisse existimatus, denuò pòst regerminarit: ibi cùm secunda quasi nativitate Deus hic in conspectum hominum venisset, è Jovis femore procreatum fabulantur. Hac sane illorum sententia est qui Bacchum de usu & facultate vini reperti interpretantur*. En ergo ut diluvium Deucalionis iterum venit adscribendum ætati Noachi.

64. Multiplicitas nominum effecit ut Dionysius seu Bacchus haberetur filius Deucalionis, cùm potiùs Deucalion fuisset dicendus. Sic in chronico Eusebii *Deucalionis filius Dionysius* traditur *hospitio receptus à Semacho*. Jam non moror anachronismum Eusebii id conjicientis in ætatem Amphictyonis regis Atheniensium quem & nonnulli Deucalionis filium fuisse dicunt apud Apollodorum lib. 3. cap. 13. §. 6. Sed in Semacho observo Semum qui hospitalissimus in patrem nudatum in tabernaculo ob vinum quo captus erat, cum pallio cooperuit unà cum fratre suo Japhetho. Dionysum vel Dionysium celebratum à Græcis contigisse ætatem Noachi, liquet etiam ex calculo non quidem omnium, sed Herodoti, omnium quos cognoscimus, antiquioris. *A Dionyso* (inquit ille lib. 2. cap. 145.) *ad meam ætatem sunt anni fermè mille sexcenti*, κατὰ ἑξακόσια ἔτεα καὶ χίλια, μάλιστά ἐστι ἐς ἐμέ. Natus est Herodotus anno ante æram Christianam quadringentesimo octogesimo quarto, ante initium belli Peloponnesiaci quinquagesimo tertio, ut constat ex Pamphila apud A. Gellium lib. 15. Noctium Atticarum, cap. 23. Historiam suam condidit Thuriis in Italia anno Urbis Romæ Varroniano trecentesimo decimo, ante æram Christianam quadringentesimo quadragesimo quarto, ut docet nos Plinius lib. 12. naturalis Historiæ cap. 4. Adjiciamus annis quadringentis

dringentis quadraginta quatuor annos fermè mille fexcentos, colligemus à Dionyfo ufque ad Chriftum annos bis mille & quadraginta circiter. Noe pervenit ufque ad annum ante æram Chriftianam millefimum nongentefimum & quadragefimum quo terminantur anni trecenti & quinquaginta vitæ ejus elapfi poft diluvium. Patet igitur ex calculo Herodoti collato cum Hebraica chronologiæ facræ veritate Dionyfum five Bacchum contigiffe ætatem Noemi. Secundùm hanc temporum rationem fequeretur Noemum obiiffe, elapfis ab Herodotea Dionyfi epocha annis circiter centum. Hæc Bacchi ætas fine dubio adverfatur ætati Noemi propè millenariæ. Id tamen non eft mirum: imo magis firmat noftros calculos. Quia Ægyptii non credentes tantam hominum longævitatem, reduxerant eam ad ætatem circiter centenariam. Diodorus inter alios id nos docet lib. 1. pagina 15. *Cùm autem*, inquit, *fidem excedat ifta annorum multitudo, nonnulli affirmare non verentur, quod olim, Solis motu nondum cognito, annus ad lunæ circuitum defcriptus fuerit. Et ob id cùm anni fint tricenorum dierum non potuiffe omninò non fieri, ut aliqui mille & ducentos annos viverent: quandoquidem nunc etiam, cum anni duodenis menfibus conftent, non paucis ultra centum vita protrahatur.*

65. In ea fententia fuiffe Varronem prodit Lactantius lib. 2. Inftitutionum Divinarum cap. 12. *Sic*, inquit, *facta hominis vita eft temporaria, fed tamen longa, quæ in mille annos propagaretur, quod Divinis literis proditum, & per omnium fcientiam publicatum cùm Varro non ignoraret, argumentari nifus eft, cur putarentur Antiqui mille annos viEtitaffe. Ait enim apud Ægyptios pro annis menfes haberi, ut non Solis per duodecim figna circuitus faciat annum, fed luna, quæ orbem illum figniferum* XXX. *dierum fpatio illuftrat.* Scribebat Varro annis quadringentis & uno poft Herodotum, Hircio & Panfa Confulibus, qui fignant in faftis annum Urbis 711. ante æram Chriftianam quadragefimum tertium: ita quidem ut fi à Dionyfo ad annum quo fcripfit Herodotus, numerentur anni fermè mille fexcenti, duo fermè millia annorum colligenda fint ufque ad Hircii & Panfæ confulatum, rectiffiméque dici poffit annorum millia nondum duo elapfa fuiffe ufque ad illum confulatum juxta Herodoteam Dionyfi epocham. Atqui Varro aptavit eandem epocham diluvio Deucalionis. De hoc enim fcribens Arnobius lib. 5. adverfus Gentes, ait quòd *Varro ille Romanus multiformibus eminens difciplinis, & in vetuftatis indagatione rimator, in librorum quatuor primo, quos de gente confcriptos Romani populi dereliquit curiofis computationibus edocet ab diluvii tempore, cujus fupra fecimus mentionem, ad ufque Hircii confulatum & Panfæ, annorum effe millia nondum duo.* Eadem ergo fecundum calculos Herodoti & Varronis fuit Dionyfi & Deucalionis ætas. Eadem propè millenariam ætatem Noachi cui refpondet, reducit ad centenariam fecundum quod idem Varro tenuit de longævitate illorum hominum. Nulla igitur fupereft difficultas, ut concludamus etiam ex calculo non tam Dionyfum feu Bacchum quàm Deucalionem effe Noemum, & diluvium Deucalionis effe diluvium Noeticum. Si Varro disjunxerit diluvium Ogygis à diluvio Deucalionis, nihil aliud inde fequitur nifi eum breviatione annorum Deucalionis amandaffe Deucalionem à fuâ ætate & diluvium Deucalionis à fuo tempore.

§. VIII.

§. VIII.

De Chaldæorum fabulosissimis supra diluvium antiquitatibus, & de accuratissima eorum à diluvio chronologia.

66. INter plura quæ opposuit auctor fabulæ Præadamicæ & contra universalitatem diluvii Noetici & in defensionem suorum Præadamitarum, non est veritus objicere vanissimas mendacissimasque Chaldæorum antiquitates, quibus ne minimam quidem fidem habuerunt qui nobis eas tradidere. Diodorus lib. 2. pag. 83. affirmat *rei astrologicæ scientia Chaldæos mortalibus universis præcellere, & maximam huic speculationi operam tribuisse. At numerum annorum, quibus mundi se considerationi vacasse Collegium Chaldæorum asseverat haud facilè credideris. Nam ad expeditionem Alexandri in Asiam quadringenta & septuaginta tria millia annorum numerant, ex quo sidera observari cœptum sit.* Cicero lib. 1. de Divinatione refellens & coarguens hoc eorum mendacium, *contemnamus*, inquit, *etiam Babylonios, & eos qui è Caucaso cœli signa servantes, numeris & motibus, stellarum cursus persequuntur. Condemnemus, inquam, hos aut stultitiæ, aut vanitatis, aut imprudentiæ, qui CCCCLXX. millia annorum, ut ipsi dicunt, monumentis comprehensa continent, & mentiri judicemus.* Lactantius lib. 7. Institutionum Divinarum cap. 14. indicat hunc locum Ciceronis, aitque quòd *Chaldæi quadringenta septuaginta millia annorum monimentis comprehensa se habere delirant in quo quia se posse argui non putabant, liberum sibi crediderunt esse, mentiri.* Delirantium istorum calculos fusius describit & sugillat Julius Africanus apud Georgium Syncellum. Ex ejus descriptione liquet Chaldæos ita fines terminosque temporum ab Adamo elapsorum esse egressos, ut tamen nulla supra Adamum computaverint tempora, nullumque hominibus Præadamitis dederint locum. Immensa hæc annorum volumina distribuebant duas in partes, antediluvialem unam, postdiluvialem alteram. Partem antediluvialem definiebant quadringentis triginta & duobus millibus annorum, ductis ab Aloro primo homine usque ad Xisuthrum decimum ab Aloro. Hebraicæ voces אל הורה *Al-hora* unde *Alorus*, significant *non genitricem*, sive eum qui fuit sine genitrice, sine matre, qualis Adam de limo terræ formatus. Decimum ab Aloro ipsum Xisuthrum sub quo diluvium contigit, decimum ab Adamo Noemum ostendimus in hac secunda Dissertatione, §. 3. num. 29. Nullos ergo ante Adamum homines, nulla supra eum curricula annorum agnoscebant Chaldæi. Unde tantum abest ut fusissimæ dementissimæque supputationes eorum faveant Systemati Præadamitarum, ut illi prorsus obsistant. Omnium irrisione luderetur qui ex numero annorum bis mille ducentorum quadraginta duorum ætatis antediluvianæ secundum vulgatos editionis septuaginta-viralis codices colligeret fuisse homines ante Adamum, à quo usque ad diluvium numerantur anni mille sexcenti quinquaginta sex secundum codices Hebræos: quia editio septuaginta-viralis non exhibet suos bis mille ducentos quadraginta duos annos nisi ab Adamo. Cùm igitur Chaldæi non ducerent nisi ab

Adamo

Adamo immenfa illa volumina temporum quæ in antiquitatum fuarum monumenta inferuerunt: quis nifi defipiens poteft eorum chronologiam aptare fabulæ Præadamicæ?

67. Familiare fuit aftronomis præfertim antiquis ftatuere longiffimas annorum periodos non fecundùm res geftas, fed fecundùm orbium cœleftium circumvolutiones quibus modum vix ullum dabant. De cœtero non ignorarunt Chaldæi accuratiffimam temporum rationem maximè à diluvio. Jam obfervavi ex Jofephi libro primo contra Apionem Berofum Chaldæum antiquiffimas fecutum hiftorias congruenter divinis literis confcripfiffe de diluvio, & notaffe tempora exinde lapfa ufque ad Nabulaffarum patrem Nabuchodonofori: quia, ut de illo ait laudatus Jofephus, εἶτα τοὺς ἀπὸ Νώχου καταλέγων, καὶ τοὺς χρόνους αὐτοῖς προστιθεὶς, ἐπὶ Ναβολάσσαρον παραγίνεται, τὸν Βαβυλῶνος καὶ Χαλδαίων βασιλέα. *deinde proferens eos qui funt à Noe, & tempora ipfis apponens, ad Nabolaffarum pervenit Babylonis Chaldæorumque regem*. Prima Gentis hujus origo notitiam poftulabat illorum temporum: quia de Nemrode Chufi filio, Chami nepote & Noemi pronepote, ait Sacra Scriptura: *Fuit autem principium regni ejus Babylon*. Gen. X. 10. Civitas Babylonis eft illa civitas quam fuperbi Noachidæ celebraturi nomen fuum antequam dividerentur *in univerfas terras*, ædificabant unà cum turri cujus culmen pertingeret ad cœlum. Quantum temporis illi degerint fub avo fuo Noemo, priufquàm *proficifcerentur de Oriente* in terram Sennaar, non indicant facræ literæ. Ut illud aliunde eruamus ad illuftrandas antiquitates Chaldaicas, obfervandum eft profectionem Noachidarum de Oriente dedifse locum putandi Noemum adumbratum à Gentilibus in fuo Dionyfo feu Baccho fedem in India Orientali collocaffe: maximè quia Hebraica vox קדם *Kedem* fignificat & *Orientem & Initium*. Unde Chaldæus Onkelos Gen. XI. 2. vertit: *Cùm proficifcerentur ipfi à principio*. Ubi nos legimus: *Cumque proficifcerentur ab Oriente*. Initium enim regionum Orientis habebatur India Orientalis, quæ idcirco dicebatur Oriens per antonomafiam. Jam ex hiftoriis Indorum refert Diodorus lib. 2. Biblioth. pag. 87. τοὺς ἀρχαιοτάτους ἀνθρώπους *antiquiffimos homines habitaffe* in eorum regione: Dionyfum illic fuiffe ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις χρόνοις *in antiquiffimis temporibus*: prætereà τὴν εὕρεσιν τοῦ οἴνου *inventionem vini* aliorumque vitæ conducentium ufum illis hominibus tradidifse: denique Indiæ totius regnum tenuifse ἔτη δύο πρὸς τοῖς πεντήκοντα *per annos quinquaginta duos*.

68. Anni quinquaginta duo ducti à diluvio, à quo nedum totius Indiæ, verum etiam totius orbis principatum obtinuit monftrator vini Noemus, definunt in annum ante æram Chriftianam bis millefimum ducentefimum trigefimum nonum: quia diluvium contigit anno ante eandem æram bis millefimo ducentefimo nonagefimo primo. Quàm præclarè hinc illuftretur Chaldaica epocha Noachidarum profectorum de Oriente, ut habitarent in terra Sennaar, nunc oftendamus. Orbium cœleftium contemplatione antiquius nihil habentes Chaldæi primos regionis fuæ incolas turris illius ædificatores cujus culmen pertingeret ad cœlum, facilè putaverunt primos cœli contemplatores. Ut ut fit, certum eft eos gentis fuæ vetuftatem antiquitate cœleftium obfervationum effe dimenfos: quia *principio Affyrii, ut ab ultimis auctoritatem repetam*, (inquit Cicero lib. 1. de Divinatione) *propter planitiem magnitudinemque regionum, quas incolebant, quum cœlum ex omni parte patens atque apertum intuerentur, trajectiones motufque ftellarum obfervaverunt, quibus notatis quid cuique fignificaretur memoriæ prodiderunt. Qua in natione Chaldæi, non ex artis, fed ex gentis vocabulo nominati, diuturna obfervatione fyderum, fcientiam putantur effeciffe, ut prædici poffet quid cuique eventurum, & quo quifque fato natus effet*. Affyrii, Hebræis *Affurim*, ortum nomenque habent

bent

bent ab Assur filio Semi, uno ex primis habitatoribus terræ Sennaar, seu regionis Chaldæorum. Chaldaicas cœlestium motuum observationes à prima Gentis vetustate repetitas *Callisthenes Babylone transmisit in Græciam, mandante Aristotele* magistro ejus: ἃς τινας διηγεῖται ὁ Πορφύριος χιλίων ἐτῶν καὶ ἐννακοσίων τριῶν μέχρι τῶν χρόνων Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος σωζομένας. *quas narrat Porphyrius fuisse annorum mille nongentorum & trium ad tempora Alexandri Macedonis servatas.* Id refert Simplicius in secundum Aristotelis librum de cœlo, comm. 46. pag. 123. Si de annis bis mille ducentis & triginta novem ductis à primo Noachidarum in Chaldæam ingressu usque ad æram Christianam, detrahamus annos mille nongentos & tres, reliqui anni erunt trecenti triginta sex, quot ab initio regni Alexandri Magni numerantur usque ad Christum. De Græca loquor regni ejus epocha, ad quam intenderit animum Callisthenes Græcus, quámque nemo eruditorum non illigat anno ante æram Christianam trecentesimo trigesimo sexto.

69. Secundum hos numeros æra Chaldaica superat æram dispersionis Noachidarum & ortûs Phaleg, annis quadraginta novem. Primum triennium facilè dederim vago per Orientem Dionyso, seu Baccho: modò in isto Baccho attendamus non jam Noemum, sed unum ex Noemi pronepotibus, nempè Nemrodum, quo auctore cæteri Noachidæ aggressi sunt superbam turris Babelicæ molitionem. Triennium illud vagantis per Orientem Bacchi notatum est à Diodoro Siculo lib. 3. Biblioth. pag. 139. Bacchum autem adumbrare Nemrodum doctissimè observat Bochartus lib. 1. Geographiæ sacræ, cap. 2. Nam primò sicut דמשק *Dammesec*, seu Damascus, est דרמשק *Darmesec*, & אכד *Accbad*, urbs Babyloniæ, est ארכד *Arcbad*; ita *Bacchus* est בר כוש *Bar-chus*, hoc est, *Filius Chus*, qualis erat Nemrod. Secundò vetustissimus Scriptor Thymœtes apud Diodorum lib. 3. Biblioth. pag. 141. refert Hammonem, regem Libyæ, seu Jovem Hammonem, quem jam vidimus eundem cum Hamo, seu Chamo, Noemi filio & Chusi patre, procreasse Bacchum è sorore Titanum, quos etiam ostendimus turris Babelicæ conditores; id quod Nemrodo Chusi filio similiter convenit: quia Chamus æquè potest dici pater Nemrodi, ac Nabuchodonosor dicitur pater Baltassari, sui nepotis. Dan. V. Tertiò Bacchum amiciunt è pelle tigridis, quasi Nemrod sit נמרא *Nemro*. Sic tigrim vocant & Syri & Chaldæi ab Hebraicâ voce נמר *Namer*. Quartò etiam nebridem induunt Baccho, & Nebrodem eum nominant, ut in Anthologia lib. 1. cap. 38. Epigr. 11. ubi dicunt eum

Νυκτέλιον, νόμιον, Νεβρώδεα, νεβριδόπεπλον.

hoc est, *nocturnum, pastoralem, Nebrodem, nebride indutum.* Nempè Nemrod à Græcis interpretibus dicitur Νεβρώδ *Nebrod*, & à Josepho Νεβρώδης *Nabrodes* seu *Nebrodes*; *Ebrodes* verò pro *Nebrodes* in Editione Ægyptiacâ. Quintò in fabulis nomen Bacchi antiquissimum est ζαγρεὺς, id est, *robustus venator*, quo epitheto Nemrodem insigniunt sacræ paginæ, Gen. X. 9. Eôdem alludit Papinius lib. 9. Thebaidos, vers. 685. ubi Bacchi gestamine donat æquum venatorem, his verbis:

Venator raptabat equus, quem discolor ambit
Tigris, & auratis adverberat unguibus armos.

Sextò Chusæum seu filium Chus, Bacchum ex eo possumus dicere, quòd eum finxerint in Arabiæ Nysâ natum. Est enim in Arabia terra Chus memorata in sacris paginis. Alia feruntur de Baccho, quæ magis conveniunt ei, qui adumbrat Noachum: qualia sunt quæ observavimus in hâc secundâ dissertatione, §. 3. num. 30. & §. 7. num. 63. & 64. Hinc fabulam de Baccho qui Thebas venerit, refero ad Noachum qui fuit in arca, Hebraicè dictâ תבה *Thebe*.

 70. In-

70. Interim chronologia Chaldaica illustratur non parùm, dum ex annis quadraginta novem jam notatis tres priores damus Nemrodo robusto venatori, ob tres annos quibus Bacchus eum exprimens passim vagatus est in Oriente. Sic enim fiunt ante ortum Phaleg anni quadraginta sex ab Nemrodi adventu in campum terræ Sennaar, in quo turrim Babelicam ædificare conati sunt Noachidæ. Sic ab Nemrodicâ Babylonis ærâ usque ad egressum Hebræorum ex Ægypto colliguntur anni septingenti quadraginta duo, quot antiquitates Chaldaicæ postulant; ut jam ostendo. Ἐγχώριοι βασιλεῖς *reges indigenæ* quos ante Ninum Assyriorum regem fuisse docet Diodorus lib. 2. Biblioth. pag. 63. dividendi sunt in duas dynastias, priorem Chaldæorum, posteriorem Arabum; ut post Julium Africanum & Eusebium docet Georgius Syncellus in Chronographia pag. 90. & 92. ubi etiam tradit Chaldæos illos floruisse per annos ducentos viginti quinque, Arabes verò per annos ducentos quindecim. *Floruit*, inquit, *imperium VII. Regum Chaldæorum annis 225. Eorum regnum susceperunt Arabes, quorum VI. Reges illud obtinuere per annos 215. Arabes exceperunt Assyriorum Reges.* Quid sentio de illis regibus, paulò inferiùs aperio; ut in primis ostendam egressum Hebræorum ex Ægypto incidisse in annum trecentesimum secundum imperii Assyriorum: ita ut anni trecenti & duo accedentes annis ducentis quindecim dynastiæ Arabum & ducentis viginti quinque dynastiæ Chaldæorum efficiant summam annorum septingentorum quadraginta duorum, quam quærebam. Ἀφ' ὧν Κτησίας λέγει *ex his quæ Ctesias dicit* apud Clementem Alexandrinum lib. 1. Stromat. pag. 321. τῷ δευτέρῳ καὶ τριακοστῷ, ἡ Μωσέως . . . ἐξ Αἰγύπτου κίνησις. *Secundo & trigesimo, profectio Mosis ex Ægypto.* Notant hæc verba annum trigesimum secundum Beluchi, seu Belochi, octavi regis Assyriorum. Id patet ex Eusebio lib. 10. Præpar. Evang. cap. 12. ubi hunc Clementis Alexandrini locum explicatiùs & emendatiùs exscriptum habemus his verbis: τῷ δευτέρῳ καὶ τετρακοσιοστῷ (lege τριακοσιοστῷ) ἔτει τῆς Ἀσσυρίων ἀρχῆς, τῆς δὲ Βηλοῦχου τοῦ ὀγδόου δυναστείας τῷ δευτέρῳ καὶ τριακοστῷ, ἡ Μωσέως . . . ἐξ Αἰγύπτου κίνησις. *Secundo & trecentesimo anno imperii Assyriorum; Beluchi autem, octavi dynastiæ, secundo & trigesimo, Mosis profectio ex Ægypto.* Pro τετρακοσιοστῷ *quadringentesimo* lego τριακοσιοστῷ *trecentesimo*; quia ex annis, quos Africanus & Eusebius singulis Assyriorum regibus tribuunt à Nino, à quo Belochus est octavus, luce clarius est annum imperii Assyriorum trecentesimum secundum esse Belochi trigesimum secundum. Hic non quæro, an Herodoteæ Assyriorum chronologiæ præferenda sit Ctesiana. Satis habeo in præsenti Ctesianos calculos omnino postulare ante egressum Hebræorum ex Ægypto chronologiam textûs Hebraici, quam contra Græcos codices propugnamus. Quidquid enim sit de Ctesia comparato cum Herodoto, concordia ejus calculorum cum Hebraicis numeris est maximi momenti adversum Græcos, ut ostendamus chronologiam Hebraicam, ex hodiernis Judæorum codicibus depromptam, esse secundum codices editione septuaginta Interpretum vetustiores: quia Ctesias fuit longè vetustior LXX. Interpretibus, cùm vixerit sub expeditionem Cyri junioris adversus Artaxerxem fratrem, factam anno quarto Olympiadis nonagesimæ quartæ, ante æram Christianam quadringentesimo primo, ut constat ex Diodoro lib. 2. Biblioth. pag. 84. & lib. 14. pag. 405.

71. In dynastiâ septem Chaldæorum quam ponunt in primo loco, primus omnium est *Evechous*, secundus *Chomasbolus*. Ut *Beel* ponitur pro *Baal* in nominibus *Beel-zebub*, *Beel-Phegor*, & *Beel-Samen*, ita *Evechous* ponitur pro *Avachous* seu אב כוש *Av-bachus*, hoc est, *Pater Chus*, adeóque *Evechous* est Chamus Chusi pater. Fragmentum genealogiæ Chami, quod ex monumentis Babyloniorum retulit Eupolemus apud Eusebium lib. 9. Præpar. Evang. cap. 17. docet nos

Chusum

Chusum esse *Chum-asbolum* seu *Chomasbolum*. Ait enim Eupolemus Babylonios dicere de Chamo: τῦτο δὲ Χοὺμ υἱὸν γενέσθαι, ὃν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων λέγεσθαι Ἄσβολον, πατέρα δὲ Αἰθιόπων, ἀδελφὸν δὲ τῦ Μεστραεὶμ, πατέρα (leg. πατρὸς) Αἰγυπτίων. *Hujus verò filium extitisse Chum, Asbolum à Graecis nuncupatum, patrem autem Æthiopum, & fratrem Mestraim, patris Ægyptiorum.* Quòd Chus, filius Chami, sit frater Mesraim, seu Mestraim, patet ex versu sexto capitis decimi libri Genesis. Quòd idem habitus sit Æthiopum pater, notum est ex editione LXX. Interpretum, ex Latinâ vulgatâ, ex Copto-Arabicâ manuscriptâ, ex Philone, Josepho, Eusebio, S. Hieronymo, aliisque Patribus, quibus terra Chus est Æthiopia, & Chusæi sunt Æthiopes. Neque mirum est Chamum & Chusum invenisse locum in Chaldæorum dynastia, quæ complectitur tempora Noachidarum degentium in terra Sennaar ante generalem dispersionem: quia *Chus genuit Nemrod*. Gen. X. 8. Itaque Chamus ponitur in hac dynastia, tamquam avus Nemrodi; Chus verò, tamquam ejus pater. Nomen quod ibi adscribitur Nemrodo, est *Porus*, seu פורס *Pores*, hoc est, *partiens*, *dividens*; quia sicut nomen *Phaleg* impositum est uni filiorum Heber, *eò quòd in diebus ejus* נפלגה הארץ *niphlega haarets*, hoc est, *divisa sit terra*: ita Nemrodo factum est nomen *Porus* seu *Pores*, quia divisio terræ sub illo contigit, & ipse velut partiens ac dividens fundavit primum regnum natum è divisione. Stephanus Byzantius in voce Χαλδαῖοι petit originem Chaldæorum à Perseo. Περσεὺς, inquit, ἀφ' ὗ οἱ Κηφῆνες καὶ Χαλδαῖοι. *Perseus, à quo Cephenes & Chaldæi.* Ut *Persis* seu *Persia* ponitur pro Chaldaico פרס *Paras*, ita *Perseus* ponitur pro Chaldaico פריס *Pares*, pro quo Hebræi dicunt פורס *Pores*. Dicunt etiam Chaldæi פרסא *Parsa* & פרסתא *Parsetha* ungulam scissam à verbo suo פרס *Peras*, quod significat *dividere*, *discindere*, *partiri*. Ab eodem quoque themate פרסה *Parsa* vocant *Milliare*, quo terram dividunt. Item terminum temporis, quasi divisionem ejus, dicunt פורסא *Porsa* & פרוס *Perus*. Sive ergo *Porus* aut *Pores*, sive *Perseus* nominetur Nemrod, ratio nominis est à divisione quæ sub illo contigit. Fabula de Medusæ capite amputato à Perseo recidit etiam in Nemrodum, primum, quem legimus, venatorem; si Medusam, quæ per metathesim est *Mesuda*, habeamus hieroglyphicum venationis quam Hebræi מצודה *Metsuda* dicunt. Ita enim Caput Metsudæ est caput seu principium venationis. Adhæc Medusæ superator Perseus fuit *robustus venator*, qualis dicitur Nemrod: quippè qui *terga feræ pressit*, & illa (quemadmodum canit Ovidius lib. 4. Metamorphoseon fab. 18.)

> *Vulnere læsa gravi, modo se sublimis in auras*
> *Attollit, modò subdit aquis, modò more ferocis*
> *Versat apri, quem turba canum circumsona terret.*

Addit idem Poeta, quòd dum Perseus contra belluam superior

> *Ter, quater, exegit repetita per ilia ferrum:*
> *Litora cum plausu clamor, superasque Deorum*
> *Implevere domos.*

nempe Nemrod *erat robustus venator coram Domino*. Gen. X. 9. Robusto venatore opus fuit Noachidis profectis de Oriente in terram Sennaar, quam æquè ac alias terras redegerat diluvium in solitudinem, & habitationem ferarum quæ propagaverant sobolem per annos quinquaginta duos elapsos à diluvio. Terram Chanaan daturus Deus populo Israel dixit ei de populis, quos inde erat ejecturus: *Non eiiciam eos à facie tua anno uno; ne terra in solitudinem redigatur, & crescant contra te bestiæ. Paulatim expellam eos de conspectu tuo, donec augearis, & possideas terram.* Exod. XXIII. 29. 30. Id ita fieri non poterat à pri-

mis post diluvium orbis habitatoribus, quos inter erat Nemrod, qui proinde, ne, terrâ in solitudinem redactâ, crescerent contra eos bestiæ, *erat robustus venator coram Domino*, ut jam diximus. Prævidens Jeremias propheta futuram absque habitatore Babylonem, qualem ædificatores ejus Noachidæ repererant terram Sennaar, ait cap. LI. vers. 37. *Et erit Babylon in tumulos, habitatio draconum, stupor, & sibilus, eò quòd non sit habitator.* Anguiferum caput Medusæ quod à robusto venatore Perseo amputatum fingitur, symbolum est habitationis draconum quam venatione superavit. Unde Perseo quærenti, *cultusque genusque locorum*, juxta fabulam 19. quam lib. 4. Metamorph. canit Ovidius, mox unus

Nunc, ò fortissime, dixit,
Fare, precor, Perseu, quanta virtute, quibusque
Artibus abstuleris crinita draconibus ora.

Cephenes dicuntur, in quorum agris tunc vagabatur Perseus. Et quamvis Cephenum nomine vulgo intelligantur Æthiopes; sciendum est tamen cum Stephano Byzantio, quòd χαλδαῖοι, οἱ πρότερον κηφῆνες. *Chaldæi priùs Cephenes* dicebantur. Notum est autem Chaldæam esse terram Sennaar, in qua erat Nemrod unà cum aliis Noachidis.

72. Quid cùm *Cepheus* à quo Cephenes, sit ipse Chus Nemrodi genitor? Primò *Chus*, Babyloniis *Chum*, est *Cuph*, sicut Hebraicum verbum רמס *ramas*, idest, *conculcavit*, est רפס *raphas*, mutante M in P, cujus rei varia exempla profert Bochartus lib. 1. de Phœnicum coloniis, cap. 29. Ut autem *Musa* vel *Muza*, portus Arabiæ celeberrimus ad mare rubrum, est *Mesa* vel *Messa*. Gen. X. 30. ita *Cuph* est *Keph*, unde *Cepheus*. Secundò *Chus* erat frater *Mesraim*, quo etiam nomine intelligitur Ægyptus in sacris paginis: Cepheus verò erat frater Ægypti, ut post Euripidem docet Apollodorus lib. 2. Biblioth. cap. 1. §. 4. Tertiò *Cham* pater *Chus* & *Mesraim* habetur Jupiter Belus, ut jam observavimus in hâc secunda dissertatione, §. 6. num. 56. Porrò Belus est pater Ægypti & Cephei apud laudatum Apollodorum. Quartò Belus ille duxit coloniam εἰς Βαβυλῶνα *in Babylonem*, prodente Diodoro lib. 1. Biblioth. pag. 17. Id etiam convenit Chamo, expresso in Evechoo, primo dynastiæ Chaldæorum. Quintò Chus filius Chami habetur ab antiquis pater Æthiopum, *& Cepheus fuit, sicut Euripides scribit, Æthiopum rex*, ait Scholiastes Germanici. Apollodorus quoque celebrat *Æthiopiam*, ἧς ἐβασίλευσε Κηφεὺς *in qua regnabat Cepheus*. Et Stephanus Byzantius in Ιοππη meminit τοῦ Κηφέως, ἀφ' οὗ Κηφῆνες οἱ Αἰθίοπες *Cephei, à quo Cephenes Æthiopes*. Sextò ut *terra Chus* exponitur *Æthiopia*, ita & terra Cephei. Unde Κηφηΐδα γαῖαν *Cepheidem terram*, celebratam à Nicandro, *Æthiopiam* interpretatur magnum Etymologicon. Septimò Perseus quem in Nemrodo Chusi filio dicimus adumbratum, ita fingitur Jovis filius, ut tamen habeatur gener Cephei. Relaturi enim Gentiles originem Persei ad aliquem Deum, verum illius patrem socerum ejus dixerunt. Adhæc Hebraica vox אב *Ab* significat & patrem & socerum. Similiter Hebraica vox בן *Ben* & filium & generum sonat. Octavò Chus habuit tres fratres, totidem habuit & Cepheus, ut constat ex laudato Apollodoro. Nonò fratres Chusi ex sacris paginis sunt *Mesraim*, *Phuth* & *Chanaan*: fratres Cephei ex eodem Apollodoro sunt *Ægyptus*, *Danaus* & *Phineus*: quia terra Mesraim est terra Ægypti, terra Phuth est terra Danai, & terra Chanaan seu Phœnicia est terra Phinei.

73. Quòd terra Mesraim sit terra Ægypti, ut superiùs dicebamus, res apud omnes est in confesso. Quòd terra Phuth sit terra Danai, nullus est etiam dubitandi locus. Δαναὸν μὲν οὖν Βῆλος ἐν Λιβύῃ κατῴκισεν. *Danaum igitur Belus misit ad Libyam incolendam*, ait Apollodorus. De Phuto autem scribit Josephus

phus

phus lib. 1. Antiquit. cap. 7. ἔκτισε δὲ καὶ Φούτης τὴν Λιβύην *constituit autem & Phutes Libyam*. Id quod confirmat ex eo, quod indigenæ vocentur *Phuti* feu *Phutei*, quodque flumen Mauritaniæ & regio ipfi adjacens dicatur *Phutes*. Unde D. Hieronymus lib. Traditionum Hebraicarum in Genefim ait: *Phut Libyæ: à quo & Mauritaniæ fluvius usque ad præsens Phut dicitur, omnisque circa eum regio Phutensis; Multi scriptores tam Græci quàm Latini hujus rei testes sunt.* Bochartus lib. 4. Geographiæ Sacræ, cap. 33. egregiè notat Phutæis, Africanis Nomadibus, nomen effe à difperfione, quia *Phut planè idem est quod* פוץ *Phuts, sparsus, dispersus*: et quia de vagis illis populis fcribit Pomponius Mela; *In familias passim, & sine lege Dispersi, nihil in commune consultant*. Hebraicum vocabulum נד *Nad*, quod fignificat vagum, fit per metathefim *Dan*, unde *Danaus*, quem facimus eundem cum *Phut*. Denique quòd terra Phinei fit terra Phœnicis feu Phœnicia, adeóque terra Chanaan; res eft in promptu: quia *Phineus* eft *Phœnix*. Diverfus quidem à Phineo Phœnix putatur à multis, ut & Agenor Phœnicis pater alius habetur à Belo. Verùm qui fic opinantur, rem parùm fedulò infpexerunt. Agenor quem fabula facit fratrem Beli fingens perfonarum diverfitatem in diverfis nominibus, eft omninò dicendus idem cum Belo. Phineum enim quem vidimus filium Beli, τὸν Ἀγήνορος εἶναι λέγουσι *Agenoris filium fuisse dicunt* apud Apollodorum lib. 1. cap. 9. §. 21. Hinc Ἀγηνορίδης φινεὺς *Phineus Agenore fatus* dicitur ab Apollonio Rhodio lib. 2. Argonauticorum, verf. 178. Et Phineus ipfe inducitur ibidem verf. 237. dicens: πατὴρ δέ μεν ἐγείνατ' Ἀγήνωρ. *Genuit me Agenor pater*. Notat etiam Scholiaftes Apollonii Hellanicum afferere Phineum effe filium Agenoris. Quòd fi Hefiodus, aliique apud eundem fcholiaftem referant hunc Phineum effe Phœnicis Agenore nati filium, quòd Phineus non videretur eis Phœnix; fatentes tamen eum effe de Phœniciâ ftirpe Agenoris, coguntur tenere terram Phinei effe terram Phœnicis, adeóque terram Chanaan. Apollodorus lib. 3. cap. 12. §. 8. facit Phœnicem filium Amyntoris. Nec immeritò: quia *Amyn-tor* refert Hamum Tyrium feu Chamum, atque adeò Belum patrem Phinei. Vidimus enim in hac fecunda differtatione, §. 6. num. 56. Chamum feu Hamum, Ægyptiis *Amun*, effe Jovem Belum. Voce autem *Tor* Tyrum fignificari patet ex eo quòd *Tyrus* dicatur à Phœnicio צור *Tsor* tranfeunte in *Tor*. Sic Cham fuerit Belus Tyrius. Et fanè fi fecundum Chaldæorum antiquitates Cham habeat primum locum in prima eorum dynaftia, ductâ à tempore quo Noachidæ ædificabant civitatem et turrim Babelis feu Babylonis:

Ἀρχαίην Βαβυλῶν Τυρίου Βήλοιο πόλισμα.

Vetus Babylon Tyrii Beli oppidum agnofcitur à vetufto Poeta Dorotheo Sidonio apud Julium Firmicum. Non me movet Amyntorem Phœnicis patrem fingi comitem Achillis conferentis fe ad bellum Trojanum: Cùm heroas multos ad illud tempus referat fabula, quos tamen fcimus fuiffe longè altioris ætatis. Nec lucem obfervationibus noftris eripere poteft Agenoris nomen. *Aghenor* feu *Achenor* eft metathefis Phœnicii nominis *Anechor*, ficut *Anamii* feu *Anamai* funt per metatefim *Amonii* feu *Ammonii*. Eft autem *Anechor* ab Hebraico נכר *Nechar*, quod extraneum & alienigenam fignificat; & ficut *Hiram* Phœnicibus eft *Hirom*, ita *Nechar* eft ipfis *Necor*. Permutatio literarum *Caph & Ghimel* eft adeo frequens in illis linguis, ut mirum non fit *Necor* effe *Negor*, & *Achenor* effe *Aghenor*. Itaque Cham pater Chanaan à quo Phœnices, dictus eft *Anechor*, & per metathefim *Achenor*; quia non fuit eis indigena, fed extraneus; quippè qui licet dederit Phœniciæ fobolem, non fixit tamen fedem in Phœnicia, verum in Ægypto, quæ in facris paginis dicitur non tam terra Mefraim, quàm terra Cham. Agenor ergo, Phœnicis pater, non eft dicendus frater Beli, patris Ægypti, fed habendus

dus est omnino idem cum Belo: adeóque Phineus seu Phœnix filius Beli dictus est etiam filius Agenoris: quia Cham pater Mesraim à quo Ægyptii, & pater Chanaan à quo Phœnices, fuit ipse Belus pater Ægypti, & Agenor pater Phœnicis.

74. Id tandem est notandum de terra Cephei, quod multi observant de terra Chus, eam scilicet fuisse Orientalem Ægypto. Nam Cononis narratio quadragesima apud Photium Cod. CLXXXVI. nos docet Cepheum *habuisse imperii terminos à mari nostro*, nempe Mediterraneo, *ad eam usque Arabiam, quæ ad Erythræum mare pertinet*: ita ut attigerit eos Arabiæ felicis fines, in quibus erat Madianæa regio spectans ad terram Chus; cùm Sephora Mosis uxor quæ erat filia Sacerdotis Madian, Exod. II. 16. 21. dicatur כשית *Cuscith*, seu *Cusitis*, Num. XII. 1. Juxta hunc situm terræ Chus Hebræis australes fuerint Chusæi, necesse est. *Gens australis* Hebraicè dicitur עם דרומית *Am-daromith* seu *Am-dromith*, vel *Andromit*, mutante M in N, quando sequitur D, quod familiare est nobis Latinis dicentibus, exempli gratiâ, *con* pro *com* seu *cum* in verbis compositis *condemno*, *condico*, *condisco*, *condoleo*, *condono*, *conduco*, *conduplico*, &c. Id quoque est observandum, ut in Chuso patre *Andromith* rursùm inspiciamus Cepheum patrem Andromedæ; & in Cassiopea Cephei conjuge quæ Nereidas, deas maris, provocavit in certamen, filiámque Andromedam ceto devorandam proposuit, attendatur Cas-Joppe. Refert laudatus Conon regnum Cephei primùm *Joppe à maritima civitate appellatum fuisse*. Et Strabo lib. XVI. pag. 759. refert de Joppe, quòd *ibi quidam Andromedam ceto expositam fabulati sunt*: quódque *inde ad Casium Pelusio propinquum montem distantia est mille stadiorum, & paulò ampliùs*. Casius & Joppe exprimuntur in Cas-Joppe. Regio trans Casium sita est Ægyptus, terra illa cymbali seu terra sistri אשר מעבר לנהרי כוש *quæ est trans flumina Chus*. Isa. XVIII. 1. Et Sophon. III. 10. *Cas* unde *Casius* est à *Cus*, sicut קט *Cat*, id est, *fastidium* est à קוט *Cut*. Afferri possunt exempla sexcenta ejus rei, notissima his qui callent linguam Hebraicam. Itaque Cassiopea Cephei nos etiam ducit in cognitionem terræ Chus, tamquam terræ Cephei. Cepheus ergo pater Persei est ipse Chus pater Nemrodi; & Perseus, pater Chaldæorum, est Nemrod eorum progenitor.

75. Alexander Polyhistor apud Georgium Syncellum pag. 78. τοὺς ζ΄ Χαλδαίων βασιλεῖς εἰσάγει ἔτη κρατήσαντας ἡλιακὰ ρϟ΄. *Septem Chaldæorum reges inducit, qui regnaverint annis solaribus* 190. Et tamen Julius Africanus eis tribuit annos ducentos viginti quinque. Ista diversitas videtur orta, ex eo quod Polyhistor qui 190. annos solares numeravit ab Evechoo, non posuerit Evechoum in primo loco, sed in secundo. Nam δεύτερον Χαλδαίων βασιλέων Εὐηχῶον *Secundum Chaldæorum regum Evechoum* dicit. Cuinam primùm locum dederit, non exprimit Georgius Syncellus. Ut expleatur summa annorum collecta à Julio Africano, deberentur huic primo anni triginta quinque. Solus cui totidem anni assignantur in dicta Chaldæorum dynastia, est Porus seu Perseus, in quo vidimus Nemrodum. Cùm principium regni Babylonici ponendum sit in Nemrodo, mirum non est Alexandrum Polyhistorem ipsi primum locum dedisse, non advertendo prima hujus dynastiæ tempora pertinere ad ædificationem Babylonis factam à Noachidis degentibus in terra Senaar ante linguarum confusionem.

76. De posteris Pori seu Nemrodi vix quidquam afferri potest præter eorum annos & nomina. Idem de Arabibus qui illos exceperunt. Horum catalogum nunc exhibeo unà cum Ctesianâ regum Babyloniorum serie à Nino usque ad Belochum, in cujus annum trigesimum-secundum Ctesias conjecit exitum Hebræorum ex Ægypto. Calculus ducitur ab anno ante æram Christianam 2291. quo contigit diluvium.

CHRO-

CHRONICUS CANON
Antiquitatum Chaldaicarum ab anno Diluvii univerſalis.

	Anni ab orbe condito.	ante Chriſt. natum.	REGES.	Anni regum.
CHALDÆI	1656	2291	Dionyſus ſeu Noe in Oriente	52
	1708	2239	Bacchus errans ſeu Nemrod venator	3
	1711	2236	1. Evechous ſeu Chamus	6.m.8.
	1717	2230	2. Chomasbolus ſeu Chus & Cepheus	7.m.6.
	1725	2122	3. Porus ſeu Nemrod & Perſeus	35
	1760	2187	4. Nechubes	43
	1803	2144	5. Abius	48
	1851	2096	6. Oniballus	40
	1891	2056	7. Chinzirus	45
ARABES	1936	2011	1. Mardocentes	45
	1981	1966	2. Anonymus	40
	2021	1926	3. Siſimordachus	28
	2049	1898	4. Nadius, vel Nabius	37
	2086	1861	5. Parannus	40
	2126	1821	6. Nabonnadus	25
ASSYRII	2151	1796	1. Ninus	52
	2203	1744	2. Semiramis	42
	2245	1702	3. Ninyas	38
	2283	1664	4. Arius	30
	2313	1634	5. Aralius	40
	2353	1594	6. Xerxes qui Baleus	30
	2383	1564	7. Armamithres	38
	2421	1526	8. Belochus uſq; ad egreſsũ Hebręorũ ex Ægypto.	32
	2453	1494	Egreſſus Hebræorum ex Ægypto.	

77. *Nechubes*, filius Pori seu Persei, est per aphæresin *Chubes*; sicut *Nabuchodonosor*, Hebræis *Nebuchadnetsar*, est Arabibus *Buchadnetsar*: Hebraicum נזר *nezer*, idest corona, est זר *zer*. A Chube videntur esse Chubæi, seu populus *Chub*, quem in vicinia Ægypti fuisse intelligimus ex Ezechielis capite trigesimo, vers. 5. & quem circa Paliurum oppidum in Marmarica eruditè locat Bochartus lib. 4. Geographiæ Sacræ, cap. 33. Chaldaicum כוב *Chub* quod spinam & spinosum fruticem, adeóque paliurum significat, respondet Hebraico קוץ *Kots* seu *Kos*, quod præmisso articulo Arabico, est *Al-kos*. ΑΛΚΑΙΟΣ seu *Al-kos*, pater Amphitryonis, fuit Persei ex Andromeda filius secundum Apollodorum lib. 2. cap. 4. §. 5. עם פוט *Am-phut* unde *Amphitryon*, est *populus Phut*, seu populus Africæ, qualis erat populus *Chub*. Difficilem admodùm conjecturam de Abio, cœterisque post Nechubem Chaldæis possumus facere. Antiquitas Arabum qui Chaldæos exceperunt, nonnullis maximam admirationem movet: quasi tunc Arabes nulli fuerint. At invictissimis Bocharti argumentis constat antiquiorem istis Arabibus Jectanem, fratrem Phalegi, habendum esse patrem Arabum: alios quoque Noachidas, turris Babeliçę conditores, in Arabia sedisse.

78. Quod spectat ad Assyrios, de quibus multi varia disserunt, Ctesianus calculus ex quo nostrum confecimus canonem, Semiramin exhibet tempore famis universalis. Magnis instructam copiis, omniúmque Asiæ provinciarum potitam hanc reginam in Ægyptum venisse narrat ex Ctesia Diodorus Siculus lib. 2. pag. 72. Ctesiana ergo de Semiramide extra modum prædicatio tribuit expeditioni belliçę, quod adscribendum erat fami, propter quam *omnes provinciæ veniebant in Ægyptum*. Gen. XLI. 67. Idem Diodorus refert pag. 66. fuisse Nini temporibus administratorem totius Syriæ, qui ἐκαλεῖτο Μενώνης *vocabatur Menones*, & cui Semiramis primùm nupserat. Anticlides apud Plinium lib. 7. cap. 56. tradit *quendam nomine Menona* literas in Ægypto invenisse *XV. annis ante Phoroneum, antiquissimum Græciæ regem; idque monumentis approbare conatur*. Quidquid sit de hac literarum inventione, iste Menon seu Menones facile vidit ea tempora quibus Ninum illigat noster canon. Nam à Nino usque ad Christum natum numeramus annos mille septingentos nonaginta sex, adeóque mille & viginti usque ad primam Olympiadem, quot numerari à Phoroneo docet Africanus apud Eusebium libro 10. Præp. Evang. cap. 10. Sic annus millesimus & quadringentesimus à Nino est ante æram Christianam 397. quo desiit Olympiadis nonagesimæ quintæ tertius, cum quo Ctesias conclusit historiam suam Persicam à Nino & Semiramide usque deductam, teste Diodoro lib. 14. pag. 421.

79. Puto Ctesiam qui hos mille et quadringentos annos tribuit imperio Assyriorum apud eundem Diodorum lib. 2. pag. 81. non observasse modum illum loquendi, quo sæpè dicitur à parte totum, atque ita præbuisse se similem his qui totos quadringentos et triginta annos dant mansioni Hebræorum in Ægypto pro ducentis et quindecim, & totos quadringentos eorum afflictioni pro longè paucioribus in hac summa inclusis. Narrat laudatus Diodorus pag. 64. Ninum, arrepto principatu, *ad subigendas Asiæ gentes se convertisse; & septemdecim intervallo annorum, omnes alios, præter Indos & Bactrianos, suæ potestati subjecisse*. Addit Vellejus Paterculus lib. 1. Historiarum, quòd *insequenti tempore imperium Asiaticum ab Assyriis, qui id obtinuerant annis mille septuaginta, translatum est ad Medos*. Medorum imperium juxta Herodotum lib. 1. duravit annis centum quinquaginta: quibus expletis, Cyrus obtinuit regnum Persarum anno ante æram Christianam quingentesimo quinquagesimo nono; ut jam vidimus in prima dissertatione, §. 1. num. 5. His quingentis & quinquaginta novem annis addamus annos centum quinquaginta regni Medorum, tum mille septuaginta imperii Asiatici Assyriorum, ac demum septemdecim quos Ninus dederat

dederat subigendis Asiæ Gentibus, colligemus summam annorum mille septingentorum nonaginta sex à Nino usque ad æram Christianam, qualem noster Canon postulat. Secundùm hos calculos annus, quo Ctesiana de Assyriis, Medis et Persis historia terminata est, numeratur ab initio regni Medorum trecentesimus decimustertius. Notum est Ctesiam numerasse annos regni Medorum plusquàm trecentos. Nimirum sicut annos mille quadringentos, quos acceperat ducendos ab initio regni Assyriorum, totos regno Assyriorum dedit; ita annos plusquàm trecentos, quos ab initio regni Medorum elapsos audierat, totos regno Medorum assignavit.

80. Est & hoc notandum in Ctesiano Regum Medorum catalogo binis regibus semper adscribi annos quos uni tantum tribuerat Herodotus. Dum enim juxta Herodotum unus Dejoces regnavit annos quinquaginta tres, quos numero rotundo quinquaginta diceremus; duo juxta Ctesiam, nempe Madauces & Artias, regnaverunt annos quinquaginta. Dum annos viginti duos uni Phraorti dat Herodotus; totidem assignat Ctesias Arbiani et Artyni. Dum annis quadraginta describitur ab Herodoto regnum unius Cyaxaris; annis quoque quadraginta definitur à Ctesiâ regnum & Arsæi et Artibarnæ. Dum unus Astyages Herodoti ponitur inter Cyaxarem et ipsum Cyrum, Monarchiæ Persicæ fundatorem; Ctesiæ Astibares et Apandas, qui & Astyages, locantur inter Artibarnam et eundem Cyrum. Adde quòd Ctesiana Regum Medorum geminatio ita respondet Herodoteo eorumdem regum ordini; ut sicut apud Herodotum ille qui regnavit annos circiter quinquaginta, præcedit eum qui regnavit annos viginti duos, et rursum iste præcedit eum qui regnavit annos quadraginta, ita similiter apud Ctesiam. Subjecta tabula rem ponit in conspectu.

REGES MEDORUM.

Juxta Herodotum.		Juxta Diodorum ex Ctesia.			
	anni		anni		anni
		1. Arbaces	28	3. Sosarmus	30
1. Dejoces	53	2. Madauces	50	4. Artias	50
2. Phraortes.	22	5. Arbianes	22	7. Artynes	22
3. Cyaxares	40	6. Arsæus	40	8. Artibarnas	40
4. Astyages	35	9. Astibares	00	10. Apandas	00

81. Multiplicitas nominum facilè imposuit Ctesiæ; ut propter hanc non viderit Madaucem esse Artiam, Arbianem esse Artynem, Arsæum esse Artibarnam, Astibarem esse Apandam. In usu regum multorum Orientis fuit habere varia nomina. Sic in regibus Juda iidem sunt Joachaz et Sellum, Eliakim et Joakim, Sedecias et Matthanias. Sic in regibus Assyriorum iidem sunt Sargon et Sennacherib, Asarhaddon vel Asorhaddan et Asbazareth. Sic in regibus Babyloniorum iidem quoque sunt Nabuchodonosorus et Labocolassarus, Baltassarus et Nabonadius. Sic in regibus

gibus Persarum Cambyses dicitur Asuerus. Cùm Ctesias prompserit suam historiam *è regiis membranis, in quibus res antiquas Persæ, iussu legis cujusdam, ordine descriptas habebant*, ut ait Diodorus lib. 2. pag. 84. Persica regum Medorum nomina, quæ inde eruit, exhibuerunt ipsi alios reges, ab his quorum meminit Herodotus. Atque hinc posuit duos, ubi ille unum invenerat. Persica nomina sunt *Artias*, *Artines*, *Artibarnas*; ut ostendit vocula *Art* vel *Arti*, quæ magnum Persis sonat. Inde enim Herodotus lib. 6. cap. 98. observans quòd Xerxes Persis est ἀρήιος, hoc est, *bellator*, tradit quòd *Artoxerxes* ipsis est μέγας ἀρήιος, hoc est, *magnus bellator*. Inde quoque Persicâ voce Ἀρτας apud Hesychium significatur μέγας καὶ λαμπρὸς *magnus & illustris*; et Ἀρταῖοι *Artæi* exponuntur οἱ ἥρωες παρὰ Πέρσαις *Heroes iuxta Persas*. Hebræum אדיר *Adir*, quod per metathesin est Persicum *Ardi* seu *Arti*, significat etiam illustrem et magnificum. Syra vox ברנש *Barnas*, quæ significat filium hominis, indicio est Persico-Syrum esse nomen *Arti-barnas*. Apparet ergo quòd in Ctesiano regum Medorum catalogo *Madauces Artias* est *Madauces magnus*; quòd *Arbianes Artines* est similiter *Arbianes magnus*: (Nam *Artia* est *Artin*, sicut Chaldaicum מיא *maia* aqua est מין *main.*) quòd tandem *Arsæus Arti-barnas* est *Arsæus magnus Barnas*, seu *magnus filius hominis*.

82. His ita observatis, Dejoces Herodoti est planè dicendus Madauces magnus Ctesiæ. Chaldaica est ratio nominis Δηιόκης à vocabulo דיוק *Dijuc* vel *Dijoc*, quod significat speculationem, observationem: Chaldaica est ratio nominis Μαδαύκης à participio מדיק *Medaijec*, quod speculantem, observantem sonat. Anni Madaucis respondent annis Dejocis. Nec obstat Phraortem esse patrem Dejocis secundùm Herodotum; Arbacem verò esse patrem Madaucis secundùm Ctesiam. Is enim Phraortes facilè ostenditur Arbaces: sicut et alius Phraortes, Georgio Syncello *Aphraartes*, qui juxta Herodotum erat filius Dejocis, et regnavit annos viginti duos, haud difficulter deprehenditur Ctesianus Arbianes Artines, qui post Madaucem Artiam regnavit quoque annos viginti duos. *Phra-ortes* seu *Aphra-artes* est *Aphra Magnus*, ex dictis de Persica voce *Art* vel *Arti*, Hesychio *Artas*. Porrò *Aphra* est *Arpha*, sicut Arabicum קדרה *Cadra* quod significat virtutem, est Persicum *Carda* apud Strabonem notatum à Bocharto lib. 4. Geographiæ sacræ, cap. 10. Eadem ratione Hebraicum פרס גד *Paras-gad*, id est Persicus exercitus, Persica turma, est Persarum *Passargad*; et *Vezires*, vir Persa, est *Varizes* apud Procopium, ut ibidem observat idem Bochartus. Atqui *Arpha* est *Arba*, sicut *Pharmuthi* Ægyptiorum est *Barmude*, eorúmque *Epiphi* est *Ebib*. Notat etiam Hesychius peregrinam vocem Ἄρβα significare *Arrhabonem*, quòd nempè illud vocabulum sit *Arba* positum pro Hebraico ערבה *Aruba*, pro quo etiam dicitur ערבון *Arabon*. Itaque *Arbianes-Artines* Ctesiæ est *Arba-artes*, aliâ pronunciatione *Arpha-artes*, &, per metathesin Persicis nominibus usitatam, *Aphra-artes*, pro quo *Phraortes* legitur apud Herodotum. Ab *Arba* est etiam *Arbaces*, sicut à *Carda* sunt *Cardaces* apud Strabonem lib. 15. pag. 734. Nempe, dum una terminatio Græca fecit, ut *Arba* sit *Arbanes*, per pleonasmum *Arbianes*; alia terminatio fecit, ut esset *Arbax* et *Arbaces*. Atque hinc quoque *Arpha* est *Arphax*; unde *Arphaxad*, rex Medorum, celebratus in libro Judith, cap. 1. Justinus pro Arbace ponit Arbactum: et Orosio dicitur *Arbatus, quem alii Arbacem vocant*. In hac scriptorum diversitate retinetur semper vox *Arba*, quæ proinde sola pertinet ad genuinum nomen quod illustravimus. Jam ergo perspicuum est Phraortem patrem Dejocis esse Arbacem patrem Madaucis, ipsum Dejocem esse Madaucem Artiam, et Phraortem ejusdem Dejocis filium esse Arbianem Artinem.

83. Sequitur *Cyaxares* in catalogo Herodoteo, cui respondet *Arsæus Arti-barnas* in

in catalogo Ctesiæ geminato. *Arsaus* est *Asarus* seu *Asaerus*, eo pacto quo *Artias* esset *Atiras* seu *Adiras* ab Hebraico *Adir* jam notato. Porrò *Asaerus* seu *Assuerus* est *Cy-axares*, ut docet Scaliger lib. 6. de Emendatione Temporum, ubi simul observat, quòd *Kau vel Ku in lingua Persica est* δυνάστης, hoc est princeps; adeo ut princeps Asærus sit *Ku-Asærus*, ac proinde κυαξάρης, seu *Cyaxares*.

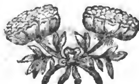
84. Tandem Astyagi qui juxta Herodotum suscepit regnum Cyaxaris, respondet in catalogo geminato Ctesiæ *Astibares Apandas*: quia Diodorus lib. 2. pag. 85. dicit *Apandam* τὸν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Ἀστυάγην καλούμενον *à Græcis Astyagen vocatum*. Ctesias apud Photium Cod. LXXII. ponit *Astyigan* pro *Astyage*. Et in versione Copticâ Danielis prophetæ, cap. XIII. v. 65. legitur pro eodem ΑΣΤΙΑΚΗΣ *Astiaces*. Sicut primitivum Arbacis nomen est *Arba*, ita primitivum Astyigæ vel Astiacis nomen est *Asti* vel *Astia*; syllaba enim *ces* pertinet, ut vidimus, ad terminationem Græcam. Hinc Ctesianus *Asti-baras* est mihi *Asti-paras*, hoc est Astyages Persa. Licet enim esset natione Medus, factus est tamen cognatione Persa, dum propendens magis in Persas quàm in Medos filiam suam *Mandanem jam viro maturam, nulli Medorum qui ea dignus esset, tradendam statuit, sed Persæ cuidam nomine Cambysi*: ut testis est Herodotus lib. 1. cap. CVII. Id quidem negavit Ctesias apud laudatum Photium, contendens Cyrum Cambysis filium nulla generis propinquitate junctum fuisse Astyigæ seu Astyagi. Vult tamen Astyigan ab ipso Cyro parentis loco habitum observatúmque, ejúsque filiam Amytin pro matre primùm in honore habitam: quod nobis sufficeret ad non mirandum Astyagem habitum esse Persam.

85 Si conjectura quam superius feci de annis mille et quadringentis imperii Assyriorum, videatur violenta; posset quis suspicari loco τῶν χιλίων καὶ τετρακοσίων legendum esse apud Diodorum τῶν χιλίων καὶ τεσσαράκοντα, atque ita Assyriorum imperium eversum esse à Medis, cùm à *Nino* stetisset juxta Ctesiam τριάκοντα γενεάς, ἔτη δὲ πλείω τῶν χιλίων καὶ τεσσαράκοντα. *triginta generationes*, seu successiones, *annos autem plus mille & quadraginta*. Non includuntur in hac summa septemdecim anni, quos Ninus dicitur posuisse in subigendis Asiæ gentibus; ita ut ab initio Nini usque ad Medorum defectionem, quæ aliquot annis præcessit arrepta à Dejoce regni gubernacula, anni circiter mille et sexaginta intercurrant. Hinc etiam pro eo quod velut ex Ctesia scribitur apud Diodorum lib. 2. pag. 77. nempe imperium Assyriorum devolutum esse ad Medos, *cùm annos mille trecentos sexaginta duravisset*: legendum puto *annos mille & sexaginta*. Arbitraria non est hæc emendatio. Nam reges Assyriorum Ctesiani à Nino usque ad Sardanapalum, ut ibidem quoque tradit Diodorus, ἐπὶ γενεὰς τριάκοντα ἐβασίλευσαν *ad successiones triginta regnaverúnt*. Porrò successiones triginta in catalogo regum Assyriorum non postulant nisi annos mille et sexaginta.

86. Georgius Syncellus in sua chronographia exhibet reges Assyriorum quadraginta et unum, nempe triginta Ctesianos et undecim hyperbolimæos. Hyperbolimæus est primus, scilicet Belus præmissus Nino; cùm Ninus juxta Ctesiam fuerit primus rex Assyriorum: & Belochus, octavus à Nino, fuerit octavus qui Assyriacum regnum tenuit, ut jam didicimus à Clemente Alexandrino. Inter hunc Belochum et Teutamum quærendi sunt quatuor alii hyperbolimæi: quia in catalogo regum Assyriorum tam Eusebiano, quàm Syncelliano, Teutamus ponitur vigesimusquartus à Ninya Semiramidis filio; cùm tamen fuerit vigesimus. *Teutamo enim in Asia regnante, qui vigesimus est à Ninya Semiramidis filio, Græcos imperatore Agamemnone bello Trojam impetiisse fertur*: ait Diodorus lib. 2. pag. 77. Reverâ quatuor reperiuntur inter illos reges omnino superflui, videlicet *Sethos*, *Mamitus* unus, *Amyntas*, et *Sosarmus*. *Sethos* locum habet inter reges Ægyptiorum, *Amyntas* in-

ter

ter reges Macedonum, nisi dicatur *Laosthenes*, unus è posterioribus regibus Assyriorum. Vox enim Græca λαὸς, unde *Laosthenes*, est Hebræo-Chaldaica עם *Am*, plurali numero formæ Hebraicæ עממים *Ammim*, & Chaldaicæ עממין *Ammin*, unde *Amyntas*. Imo sicut Amyntæ tribuuntur anni regni quadraginta quinque, ita & Laostheni. *Sosarmus* est in numero regum Medorum catalogi Ctesiani. *Mamitus* verò semel notatus cum annis triginta regni frustrà cum totidem annis iteratus est. Teutamo successorem Teutæum dat & Eusebius & Syncellus. Sed post Teutæum quatuor inseruntur in catalogum Syncellianum in Eusebiano prætermissi, videlicet *Arabelus*, *Chalaus*, *Anebus*, *Babius*. Ἀράβηλος, Doricè Ἀρήβηλος, est ἀρήιος Βῆλος; adeóque non est secernendus à sexto rege Assyriorum, qui dicitur *Xerxes Baleus*, seu *Xerxes Belus*; nam *Xerxes Belus* est ἀρήιος Βῆλος, quia *Xerxes* ἀρήιος redditur ab Herodoto lib. 6. cap. 98. *Chalaus* qui regnavit annos quadraginta quinque, non est etiam distinguendus à *Panya* qui totidem annos regnavit: quia Hebræo-Chaldaicum כל *Chal*, unde *Chalaus*, est Græcum πᾶν, unde *Panyas*. *Anebus* & *Babius*, alii duo irreptitii, videntur *Anubis* & *Babis*, Ægyptiorum numina. Ægyptiacum *Anub* est Chaldaicum *Aneb*, sicut Hebraicum טוב *Tub*, bonum esse: est Chaldaicum טאב *Teb*, & *Mesa* est *Musa* vel *Muza* portus in mari rubro. Hellanicus in Ægyptiacis apud Athenæum lib. 15. Dipnosoph. pag. 680. celebrat Ægyptiorum τὸν Βάβυν, ὅς ἐστι Τυφῶν *Babyn qui est Typhon*. Unum ex Typhonis nominibus juxta Plutarchum in Iside est etiam *Bebon*. Nempè *Bebon* aliâ formâ est *Babis* & *Babius*. Novem reges Assyriorum insititios & superfluos hactenùs detexi in catalogo Syncelliano. Qui sequuntur usque ad Sardanapalum, sunt etiam novem tam secundùm Eusebium, quàm secundùm Syncellum; cùm deberent esse tantùm septem secundùm Ctesiam. Duo ergo in illis superfluunt. Reverâ duo illorum videntur omnino redundare, nempè *Thineus* & *Ophrateus*. Non solùm in annis, verùm etiam in nominibus apparet hæc redundantia. *Thineos* enim seu *Thinos* est *Thonos*, quemadmodùm *Libna* est *Lobna* urbs in tribu Juda Sacerdotalis, *Obidas* rex Arabum est *Obodas*, *Cyrus* rex Persarum est *Cores*: quocircà nomen illud pertinet ad Sardanapalum, dictum *Thonos Concoleros*. *Ophrateus* verò est *Ophratenes*, seu *Ophratenus*, alio nomine dictus *Ephekeres*, sicut *Gadareus* est *Gadarenus*, *Gergeseus* est *Gergesenus*, *Philisteus* est *Philistinus*. His itaque omissis, catalogum Ctesianum suis calculis restituo in sequenti tabula.



C A.

CATALOGUS CTESIANUS
Triginta regum Assyriorum, ante Medorum defectionem.

Anni ab orbe condito.	Ante Chr. Nat.	Reges Assyriorum.	Anni reg. ex parte	Anni reg. ex collecti.
2151	1796	1. Ninus	52	52
2203	1744	2. Semiramis	42	94
2245	1702	3. Ninyas	38	132
2283	1664	4. Arius	30	162
2313	1634	5. Aralius	40	202
2353	1594	6. Xerxes Baleus	30	232
2383	1564	7. Armamithres	38	270
2421	1526	8. Belochus 1.	35	305
2456	1491	9. Balæus	52	357
2508	1439	10. Mamitus	30	387
2538	1409	11. Aschalius	28	415
2566	1381	12. Sphærus	22	437
2588	1359	13. Sparthæus	42	479
2630	1317	14. Ascatades	38	517
2668	1279	15. Belochus 2.	25	542
2693	1254	16. Beletores	30	572
2723	1224	17. Lamprides	30	602
2753	1194	18. Sosares	20	622
2773	1174	19. Lamphraes	30	652
2803	1144	10. Panyas	45	697
2848	2099	21. Mithræus	27	724
2875	1072	22. Teutamus	32	756
2907	1040	23 Teutæus	44	800
2951	996	24. Dercylus	40	840
2991	956	25. Eupales	38	878
3029	918	26. Laosthenes	45	923
3074	873	27. Pertiades	30	953
3104	843	28. Ephekeres	50	1003
3154	793	29. Acraganes	42	1045
3196	751	30. Sardanapal.	15	1060

Anni ab orbe condito.	Ante Chr. Nat.	Reges Medorum.	Anni reg. ex parte	Anni reg. ex collecti.
3211	736	Arbaces	27	
3238	709	1. Dejoces	53	53
3291	656	2. Phraortes	22	75
3313	634	3. Cyaxares	40	115
3353	594	4. Astyages	35	150
3388	559	Cyrus fundator Monarchiæ Persarum.		

§ 87. Bion & Alexander Polyhistor apud Agathiam lib. 2. duas statuunt Assyriorum regum dynastias, primam à Nino usque ad Belleum Dercetadam, in quo desierit stirpis Semiramicæ successio: secundam à Beletara usque ad Sardanapalum, à quo Medi defecerunt. *Beletaras* in catalogo Ctesiano est *Beletores*; & Belleus Dercetades, ultimus eorum qui Beletaram præcesserunt, est Belochus secundus, ultimus eorum qui fuerunt ante Beletorem. Anni ab initio Beletoris ad finem Sardanapali colliguntur quingenti & octodecim, numero rotundo quingenti & viginti. Imo summa annorum quingentorum & viginti erit plena, si Ephekeri, aliàs Ophrateni, qui est à Nino vigesimus octavus, tribuerimus annos non solos quinquaginta cum Eu-

 sebio,

ſebio, ſed quinquaginta duos cum Georgio Syncello. Cùm Aſſyrii ſecundæ dynaſtiæ, ii fuerint, à quibus defecerunt Medi; apparet, quòd *quum Aſſyrii annis quingentis viginti ſuperiorem Aſiam obtinuiſſent; primi Medi ab ipſis deficere cœperunt;* ut ſcripſerat Herodotus lib. 1. cap. 95. Ab initio dynaſtiæ Arabum Babylonicæ, quam triginta reges Aſſyriorum exceperunt, colliguntur uſque ad Medorum defectionem reges triginta ſex, & anni mille ducenti ſeptuaginta quinque, numerò rotundo mille ducenti octoginta, quot numeraverat Caſtor Rhodius in ſuo regum Aſſyriorum catalogo. In chronicis Euſebii Sardanapalus, cujus imperium recuſarunt Medi, eſt *Aſſyriorum rex XXXVI.* Notat autem Georgius Syncellus pagina 108. Euſebium ſequi Caſtorem; *cujus teſtimonium producit dicentis, Reges Aſſyriorum regnaſſe annos* 1280. At ſex reges hyperbolimæi, quos admiſit Euſebius, amoverunt ex hac ſerie ſex reges Arabes. Si annis mille ducentis ſeptuaginta quinque adjiciamus annos viginti ſeptem Arbacis elapſos à defectione uſque ad fundatum à Dejoce regnum Medorum, habebimus ſummam annorum mille trecentorum duorum; imò & mille trecentorum quinque, ſi ex geminato Cteſiæ catalogo regum Medorum, dederimus Arbaci numero rotundo annos triginta, & pro quinquaginta tribus Dejocis poſuerimus Madaucis Artiæ quinquaginta. *Ad Medos quippe translatum eſt* regnum Aſſyriorum *poſt annos fermè mille trecentos quinque:* ait S. Auguſtinus lib. 18. de Civit. Dei, cap. 19. Sed lucem huic ſummæ eripiebat in primis Belus hyperbolimæus. Eòdem accedit Trogi epitomator Juſtinus lib. 1. §. 2. dicens quòd *imperium Aſſyrii mille trecentis annis tenuere.* Georgius Syncellus, qui, admiſſis undecim hyperbolimæis, numerat reges Aſſyriorum quadraginta & unum per annos mille quadringentos & ſexaginta, rotundè aſſequitur ſummam annorum mille quadringentorum & quinquaginta quatuor, qui tribuuntur regibus quadraginta & uni à confuſione linguarum & generali Noachidarum diſperſione, quâ factâ, fundatum eſt à Nemrodo ſeu Poro regnum quod Aſſyrii obtinuerunt. Sardanapalus enim eſt à Poro quadrageſimus primus, & diſperſio Noachidarum contigit anno ante Chriſtum natum 2190. ante cædem Sardanapali 1454. Inter undecim hyperbolimæos Georgii Syncelli eſt *Babius* qui regnavit annos 37. Et inter undecim qui numerantur à Poro, reperitur *Nabius* qui regnavit pariter annos 37.

Quod de Sanchoniathonis ætate ſcribit Porphyrius apud Euſebium lib. 1. & 10. Præp. Evang. omnino poſtulat noſtrum canonem Aſſyriorum, ſecundum quem Belochus ſecundus regnavit ab anno ante æram Chriſtianam 1279. uſque ad annum ante eandem æram 1254. Is eſt Belochus, *cujus filia Atoſſa, quæ & Semiramis, regnavit cum patre annis XII.* ait laudatus Euſebius in ſuo chronico ad num. DLXXXII. Photius in Bibliotheca Cod. CLXXXVI. quo deſcribit libellum narrationum Cononis, obſervat hunc auctorem referre εἰς Σεμίραμιν *ad Semiramidem*, ὅσα οἱ ἄλλοι περὶ Ἀττόσσης Ἀσσυρίας ἀναγράφουσι, *quæcunque alii de Attoſa Aſſyria ſcribunt:* quòd nempe eſſet *Atoſſa, quæ & Semiramis.* Tempus hujus Semiramidis congruit cum ætate Gedeonis, alio nomine dicti *Jorobaal*, per pleonaſmum *Jerombaal*, ſeu *Jerombalus.* Hoc ergo tempore floruit Sanchoniathon, qui juxtà Porphyrium erat Jerombalo æqualis, & ἐπὶ Σεμιράμεως γέγονε τῆς Ἀσσυρίων βασιλίδος, ἢ πρὸ τῶν Ἰλιακῶν, ἢ κατ' αὐτούς γε τοὺς χρόνους γενέσθαι ἀναγέγραπται. *fuit ſub Semiramide Aſſyriorum regina, quæ ante Iliaca tempora, aut circa illa extitiſſe ſcribitur.* Inter varias epochas Ilii capti, Arundelliana quæ illigatur anno ante æram Chriſtianam 1209. proximè accedit ad ætatem hujus Semiramidis. Remotior eſt, quam tenuerunt ſcriptores rerum Phœniciarum Menander Pergamenus & Lætus, ex quibus Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromat. conjicit *adventum Menelai in Phœnicem, poſt Trojam captam, in tempora Hirami & Salomonis;* adeò ut ſecundum iſtos ſcripto-

res

res Ilium captum fuerit ad fummum tempore Davidis, qui regnavit ab anno ante æram Chriftianam millefimo quinquagefimo octavo ufque ad annum ante eandem æram millefimum decimum octavum, quo cœpit regnare Salomon, ex dictis in hac fecunda differtatione, §. 1. num. 12. Id obiter obfervo, propter Teutami tempora quæ fecundum Ctefianas noftri canonis rationes cohærent ex parte cum temporibus Davidis. Ctefiana enim rerum Iliacarum monumenta quæ Diodorus excuffit, Trojanum bellum conjiciunt in ætatem Teutami. Quòd fi dicat Diodorus Teutamum regnaffe, *cùm plus mille annis Affyrii imperium Afiæ jam tenuiffent*, id non eft mirum: quandoquidem à prima hujus imperii fundatione factâ à Nemrodo colliguntur ufque ad Teutamum anni 1118. Videmus itaque omnes Affyriacorum temporum fupputationes quas accepimus five ab Herodoto, five à Ctefia & Diodoro, five à Caftore, five à Trogo & Juftinó, five à Velleio Paterculo, five ab Eufebio, five ab Auguftino, five tandem à Georgio Syncello, inveniri in noftro canone, indéque illuftrari omnia tempora quæ ex Sacris Paginis colligimus à diluvio.

A P P E N D I X.

De Affyriorum Regibus, quorum meminit Scriptura Sacra.

88. CHaldaicorum & Affyriacorum temporum caliginem difcutiemus, fi ea illuftraverimus ex Sacris Paginis, in quibus nonnullos reperimus reges Affyriorum. Primus eft *Affur*, qui, prodente divino Mofe, *ædificavit Niniven, & plateas civitatis, & Chale; Refen quoque inter Niniven & Chale: hæc eft civitas magna*. Gen. X. 11. 12. Separato ab alienigenis populo Ifrael juffu Efdræ, Levitæ qui Deum pro omnibus implorabant, fummatim revocarunt ad captandam ejus mifericordiam memoriam laborum quos fuftinuerant & ipfi, & ipforum Reges, Principes, Sacerdotes, Prophetæ, Patres, omnifque populus, *à diebus regis Affur*. Dicebant enim: *Nunc itaque Deus nofter magne, fortis, & terribilis, cuftodiens pactum & mifericordiam, ne avertas à facie tua omnem laborem, qui invenit nos, reges noftros, & principes noftros, & facerdotes noftros, & prophetas noftros, & Patres noftros, & omnem populum tuum*, A DIEBUS REGIS ASSUR *ufque in diem hanc*. 2. Efdr. IX. 32. Omnis populus Ifrael eft à duodecim patribus feu patriarchis filiis Jacob, qui cùm natus fit anno ante Exodum trecentefimo quadragefimo quinto, vixeritque annis centum quadraginta feptem, dicendus eft æqualis Nino regi Affyriorum, qui juxta Ctefiam cœpit regnare anno ante Exodum trecentefimo fecundo. Hic Ninus eft rex Affur qui ædificavit Ninivem, Ninum dictam à Græcis, id prodentibus inter alios Diodoro lib. 2. Biblioth. pag. 65. & Strabone lib. 2. Geograph. pag. 84. ac lib. 16. pag. 737. Hebraicum hujus urbis nomen נינוה *Nineve*, quod, daghesfatâ, ut aiunt, literâ *Nun* intermediâ, legi poteft *Ninnave*, eft *Nin habitatio*, feu *habitaculum* dictum *Nin*: quia habitaculum Hebraicè dicitur נוה *Nave*. Ex quo fequitur proprium hujus urbis nomen effe *Nin*, Græcâ terminatione Νῖνος. Ita Ninus rex Affyriorum τὴν πόλιν ἐκάλεσεν ἀφ' ἑαυτοῦ Νῖνον. *civitatem vocavit nomine fuo Ninum*, ut fcribit laudatus Diodorus.

Occafione terræ Sennaár, in qua Nemrod fundaverat regnum Babylonicum occupatum ab Affyriis, meminit Mofes Affuris egreffi de illa terra & ædificatoris Ninives. At inde non eft putandum Ninum fundatorem regni Affyriaci fuiffe vel ipfum Nemrodum, ut quidem cenfent; vel faltem non longè poft Nemrodum eum regnafse, ut alii arbitrantur. Locum hunc explanans S. Pater Auguftinus lib. 16. de Civit. Dei, cap. 3. *Quod verò*, inquit, *dictum eft, de terra illa, id eft, de terra Sennaar, quæ pertinebat ad regnum Nemroth, exiffe Affur, & ædificaffe Ninivem, & alias quas contexuit civitates: longè poftcà factum eft, quod ex hac occafione perftrinxit, propter nobilitatem regni Affyriorum, quod mirabiliter dilatavit Ninus, Beli filius, conditor Ninivæ civitatis magnæ; cujus civitatis nomen ex illius nomine derivatum eft, ut à Nino Ninive vocaretur.* Nota obiter Nilum quandoque fignificari Nini nomine; ut in vita Pythagoræ à Jamblicho confcripta, cap. 29. ubi διὰ τῆ Νείλε προσθέσεις τε καὶ ἀφαιρέσεις *per Nini accrementa & decrementa*, quæ geometriæ neceffitatem Ægyptiis attulerunt, intelligenda funt incrementa & decrementa Nili. Nomen deducitur ab Ægyptiaco *Nun*: quia Nilum καλοῦσιν Αἰγύπτιοι Νοῦν *vocant Ægyptiacè Nun*: ait Horapollo lib. 1. Hierogl. 20. Sic dictum eft hoc flumen ab immenfa aquarum copia, quam libri Coptici paffim vocan ΝΟΥΝ, & præmiffo articulo, ⲫΝΟΥΝ & ΠΙΝΟΥΝ.

89. Mofis temporibus Balaam agnovit potentiam Affyriorum, cùm dixit Cinæo: *Robuftum quidem eft habitaculum tuum: fed fi in petra pofueris nidum tuum, & fueris electus de ftirpe Cin, quamdiu poteris permanere? Affur enim capiet te.* Num. XXIV. 21. 22. Apollodorus lib. 3. Biblioth. cap. 13. §. 3. memorat Κινύραν τῶν Ἀσσυρίων βασιλέα *Cinyram Affyriorum regem*. Ut *Hiram* eft *Hirom*, ita *Cinyras* eft *Cinyros*. Hoc regis Affyriorum nomen eft Cinæorum dominatoris & capitis: quia vocibus Hebraicis קיני ראש *Kini-rosh*, Chaldaicâ pronunciatione *Kini-resh*, fignificatur *Cinæum caput*, *Cinæus princeps*. *Cinyres* ille ufque Cyprum celeberrimus ponitur ab Homero Iliad. λ. inter eos qui Trojana tempora illuftrarunt; quòd is poeta foleat referre ad hæc tempora quofcumque antiquitatis Deos, Heroas, reges. Idem rex juxta Virgilium eft *Belus*. Ait enim in primo Æneidos:

Tum Belus opimam
Vaftabat Cyprum, & victor ditione tenebat.

Belus feu *Bel* eft Chaldaicum בעל *Beel*, Hebraicâ & Phœniciâ prolatione *Baal* ac *Bal*. Quem enim *Belum* etiam *Bal nominant*; ut jam pridem notavit Theophilus Antiochenus lib. 3. ad Autolycum. A *Bal* eft *Balæus*, nomen regis Affyriorum, noni à Nino in noftro canone, & ipfi Balaamo æqualis. *Balæus* ergo eft *Belus Cinyras*, rex Afsyriorum, qui victoriam à Cinæis reportavit. *Cinæos* ponit Moyfes inter populos, quorum terram poffeffuri erant pofteri Abrahæ, juxta promiffionem ipfi à Deo factam. Gen. XV. 19. Κιναῖοι περὶ Λίβανον *Cinæi circa Libanum* locantur ab Euftathio Antiocheno in Hexaemeron. Regionem circa Libanum, adeóque Cinæos in ditione fua habuiffe Cinyram certum eft. In hac regione erat *Byblus* civitas, de qua Strabo lib. 16. pag. 755. ait: ἡ μὲν οὖν Βίβλος τὸ τοῦ Κινύρου βασίλειον, ἱερά ἐστι τοῦ Ἀδώνιδος. *Byblus igitur fuit Cinyræ regia, in qua facra funt Adonidis.* Et Lucianus de Dea Syria fcribit: *Cæterùm ex Byblo in Libanum afcendi, confecto dici unius itinere, cùm audiviffem ibi effe antiquum Veneris templum, quod* Κινύρης εἵσατο *Cinyres fundavit.* Hunc Veneris cultum auctores habuiffe Affyrios docet Paufanias lib. 1. pag. 27. cùm fcribit de Urania, feu Venere Cœlefti: πρώτοις δὲ ἀνθρώπων Ἀσσυρίοις κατέστη σέβεσθαι τὴν Οὐρανίαν. *Primis autem hominum Affyriis conftitutum eft colere Uraniam.* Idem docet & Macrobius lib. 1. Saturnaliorum cap. 27. dicens: *Adonin Solem effe non dubitatur, infpecta religione Affyriorum, apud quos Veneris Architis & Adonis maxima olim veneratio viguit: quam nunc Phœnices tenent.* Macrobium ibi loqui de Venere cultâ in monte Libano patet; cùm ibidem dicat

ex-

expressè: *Simulacrum hujus Deæ in monte Libano fingitur*. Cognomentum *Architis* id etiam ostendit, utpotè sumptum ab *Arca*, urbe super Libanum montem sitâ inter Byblum & Heliopolim. Adhæc celeberrimum est in historia Constantini Magni subversum ab eo templum Veneris, quod *circa montem Libanum & Adonim fluvium* ædificatum erat, testantibus Eusebio, Socrate, Sozomeno, aliisque notatis à Bocharto lib. 2. de Phœnicum coloniis, cap. 14. Videmus ergo regionem circa Libanum quam tenebant Cinæi, fuisse in ditione & potestate Cinyræ regis Assyriorum, qui impuro Veneris Adonidisque cultu astrinxit hos populos. Atque hinc elucet, cur auctor ille cultûs Adonidis dicatur ab Apollodoro genuisse *Adonin*: & cur Adonis *Cinyreius heros* vocetur ab Ovidio lib. 10. Metamorph. v. 730. *Adonibezec*, nomen regis Chananæorum, quem armis subegerunt Judæi *post mortem Josue*, Judic. I. 5. indicio est *Adonin* jam apud hos populos fuisse in veneratione. Solebant enim gentiles, maximè reges, insigniri deorum suorum nominibus. Sic *Nabo*, idolum Chaldæorum, Isa. XLVI. 1. habet locum in *Nabonassaro*, *Nabopolassaro*, *Nabuchodonozoro*, *Nabonadio*, nominibus regum Babylonis. Sic *Baal* seu *Bal*, idolum Chananæorum, nomen fecit Tyriorum regibus, *Abibalo*, *Baleazaro*, *Ithobalo*, *Baalo*, *Ecnibalo*, *Balatoro*, *Merbalo*. Inde quoque Punica nomina *Annibal*, *Asdrubal*, *Adherbal*, *Maharbal*. Sic *Abdastartus* & *Astartus*, alii reges Tyriorum, Astartique Pater *Delæastartus*, nomen habent ab *Astarte* Tyriorum, Sidoniorúmque deâ. Alia & alia exempla potest quivis observare in multis aliarum gentium nominibus, maximè Ægyptiorum, Græcorum & Romanorum, quæ sunt notiora. Videtur etiam in *Adonibezec* expressus Ἄδωνις λάμπων *Adonis fulgens*, ita vocatus in Orphico suffimento. Nam אדני בזק *Adoni-Bezec* est ad verbum *Adonis fulgurius*: quia Hebraicum בזק *Bezec* significat *fulgur*. Nisi quis velit nomen hoc alludere ad fabulam de Adoni fulmineis apri dentibus interfecto. Certè Ovidius lib. 10. Metamorph. Fab. 10. vers. 550. Venerem inducit de fuga monentem Adonin, quia

Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri.

Et lib. 1. fab. 7. v. 305. *vires fulminis apro* tribuit. Sed & lib. 8. fab. 4. v. 289. ubi canit de Apro Calydonio:

Fulmen ab ore venit, frondes afflatibus ardent.

Nempè *Aper* (ut ait Apuleius lib. 7. Metamorph.) *exsurgit dentibus atritu sonaci spumans, oculis adspectu minaci flammeus, impetu sævo frementis oris totus fulmineus*: quia *incendio feritatis ardescens bestia, dente compulso, quem primùm insiliat contabunda, rimatur*. Eodem spectat illud Martialis lib. 11. Epigr. 70.

Fulmineo spumantis apri sum dente petita.

Statius in secundo Achilleidos dixit simili loquendi modo *fulmineos sues*, quos Oppianus in primo de venatione vocat πυρόεντας κάπρους *igneos apros*. Sed quidquid sit de hujusmodi allusione, tempus *Adonibezeti* notatum in sacris paginis est posterius ætate Cinyræ seu Balæi regis Assyriorum, qui cultum Adonidis in Syriam & Phœniciam invexit. Regnavit enim Balæus ex nostro Canone ab anno ante æram Christianam 1491. usque ad annum ante eandem æram 1439. Josue verò, post cujus mortem memoratur *Adonibezec*, præfuit Hebræis per annos, ut docet Josephus, viginti quinque, qui secundum nostram chronologiam colligendi sunt ab anno ante Christum natum 1454. usque ad annum ante eandem epocham 1429.

90. Balæi successor *Mamitus* est per aphæresin *Amitus*, sicut in libris Copticis *Magog* est *Agog*, & in editione Græca septuaginta Interpretum *Mesorach* positus pro *Nesroch*, idolo Assyriorum, 4 Reg. XIX. 37. est *Asarach*, Isa. XXXVII. 38. Amiti nomen deductum à Chaldaico עמי *Ami*, quod atrum & obscurum significat,

fiat, respondet nomini כוש *Chus*, à quo niger atéque כושי *Chusi* dicitur tam Hebræis quàm Chaldæis. In prophetia Habacuc cap. 3. v. 7. ponitur כושן *Chusan* pro *Chus*: quemadmodùm שירן *Siran*, unde *Sirenes*, ponebatur à Phœnicibus pro Hebraico שיר *Sir*. Sic Amiti seu Mamiti nomen significat idem quod *Chusan*. Ætas Mamiti regis Assyriorum, adeóque regis Mesopotamiæ, quæ fuit una ex præcipuis Assyriæ regionibus, cohæret cum ætate Othonielis, primi Judicis Hebræorum, à quo debellatus est *Chusan Rasathaim*, ille Mesopotamiæ rex, cui servierunt Hebræi octo annis, Jud. III. 8. 10. Hebraicæ voces רש עתים *Rosh-ittim*, Chaldaicâ prolatione *Resh-ittim*, quas vulgò legimus *Rasathaim*, significant *principium temporum*. Quòd enim רש *Rosh*, eliso *Aleph*, ponatur pro ראש, id non est mirum: cùm similis elisio eluceat in aliis vocibus absque ullâ prolationis & significationis mutatione, ut in ברות *Boroth* cisternæ pro בארות, in תמים *Tomim* gemelli pro תאמים, in צנה *Tsone* oves pro צאן *Tson*. Itaque כושן רש עתים *Chusan Rosh-ittim* est *Chusan principii temporum*, sic vocatus quasi alter Chus, qui filius Chami & genitor Nemrodi, primi regis Babyloniorum, fuit in principio temporum reparati post diluvium mundi. Ut pater Chusi prioris vocabatur per antonomasiam Belus seu Balæus; (hoc enim nomine donatum à Chaldæis Chamum vidimus) ita pater Chusi posterioris: quandoquidem Mamitus, Chusus posterior, fuit Balæi filius. Quin etiam sicut Belus adumbrans Chamum habitus est Jupiter, ita Belus referens Cinyram, seu principem Cinæum; nam Διὸς Κιναίου *Jovis Cenæi* seu *Cinæi* meminit Apollodorus lib. 2. cap. 7. §. 7.

91. Inferiori ævo celebris in regibus Assyriorum fuit *Phul*, cui Manahemus rex Israel contulit tributum. Is ex nostro Canone est *Acraganes*, vigesimus nonus rex Assyriorum, Manahemo æqualis. *Acraganes* per metathesim est *Acarganes*, sicut κραδία *cor* est καρδία, θράσος *fiducia* est θάρσος, κρατος *robur* est κάρτος. Chaldæis עקר גנז *Aker-ghenaz*, & Hebræis *Oker-ganaz* dicitur vastans ærarium, avellens asportánsque divitias, qualis fuit Assyriorum rex *Phul*: quia *veniebat Phul rex Assyriorum in terram, & dabat Manahem Phul, mille talenta argenti; ut esset ei in auxilium, & firmaret regnum ejus. Indixitque Manahem argentum super Israel cunctis potentibus & divitibus, ut daret regi Assyriorum, quinquaginta siclos argenti per singulos: reversusque est rex Assyriorum, & non est moratus in terra.* 4. Reg. XV. 19. 20. Pro Acragane Ocrazapem habet Eusebius: quia עקר זהב *Oker-zahab*, asportans aurum, est עקר גנז *Oker-ganaz*, asportans divitias. Χρυσάορος *aureum ensem habens* est epithetum grassatoris Apollinis, gladium ad diripiendum & expilandum distringentis. Ἀπόλλωνος Λαρισσηνοῦ *Apollinis Larisseni* meminit Strabo lib. 13. pag. 620. *Resen*, magnam Assyriorum urbem, quam Moses locavit, *inter Niniven & Chale*, Gen. X. 12. esse Λάρισσαν Xenophontis præclarè observat Bochartus lib. 4. Geograph. Sacræ, cap. 23. *Apollo* est à *Pol*, quèmadmodum *Athothis* Ægyptiorum est ab eorum *Thoth*, אבטחים *Abattichim* Hebræorum quod significat pepones, est ab Arabum בטיך *Battich*, & *Polydorus* seu *Polodorus* Lacedæmoniorum celebratus à Pausania lib. 3. pag. 162. est *Apollodorus* apud eundem auctorem lib. 4. pag. 244. Sic *Apollo Larissenus* potest exponi פול לרסן *Pol leresen*, hoc est *Pol* seu *Phul Resenus*. Nomen *Pol*, quod etiam est *Pal*, sicut Phœnicum *Hirom* est *Hiram*, & Ægyptiorum ΙΩΜ *Jom* significans mare est Hebræorum ים *Jam*, usurpatum esse à nonnullis regibus Assyriorum, æquè ac nomen idoli *Nabo*, manifestum est: nam reges Assyriorum fuère *Nabo-Pol-Assar*, *Theglath-Phal-Asar*, *Sardanapalus* sive *Sardana-Pal*, *Eupales* qui est *Pal*, sicut *Euphrates* est פרת *Phrath*, Massoreticâ pronunciatione *Perath*. Apollodorus lib. 2. cap. 4. §. 4. mentionem facit Τευταμίου τοῦ Λαρισσαίων βασιλέως *Teutamii Larissæorum regis*, qui videtur æquè restituendus Assyriis ac *Apollo Larissenus*; quia *Teutamus* fuit rex Assyriorum, vigesimus

gesimus à Ninya Nini Semiramidisque filio; ut jam notatum est. Hanc tamen conjecturam accipiat quisque, ut voluerit: cùm inter reges qui Larissam non Assyriorum sed Pelasgorum tenuerunt, *Teutamides* Amyntoris filius ponatur à Dionysio Halicarnasseo lib. 1. Antiq. Roman. & Homerus Iliad. β. vers. 843. Pelasgorum qui ad Ilium militarunt, duces faciat Hippothoum & Pylaum filios Πελασγοῦ Τευταμίδαο *Pelasgi Teutamidæ*.

92. *Theglath-Phal-asar rex Assur* est primus, quem reperimus post Phulem, 4. Reg. XV. 29. Idem lib. 1. Paralip. cap. 5. v. 26. & lib. 2. cap. 28. v. 20. vocatur *Thelgath-Phal-nasar*, vel, ut pronunciant Hebræi, *Tilgath-Pil-neser*. Assyriæ regem *Tilgamum*, Sacchori Assyriorum regis nepotem, memorat Ælianus lib. 12. de Animalibus, cap. 21. ubi fabulatur aquilam eum adhuc infantem tulisse in hortum quendam & ibi mollissimè deposuisse: quasi nempè *Tilgathpilneser* sit Chaldaicâ expressione טלי גן פלא נשר *Tele-gan pele-neser*, hoc est, *Infans horti*, *miraculum aquilæ*. Doctissimus Bochartus lib. 2. de Phœnicum coloniis cap. XI. observat *Tilgami* nomen in hac Æliani fabula alludere ad Chaldaicas voces טלי גן *Tele-gan*, seu *Teli-gan*, ut ipse legit, quæ significant *infantem horti*. Nos, ut observatio planè quadret in *Tilgathpilneserum*, addimus allusionem nominis *Pilneser* ad Chaldaicas voces פלא נשר *Pele-neser*, quæ significant *miraculum aquilæ*. Innumeræ sunt nominum allusiones, quæ ansam præbuerunt antiquorum fabulis. Interim videmus profanas antiquitates novisse *Tilgatpilneserum* seu *Theglathphalasarum* Scripturæ Sacræ, ac prætereà servasse nobis nomen ejus avi, quod est *Sacchoros*, vel certè *Bacchoros*, sicut Σαισάρα *Sæsara* filia Celei, memorata Pausaniæ lib. 1. pag. 71. est eidem Βαισάρα *Bæsara*, pag. 70. Ut beneficio istius nominis aperiamus connexionem regum Assyriorum Scripturæ Sacræ cum regibus Assyriorum canonis Ctesiani, debemus observare, quod alibi etiam monuimus, literas B & Φ frequentissimè permutari: ita ut *Bacchoros* sit *Phacchoros*, sicut Βρύγες sunt Φρύγες, Βίλιππος est Φίλιππος, Βερονίκη est Φερονίκη, *Balæna* est φάλαινα. Notum est etiam poni aliquando Σ pro Φ, & è contrà Φ pro Σ; ut cùm dicitur Ιωσὴς pro Ιωσήφ, & *Chuph* pro *Chus*, quem vidimus eundem cum Kepheo, seu Cepheo. Præterea sicut civitas Ægypti Hebræis dicta מוף *Moph*, Coptis est ⲘⲈϤⲒ *Mephi*, Græcis *Memphis*: *Mosoch*, Japhethi filius, est *Mesech*: *Moloch*, idolum Ammonitarum, est *Molech* & *Melech*; vocalibus O & E invicem permutatis: ita *Phacchoros* est *Phaccheres*, imo *Phecheres*, sicut *Sarapis* est *Serapis*. Deniquè sicut *Busus* insula memorata Dionysio Geographo, est *Ebusus*: *Cupt*, seu *Gupt*, est *Ægyptus*: ita *Phecheres* est *Ephekeres*. En nomen regis Assyriorum, quem Ctesias numeravit vigesimum octavum à Nino, & cujus nepos fuit Sardanapalus, quem proinde facimus eundem cum Tilgamo, seu Theglathphalnasarp: prout etiam calculus postulat. Imò sicut המון נא *Amon-no*, civitas Ægypti, memorata Ezechieli, cap. XXX. v. 15. est נא אמון *No-Amon* juxta Nahumum cap. III. v. 8. ita *Sardana-pal* est *Pal-danasar*. Ut autem *Phalnasar* seu *Palnasar* est *Pilneser*, ita *Paldanasar* est *Pildineser*. Atqui Hebraicum nomen פל נשר *Pil-neser* est Chaldaicum פל די נשר *Pil-dineser*: quia vocula די *Di* usurpatur à Chaldæis ad indicandum Genitivum. Sic Dan. VII. 4. *alæ Aquilæ* Chaldaicè dicuntur גפין די נשר *Gappin di-neser*, quas Hebraicè diceremus גפי נשר *Gappe neser*, vel כנפי נשר *Canphe neser*, eo modo quo dicimus כנפי נשרים *Canphe nesarim* alas Aquilarum, Exod. XIX. 4. Erat Aquila symbolum regis Assyriorum & Babyloniorum. Sic Ezechielis capite XVII. v. 3. *Aquila grandis magnarum alarum, longo membrorum ductu, plena plumis, & varietate*, quæ *venit ad Libanum, & tulit medullam cedri*, significat ex versu 12. *regem Babylonis*, qui *venit in Jerusalem*, nempè Nabuchodonosorum. Sic de eodem Nabuchodonosoro, vastaturo Moabitas & Idumæos prædictum fuerat:

Ecce

Ecce quasi aquila volabit, & extendet alas suas ad Moab. Jerem. XLVIII. 40. *Ecce quasi aquila ascendet, & avolabit: & expandet alas suas super Bosran*. Ibid. cap. XLIX. 22. Sic in visione Danielis de quatuor bestiis quatuor regna designantibus, *prima* quæ *alas habebat aquilæ*, Assyriorum & Babyloniorum regnum adumbrabat. Dan. VII. 4. Nempe *Aquila inter aves regnum tenet*, ut ibidem ait D. Hieronymus: & *rex appellatur avium*, ut ait Plinius lib. 10. Nat. Hist. cap. 74. Unde Kimchius in Ezechielis caput XVII. jam laudatum ait: הנשר הוא משל לנבוכדנצר מלך בבל כי הנשר מלך העופות וכן נבוכדנצר היה מלך על כל מלכי הארץ: *Aquila est Symbolum Nabuchodonosori regis Babylonis: quia sicut Aquila est rex avium, ita Nabuchodonosor fuit rex omnium regum terræ*. Sciunt linguarum Orientalium periti literas *Samech*, *Tsade* seu *Sade*, *Sein* & *Sin*, homogeneas esse ac sæpè promiscuas; ideóque communiter reddi ab antiquis per literam S. Hinc nihil mirum, si Hebræo-Chaldaicum aquilæ nomen נשר *neser*, quod scribitur per *Sein*, & debet proferri *neseer*, reperiatur in cognominibus regum Assyriorum & Babyloniorum modò cum *Samech*, modò cum *Sade*. *Scin* scripsi more Italorum: nam Galli scribunt *Schin*. Itaque cognomen *Neser*, aliâ prolatione *Nesar*, aliâ *Nasar*, aliâ *Nosor*, tributum est his regibus ob eorum insigne, quod erat Aquila. Tales fuerunt *Theglathphalasar*, seu *Thelgath-Phal-Nasar*, aliàs *Tilgath-Pil-Neser: Salma-Nasar*, aliàs *Salma-Neser: Nabo-Nasar: Nabuchodo-Nosor*, aliàs *Nebuchad-Nesar: Nabo-pollasar*, qui est *Nabo-Pol-Nasar*, sicut *Theglath-Phal-Asar* est *Thelgath-Phal-Nasar*.

93. Aliud Sardanapali Thelgathphalnasarum adumbrantis nomen, notatum cumprimis ab Eusebio & Georgio Syncello, est *Tonos-concoleros*, seu *Ton-oscon-col-eros*, quasi is Hebraicâ expressione fuerit אדון השכן כל ארץ *Alon-ascan-col-eres*, hoc est, *Dominus habitatoris universæ terræ*. Ut enim *κίταρις* est *κίδαρις*, posito T pro D; ita *Aton* est *Alon*. Neque mirum vocem *Alon* transisse in *Don* seu *Ton*: nam præter varia exempla hujusmodi aphæreseos, quæ possunt proferri, nota est è Plauti Pœnulo vox *Doni* pro *Adoni*, hoc est, *Domine mi*. Cùm sacræ paginæ nos doceant Theglathphalasarum cepisse Galilæam ac universam terram Nephthali, 4. Reg. XV. 29. & Hebraica vox גלילה *Galilah* significet non tam Galilæam, Palæstinæ regionem, quàm tractum quemcumque; Hebraicum verò נפתלים *Nephthalim* reluctantes quoscumque denotet; non est mirandum, si quispiam rerum Assyriacarum amplificator legens hunc regem cepisse את הגלילה כל ארץ נפתלי *eth-hagalilah col eres Naphthali*, hoc est, *Galilæam*, *universam terram Nephthali*: putaverit eum in ditionem suam redegisse את הגליל הכל ארץ נפתלים *eth-hagalil hacol eres niphthalim*, hoc est, *tractum universæ terræ reluctantium*, seu regiones omnium repugnantium & obsistentium ejus dominio, atque ita fuisse *Dominum habitatoris universæ terræ*. Adde quòd imperium Assyriorum ob immensam regionum magnitudinem nomine *orbis* intelligitur, Isa. XIII. 11. quemadmodum & imperium Romanum dicitur *universus orbis*, Luc. II. 1. & *Roma caput orbis terrarum*, apud Livium Dec. 1. Lib. 1. cap. 16. item *caput mundi* apud Ammianum Marcellinum lib. XIV. & Romanorum Imperator Aurelianus Augustus apud Flavium Vopiscum in Firmo, se dicit fugasse, obsedisse, cruciasse, occidisse hunc tyrannum, *pacato undique gentium toto quà patet orbe terrarum*.

94. Catalogum regum Assyriorum terminavit Ctesias in suo Sardanapalo seu Paldanasaro, volens ab Assyriis transire ad Medos, ex quo isti jugum illorum dejecerunt à cervicibus. Non est tamen existimandum hunc Sardanapalum fuisse ultimum Assyriorum regem memoratum in historia prophana. Eusebius in Chronico Græco & Georgius Syncellus in sua chronographia referunt fragmentum insigne Castoris Rhodii, ex quo constat Ninum juniorem obtinuisse regnum Assyriorum

rnorum post Sardanapalum, à quo Medi defecerunt, ac regnasse annos novemdecim, quos ex nostro canone debemus ducere ab anno ante æram Christianam septingentesimo trigesimo sexto usque ad annum ante eandem æram septingentesimum decimumseptimum. Intra illud tempus regnavit ex Sacris Paginis Osee rex Israel, adeóque *Salmanassar rex Assyriorum*, qui, Oseâ debellato, & Samariâ captâ, *transtulit Israel in Assyrios, collocavitque eos in Hala & in Habor fluviis Gozan in civitatibus Medorum*. 4. Reg. XVIII. 9. 11. Ut Ninum juniorem in Salmanasaro inspiciamus, nec miremur civitates Medorum sub ditione ejus fuisse post Medorum defectionem, observandum est Ctesiam, qui notavit unicum Ninum, junioris gesta confudisse cum gestis antiquioris. Diodorus Siculus, qui rem narrat ex Ctesia, tradit lib. 2. pag. 62. Ninum auctiorem factum subiugasse Pharnum Mediæ regem, & amicorum uni Mediæ satrapiam commisisse. Φάρνος est Φάρναξ, sicut μύρμος formica est μύρμαξ, σμίλος taxus arbor est σμίλαξ, σκύλος catulus est σκύλαξ, λίθος lapis est λίθαξ, νέος juvenis est νέαξ. Pharnacis Medi meminit Velleius Paterculus in primo Historiarum, ubi colligens annos à Medorum defectione lapsos usque ad M. Vinicii consulatum, quo scribebat, ait de Assyriorum imperio: *Translatum est ad Medos, abhinc annos fermè septingentos septuaginta: quippè Sardanapalum, eorum regem . . . Pharnaces Medus imperio, vitaque privavit*. M. Vinicii consulatus signat in Fastis annum æræ Christianæ trigesimum: cúmque Ninus junior, Sardanapalo à Pharnace interempto, inierit regnum anno ante eandem æram septingentesimo trigesimo sexto; clarum est colligi à Sardanapali casu usque ad Vinicii consulatum annos fermè septingentos septuaginta. En ergo Pharnacem Medum temporibus Nini junioris qui in interfecti Sardanapali locum successit. En illum quidem rebellem, per quem Medi desciverunt ab imperio Assyriaco, sed cujus ætatem contingunt tempora Salmanasari Mediam obtinentis; quia junior iste Ninus Mediam, Pharnace debellato, recuperavit.

95. Ctesiæ de Nino rege Assyriorum historia, quæ juniorem cum antiquiore confudit, fecit, ut Sardanapali cædes tribuenda Pharno seu Pharnaci ex Velleio Paterculo, vulgò refundatur in Arbacem patrem Madaucis, quem Phraörtem patrem Dejocis jam ostendimus. Confudit etiam Ctesiana historia regem Assyriorum à quo primùm desciverant Medi, cum altero rege Assyriorum, contra quem congressi Medi Ninum urbem expugnaverunt. Non enim Arbaces, sed Cyaxares Dejocis nepos, Arbacis pronepos, expugnavit hanc regiam Assyriorum; ut refert Herodotus lib. 1. cap. 106. in quo eum cum sacris paginis optimè convenire notum est. Confusioni ansam præbuit *Arbianes Artynes*, pater Arsæi, planè idem cum Phraorte seu Aphraarte, patre Cyaxaris. Hoc enim nomine donabatur etiam pater Dejocis; nec nisi diversa terminatio Græca fecit, ut *Arbianes & Arbaces* videantur diversa nomina, prout observavimus in hac secunda dissertatione, num. 81. Ælianus lib. 6. Variorum cap. 2. cùm juvenem, quendam proprio ejus nomine suppresso celebrasset, ait: πατρόθεν οὖν τὸν νεανίαν προσεῖπον κυδαίνων αὐτὸν ὁμηρικῶς· τὸ δὲ ὄνομα αὐτοῦ εἴ τῳ ἐπιμελὲς εἰδέναι, ἀλλαχόθεν εἴσεται. *Patris igitur nomine juvenem appellavi, celebrans eum Homericè: si quis autem accuratum illius nomen scire desiderat, aliunde noscet*. Quod de illo juvene fecit Ælianus, hoc de Cyaxare seu Arsæo Arbianis sive Arbacis filio fecit Nicolaus Damascenus lib. 1. Historiarum, in cujus excerptis editis à Valesio legimus: ὅτι ἐπὶ Ἀρβάκου τοῦ βασιλέως Μήδων, τοῦ διαδόχου Σαρδαναπάλλου τοῦ Ἀσσυρίων βασιλέως, ἦν ἐν Μήδοις τότε κατά τε ἀνδρείαν καὶ ῥώμην δοκιμώτατος Παρσώνδας. *quòd sub Arbace rege Medorum, successore Sardanapali Assyriorum regis, erat in Media Parsondas animi magnitudine & robore insignis*. Certè hujus Parsondæ historiam contigisse sub Arsæo expressè tradit Diodorus lib. 2. pag. 84. Confusionem auxit duplex

plex

plex Sardanapalus? Alium quippè Sardanapalum fuisse ab eo, de quo jam sum locutus, inferiùs ostendo. E tantâ personarum, historiarúmque confusione prodiit, quod Diodorus lib. 2 pag. 80. scribit de Sardanapalo rege obviam ituro Arbacis conatibus: *Exinde rex Salæmeni uxoris fratri imperio castrensi tradito, urbis defendendæ curam sibi delegat. Sed rebelles collata primùm in campis, mox ante urbem acie, bis regios fundunt; & interfecto Salæmene, hostium alios in fuga concidunt, alios ab ingressu urbis exclusos in Euphratem præcipites agunt, paucisque exceptis, totum internecione exercitum delent.* Ut obsidio & expugnatio Ninives à Medis facta referenda est ad ætatem Cyaxaris; ita quæ obsidionem hanc importavit, exercitûs Assyriorum profligatio. Sed quòd Sardanapalus à quo Medi primùm defecerant, castrense imperium tradiderit sororio suo Salæmeni, id duci exercitûs à Cyaxare profligati nullatenùs convenit. *Salæmenes* ergo, seu *Salmenes*, imo *Salmanes*, sicut *Calachene* & *Adiabene* sunt apud Strabonem *Calachane* & *Adiabane*, videtur *Salmanasar*, rex Assyriorum, Hebræis *Salmaneser*, quem Sardanapalo Thelgathphalnasarum adumbranti successorem damus Arbacis tempore. Et nomen, & tempus, & locus, & cognatio, & dignitas, & potestas personæ id nobis suadent; cùm nullum reperiamus Sardanapali filium qui paternum imperium tenuerit, certúmque nobis sit imperium Assyriorum non desiisse in illo Sardanapalo. Primò nomen id nobis suadet: quia שלמנאסר *Salmanaser*, eliso per apocopen *Resh* finali, est שלמנאס *Salmanes*, & pronunciato *Sceva*, *Salemanes*. Ejusmodi elisionis multa sunt exempla. Sic Chaldæis dicitur זוטא *Zuta* parvus à זוט *Zut* pro זוטר *Zutar*: גורא *Guda* sepes à גור *gud* pro גודר *gudar*. Sic ex Chaldæo זונר *zonar* est Græcum ζώνη zona, quasi ex זון *zon*. Sic ex Hebræo בקר *bacar* est latinum *vacca* quasi ex בק *bac*. Secundò tempus: nam *Salæmenes*, positâ Vellejana defectionis Medorum epochâ, pertinet ad ætatem Salmanasari. Tertiò locus: quia Assyrius erat *Salæmenes*, Assyrius Salmanasar. Quartò cognatio regia: quia *Salæmenes* erat frater uxoris Sardanapali regis. Quintò dignitas & potestas; quia Sardanapalus ipsi dederat imperium castrense, quo monarchiam habebat in manibus.

96. *Mortuo Salmanasar rege, regnavit Sennacherib filius ejus pro eo.* Tob. I. 18. Mortuo Sennacherib, *regnavit Asarhaddon filius ejus pro eo.* 4 Reg. XIX. 37. *Sennacherib* est *Sanacharibus* rex Arabum & Assyriorum, quem celebrat Herodotus lib. 2. cap. 141. & cujus meminit Berosus apud Josephum lib. 10. Antiquit. cap. 1. *Asarhaddon* est *Assaradinus*, qui Babylone regnavit annis tredecim notatis in Canone mathematico regum Babyloniorum. Ut planiora fiant tam Sennacheribi quam Asarhaddonis tempora, cæterorúmque regum Assyriorum, subjicio tabulam, in qua describo annos regum Judæorum, Babyloniorum, Assyriorum & Medorum, à tempore Salmanasaris usque ad annum quartum Joakimi filii Josiæ, quo Nabuchodonosor iniit regnum Babylonicum. Nam Jeremias cap. XXV. v. 1. dicit de *anno quarto Joakim filii Josiæ regis Juda: Ipse est annus primus Nabuchodonosor regis Babylonis.*



RE-

Anni ante æram Chri.	REGES Judæorum:	Babyloniorum:	Assyriorum:	Medorum:	Anni æræ Nabonassari.
756	Achaz	Nabonassar	Salmanasar 19	Arbaces	12
733		Nadius 2			15
731		Chozinus & Porus 5			17
726		Jugæus 5			22
724	Ezechias 29				24
721		Mardokempadus 12			27
717			Sennacherib 9		31
709		Arkianus 5		Dejoces 53	39
708			Asarhaddon 41		40
704		Interregnum 2			44
702		Belitus 3			46
699		Apronadius 6			49
695	Manasses 55				53
693		Rigebelus 1			55
692		Mesesimordacus 4			56
688		Interregnum 8			60
680		Asaradinus 13			68
667		Saosduchinus 20			81
656				Phraortes 22	92
647		Chyniladanus 22			101
640	Amon 2				108
638	Josias 31				110
634				Cyaxares 40	114
625		Nabopolassarus 21			123
607	Joachaz mens. 3.				141
607	Joakim 11				141
604		Nabuchodonosor 43			144

97. Ex

97. Ex annis Ezechiæ regis Juda intelligemus annos expeditionis Sennacheribi regis Assyriorum. *Anno quartodecimo regis Ezechiæ, ascendit Sennacherib rex Assyriorum ad universas civitates Juda munitas, & cepit eas.* 4. Reg. XVIII. 13. & Isa. XXXVI. 1. Inter munitas civitates Juda habebat locum Azotus, ex quo Ozias seu Azarias eam Philistæis ereptam munierat. 2. Paral. XXVI. 6. *Tharthan* erat unus administratorum belli à Sennacheribo suscepti, 4. Reg. XVIII. 19. Quocircà annus Ezechiæ decimusquartus, quo susceptum est hoc bellum, est *annus, quo ingressus est Tharthan in Azotum; cùm misisset eum Sargon*, seu Sennacherib, *rex Assyriorum, & pugnasset contra Azotum, & cepisset eam.* Isa. XX. 1. Subjungit propheta se *in tempore illo* nudum ac discalceatum incedere jussum à Domino, qui dixit: *Sicut ambulavit servus meus Isaias nudus, & discalceatus*, TRIUM ANNORUM SIGNUM *& portentum erit super Ægyptum, & super Æthiopiam: sic minabit rex Assyriorum captivitatem Ægypti, & transmigrationem Æthiopiæ, juvenum & senum, nudam & discalceatam, discoopertis natibus ad ignominiam Ægypti.* Æthiopiam Orientalem hic debemus intelligere, sive terram Chus ad Orientem Ægypti sitam, in qua est *via Ægypti* memorata eidem Prophetæ cap. X. v. 24 26. seu *iter Assyrii redeuntis de Ægypto Jerusalem*, ut ad hunc locum ait D. Hieronymus. Reapse cùm *Sennacherib rex Assyriorum* misisset *Tharthan & Rabsaris & Rabsacen de Lachis ad regem Ezechiam, cum manu valida, Jerusalem*: Ægyptiacâ expeditione inflatus Rabsaces dixit Ezechiæ admissionalibus: *Loquimini Ezechiæ: Hæc dicit rex magnus, rex Assyriorum: Quæ est ista fiducia, qua niteris? . . . An speras in* BACULO ARUNDINEO ATQUE CONFRACTO ÆGYPTO, *super quem si incubuerit homo, comminutus ingredietur manum ejus, & perforabit eam? Sic est Pharao rex Ægypti omnibus, qui confidunt in se.* 4. Reg. XVIII. 19. 21. Isa. XXXVI. 4. 6. De Ægyptiacâ Sennacheribi expeditione loquuntur Herodotus, Berosus, & Josephus superiùs appellati. Horribilis strages, quâ cæsa sunt ab Angelo centum octoginta quinque millia Assyriorum in castris Sennacheribi, contigit primâ nocte post reversionem ejus adversus Jerosolymam. Stragem secuta est fuga in Niniven, ubi demum interfectus est à duobus filiis. Marshamus ad sæculum XVII. sui Chronici canonis incertum putat, quandiu post reditum vixerit Sennacheribus. At Liber Tobiæ nos docet eum ibi fuisse occisum post dies quadraginta quinque sui reditûs. Legimus enim Cap. I. v. 21. & 24. *Cùm reversus esset rex Sennacherib, fugiens à Judæa plagam, quam circa eum fecerat Deus propter blasphemiam suam . . . post dies quadraginta quinque occiderunt regem filii ipsius.* Hos dies ὀλίγον χρόνον *exiguum tempus* vocat Josephus lib. 10. Antiquitat. cap. 1. Jam facilè illustratur annus mortis Sennacheribi. Cùm enim expeditio ejus *trium annorum signum & portentum* fuerit, cœperitque *anno decimoquarto regis Ezechiæ*: manifestum est annum decimumsextum ejusdem regis fuisse tertium hujus expeditionis, adeóque regni Sennacheribi ultimum.

98. Narratâ in sacris paginis expeditione à Sennacheribo susceptâ, narratâ & strage ejus exercitûs, quæ tandem ipsum dedit in fugam, dicitur: *In diebus illis ægrotavit Ezechias usque ad mortem.* 4. Reg. XX. 1. Et Isa. XXXVIII. 1. Erat annus decimusquintus ejus regni, & decimusquintus antequàm obierit: quia prorogationem vitæ ad *quindecim annos* impetravit à Deo, & canticum pro recuperata sanitate concinens dixit se *in dimidio dierum* suorum. Dimidium enim dierum regni Ezechiæ fuit annus ejus decimusquintus: quia *viginti novem annis regnavit in Jerusalem.* 4. Reg. XVIII. 2. Jam quidem expeditionem suam incœperat Sennacheribus, sed eam nondum absolverat. Ideóque *hæc dicit Dominus Deus* Ezechiæ: *Addam diebus tuis quindecim annos: sed &* DE MANU REGIS ASSYRIORUM LIBERABO TE, *& civitatem hanc, & protegam urbem istam, propter me, & propter David servum meum.*

mium. 4. Reg. XX. 6. Et Isa. XXXVIII. 5. 6. Neque obstat quòd priùs narretur Sennacheribi reditus quàm Ezechiæ ægrotatio. Ne enim institutum de expeditione Sennacheribi argumentum intermitteret divinus scriptor, ad morbum Ezechiæ non divertit. Cùm ergo ait: *In diebus illis ægrotavit Ezechias*: non est intelligendus de tempore mortis Sennacheribi, sed de diebus seu temporibus expeditionis ejus, puta de anno Ezechiæ decimoquinto in secundum, adeóque medium expeditionis Sennacheribi competente. Hoc scribendi genere nihil frequentius in sacris paginis: adeò ut nullo prorsùs fundamento contendat Petavius non Sennacheribum, sed Asarhaddonem, successorem ejus, designari his verbis: *Sed & de manu regis Assyriorum liberabo te*.

99. Reductum ad salutem ægrum Ezechiam cùm narrasset Josephus lib. 10. Antiquit. cap. 3. mox subjunxit: ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ συνέβη τὴν τῶν Ἀσσυρίων ἀρχὴν ὑπὸ Μήδων καταλυθῆναι. *In illo tempore contigit Assyriorum imperium à Medis dissolvi*. Annus regni Ezechiæ decimusquintus, quo gravis ejus morbus contigit, expletus est ex nostris calculis anno ante æram Christianam septingentesimo nono, quo rex à Medis renunciatus est Dejoces. Amplam occasionem excutiendi jugum Assyriacum nacti erant illi populi in Judaica & Ægyptiaca Sennacheribi expeditione, quippè quæ ingentes Assyriorum copias longè a Mediâ removerat, & in alios populos struebat. Eis exemplo erant Babylonii, qui se in libertatem vendicaverant, & habebant suum regem. Certè *in tempore illo misit Merodach Baladan, filius Baladan, rex Babylonis libros & munera ad Ezechiam: audierat enim, quòd ægrotasset, & convaluisset*. Isa. XXXIX. 1. Pro *Merodach Baladan* versio Græca legit Μαρωδὰχ Βαλαδὰν *Marodach Beladan*, versio Syriaca מרודך בלדן *Merudoch Beldan*, & versio Arabica *Mardoc Boldan*. Nomen *Beldan* seu *Baldan*, literâ L inter pronunciandum absorptâ, transit in *Badan*: sicut Hebraicum אלמוני *Almoni*, quod septuaginta reddunt κρυφαῖον *occultum*, transit in Ægyptiacum *Amon*, quod Manethos Sebennyta apud Plutarchum in Iside interpretatur τὸ κεκρυμμένον καὶ τὴν κρύψιν *occultum & occultationem*. Similiter *Salganeus*, locus Bœotiæ Straboni & Stephano Byzantio memoratus, est *Saganeus* Ptolemæo: & Hebraicum גלגלת *Gulgoleth* calvaria, Syris גלגלתא *Golgoltha*, nobis est *Golgotha*. Nomen *Merodach*, aliàs *Marodach* & *Merudoch* seu *Marudoch*, fit *Mardoch* per syncopem, & *Mardoch-Badan* per pleonasmum est *Mardochembadan*, sicut *Jerobaal* est *Jerombal*[c] λαπήνη est λαμπήνη mulare vehiculum, *Rephan* est *Rempban* Copticum Saturni nomen. Id erat observandum, ut in *Mardochembadan* apertè videremus *Mardokempadon* Canonis mathematici regum Babyloniorum. Anni duodecim quos idem Canon tribuit huic regi, colliguntur ab anno æræ Nabonasari vigesimo septimo usque ad trigesimum nonum, sive ab anno ante æram Christianam 721. usque ad 709. & ab anno quarto Ezechiæ regis Juda usque ad ejus annum decimum sextum. Itaque annus decimus quintus regni Ezechiæ, quo legatos misit ad eum *Merodach-Baladan* rex Babylonis, omninò pertinet ad tempus Mardokempadi, qui proinde certissimo calculo idem est cum *Merodach-Baladan*. Legatio illa *principum Babylonis, qui missi fuerant* ad Ezechiam, *ut interrogarent de portento, quod acciderat super terram*: (2. Par. XXXII. 31.) nempè de portentoso regressu solis, quo umbra reducta est *per lineas, quibus jam descenderat in horologio Achazi, retrorsùm decem gradibus*: (4. Reg. XX. 11.) nos docet Babylonios sub rege suo *Merodach-Baladan* ad studia rerum astronomicarum vehementer incubuisse. Isajas qui tunc temporis florebat, & legationem hanc divinarum literarum monumentis celebravit, increpans tamen arrogantiam & vanitatem horum astrologorum, in quorum prædictionibus Babylon confidebat, ait de futura illius urbis humiliatione ac contritione: *Descende, sede in pulvere virgo filia Babylon, sede in terra: non est solium filiæ*

Chaldeorum, quia ultra non vocaberis mollis & tenera . . . . . Defecisti in multitudine consiliorum tuorum: stent, & salvent te augures cæli, qui contemplabantur sidera, & supputabant menses, ut ex eis annutiarent ventura tibi. Ecce facti sunt quasi stipula, ignis combussit eos. Isa. XLVII. 1. 13. 14. Ptolemæus lib. 4. magnæ Syntaxeos cap. 5. facit mentionem παλαιῶν τριῶν ἐκλείψεων, ἐκ τῶν ἐν Βαβυλῶνι τετηρημένων *antiquarum trium eclipsium, ex his quæ Babylone servatæ sunt.* Lunares sunt illæ eclipses, quas *qui contemplabantur sidera, & supputabant menses* sub Mardokempado, observaverunt. Prior describitur facta τῷ πρώτῳ ἔτει Μαρδοκεμπάδου, κατ' Αἰγυπτίους Θὼθ ΚΘ. εἰς τὴν Λ. *anno primo Mardokempadi, die secundùm Ægyptios* XXIX. *Thoth, sequente* XXX. Erat annus ante æram Christianam 721. stylo Juliano proleptico bissextilis, quo dies prima mensis Thoth congruebat cum vigesimâ Februarii, & vigesima nona ejusdem Thoth cum decimanonâ mensis Martii; ut planissimum fit in nostro Calendario Ægyptio-Romano, & in tabulis astronomicis, quæ directæ ad meridianum Babylonicum dant deliquium lunare hâc decimanonâ Martii, horis duabus cum dimidio ante mediam noctem, prout etiam observatio Babyloniorum postulat apud laudatum Ptolemæum. Secunda eclipsis, contigit τῷ δευτέρῳ ἔτει τοῦ αὐτοῦ Μαρδοκεμπάδου κατ' Αἰγυπτίους Θὼθ ΙΗ. εἰς τὴν ΙΘ. *secundo anno ipsius Mardokempadi, die secundùm Ægyptios* XVIII. *Thoth, sequente* XIX. Circa mediam noctem visa est, etiam ex tabulis astronomicis exhibentibus hoc deliquium anno ante æram Christianam 720. circa mediam noctem quæ clausit diem octavam mensis Martii & decimamoctavam mensis Thoth. Tertia quoque commissa est τῷ αὐτῷ δευτέρῳ ἔτει τοῦ Μαρδοκεμπάδου κατ' Αἰγυπτίους Φαμενὼθ ΙΕ. εἰς τὴν ΙϚ. *ipso secundo anno Mardokempadi, die secundùm Ægyptios* XV. *Phamenoth, sequente* XVI. nempè eodem anno, die primâ mensis Septembris circa noctis initium.

100. Redeo ad Asarhaddonem regem Assyriorum, qui Sennacheribo patri successit anno ante æram Christianam septingentesimo octavo. Quamvis Babylon non esset in ditione regis Assyriorum tempore Ezechiæ, parebat tamen ejus imperio tempore Manassis Ezechiæ filii. Nam *principes exercitùs regis Assyriorum ceperunt Manassen, & vinctum catenis atque compedibus duxerunt in Babylonem.* 2. Paral. XXXIII. 11. In mathematico regum Babyloniorum canone, qui etiam dicitur Ἀσσυρίων καὶ Μήδων *Assyriorum & Medorum*, fit mentio Ἀσαραδίνου *Assaradini*, qui Babylone regnavit annis tredecim ab anno æræ Nabonassari sexagesimo octavo usque ad octogesimum primum, sive ab anno ante æram Christianam 680. usque ad annum 677. & ab anno decimo sexto regni Manassis usque ad vigesimum nonum. *Assaradin* est *Assaradon*, sicut *Libna* est *Lobna*, *Obidas Obodas*, *scrinium* σκρινίον, *cinis* κόνις, στύραξ *storax*, *Myrrha* מור *Mor*, *Tolistobogi* populi Phrygiæ apud Solinum sunt apud alios *Tolostobogi*. Est etiam *Assaradon* seu *Asarhaddon*, metathesi vocalium factâ, *Asorhaddan*. Ita quippè vocatus est à Samaritanis, qui accedentes ad Zorobabelem & ad alios principes Judæorum reædificantium templum Jerosolymitanum secundùm facultatem illis concessam à Cyro, *dixerunt eis: Ædificemus vobiscum, quia ita ut vos quærimus Deum vestrum: ecce nos immolavimus victimas à diebus Asorhaddan regis Assur, qui adduxit nos huc.* 1. Esdr. IV. 2. Rex Assyriorum qui post subactas Salmanasari bellis decem tribus Israel, easque in Assyrios deportatas, novos in Samariam colonos misit, Babylonem obtinebat. Hos enim *adduxit rex Assyriorum* De Babylone, *& de Cutha, & de Avah, & de Emath, & de Sepharvaim: & collocavit eos in civitatibus Samariæ pro filiis Israel: qui possederunt Samariam, & habitaverunt in urbibus ejus.* 4. Reg. XVII. 23. 24. *Asorhaddan* igitur, seu *Asarhaddon*, fuit rex Assyriorum simul & Babyloniorum.

101. Idem

101. Idem rex feptuaginta interpretibus eft Ἀσορδὰν *Afordan*, per aphærefin *Sordan*; ficut *Afarhaddon*, Hebræis אסרחדן *Efarchaddon*, vel *Afarchadon*, Græcis eft Σαρχεδὼν *Sarchedon*. Ita quippè vocatur in libro Tobiæ cap. 1. verf. 24. A proprio nomine *Sordan* vel *Sardan*, & aliquot regibus Affyriorum communi *Pal*, fit *Sardanapal*: & ficut *Tilgatpalnafar*, dempto communi nomine, vocatus eft *Tilgam* feu *Tilgat*; ita *Sardanapalus*, vocatus eft *Sardan*, *Afordan*, *Aforhaddan*, *Afarhaddon*, *Affaradinus*, &c. Unum Sardanapalum fuperiùs obfervavimus, cum fcilicet qui fecundùm Ctefiam fuit trigefimus à Nino. Si alium nunc advertamus in Sardano feu Affaradone, qui ab eodem Nino fuit trigefimus tertius, Uellejum Paterculum conciliabimus cum Ctefiâ. *Quippè Sardanapalum*, Affyriorum regem, *tertio & tricefimo loco ab Nino & Semiramide* ponit Velleius Paterculus in primo Hiftoriarum. Unum quidem non minùs quàm Ctefias confudit cum alio. At duos effe agnofcendos exprefsè docet Suidas ex Callifthene, fic in Σαρδανάπαλος fcribens: Σαρδαναπάλους ἐν β. Περσικῶν δύο φησὶ γεγονέναι Καλλισθένης. *Duos fuiffe Sardanapalos ait Callifthenes in fecundo Perficorum*. Quid quòd tertius etiam agnofcendus eft, nempè *Nabopolafsarus* Chyniladani fucceffor, de quo inferiùs differo. Quòd fpectat ad fecundum, nobis vulgò Afarhaddonem, Canoni mathematico Affaradinum nuncupatum; eo regnante in Ninive ante obtentum Babylonicum principatum, Babyloniis imperarunt *Belitus*, *Apronadius*, *Rigebelus*, *Mefefimordacus*: ut patet ex eodem Canone collato cum facris fcripturis. *Belitus* ille ponitur poft interregnum duorum annorum, tamquam reftitutor regni Babylonici. Cùm foleant Chaldæi ponere *Tau* pro *Sin*, dicentes, exempli gratiâ, אתור *Athur* pro אשור *Afsur*, תור *Tor* bos pro שור *Sor*, תם *Tam* ibi pro שם *Sam*, eadémque ratione idem rex Medorum Diodoro fit *Artæus* & *Arfæus*; *Belitus* Babylonius eft mihi *Belifus*, feu *Belefus*. Diodorus Siculus lib. 2. pag. 78. & 79. celebrat Βέλεσυν τὸν Βαβυλώνιον *Belefin Babylonium*, qui, Sardanapalo regnante, τοὺς Βαβυλωνίους ἔπεισεν ἀντέχεσθαι τῆς ἐλευθερίας *Babylonios impulit ad fe vindicandum in libertatem*. Is eft Βέλεσυς ὁ Βαβυλώνιος *Belefsys Babylonius* memoratus Bioni & Alexandro Polyhiftori apud Agathiam lib. 2. de imperio & rebus geftis Juftiniani. Multa habet de hoc Belefi Ctefiana rerum Affyriacarum confufio, quæ ad aliud tempus fpectant: quia excidium Ninives fuit Afsaradone pofterius. Multa quoque intexit in hiftoria Arbacis Medi conjurati cum Belefi, quæ non uni Arbaci conveniunt: plures enim Arbaces in hac hiftoria admittendi funt, ut & plures Sardanapali. Et quidem numero 82. hujus differtationis vidimus tam patrem Dejocis quàm filium effe donandos Arbacis nomine.

102. Quid quòd ipfe Dejoces, contemporaneus Affaradoni regi Afsyriorum & Belifo regi Babyloniorum, eodem etiam infignitus fuerit, fuadet antiquiffima Orientalium aliorúmque populorum confuetudo tribuendi filiis nepotibúfque paternum nomen. Populus Ifrael dicens Roboamo Davidis nepoti: *Quæ nobis pars in David?* . . . *Nunc vide domum tuam David*. 3. Reg. XII. 16. nomine Davidis Roboamum defignavit. Eodem nomine appellatum Meffiam vidimus in prima Differtatione, §. 2. num. 9. *quia David ille eft, qui venit ex femine David*: ut diximus cum S. P. Auguftino. Quamvis mortuus efset Roboam, & regnaret Abiam filius ejus: *attamen bellum fuit inter Roboam & Jeroboam, omni tempore vitæ ejus*. 3. Reg. XV. 6. nempè Abiam πατρόθεν exprimitur nomine Roboami, quemadmodùm ille juvenis, de quo loquitur Ælianus lib. 6. Variorum, cap. 2. & quem fuperiùs in exemplum pofui. Similiter Jacob Abrahæ nepos, qui *emit partem agri, in qua fixerat tabernacula, à filiis Hemor*. Gen. XXXIII. 19. πατρόθεν defignatur à Divo Stephano dicente de fepulcro Patriarcharum ibi excitato. *Quod emit Abraham pretio argenti à filiis Hemor*. Act. VII. 16. Mulier Tecuita petens à Da-

M 3 vide

vide fibi fervari filium, quem ajebat quæri ad necem, nomen patris ad filium tranfire fciebat, cùm dixerit: *Et quærunt extinguere fcintillam meam, quæ relicta eft, ut non fuperfit viro meo nomen, & reliquiæ fuper terram.* 2. Reg. XIV. 7. Jofephus lib. 5. Antiquit. Judaic. cap. 4. *Cenizum* vocavit Othonielem Cenizi feu Cenezi filium. Virgilius in quarto Æneidos Æneam nomine Dardani celebravit, ponens Dardanum pro Dardanide. Virgilii enarrator Servius in nonum ejufdem poematis fcribit: *Quoties apertè non ponitur nomen filii, vel nepotis, cognominem eum efse intelligimus avo vel patri, quorum nomen apertè pofitum invenimus: & è contrà, fi filii vel nepotis nomen pofitum fuerit, prætermifsum autem parentum, cognomines eos intelligamus necefse eft.* Nomen *Dejocis* vel *Madaucis* tributum primo Medorum regi, idémque fonans quod Græcum ἐπίσκοπος, Latinum *Infpector*, ex his quæ diximus fuprà num. 82. non eft apertum & proprium nomen hujus principis, fed appellativum, exhibens eum fpeculatorem, exploratorem, curatorem, præfidem. Ut apud Indos erant præfecti οἱ ἐπίσκοποι καλεόμενοι *Infpectores nominati*, tefte Arriano in Indicis, & apud Athenienfes erant magiftratus, qui ἐπίσκοποι καὶ φύλακες ἐκαλοῦντο *Infpectores & cuftodes vocabantur*, obfervante Suidâ in voce ἐπίσκοπος: ita apud Medos erant καὶ οἱ κατάσκοποί τε καὶ κατήκοοι *& fpeculatores & exploratores*, per quos Dejoces jura dabat in univerfa ditione fua, tefte Herodoto lib. 1. cap. 100. Per hos intercefsores ipfe erat Medorum omnium Δηιόκης, hoc eft דיוק *Dijoc*, quæ vox Chaldaica refpondet Græcæ κατασκοπὴ, Latinæ *Infpectio, fpeculatio, Exploratio*: erat & Μαδαύκης, feu מדיק *Meda'jec*, quæ altera vox Chaldaica exprimitur per Græcam κατάσκοπος vel ἐπίσκοπος, Latinam *Explorator, Infpector.* Relegantur quæ notavimus laudato num. 82. Aliud nomen non habemus omninò proprium huic Medorum regi: nam *Artias*, ut dixi, erat nomen commune magnum fignificans: ita ut *Madauces Artias* fit ad verbum *Infpector Magnus*. Quocircà cognominem eum efse intelligimus patri *Phraorti*, feu *Arbaci Magno*, cujus nomen apertè pofitum invenimus, ac prætereà derivatum in nepotem. Hujufmodi ὁμωνυμία multam in hiftoria confufionem parit. Sic circa Judæorum reges errarunt, qui putabant apud D. Hieronymum lib. 1. Commentar. in Matthæum, eundem efse Herodem fub quo Chriftus pafsus eft, & eum fub quo erat natus. Sic circa reges Edefsenorum facillimè erratur: quia finguli vocantur *Abgarus*. Sic circa reges Ægyptiorum lapfus proclivis eft, quandiu illi non defignantur nifi nomine Pharaonis.

103. *Arbaces* Ctefianus regiam habuit *Ecbatana* juxta Diodorum lib. 2. pag. 81. Id Arbaci patri non convenit, fed filio, nempe Dejoci Herodoteo, qui *imperio potitus, Medos compulit unum oppidum condere, & obfequentibus hac in re Medis, mœnia conftituit ampla & valida*, ταῦτα τὰ νῦν Ἐκβάτανα κέκληται *hæc nunc Ecbatana vocantur*: ait Herodotus lib. 1. cap. 98. *Arba* juxta ea quæ notavimus numero 82. eft *Arpha*, terminatione Græcâ *Arphax*, paragogicè *Arphaxad*. Hoc conditoris Ecbatanorum nomen habetur initio libri Judith, ubi legimus: *Arphaxad itaque, rex Medorum, fubjugaverat multas Gentes imperio fuo, & ipfe ædificavit civitatem potentiffimam, quam appellavit Ecbatanis*. Ait quidem Herodotus lib. 1. cap. 101. quòd *Dejoces folam Medicam fubegit nationem, eique foli imperavit*. Sed ftatim adjiciens: *Cujus nationis tot numero gentes funt, Bufæ, Paretaceni, Struchates, Arizanti, Budii, Magi*: clarè docet eum fubjugaffe multas gentes imperio fuo. Prætereà intelligendus eft Herodotus in hoc loco de gentibus Medorum fubactis à Dejoce initio regni ejus. Dejocem enim, propagatis imperii Medorum finibus, Afiam fupra Halym fluvium obtinuifse juxta eundem fcriptorem, colligitur ex eo, quod cap. 130. ejufdem libri fcribat, quòd, Aftyage per Cyrum monarchiæ Perficæ fundatorem regno amoto, *Medi fubjecti fuere Perfis*, ἄρξαντες

τῆς

τῆς ἄνω Ἅλυος ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα τριήκοντα καὶ ἑκατὸν δυῶν δέοντα, *cùm jam imperaßent Asiæ supra Halym fluvium annos centum & duodetriginta*. Ducuntur illi anni ab anno ante æram Christianam sexcentesimo octogesimo septimo, usque ad annum ante eandem æram quingentesimum quinquagesimum nonum, quo Cyrus fundavit Monarchiam Persicam. Imperium Medorum obtinuerat Dejoces per annos quinquaginta tres ab anno ante Cyrum centesimo & quinquagesimo, & ante Christum natum septingentesimo nono usque ad sexcentesimum quinquagesimum sextum. Multas ergo præter nationem Medicam gentes subegerat usque ad Halym fluvium. Si *Arphaxad*, tot gentium domitor, non sit ita vocitus pro *Arphax*, putarem eum esse dictum à Chaldæis ארפכשד *Arpac-sad*, à proprio nomine *Arpac*, & appellativo *Sad*, quod significat *vastatorem*. Sic *Arpac* esset expressius *Arbac* seu *Arbaces*. Et quidem filius ille Semi, qui nobis dicitur *Arphaxad*, Gen. X. 22. Hebræis & Chaldæis est *Arpacsad*.

104. Additur in libro Judithæ cap. I. v. 5. *Anno igitur duodecimo regni sui*: *Nabuchodonosor rex Assyriorum qui regnabat in Ninive civitate magna, pugnavit contra Arphaxad, & obtinuit eum*. Dejoces, seu Arphaxad, regnavit ab anno ante æram Christianam septingentesimo nono usque ad annum ante eandem æram sexcentesimum quinquagesimum sextum; ut proximè notabamus. *Saosduchinos* Assaradini regis Assyriorum & Babyloniorum successor ex Mathematico Ptolemæi Canone, agebat ex eodem Canone annum duodecimum regni sui anno ante Christum natum sexcentesimo qninquagesimo sexto, ac proinde anno quo *Arphaxad* rex Medorum mortuus est. Postulat ergo calculus, ut *Saosduchinos* sit *Nabuchodonosor rex Assyriorum, qui regnabat in Ninive*. *Saosduchinos* est metathesis nominis Chaldaici *Sasochudinos*, quod est *Sasochudonos*, sicut *Assaradin* est *Assaradon*. Porrò *Sasochudonos*, sive *Sasocchodonos*, dicitur per apocopen pro *Sasocchodonosor*, sicut *Salamenes*, seu *Salmenes*, dicitur pro *Salmanasar*. In nominibus propriis, præsertim longiusculis, pars aliqua sæpissimè excidit. Sic Italis, maximè concionatoribus, vulgò dicitur *Nabucco*, qui est *Nabuchodonosor*. Sic Phœnicibus dicebatur olim *Chna*, qui vocatur *Chanaan*. Sic multi putant D. Lucam in Christi genealogia posuisse pro *Heliachim* decurtatum nomen *Heli*. Sic Græcum Veneris nomen Ἀφρὼ ponitur pro Ἀφροδίτη. Jeremias Propheta cap. XXV. v. 26. propinans calicem furoris Domini *omnibus regnis terræ quæ super faciem ejus sunt*, mox addit: *Et rex Sesach bibet post eos*. *Sesach* est nomen idoli Babyloniorum, de quo fusè disserit Seldenus De Diis Syriis Syntagmate 2. cap. 13. Ut *Nabo* est aliud idoli nomen impositum regibus Babylonis, ita & *Sesach*. Unde *rex Sesach*, in quo regnum Babylonicum desiit, est etiam *rex Nabo*, sed cognomento *Nadius*, sumpto à successore Nabonasari dicto *Nadio* in Canone mathematico. Rex enim Babylonis debellatus à Cyro vocatur *Nabo-Nadius* in eodem Canone: quemadmodùm *Beliti* seu *Belisi* successor *Apro* ibidem appellatur *Apro-Nadius*. D. Hieronymus in Isaiæ caput quadragesimum sextum explanans illud hujus Prophetæ: *Contritus est Nabo*: ait: *Nabo & ipsum idolum est, quod interpretatur prophetia & divinatio, quam post Evangelii veritatem in toto orbe conticuisse significat*. Pro *Nabo* Symmachus posuit Νεβὼς. Ratio nominis est ab Hebraicâ & Chaldaicâ voce נבואה *Nebua*, quæ significat *prophetiam & divinationem*. Nomen concretum *prophetam & divinum* designans est נביא *Nabi*, quod transit in *Nabo*, vel *Nabu*, sicut שבית *Scebith* captivitas transit in שבות *Scebuth*, literis *Jod* & *Vau* invicem commutatis, ut fieri solet. Fatidicum quem Græcè dicimus ἐγγαστρίμυθον, Latinè *ventriloquum*, Βαβυλώνιοι Σακχούραν ἀποκαλοῦσι *Babylonii Sacchuran appellant*, teste Jamblicho Babylonio apud Photium in Biblioth. Cod. XCIV. *Sesacchuras* est per aphæresin *Sacchuras*: quia *Sesach* est *Sach*, à quo dici observant eruditi ἑορτὴν Σακέαν προσαγορευομένην *festum Sakean appel-*

 latum,

laium, quod celebrabatur Babylone; ut ex Ctesia & Beroso docet Athenæus lib. 14. Dipnosophistarum. Cùm Chaldaica vox חרש *Charas* significet conjectorem, præstigiatorem, magum, *Sesacchuras* Sesacho afflatum vatem seu Sesachi ariolum exprimat, necesse est: *Sesac-churas* enim est *Sesac-charas*, sicut vox Μαζουρὼθ *Mazuroth* quæ legitur in editione septuaginta Interpretum lib. 4. Regum cap. XXIII. v. 5. est Hebraica מזרות *Mazaroth*, aliàs מזלות *Mazaloth*, significans *signa cælestia*: *Thumna*, Gebanitarum Arabum regia, quam Ptolemæus notavit in suis tabulis, est *Tamna* Eratosthenis apud Strabonem lib. 16. *Cubar*, Arabicum Veneris vel lunæ nomen juxta Constantinum Porphyrogennetum De Administratione Romani Imperii, & Georgium Cedrenum, est *Chabar* juxta Euthymium Zygabenum, Nicetam & alios. Ex eo quòd idolum *Nabo* seu *Nebo* nomen invenerit à prophetiâ & divinatione, *Nebonis oraculum consuli solere, atque hinc esse nominis ejus caussam*, egregiè colligit Gerardus Joannes Vossius De Theologia Gentili lib. 2. cap. 8. Ex eo verò quòd vates & conjector dictus à Babyloniis *Sacchuras*, seu *Sesaccharas*, traheret hoc nomen ab eorum idolo *Sesach*, æquè licet inferre idolum *Sesach* fuisse illud à quo Babylonii solebant oraculum petere, adeóque non fuisse diversum ab idolo *Nabo*. Ideò ergo rex *Nabo*, cognomento *Nadius*, in quo Monarchia Babyloniorum extincta est, vocatur à Jeremia rex *Sesach*: ideò quoque rex *Sesacchodonosor* est ipse *Nabuchodonosor* memoratus in libro Judithæ.

105. Ut *Sesach* Chaldæorum apertiùs nobis exprimat eorum *Nabo*, observo *Speculatorem*, *Videntem*, *Prophetam* Chaldaicè dici סכיא *Sachia* à verbo סכה *Secha*, Hebræis שכה *Sacha*, quod significat *videre*, *prospicere*. Hinc ששך *Sesach* est mihi ששכה *Sesacha*, hoc est, *Qui vidit*, *qui prospexit*, *qui prophetavit*: adeóque est נביא *Nabi*, hoc est, *Propheta*. *Qui enim Propheta dicitur hodie, vocabatur olim Videns.* 1. Reg. IX. 9. Ut ergo *Nabo* est idoli nomen tractum à prophetiâ & divinatione, ita & *Sesach*. Σεχὲς, τοῦ Ἑρμοῦ ἀστὴρ Βαβυλωνίοις. *Seches*, *Mercurii sidus Babyloniis*: ait Hesychius in Σεχές. Ut *Hermes*, vulgatum apud Græcos nomen Mercurii, est *Hermias*: ita *Seches* est *Sechias* à Chaldaico *Sachia*. Sic vocatus est Mercurius ob artem divinandi, quam eum ab Apolline accepisse fabulantur, & propter quam *sermonis etiam deorum potestatem gerit*, ut verbis utar S. P. Augustini è lib. 7. de Civit. Dei cap. 14. Notatu dignum est Patrenses qui eandem ob causam oraculum à Mercurio petebant Pharis in Achaia, teste Pausaniâ lib. 7. pag. 440. hâc in re convenisse Ægyptiis, ut idem testatur, adjiciens pag. 441. tale apud Ægyptios in Apidis seu Serapidis templo esse oraculum. Macrobius lib. 1. Saturnaliorum cap. 20. describit simulacrum Serapidis, in quo *dextra parte caput canis exoritur*, *mansueta specie blandientis*. Addit idem auctor quòd *canis blandientis effigies futuri temporis designat eventum*. Et Ægyptii apud Horapollinem Hierogl. 38. *vatem volentes significare canem pingunt*. Canis ille symbolum erat Mercurii, & vocabatur *Anubis*. Unde Servius in octavum Æneidos, exponens illud Virgilii:

Et latrator Anubis:

notat *Anubim* dici latratorem, *quia capite canino pingitur*: & quòd *hunc volunt esse Mercurium*. Ægypti ὁ Κυνοπολίτης νομὸς, καὶ Κυνῶν πόλις, ἐν ᾗ ὁ Ἄνουβις τιμᾶται. *Cynopolites Nomus, & Canum urbs, in qua Anubis colitur*, memorantur Straboni lib. 17. pag. 812. Et *Mercurius* παρ' Αἰγυπτίοις ὁ Ἑρμάνουβις *juxta Ægyptios Herm-Anubis* celebratur à Porphyrio apud Eusebium lib. 3. Præpar. Evang. cap. 11. Putavi aliquando nomen *Anubis* esse referendum ad Hebraicum הנוב *hanub*, quo significatur *progerminans*. Sed modò videns illud nomen esse Mercurii ut vatis, expressi *canis blandientis effigie*, quæ *futuri temporis designat eventum*, existimo Hebraicam vocem נביא *Nabi*, quæ significat *prophetam*, &, præmisso articulo demonstrativo, est הנביא *hanabi*, reipsa aperire quid sonet *Anubis*. Ut enim *Sacchuras*

est

est *Saccharas*, ita *Anubis* est *Anabis*. Alio Mercurium nomine Ægyptii vocant *Sasychen*. Id ostendo ex Diodoro lib. 1. pag 59. ubi δεύτερον νομοθέτην Αἰγύπτου φασὶ γενέσθαι Σασύχην, ἄνδρα συνέσει διαφέροντα . . . εὑρετὴν δὲ καὶ γεωμετρίας γενέσθαι καὶ τὴν περὶ τῶν ἄστρων θεωρίαν τε καὶ παρατήρησιν διδάξαι τοὺς ἐπιχωρίους. *Secundum Ægypti legislatorem Sasychem fuisse aiunt, virum eximiè intelligentem . . . qui etiam invenerit geometriam, & populares docuerit contemplari & observare sidera.* Idem enim pag. 10. scripserat Mercurium Ægyptium περί τε τῆς τῶν ἄστρων τάξεως . . . πρῶτον γενέσθαι παρατηρητήν. *ordinem siderum primum observasse.* Et Socrates apud Platonem in Phœdro ait se audivisse apud Naucratim Ægypti quendam priscorum Deorum, nomine *Theuth*, seu *Thoyth*, quo Mercurius designatur, πρῶτον ἀριθμόν τε καὶ λογισμὸν εὑρεῖν, καὶ γεωμετρίαν καὶ ἀστρονομίαν. *primum numeros & computationem invenisse, ac geometriam & astronomiam.* Cicero lib. 3. de Nat. Deorum addit eum *Ægypto præfuisse, atque Ægyptiis leges & literas tradidisse*. Mercurius ergo legislator Ægyptiorum, & geometriæ atque astronomiæ apud eos inventor, erat *Sasyches*, seu *Sesacus*: cúmque idem esset *Anubis*, seu *Nabo*, nullus est locus ambigendi *Sesac* & *Nabo* fuisse ejusdem idoli nomina, ac proinde *Sesacchodonosorum* in *Nabuchodonosoro* exhiberi. Quòd nomina *Sesac* & *Nabo*, Masorethis *Nebo*, usurpata fuerint non minus ab Ægyptiis quàm à Babyloniis, res est etiam aliunde manifesta. Nam *Sesac rex Ægypti* memoratur 3. Reg. XIV. 25. *Nectanebos*, alius Ægypti rex, legitur apud Diodorum lib. 15. pag. 506. Et *Anebos propheta* dicitur sacerdos quidam Ægyptius, ad quem extat epistola Porphyrii unà cum Jamblichi responsoriâ de Mysteriis Ægyptiorum. Nota obiter, quòd *Anebos* seu *Anebon* est *Anubis* seu *Anabis*, sicut Ægyptium Typhonis nomen *Bebon* jam à nobis notatum num. 86. est *Babis*; ut ibidem observavimus.

106. Chyniladanum Saosduchino, Nabopollassarum Chyniladano successorem dat Canon mathematicus. Eusebius in Chronico Græco pag. 38. & Georgius Syncellus in chronographia pag. 210. scribunt: Ναβοπαλάσαρος. τοῦτον ὁ Πολυΐστωρ Ἀλέξανδρος Σαρδανάπαλον καλεῖ. *Nabopalasarus: Hunc Polybistor Alexander Sardanpalum vocat.* *Nabo-palasar* est *Nabo palnasar*, quemadmodùm *Theglath-phalasar* est *Thelgath-Phalnasar*: quod jam ostendimus num. 92. ubi etiam vidimus nomen *Palnasar*, Chaldaico idiomate *Paldanasar*, inversum transivisse in *Sardanapal*. In hujus inversionis exemplum addo reperiri apud Pausaniam lib. 6. pag. 359. athletæ nomen Κρατόδαμος in Δαμόκρατος mutatum: & priscum nomen *Urotalt*, seu *Orotal*, quo Liberum, cultum in Sole, donabant Arabes teste Herodoto lib. 3. cap. 8. esse sumptum ab Hebraicis vocibus טל אורות *Tal-oroth*, quibus significatur *ros lucis*, sive *ros luminum*, hoc est, *beneficium luminum*, Isai. XXVI. 19. ut appositè advertit Vossius De Theologia Gentili lib. 2. cap. 8. Ut ergo Κρατόδαμος transivit in Δαμόκρατος, *Taloroth* in *Orotal*; ita *Paldanasar* versum est in *Sardanapal*. Is Sardanapalus Chyniladani successor est Σαρδανάπαλος ὁ Ανακυνδαράξεω παῖς *Sardanapalus Anakyndaraxis filius* memoratus Straboni lib. 14. pag. 672. Arriano lib. 2. de Expeditione Alexandri, pag. 32. Athenæo lib. 12. Dipnosophistarum pag. 529. & 530. Aristobulo apud eundem Athenæum, Stephano Byzantio, Suidæ & aliis. Nam *Chyniladan*, per metathesin *Chynidalan*, & per Syncopen *Chyndalan*, est *Chyndalas*, sicut *Cain* & *Jonathan* sunt apud Josephum *Cais* & *Jonathas*, *Typhon* & *Titan* sunt apud alios *Typhos* & *Titas*. Quia verò literæ liquidæ L & R invicem facilè commutantur, *Chyndalas* proculdubio est *Chyndaras*; sicut Hebræis מזלות *Mazaloth*, signa cœlestia, sunt מזרות *Mazaroth*; אלמנות *Almenoth*, palatia, sunt ארמנות *Armenoth*. Pari modo Chaldaicum שלשלת *Scialsceleth* catena, est Hebraicum שרשרת *Sciarscereth*: Hebraicum nomen *Belial* Græcis est *Beliar*: Latina vox *lilium* expri-

exprimit Græcam μείζων & Græca βέλτερος melior, est φέρτερος. Itaque *Chyndaras*, rex Assyriorum & Babyloniorum, habuit successorem Sardanapalum Alexandri Polyhistoris, sive Nabopollassarum Canonis Mathematici. Quòd autem *Chyndaras* seu *Chyndarases*, qui *Chyndaraxes* est, sicut *Xerses* est *Xerxes*, *Artaxerses Artaxerxes*, vocatus sit *Anachyndaraxes*, exemplo non caret hujusmodi prosthesis. Sic juxta Suidam dicitur Ἀνάζαρβος, πόλις Κιλικίας ἀπὸ Ζάρβα τοῦ κτίσαντος, *Anazarbus, urbs Ciliciæ, à Zarba conditore*. Sic juxta Etymologicon magnum Ἀνάχαρσις, ὁ Σκύθης, παρὰ τὴν ἀνὰ πρόθεσιν, καὶ τὴν χάρσιν, ὃ σημαίνει τὴν χαρὰν, ἢ τὴν χάριν. *Anacharsis Scytha* dictus est *propter propositionem* ἀνὰ *& vocem* χάρσις, *quæ significat gaudium vel gratiam*. Sic auctor anonymus de vita Alexandri, notante Salmasio Plinianis in Solinum exercitationibus, κάρδιον vocat, quod alii Græci ἀνακάρδιον. Ut ergo *Anazarbus* est à *Zarba*, *Anacharsis* est *Charsis*, *Anacardium* est *Cardium*; ita *Anachyndaraxes*, seu *Anacyndaraxes*, est *Chyndaraxes*, sive *Cyndaraxes*: quod etiam novit Jacobus Dalechampius in Latina Athenæi interpretatione lib. 8. pag. 335. ubi expressè dicitur *Sardanapalus Cyndaraxis filius*, qui *Anacyndaraxis* filius vocatur.

107. Aristoteles apud eumdem Athenæum loco mox laudato scribit Sardanapalum ἀδιανεντότερον εἶναι κατὰ τὴν προσηγορίαν τοῦ πατρὸς *ignotiorem esse appellatione patris:* quia nobis ignotissima sunt gesta Anacyndaraxis. Solus Canon mathematicus docet nos tempus, quo is regnavit. De loco verò ait Suidas: Ἀνακυνδαράξης βασιλεὺς Νίνου Περσικῆς χώρας. *Anacyndaraxus rex Nini Persicæ regionis*. Ninus Anacyndaraxi regia urbs Persicæ regionis vocatur eo sensu, quo & Βαβυλὼν Περσικὴ πόλις *Babylon Persica civitas* dicitur Stephano Byzantio, sumptâ Persicâ regione pro toto imperio, quod reges Persarum obtinuerunt. Eodem sensu auctor libri secundi Machabæorum cap. 1. v. 19. scribit de Judæis in Babyloniam deportatis: *Nam cùm in Persidem ducerentur patres nostri*. Aliud patris Sardanapali nomen profert Athenæus lib. 12. pag. 528. *Erat*, inquit, καὶ Σαρδανάπαλος, ὃν οἱ μὲν Ἀνακυνδαράξεω λέγουσιν υἱὸν, οἱ δὲ Ἀναβαξάρου. *& Sardanapalus, quem alii quidem Anacyndaraxis dicunt filium, alii verò Anabaxari*. *Nabasarus*, unde *Anabasarus*, seu *Anabaxarus*, est decurtatum *Nabonassari* nomen inditum primo Babyloniorum regi notato in Canone Mathematico. Nomen hoc derivatum esse ad posteros patet exemplo *Nabopollasari*, qui Josepho est Ναβολάσσαρος *Nabolassarus*. Literis enim L & N inter se commutatis, *Nabolassarus* est *Nabonassarus*, sicut *Sulamitis* est *Sunamitis*, *Labopolassarus Nabopollassarus*, *Labocolassarus Nabocolassarus*, *Labynitus Nabynitus* seu *Nabonadius*, & alia sexcenta. Addi potest in aliud exemplum *Assaradinus*, seu *Assaradon*, quem vidimus misisse novos in Samariam colonos è Babylone, aliisque locis imperii Assyriaci. Liber tertius Esdræ, apocryphus quidem, sed à pervetusto scriptore profectus, cap. 5. v. 69. inducit Samaritanos sic loquentes ad Zorobabelem: *Similiter enim audivimus Dominum Deum vestrum, & ipsi pariter incedimus à diebus* ASBAZARETH *regis Assyriorum, qui transmigravit nos huc*. Græci codices vulgò legunt Ἀσβακαφὰθ, & Syrus interpres *Astachphath*: utrique corruptissimè. Manuscriptum Alexandrinum in Bibliis Polyglottis Anglicanis emendatiùs habet Ἀσβασαρὲθ. Ut *Goliath* est *Golias*, sic *Asbasareth* est *Asbasares*. Epenthesis literæ S est Græcis usitatissima. Sic apud Apollodorum invenies *Orseidem* Nympham, quam alii *Oreidem* nominant. Sic apud eundem leges unum è filiis Minois dici Καστρέα, quem Κατρέα vocant Diodorus, Strabo & Pausanias. Sic Pausaniæ memoratus Δάσμων Κορίνθιος *Dasmon Corinthius* qui anno primo Olympiadis decimæquartæ vicit in stadio, Amasæo Pausaniæ interpreti est *Damon*.

mon. Sic idem sunt, θεόδοτος & θεόσδοτος à Deo datus, σακοφόρος & σακεσφόρος scutifer, μαστροπός & μαστροπὸς leno. *Abasares* ergo est nomen tributum Assaradoni. Atqui *Abasares* est *Nabasares*: sicut nomen idoli Ninivitarum, quod habetur 4. Reg. XIX. 37. & Isa. XXXVII. 38. est in editione LXX. Interpretum modò Ασαρὰχ *Asarach*, seu Ασαρὰκ *Asarac*, ut scribit S. Cyrillus Alexandrinus, modò Νεσερὰχ *Neserach*, in vulgata editione *Nesroch*. Per similem aphæresim *Anæa*, dea Assyriorum, cujus templum obiter memorat Strabo lib. 16. pag. 738. dicitur pro *Nanæa*, de quâ liber secundus Machabæorum cap. 1. vers. 13. & 15. *Isæa*, una Nereidum, apud Apollodorum, Homero & Hesiodo est Νισαίη *Nisæa*. In versione Coptica reperio εβρωδ *Ebrod* pro *Nemrod*, Gen. X. 8. Item αφες *Aphes* pro *Naphis*. Ibid. XXV. Procopio in cap. XXXIX. Esaiæ vocatur *Achordan*, qui Cyrillo Alexandrino est *Nechordan*, *Nachordan* verò Joanni Malalæ in Chronographia pag. 188. Adde Theophilum Antiochenum, qui sub finem libri tertii ad Autolycum ait Berosum conscripsisse *ea quoque, quæ Judæi perpessi sunt à Babyloniorum rege, quem ipse Abobassarum vocat, Hebræi eum Nabuchodonosor nuncupant*. Nempè *Abassarus*, per anadiplosim *Abobassarus*, est *Nabassarus*, posito ex jam dictis *Nabassaro* pro *Nabonassaro*. Scaliger notis in fragmentum Berosi observat *differentiam nominis Nabopollassari, & filii ejus Nabuchodonosori, esse duo monosyllaba Pul in Nabopollassaro, & Cad in Nabuchodonosoro. Quamobrem*, inquit, *Nabonassar si in medium sui recipiat Pul, erit nomen patris Nabuchodonosori, si autem Cad inseratur, fiet Nabuchodonosor filius. Nam Nabo-nassar, & Nabo-lassar idem est*. Hinc videmus Nabonassari nomen hæreditarium fuisse regibus Assyriorum à tempore Asaradini, qui regnum Babylonicum junxit cum Assyriaco. Sed revertamur ad Sardanapalum filium Anachindaraxis, seu Nabopollassarum filium Chyniladani.

108. Anchiale in Cilicia visebatur τὸ μνῆμα τῦ Σαρδαναπάλυ *monumentum Sardanapali*, cum ejus statuâ & Assyriacâ inscriptione, quam post Aristobulum Græcè reddunt laudati Strabo, Arrianus, Athenæus, & Stephanus Byzantius. Inscriptio hæc nos docet eum Anchialem & Tarsum Ciliciæ urbes uno die, seu uno tempore exstruxisse, his verbis: ΣΑΡΔΑΝΑΠΑΛΟΣ ΑΝΑΚΥΝΔΑΡΑΞΕΩ ΠΑΙΣ ΑΓΧΙΑΛΗΝ ΚΑΙ ΤΑΡΣΟΝ ΕΔΕΙΜΕΝ ΗΜΕΡΗ ΜΙΗ. *Sardanapalus Anakyndaraxis filius Anchialem & Tarsum extruxit uno die*. Ut Assyriaca seu Chaldaica erat hæc inscriptio, ita Chaldaismum redolet. Chaldæis enim æquè ac Hebræis vocula יום *Jom* quæ significat diem, latè sumitur ad designandum generatim tempus. Strabo lib. 14. pag. 672. testatur vocari τὰ Κύινδα τῆς Αγχιάλης ἔρυμα, *Kyinda, Anchiales munitionem*. Nomen hoc elucet in *Kyndaraxe*, seu *Anakyndaraxe*, qui fortè arcem hanc condiderat. Ejus enim antecessor Sesacchodonosorus, sive Saosduchinus, quem vidimus eumdem cum Nabuchodonosoro libri Judith, in expeditionem miserat Holophernem, qui *transivit Euphratem, & venit in Mesopotamiam: & fregit omnes civitates excelsas, quæ erant ibi, à torrente Mambre usque quo perveniatur ad mare: & occupavit terminos ejus à* CILICIA, *usque ad fines Japheth, qui sunt ad austrum*. Judith. II. 14. 15. Ut clarè intelligantur hi fines Japheth, & agnoscamus hanc fuisse regionem in qua urbes *Anchiale* & *Tarsus* ædificatæ sunt, audiendus est Strabo sic scribens loco proximè laudato: Μετὰ δὲ τὴν Αγχιάλην αἱ τῦ Κύδνυ ἐκβολαὶ κατὰ τὸ Ῥῆγμα καλύμενον. *Post Anchialem sunt Cydni ostia juxta locum Regma nuncupatum*. Chusi Chamo geniti filius nomine *Regma* memoratur Gen. X. 7. Inde nomen loco, juxta quem ponuntur ostia Cydni fluvii. At Anchialem fuisse posterorum Japhethi seu Japeti, ex eo maximè patet, quòd Anchiale haberetur Japeti filia. Stephanus ita scribit: Αγχιάλη, πόλις Κιλικίας, παραθαλασσία τῇ Ταρσῷ καὶ Ζεφυρίῳ, ἔστι δὲ κτίσμα Αγχιάλης τῆς Ιαπετῦ θυγατρὸς, ὡς Αθηνόδωρος περὶ τῆς αὐτῦ πατρίδος γράφων, καὶ παρατιθεὶς Διόδωρον τὸν γραμματικὸν συμφωνῦντα Πτολεμαίῳ

γράμμα βάρβαρον. *Anchiale, urbs Ciliciæ, in eodem littore cum Tarso & Zephyrio. Est autem opus Anchiales Japeti filiæ; ut auctor est Athenodorus scribens de sua patria, & laudans Diodorum Grammaticum consentientem Ptolemæo regi*. Urbes, quasi mulieres essent, filias vocabant Orientales, maximè Hebræi. Sic Jerusalem vocatur *virgo filia Sion*, *filia Jerusalem*, 4. Reg. XIX. 21. Sic *virgo filia Babylon* dicitur, & *filia Chaldæorum*, Isa. XLVII. 1. Sic *virgo filia Sidonis* legitur, Ibid. XXIII. 12. Simili idiotismo urbs Anchiale, cujus incolæ ducebant originem à Japeto, seu Japhetho, est virgo filia Japeti. Id quod Athenodorus, aliique non intelligentes, commenti sunt mulierem quandam Anchialem nomine, ac Japeti filiam, quæ Anchialen urbem ædificasset. Quocirca non est recedendum ab illis qui apud laudatum Stephanum dicunt Σαρδανάπαλον δύο πόλεις κτίσαι, Ἀγχιάλην σὺν Ταρσῷ *Sardanapalum duas urbes condidisse, Anchialem & Tarsum*: præcipuè cùm testatum id faciat inscriptio, quam prænotavimus. Ad Ciliciæ austrum sita erat Anchiale: cúmque ejus incolæ oriundi essent à Japhetho, & *Regma*, locus finitimus, habitaretur à posteris Chami, *fines Japheth, qui sunt ad austrum*, videmus in loco, in quo condita est Anchiale. Pro Japhethitis ponitur *Japheth*, quemadmodùm pro Israelitis ponitur *Israel*, *Edom* pro Idumæis, *Assur* pro Assyriis, *Moab* pro Moabitis, *Ammon* pro Ammonitis, more in sacris paginis usitatissimo.

109. Restat de Sardanapalo Anchiales conditore, seu de Nabopollasaro, ut expendamus, quod de illo scribit Alexander Polyhistor apud laudatos Eusebium & Georgium Syncellum. Οὗτος, inquit, στρατηγὸς ὑπὸ Σαράκου τοῦ Χαλδαίων βασιλέως σταλεὶς, κατὰ τοῦ αὐτοῦ Σαράκου εἰς Νῖνον ἐπιστρατεύει. οὗ τὴν ἔφοδον πτοηθεὶς ὁ Σάρακος ἑαυτὸν σὺν τοῖς βασιλείοις ἐνέπρησεν· καὶ τὴν ἀρχὴν Χαλδαίων παρέλαβεν ὁ αὐτὸς Ναβοπαλάσαρος ὁ τοῦ Ναβουχοδονόσορ πατήρ. *Hic à Saraco Chaldæorum rege dux exercitus constitutus, contra ipsum Saracum militat in Ninum. Ad cujus adventum consternatus Saracus, seipsum cum regiis combussit. Atque ita regnum Chaldæorum accepit ipse Nabopolasarus Nabuchodonosori pater*. Ut planiora hæc fiant, & annum excidii Ninives ad intelligentiam Scripturarum enodemus, observandum est in primis Nabopollasarum regnasse tempore, quo Scythæ imperium Asiæ tenuerunt. De Asiatico Scytharum imperio agit Herodotus lib. 1. cap. 103. 104. 105. & 106. auctórque est Cyaxari regi Medorum Ninum urbem obsidenti ingruisse ingentem Scytharum exercitum, duce eorum rege Madye Protothyæ filio: Medos cum Scythis congressos, præliòque fusos, Asiæ imperium amisisse: Scythas illud tenuisse ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα *annos viginti & octo*: Medos tandem id recuperasse, & expugnasse Ninum sub suo Cyaxare. Ostendimus num. 83. Cyaxarem seu *Cu-axarem* esse *Cu-Asærum* vel *Cu-Asuerum*, hoc est, principem *Asærum* vel *Asuerum* nomine. Legimus in fine libri Tobiæ secundùm textum Græcum τὴν ἀπώλειαν Νινευῆ, ἣν ᾐχμαλώτισε Ναβουχοδονόσορ καὶ Ἀσύηρος. *exitium Ninives, quam expugnavit Nabuchodonosor & Asuerus*. Sub initium Cyaxaris contigerat Scytharum in Medos & Assyrios incursio, ut habetur in chronicis Eusebii, & innuit Herodotus inducens ipsum Cyaxarem obsidentem Ninum ad ulciscendam necem patris. Anno ante æram Christianam 634. patrem excepit Cyaxares, qui proinde explevit annum regni vigesimum octavum, Scythis postremum, anno ante eandem æram 606. Nabopollasarus pater Nabuchodonosori tunc agebat annum regni 20. Regnante ergo Nabopollasaro, deletum est Asiaticum Scytharum imperium, & eversa est Ninive. *Saracus* qui regiam hanc tenebat, videtur ipse rex Scytharum, donatus à Ninivitis nomine idoli sunt *Nesroch*, quod jam notavimus dici *Neserach* & *Asarach*, quódque chronographia Joannis Malalæ pag. 188. vocat Σαρὰχ *Sarach*. Nahumus propheta prædicens obsidionem Ninives, ejúsque à Chaldæis depopulationem, cap. III. vers. 18. ait: *Dormitaverunt pastores tui, rex Assur: sepelientur principes tui: latitavit populus tuus in montibus, & non est qui congreget*. Jeremias verò, qui cap. 50. vers. 18. ait: *Proptereà hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego visitabo regem Babylonis*,

&

& terram ejus, sicut visitavi regem Assur, nempè regem illum Scytham qui Ninum tenuerat regiam Assyriorum: aperiens cap.51. v.57. quid futurum esset principibus Babylonis, Dominum inducit dicentem: *Et inebriabo principes ejus, & sapientes ejus, & duces ejus, & magistratus ejus, & fortes ejus: & dormient somnum sempiternum, & non expergiscentur*. Reverà captam Babylonem temulentis ejus principibus, temulento rege, notum est. Captam quoque Ninum, Scythis eam obtinentibus inebriatis, testatur Herodotus lib. 1. cap.106. Si Alexander Polyhistor loquatur de Nabopollassaro velut de Satrapa potius quàm de rege ante expugnatam Niniven; id non est mirum: cùm servile jugum Scytharum eo tempore non excussisset.

110. In Ctesiana rerum Assyriacarum farragine & confusione agnoscitur expugnatio Nini facta à Chaldæis simul & Medis. At quia ibi supponitur nullos reges Assyriorum fuisse quando suos reges habebat Media, tempus hujus expugnationis variè notatur. Hinc etiam rege Babylonis haudquaquàm distincto à rege Ninives, Sardanapalus rex Chaldæorum confusus est cum rege Scytha, sub quo Niniviticum exitium contigit. Non ignoravit tamen Ctesias irruptionem Scytharum in Medos tempore Artibarnæ, quem eundem cum Cyaxare vidimus n.80. & 83. Parthos enim Medis parere recusantes sub eorum rege Artibarna & provinciam & urbem Sacis in potestatem tradidisse refert Ctesiæ exscriptor Diodorus lib.2. pag.84. Tum pag.85. agnoscit Sacas esse Scythas, cùm memorat *Hemodum montem Scythiæ*, ἐν ᾧ κατοικοῦσι τῶν Σκυθῶν οἱ προσαγορευόμενοι Σάκαι. *quam incolunt Scythæ vocati Sacæ*. Eusebius cum Castore Rhodio, & Georgius Syncellus cum Julio Africano Ctesiam imitati cum aliis multis, qui unicum agnoscunt Sardanapalum, cúmque Babylonis, Ninivesque regem, terminant clade Niniviticâ regnum ejus ceu postremi regum Assyriorum. Verùm eorum calculi non uno ex fonte manant, nec obscurè duos indicant Sardanapalos. Suo enim Sardanapalo vicenos annos tribuit Eusebius, quindenos Georgius Syncellus. Iste tempus expressit unius Sardanapali trigesimi à Nino, ille tempus alterius Sardanapali ab eodem Nino trigesimi sexti. Nam Sardanapalus seu Nabopollassarus, trigesimus sextus à Nino, regnavit annos viginti usque ad captam Niniven.

111. De Nabuchodonosoro Nabopollassari filio, ejusque successoribus usque ad captam à Persis & Medis Babylonem, pauca subjicio, quòd notiora sint eorum tempora. *Nabuchodonosor*, seu *Nebuchadnesar*, ut pronunciant Hebræi, traxit hoc nomen à *Nabo* idolo Babyloniorum, & *aquila* symbolo eorum regni: quia Chaldæis נבו כד נשר *Nebo-cad-neser* est ad verbum *Nabo quasi aquila*. Vide quæ jam diximus n.92. Ναβοκοδρόσορον *Navocodrosoru* vocat eum Strabo lib.15 pag.687. ponens literam R pro N: sicut fit in latinis vocibus *dirus*, *merus*, *torus*, *grama*, *crepus* seu crepusculum, ductis à Græcis δεινὸς, μονὸς Æolicè μεινὸς, τόνος, γνῶμα, κνέφας. Canon mathematicus habet pro Nabuchodonosoro *Labocolassarum*, & juxta aliam lectionem **Nabocolassarum** seu **Naboconasarum**: quia *Nabocodanasar* est *Naboconasar*, sicut δεκαδάρχης *decanus*, δεκάδαρχος *decurio*, δεκαδαρχία *decemviratus*, sunt δεκάρχης, δέκαρχος, δεκαρχία. Herodotus lib.1.cap.74 & 77. nominavit eundem regem *Labynetum* à *Labi* seu נביא *Nabi*, voce Hebræo-Chaldaicâ, quam in *Nabo* transivisse jam vidimus. Tum cap.188. proximè locutus de Nitocri Babyloniorum reginâ, ait: ὁ δὲ δὴ Κῦρος ἐπὶ ταύτης τῆς γυναικὸς τὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τοῦ πατρὸς τοῦ ἑωυτοῦ τοὔνομα Λαβυνήτου καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἀρχήν. *Cyrus autem exercitum duxit adversus filium hujus mulieris, habentem patris sui Labyniti nomen, & Assyriorum imperium. Labynitus*, seu *Nabynitus*, adversus quem Cyrus exercitum movit, est *Nabonadius* in Canone mathematico. Hunc in prima dissertat. § 1.n.3. diximus Baltassarum, ultimum è stirpe Nabuchodonosori, debellatum à Cyro & Dario Medo. Quòd nomen patris, Hebræis & Chaldæis אב *Ab*, extendatur ad avum & proavum; nomen verò filii, Hebraicè בן *Ben*, & Chaldaicè בר *Bar*, extendatur etiã ad nepotem & pronepotem: Nabuchodonosor dicitur *pater* Baltassari, & Baltassar *filius* Nabuchodonosori, Dan.V.2.11.22. & Baruch I.11.12. Unde nihil mirum, si Herodotus eandem phrasim admiserit vocans Labyniti seu Baltassari patrem ipsum Laby-

netum.

netum seu Nabuchodonosorum. Jeremias cap.XXVII.v.7. loquens de Nabuchodonosoro, ejusque posteris, ait: *Et servient ei omnes gentes, & filio ejus, & filio filii ejus: donec veniat tempus terræ ejus & ipsius.* Extat apud Josephum lib. 1. contra Apionem, & apud Eusebium lib. 9. Præp. Evang. cap. 40. fragmentum antiquitatum Chaldaicarum Berosi, in quo recensẽtur Nabuchodonosori successores, nempè *ejus filius Evilmaraduchus*, sive אוילמרדך *Evil-Merodach* memoratus in sacris paginis: *Neriglissoorus*, maritus sororis Evilmerodachi, quem Chaldaicè dico נרגל נצר *Nerghel-nasar*, ab idolo *Nerghel*, 4. Reg. XVII. 30. & communi nomine *Nasar*: *Laborosoardochus* Nerghelnasari filius, seu נבונצרדך *Nabo-nasardach*: tandem *Nabonnedus*, seu נבונד *Nabo-nad*. Canon Mathematicus corruptè ponit *Ilvarodamum* pro Evilmerodacho, & *Niricassolassarum* pro Nerghelnasaro. Nisi dicamus Nabonadium filium filii Nabuchodonosori, seu filium Evilmerodachi, nullum in hac serie reperimus, cui id conveniat. Nam *Neriglissoorus*, seu *Nerghelnasarus*, erat, ut dixi, sororius, non filius Evilmerodachi: & *Laborosoardochus*, seu *Nabonasardach*, erat filius Nerghelnasari, ac præterea non regnavit juxta Berosum nisi μῆνας ἐννέα *menses novem*. Cùm tamen filius filii Nabuchodonosori, seu Baltassar, quem Medi ac Persæ debellarunt, pervenerit saltem ad annum tertium sui regni. Daniel enim capite octavo narrat visionem, quam habuit *anno tertio regni Baltassar regis*. Megasthenes quidem apud Eusebium lib. 9. Præp. Evang. cap. 41. ait Babylonios, interfecto *Labassoarasco*, seu *Laborosoarchodo*, regem creasse *Nabannidochum* seu *Nabonadium*, προσήκοντα οἱ οὐδέν. *ad eum minimè pertinentem*, nempè ut filium: quia revera filius non erat Laborosoarchodi. Eum tamen fuisse de stirpe Nabuchodonosori constat ex Herodoto, antiquiore Megasthene ducentis annis.

112. At inquies: invadentibus Babylonem Medis & Persis, *eadem nocte interfectus est Baltassar rex Chaldæus*, Dan. V. 30. Nabonadius autem juxta Berosum nec nece violentâ periit, nec mortuus est Babylone: sed inde fugiens cum paucis, Borsippenorum oppido se inclusit; eóque postmodùm capto, jussus est ire in Carmaniam, ubi tandem obiit. Verùm si consulamus linguam Chaldaicam, unde interpretatum est, quod nobis reliquit Berosus, facilè intelligemus Chaldaicas voces בור ספינה *Bor-sephina*, quæ sunt ad verbum *fossa navis*, seu *alveus permeabilis*, dedisse ansam fictitiis *Borsepinis* seu *Borsippenis*. Xenophon lib. 7. de Institutione Cyri ait: *Cyrus verò cùm audisset, celebrari Babylone festum quemdam ejusmodi diem, quo Babylonii omnes nocte tota potarent & comessarentur: quamprimùm eo die tenebræ accessissent, magna mortalium multitudine adhibita, fossarum ostia versus amnem aperuit. Hoc cùm factum esset, aqua noctu in fossas manabat, & alveus fluvii per urbem tendens, hominibus permeabilis esse cœpit.* Idem ante Xenophontem retulerat Herodotus lib. 1. cap. 191. Prætereà scribit Xenophon milites Cyri Gadatæos & Gobrianos, hâc nocte ingressos Babylonem, quàm celerrimè ad regiam pervenisse, ipsum regem jam erectum cum acinace, quem strictum tenebat, invenisse, & occidisse, interfectis etiam iis qui regi aderant: tandem illucescente die sentientes eos, qui arces tenebant, ἑαλωκυῖάν τε τὴν πόλιν, καὶ τὸν βασιλέα τεθνηκότα *captam urbem & regem occisum*, arces etiam tradidisse. Quod Amos propheta cap. 4. v. 3. dicebat iniquis optimatibus Samariæ sub typo vaccarum pinguium: *Projiciemini* ההר מונה *Habarmona* ad *Harmona*, sive *ad palatium*: hoc idem contigit regi & optimatibus Babylonis, quos Persæ interfecerunt in *Harmona*. Solent Persæ efferre literam ה *He*, quasi esset χ vel k. Sic *Hormuz*, *Hadoramum*, *Hadramitæ*, Persicâ prolatione sunt *Cormuz*, *Codoramum*, *Chatramitæ*; ut docet Bochartus lib. 2. Geographiæ sacræ cap. 19. Quasi ergo *Harmona* esset *Carmona*, Carmaniam in qua objerit Nabonadius, finxerunt Berosus & Megasthenes. Simili hallucinatione *Harmona* Amosi prophetæ aliis est *Armenia*, aliis *mons Mona*, vel *mons Remmam*, aut ΝΙΤΩΟΥ ΝΤΕΕΡΕΜΩΝ *montes Eremon*, ut habet versio Coptica. Innumera sunt exempla nominum appellativorum quæ tanquam propria reddita sunt, & multum obscuritatis afferunt historiæ.

DIS-

DISSERTATIO III.

In Historiam Sacram primæ mundi ætatis

HABITA PER DIALOGOS

In Academia Divinarum Literarum Seminarii Montis-Falisci.

JUSSU

Eminentissimi ac Reverendissimi

S. R. E. CARDINALIS

MARCI-ANTONII

BARBADICI

Archiepiscopi, Episcopi Montis-Falisci, & Corneti.

Anno Domini MDCCV.

ADMONITIO

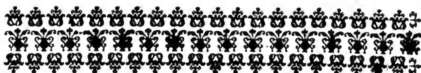
AD

LECTOREM.



Ebræus interlocutor in primo & ſecundo Dialogo perſonam tuetur non tam Hebræi quàm Chriſtiani, quòd ibi agantur res ſacræ Scripturæ, quæ Chriſtianis communes ſunt cum Hebræis. Qui gerunt perſonam aliorum, nempe Ægyptii, Phœnicis, Græci & Latini proferunt aliquando gentium illarum monumenta, quæ nobis ſervata non ſunt niſi in ſcriptis Chriſtianorum, digniſſima certè quibus nemo fidem abroget. In tertio Dialogo Latinus agit cauſam Editionis Latinæ vulgatæ in numeris annorum aliter expreſſis in Græcis codicibus: Græcus titubanter & inconſtanter loquitur de Editione LXX. Interpretum ob codicum inſtabilitatem: Hebræus planam facit veritatem Hebraicam. Vocabula quædam Ægyptiaca & Arabica deſcripſimus literis Græcis & Hebraicis, quòd nobis defuerint Coptici & Arabici characteres.

DIA-



DIALOGUS I.

In tria priora capita libri Genesis.

INTERLOCUTORIBUS

Hebræo, Ægyptio,
Phœnice, Græco,
Latino.

HEB. 1. Agnificum atque præclarum est ad commendationem libri Genesis omnibus Gentibus afflandam, quòd sacræ ejus paginæ revocent omnem memoriam priorum temporum: mundi ab summo & æterno Deo conditi ostendant incunabula & primordia: generis humani patefaciant propagationem ab uno omnium stipite: genearcharum describant ætatem: perspicuam & dilucidam contineant de diluvio universali narrationem: terrarum prodant divisionem post diluvium: dispersarum per totum orbem gentium ac nationum recenseant capita: splendidissimas enuncient promissiones de benedicendis in semine Abrahæ omnibus gentibus: famis universalis complectantur historiam: memorent omnium antiquissimas prophetias: proferant maximè oraculum de *Silo*, seu Messiâ *expectatione Gentium*.

ÆG. 2. Necesse est edisseri à nobis quæ his de rebus promunt monumenta Gentium vetustissima: ut inde etiam cognoscamus rerum gestarum veritatem, quas liber ille commemorat. Ægyptius sacerdos, quem in Onuphiti præfectura egregiè de rebus Trojanis loquentem se audivisse testatur Dion Chrysostomus Oratione XI. de popularibus suis ajebat, *πᾶσαν τὴν πρότερον ἱστορίαν γεγράφθαι παρ᾽ αὐτοῖς* *omnem priorum temporum historiam apud ipsos scriptam esse*. Ut eam Judæi habent in libro Genesis, ita Ægyptii descriptam reperiebant *ἐν τοῖς Γενικοῖς Ἑρμοῦ* *in Genicis Mercurii* memoratis Eusebio & Georgio Syncello: sive *ἐν τῇ κοσμογονίᾳ Ταάυτου* *in Cosmogonia Taauti*, ex qua prompsit Sanchoniathon quæcunque de rerum creatione protulit. Notum est Taautum esse Mercurium Ægyptiorum, de quo pleniùs in alio loco.

PHOE. 3. Cùm auditis Sanchoniathonem, vobis dubium esse non potest Phœnicas jam antiquitùs assensos esse Ægyptiis de primordiis rerum. Phœnicum historiam & ipse Phœnix patrio sermone scripsit is auctor, vir in primis πολυμαθὴς καὶ πολυπράγμων, καὶ τὰ ἐξ ἀρχῆς, ἀφ' οὗ τὰ πάντα συνέστη παρὰ πάντων εἰδέναι ποθῶν. *multiscius & percuriosus, & ante omnia cupidus sciendi, quæ fuerunt ab initio, & à quo omnia constituta sunt.* Grandi hoc elogio decoravit Sanchoniathonem ejus interpres Philo Biblius apud Eusebium in primo Præparationis Evangelicæ, ubi insigne fragmentum extat Phœniciacorum vetustissimi hujus scriptoris. Venisse suppetias eidem historico τὰ ὑπομνήματα παρὰ Ἱερομβάλου τοῦ ἱερέως τοῦ θεοῦ ΙΕΥΩ *monumenta ab Jerombalo sacerdote Dei* JEVO, tradit Porphyrius apud eundem Eusebium.

HEB. 4. Gaudeo Hebræum, Hebræorúmque judicem fuisse adjumento Phœnicum Sanchoniathoni. *Jerombalus* sacerdos Dei JEVO, seu JAO, ut legit Theodoretus, est *Jerobaal, qui & Gedeon*. Jud. VII. 1. Ut enim ἄμβροτος *immortalis* ponitur à Græcis pro ἄβροτος, ἀμφασίη *obmutescentia* pro ἀφασία, Ῥίμφας Ægyptium Saturni nomen pro Ῥηφὰς, Μέμφις urbs Ægypti pro Μέφις, seu מוֹף *Moph*, ut Hebraicè nominatur: ita certè *Jerombal* dicitur pro *Jerobal*, sive *Jerobaal*. Gedeon quidem non erat sacerdos, imo nec Levita, cùm esset è tribu Manassis: sed ambiguitas vocis Hebraicæ כהן *Cohen*, quæ ita sacerdotem significat, ut etiam extendatur ad primarios in politicis ministros, nempe ad principes, magnates, gubernatores, præsides, facilè creavit interpreti Sanchoniathonis errorem.

PHOE. 5. Non sanè hoc mirabile: nam Phœnices à quibus cultum Cabirorum accepit Samothracia, *Coen* vocabant sacerdotem. Id notum ex Hesychio, cui Κόης *Coes* est ἱερεὺς Καβείρων *sacerdos Cabirorum*. Κόης terminatione Græcâ dicitur pro *Cohen*, sicut apud Josephum Κάις reperitur pro *Cain*. Sed in callem. *Principium hujus universitatis ponit* Sanchoniathon *aerem tenebrosum ac spiritu fœtum*, quem appellat χάος ἐρεβῶδες. *Spiritus verò* juxta eundem auctorem *suam ipsius procreationem minimè agnoscebat*.

HEB. 6. Video Sanchoniathonem expressisse, quod in ipso Genesis exordio ait divinus Moyses: *In principio creavit Deus cælum & terram. Terra autem erat inanis & vacua, & tenebræ erant super faciem abyssi: & spiritus Dei ferebatur super aquas*, seu juxta vim vocis Hebraicæ מרחפת *Merahepheth*, fovebat aquas. Tenebræ illæ primordiales sunt *Chaos Erebodes*, seu כהות ערב *Cahoth ereb* tenebræ vespertinæ, à quibus ducitur primus mundi dies, juxta illud: *Factumque est vespere & mane, dies unus*, seu dies primus. In Hebræo textu legitur: ויהי ערב *Et fuit Ereb*, id est, vespera.

GRÆ. 7. Græcos veteres illos admodum antiquos non præteriit hoc initium rerum: non Hesiodum, juxta cujus Theogoniam v. 116. πρώτιστα χάος γένετο *primùm fuit Chaos*, atque illud quidem cujus *Erebus* seu vespera, noxque primigeniæ luci præcurrerunt; cùm dicat vers. 123. & 124.

Ἐκ χάεος δ' Ἔρεβός τε μέλαινά τε νὺξ ἐγένοντο.
Νυκτὸς δ' αὖτ' αἰθήρ τε καὶ ἡμέρη ἐξεγένοντο.

Ex Chao verò Erebusque, nigraque nox editi sunt, nocte autem & æther & dies sunt procreati. Non auctorem Hymnorum Orphicorum, juxta quem νὺξ γένεσις πάντων *Nox generatio omnium*. Non Thaletem Milesium, qui, Diogene Laertio teste, diem nocte posteriorem agnovit.

LAT. 8. Habuerunt id cognitum & Latini. *Varro* apud Festum *Erebo natam noctem ait*. *Unde est & illud: Erebo creata fuscis crinibus Nox te invoco*. Ovidius lib.

lib. 1. Metamorph. Fab. 1, unum in principio mundi tenet naturæ vultum, *quem dixere Chaos*: quia

Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan,
Nec nova crescendo reparabat cornua Phœbe.

Notum & illud Silii Italici:

Namque Chaos, cæcam quondam sine sidere molem,
Non surgente die, ac mundum sine luce canebat.

Julius Cæsar lib. 6. commentariorum de Bello Gallico suppeditat nobis ipsos etiam Gallos, qui *se omnes ab Dite patre prognatos prædicant : idque ab Druidibus proditum dicunt. Ob eam causam spatia omnis temporis, non numero dierum, sed noctium, finiunt; & dies natales, & mensium, & annorum initia sic observant, ut noctem dies subsequatur*. Germani quoque apud Tacitum in libello de Moribus Germanorum *nec dierum numerum, ut nos, sed noctium computant. Sic constituunt, sic condicunt: nox ducere diem videtur*.

ÆG. 9. Sed latiùs funderet nostra collocutio, si gentes enumeraremus, quæ diem civilem inchoarunt à vespera, quasi tenebræ antegressæ sint lucem. De Atheniensibus quos Ægyptiorum colonos fuisse docet Diodorus lib. 1. pag. 17. & Julius Africanus unà cum Theopompo & aliis apud Eusebium lib. 10. Præpar. Evang. cap. 10. nunc solum observabo *eos à sole occaso ad solem iterum occidentem omne id medium tempus unum diem esse dicere*, prodente Varrone apud A. Gellium lib. 3. Noctium Atticarum. cap. 2. Et quamquam visum est Ægyptiis diem civiliter computare à mediâ nocte ad alteram mediam noctem: non latuit tamen eorum theologiam primigenia vespera. Dissertatio de anno diluvii universalis num. 35. vos docebit *seniorem Orum*, quem Ægyptii apud Plutarchum in libro de Iside & Osiride ferunt ὑπὸ σκότῳ γενέσθαι *in tenebris natum esse*, adumbrare primam lucem tenebris posteriorem, de qua dicunt Hebraicæ scripturæ: יהי אור ויהי אור *Fiat Or, & factus est Or*, seu *fiat lux, & facta est lux*. Gen. I. 3. Nunc ad pleniorem intelligentiam addo ex eodem Plutarcho τὸν Ἀρούηριν οὕτω γεγονέναι, καὶ καλεῖσθαι πρεσβύτερον Ὧρον ὑπ' Αἰγυπτίων. *Aruerim sic natum esse, ac vocatum ab Ægyptiis seniorem Orum*. Ægyptiacum nomen ΑΡΟΥΗΡΙ explicant Ægyptiacæ voces ארוהי אירי *Aruhi-iri*, quæ significant, *Vespera facta est*, & egregiè respondent Hebraicis vocibus ויהי ערב *Et fuit Ereb*, sive, *Et fuit vespera*. Id in versione Coptica exprimitur vocibus ארוהי שופי *Aruhi-sciopi*: quia verbum שופי *Sciopi* est sæpe ejusdem significati cum verbo ΙΡΙ *iri*, in statu regiminis ΕΡ er. Has neglectissimæ linguæ minutias observo, ne parùm enucleatè dicam de nomine, quod aliàs est valdè obscurum.

HES. 10. Itaque consentiunt sacræ Genesi & de primigeniâ vesperâ, & de primigeniis tenebris, & de primigeniâ luce tenebris posteriore non tam Phœnices, quàm Ægyptii, quàm Græci, quàm Latini, quàm alii populi. An ei pariter consentiant de terrâ in principio inani & vacuâ, nondum percipio. Secundum phrasim Hebraicam. *terra erat* תהו ובהו *Tohu & Bohu*, hoc est, *inanis & vacua*, sive rudis & informis. LXX. Interpretes vertunt: ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος *invisibilis & incomposita*: quia Hebraicæ voces *Tohu* & *Bohu* significant rem ita nudam & inanem, quæ nec ordinem subeat, neque aspectum.

PHOE. 11. Eundem in Sanchoniathonis cosmogòniâ sensum habet vox *Baau*, quippè quam νύκτα ἐμφαίνειν *noctem significare* aiunt. Nocte enim res sub aspectum non cadunt. Ut autem Ægyptiorum *Thouth* est eidem Sanchoniathoni *Taaut*, sive *Taautus*: ita Hebræorum *Bohu* est ipsi *Baau*.

LAT. 12. Præclarum inanitatis terræ simulacrum est nox. Unde Virgilius in sexto Æneidos volens

Pandere res alta terra & caligine mersas,
ait: *Ibant obscuri sola sub nocte per umbras,*
Perque domos Ditis vacuas, & inania regna.

Umbra *corpus inane* dicitur Propertio lib. 3. Eleg. 18. & laudatus Virgilius lib. 4. Æneid. noctem vocat *humentem umbram*: *Quia nox omnis humida est . . . Et nihil interest, utrum umbram an noctem dicas: nox enim umbra terræ est.* Verba sunt Servii ejus commentatoris. Terra ergo in principio erat inanis & vacua, rudis & informis, invisibilis & inordinata. Perturbationem rerum in hac terræ inanitate & ruditate sic describit Ovidius in primo Metamorphoseon:

Unus erat toto naturæ vultus in orbe,
Quem dixere Chaos; rudis indigestaque moles:
Nec quicquam, nisi pondus iners, congestaque eodem
Non benè junctarum discordia semina rerum.

HEB. 13. Sunt gravissimi Scripturarum interpretes, qui illud: *In principio creavit Deus cœlum & terram*: intelligunt de materia informi, quam Deus fecit ex nihilo, *quasi semen cœli & terræ, cùm in confuso adhuc esset cœli & terræ materia.* Ita Augustinus lib. 1. de Genesi contra Manichæos cap. 7. cui subscribunt inter alios Beda & Albinus Flaccus.

ÆG. 14. In eadem sententia fuerunt Ægyptii apud Diodorum lib. 1. pag. 4. ubi aiunt κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς τῶν ὅλων σύστασιν μίαν ἔχειν ἰδέαν οὐρανόν τε καὶ γῆν, μεμιγμένης αὐτῶν τῆς φύσεως. *Secundùm constitutionem omnium rerum quæ fuit à principio, unam habuisse formam cœlum & terram, commixta eorum natura.*

GRÆ. 15. Hanc quoque inter Græcos fuisse mentem Euripidis, prodit idem Diodorus exscribens hos versus ex ejus Menalippe:

ὡς οὐρανός τε γαῖά τ' ἦν μορφὴ μία.
Ἐπεὶ δ' ἐχωρίσθησαν ἀλλήλων δίχα,
Τίκτουσι πάντα κἀνέδωκαν εἰς φάος,
Δένδρη, πετεινὰ, θῆρας, οὕς θ' ἅλμη τρέφει,
Γένος τε θνητῶν.
Sic una cœlo forma cum terra fuit.
Sed fecerant à sese ubi divortium
Mox cuncta gignunt, inque lucem dant feras,
Aves, soloque quæ vivunt, & arbores:
Mortaliumque genus.

Similiter Orpheus juxta Apollonium Rhodium lib. 1. Argonauticorum v. 496.

Ἤειδεν δ' ὡς γαῖα, καὶ οὐρανὸς, ἠδὲ θάλασσα
Τὸ πρὶν ἐπ' ἀλλήλοισι μιῇ συναρηρότα μορφῇ,
Νείκεος ἐξ ὀλοοῖο διέκριθεν ἀμφὶς ἕκαστα.
Ἠδ' ὡς ἔμπεδον αἰὲν ἐν αἰθέρι τέκμαρ ἔχουσιν
Ἄστρα, σεληναίη τε καὶ ἠελίοιο κέλευθοι.
Οὔρεά θ' ὡς ἀνέτειλε, καὶ ὡς ποταμοὶ κελάδοντες
Αὐτῇσι νύμφῃσι, καὶ ἑρπετὰ πάντ' ἐγένοντο.
Cantabat, quonam pacto cœlum, mare, tellus,
Cùm priùs his facies se commiscentibus una,
Singula lite gravi fuerint discreta seorsim:
Ut certam firmamque habeant & in æthere metam
Sidera, solares cursus, lunæque meatus:
Ut montes sint producti, fluviique fragosi
Ipsis cum Nymphis: utque orta repentia cuncta.

LAT-

LAT. 16. Addo Virgilium Eclogâ 6. ubi Silenum exhibet idem planè canentem de mundi origine:

> *Namque canebat, uti magnum per inane coacta*
> *Semina, terrarumque animæque marisque fuissent,*
> *Et liquidi simul ignis: ut his exordia primis*
> *Omnia, & ipse tener mundi concreverit orbis.*
> *Tum durare solum, & discludere Nerea ponto*
> *Cœperit, & rerum paulatim sumere formas,*
> *Jamque novum terræ stupeant lucescere Solem:*
> *Altius atque cadant summotis nubibus imbres.*
> *Incipiant sylvæ cùm primùm surgere, cumque*
> *Rara per ignotos errent animalia montes.*
> *Hinc lapides Pyrrhæ jactos, Saturnia regna,*
> *Caucaseasque refert volucres, furtumque Promethei.*

HIS. 17. Narratio Mosaica de rerum creatarum distinctione & ornatu, déque hominis formatione, elucet non parum in his Virgilii, Apollonii Rhodii, Euripidisque versibus. Hæc enim nos docet, ut cœlo, terrâ, mari seorsim discretis, productæ sunt arbores, editum omne plantarum genus, posita in cœlo luminaria magna, & cuncta sidera, procreata volatilia, aquatilia, & reptilia, factæ animantes, formatus homo. Sex diebus mundum & omnia quę in eo sunt, elaboravit Deus: *& requievit die septimo ab universo opere, quod patrarat. Et benedixit diei septimo; & sanctificavit illum: quia in ipso cessaverat ab omni opere suo, quod creavit Deus, ut faceret.* Gen. II. 2. 3.

LAT. 18. Equidem *septimo die, otium placuisse ferunt: quia is finem laborum tulerit:* ait Tacitus loquens de Judæis lib. 5. Historiarum. Quòd si Seneca reprehenderit *sacramenta Judæorum, & maximè sabbata: inutiliter id eos facere affirmans, quod per illos singulos septem interpositos dies, septimam ferè partem ætatis suæ perdant vacando, & multa in tempore urgentia non agendo lædantur:* nihilominùs confessus est eos non sine causâ ritum illum accepisse. *Ait enim; Illi tamen causas ritus sui noverunt.* Id notat Augustinus lib. 6. de Civit. Dei cap. 11. Quinetiam præter Judæos multi septimum diem observarunt. Alexander Severus, teste Lampridio in ejus vita, *Capitolium septimo die cùm in urbe esset, ascendit, templa frequentavit.* Avidio Cassio *exercitium septimi diei fuit omnium militum*, ut refert Vulcatius Gallicanus. *Diogenes grammaticus disputare Sabbatis Rhodi solitus*, qui Tiberium Cæsarem *venientem, ut se extra ordinem audiret, non admiserat: ac per servulum suum in septimum diem distulerat*, memoratur Svetonio in Tiberio. De *conviviis juvenum, quæ agitare Athenis hebdomadibus Lunæ solenne fuit*, loquitur A. Gellius lib. 15. Noctium Atticarum cap. 2. Idem lib. 3. cap. 10. Varronem exhibet copiosè disserentem de numero septenario, in libro, quem inscripsit *Hebdomades*.

GRÆ. 19. Solemnia diei septimi non immeritò dicuntur Athenis servata: ὅτι τὴν ἑβδόμην ἱερὰν οὐ μόνοι οἱ Ἑβραῖοι, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες ἴσασι. *quod septimum diem sacrum non solùm Hebræi, sed etiam Græci sciant*, ut ex Hesiodo, Homero, & Callimacho docet Clemens Alexandrinus lib. 5. Stromatum. Idem ostenderat Aristobulus, observante Eusebio lib. 13. Præparat. Evang. cap. 12. nisi quòd Pseudo-Linum pro Callimacho posuit. Ea erat apud Græcos observatio quietis diei septimi, ut ipsi etiam pueri otium sibi præcipuè sumerent ἐν ταῖς ἑβδόμαις *septimis diebus*, ut videre est in Luciani Pseudologista. Antiquissimam Delphorum traditionem in argumentum septimanæ mundi

di natalitiæ illustratam habemus laudatâ jam dissertatione de anno Diluvii universalis num. 35.

Æg. 20. Ibi quoque observatur id juxta priscam Ægyptiorum theologiam esse. Adhæc Dio lib. 39. auctor est Ægyptios instituisse, ut septimanæ *dies ad septem sidera illa, quos planetas appellarunt, referantur*. *Hermes*, seu Mercurius, juxta Philastrium lib. de Hæresibus, *hæc apud Ægyptios excogitavit*. Septenarium dierum numerum adeò religiosè observabant, ut cùm instaret tempus, quo rem divinam facturi erant sacerdotes, nonnulli per sex dierum septimanas, alii per plures, alii per pauciores, *οὐδέποτε μέν τοι τῶν ἑπτὰ λειπομένας*, *numquam verò minus diebus septem*, abstinebant ab omnibus animalibus; ut refert Chæremon apud Porphyrium libro 4. de Abstinentia, cap. 7.

Heb. 21. Nihil opus est plura referre, quando Judaicarum antiquitatum vindex Josephus lib. 2. contra Appionem docet, quòd *οὐδ' ἔστιν οὐ πόλις Ελλήνων οὐδ' ἡτισοῦν, οὐδὲ βάρβαρον οὐδὲ ἓν ἔθνος, ἔνθα μὴ τὸ τῆς ἑβδομάδος ἣν ἀργοῦμεν ἡμεῖς, τὸ ἔθος οὐ διαπεφοίτηκε*. *neque est aliqua urbs Græcorum, neque Barbara natio omnino ulla, ubi non increbuerit mos servandi septimum diem, quo cessamus ab opere*. Quando & Seneca, quantumvis in Judæos injuriosus, ait apud laudatum Augustinum lib. 6. de Civit. Dei cap. 11. hanc eorum consuetudinem usque eò convaluisse, *ut per omnes jam terras recepta sit*. Nihil ergo fuit receptius observatione diei septimi, quem Deus sanctificaverat, *quia in ipso cessaverat ab omni opere suo*.

Phoe. 22. Dies opificii mundi articulatim distinctéque non dantur intelligi in Phœniciacis Sanchoniathonis. Quæ tamen priùs, quæ posteriùs facta sunt, ibi indicantur. Exordio facto à Chao, de quo jam egimus, *Mot* emersisse dicitur ex prima rerum commixtione. Τοῦτο τινές φασιν ἰλὺν, οἱ δὲ ὑδατώδους μίξεως σῆψιν. καὶ ἐκ ταύτης ἐγένετο πᾶσα σπορὰ κτίσεως καὶ γένεσις ὅλων. *Id nonnulli dicunt lutum; alii verò aquosæ mixtionis corruptionem, ex qua prodiit omne semen productionis, omniumque generatio*. Vocabulum מוֹת *Moth*, Arabicâ prolatione *Maut*, mortem propriè significat non tam Hebræis, Syris & Chaldæis, quàm Arabibus. Ægyptii per Apocopen dicunt MOY. Ad eandem radicem pertinent Arabicæ voces מואת *mavat* & מותאן *mavatan*, quibus designatur *terra deserta & vacua*, *terra culturam nondum experta*, quasi tunc esset exanimis. *Mors à plerisque benè interitus dicta est, quasi interveniens, & mixtarum rerum connexionem resolvens*: ait Servius in quartum Georgicorum Virgilii. De primaria mixtarum rerum connexione jam egimus, exponentes quem in sensum acceperint antiqui terram in principio inanem & vacuam. Mixtionis hujus resolutio *Mot* a Phœnicibus dicta est. Quia verò corruptionem unius sequitur alterius generatio: ideò secundum Sanchoniathonem *omne semen productionis, omniumque generatio* prodiit ex *Mot*, aquosæ mixtionis corruptione.

Heb. 23. Videor mihi videre alludentem Sanchoniathonem ad Mosaicum אד *Ed*, de quo scribitur Gen. II. 6. ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה: *Et ED ascendebat de terra, & irrigabat universam faciem terræ*. Ibi quidem vox *Ed* significat *vaporem*, quo tamquam aliquo fonte scaturibat universa terra, ut ei fœcunditas daretur aquarum inductionibus. At alibi sonat *interitum*, non secus ac vocabulum מות *Moth*. Imo ideò Hebraicum אד *Ed* vaporem significat; quia intereunt, & quasi veniunt in nihilum, quæ abeunt in vaporem. Contigit hæc terrarum fœcunditas, antequàm fierent *luminaria in firmamento cœli*, quando scilicet, congregatis in locum unum aquis,

quæ

quæ sub cœlo sunt, apparuit arida, *& protulit terra herbam virentem, & facientem semen juxta genus suum, lignumque faciens fructum, & habens unumquodque sementem, secundum speciem suam*. Gen. I. 12. Ita ἐγένετο πᾶσα σπορὰ κτίσεως *prodiit omne semen productionis*, ut utar verbis Sanchoniathonis, quæ jam audivi.

PHOE. 24. Si *Ed* Mosis antecesserit facta luminaria in firmamento cœli, ea quoque antecessit *Mot* Sanchoniathonis. Solem enim, lunam, & stellas is memorans in sua cosmogonia, præmittit eis *Mot*, cùm ait: καὶ ἐξέλαμψε Μὼτ, ἥλιός τε καὶ σελήνη, ἀστέρες τε καὶ ἄστρα μεγάλα. *Et effulxit Mot, Solque & Luna, Stellæ & magna sidera*. Addit idem auctor animalia postmodùm prosiliisse tam ex terra quàm ex mari, masculum & fœminam: ac demùm ἐκ τοῦ κολπία ἀνέμου, καὶ γυναικὸς αὐτοῦ Βάαυ. *ex vento Colpia, & uxore ejus Baau* natos esse sæculum ac primogenitum, viros mortales, & à sæculo primùm ex arboribus alimenta hominibus esse data. Habet quidem obscuritatis non parum hæc Sanchoniathonis narratio. Sed nodum omnem tollit lingua Hebraica, quæ affinis erat Phœniciæ. Dictum Hebraicum est קול פי יה *Col-pi-jah* significans *vocem oris Dei*: & vocabulo *Baau* significatur *inanitas, vacuitas, nihilum*; quòd idem sit cum Hebraico בהו *Bohu*, ut jam notavimus. Vult ergo Sanchoniathon tractum sæculum, tractum primogenitum ex *Colpia* & *Baau*: quia omnipotens *vox oris Dei*, nullius opis egens, condidit sæculum, hominémque formavit.

HEB. 25. Egregia interpretatio. Nam de singulis operibus in hujus sæculi initium patratis & terminatis formatione primi hominis, scribitur in sacra Genesi: *Et dixit Deus*, atque ad Dei vocem cuncta narrantur facta. Hæc oris Dei vox, de qua regius vates Psal. XXXII. *Verbo Domini cæli firmati sunt: & spiritu oris ejus omnis virtus eorum . . . Quoniam ipse dixit, & facta sunt: ipse mandavit, & creata sunt*. Hæc oris Dei vox, de qua Juditha precans Deum cap. XVI. v. 17. *Tibi serviat omnis creatura tua: quia dixisti, & facta sunt: misisti spiritum tuum, & creata sunt, & non est, qui resistat voci tuæ*. Hæc oris Dei vox, de qua Isajas cap. LV. vers. 11. *Sic erit verbum meum, quod egredietur de ore meo: non revertetur ad me vacuum, sed faciet quæcumque volui, & prosperabitur in his, ad quæ misi illud*.

GRÆC. 26. Non malè, ut jam video, Aristophanis comœdia, quæ inscribitur *Nubes*, ponit in primordiis rerum τὸ Χάος καὶ τὰς νεφέλας καὶ τὴν γλῶτταν. *Chaos & nubes & linguam*. Nec sine causâ *Pythagoras, & Socrates, & Plato* dicebant *se audire vocem Dei, considerantes universorum constructionem, quæ à Deo accuratè & perfectè facta est, & ab eo perpetuò continetur*: ut observat Clemens Alexandrinus lib. 5. Stromatum, & ante eum Aristobulus, quem citat Eusebius lib. 13. Præp. Evang. cap. 12.

LAT. 27. Ea sanè est vocis Dei efficacia, ut propterea *vox Jovis fatum* dicatur à Servio in librum decimum Æneidos. Deum enim conditorem universorum Jovem habuerunt Romani. At originem primi hominis enucleatiùs exquiramus. Eam Ovidius ita canit lib. I. Metamorph. fab. 2.

Neu regio foret ulla suis animalibus orba:
Astra tenent cæleste solum, formæque Deorum;
Cesserunt nitidis habitandæ piscibus undæ;
Terra feras cepit, volucres agitabilis aer.
Sanctius his animal, mentisque capacius altæ
Deerat adhuc, & quod dominari in cætera posset.
Natus homo est: sive hunc divino semine fecit

Ille

Ille opifex rerum, mundi melioris origo:
Sive recens tellus, seductaque nuper ab alto
Æthere, cognati retinebat semina cœli:
Quam satus Japeto mistam fluvialibus undis
Finxit in effigiem moderantum cuncta Deorum.
Pronaque cùm spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit, cœlumque videre
Jussit, & erectos ad sidera tollere vultus.
Sic, modo quæ fuerat rudis, & sine imagine tellus,
Induit ignotas hominum conversa figuras.

HEB. 28. His Ovidii versibus exprimitur quod de hominis formatione nos docet sacra Genesis, nempè Deum, cunctis animalibus jam productis, formasse *hominem de limo terræ*, eum *ad imaginem suam* fecisse, ac ipsi contulisse dominium in cætera. Divinarum scripturarum adversus Ethnicos defensor Tertullianus, probè sciens eos exploratam habere hominis de limo terræ formationem, aiebat lib. de Carne Christi cap. 7. *Ipsum certè corpus hoc nostrum, quod de limo figulatum est, etiam ad fabulas Nationum veritas transmisit.* Hinc lib. 1. contra Marcionem *Caucasum* montem nominat, *penes quem verus Prometheus Deus omnipotens blasphemiis lancinatur.* Et in Apologetico adversus Gentes cap. 13. missos ait viros *spiritu divino inundatos, quo prædicarent Deum unicum esse, qui universa condiderit, qui hominem humano struxerit; hic enim est verus Prometheus, qui seculum certis temporum dispositionibus & exitibus ordinavit.*

LAT. 29. Principem limum unde primus homo creatus est, canit Horatius lib. 1. Oda 16. sic scribens:

Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus.

Primam terram pro principe limo ponit Propertius lib. 3. Eleg. 5. hoc versu:

O prima infelix fingenti terra Prometheo.

Prometheum lutum dicit Martialis lib. 10. Epigr. 39. cùm ait:

Ficta Prometheo diceris esse luto.

GRÆ. 30. Ἀπὸ τῆς προμηθείας *à providentia* ducitur Promethei nomen, quòd divina providentia formaverit hominem de limo terræ. Decantatissima est etiam apud Græcos ejusmodi efformatio. Apollodorus lib. 1. cap. 7. ait Prometheum formasse ἐξ ὕδατος καὶ γῆς ἀνθρώπους *homines ex aqua & terra.* Apollonius Rhodius lib. 4. Argonauticorum vers. 676. canit terram pullulasse προτέρους ἐξ ἰλύος *priores ex luto.* Archelaus, apud Diogenem Laertium statuit similiter homines & animalia ἀπὸ τῆς ἰλύος γεννηθῆναι *ex luto prodiisse.* Pausanias lib. 10. loquens de quodam signo Panopensium, quod alii Æsculapii, alii Promethei esse ferunt, meminit τοῦ πηλοῦ, ἐξ οὗ καὶ ἅπαν ὑπὸ τοῦ Προμηθέως τὸ γένος πλασθῆναι τῶν ἀνθρώπων λέγουσι. *luti, ex quo omne hominum genus à Prometheo formatum fuisse dicunt.* Saturnus Prometheus παγγενέτωρ *omnium generator*, qui juxta auctorem hymnorum Orphicorum est

Γαίης τε βλάστημα καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος.
Cùm terræ tum etiam stellati germen Olympi.

refert primum hominem è Prometheo luto formatum. Ideo enim illum invocans, ait:

σεμνὲ Προμηθεῦ
Venerande Promethen.

Ideo quoque eidem dicitur *Titan*, voce deductâ ab Hebræo-Chaldaica טיט *tit*, quæ significat *lutum*. Nam Diodorus lib. 3. pag. 133. ait natos ἐκ Τιταίας

ex

ex Titæa πάντας ἀπὸ τῆς μητρὸς ἐπονομαζομένους Τιτᾶνας. τὴν δὲ Τιταίαν . . . γῆν μετονομασθεῖσαν. *omnes à matre nominatos Titanas: Titæam verò terram nuncupatam*. Homerus Odyss. H verſ. 324. dicit Τιτυὸν γαιήιον υἱόν. *Tityum terræ filium*. Heſiodus in Theogonia verſ. 644. alloquens *Titanas* ait:

> Κέκλυτέ μευ γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἀγλαὰ τέκνα.
> *Auſcultate mihi terræ & cœli inclyta proles.*

Quòd autem terrea Titanum origo refunderetur in unum Saturnum omnium generatorem è luto formatum, idem Poeta loquitur de Saturno tamquam de Titanum patre, cùm ait v. 630. & 668.

> Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνου ἐξεγένοντο.
> *Titaneſque dii, & quotquot genuit Saturnus.*

PHOE. 31. Hic redeo ad meum Sanchoniathonem, juxta quem ὁ οὐρανὸς ἄγεται πρὸς γάμον τὴν ἀδελφὴν γῆν, καὶ ποιεῖται ἐξ αὐτῆς . . . Ἶλον τὸν καὶ Κρόνον. *cælum matrimonio ſecum junxit terram ſororem, ex eaque ſuſcepit Ilum, qui Saturnus dicitur*. Cilices qui multa à Phœnicibus acceperunt, hunc Saturnum vocarunt Adanum. Ex Cilicum enim hiſtoriis prodiit, quod Stephanus ſcribit in Ἄδανα. ἔστι δὲ ὁ Ἄδανος γῆς καὶ οὐρανοῦ παῖς, καὶ Ὄστασος, καὶ Ἄνδης, καὶ Κρόνος. *Eſt autem Adanus terræ & cæli filius, & Oſtaſus, & Andes, & Saturnus*. Quòd homo formatus è terra ſit juxta phraſim Hebraicam אישדשן *Iſ-deſen*, & juxta Chaldaicam אישדישון *Iſ-diſun*, hoc eſt, *vir cineris*, Adanum terræ cœlique filium *Oſdaſum* ſive *Oſtaſum* dixerunt. *Oſtaſus* enim eſt *Iſdiſus*, ſicut *Nabonadius*, rex Babylonis, Herodoto eſt *Labynitus* ſeu *Nabynidus*. Quod verò Græcum Saturni nomen Κρόνος ſoleat exponi χρόνος, hoc eſt, *tempus*, quod per ætates colligitur à formatione primi hominis, idem vocatus eſt *Andes* à Chaldaica voce עינתא *Inta*, ſeu *Inda*, quæ ſignificat *tempus*, & Phœnicibus erat *Anda*, ſicut Chaldaicum נבלא *Nibla* nablium eiſdem erat *Nabla*, ut ex Sopatro & Philemone docet Athenæus lib. 4. Dipnoſophiſtarum pag. 175.

HEB. 32. Nedum originem primi hominis, verum etiam ejus nomen, aſſecutos Cilicas video. *Adanus* enim *vir cineris*, *filius terræ*, dubio procul eſt *Adam* quem Deus de limo terræ formavit, & cui dixit: *Pulvis es, & in pulverem reverteris*. Gen. III. 19. Permutatio literarum M & N eſt adeò uſitata, ut nemini mirum eſſe poſſit *Adan* poni pro *Adam*. Sic *odio habere* dicitur Hebraicè שטם *Satam* & שטן *Satan*: ſic Memphis vocatur מוף *Moph* & נוף *Noph*: ſic ערן *Eden*, nomen horti deliciarum, in quo Adam, veluti colonus, à Deo creatore collocatus eſt, multis eſt *Edem*: Sic Hebraicum חסין *Haſin* robuſtus, Chaldæis eſt חסים *Haſim* & חסין *Haſin*: Sic Pluralia Hebræorum quæ terminantur in ים *im* Chaldæi mutant in ין *in*.

GRÆ. 33. Superfluum eſſet alia nunc exempla proferre; cùm notum ſit proclives in harum literarum mutatione plures nationes fuiſſe. Quid quòd abſque ejuſmodi mutatione nomen hoc Græcis innotuit? Obſervat id Juſtinus Martyr in Cohortatione ad Græcos, ubi hymnum quemdam memorat, quem ad omnipotentis Dei laudem Oraculum cecinit, dicens in medio:

> Ὅτι πρῶτον πλάσας μερόπων, Ἀδὰμ δὲ καλέσας.
> *Quem primum finxit mortalem, dixit Adamum.*

Unum in fabula de Prometheo primi hominis formatore eſt mihi valdè obſcurum, nempè Prometheum Japeti filium decantari. Quomodo enim Japeti filius, qui primum hominem formavit?

HEB.

HEB. 34. Omnium ineptiarum haud scio, an ulla sit major, quàm ista fabula. Non erit tamen difficile detegere ex sacra genesi causam tantæ insulsitatis. Narrat divinus ille liber cap. X. v. 2. *Japhetum* seu *Japetum* genuisse *Javan*, à quo Jones seu Græci ducunt originem. Hebraica vox יון *Javen*, unde nomen invenit is Japeti filius, significat *cœnum*, *lutum*; ut Psal. XL. v. 3. ubi legitur טיט היון *tit-hajiaven* cœnum luti, seu lutum fœcis, ut vulgò redditur. Quòd ergo *Japethus* esset pater illius, qui dictus est *lutum*, & à quo Græci orti sunt: patrem Promethei, hominum è luto formatoris, seu potius *Promethei luti*, Japetum finxerunt. At relinquamus ejusmodi fabulas, & ad historiæ sacræ contextum colloquia nostra referamus. *Plantaverat Dominus Deus Paradisum voluptatis à principio: in quo posuit hominem, quem formaverat.* Gen. II. 8.

GRÆ. 35. Paradisus ille terrestris estne hortus Alcinoi decantatus ab Homero Odysseâ octavâ? Sic profectò censuit Justinus Martyr in Cohortatione ad Græcos.

PHI. 36. Cùm Saturnus, efformatus è terrâ, sit Adamus, paradisus voluptatis in quo Deus Adamum collocavit, est sine dubio hortus Alcinoi. Ἀλκίνοος est אל כיון *El-kiun*, hoc est, *Deus Saturnus*. Notissimum Orientalibus populis est Saturni nomen *Kiun*. Sed & solo vocabulo *El* Saturnus à Phœnicibus designabatur. Φοίνικες καὶ Σύροι τὸν Κρόνον Ἢλ καὶ Βὴλ καὶ Βολάθην ἐπονομάζουσι. *Phœnices & Syri Saturnum El, & Bel, & Bolathen nominant*; ait Damascius apud Photium Cod. CCXLII. Sanchoniathonis interpres Philo Biblius *Ilum* posuit pro *El*; cùm *Ilum* reddat *Saturnum*.

GRÆ. 37. *Elciun* ergo, seu *Alcinous*, est Saturnus: & hortus Alcinoi est hortus Saturni. Amœnitatem hujus horti describens Homerus decantat in primis ejus arbores, in quibus μηλέαι ἀγλαόκαρποι *mali pulchrum habentes fructum*. Tum celebrat fontem, qui ἀνὰ κῆπον ἅπαντα σκίδναται *per hortum omnem dispergitur*.

HEB. 38. Erat certè lignum Paradisi terrestris *pulchrum visu, & ad vescendum suave . . . Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum.* Gen. II. 9. 10.

GRÆ. 39. Putasne & Platonem locutum esse de hoc horto tum in Convivio, ubi fingit Porum in Veneris natalibus nectare ebrium, qui εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῆπον εἰσελθὼν, βεβαρημένος ηὗδεν. *in Jovis hortum ingressus, gravatus dormiebat*. Tum etiam in Politico, ubi de hominibus *è terra* natis ait: *Fructus verò illis & poma & fruges abundè arbores & fertile solum sponte sua absque agriculturæ opera sumministrabant.* γυμνοὶ δὲ καὶ ἄστρωτοι θυραυλοῦντες τὰ πολλὰ ἐνέμοντο. *Nudi autem & sine stragulis, manentes ut plurimum sub dio pascebant*. Et quidem ibi designat Saturniam hominum ætatem; cùm subjiciat: τὸν δὴ βίον, ὦ Σώκρατες, ἀκούεις μὲν τὸν τῶν ἐπὶ Κρόνου. *Vitam sanè, ô Socrates, audis eorum qui vivebant sub Saturno*. Addit & eos πρὸς τὸ μὴ μόνον ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ θηρίοις διὰ λόγων δύνασθαι συγγίγνεσθαι. *potuisse conferre sermones non solùm cum hominibus, sed etiam cum bestiis*; tunc universi gubernatorem Deum, quasi gubernaculi dimisso clavo, homines proprio arbitratui commisisse: sic natam esse cupiditatem, & ex felici illa conditione homines suâ culpâ excidisse. Unde in fabula de Poro in Jovis hortum ingresso, inducens Peniam ipsi Poro struentem insidias, ait inde natum amorem seu natam cupidinem.

HEB. 40. Verè Moses Atticissans dictus est Plato, qui tam perspicuè descripsit, quæ divinus Moses narraverat de primis hominibus in terrestri paradiso colloca-

locatis. Hic enim eft hortus non quidem *Jovis* commentitii, fed veri יהוה *Jova*, hoc eft, fummi æterníque Dei, de quo fcribitur Gen. II. 8. ויטע יהוה אלהים גן׃ *Et plantavit* Jova Elohim, feu *Dominus Deus*, *hortum*. Omnium rerum abundantia, in qua vivebat Adam in hortum hunc ingreffus, fecit ei fine dubio Græcum nomen Πόρος ἀπὸ τῆς πορίας *ab abundantia*. Porus verò juxta Platonem fomno gravatus dormiebat in horto Jovis: quia *immifit Dominus Deus foporem in Adam*. Ibid. v. 21. Nuditas etiam priorum hominum quam agnovit Plato, memorata erat à Mofe fic claudente caput fecundum libri Genefis: *Erat autem uterque nudus, Adam fcilicet & uxor ejus: & non erubefcebant*. Nec immeritò dixit idem Philofophus, potuiffe hos homines fermones conferre cum beftiis: cùm Mofes capite fequenti narret fermones quos ferpens cum muliere, & mulier cum ferpente contulit. Ex eodem quoque capite manifeftum eft homines fuâ culpâ excidiffe ex felici illo ftatu, in quo creaverat eos Deus: atque ita natam effe concupifcentiam, quæ per omne genus vitiorum vagatur. *Penia* quæ Poro ftruxerat infidias, adumbrat fine dubio Serpentem qui infidiatus erat Adamo. Hebraicum Serpentis nomen אפעה *Ephe*, fpectatâ radice אפע *Epha*, quam Aben Efra exponit אין *ain* nihilum, paraphrafis Chaldaica לא מדעם *La-middaam*, nihil quicquam, & Latinus interpres Vulgatus *Id quod non eft*, Ifai. XLI. 24. non malè refpondet Græco πενία, quod fignificat *inopiam, egeftatem*. Nec incongruè nomen inde factum eft ei, cujus infidiæ hominem bonis omnibus exturbarunt. Id Platonis figmentum de Poro & infidiatrice Peniâ obfervatur ab Origene lib. 4. contra Celfum: *quia Jovis Hortus cujus meminit, videtur habere nonnihil Paradifo Dei fimile, ficut infidiatrix Penia ferpentem referre, Porus verò per ejus infidias deceptus circumventum hominem*.

Æg. 41. Perfpicuam hujus hiftoriæ notitiam habuiffe Ægyptios vel inde patet, quòd Plato, ut quidam putant apud laudatum Origenem, hæc, *dum in Ægypto peregrinaretur, à fapientibus didicerat, partim ita ut acceperat reddiderit, partim mutarit, ne Græcos offenderet*. Serpens Ægyptiacè dicitur Μῶσι *Mifi* pro *Nifi*; quæ vox eft ab Hebræorum נחש *Nahas*, ficut ab eorum נחל *Nahal* eft Νεῖλος, nomen fluminis Ægypti. Μίσης θυμίαμα *Mifis fuffimentum*, quod legitur in hymnis Orphicis, continet manifeftiffimè Ægyptiam de *Mife* fabulam, cùm uno *Mifem* & *Ifin* deam Ægypti profequatur cultu. In hoc autem fuffimento fic *Mifem* alloquitur Poeta:

Η καὶ πυρσοφόροις πεδίοις ἐπαγάλλεαι ἁγνοῖς.

Aut etiam te hilarant viridaria flammea, cafta.

Heb. 42. Utique flammea dici poffunt pura & cafta illa viridaria paradifi terreftris, quibus Serpens oblectabatur, ut homines inde detruderet: quia Deus collocavit *ante paradifum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium atque verfatilem: ad cuftodiendam viam ligni vitæ*. Gen. III. 24. At valdè miror *Mifem* notiffimis Bacchi nominibus dici ab Orphicorum auctore Διόνυσον & Λύσειον Ἴακχον. Si enim *Mifes* fit ferpens, quomodo potuit haberi Bacchus? Equidem *omnes Dii Gentium dæmonia*. Sed hæc Bacchi notio non eft propria ferpentis, cujus organo ufus eft Dæmon ad circumveniendum Evam Adami uxorem, ideò dictus *magnus draco & ferpens antiquus*: δράκων ἀνθρώπου προϊέμενος φωνὴν, καὶ ἐν σοφιστικῶν ἀκακωτάτοις ἤθεσι, καὶ πιθανότητος εὐπαραγώγοις γυναῖκα ἀπατῶν. *Draco humanam emittens vocem, & callidè infiliens in innocentiffimos mores, ac perfuafionibus quæ facilè adhibent fraudem, mulierem decipiens*: ut loquitur Philo Judæus lib. de Agricultura.

GRÆ. 43. Audi Artemidorum lib. 2. Onirocriticon cap. 13. & facilè nodum expedies. Δράκων ὁρώμενος, inquit, σημαίνει καὶ θεοὺς πάντας, οἷς ἐστὶν ἱερός. *Draco visus significat & Deos omnes, quibus est sacer.* Draconem Evio Baccho sacravit antiquitas in memoriam serpentis, à quo circumventa est Eva; ut docet Clemens Alexandrinus in Protreptico, ubi loquens de Dionyso Mænole, qui est *Evius* antiquitatis Deus, ait: *Dionysum Mænolem orgiis Bacchi celebrant . . . coronati serpentibus, ululantes Evam, Evam illam per quam error est consecutus;* καὶ σημεῖον ὀργίων Βακχικῶν ὄφις ἐστὶ τετελεσμένος. *& symbolum orgiorum Bacchicorum est serpens initiatus.* De serpentibus quos Bacchantes gestabant, mentionem faciunt inter veteres Græcos Euripides in Bacchis, Demosthenes in Oratione de Corona, & Plutarchus in Vita Alexandri.

LAT. 44. E Latinis qui ritum hunc commemorarunt, profero Catullum, Propertium, Virgilium.

Evoe bacchantes, Evoe capita inflectentes,

quorum *Pars sese tortis serpentibus incingebant,*

canit Catullus De nuptiis Pelei & Thetidos. Propertius lib. 6. Eleg. 3. ait:

Quantum, quòd posito formosè saltat Jaccho,
Egit ut Evantes dux Ariadna choros.

Et Virgilius lib. 6. Æneidos inducit sic Helenam Baccharum chorum simulantem:

Illa chorum simulans Evantes orgia circum
Ducebat Phrygias, flammam media ipsa tenebat
Ingentem.

En *Evantes* in orgiis Bacchicis, seu ululantes *Evam*: en *sese tortis serpentibus incingentes* propter serpentem quæ Evam circumvenit: en etiam *flammam ingentem*, quam tenebat Ariadnam simulans, puto propter flammam quæ tandem homines arcuit à paradisi aditu.

HEB. 45. Haud mihi displicet conjectura; cùm ארחי ערנה *Arhi-edna* sit ad verbum, *Iter meum Edna*, seu *iter meum Eden*: nam ערנה *Edna* & ערן *Eden* sunt voces synonimæ, significantes *voluptatem*, à qua nomen traxerat regio paradisi terrestris. Flammam ergo ingentem habens dux *Ariadna* conficta est propter iter quod ducebat לגן ערן *ad hortum Eden*, & in quo erat: להט החרב המתהפכת לשמר את דרך עץ החיים *flamma gladii versatilis ad custodiendum viam arboris vitæ.* Gen. III. 24. Vitalis hæc arbor homini attulisset immortalitatem: nam Adam pellitur è paradiso, *ne fortè mittat manum suam, & sumat etiam de ligno vitæ, & comedat, & vivat in æternum.* Ibid. v. 22.

GRÆ. 46. Nunc video cur Hesiodus in Theogonia dicat *Ariadnam* orgiorum Bacchicorum ξανθὴν, θαλερὴν, ἀθάνατον, καὶ ἀγήρω, *flavam, in flore existentem, immortalem, expertem senii.* Sed de serpente vel dracone, qui mulierem circumvenit, est adhuc loquendum. Pausanias in Messenicis, seu lib. 4. memorat Δαίμονα δράκοντι εἰκασμένον *Dæmonem draconi assimilatum*, quem fingebant habuisse commercium cum muliere, Messenii cum sua Nicoteclea, Macedones cum Olympiade, Sicyonii cum Aristodama. Idipsum de matre omnium Rhea, Saturni uxore, quam veluti *dracænam* convenerit Jupiter *draco factus*, sibique junxerit nodo Herculeo, memoriæ proditum refert Athenagoras in legatione pro Christianis. Cùm viderimus Adamum in Saturno è terra nato adumbrari; Evam Adami uxorem, quam serpens circumvenit, dicamus Rheam Saturni conjugem necesse est.

ÆG.

ÆG. 47. Emblema hoc redolet Hieroglyphica Ægyptiorum. Caduceum enim *Ægyptii in specie draconum, maris & feminæ, conjunctorum figurarunt, Mercurio consecrandum. Hi dracones parte media voluminis sui invicem nodo (quem vocant Herculis) obligantur:* ait Macrobius lib. 1. Saturnaliorum cap. 19. Mercurium ψυχοπομπὸν *animarum deductorem* secundum vetus Ægyptiorum institutum dicit Diodorus lib. 1. pag. 61. ubi etiam docet Græcorum de inferis commenta cum his, quæ fiebant in Ægypto, convenire: & Melampodem sancita Baccho sacra apud Græcos, fabulosámque de Saturno atque Titanibus narrationem ex Ægypto traduxisse. Quòd igitur Ægyptii putaverint Mercurium animarum in inferos deductorem, consecraverunt ei draconteum simulacrum dæmonis, cujus insidiis portæ inferorum hominibus patuerunt.

GRÆ. 48. Infernalis ille draco is haud dubiè est, quem Hesiodus in Theogonia vers. 334. vocat δεινὸν ὄφιν *dirum serpentem*,

ὃς ἐρεμνῆς κεύθεσι γαίης,
πείρασιν ἐν μεγάλοις παγχρύσεα μῆλα φυλάσσει.
qui terræ penetralibus atræ,
Finibus in magnis servat planè aurea mala.

Idem Apollodoro lib. 2. cap. 4. §. 10. dicitur δράκων ἀθάνατος *draco immortalis*, qui ἐχρῆτο φωναῖς παντοίαις *utebatur omnigenis vocibus*. Pherecydes, quem laudat Scholiastes Apollonii Rhodii in librum quartum Argonauticorum ad vers. 1396. dicit similiter hunc draconem habuisse φωνὰς παντοίας *voces omnigenas*. Decantatissimus antiquis est hortus Hesperidum, in quo locant arborem ferentem aurea illa mala. *Nereum* indicantem τῷ τυγχάνειν τὰ μῆλα καὶ αἱ Ἑσπερίδες, *ubi essent mala & Hesperides*, inducit mox laudatus Apollodorus: inducit & Pherecydes, qui etiam eum exhibet μεταμορφούμενον εἰς ὕδωρ καὶ πῦρ. *transformatum in aquam & ignem*.

HEB. 49. Vox Hebraica נר *Ner*, unde *Nereus*, significat *lucernam*, & *ignis* Chaldaicè dicitur ניר *Nur*. Ex quo licet inferre Nereum monstrantem viam ad hortum Hesperidum, ac *transformatum in ignem*, esse *flammeum gladium*, quem Deus in aditu paradisi terrestris collocavit. Jam retuli Deum plantasse *paradisum voluptatis à principio*. Et quamvis *principium* sumatur ibi localiter pro Oriente; quia juxta veritatem Hebraicam plantavit Dominus Deus גן בעדן מקדם *hortum in Eden ab Oriente*: facilè tamen est temporaliter acceptum, atque ita præbuit ansam vocandi hortum *Eden* hortum Hesperidum, nempè ἀπὸ τῆς ἑσπέρας *à vespera*, Hebraicè dicta ערב *Ereb*, à quâ mundus sumpsit exordium.

LAT. 50. Eô certè respexisse genealogos antiquos intelligo ex Ciceronis lib. 3. de Natura Deorum, ubi *Hesperides Erebo & Nocte natas ferunt*. De horto Hesperidum agens auctor commentariorum in Aratea Phęnomena Germanici ait, Pherecyde præeunte, quòd *Juno custodem horti Draconem pervigilem implicuit arbori*. Tum, paucis interjectis, addit: *Draconem immensæ magnitudinis, hortorum custodem insomnem, dum à Junone ad custodienda aurea mala esset constitutus, Hercules, cùm ad mala aurea profectus fuisset, ut refert Panyasis Heraclea, fertur peremisse*. Easdem fabulas refert Hyginus in Poetico Astronomico non tam ex Pherecyde, quàm ex Eratosthene.

HEB. 51. Quod Pherecydes retulit de Serpente mali autore, novit Origenes in defensionem historiæ sacræ lib. 6. contra Celsum: *Nam*, inquit, *serpens ille, à quo Pherecydes suum denominavit Ophioneum, qui fuit in causa, ut primus homo ex Dei Paradiso ejiceretur, sub Ænigmatum involucris tale quiddam significat, ostentata divinitatis & potioris conditionis spe decipiens fœminam, quæ secum ma-*

O 2 ritum

rituum quoque traxit in eamdem perniciem. Decipiens, fraudem faciens, Hebraicè dicitur יונה *Jonah*. Non ergo fabulosa illa *Juno*, sed Dœmon verè *Jonah*, hoc est, *decipiens*, Draconem pervigilem implicuit arbori. Qui illum domuit, qui illi maledixit, non est fictitius *Hercules* seu *Heracles*, sed verus ערך אל *Erech-el*, hoc est, *Ordo Dei*. Simili phrasi ordines, acies Dei viventis dicuntur. 1. Reg. XVII. 26. מערכות אלהים חיים *Maarchoth Elohim hhajim*. Arbor aurea mala proferens, cui draconem implicuit Dæmon, est symbolum arboris *scientiæ* de cujus fructu comedit mulier ad suasionem Serpentis. *Est aurum, & multitudo gemmarum, & vas pretiosum labia scientiæ*. Proverb. XX. 15. *Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo*. Ibid. XXV. 11. Fallax Dæmon Evæ promiserat comedentibus contra divinum præceptum de fructu hujus arboris datum iri scientiam boni & mali, seu scientiam omnium rerum, & quidem non vulgarem, sed præstantissimam, humanâ majorem, similem divinæ. *Scit enim Deus*, inquiebat, *quòd in quocumque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri: & eritis sicut Dii, scientes bonum & malum*. Gen. III. 5. In textu Hebraico legimus, והייתם כאלהים *Et eritis sicut Elohim*; quia vox *Elohim* significat Deos.

PHOE. 52. Saturnum seu Adamum æquat cum *Elohim* ipse Sanchoniathon, cùm ait: οἱ δὲ σύμμαχοι Ἴλου, τοῦ Κρόνου, Ἐλωεὶμ ἐπεκλήθησαν, ὡς ἂν Κρόνιοι. *Socii autem Ili, seu Saturni, Eloim vocati sunt, quasi Saturnii*. Saturnus in fabulis quas Græci à Phœnicibus acceperunt, perhibetur devorasse lapidem, quem Rhea uxor dedit ei pro Jove. Βαίτυλος, οὕτως ἐκαλεῖτο ὁ δοθεὶς λίθος τῷ Κρόνῳ, ἀντὶ Διός. *Betylus, sic vocabatur lapis Saturno datus pro Jove*, inquit Hesychius.

HEB. 53. Vocant Talmudici תפוח *taphuah*, voce quæ propriè significat *pomum*, id quod in formam rotundam pomi cumulatum vel tumulatum est, adeóque quod est בתל *betel*, hoc est, *in tumulo* seu *in cumulo*. Sic etiam vox כפתר *caphter* usurpatur ab Hebræis & Chaldæis ad significandum non tam *pomum*, quàm *globum* & *sphærulam*. Chaldaicum quoque חיזור *hhezur* significat *pomum* seu *sphærulam* à radice חזר *hhazar*, rediit, circuivit, circumvolvit se. Sic illud Exodi cap. XXV. v. 33. *sphærulaque simul & lilium*, Hebraicè est כפתר ופרח *Caphtor & Parah*, hoc est, *pomum & flos*: Chaldaicè verò חיזור ושושן *Hhezur & Susan*, hoc est, *pomum & lilium*.

PHOE. 54. *Betylum*, Saturno datum à Rhea, pomum ab Eva datum Adamo interpretaris, quòd *sphærula* & *pomum* iisdem vocibus exprimantur ab Hebræis & Chaldæis. Non repugno: quia *Betylus* juxta Damascium apud Photium Cod. CCXLII. σφαιρὰ ἀκριβὴς ἐτύγχανεν ὢν *globus exactus erat*. Miror tamen hunc scriptorem memorare τὸν Βαίτυλον διὰ τοῦ ἀέρος κινούμενον *Bætylum in aere motum*: & Sanchoniathonem vocare *Bætylia* λίθους ἐμψύχους *lapides animatos*. Potuitne pomum, quod Eva dedit Adamo, ansam his nugis præbere?

HEB. 55. Potuit quidem certè. Jam dixi *pomum* Hebraicè & Chaldaicè dici כפתר *Caphtor*. At *lapis movens* Chaldaicè dicitur כף טרי *Keph-tare*, & secundùm formam Hebraicam כף טורא *Caph-tora*. Quasi ergo *Caphtor* esset *Caphtora*, finxerunt lapidem moventem, lapidem animatum, pro pomo quod Rhea Saturno, seu Eva Adamo obtulit. Potuit & alia fabula excogitari, alludendo ad voces Hebraicas כף טרח *Caph-torah*, quibus significatur *vas molestiæ*, *vas laboris*: quasi scilicet prima mulier non pomo, sed vase, causa molestiæ & laboris hominibus fuerit. Vox enim כף *Caph* à radice כפף *Caphaph*, incurvavit, significat *curvaturam*, *cavum*, & Synecdochicè *vas concavum*.

GRÆ.

GRÆ. 56. Vel inopinatò indicas nobis, ex quibus latebrîs eruperit fabula de Pandora, quam Hesiodus canit De Operibus & Diebus. Ῥέαν τὴν ὑπ' ἐνίων Πανδώραν μετονομασθεῖσαν *Rheam*, quam scilicet vidimus eamdem cum Heva, *nonnullis Pandoram dictam* refert Diodorus lib. 3. pag. 133. Et Hesiodus mox laudatus Pandoram vocat mulierem, quæ vase hominibus curas graves importaverit, eósque orbaverit primigenio illo statu, in quo omnino absque malis, sine molestiâ & labore, sine senio vixissent. Ait enim à vers. 90.

Πρὶν μὲν γὰρ ζώεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων
Νόσφιν ἄτερ τε κακῶν, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νούσων τ' ἀργαλέων, αἵ τ' ἀνδράσι γῆρας ἔδωκαν.
Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι.
Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθου μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα
Ἐσκέδασ' ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά.

Nam priùs humano generi mala nulla fuerunt:
Expers sollicitì vita laboris erat.
Morborumque aberant vultu pallente catervæ,
Qui senium cunctis debile ferre solent.
Fœmina sed nocuo dum tollit opercula vase,
In mundum pestis provolat omne genus.

Cur tamen finxerint Vulcanum jussu Jovis formasse hanc mulierem, prout canit idem Poeta v. 60. vix possum intelligere. Quam enim partem in Evæ formatione claudo gentilitatis Deo tribuere potuerunt? Χωλὸς, χωλεύων, κυλλοπόδης, κυλλοποδίων, ἀμφιγυήεις, *claudus*, *claudicans*, *mutilatus*, *loripes*, *cæspitans utroque pede*, sunt notissima nomina, quibus Vulcanus designatur.

LAT. 57. Ita profectò res se habet etiam apud Latinos. Nam Cicero lib. 1. De Nat. Deorum ait: *Et quidem laudamus esse Athenis Vulcanum eum, quem fecit Alcmenes, in quo stante atque vestito, leviter apparet claudicatio non deformis. Claudum igitur habebimus Deum, quoniam de Vulcano sic accepimus. Age & his vocabulis esse deos facimus, quibus à nobis nominantur.* Quasi scilicet solum claudicationis nomen in causâ fuerit excogitandi Deum illum claudum.

HEB. 58. Quàm ridiculè id dixerint & Græci & Latini, nemo non videt. At ecce stupidissimi erroris fontem. *Claudicatio* dicitur Hebraicè צלע *tsela*, voce, quæ propriè *costam* significat. *Vulcanus* est Hebraicum חלק אנוש *Helek-enos*, seu Chaldaicum חולקא נש *Hulca-nas*, hoc est, *portio hominis*.

LAT. 59. Nempe *Vulcanus* est *Hulcanus*: sicut *Venetus* est *Henetus* apud Plinium & Solinum ex Cornelio Nepote: Latinæ voces *Vespera*, *Vesta*, *Vestis*, *Vinum*, *Vitulus* sunt Græcæ ἑσπέρα, ἑστία, ἐσθὴς, οἶνος, ἰταλός.

HEB. 60. Rectè omninò. Jam igitur audiamus, quid de mulieris formatione scripsit Divinus Moses. *Adæ*, inquit, *non inveniebatur adjutor similis ejus. Immisit ergo Dominus Deus soporem in Adam: cumque obdormisset, tulit unam de costis ejus, & repleuit carnem pro ea. Et ædificauit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam, in mulierem.* Gen. II. 20. 21. 22. In textu Hebraico legitur vox צלע *tsela*, significans *costam*; En itaque portionem illam hominis, unde tracta est mulier, jubente non falso *Jove*, sed vero יהוה *Jova*, Deo optimo maximo.

GRÆC. 61. At juxta Hesiodum mulier à Jove data est ἀντὶ πυρὸς *pro igni*, & in ejus formationem Ἥφαιστος seu Vulcanus, ignis pater, jussus est,

Γαῖαν ὕδει φύρειν, ἐν δ' ἀνθρώπου θέμεν αὐδήν.
Terram unda miscere, hominisque imponere vocem.

Heb. 62. Qui ista confinxerunt, audierant costam, ex qua formata est mulier, sumptam esse מן האדם *ex Adam*: mulierem verò vocatam esse אשה: כי מאיש לקחה זאת *Issia*, hoc est, Virago, *quoniam de Isb*, hoc est, de Viro, *sumpta est*. Gen. II. 23. *Ignitum* Hebraicè dicitur אשה *Issce*, seu *Isscia*, eodem prorsus vocabulo, quo designatur *mulier*: *ignis* verò dicitur אש *Esb*, seu *Isb*, ut pronunciatur cum affixis. Ex eadem radice Chaldæi dicunt *ignem* אשא *esscia*, אשת *essciath*, אשתא *esbta*, & *igneum* אשי *issci*. Iidem quoque vocant mulierem אשה *isscia* & אשתא *essceth*, quæ vox emphaticè fit אשתא *esbta*. Ob hanc nominum allusionem Hebræi passim dicunt in suis scriptis mulierem viro, virum mulieri ignem esse. *Vulcanus* ergo, ceu ignis pater, fingitur formator mulieris; quasi mulier, sumpta de viro, ex igni educta sit. Hinc & Græco ejus nomine ἥφαιστος, Doricè ἅφαιστος, quod est depromptum ex Chaldaico אב אשתא *Af-esbta*, Syrâ pronunciatione *Af-esbto*, non tam *pater ignis* significatur quàm *pater mulieris*. Quòd autem costa ædificata in mulierem sumpta sit *ex Adam*, qui nomen habet ab אדמה *adama*, sive à terrâ; quia *formavit Dominus Deus* את האדם עפר מן האדמה *Adam pulverem de Adama*, sive, *hominem è pulvere terræ*, vel, ut vulgò vertitur, *de limo terræ*. Gen. II. 7. commenti sunt Vulcanum terram aquæ miscuisse in formationem mulieris.

Æg. 63. Fabulam de Vulcano ab Ægyptiis acceperunt Græci, testante id Joanne Tzetze, Chiliade decimâ. Georgius Hamartolus manuscriptus, cujus excerpta chronologica præfixa sunt chronographiæ Joannis Malalæ sub titulo auctoris anonymi, ait: ὁ ἥφαιστος νόμον ἔθηκε τὰς Αἰγυπτίας γυναῖκας μονανδρεῖν, καὶ σωφρόνως διάγειν. τὰς δὲ ἐπὶ μοιχείᾳ ἁλισκομένας τιμωρεῖσθαι. καὶ ηὐχαρίστησαν αὐτῷ οἱ Αἰγύπτιοι, διότι πρῶτον νόμον σωφροσύνης τοῦτον ἐδέξαντο. *Vulcanus lege sancivit Ægyptias mulieres nubere uni viro, & castè vivere: pœnas autem luere deprehensas in adulterio. Unde gratum in eum animum præstiterunt Ægyptii, quia primam hanc continentiæ legem acceperunt.* Primam gentis suæ antiquitatem repetebant Ægyptii ab ultimo initio.

Μήτηρ Αἴγυπτος προτερηγενέων αἰζηῶν.

Ægyptus mater est hominum primogenitorum;

ait Apollonius Rhodius lib. 4. Argonaut. v. 267. ubi Scholiastes observat Cosmum in primo Ægyptiacorum, Leonem in primo eorum quæ sunt circa matrem, & Cnossum in primo Geographicorum Asiæ, dicere πάντων ἀρχαιοτάτους Αἰγυπτίους *omnium antiquissimos Ægyptios*. Addit Nicanorem, Archemachum, Xenagoram his scriptoribus consonare, ut & Hippyn, qui τοὺς Αἰγυπτίους ἀρχαιοτάτους γεγονέναι λέγει. καὶ πρώτους στοχάσασθαι τῆς τοῦ ἀέρος κράσεως. καὶ γονιμώτατον εἶναι τὸ τοῦ Νείλου ὕδωρ. *Ægyptios vetustissimos natos esse dicit: & primos probasse aeris temperationem, ac fœcundissimam esse Nili aquam.* In hac persuasione ἔνιοι τῶν ἱερέων φασὶ πρῶτον ἥφαιστον βασιλεῦσαι, πυρὸς εὑρετὴν γενόμενον. *quidam sacerdotes aiunt primum regnasse Vulcanum, factum ignis inventorem*: inquit Diodorus lib. 1. pag. 8. & Manetho apud Georgium Syncellum ait: Αἰγυπτίων πρῶτος ἥφαιστος ἐβασίλευσεν. *Ægyptiis primus regnavit Vulcanus.* Suæ igitur gentis, ceu omnium primæ, originem reposuerunt Ægyptii in Vulcano, ignis inventore, qui lege sanciverit, ut mulieres nubant uni viro, casteque vivant. An ista lex recidit in Vulcanum, ut est חולקא נש *Hulca-nas*, ut est אב אשתא *Af-esbta*, ut est צלע *tsela*?

Heb. 64. In hoc certè lex nuptiarum fundata est. Jam dixi patrem mulieris significari nomine אב אשתא *Af-esbta*, portionem hominis nomine חולקא נש *Hulca-nas*, & costam voce צלע *tsela*. Jam quoque narravi Deum formasse mulierem ex portione hominis, nempe ex costa, *quam tulerat de Adam*. Atqui hoc fa-

factum eft ut mulier nuberet uni viro: Tunc enim dixit *Adam: Hoc nunc, os ex offibus meis, & caro de carne mea: hæc vocabitur Virago, quoniam de viro fumpta eft. Quamobrem relinquet homo patrem fuum, & matrem, & adhærebit uxori fuæ: & erunt duo in carne una.* Gen. II. 23. 24.

LAT. 65. *Sic Saturnus Opim junctam fibi fanguine duxit.*

canit Ovidius lib. 9. Metamorph. v. 499. Sic pudicitiæ mulieris laus fumma apud veteres eft uni nubere, uno contentam effe matrimonio. *Quæ uno contentæ matrimonio fuerant, corona pudicitiæ honorabantur*: ait Valerius Maximus lib. 2. cap. 1. Uxorem Æmilii Pauli commendans Propertius lib. 4. Eleg. 12. eam ita loquentem inducit:

Jungor Paulle tuo fic difceffura cubili.
In lapide hoc uni nupta fuiffe legar.

Servius in fecundum Æneidos ad illud: *centumque nurus*: adjudicat polygamiam Barbaris: *quia Barbarorum fuit, non fingulas conjuges habere, fed plures*. Idem in primum agnofcit reges *fine lege* habere plures conjuges, cùm exponens illud Poetæ:

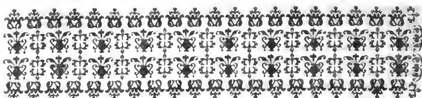
Connubio jungam ftabili, propriamque dicabo.

ait: *Connubium eft jus legitimi matrimonii. Et benè Connubio jungam dicit, ut hanc ab aliis fegregaret, quæ à regibus fine lege habentur. Solent enim reges inter plureis uni præcipuum dare nomen uxoris*. Libidinofiffimæ hujus confuetudinis vituperationem barbaris regibus Perfarum ac Syrorum tribuit Cicero lib. 5. in Verrem. Et lib. 7. culpat *mulierem, nuptam uni, propofitam omnibus, contra fas, contra aufpicia, contra omnes divinas atque humanas religiones*.

HEB. 66. Abundè fatis diximus & de primævâ inftitutione matrimonii, & generatim de univerfa hiftoria, quam complectuntur priora tria capita libri Genefis. Quæ fequuntur, erunt in aliis dialogis illuftranda. Id folum vos admonitos effe volo, polygamiam non ita repugnare primæ inftitutioni matrimonii, quin, Deo difpenfante, fanctiffimi viri Abraham, Jacob, aliique de populo Judaico, licitè duxerint plures uxores. *Planè uxoris voluntate adhibere aliam, unde communes filii nafcantur unius commixtione ac femine, alterius autem jure ac poteftate, apud antiquos Patres fas erat*: inquit Auguftinus lib. De Bono Conjugali, cap. 15. ubi & hoc difcrimen inter noftra & illa tempora effe docet, quòd *non eft nunc propagandi neceffitas, quæ tunc fuit, quando & parentibus conjugibus alias propter copiofiorem pofteritatem fuperducere licebat, quod nunc certè non licet*.



DIA-



DIALOGUS II.

In caput quartum libri Genesis.

INTERLOCUTORIBUS

Hebræo, Phœnice,
Græco, Latino.

HEB. 1. T se hominum initia dederint, ut formatus fuerit Adamus de limo terræ, ut una è costis ejus ædificata sit in mulierem, ut se habuerit prima lex nuptiarum, commemoratum est & agitatum in primo dialogo. Nunc ea partim discutiemus, quæ ad primam humani generis propagationem pertinent usque ad diluvium universale, ex quo evasit ad secundam progeniem per totum orbem excitandam familia unius Noe.

LAT. 2. Res istæ propè cæcæ fuerunt Latinis. Id fassus est Varro apud Censorinum in libello de Die Natali cap. XXI. ubi tria discrimina temporum esse tradens, ponit *primum ab hominum principio ad Cataclysmum priorem, quod propter ignorantiam vocatur ἄδηλον.* E tantis tenebris fortè prodiit fabula de hominibus natis ex terra & dentibus serpentinis, quos ajunt Cadmon jussu Palladis seminasse. Ita rem canit Ovidius lib. 3. Metamorph. v. 101.

Ecce! viri fautrix superas delapsa per auras
Pallas adest; motæque jubet supponere terræ
Vipereos dentes, populi incrementa futuri.
Paret; & impresso sulcum patefecit aratro.
Spargit humi jussos, mortalia semina, dentes:
Inde (fide majus) glebæ cœpere moveri;
Primaque de sulcis acies apparuit hastæ;
Tegmina mox capitum picto nutantia cono,
Mox humeri pectusque, onerataque brachia telis
Existunt, crescitque seges clypeata virorum.

Vir-

Virgilius lib. 2. Georgicorum:

Satis immanis dentibus hydri,

Nec galeis densisque virum seges horruit hastis.

Sati dentes immanis hydri sunt seminati à Cadmo dentes serpentis, *ex quibus*, inquit Servius, *seges armatorum hominum enata est*. Aliam fabulam de *Cadmo* & *Harmonia* uxore, in serpentes mutatis, narrat laudatus Ovidius lib. 4. Metamorphoscon.

GRÆ. 3. Vulgaris & pervagata est apud Græcos fabula de hominibus armatis, ortis è terra, & serpentinis dentibus à Cadmo disseminatis. Hanc inter alios decantant Euripides in Phœnissis vers. 661. Apollonius Rhodius lib. 3. Argonauticorum vers. 1178. Ejus scholiastes laudans Lysimachum, Hellanicum, & Pherecydem: Conon apud Photium Cod. CLXXXVI. Narratione XXXVII. Apollodorus lib. 3. Biblioth. cap. 4. Pausanias in Bœoticis: Nonnus lib. 4. Dionysiacorum vers. 425. Sunt etiam qui conati sunt fabulam istam restituere historicę veritati, ut Heraclitus De Incredibilibus Fab. 19. & Palæphatus De Incredibilibus Historiis. *Cadmum* cum *Harmonia* mutatum in serpentem fabulantur maximè Apollodorus & Nonnus, ille lib. 3. Bibliothecæ jam laudato, cap. 5. iste lib. 46. Dionysiacorum v. 367. Silentio fabulam utramque prætermittit Diodorus Siculus: sed dignum est notatu quod de Harmoniæ cum Cadmo nuptiis perhibet ex Samothracum traditione, nempe *τὸν γάμον τοῦτον πρῶτον δαῖσαι θεοὺς* *has nuptias Deos primas celebrasse*.

HEB. 4. Nuptiæ Hevæ cum Adamo sunt omnium primæ, à Deo ipso institutæ & celebratæ. Qui ab Hebræis communiter vocatur אדם הראשון *Adam primus*, dicitur à Chaldæis אדם קדמאה *Adam Cadmaa*: quia vox קדמאה *Cadmaa* significat *priorem*, *pristinum*, *antiquum*, sicut & voces קדמון *Cadmon* & קדמוני *Cadmoni*, non tam ex usu Chaldaico quàm Hebraico. *Cadmon* ergo, cujus nuptias omnium primas à Diis celebratas esse aiebant Samothraces, interpretor *Adamum*, *Cadmaa* nuncupatum, utpote *primum*, & cujus nuptias Deus fecit & nobilitavit. *Adam*, ut diximus in primo Dialogo, nomen habet ab אדמה *Adama*, hoc est, *à terra*, de qua formavit eum Deus. *Heva* verò, seu חוה *Havva*, ita dicta est ab היה *haiia*, voce Hebraicâ significante *vitam*: quia *vocavit Adam nomen uxoris suæ Heva; eo quod mater esset cunctorum viventium*. Gen. III. 20. In textu Hebraico legitur אם כל חי *Em col-hai*, hoc est, *mater omnis viventis*. Quasi tamen *Heva* sic nominata sit à Chaldaico חויא *Hevia*, quod significat *serpentem*, & in numero plurali est חוין *Hevan*: eadem vocata est *Harmonia* à voce item Chaldaicâ חורמן *Hurman*, quæ similiter *serpentem* denotat. Ut enim הורמיני *Hurmine* est *Armenia*, ita חורמן *Hurman*, aliàs חורמנא *Hurmana*, est *Harmonia*. Hinc orta est fabula de mutata in serpentem non tam Harmoniâ Cadmi uxore, quàm Rheâ Saturni conjuge & omnium matre, in qua pariter adumbrata est *Heva*, Adami vera רעה *Rea*, hoc est, *socia*. Vox Hebraica שנים *Scenaim*, quâ significantur *duo*, quales erant in carne una, non אדמה *Adama* & חויא *Hevia*, seu *terra* & *serpens*, sed *Adam* & *Heva*, legi potest *Scinnaim*, & tunc significat *dentes*. Hinc ergo altera fabula de dentibus serpentis, motæ terræ suppositis, seu cum terra permixtis, in hominum propagationem. Primus quem שניהם *Scenehem*, id est, *ambo illi*, genuerunt, vocatus est קין *Cain* à possessione, propter quam Heva dixit: קניתי איש את יהוה *possedi hominem per Deum*, acquisivi virum à Domino. Gen. IV. 1. At quia vox Hebraica קין *Cain* significat *hastam*; & vir hastatus, seu hastâ armatus, Hebraicâ phrasi est איש קין *Vir Cain*, seu *Vir hastæ*: ideò secundum fabulam de protoparenti-

bus

bus in ferpentem mutatis, quam joci causâ decantaverunt fortè Phœnices, non שׁנחבם *fecnehem* ambo illi, fed שׁנים *fcinnehem* dentes illorum, progenuerunt viros armatos:

Primaque de fulcis acies apparuit hastæ.

PHOI. 5. Tota de Cadmo fabula non Latinos & Græcos, fed Phœnicas, maximè Tyrios, habuit auctores. *Tyrii*, inquit Achilles Tatius lib. 2. τὸν Κάδμου μῦθον ᾄδουσιν *Cadmi fabulam canunt.* Unde Κάδμος Τύριος *Cadmus Tyrius* dicitur ab Euripide in Phœniffis, & Κάδμον Φοίνικα *Cadmum Phœnicem* vocat Paufanias in Bœoticis: alii verò aiunt eum è Phœniciâ veniffe in Græciam; quòd nempè Græci acceperint à Phœnicibus fabulam de Cadmo. Hinc minime mirum nobis debet videri, eam Græcis & Latinis Græcorum auditoribus magnas offudiffe tenebras ignotis eis vocibus & Hebraicis & Chaldaicis, quas Syro-Phœnicium idioma loquebatur. Pherecydes Syrus eft unus ex antiquioribus, qui fabulam hanc decantavit. Præter Scholiaftem Apollonii Rhodii, qui illum citat in tertium Argonauticorum ad verfum 1178. verba ejus protulit Apollodorus lib.3. cap.4. Locutus ille auctor apud laudatum Scholiaftem de diffeminatis à Cadmo dentibus ferpentinis, ex quibus nati fint ἄνδρες ὡπλισμένοι *viri armati*: mox addit; ὁ δὲ Κάδμος δείσας βάλλει αὐτοὺς λίθοισι. οἱ δὲ δοκέοντες ὑφ' ἑαυτῶν βάλλεσθαι, κτείνουσί τε ἀλλήλους καὶ θνήσκουσι, πλὴν πέντε ἀνδρῶν, Οὐδαίου, Χθονίου, Ἐχίονος, Πέλωρος, καὶ Ὑπερήνορος. *Cadmus autem territus, eos lapidibus appetit. Illi verò exiftimantes à feipfis immitti, cæde fe mutuè cruentarunt, & mortui funt, exceptis quinque viris, Udæo, Chthonio, Echione, Pelore, & Hyperenore.* Eadem narrat apud Apollodorum.

GRÆ. 6. Hellanicus, quem etiam laudat Scholiaftes Apollonii, novit hos quinque generis armati viros, ἱστορῶν ὅτι καὶ τοὺς ὀδόντας ἔσπειρε τοῦ δράκοντος κατὰ Ἄρεος βούλησιν. καὶ ἐγένοντο πέντε ἄνδρες ἔνοπλοι, Οὐδαῖος, Χθόνιος, Πέλωρ, Ὑπερήνωρ, Ἐχίων. *narrans, quòd & dentes draconis feminavit* Cadmus *Martis confiliis: & nati funt quinque viri armati, Udæus, Chthonius, Pelor, Hyperenor, Echion.* Totidem memorat & Paufanias in Bœoticis. Τινὰ πέτραν *quemdam lapidem*, quo Cadmum ajunt eos ad pugnam excitaffe, non filuit Nonnus lib.4. Dionyfiacorum verf. 456. Nec prætermifit Euripides in Phœniffis verf. 678. fraternam cædem, quæ fanguine tunc rigavit terram, oftendentem ipfum cœlo. Ait enim:

Αἵματος δ' ἔδευσε
Γαῖαν, ἅ νιν εὐηλίοις
Δεῖξεν αἰθέρος πνοαῖς.

Sanguine verò rigavit terram, quæ ipfum apricis oftendit cæli flatibus. Et verf. 944. inducit Tirefiam dicentem Creonti:

Χθὼν δ' ἀντὶ καρποῦ καρπὸν, ἀντί θ' αἵματος
Αἷμ' ἢν λάβῃ βρότειον, ἕξετ' εὐμενῆ
Γῆν, ἥ ποθ' ὑμῖν χρυσοπήληκα στάχυν
Σπαρτῶν ἀνῆκεν. ἐκ γένους δὲ δεῖ θανεῖν
Τοῦδ' ὃς δράκοντος γένυος ἐκπέφυκε παῖς.

Hoc eft: *Si autem terra acceperit pro fructu fructum, & pro fanguine fanguinem humanum; habebitis propitiam terram, quæ quondam vobis galeatam fatorum fpicam edidit: oportet enim mori aliquem ex genere hoc, qui draconis maxillæ natus fit filius.*

LAT. 7. Novum terræ, novum hominibus è terra natis, fratricidium illud decantat Ovidius libro tertio, quem jam laudavi, Metamorphofeon, verf. 115. Ibi, dum

Terri-

Territus hoste novo Cadmus capere arma parabat:
Ne cape, de populo, quem terra creaverat, unus
Exclamat, nec te civilibus insere bellis.
Atque ita terrigenis rigido de fratribus unum
Comminus ense ferit: jaculo cadit eminus ipse.
Hic quoque, qui dederat letho, non longius illo
Vivit, & expirat, modo quas acceperat, auras:
Exemploque pari furit omnis turba; suoque
Marte cadunt subiti per mutua vulnera fratres.
Jamque brevis vitæ spatium sortita juventus
Sanguineam tepido plangebant pectore matrem;
Quinque superstitibus, quorum fuit unus Echion.
Is sua jecit humi monitu Tritonidis arma,
Fraternæque fidem pacis petiitque, deditque.

HEB. 8. Ad errorem hujus fabulæ planè & apertè traductum est horrendum fratricidium, quo cruentavit se Cain, novus ille

Hostis, *de populo, quem terra creaverat, unus:*
Quique *ita terrigenis rigido de fratribus unum*
Comminus ense ferit.

Hæc fraterna cædes, quæ *sanguine rigavit terram*. Hic sanguis, quem terra accipiens *ipsum apricis ostendit cœli flatibus*; quia dixit Deus ad Cain; *Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra . . . quæ aperuit os suum, & suscepit sanguinem fratris tui de manu tua.* Gen. IV. 10. 11. Si plures fratres tunc letho datos comminiscantur Cadmeæ fabulæ narratores, id non valdè miror, attentâ Hebraicâ voce אחיך *abbicha*, quæ quidem significat *fratrem tuum*, sed quæ, manentibus iisdem elementis, legi potest *abbecha*, & tunc significat *fratres tuos*. Hujusmodi lectioni ansam facilè præbuerunt voces plurales דמי *deme* & צעקים *tsoakim*, quarum illa *sanguines*, ista *clamantes* denotat. Legimus enim in textu Hebraico: קול דמי אחיך צעקים אלי מן האדמה . . . אשר פצתה את פיה לקחת את דמי אחיך מידך: Hoc est: *Vox sanguinum fratris tui clamantium ad me de terra . . . quæ aperuit os suum, ut acciperet sanguines fratris tui de manu tua.* Legendo autem *abbecha* pro *abbicha*, vertendum esset: *Vox sanguinum fratrum tuorum clamantium ad me de terra . . . quæ aperuit os suum, ut acciperet sanguines fratrum tuorum de manu tua.* Declaratione majori opus non est ad intelligendam hujus phraseos extra contextum sumptæ ambiguitatem; cùm scientibus linguam Hebraicam loquar. Fabula de lapide, quo Cadmus excitaverit hos fratres ad pugnam, videtur nata ex allusione nominis *Abel* ad Hebraicam vocem אבל *Abel*, quam paraphrastes Chaldæus & R. Salomo interpretantur lapidem, 1. Reg. VI. 18. Nec immeritò, nam ibi legimus *Abel magnum, super quem posuerunt arcam Domini.* Et vers. 15. dicitur, quòd arcam Dei *posuerunt super lapidem grandem*. Nempe אבן הגדולה *Eben hagghedhola* seu *lapis magnus*, est אבל הגדולה *Abel hagghedhola* seu *Abel magnus*. Non rarò permutantur literæ *Lamed* & *Nun*: quo factum est, ut pro *Eben* seu *Aben* diceretur *Abel*. Sic ergo *Abel* seu *lapis*, quem projecit Cadmus, excogitatus est pro *Abel*, quem Adam progenuit, in Cadmo adumbratus. Sic projectò Abele Cadmeo, non secus ac progenito Abele Adamico, frater consurgens adversus fratrem primum in terra fratricidium patravit. Quinque superstites de genere virorum armatorum serpentino sunt quinque genearchæ, quos Hevæ filius *Cain*, habitus. איש קין *vir Cain*, hoc est, *vir hastæ*, seu vir hasta armatus, procreavit, quasi natus ex חויא *Hevia*, hoc est, *ex serpente*, ut jam explicui,

&

& quidem ex serpente fœmina; nam *si accuratè vox spectetur Hebraica, nomen Hevia aspiratum, exponitur serpens fœmina*: ut Clemens Alexandrinus notat in Protreptico, eò quoque trahens ipsum nomen *Hevæ*. Hebraicam dicit vocem *Hevia*, quæ propriè est Chaldaica, sed quam Hebræi Chaldaizantes à tempore captivitatis Babylonicæ usurparunt. *Maviael*, unus ex quinque Cainitis genearchis, Hebraicis elementis מחויאל *Meheviael*, suo se nomine prodit unum ex quinque, qui locum invenerunt in vipereis anguigenisque viris fortibus Cadmeæ fabulæ. Est מחויא אל *mehevia-el* ad verbum *Ex serpente fortis*: & in

Quinque superstitibus, quorum fuit unus Echion,

Græcum nomen ἐχίων *viperceum* sonat; ita ut fortis *Echion*, sit fortis ex serpente, fortis vipereus.

GRÆ. 9. Exprimuntúrne nomina Hebræa quinque Cainitarum nominibus Græcis quinque virorum fortium, quos præ cœteris decantat Cadmea fabula? Egregiè sanè *fortis Echion*, nomen habens ἀπὸ τῆς ἔχιος *à vipera*, exponitur *fortis vipereus, fortis ex vipera*, adeóque מחויא אל *Mehevia-el* ex serpente fortis. Ἐχίονα πρεσβεύοντα κατ' ἀνδραγαθίαν *Echionem praecellentem strenuitate* agnoscit Pausanias in Bœoticis. At videamus, num ita possint extricari cœterorum nomina: ne ullâ in parte fluctuet nostra observatio. De ordine non ero sollicitus; cùm in illis recensendis alium ordinem teneat Pherecydes, alium Hellanicus, alium Pausanias, alium alii scriptores, satis esse arbitrati mentionem utcumque de illis facere. Jam dixi eorum nomina esse οὐδαῖος, χθόνιος, πέλωρ, ὑπερήνωρ.

HEB. 10. Et Hebræa nomina quatuor Cainitarum, quibus Græca hæc deberent respondere, sunt למך *Lamech*, מתושאל *Methusael*, seu *Mathusael*, עירד *Irad*, & חנוך *Hanoch*, seu *Henoch*. Leguntur in quarto capite libri Genesis vers. 18. ubi dicitur de Henocho Caini filio: *Porrò Henoch genuit Irad, & Irad genuit Maviael, & Maviael genuit Mathusael, & Mathusael genuit Lamech*. Humilem, depressum, attritum sonat nomen *Lamech*, quasi eo donatus Cainita esset למוך *Lamuch*, hoc est, *ad humiliationem, ad depressionem*.

GRÆ. 11. *Humilem, depressum* æquè significat οὐδαῖος: cùm idem sit quod ταπεινός. Quocirca *Lamech* est *Udæus*.

HEB. 12. Pater Lamechi Cainitæ vocatus est מתושאל *Methusael*, ceu מותושאול *Mo-tho-scol*, hoc est, *mors ejus infernus*.

GRÆ. 13. *Infernalis* Græcè dicitur καταχθόνιος & χθόνιος. Nam synonyma sunt hæc duo vocabula. Sic θεοὶ καταχθόνιοι *dii inferi, dii Manes*, vocantur θεοὶ χθόνιοι: Sic Pluto καταχθόνιος Ζεὺς *infernalis Jupiter*, est χθόνιος Ζεύς: sic Ἑρμῆς καταχθόνιος *Mercurius infernus* est Ἑρμῆς χθόνιος. *Mathusael* ergo, vir *infernalis*, ita nominandus, quia juxta hujus nominis interpretationem *mors ejus infernus*, rectè à Græcis dictus est χθόνιος, hoc est, *infernalis, stygius, tartareus*. Itaque *Chthonius* Cadmeæ fabulæ est *Mathusael* Cainita, ille cujus patrem in *Echione*, & cujus filium in *Udæo* ejusdem fabulæ vidimus exprimi.

HEB. 14. *Irad*, alter Cainita, velut monstrum, fortitus est hoc nomen à voce עירד *Arod* vel *Irud*, quæ Hebræis sonat *onagrum*, Chaldæis verò & *onagrum* & *draconem*. Unde *Irad* solet exponi *onager* vel *draco*.

GRÆ. 15. *Pelorem* mihi describis, anguigenarum alterum. Πέλωρ, μέγα τεράστιον, *Pelor, ingens monstrum*, ait Suidas. Et δεινὰ πέλωρα *terribilia Pelora* apud Homerum Iliad. β. v. 321. sunt μέγα σῆμα, δράκων. *magnum portentum, draco.*

draco. ut patet ex ejusdem Iliadis versu 308. Sed quid dicemus de *Hyperenore?* Græcâ voce ὑπερήνωρ significatur *superbus*, *supra virum elatus*. Elatio hæc in fabula, quæ socium dat Hyperenori *Chthonium*, seu *infernalem*, quæve antiquissimas initiationes & lustrationes arcessit à Cadmeis, virum initiatione superbientem refert: φιλοτιμότεροί εἰσιν ἐν ᾅδου οἱ μεμυημένοι. *honoris cupidiores sunt in inferno initiati*; fabulatur Scholiastes Aristophanis in Ranas ad illud è scenâ septimâ Actus primi: Ἴακχ' ὦ πολυτίμητε. Athenienses apud Laertium lib. 6. dixerunt Diogeni: ἐν ᾅδου προεδρίας οἱ μεμυημένοι τυγχάνουσι. *in inferno principem locum obtinent initiati*. Plato in Phœdone scribit, ὅτι ὃς ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς ᾅδου ἀφίκηται, ἐν βορβόρῳ κείσεται. ὁ δὲ κεκαθαρμένος τε καὶ τετελεσμένος ἐκεῖσε ἀφικόμενος, μετὰ θεῶν οἰκήσει. *quod qui non initiatus, neque expiatus, in infernum descenderit, jacebit in luto: purgatus verò & initiatus, illuc accedens, cum diis habitabit*. Auctor Axiochi, editi inter Platonis opera, describens infernum ex poetarum figmentis ait similiter: ἐνταῦθα τοῖς μεμυημένοις ἐστί τις προεδρία. *ibi initiatis est quædam in sedendo prærogativa*.

HEB. 16. De ejusmodi initiatis jam non est agendum. Dum tamen *Hyperenor* dicitur *initiatus*, exhibet nobis Caini filium, qui חנוך *Hanoch*, seu *Hanuch*, hoc est, *initiatus* vocatus est. Inde quoque nomen urbi in mundo antiquissimæ, quam ædificavit Cainus, & in cujus initiatione seu dedicatione ipsi natus videtur filius *Henoch*. *Egressusque Cain à facie Domini*, ait divinus Moses, *habitavit profugus in terra ad orientalem plagam Eden. Cognovit autem Cain uxorem suam, quæ concepit, & peperit Henoch: & ædificavit civitatem, vocavitque nomen ejus ex nomine filii sui Henoch*. Gen. IV. 16. 17. Cùm hoc in loco audimus uxorem, intelligamus & sororem necesse est: quia, *cùm genus humanum post primam copulam viri facti ex pulvere, & conjugis ejus ex viri latere, marium fœminarumque conjunctione opus haberet, ut gignendo multiplicaretur: nec essent ulli homines, nisi qui ex illis duobus nati fuissent, viri sorores suas conjuges acceperunt: quod profectò quanto est antiquius compellente necessitate, tanto postea factum est damnabilius, religione prohibente*. Loquor cum Augustino lib. 15. de Civit. Dei, cap. 16.

GRÆ. 17. In Eroticis Parthenii Nicænsis cap. XI. extat fabula περὶ Καύνου καὶ Βυβλίδος τῶν Μιλήτου παίδων *de Cauno & Biblide Mileti filiis*. Nicænetus qui eam narrat, ait τὸν Καῦνον ἐρασθέντα τῆς ἀδελφῆς ὡς οὐκ ἔληγε τοῦ πάθους ἀπολιπεῖν τὴν οἰκίαν, καὶ ὁδεύσαντα πόῤῥω τῆς οἰκείας χώρας, πόλιν τε κτίσαι, καὶ τοὺς ἀπεσκεδασμένους τότε Ἴωνας ἐνοικίσαι. *Caunum sororis amore captum, cùm ab affectu non desisteret, reliquisse domum, & peregrinatum procul à patria terra civitatem ædificasse, quam dispersi tunc Jones incoluerunt*. Alii apud eumdem Parthenium dicunt τὸν Καῦνον περαιωθῆναι εἰς τὴν τότε ὑπὸ Λελέγων κατεχομένην γῆν . . . πόλιν τε κτίσαι. *Caunum immigrasse in regionem tunc à Lelegibus inhabitatam . . . urbemque condidisse*. Lelegum nomen non est Græcæ originis. Id à populis Orientalibus Græcos accepisse puto.

HEB. 18. Num ab Hebræis: quasi homo *Lelex* seu *Lelecs*, sit איש להלך *Is lehelech*, hoc est, *vir itionis*, *vir ambulationis*, *vir erraticus?* Virum erraticum dico virum ambulationis eâ phrasi, quâ planetæ seu stellæ erraticæ, כוכבי לכת *Cochebe lecheth*, hoc est, *stellæ ambulationis* dicuntur.

GRÆ. 19. Appositissima nominis *Lelegum* interpretatio; cùm Strabo lib. 12. pag. 570. *Leleges* interpretetur πλάνητας ἀνθρώπους *erraticos homines*: & multi populi, spectantes illud tempus, quo ante conditas sibi urbes sinsi erant per agros ac

 dis-

persi, primordia gentis suæ duxerint ab Lelegibus. Sic Lacedæmonii apud Pausaniam in Laconicis aiunt primum in Laconia regnasse Lelegem indigenam, & ab eo nominatos esse Leleges, quibus imperabat. Tum in Messenicis ταύτην τὴν χώραν ἔρημον οὖσαν οὕτω σχεῖν τοὺς πρώτους λέγουσιν οἰκήτορας. *Hanc regionem adhuc desertam sic habuisse ajunt primos incolas*. Unde Laconiam tunc Lelegiam nominatam ferunt. Sic juxta Strabonem lib.7. pag. 321. *quæ nunc Ionia dicitur, universa fuit olim à Lelegibus ac Caribus habitata*. Et lib.9. pag.401. *Leleges* ponuntur inter populos qui *Bæotiam initio tenuerunt*. Alia quoque Lelegibus loca primùm adscripta fuisse docet idem auctor, maximè libro 13. cùm agit de Troade. Sed & lib. 7. pag. 322. laudat Hesiodum dicentem Leleges ortos esse ἐκ γαίης *ex terra*. Quasi nempe Leleges fuerint omnium omnino hominum antiquissimi. Quò spectat Dionysius Halicarnasseus lib.1. Antiquit. Roman. ubi *prognatos è Prometheo & Clymene Oceani filia* dicit Leleges. Fert enim fabula, quam explicuimus in primo dialogo, Prometheum formasse homines ex terra. In Asii Poetæ Samii carminibus, quæ citat Pausanias in Achaicis, fingitur Ποσειδῶνι καὶ Ἀστυπαλαίας εἶναι παῖδα Ἀγκαῖον, βασιλεύειν δὲ αὐτὸν τῶν καλουμένων Λελέγων. *Neptuni & Astypalææ filium esse Ancæum, eumque populis qui Leleges dicebantur, imperasse*. Etiam Strabo lib.14. pag.632. narrat Lelegibus præfuisse *Ancæum*. Is est Ἀγκαῖος ὑπέρβιος *Ancæus ferox* memoratus Apollonio Rhodio lib. 1. Argonauticorum vers. 188. item Aristoteli apud ejus Scholiastem addenti de *Ancæo*, quòd erat φιλογέωργος *amans agriculturæ*. Ἀστυπαλαία quam Ancæi matrem fabulantur, non est aliqua mulier, sed ἄστυ παλαιὸν *urbs antiqua*.

Heb. 20. Non est insolens vocare urbem matrem. Sic mulier Abelitis loquens cum Joabo de urbe Abela, quam ille obsidebat, dixit: *Et tu quæris subvertere civitatem, & evertere matrem in Israel*. 2. Reg. XX. 19. In textu Hebraico legimus: אתה מבקש להמית עיר ואם בישראל *Tu quæris interficere civitatem & matrem in Israel*. Sic Jeremias cap. XV. v. 8. vocat Jerusalem אם בחור *Em bahur*, hoc est, *matrem electi*, seu *matrem adolescentis*, ut vulgò vertitur.

Græ. 21. Quòd ergo urbes dicerentur matres, urbs antiqua Ancæi mater ejus habita est. Neptunus, quem ferunt genuisse Ancæum, ut jam dixi, fingebatur cognovisse τὸν Καινέα *Caineum* seu *Cæneum* factum mulierem, sed posteà mutatum in virum, cujus filius fuerit Κόρωνος. Voce κορωνὸς significatur ὑπέρβιος, qualis *Ancæus* dicitur Apollonio Rhodio; adeò ut *Ancæus* non fabulosi Neptuni, sed veri Cainei habendus sit filius. Scholiastes Apollonii in primum Argonauticorum ad vers.57. ubi celebratur Κόρωνος Καινείδης, fabulam sic narrat: ὁ δὲ Κόρωνος υἱὸς ἐστι Καινέως. μυθολογοῦσι δὲ τὸν Καινέα πρότερον γεγονέναι γυναῖκα, εἶτα Ποσειδῶνος αὐτῇ πλησιάσαντος μεταβληθῆναι εἰς ἄνδρα. τοῦτο γὰρ ᾔτησε καὶ ἀτρωσίαν. *Coronus verò filius est Cainei. Fabulantur autem Caineum primùm fuisse mulierem; deinde, cùm Neptunus rem cum ipsa habuisset, mutatam esse in virum: id enim petiit, & esse invulnerabilem*. Aliam de *Caineo* fabulam, quam à Pindaro hausit Apollonius, enarrat idem Scholiastes, videlicet, quòd ὁ χλωραῖς ἐλάτῃσι τυπεὶς ᾤχετο Καινεὺς, σχίσας ὀρθῷ ποδὶ γᾶν, τοῦτο δὲ αὐτῷ συνέβη διὰ τὸ μήτε θύειν τοῖς θεοῖς, μήτε εὔχεσθαι, ἀλλὰ τῷ ἑαυτοῦ δόρατι. διὸ Ζεὺς ἐφορμᾷ αὐτῷ τοὺς Κενταύρους, οἵτινες κατὰ γῆν αὐτὸν ὠθοῦσιν. *Viridibus abjetibus percussus ibat Caineus, erecto pede findens terram. Hoc autem ipsi contigit, quòd Diis neque sacrificaret, neque adhiberet preces, sed suæ hastæ. Propterea Jupiter excitavit in eum Centauros, qui per terram illum vexant*. Ministros iræ Jovis, ceu supre-

supremi numinis, κενταύρους dixerunt quasi κέντορας, hoc est, *percussores*: nam κέντωρ *stimulator*, *percussor*, est κένταυρος, sicut Chaldaicum תור *tor* est Græcum ταῦρος. Καινεὺς σχίσας ὀρθῷ ποδὶ γῆν *Caineus findens erecto pede terram* est Caineus agricola, cujus est findere, hoc est, sulcare terram, sive arare.

Lat. 22. Findere tellurem ferro, quo glebas erecto pede subigit agricola, est periphrasis arationis; ut & navigationis, findere pontum ære, seu æratis remis, findere rostris, seu rostratis navibus, findere carinâ. Tibullus lib. 4. Panegyrico ad Messalam, ait:

> *Et ferro tellus, pontus confinditur ære.*

Virgilius lib. 10. Æneidos loquens de navigatione, velut de aratione, similiter canit:

> *Tollite, ferte rates: inimicam findite rostris*
> *Hanc terram, sulcumque sibi premat ipsa carina.*

Et Propertius lib. 3. Eleg. 9.

> *Non ego velifera tumidum mare findo carina.*

Rectè ergo agricola dicitur *Caineus*, sive Cæneus, *findens erecto pede terram*. Quam de illo jam audivimus, fabulam fusè decantat Ovidius lib. 12. Metamorph. maximè verò, quod Neptunus eum fecerit virum invulnerabilem.

> *Nam jam voto Deus æquoris alti*
> *Annuerat, dederatque, super ne saucius ullis*
> *Vulneribus fieri, ferrove occumbere posset.*

Græ. 23. Hanc Cainei ἀτρωσίαν noverunt & alii Græci præter eos, quos jam laudabam. Sic apud Palæphatum Καινέα φασὶν, ὅτι ἄτρωτος ἦν. *Caineum dicunt fuisse invulnerabilem.* Sic apud Heraclitum fertur τοῦτον πρότερον γυναῖκα γενέσθαι, εἶτα ὑπὸ Ποσειδῶνος γενέσθαι ἄνδρα ἄτρωτον χαλκῷ καὶ σιδήρῳ. *hunc primum fœminam fuisse, deinde à Neptuno factum esse virum invulnerabilem ære & ferro.* Eustathius in Iliadem A. pag. 101. scribit τὸν Καινέα *Caineum*, quem Homerus inter terrestrium virorum fortissimos collocat, καὶ ἀνδρεῖον εἶναι καὶ ἄτρωτον διαμεῖναι μέχρι πέρατος τοῦ ζῆν *& virilem esse & invulnerabilem permanere usque ad finem vitæ.* Hasta quâ Caineum aiunt cum Apolline contendisse, fuit adeo celebris, ut in proverbii consuetudinem venerit: ὅθεν ἡ παροιμία. τὸ Καινέως δόρυ. *Inde proverbium: Cainei hasta:* inquit Apollonii Scholiastes, quem superius appellavi. Idem Antonino Liberali cap. 16. dicitur & Καινὴς & Καινεύς. & juxta magnum Etymologum, aliósque erat Ἐλάτου τοῦ *Elati filius.*

Lat. 24. Ideò sanè *Cæneus Elateius* habetur ab Ovidio in duodecimo Metamorphoseon vers. 497. item vers. 189. ubi Nestora inducit dicentem:

> *Clara decore fuit proles Elateia Cænis.*

Græ. 25. Fortassè *Elatus*, Cainei pater, est *Miletus* seu *Melatus* Cauni Byblidosque genitor

Heb. 26. Nempe sicut *Magog* est *Agog*, *Mesarach Asarach* (quod alibi observamus:) ita *Melatus* est *Elatus*. Conjecturam haud difficulter illustrabo in Cainitica historia, quam video totam his in fabulis. Primò *Cain*, adhibitâ terminatione Græcâ, est & Καινὸς & Καινοὺς & Καινὸς. Secundò *Cainus* est *Caunus*; sicut פעו *Pau*, civitas in qua regnavit *Adar* rex Edom. Gen. XXXVI. 39. est פעי *Pai*, 1. Paral. I. 50. quia literæ *Jod* & *Vau* invicem commutantur. Tertiò usu evenit in lingua Hebraica, ut *hasta* dicatur קין *Cain*: & in proverbii consuetudinem venit τὸ Καινέως δόρυ *Cainei hasta*. Quartò Heva *concepit & peperit Cain, dicens: Possedi hominem per Deum* Gen. IV. 1.

In textu Hebraico legitur את יהוה *eth-Jaho*, vel *eth-adonai*, hoc eſt, *à Domino*, quod alio modo diceretur מאל *meel*, hoc eſt, *à Deo*, juxta expreſſionem, quam reperimus eodem in libro, cap. XLIX. v. 25. אל *El* ſcilicet eſt unum ex Hebraicis Dei nominibus. Ab *El* eſt *Elatus*, à quo procreatus eſt *Caineus*: à *Meel* eſt *Miletus* ſeu *Melatus*, ex quo *Caunus* natus eſt. Accedit, quòd Hebraicum Dei nomen אלוה *Eloah*, Chaldæis eſt אלה *Elah*, unde *divinitas* dicitur אלהות *Elahuth*, & à *divinitate* מאלהות *Meelahuth*. Quintò *Cain* duxit ſororem in uxorem. Soror בבעול *Bibol*, hoc eſt, *in conjugando*, eſt ſoror ducta in matrimonio. A *Bibol* eſt *Bibolis*, per ſyncopem *Biblis*, ſoror cujus amore captus eſt *Caunus*. Sextò *Cain* erat agricola: *Caineus* incumbens ad arationes findebat erecto pede terram.

LAT. 27. De iſto agricola canit Ovidius lib. 12. Metamorph. v. 209.

Peneiaque arva pererrat.

Duxerat Hippodamen.

HEB. 28. Non immeritò: quia *arva Peneia* ſunt Chaldaica פנוות *Penuoth*, hoc eſt, *vacua*, quæ colenda erant Caino: & quia *Cain* juxta expreſſionem Hebraicam fuit עבד אדמה *Obed-adama*, hoc eſt, *colens terram*. Gen. IV. 2. Facilè enim pro עבור אדמה *Ibbud-adama*, hoc eſt, *cultura terræ*, ſuam *Hippodamam* confinxit fabula. Nempe איש עבד אדמה *Iſh-obed-adama*, hoc eſt, *vir agricola*, ſeu *vir colens terram*, איש עבור אדמה *Iſh-ibbud-adama*, hoc eſt, *vir culturæ terræ*, putatus eſt *vir Ibbud-adamæ* ceu alicujus mulieris. Septimò impiè ſe agens *Cain* in muneribus, quæ offerebat, repudiatus eſt à Deo, quaſi ſacrificium non faceret, quaſi non adhiberet ipſi preces. Hinc ira, hinc livor, hinc pugna adverſus fratrem, cujus munera grata & accepta habebat Deus. *Caineus* ſecundum fabulam neque diis ſacrificabat, neque illis adhibebat preces, ſed ſuæ haſtæ. Quod ideò dictum, quia haſta erat ſignum hieroglyphicum principii pugnæ.

LAT. 29. Ita certè de haſtâ loquuntur veteres, quos inter Servius ad illud Virgilii è nono Æneidos;

Et jaculum intorquens emittit in auras,

Principium pugnæ.

ait: *Haſtâ in eorum*, hoc eſt, hoſtium, *fines miſſâ*, *indicabatur jam pugnæ principium*.

HEB. 30. Idem ſignificabat & emiſſio ſagittæ. Unde Joaſo regi Iſrael, geſſuro bellum cum Syris, *dixit Eliſæus*: *Jace ſagittam. Et jecit. Et ait Eliſæus*: *Sagitta ſalutis Domini*, *& ſagitta ſalutis contra Syriam*: *percutieſque Syriam in Aphec*, *donec conſumas eam*. 4. Reg. XIII. 17. Octavò *Cain* contendit cum Abele: *Caineus* cum Apolline.

PHOE. 31. Apollinem in Sole venerati ſunt Phœnices, aliique populi: & Ἀβέλιον ἥλιον Κρῆτες *Abelium Solem Cretenſes* nominabant, teſte Heſychio. In Creta ſedem collocaſſe Phœnicas non ambigitur. Imo in Phœnicia erat גוי כרתים *Goi Crethim*, hoc eſt, *Gens Cretenſium*, ſive *Cerethæorum*. Ægyptii apud Diodorum lib. 1. pag. 9. agnoſcunt *Saturnum* & *Rheam*, in quibus *Adamum* & *Hevam* vidimus expreſſos, *Apollinem* genuiſſe. Ut מלך *Molech*, idolum Ammonitarum, eſt *Moloch*: ita *Abel* eſt *Abol*, ac proinde *Apol*, factâ permutatione literæ B in P, quâ nihil frequentius. Sic *Balſamum* dicitur פלסמון *Palſamon*; ferrum Hebraicè ברזל *Barzel*, Chaldæis eſt פרזל *Parzel*: & alia innumera, in quibus tempus non eſt terendum. Vitam Apollinis paſtoritiam omnes paſſim agnoſcunt. *Marſyas*, per metatheſim *Maryſas*, quem ab Apolline occiſum fabulantur, attentâ linguâ Phœniciâ, ſeu potius Hebraicâ illius matre

matre, non est aliquis homo, sed מריא שת *Meri-se*, hoc est, *saginatum pecudum*, quas Apollo mactavit. Nomen ejus Φοῖβος est offerentis sacrificia, si illud referamus ad Ægyptiam vocem ΦΟΥΗΒ quæ significat *sacerdotem* in libris Copticis. Ægyptii colentes Apollinem in suo Oro, quem sæpe confundunt cum Osiride relato ad Solem, aiunt apud Diodorum lib. 1. pag. 12. τὸν Ὄσιριν ὑπὸ Τυφῶνος ἀναιρεθῆναι τοῦ ἀδελφοῦ, βιαίου καὶ ἀσεβοῦς ὄντος. *Osirim à Typhone fratre, homine violento & impio, trucidatum esse.* Variis in historia Ægyptiaca induti sunt personis Osiris & Typhon: & manifestum est singula, quæ de illis narrantur, non esse ætatis, de quâ disserimus. Quædam tamen ad eam pertinere suadet inter alia nomen *Seth*, quo Typhon insignitur apud Plutarchum in libro de Iside & Osiride.

HEB. 32. *Seth* quidem nominatus est Abelis frater: at non ille, qui eum occidit. Trium tantùm filiorum Adami nota sunt nomina, nempè *Cain*, *Abel* & *Seth*. Ægyptii qui historiam de illis fratribus acceperunt ab Hebræis, audientes trucidatum esse Abelem à fratre, homine violento & impio: adhæc scientes hastam Hebraicâ voce קין *Cain* designari: quasi *Cain* non esset nomen impiissimi fratricidæ, sed instrumenti, quo occisus est *Abel*, Setho quem tantùm agnoscebant ut ejus fratrem, horrendum illud crimen intulerunt. De cætero rectè quadrant in Abelem, quæ de Apolline jam audivimus. Fuit enim *Abel pastor ovium*, *& obtulit de primogenitis gregis sui*, *& de adipibus eorum*. Gen. IV. 2. 4. Is igitur est *Apollo*, Cretensibus *Abelius*, qui pastor & sacrificus *saginatum pecudum*, seu saginatas pecudes mactavit, ac tandem *occisus est à fratre*, *homine violento & impio*. *Caineus* verò contendens cum hoc Apolline quis alius est, quàm *Cain*? Nonò *Cain* fuit *maledictus super terram*, seu ארור מן האדמה *maledictus à terra*, ut est in textu Hebraico: & fabula inducit Centauros sive percussores à Jove missos, qui Cainei membra per terram vexent, obterant, & contundant. Nempè *maledictus* dicitur à Chaldaizantibus Hebræis שחיק טמיא *scebic timmaia*, hoc est, *contusus ossibus*. Decimò *posuit Dominus Cain signum*, *ut non interficeret eum omnis qui invenisset eum*; & *Deus æquoris alti* dedit Caineo

super ne saucius ullis
Vulneribus fieri, *ferrove occumbere posset.*

Undecimò *egressus Cain à facie Domini*, *habitavit profugus in terra . . . & ædificavit civitatem*: urbem condidit *Caineus* sive *Caunus*, peregrinatus procul à patriâ terrâ. Duodecimò ante conditam à Caino civitatem homines fusi per agros ac dispersi vagabantur, cùm ea fuerit omnium urbium prima: regio, in qua *Caunus* ædificavit civitatem, erat primùm à Lelegibus, hoc est, hominibus erraticis inhabitata. Decimotertiò *Hanoch*, terminatione Græcâ Ἀνωχαῖος, & per syncopem Ἀγχαῖος, est ille Caini filius, qui principatum obtinuit in condita primis orbis Lelegibus civitate: princeps Lelegum habetur Ἀγκαῖος, ejusque origo refertur ad Neptunum quem fabula copulavit cum *Caine* velut cum muliere, quæ Neptuni beneficio in virum Caineum nomine sit mutata. Decimo-quartò, Hebræis vocantibus urbem matrem, ut jam dixi, proclive fuit celebrare antiquam civitatem *Hanoch*, velut *Hanochii* seu *Hanchæi* matrem: Ἀστυπαλαία, hoc est, *urbs antiqua*, ferebatur mater *Ancæi*. Decimoquintò Hanochæum Cainitam jam nobis exhibuit Ὑπερήνωρ fabulæ Cadmeæ: Ἀγκαῖος ὑπέρβιος est Ἀγκαῖος ὑπερήνωρ, sicut & Ἀγκαῖος κορωνός: *Coronus verò filius est Cainei*. Decimosextò Hanochæus filius agricolæ facilè in patris vestigia incurrit: Ancæus erat φιλογέωργος, *amans agriculturæ*.

GRÆ. 33. Apertissimè & planissimè explicata est historia de Caino, adumbrato in Græcorum Cauno vel Caineo. At adhuc superest nonnihil caliginis in fabula Cadmea. Ferunt *Agaven* Cadmi filiam occidisse Pentheum. Πενθεὺς nomen habet ἀπὸ τοῦ πένθους *à luctu*. Num idem est dicendus cum Abele? num Cain in Agave quærendus est? Interdum permutantur χ & γ, ut in Græcis vocibus χαλβάνη & ἄγχω, ex quibus fiunt Latinæ *galbanum* & *ango*. Sic *Agave* esset *Achave*: Sed quid *Achave* vel *Achava* interficiens Pentheum?

HEB. 34. Hebraica est vox אחוה *Achava*, significans *fraternitatem*. Pentheus verò, nomen habens à luctu, Hebræis est אבל *Abel*, hoc est, *Lugens*, à verbo אבל *Abal* luxit, in luctu fuit. Quòd ergo frater interfecerit Abelem, dictum est Achavem interfecisse Pentheum. Parum refert Abelis nomen non scribi ab Hebræis per *Aleph*, sed per *He*: quia illæ literæ sunt permutabiles. Sic ארמון *armon* palatium est הרמון *harmon*. אבד *obed* perditio, Chaldæis est אובד *obad* & הובד *hubad*. Græcum ὁμόνοια concordia, quod usurpant Chaldæi, modò scribitur אומוניאה *omonia*, modò הומוניה *homonia*. Literas quæ solo spiritu differunt, invicem permutare facillimum est.

LAT. 35. Abel igitur est & Pentheus & Apollo. Puto tamen non in unum Abelem competere, quæcumque sub his nominibus prædicantur. Multa de suo apposuerunt Poetæ. Sæpe etiam diversorum gesta permiscuerunt; sæpius transierunt præscriptos ab historiæ veritate limites. Pentheum habuerunt virum planè execrandum, impium, superum contemptorem. Res plurium Apollinum confuderunt in uno. Plures enim Apollines, sicut & plures Vulcani, pluresque Joves, sunt certissimè agnoscendi ex his quæ tradit Cicero lib. 3. de Natura Deorum. *Apollinum antiquissimus* natus dicitur è Vulcano primo & Minerva prima. E diverso Vulcanus tertius, è tertio Jove & Junone genitus, quem ferrariæ & ærariæ artis faciunt auctorem, erat frater tertii Apollinis, utpote nati è tertio Jove, & Latona. Ejusdem soror fuit Minerva tertia, quam à Jove generatam aiunt. Hæc illa Minerva, multorum operum inventrix, quam apud Augustinum lib. 18. de Civit. Dei, cap. 8. ferunt diluvio Ogygio antiquiorem. Re itaque diligenter inspectâ, agnoscendi sunt in antediluviana mundi ætate tertius Apollo, tertius Vulcanus, tertia Minerva, ex eodem patre progeniti.

PHOE. 36. Vetustissimum nomen *Onca*, quo Minervam Phœnices designarunt, testibus Stephano Byzantio, Hesychio, & Scholiaste Æschyli in tragœdiam quæ *Septem contra Thebas* nominatur, est Ægyptiæ originis juxta eundem Scholiastem. Re verâ vox ωνχ *Onch* Ægyptia est, vitam significans æquè ac Hebraica חיה *hajia*, quæ, mutante *Jod* in *Vau*, transivit in חוה *Hava*, & fecit nomen matri cunctorum viventium, ut paulò post initium hujus dialogi audivimus. Jam quoque notavimus *portionem hominis*, nempe costam, ex qua *Heva* tracta est, dici Chaldaicè חולקא נש *hulca-nash*, indeque prodiisse nomen *Vulcanus*. Quocirca in promptu est conferre Abelem Hevæ filium cum Abelio seu Apolline, quem ex primo Vulcano & prima Minerva, sive *Oncha*, natum esse tradunt. *Nemanus*, aliud Minervæ nomen, quod fortassis tertiæ convenit, notum erat Ægyptiis apud Plutarchum in libello de Iside & Osiride. Juno quam tertio Jovi copularunt, dicebatur *Ada* à Babyloniis: *Ada*, inquit Hesychius, ὑπὸ Βαβυλωνίων ἡ Ἥρα, *à Babyloniis Juno*. Alia ejusdem Jovis uxor, Phœnicio nomine *Laton* seu *Latona*, ita dicta est ab Hebraica voce לט *Lat*, quæ significat *absconsionem*. Ex eadem voce prodiit Latina *Lateo*, & Græca λήθω seu λανθάνω: unde Græcis *Latona* est Λητώ. Cretenses qui Phœnicum fuerunt auditores, ut jam monui, dicunt apud Diodorum lib. 5. pag. 235. *à Vulcano fabricationem ferri*,

ri, æris, auri, argenti & cæterorum omnium, quæ ignis operationem recipiunt, inventa. Ibidem quoque *Apollini citharæ inventionem, & id genus musicæ assignant.*

HEB. 37. Docet nos sacra genesis cap. IV. v. 19. Lamechum Cainitam, quem video adumbratum in tertio Jove, accepisse *duas uxores, nomen uni Ada, & nomen alteri Sella.* Tertio enim Jovi tribuuntur duæ uxores, nempe Juno *Ada* dicta Babyloniis, & Latona quæ Sellam exprimit suo nomine: quia *Sella*, sive צלה *Tsella*, Masoretica pronunciatione *Tsilla*, interpretatur *umbra*, quæ utique est לט *Lat*, sive *absconsio*, unde Latonæ nomen prodiit. In hoc solùm hallucinati sunt, qui id tradidere, quòd susceptum ab una Lamechi uxore filium tribuerint alteri. Nempe *Ada* genuit *Jubal: ipse fuit pater canentium cithara & organo*, adeóque Apollo tertii Jovis filius, cui citharæ inventionem, & id genus musicæ assignant. *Sella quoque genuit Tubalcain, qui fuit malleator & faber in cuncta opera æris & ferri*, ac proinde ipse Vulcanus ejusdem Apollinis frater, ex diversa matre genitus, quem aiunt invenisse fabricationem ferri, æris, auri, argenti, & cæterorum omnium, quæ ignis operationem recipiunt. *Soror verò Tubalcain, Noema* exhibet sine dubio sororem Vulcani, Minervam quæ *Nemanus* dicta est. Nomen hoc *Noema*, Hebræis נעמה *Naama*, gutturali elisa, transivit in נמה *Nema*, sicut בעל *Baal* in בל *Bel*. A *Nema* verò est *Nemanus*. *Tubalcain*, Hebraica scriptione & prolatione תובלקין *Tuvalcain*, per aphæresin *Valcain*, est ipsissimum *Vulcani* nomen, Gallis *Vulcain*. Similes nominum aphæreses frequentissimæ sunt. Sic *Thalassa*, littoralis Cretæ civitas, est *Lasæa*: *Jechonias* est *Chonias*: *Bubastus* est *Basta*. Sic quoque *Jubal* esset *Bal*.

GRÆ. 38. Hic illud mihi occurrit, quod Herodianus lib. 8. scripsit de Beli, cùm dixit de Aquileiensibus: Βέλιν δὲ καλοῦσι τοῦτον, σέβουσί τε ὑπερφυῶς, Ἀπόλλωνα εἶναι ἐθέλοντες. *Belin autem ipsum vocant, eximieque colunt, Apollinem esse volentes.*

LAT. 39. Eò spectant marmora Aquileiensia, inscripta APOLLINI BELENO, & Julius Capitolinus in Maximinis, ubi *Deum Belenum* habent *Apollinem*. Servius etiam in primum Æneidos refert ad Solem, adeóque ad Apollinem, cultum in Sole, Punicum nomen *Bal*, quod *apud Assyrios Bel dicitur, quadam sacrorum ratione.*

HEB. 40. Scopulus cæcis idololatris fuit nomen *Jubal*, quasi eo significaretur *Deus Bal, Deus Belenus.* Vocula *Ju* vel *Jo* contractè ponitur in variis nominibus propriis Hebræorum pro tetragrammato Dei nomine, quod veteres pronunciabant *Jao*, vel Ἰαὼ, ut est apud Clementem Alexandrinum lib. 5. Stromatum. Hinc [illegible] exponitur ab Hesychio [illegible] *Jao perfectio*. Hinc Selemiæ filius nomine יוכל *Juchal*, Jerem. XXXVIII. 1. ita dicitur pro יהוכל *Jehuchal*, vel *Jaho-chal*, Ibid. XXXVII. 3. Hinc etiam *Jupiter* & *Jo-bacchus* sunt ex mente Ethnicorum, profanantium Dei nomen ineffabile, *Jao-pater* & *Jao-Bacchus*. Quasi ergo יובל *Ju-bal* esset יהובל *Jaho-Bal*, putatus est *Deus Bal*. Hinc eum facilè confuderunt gentiles cum fratre primogenito, nomine יבל *Jabal*, vel *Jabel*, ut communiter vocatur. Quia enim *Deus* etiam dicitur יה *Iah*, proclive ipsis fuit interpretari *Ia-bal* vel *Ia-bel Deum Bal* vel *Deum Bel*. De hoc Lamechi & Adæ filio ait sacra Genesis: *Qui fuit pater habitantium in tentoriis atque pastorum*: sive, ut habet textus Hebraicus: הוא היה אבי ישב אהל ומקנה *Ipse fuit pater habitantis in tentorio, & possessionis pecuariæ.* Gen. IV. 20. Hebraica vox מקנה *micne* significat *possessionem* maximè *pecuariam*, sive *pecus* quod possidetur. Unde pastores dicuntur אנשי מקנה *homines Micne*, hoc est, *homines pecoris*, sive pecuarii, Gen. XLVI. 34.

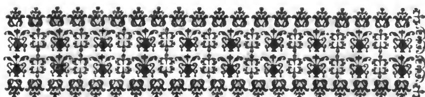
GRÆ.

GRÆ. 41. Est in fabulis Græcorum, præcipuè Homeri hymno εἰς Ἑρμῆν, & Apollodori lib. 3. cap. 10. §. 2. Majæ filium Hermen è cunis erupisse, & quas Apollo boves pascebat, furto abegisse.

HEB. 42. Rem aptam & consentaneam tempori & personæ filii Lamechi Cainitæ involvit hæc de Apolline pecuario fabula. Hebraicę voces מים *maim* & חרם *herem* respondent Chaldaicis מיא *maia* & חרמא *herma*. Voce *maia* significatur *aqua* & voce *herma* significatur *exterminium*. Maia peperit Herman, qui vix natus erumpens in boves Apollinis eas rapuit: quia aqua omni impetu inundans terram attulit exterminium pecoribus Jabelis. In Lamechi filiis terminata est Caini posteritas, quam diluvium exterminavit. Aliam Adami stirpem ductam à Setho, posito pro Abele quem Cainus occidit, discutiendam differo in sequentem dialogum, in quo maximè est agendum de veritate textus Hebraici in dinumeratione annorum primæ mundi ætatis.



DIA-



DIALOGUS III.

De veritate textus Hebraici adversus calculos Editionis LXX.

INTERLOCUTORIBUS

Hebræo, Latino, Græco.

HEB. 1. Versamur in re difficili, ac multùm, & sæpe quæsitâ, statuentes controversiam de numero annorum, quibus antediluviana mundi ætas definienda est. Veritatis luce menti hominis nihil dulcius. Quasi tamen debilitata sit, vel in profundo demersa veritas textus Hebraici, hodie nonnulli ab ea refugiunt, limpidissimis illis fontibus cænosos rivulos præferunt.

LAT. 2. Causa textûs Hebraici est in præsenti controversiâ causa editionis Latinæ vulgatæ, quæ fontium, unde hauriamus, elegantiam & munditiam referens, hosce numeros dissensu nullo reddit. Haud me movet discrepantia alterius versionis: quandoquidem *illa numerorum varietas quæ inter codices Hebræos invenitur & nostros . . . si quid habet ita diversum, ut verum esse utrumque non possit, rerum gestarum fides ab ea lingua repetenda est, ex qua interpretatum est quod habemus*, ut sapientissimè docet magnus Augustinus lib. 15. de Civitate Dei, cap. 14.

GRÆ. 3. Editionis septuaginta Interpretum quæ sit auctoritas, quod pondus, non ignoratur. Sed tales ac tantas video in ejus codicibus lectionum dissimilitudines, numerorum varietates; ut potis non sim discernere veram & germanam lectionem à falsâ & adulterinâ. Absit ut hujus diversitatis auctores credam septuaginta illos interpretes. Unam & eandem versionem, unâ consentientes hi certissimè adornarunt. Et utinam, quæ pervenit ad nos, fuisset tam procul à mani-

manibus interpolatorum, quàm pura primùm & emendata erat celeberrima hujus versionis integritas.

LAT. 4. Id maximè queritur D. Hieronymus præfatione in librum Paralipomenon, quam scripsit ad Chromatium exponens ei necessitatem vertendi in Latinum Hebræa volumina. *Si septuaginta interpretum pura*, inquit, *& ut ab eis in Græcum versa est, editio permaneret, superfluè me, Chromati episcoporum sanctissime atque doctissime, impelleres, ut Hebræa tibi volumina latino sermone transferrem. Quod enim semel aures hominum occupaverat, & nascentis Ecclesiæ roboraverat fidem, justum erat etiam nostro silentio comprobari. Nunc verò cùm pro varietate regionum diversa ferantur exemplaria, & germana illa antiquaque translatio corrupta sit, atque violata, nostri arbitrii putas, aut è pluribus judicare quid verum sit, aut novum opus in veteri opere cudere, illudentibusque Judæis, cornicum, ut dicitur, oculos configere.*

GRÆ. 5. Fuere patres Græci, qui falsarios scripturarum Judæos habuerunt. Inde quis inferret adulteratum esse à Judæis textum Hebraicum. At ego non sic statuo; cùm id contra mentem illorum patrum videam. In solos Judæos Hellenistas, qui versionem LXX. Interpretum habebant in usu, hi justissimè sunt invecti. Justinus Martyr in Dialogo cum Tryphone asseverans Judæos multa ex sacris paginis omninò sustulisse, expostulat cum eo non de textu Hebraico, sed de Versione septuaginta seniorum, his verbis: ἀπὸ τῶν ἐξηγήσεων τῶν γεγενημένων ὑπὸ τῶν παρὰ Πτολεμαίῳ γεγενημένων πρεσβυτέρων: *ex interpretationibus factis à Senioribus, qui apud Ptolemæum fuerunt.* Origenes itidem Homil. 12. in Jeremiam, enodans prophetiam, *quam*, inquit, *nescio quare apud Septuaginta non invenientes, in cæteris editionibus quæ cum Hebræo conveniunt sermone, reperimus*: refert hunc defectum ad Judæos, *qui exemplaria nonnulla falsarunt.* In falsatis exemplaribus hujus editionis legitur, exempli gratiâ, apud Oseam prophetam cap. XI. v. 1. *Ex Ægypto vocavi filios eius.* Hanc lectionem non fuisse omnium exemplarium intelligo ex versione Coptica manuscripta, quæ perantiquam editionem Græcam exprimit. Ibi enim legimus: ΑΙΜΟΥΤΙ ΕΠΑΣΗΡΙ ΕΒΟΛ ΧΕΝ ΧΗΜΙ. hoc est: *Vocavi filium meum ex Ægypto.* Ita verò locutum esse prophetam nos docet Sanctus Evangelista Matthæus cap. 2. vers. 15. ubi asserit eum dixisse: ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου. *Ex Ægypto vocavi filium meum.*

HEB. 6. Sanè est ad hunc modum locutus Osea juxta textum Hebraicum, qui sic habet: ממצרים קראתי לבני *Ex Ægypto vocavi filium meum.* Nec nobis aliam lectionem subministrat ullus codex Hebræus. Pari codicum consensione exarati sunt numeri annorum, de quorum veritate dissertamus. Sed neque paraphrasis Chaldaica, versionesque Syra, Arabica & Persica ex textu Hebraico profectæ quicquam dissonum his in numeris perhibent.

LAT. 7. Fidelitas Judæorum in describendis suis codicibus perspectissima est patribus Latinis, D. Hieronymo, qui præcipuus est defensor veritatis Hebraicæ, & D. Augustino, qui lib. 15. de Civit. Dei, cap. 13. vult, ut *illa diversitas numerorum aliter se habentium in codicibus Græcis & Latinis, aliter in Hebræis . . . nec malitiæ Judæorum, nec diligentiæ vel prudentiæ septuaginta Interpretum, sed scriptoris tribuatur errori: qui de bibliotheca* Ptolemæi *regis* Ægypti *codicem describendum primus accepit.* Hinc Beda Venerabilis omnino adhæret ad calculos Hebraicos in libro de sex ætatibus. Hinc Claudius ille qui anno ab Incarnatione Domini octingentesimo decimoquarto scripsit *brevem chronicam*, editam à Labbeo tom. 1. Novæ Bibliothecæ, pag. 309. egregiè admodum ait: *Si quis fortè minus Scripturarum divinarum studiis eruditus de hoc opere dubitare tentaverit,*

verit, redeat ad divinos secundum Hebraicam veritatem scriptos libros, & quidquid ibidem invenerit, eos teneat & credat, meque damnare desistat. Neque enim Christianis fas est talem dare auctoritatem hominum chronicis, qualis danda est illis libris, qui Spiritus Sancti sunt auctoritate per prophetas scripti. Et si cujus fortè in hac re obstinata perdurat mentis intentio, eat ad Judæos Ecclesiæ inimicos, & in eorum codicibus Hebræa lingua scriptis annorum summam requirat, & quidquid ibidem invenerit, hoc credat & teneat: quia, ut ait Beatus Augustinus in libro de Civitate Dei XV. ei lingua potius credatur, unde est in aliam per interpretes facta translatio. Ubi verò digessit suos calculos, ait de Hebraica veritate: *Ad nos per beatum interpretem Hieronymum pura pervenisse etiam hostibus Judæis in manifesto est.* Ex adverso tenet de *LXX. Interpretum translatione*, quòd *vel minus sollicitè primò edita est, ut multi astruunt, vel à Gentilibus corrupta, ut Beato Augustino videtur.* Stephanus Episcopus Salonitanus Dionysium Exiguum *regulas Ecclesiasticas de Græco transferre impulerat, confusione priscæ translationis offensus:* ut ipse Dionysius scribit epistola ad eundem Stephanum. Eandem ob causam Isidorus Mercator, visa in codicibus Latinis Canonum Ecclesiasticorum varietate, confugit ad opem Græcorum, ex quibus emanaverant. Unde ait præfatione in suam collectionem: *Nobis tamen videtur, cùm in nostro discrepaverint sermone, ut unitas & veritas ab ipsis quærenda sit, quorum lingua edita esse noscuntur.* Nulla sanè est æquior atque prudentior regula. Ut Græcè primùm scripti fuerunt illi Canones, & ideò veritas à Græcis fuit quærenda: ita Hebraicè primùm exarati sunt numeri annorum, de quibus agimus. Quocirca veritas illorum est à textu Hebraico repetenda.

GRÆ. 8. Quantis ex angustiis nos educat ille textus, jam præsentio. Certè enim Græcos chronologos adduxit in summas angustias dissonantia codicum editionis LXX. quibus numquam perfungemur, nisi germana primigenii textus lectio nobis affulgeat. Statim apparet hoc dissidium in annis Adami. Juxta vulgatos editionis hujus codices *vixit Adam triginta & ducentos annos; & genuit ad figuram suam, & ad imaginem suam: & vocavit nomen ejus Seth.* Sibi tamen non constat hęc lectio. Nam juxta vetustum codicem, quem homiliis D. Joannis Chrysostomi super Genesim interseruit Oecolampadius: *Vixit Adam triginta & trecentos annos, & genuit secundum speciem suam, & appellavit nomen ejus Seth.* Idipsum Gręcè perhibent Biblia Aldina, Theophilus patriarcha Antiochenus lib. 3. ad Autolycum, isque antiquitatum Judaicarum Josephi interpolator, cujus manuscriptum exstat in Bibliotheca Vaticana num. 1304. Sicut & in Regia, ad quam appellat altera defensionum textûs Hebraici ab studiosissimo & diligentissimo sacri hujus fontis vindice D. Joanne Martianęo non ita pridem elaborata. In hoc enim manuscripto ita legitur: Ἀδάμῳ μὲν οὖν τριακοστῷ ἤδη καὶ τριακοσιοστῷ ἔτει γεγονότι, παῖς Σῆθος γίνεται. *Adamo igitur, cùm triginta jam & trecentorum annorum esset, filius Sethus natus est.* Inde factum, ut loco bis mille ducentorum quadraginta duorum annorum, quos ab Adamo usque ad diluvium vulgò numerant Gręci, alii colligant annos bis mille trecentos quadraginta duos, ut Joannes Antiochenus in excerptis Constantini à Valesio editis pag. 780. & Suidas in Σέρουχ. At ecce rursùm aliam varietatem in homilia vigesima D. Chrysostomi super Genesim juxta editionem tum Basileensem anni Domini 1525. tum Parisiensem anni 1556. ubi LXX. Interpretum versio fert, quòd *vixit Adam annis centum triginta, & genuit secundum speciem suam, & secundum imaginem suam. Et appellavit nomen ejus Seth. Et fuerunt ejus anni octingenti, & genuit filios & filias. Et facti sunt*

omnes

omnes dies Adam, anni nongenti triginta; & mortuus est. Sic de summa bis mille ducentorum quadraginta & ultra annorum, qui vulgò colliguntur ab Adamo usque ad Diluvium, ut jam dixi, detrahenda esset centuria. Id quod certè fecit vetus apud Clementem Alexandrinum supputatio lib. 1. Stromat. pag. 337. his verbis: ἀπὸ μὲν Ἀδὰμ ἕως τοῦ κατακλυσμοῦ συνάγεται ἔτη δισχίλια ἑκατὸν τεσσαρακονταοκτὼ, ἡμέραι τέσσαρες. *Ab Adamo quidem usque ad diluvium colliguntur anni bis mille centum quadraginta octo, dies quatuor.* Quin & plusquàm ducenti anni desiderantur in Pseudo-Methodii revelationibus, Grecos alioquin numeros secutis. Ferunt enim, quòd *in expletione secundi millenarii factum est diluvium aquarum.* Quinam sint patriarchę, quorum annos his centenariis auctiores non invenit ille auctor, exploratum non habeo. Fortè pro ducentis & quinque annis τῆς τεκνογονίας, qui Setho communiter tribuuntur à Grecis, ille legit centum quinque. Ut ut sit, hęc etiam lectio recepta est à custodibus & defensoribus versionis septuaginta, ut ab Ægyptiis qui in sua interpretatione Copto-Arabica manuscriptâ Bibliothecę Vaticanę apponunt notam marginalem de ΣΕ-ΤΤΕ-ΝΡΟΜΠΙ, hoc est, *centum quinque annis*, quos juxta variam & discrepantem lectionem vixit Sethus ante genitum Enosum. Eosdem numeros repræsentant Gręci codices manuscripti Antiquitatum Josephi, Vaticanus & Regius, jam appellati, in quibus legitur Sethum genuisse Enosum κατὰ πέμπτον καὶ ἑκατοστὸν *anno quinto & centesimo.* Adhęc Vaticanus idem codex annos Henochi ante natum Mathusalam, sic exprimit: Μαθουσάλα δὲ Ἐνώχου παῖς κατὰ ἔτος αὐτῷ γεγονὼς πέμπτον καὶ ἑξηκοστόν. *Mathusala autem Henochi filius, ipsi natus anno quinto & sexagesimo:* cùm tamen Gręca chronologia statuat Henochum genuisse Mathusalam anno ętatis suę centesimo & sexagesimo quinto. De calculis adeò vacillantibus quid possum cogitare, quid judicare, quid credere?

LAT. 9. Non ita vacillat & claudicat Editio Latina Vulgata, constanter in omnibus codicibus nos docens vixisse Adamum *centum triginta annis*, & genuisse Sethum: istum vixisse *centum quinque annis*, & genuisse Enosum. Pari numerorum firmitate describit annos Enosi, Cainani, Malaleelis, Jaredi, & Henochi, quem fert genuisse Mathusalam, cùm vixisset *sexaginta quinque annis.* Cùm reperiantur isti numeri in variantibus lectionibus Grecorum, nec ab illis diversi locum in ullo codicum Editionis Latinę Vulgatę habeant, nullius roboris sunt sine dubio Gręci codices refragantes Latinę huic interpretationi.

HEB. 10. Et quomodo essent alicujus ponderis qui tam turbulenter devocantur è suo fonte? Juxta fontem Hebraicum: ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד בדמותו בצלמו ויקרא את שמו שת: *Et vixit Adam triginta & centum annos, & genuit in similitudine sua, in imagine sua, & vocavit nomen ejus Seth.* ויחי שת חמש שנים ומאת שנה ויולד את אנוש: *Et vixit Seth quinque annos, & centum annos, & genuit Enos.* ויחי אנוש תשעים שנה ויולד את קינן: *Et vixit Enos nonaginta annos, & genuit Cainan.* ויחי קינן שבעים שנה ויולד את מהללאל: *Et vixit Cainan septuaginta annos, & genuit Mahalalel.* ויחי מהללאל חמש שנים וששים שנה ויולד את ירד: *Et vixit Mahalalel quinque annos, & sexaginta annos, & genuit Jared.* ויחי ירד שתים וששים שנה ומאת שנה ויולד את חנוך: *Et vixit Jared duos & sexaginta annos & centum annos, & genuit Hanoch.* ויחי חנוך חמש וששים שנה ויולד את מתושלח: *Et vixit Hanoch quinque & sexaginta annos, & genuit Methuselah.*

GRÆ. 11. Nihil habeo sanè quod opponam his numeris, prȩsertim cùm lectiones concordissimas in medio posuerim. Video etiam Grȩcos codices ab Hebrȩis mini-

minimè discrepare in annis sexti Genearchæ, nempè Jaredi, quem magno consensu perhibent vixisse centum & sexaginta duos annos & Henochum genuisse.

LAT. 12. Neque hîc conqueror de Græcis: nam *in sexta generatione nusquam utrique codices discrepant*, ait S. Augustinus lib. 15. de Civitate Dei, cap. 10.

HEB. 13. Uno ergo Hebræorum & Græcorum consensu describuntur anni sextæ generationis, & gemino lumine declaratur eorum veritas in codicibus Editionis Latinæ Vulgatæ expressa. Ne ullus sit scrupulus ex Græcarum lectionum varietate in annis aliarum generationum, nempe primæ, secundæ, tertiæ, quartæ, quintæ, & septimæ, de quibus jam dixi: volo vos scire Samaritanos, quamvis insensissimos Hebræis, adhuc habere in suo textu annos Adami, Sethi, Enosi, Cainani, Malaleelis & Henochi omninò secundùm textum Judaicum. Eosdem in utroque textu reperimus numeros, eamdem numerorum distributionem, eamdem summam. Uterque textus Hebraicus est. Utriusque consensio est apertissimum planissimúmque Hebraicæ veritatis argumentum.

GRÆ. 14. Noverat Julius Africanus, noverunt Eusebius & Georgius Syncellus Hebræorum & Samaritanorum calculos his in generationibus convenire; ut patet ex temporum antediluvianorum canone, quem habemus in chronico Græco Eusebiano, & in Syncelli chronographia. At talem non video concentum & consensum in numeris annorum Jaredi, Mathusalæ & Lamechi ibidem expressis. Siquidem anni τῆς παιδογονίας qui ex mente Samaritanorum tribuuntur Jaredo, sunt tantùm sexaginta duo: qui tribuuntur Mathusalæ, sunt sexaginta septem: qui tribuuntur Lamecho, sunt quinquaginta tres. Varietas in annis Jaredi parùm me movet, quòd in illis describendis concordissimi sint Hebræi & Græci codices. Inde enim potiùs infero corruptos hoc in loco & depravatos esse calculos Samariticos. Sed quam de annis Mathusalæ & Lamechi sententiam feram, nondum satis constitui propter varietatem, quam in Græcis codicibus reperio.

HEB. 15. Ut adulteratus est textus Samaritanus in annis Jaredi, ita vitiatus est in annis Mathusalæ & Lamechi, nec quicquam poterit ullus codex Græcus contra veritatem textûs Judaici. Juxta illam: ויחי מתושלח שבע ושמונים שנה ומאת שנה ויולד את למך: *Et vixit Metuselah septem & octoginta annos, & centum annos, & genuit Lamech.* ויחי למך שתים ושמנים שנה ומאת שנה ויולד בן: *& vixit Lamech duos & octoginta annos, & centum annos, & genuit filium*, nempe *Noe*, cujus anno sexcentesimo diluvium factum est.

GRÆ. 16. Si tritissimam Græcorum codicum lectionem spectemus, Mathusala antequàm genuit Lamechum, vixit annos centum sexaginta septem. Si inspiciamus Biblia Complutensia & caput quintum Geneseos olim præmissum libro D. Ambrosii de Noe & Arca, idem non vixerat nisi annos centum sexaginta quinque. Si autem Africano auscultemus, habebimus lectionem Hebraico textui consonam. Vult enim ille Mathusalam vixisse centum octoginta septem annos, & genuisse Lamechum. Ita ferebant & juxta Chronicon Alexandrinum *accurata Geneseos volumina*. Ita legitur & hodie in pervetusto manuscripto Alexandrino, in Bibliis Aldinis ac Francofordiensibus, in codice Homiliis D. Chrysostomi super Genesim interserto. Est etiam in Bibliotheca Vaticana vetus Pentateuchi versio Arabica, profecta ab antiqua versione Syrâ editionis LXX. Interpretum, in qua legimus: ועאש מתושלח מאיה שנה ושבעה וחמאנין שנה ואולד לאמך: *Et vixit Matusalah centum annos, & septem*

& octoginta annos, & genuit Lamech. Quod attinet ad annos Lamechi ante natum ipsi Noemum elapsos, video quoque in codicibus Græcis discrepantiam; dum alii centum octoginta & octo annos legunt, quæ est communis & pervagata lectio: alii verò centum & octoginta tantum numerant, ut D. Chrysostomus Homil. XXI. in Genesim, Oecolompadicus codex ipsi adjunctus, & Manuscriptum Oxoniense, quod citat Junius annotationibus in cap. 5. Gen. Non etiam constat inter Græcos de summâ omnium annorum vitæ Lamech. Hanc vulgò faciunt septingentorum quinquaginta trium: sed *septingentis septuaginta tribus* eam ex suis LXX. definiunt Pseudo-Eustatius in Hexameron, & Abulpharagius in Historia Dynastiarum pag. 8.

LAT. 17. Verè levior arundine atque mobilior chronologia Græca à seipsâ discedit, ut nos cogat in Hebraicam veritatem concedere, eamque in Editione Latina Vulgata admirari. *Vixit Mathusala centum octoginta septem annis, & genuit Lamech . . . Vixit autem Lamech centum octoginta duobus annis, & genuit filium: vocavitque nomen ejus Noe.* Sic Hebraico textui congruit illa editio, sic Hebraicam veritatem exprimit. Exemplaria Græcorum quæ ipsi consonant, sunt sine dubio hâc in re *accurata Geneseos volumina*, ut ea vocavit auctor Chronici Alexandrini jam appellatus. Et sanè S. August. quæst. 2. super Genesim agens de annis Mathusalæ secundum editionem LXX. Interpretum ait eos ita reperiri *in codicibus paucioribus, sed veracioribus*, nempè *Græcis tribus, & uno Latino, & uno etiam Syro inter se consentientibus*, uti testatur lib. 15. de Civit. Dei cap. 13. Si repugnet textus Hebraicus Samaritanorum, nulli tamen ex variantibus lectionibus Græcorum favet; imo nec sibi constat: quandoquidem *ad annos Mathusala* ΞΖ *(67) vice in Samaritico autographo, quod* (inquit Scaliger in notis Eusebianis) *ipsimet nobis communicarunt Samaritani, legimus* ΟΖ (77). Quid quòd olim cum Hebraicis Judæorum rationibus & in Mathusala & in Lamecho convenirent Samaritanorum codices? Novit id S. Hieronymus libro Traditionum Hebraicarum in Genesim, ubi ex Hebræis simul & Samaritanorum libris disserens contra numeros codicum Græcorum, prorumpit in hæc verba: *Restat ergo, ut quomodo in plerisque, ita & in hoc sit error in numero. Siquidem & in Hebræis & Samaritanorum libris ita scriptum reperi:* Et vixit Mathusala centum octo-„ ginta septem annis, & genuit Lamech. Et vixit Mathusala, postquam „ genuit Lamech, septingentos octoginta duos annos, & genuit filios & fi-„ lias; & fuerunt omnes dies Mathusala, anni nongenti sexaginta novem, „ & mortuus est. Et vixit Lamech centum octoginta duobus annis, & ge-„ nuit Noe. Insignem hunc locum D. Hieronymi etiam legimus apud Bedam in libro de sex ætatibus, & apud Freculphum Episcopum Lexoviensem tom. 1. Chronic. lib. 1. cap. 16. Non me latet Seldenum Præfatione in Marmora Arundelliana memoriæ lapsum impingere magno Hieronymo, quòd in alios Samaritanorum numeros ante ipsum abjecerit Eusebius. Quàm inanis tamen, quàm levis sit hæc Seldeni conjectura, quis non videt? Enodaturus erat Sanctus Doctor *famosam & disputatione omnium Ecclesiarum ventilatam quæstionem* de annis Mathusalæ. Ut omnem in defendenda Hebraica veritate diligentiam adhiberet, impiger in scribendo rem sedulò retulit ad libros non tam Hebræorum quàm Samaritanorum, quos in ejusmodi quæstionibus non leviter, non oscitanter solebat consulere. Potius ergo dicendum erat aliud Eusebium, aliud Hieronymum exemplar Samaritanorum esse nactos.

GRÆ. 18. Enimverò coævus Hieronymo D. Epiphanius Hæresi 55. disertè agnoscit non eadem in numeris fuisse omnia Samaritanorum exemplaria. Quatuor eorum

eorum sectas idem notat Hær. 10. Tum Hær. 13. agit de illa quæ Dositheum auctorem habuit, hunc scilicet qui juxta Eulogium Patriarcham Alexandrinum apud Photium in Bibliotheca Cod. CCXXX. *Mosaicum octateuchum spuriis scriptis & omni genere mixtis corruptelis adulteravit*.

LAT. 19. Habuerunt igitur Samaritani varia & discrepantia exemplaria, præsertim in numeris. Si quæ autem in his adulterata & corrupta dicere debeamus, ea erunt sine dubio, quæ ita variant in annis Jaredi, Mathusalæ & Lamechi; ut non modò non congruant cum codicibus Hebraicis, eisque consonantibus Latinis Editionis Vulgatæ, verum etiam cum nullo codicum Græcorum concinant. At contrà illi libri quos appellavit D. Hieronymus, planè cohærebant cum Hebræis, & hâc cohærentiâ Hebraicam veritatem adversus Græcos ipsi dissentaneos demonstrabant. Et quomodo non demonstrassent, cùm ex Græcorum illorum rationibus sequatur Mathusalam quatuordecim annos vixisse post diluvium? Urgent hoc argumentum S. Hieronymus libro Traditionum Hebraicarum in Genesim jam laudato, & S. Augustinus lib. 15. de Civit. Dei, cap. 11. quia *Scriptura ex omnibus qui in terra tunc fuerant, solos octo homines in arca exitium commemorat evasisse diluvii*. Patet id manifestissimè tum ex capite sexto, septimo & octavo libri Genesis, tum ex capite tertio prioris epistolæ D. Petri v. 20. ubi dicitur de arca: *In qua pauci, id est, octo animæ salvæ factæ sunt per aquam*.

GRÆ. 20. Vidit hoc argumentum Georgius Syncellus, Græcorum codicum contra Hebræos propugnator & defensor: sed vacillans in utramque partem, modò contendit Mathusalam annos quatuordecim vixisse post diluvium, modò eum anno diluvii sublatum è vivis profitetur, eiusque natale quatuordecim annis in Henochi patris ætate antevertit.

HEB. 21. Quantas perturbationes, quantos æstus habet levis & inconstantis sententiæ propugnatio? Nonne satius erat à Græcis codicibus abscedere, & adire fontes Hebræos? Hic nihil fluctuat, fidem nihil excedit, nullis non concors numeris est sacræ historiæ veritas. Non diffiteor Græcos codices in annis ab ortu Arphaxadi, filii Semi, usque ad ortum Abrahæ, videri tectos præsidio codicum Samariticorum, & inde Hebraicæ veritatis impugnatores argumentari de summa accuratione editionis LXX. Interpretum. At propriis eos telis facilè conficiemus. Ætates istorum genearcharum, quæ perhibentur cap. XI. libri Genesis, ita in primis describuntur in codicibus Hebræo-Samaritanis, ut non solum dividantur in duas partes, quarum una annos contineat ante filii qui nominatur, ortum elapsos, altera verò complectatur cæteros qui usque ad mortem fluxerunt; verùm etiam revocentur ad unam omnium annorum summam, cùm hac clausulâ: *Et mortuus est*. Sic post descriptos annos centum quos ante genitum Arphaxadum vixit Semus, item alios quingentos ad quos ille vitam postmodùm produxit; tertiam quæ annos omnes comprehendat, addunt illi codices hanc supputationem: *Et fuerunt omnes dies Sem, sexcenti anni, & mortuus est*. Eâdem methodo cæterorum qui sequuntur usque ad Abraham, annos exponunt. Est quidem mos scripturarum, si patrum antediluvianorum ætates attendamus, ut addatur in singulis tertia supputatio, quæ unam in summam cogat annos eorum ante & post genitum filium elapsos, ac prætereà de quolibet dicatur: וימות *Et mortuus est*. Sed in illis quorum ætates post diluvium recensentur, non amplius ponitur ejusmodi tertia supputatio, ejusmodi de morte clausula: & tam Hebræorum, quàm Latinorum, quàm Græcorum, quàm aliorum omnium exemplaria consensu miro conspirant contra codices Samariticos; quos proinde

vaniſſimos in deſcriptione ætatum patrum poſtdiluvianorum, & temerario interpolatoris auſu vitiatos habeamus, neceſſe eſt.

GRÆ. 22. Jam dixi ex S. Epiphanio non unam fuiſſe in annorum numeris codicum Samariticorum lectionem. Hæc autem varietas locum maximè habuit in annis patriarcharum qui poſt Semum fuerunt. De Melchiſedecho ſcribit Sanctus ille Doctor: Σαμαρεῖται τοῦτον νομίζουσιν εἶναι τὸν Σήμ. *Samaritani ipſum putant eſſe Sem.* Confligit contra hanc ſententiam, quòd reperiat *ab ortu Sem ad Abrahami tempus, quo Melchiſedecho obviam venit, colligi ſummam annorum MCXXX.* dum ſexcentis tantùm annis conſtat vixiſſe Sem. Et quidem in hanc ſummam concedunt numeri Samaritici deſcripti ab Euſebio & Georgio Syncello, concedit & hodie Pentateuchus Hebræo-Samaritanus. Verùm mox repugnat aliorum exemplarium ſupputatio quam idem Epiphanius ſubjicit. *Cæterum*, inquit, *ex aliorum exemplarium ſupputatione, ab ortu Sem ad illud tempus quo Abrahamo Melchiſedecus occurrit, id quod octuageſimo vel nonageſimo vitæ illius anno contigit, conſurgunt* XKH. ἔτη πλείω ἢ ἐλάσσω *anni plus minus DCXXVIII.* Remittuntur de præcedenti ſumma anni pluſquàm quingenti.

LAT. 23. Crediderim & alia fuiſſe Samaritanorum exemplaria quæ etiam referebant minorem annorum ſummam, qualem ſcilicet reperimus in Hebræis codicibus & Latinis Editionis Vulgatæ. Nam minorem poſtulabat memorata de Melchiſedecho ſententia non tam Samaritanorum quàm Hebræorum, ad quorum calculos eam revocat D. Hieronymus epiſt. CXXVI. ad Evagrium, & lib. Traditionum Hebraicarum in Geneſim. Ex quo licet inferre priſcos Samaritanos eundem à Semo uſque ad Abrahamum legiſſe numerum annorum, quem Hebræi habent in ſuis codicibus; atque adeò Hebræos & Samaritanos concordaſſe in ætatibus & antediluvianorum & poſtdiluvianorum patriarcharum deſcribendis. *Rabbi filius Enachinam* qui in antiqua de Melchiſedeco opinione hâc fuit, laudatur ab Hieronymo à S. fide lib. 1. contra Judæos cap. 9. An vera, an falſa ſit hæc ſententia, hîc non inquiro. Id mihi ſufficit in præſenti eam cohærere non poſſe niſi cum chronologia Hebraica, & hodiernos Samaritanorum codices eſſe adulteratos in his numeris, in quibus ipſi non conſentiunt.

HEB. 24. Quid quòd tantum obſtent illi codices, quantum proficiunt his chronologis, qui majorem inde manum ſibi accerſiſſe putarunt, ut germanos Hebræorum numeros è medio tollerent? Si enim decretorius eis fuerit Pentateuchus Samariticus in numero annorum quem exhibet ante natales poſterorum Semi, ſtirpis quæ ducit ad Abraham: quidni etiam decretorius erit in deſcriptione annorum ſubſequentium eoſdem natales? At tantum abeſt ut his in annis illis faveat, ut è contrario magnum ipſis diſſidium paret, víxque averſos ab Hebraica veritate ſæpè offendat Græcos codices. Conducit maximè comprobationi hujus veritatis ſingulorum patriarcharum qui inter Semum & Abrahamum fuerunt, ætates perpendere.

GRÆ. 25. Cum ſumma voluntate inquiram in ſingulas. Hæreo tamen, & quò me vertam vix habeo. Georgius Syncellus pag. 115. notat *exemplaria nonulla, ut & Euſebii ſcripta, quæ poſt Sala natum Arphaxad annis* 403. *inter vivos egiſſe referunt.* In alios numeros abeunt alia exemplaria, juxta quæ Cainan loco Salæ ponitur. Vaticana editio Græca legit ἔτη τετρακόσια *annos quadringentos*, Latina *annos trecentum*. Obverſâ lectione S. Auguſt. quæſt. 23. in Gen. Latinè repererat *annos CCCC.* Græcè *annos CCC.* Editio Complutenſis & MS. Alexandrinum, quibus conſonat Adonis chronicon, & Oecolampadii codex, legunt ἔτη τετρακόσια τριάκοντα *annos quadringentos triginta*. Aldina & Francofordienſis, quibus concordat Copto-Arabica manuſcripta, unà cum chronico Alexan-

xandrino & Abulpharagio, habent *ἔτη τριακόσια τριάκοντα annos trecentos triginta*. Codex verò & Oxonienſis & Cottinianus, ut Junius notat, præfert *ἔτη διακόσια annos ducentos.*

HEB. 26. Sex variantes lectiones codicum Græcorum hîc video: nullam earum invenio, quæ examuſſim reſpondeat Pentateucho Samaritanorum, juxta quem vixit Arphaxad trecentos & tres annos, poſtquàm genuit Sela. At juxta textum Hebraicum ויחי ארפכשד אחרי הולידו את שלח שלש שנים וארבע מאות שנה: *& vixit Arpacſad, poſtquam genuit Selah, tres annos & quadringentos annos.* Hæc eſt ipſiſſima lectio Euſebii & exemplarium nonnullorum editionis LXX. quæ, uti jam accepimus à Georgio Syncello, *poſt Sala natum Arphaxad annis 403. inter vivos egiſſe referunt.*

LAT. 27. Exemplaria hæc rejiciebant Cainanum illum, de quo famoſiſſima conſtituta eſt quæſtio, num fictitius ſit. Et quidem hunc in ſuis Septuaginta præter Euſebium non invenerunt Theophilus Antiochenus, Julius Africanus, Origenes, D. Hieronymus, Procopius Gazæus, aliique benè multi, quos paſſim obſervant, qui de inſititio hoc genearcha accuratè diſſerunt, maximè Petrus Poſſinus, Uſſerius & Grotius. Idem Cainan non apparet in tribus locis Editionis Latinæ Vulgatæ; primò in capite decimo libri Geneſis v.24. ubi dicitur; *At verò Arphaxad genuit Sale*. Secundò in capite undecimo ejuſdem libri v. 12. ubi exprimitur tempus quo *Arphaxad genuit Sale*. Tertiò in capite primo libri primi Paralipomenon, ubi pariter legitur: *Arphaxad autem genuit Sale*. Scio Cainanum reperiri Luc. III. 36. At nullus dubito cum graviſſimis Editionis Latinæ Vulgatæ aſſertoribus Cornelio a Lapide, Dionyſio Petavio, Petro Poſſino & Natali Alexandro, quin is irrepſerit hunc in locum, quippe quem ſuis ſeptuaginta depravatis aptare ſtuduerint quidam Chriſtiani. Nam S. Irenæus lib. 3. contra Hæreſes cap. 33. ubi genealogiam Chriſti ex Evangeliſta Luca memorat, numerum exhibet genearcharum, qui Cainanum hunc minimè patitur. Eundem in hac genealogia non invenit Joſephus, vetus ſcriptor Chriſtianus, ut notum eſt ex ejus Hypomneſtico. Extat & hodie vetuſtiſſimus codex manuſcriptus Evangeliorum Græco-Latinus in publica Cantabrigienſis Academiæ Bibliotheca, qui tam in Græco textu quàm Latino Cainanum illum non habet. Alium codicem manuſcriptum in hoc idem argumentum adducit Grotius.

GRÆ. 28. Id mihi magno momento eſt, quòd etiamnum extent vetuſtiſſima Lucæ exemplaria, quæ dictum Cainanum deſugerunt, quódque vetuſtiſſimi patres eum in ſuis exemplaribus nacti non ſint. Editio verò LXX. præterquàm quòd deſtituitur præſidio textûs Samaritani, locum nullum habet, in quo non varient ejus codices. Primus locus habetur cap. 10. libri Geneſis, v.24. ubi interpretatio Copto-Arabica fert expreſsè, quod ΑΡΦΑΞΑΔ ΑΥϹΦΒ ϹΑΛΑ. ארפחשד אולד שאלח *Arphaxad genuit Sala*. Si in eodem capite v. 22. reperiatur *Cainan*, non tamen ut filius, ſed ut frater Arphaxadi, quod ad aliam quæſtionem pertinet: additur ad marginem hæc nota Arabica קינאן הדא אליש פי אלערמי: *Cainan iſte non eſt in Syro*. Secundus locus extat cap. 11. ejuſdem libri, in quo illum non habebant exemplaria nonnulla, quæ ex Georgio Syncello jam retuli, ut & illa quæ Theophilus Antiochenus, Julius Africanus, & Euſebius conſuluerunt. Tertius & ultimus locus ſpectat ad caput primum libri primi Paralipomenon, ubi pariter Cainan non legitur ſecundum editionem Græco-Latinam & Romanam & Pariſienſem. Sed tranſeamus ad annos quos vixit Sala ſeu Sale, poſtquam genuit Heber. Euſebius apud Georgium Syncellum ait *juxta ſeptuaginta interpretationem*, quòd *Sala vixit ſuperſtes annis 403. uſque ad ſeptimum annum Seruch.* Annos 403. lego pro 406. qui ibi mendoſè exarantur: quia Sa-

la non ſic vixiſſet uſque ad ſeptimum annum Seruch, ut vult Euſebius, ſed uſque ad decimum, uti conſtat ex ejus calculis. Euſebianam lectionem confirmant excerpta chronologica præfixa chronographiæ Joannis Malalæ. At diſſentiunt plures codices legentes ἔτη τριακόσια τριάκοντα *annos trecentos triginta*. Diſſentit interpretatio Copto-Arabica habens ⲦⲒⲚⲢⲞⲘⲠⲒ תלת מאוּ שׁנה *trecentos annos*. Diſſentit & Chronicon Alexandrinum pugnans pro annis CCCL.

HEB. 29. Ex his quatuor lectionibus nulla cohæret cum codicibus Samaritanis, juxta quos Sela *vixit, poſtquam genuit Hebrum, trecentis & tribus annis*. At prima quæ eſt Euſebii, conſentit apertiſſimè cum his textûs Hebraici: ויחי שלח אחרי הולידו את עבר שלש שנים וארבע מאות שנה: *Et vixit Selah, poſtquam genuit Heber, tres annos & quadringentos annos.*

GRÆ. 30. Non ſine magnâ admiratione ita deflexas à Pentateucho Samaritano lectiones codicum Græcorum intueor; ut nullam hactenùs protulerim quæ ipſi vel fortuitò conſonet. E contrà video ſemper aliquam lectionem cohærentem cum textu Hebraico. Ad reliqua pergamus. Græci codices Vaticanus, Oxonienſis, & Cottinianus, quibus ſuccinit interpretatio Copto-Arabica, ſuccinunt & lectiones Bedæ, Adonis, Chronici Alexandrini & Georgii Syncelli, tribuunt Hebero, poſtquam genuit Phaleg, ducentos & ſeptuaginta annos. Repugnant tamen editiones Aldina, Francofordienſis, & Complutenſis, quę unà cum MS. Alexandrino, & Oecolampadii codice perhibent ἔτη τριακόσια ἑβδομήκοντα *annos trecentos ſeptuaginta*. Reluctatur etiam Euſebius in ſuis ſeptuaginta à Georgio Syncello expreſſis, ex quibus, nato Phaleg, *Heberus vixit ſuperſtes annis 430.*

HEB. 31. Rurſus Euſebiana lectio ſapit veritatem Hebraicam: ויחי עבר אחרי הולידו פלג שלשים שנה וארבע מאות שנה: *& vixit Heber, poſtquam genuit Phaleg, triginta annos, & quadringentos annos.* Fateor eſſe lectionem Græcam inter illas, quas jam audivi, cui faveat Pentateuchus Samariticus; cùm juxta eum vixerit Heber, *poſtquam genuit Phaleg, ducentis ſeptuaginta annis.* Sed fallax & inanis eſt conſenſio tam fortuita: nec editionem LXX. invenit vacuam à lectione concordiſſimâ fontibus Hebræis.

GRÆ. 32. Quo caſu factum ſit, ut averſa ab his fontibus lectio Græca conſtiterit cum textu Samaritano, ſuperfluum eſſet quærere, quando videmus aliam lectionem redolere eoſdem fontes. Sequitur Phalegi ætas poſt natum ei Ragau ſive Reu. Receptiſſima codicum Græcorum lectio eam definit ducentis novem annis, non ſine diſcrepantia translationis Copto-Arabicæ, in qua reperio ⲤⲞ'ⲚⲢⲞⲘⲠⲒ. מאיתין ושבעין שנה *ducentos & ſeptuaginta annos.*

HEB. 33. Ab nullâ hâc lectione ſtat textus Samaritanus, ſecundum quem Phaleg *vixit, poſtquam genuit Ragau, centum & novem annis.* Sed priorem, quæ receptiſſima eſt, firmat ad hunc modum textus Hebraicus: ויחי פלג אחרי הולידו את רעו תשע שנים ומאתים שנה: *Et vixit Phaleg, poſtquam genuit Reu, novem annos & ducentos annos.* An in aliquo ſubſequentium patriarcharum Græci vel Græcorum ſequaces accedent ad rationes Samariticas? Juxta eas vixit *Ragau, poſtquam genuit Sarug, centum & ſeptem annis . . . Vixit autem Sarug, poſtquam genuit Nachor, centum annis . . . Vixit autem Nachor, poſtquam genuit Thare, ſexaginta novem annis.*

GRÆ. 34. Ejuſmodi numeros minimè ſonant codices Græci, magno in primis conſenſu ferunt Ragau vixiſſe poſt genitum Seruch annos ducentos & ſeptem, Seruch autem ducentos poſt genitum Nachor. Neque hìc diſſona eſt Copto-Arabica interpretatio. In annis quos vixit Nachor poſt genitum Tharam,

eſt

est ingens codicum dissimilitudo. Sed nullus respondet lectioni Samariticæ. Eusebius apud Georgium Syncellum pag. 87. ait *juxta Septuaginta interpretationem* quòd Nachor, nato Tharâ, *vixit superstes annis* 119. Copto-Arabicus Pentateuchus legit ΡΚ'ΑΝΡΟΜΠΙ. :מאיה ועשרין שנה *centum & viginti annos*, Editiones Romana & Complutensis, habent unâ cum Oecolampadii codice ἔτη ἑκατὸν εἰκοσιπέντε *annos centum viginti quinque*. Ἔτη ἑκατὸν εἰκοσιεννέα *anni centum viginti novem* notantur in MS. Alexandrino, ac editionibus Aldinâ & Francofordiensi, quibus Beda & Chronicon Alexandrinum accedunt. Denique secundum Adonem *centum triginta novem* annos hìc *ponunt Septuaginta*. En in annis unius Nachor lectiones quinque dissonas, à quibus omnibus dissentiunt codices Samaritani.

Heb. 35. Non ita se à Græcis abstrahit textus Hebraicus. Primò ipsis pondus affert & in Reu & in Serug. ויחי רעו אחרי הולידו את שרוג שבע שנים ומאתים שנה ויחי שרוג אחרי הולידו את נחור מאתים שנה: *Et vixit Reu, postquàm genuit Serug, septem annos & ducentos annos . . . Et vixit Serug, postquam genuit Nachor, ducentos annos*. Secundò planum facit in Nachor lectionem Eusebii esse cæteris præferendam, quippe cujus auctoritatem sic comprobat: ויחי נחור אחרי הולידו את תרח תשע עשרה שנה ומאת שנה: *Et vixit Nachor, postquam genuit Tareh, novemdecim annos, & centum annos.*

Lat. 36. Ambiguitatem lectionum & codicum Editionis LXX. solidissimè sublatam video: nec dubito de tenuitate rationum Samariticarum, quæ repugnant Hebraicis, clarè lucentibus in Editione Latina Vulgata. Directò quidem id non pertinet ad annos, quos vocant chronologicos, eos videlicet, qui natalitia præcesserunt. Potest tamen & pro illis premi argumentum non solum ab tantâ Pentateuchi Samaritani infirmatione, quæ illum Græcis chronologis irritum nullúmque facit; verum etiam ab receptis in eodem Pentateucho annorum dinumerationibus. Secundùm hunc Pentateuchum fuerunt omnes dies Arphaxad quadringenti & triginta octo anni; quot etiam colliguntur in textu Hebraico, juxta quem Arphaxad vixit ante genitum Sale triginta quinque annis, & post genitum quadringentis tribus: nisi quòd librariorum incuriâ factum est, ut pro his quadringentis tribus trecentos tres legant Latini. Hostes veritatis Hebraicæ, qui argumentantur à Pentateucho Samaritano, non possunt carpere hanc summam annorum; cùm in eam conspirent Samaritani & Hebræi. Jidem editionis LXX. defensores nullum habent ex exemplaribus jam notatis, quod cum numeris Samariticis cohæreat in annis quos Arphaxad vixit post genitum Sale: habent tamen aliqua, in quibus reperiuntur numeri quos legimus in textu Hebraico, nempe anni quadringenti & tres, quos proinde repudiare non possunt. Atqui annis quadringentis & tribus detractis de quadringentis & triginta octo totius vitæ Arphaxad, reliqui anni qui natalem Sale præcesserint, sunt tantùm triginta quinque. Stat ergo contra Græcos veritas Hebraica nos docens unà cum interprete Latino Vulgato vixisse Arphaxad *annis triginta quinque*, & genuisse Sale. Valet idem argumentum in annis Sale, Phaleg, Reu, Sarug & Nachor. Nam Samaritani conveniunt cum Hebræis definientibus ætatem Sale annis quadringentis triginta tribus, ætatem & Phaleg & Reu annis ducentis triginta novem, ætatem Sarug annis ducentis triginta, ætatem Nachor annis centum quadraginta octo. Atqui tradentibus Hebræis ex suo textu & Latinis ex sua editione vulgata, Sale vixisse post genitum Heber *quadringentis tribus annis*, Phaleg vixisse post genitum Reu *ducentis novem annis*, Reu vixisse post genitum Sarug *ducentis septem annis*, Sarug vixisse post genitum Nachor *ducentis annis*, Nachor vixisse post genitum Thare *centum decem & novem annis*, fidem dextrámque

trámque porrigunt Græci in lectionibus & codicibus jam observatis. Quomodo ergo qui propugnant pro his codicibus, impugnabunt ex textu Samaritano veritatem Hebraicam primò de *triginta annis*, quos vixit Sale ante genitum Heber: secundò de *triginta annis*, quos vixit Phaleg ante genitum Reu: tertiò de *triginta duobus annis*, quos vixit Reu ante genitum Sarug: quartò de *triginta annis*, quos vixit Sarug ante genitum Nachor: quintò de *viginti novem annis*, quos vixit Nachor ante genitum Thare? Est unus Heber, in cujus ætate summatim describenda Samariticæ rationes absunt ab Hebraicis: quandoquidem istæ inferunt summam quadringentorum sexaginta quatuor annorum, illæ quadringentorum & quatuor. Sed *unus vir, nullus vir*, ut dici solet: & eò magis quòd extat lectio Græca quæ in annis hujus patriarchæ post genitum Sale elapsis longè à textu Samaritico abhorret, ut consonet textui Hebraico.

GRÆ. 37. Vi tanti argumenti cogor de omnibus concedere. Præterea tantam varietatem secum invehit chronologia Græca, ut eam tutò propugnandi ratio prorsùs nulla suppetat. Primùm pro centum triginta quinque annis τῆς τεκνογονίας, quos Arphaxado tribuit, Julianus Toletanus lib. 3. contra Judæos ponit *centum triginta*. Secundò pro centum triginta annis quos adscribit Salæ, Nicephorus Pattiarcha Constantinopolitanus numerat ΡΛΓ. CXXXIII. Tertiò pro centum triginta quatuor Heberi non solùm idem ponit adhuc annos ΡΛΓ. CXXXIII. sed etiam Abulpharagius in sua dynastiarum historia pag. 11. ubi ait, quòd ipsi *Eber natus est Phaleg, cùm esset secundum sententiam septuaginta centum triginta trium annorum*. At Jornandes lib. de regnorum ac temporum successione, & Julianus Toletanus legunt *centum triginta*. Maximus verò ΡΛΒ. CXXXII. in suo computo Ecclesiastico. Quartò pro centum triginta Phaleg Editio Complutensis & codex Oecolompadicus habent ἑκατὸν τριάκοντα τέσσαρα *centum triginta quatuor*: & Nicephorus ΡΛΓ. CXXXIII. Quintò pro centum triginta duobus Reu idem Nicephorus numerat ΡΛΕ. CXXXV. Sextò pro centum triginta Sarug Excerpta Barbaro-Latina Thesauri temporum Scaligerani reponunt *centum triginta duos*: & Nicephorus ΡΛΗ. CXXXVIII. Demùm pro septuaginta novem Nachor Vaticanus codex, Oecolompadicus, & Editio Complutensis scribunt ἑκατὸν ἑβδομήκοντα ἐννέα *centum septuaginta novem*: Maximus ΣΟ. CCLXX. Codex Oxoniensis ἑκατὸν καὶ ἐννέα *centum & novem*: Theophilus Antiochenus ΟΕ. LXXV. Pro hac Theophili lectione stat etiam versio Copto-Arabica.

38. Jam si oculos conjiciamus in generales temporum supputationes, quas Græci hauserunt ex suis LXX. rem in ea obscuritate & dubitatione reperio, ut nihil certi valeam pronunciare. Ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἕως Ἀβραὰμ ἔτη εἰσὶν ωϟΓ. ἀπὸ δὲ τῆς πυργοποιίας, ἔτη εἰσὶ ΦΚΓ . . . ἐστὶν οὖν ἀπὸ Ἀδάμ, ἕως τοῦ Ἀβραάμ, ἔτη ΓΨΜΕ. *A diluvio usque ad Abraham anni sunt DCCCXCIII. A Turris constructione anni DXXIII. Ab Adamo verò usque ad Abraham anni sunt MMMDCCXLV.* ut habetur in chronographia Joannis Malalæ pag. 70. Dum tamen Eusebius, aliique Eusebium secuti calculum instituunt annorum MMMCLXXXIV. ab Adamo usque ad Abraham: DCCCCXLII. à Diluvio: DXLI. à constructione turris Babelicæ. Joannes Antiochenus in collectaneis Constantini Porphyrogenneti Filii editis à Valesio, consonat quidem Malalæ in annis ab Adamo ad Abrahamum elapsis: sed numerat *à diluvio annos MCCCCIII.* Par annorum dinumeratio extat apud Suidam in Σερούχ. Præterea in Eusebiano LXX. Interpretum cálculo numerantur ab Adamo usque ad Phaleg anni MMDCXLIII. At in Antiocheno, quem in Christi Natalem describit Hesychius, συνάγεται ἀπὸ Ἀδὰμ ἕως Φαλὲκ τοῦ Ἔβερ

ἔτη

ἔτη Γ. *colliguntur ab Adam usque ad Phalec filium Heber anni MMM.* Hunc Hesychii locum etiam legimus in quæstionibus theologicis Anastasii, quæst. 92. Eumdem è Manuscripto Regio illustrat Sylburgius annotationibus in Clementem Alexandrinum, ad pag. 339. Item Humfredus Hodius ex Bibliothecæ Bodleianæ membranaceo manuscripto doctissimis in Malalam prolegomenis. Eôdem spectat & Suidas in Φαλὲκ: Ἀπὸ γὰρ Ἀδὰμ, inquit, μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ ἐπὶ Νῶε, ἔτη ΒΣΜΒ. ἀπὸ δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ, ἕως τοῦ Φάλεκ, ἔτη ΨΝΗ. ὡς γίνεσθαι ἔτη, Γ. *Nam ab Adam usque ad diluvium Noeticum anni MMCCXLII. à diluvio verò usque ad Phalec anni DCCLVIII. Sic fiunt anni ter mille.* Idem Suidas in Ἀδὰμ abit in alios numeros, colligens ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἕως τῆς πυργοποιΐας ἔτη ΦΚΕ. *à diluvio usque ad turris ædificationem*, sive usque ad Phaleg, *annos DXXV.* Totidem colligit Jornandes, item Chronicon syntagma quod Emmanuel à Schelstrate edidit in appendice ad opus chronologicum pag. 517. Differt tamen hoc syntagma in annis ab ædificatione turris usque ad nativitatem Abrahæ, quos numerat quingentos triginta; Suidas verò quadringentos viginti quinque: dum Eusebius exhibet à diluvio usque ad ortum Phaleg annos quadringentos & unum, & ab ortu Phaleg usque ad ortum Abrahæ annos quingentos quadraginta & unum: dum in chronico Hippolyti Thebani apud laudatum Schelstratium pag. 510. notantur à diluvio usque ad Abraham ἔτη ΑΡΟ. *anni MCLXX.* vel ἔτη ΑΣΟ *anni MCCLXX.* ut Canisius legerat, primus ejusdem chronici editor. Piget annotare alias varietates, quibus huc atque illuc jactatur editio Septuaginta interpretum.

LAT. 39. Satis superque habemus, quod nobis indicasti; ut intelligamus hanc editionem fluctuare totam in numeris, quibus Hebraica veritas repugnat. Sed discrepantia unius computi Antiocheni plus etiam satis. Quis, velim, est tam excors, quem non moveat differentia annorum quingentorum sexaginta & unius, quibus computus ille superat Eusebianum? Jamne mirum Græcos rivulos longè à fontibus Hebræis abesse, cùm illos videmus à seipsis tantùm discedere? Nusquam verius in hoc numerorum literarúmque numeralium dissidio, quàm quod in veteri Carthaginiensium proverbio fuit: *Gamma Betam, & rursùs Beta Gammam persequitur.* Ultrò citróque abeuntibus computis, alius labefactat & rescindit alium: fallacia unius fallaciam alterius trudit. Sic inanes faciunt impetus in textum Hebraicum & expressam ejus imaginem Editionem Latinam Vulgatam, qui enituntur omni studio ad quærendum in exemplaribus Editionis septuaginta veram chronologiam.

HEB. 40. At illi textus Hebraici desertores trahunt Josephum ad suas partes, ut auctoritate vetustissimi exemplaris, quo ille usus est, ostendant corruptum esse textum hodiernum. Puto tamen eos frustrà laborem suscipere.

GRÆ. 41. Legimus quidem apud Josephum numeros qui favent Editioni LXX. nempè lib. 1. Antiquit. Judaic. cap. 4. & 7. ubi ferè describuntur anni Genearcharum, prout eos in codicibus hujus editionis reperimus. Sed quos inde triumphos agant, qui in textum Hebraicum adversantur, nullos video. Primò summa annorum ab Adamo usque ad diluvium, quæ ibi legitur fuisse ἐτῶν δισχιλίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἕξ, *annorum bis mille sexcentorum quinquaginta sex*, non congruit cum annis expansis. Si quid autem sit his in numeris emendandum non ex mera conjectura, sed ex vetusto Josephi epitomatore, qui Græcè extat in Bibliotheca Vaticana num. 984. id erit vox δισχιλίων *bis mille*, pro qua legendum χιλίων *mille*: cùm ille scribat de diluvio; συνέβη δὲ τοῦτο τὸ πάθος, κατὰ τὸ χιλιοστὸν πεντηκοστὸν ἕκτον

ἔτος

ἔτος ἀπὸ Ἀδάμ. *Incurrit autem hæc vastitas in annum ab Adamo millesimum quinquagesimum sextum*, intelligo supra *sexcentesimum* vitæ Noe, quo, nemine refragante diluvium contigit. Secundò emendationem hanc confirmat Josephus ipse lib. 8. Antiquit. cap. 2. ubi tam in editis, quàm manuscriptis, ac laudatâ epitome Vaticanâ, ait Salomonem, jecisse prima templi fundamenta, ἀπὸ τῆς ἐπομβρίας μετὰ ἔτη χίλια καὶ τετρακόσια καὶ τεσσαράκοντα *post annos à diluvio mille quadringentos & quadraginta*. Tum calculos ultra diluvium producens usque ad Adamum, inde colligit ἔτη τρισχίλια καὶ ἑκατὸν καὶ δύο. *annos ter mille centum & duos*. Facile fuit huic auctori rotundè numerare annos à diluvio mille quadringentos & quadraginta pro mille quadringentis & quadraginta sex, qui detracti de ter mille centum & duobus relinquunt summam annorum ab Adamo usque ad diluvium mille sexcentorum quinquaginta sex. Tertiò idem scriptor lib. 1. Antiq. cap. 7. ait de Abrahamo: ὃς δέκατος μὲν ἐστὶν ἀπὸ Νώχου, δευτέρῳ δ' ἔτει καὶ ἐνενηκοστῷ πρὸς διακοσίοις μετὰ τὴν ἐπομβρίαν ἐγένετο. *Qui decimus quidem est à Noacho: secundo autem anno & nonagesimo supra ducentos post diluvium natus*. Notissima & testatissima est ista lectio: cùm in eam conspirent omnes codices editi & manuscripti, sive Latini sive Græci. Ex duobus Græcis quos asservat Bibliotheca Vaticana, alium num. 984. alium num. 1304. prior id planum facit fol. 5. & posterior fol. 13. Adhæc Joannes Zonaras qui à sexcentis circiter annis redegit in compendium libros Antiquitatum Judaicarum Josephi, idem prodit lib. 1. Annalium. Nec suspectum sollicitúmque est hoc Zonaræ testimonium. Is enim, ut cęteri Græci, fidem adjungebat excerptis ex editione LXX. Interpretum numeris. Quartò idem Zonaras eodem libro primo Annalium describens historiam eversionis templi rursus exhibet Josephi numeros, qui redolent textum Hebraicum hodiernum juxta ea quę scriptor ille notavit lib. 10. Antiq. cap. 11. Zonaræ consonat etiam anonymus, cujus epitomen manuscriptam jam commemoravi. Observo tamen hoc in loco pręcipitantiam Josephi in colligendis suis numeris. Dicens de tempore quod effluxit à diluvio usque ad templi vastationem factam à Chaldęis: χρόνος δὲ ὁ πᾶς τῶν χιλίων ἐνακοσίων πεντήκοντα, μηνῶν ἕξ. ἡμερῶν δέκα: *omne tempus erat annorum mille nongentorum quinquaginta, mensium sex, dierum decem*: posuit nongentos pro octingentis, ut ex aliis ejus calculis manifestum est. Prętereà anonymus epitomator & Zonaras legunt pro πεντήκοντα *quinquaginta*, πεντηκονταεπτὰ *quinquaginta septem*: quod & rationes Josephi postulant. Ita cùm juxta hunc auctorem numerentur ab Adamo usque ad Chaldaïcam vastationem templi ἔτη τρισχίλια πεντακόσια δεκατρία, μηνῶν ἕξ, ἡμέραι δέκα. *anni ter mille quingenti tredecim, menses sex, dies decem*: inde subductis annis à diluvio mille octingentis quinquaginta septem, mensibus sex, ac decem diebus, restat ut ab Adamo usque ad diluvium fluxerint anni mille sexcenti quinquaginta sex. Quintò hecatontades annorum, quas in editis Josephi legimus accommodatè ad vulgatos versionis LXX. Interpretum codices, vacillant in manuscriptis. Si enim reperiamus in editis Sethum genuisse Enosum κατὰ ἔτος πέμπτον καὶ διακοσιοστὸν *anno quinto & ducentesimo*: legimus in manuscriptis κατὰ ἔτος πέμπτον καὶ ἑκατοστὸν *anno quinto & centesimo*. Si secundùm edita Henochus genuerit Mathusalem κατὰ ἔτος πέμπτον καὶ ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν *anno quinto & sexagesimo & centesimo*: secundùm manuscripta id evenit κατὰ ἔτος πέμπτον καὶ ἑξηκοστὸν *anno quinto & sexagesimo*.

Lat. 42. Jure optimo nuncium ejusmodi hecatontadibus remittemus. Id nos docet editio Basileensis Antiquitatum Judaicarum ejusdem Josephi ad vetera exemplaria Latina recognitarum, quę anno Domini 1534. in lucem prodiit. Habet enim

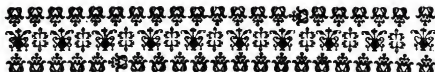
cum aptissimè ad textum Hebraicum, quòd *Seth centesimo & quinto anno genuit Enos*: quòd Enos genuit Cainam *anno nonagesimo*: quòd Caina genuit Mahelaleel, *cùm esset annorum septuaginta*: quòd Mathusala genuit Lamech, *cùm esset annorum octoginta septem & centum*; quòd Noe *de Lamech natus est agente annum ætatis secundum & octogesimum & centesimum*. Rursùs eadem editio non novit has hecatontades, quibus anni chronologici patriarcharum ab Arphaxado Semi filio usque ad Thare patrem Abrahę auctiores sunt in codicibus & Samariticis & Gręcis. Quanti ponderis sit vetus interpretatio Latina Antiquitatum Josephi, quivis intelligit attendens eam emanasse ex Gręcis codicibus ante mille & centum annos exaratis. Jussu enim Cassiodori facta est. *Josephus pene secundus Livius*, (inquit ille lib. Divin. lect. cap. 17.) *in libris Antiquitatum Judaicarum latè diffusus, quem pater Hieronymus scribens ad Lucinum Beticum, propter magnitudinem prolixi operis, à se perhibet non potuisse transferri. Hunc tamen ab amicis nostris, qui est subtilissimus & multiplex, magno labore in libris viginti duobus converti fecimus in Latinum*. De Josephi depravatione suspecti esse non possunt Cassiodoriani ejus interpretes; quasi voluissent eum aptare numeris textûs Hebraici, antelatis à Cassiodoro numeris Editionis LXX. Tenebatur contrà Cassiodorus numeris istius editionis, ut patet ex ejus chronico. Sed neque suspecta sunt de aliqua interpolatione à Gręcis factâ, quę consona textui Hebraico sunt in Gręcis Josephi codicibus. Imo potiùs suspecta sunt, quę in ejusmodi codicibus reperiuntur dissona ab illo textu. Quis enim non videat Gręcos libelliones codicum suorum numeris potiùs aptasse Josephianos, quàm numeris codicum Hebræorum, quos ipsi non habebant in usu? Cùm ergo expressam in illis veritatem Hebraicam invenimus, ea potiùs tenenda nobis est, & dissonantibus ab illa numeris pręferenda. Nec mirum Gręcos depravatores adscriptos singulis genearchis numeros annorum convenienter suis calculis interpolasse, non tamen eò revocasse generales illorum summas. De his videlicet tantoperè non curabant, mendosas eas pravâ singulorum emendatione suggesturi. Non enim qui ad fraudem callidi sunt, tantum audent, quantum excogitant; & quorum eminet audacia, imprudentia sępè non deficit. Capere non possunt chronologię Gręcæ fautores Noachum fuisse in vivis tempore Abrahami, & Semum Abrahamo supervixisse, prout nos docet calculus Hebraicus. Sed quare id non capiant, nec ego capio. Ortum traxerant Noachus & Semus, antequàm diluvium orbem infecisset; ideóque erant vegetiore corporis habitu, integriore valetudine, ętate valentiore. Hinc etiam Arphaxad filius Sem, Sale filius Arphaxad, Heber filius Sale, paternarum virium plus posteris participes longè diuturniorem ętatem egerunt. Singulariter in hoc eluxit divina providentia, ut magis ac magis vigeret traditio ceu unicum illo ævo fundamentum religionis, ante divisionem gentium Noachidis afflatę. Sic enim sacrę illius antiquitates oculatorum testium verbis mandabantur; sic idoneo testimonio accipiebantur à posteris. Unde Moyses, qui res sacras divinis literis primus consignavit, eò populum Israeliticum vocat, dicens Deuteron. XXXII. 7. *Memento dierum antiquorum, cogita generationes singulas: interroga patrem tuum, & annunciabit tibi, majores tuos, & dicent tibi. Quando dividebat altissimus gentes, quando separabat filios Adam, constituit terminos populorum juxta numerum filiorum Israel.*

Imprimatur, si videbitur.

Nicolaus Collius Vicarius Generalis.

Imprimatur,

Alexander Mazzinellius Reverendissimi Patris Magistri S. A. P. Vicarius.



INDEX PRIMUS.

LOCORUM SCRPTURÆ SACRÆ

Qui in Triduana concertatione, & dissertationibus

CITANTUR, ILLUSTRANTUR, EXPLICANTUR.

D. Dissertationem, T. Triduanam, Di. Dialogum significat.

EX TESTAMENTO VETERI.

Dan.

EX NOVO TESTAMENTO.

1. Cor.X. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 11: T. di. II. 1.
1. Cor. X. 11: D.I. 39. & D.II. 14.
1. Cor. X. 20. 21. 22. 24. 32. 33: T. di. I. 10.
1. Cor. XI. 19: T. di. IIJ. 22.
1. Cor. XV. 22: D. II. 45.
1. Cor. XV. 45. 47: D.II. 44.
2. Cor. VI. 14. 15. 16: T. di.I. 10.

Gal. IIJ. 16: D. II. 8.

Ephes. II. 3: D. II. 45.
Ephes.V. 25. 26. 27: T. di. I. 7.

Col. II. 16. 17: T. di. II. 1.

1. Tim. IIJ. 15: T. di. I. 1.
1. Tim.IV. 1. 2: T. di. IIJ. 22.

Heb. IX. 15: D. I. 41.
Heb. XI. 30: T. di. II. 21.

1. Pet. IIJ. 20: D. IIJ. di. IIJ. 19.
2. Pet. IIJ. 3: T. di. IIJ. 22.

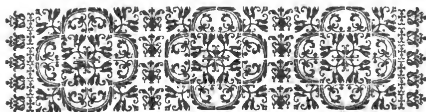
1. Joan. IJ. 2: D.I. 41.

Judæ 17. 18: T. di. IIJ. 22.

Apoc. XXI. 10. 11. 23. 27: T. di. I. 3.



JN-



INDEX SECUNDUS.

Vocum Hebraicarum, aliarumque Orientalium, quæ notantur, vel cum aliis conferuntur in Triduana concertatione, aut in Dissertationibus.

D. Dissertationem. T. Triduanam, Di. Dialogum significat.

א

אחיך

אחיך Fratrem tuum. D. *III.* di. *II.* 8.
אחיך Fratres tuos. *Ibid.*
אחרונים pro quo lege חרי עשר *There asar*, & dele *sive posteriores*. T. di. *I.* 13.
אין nihilum. D. *III.* di. *I.* 40.
איש דשן vir cineris. D. *III.* di. *I.* 31.
איש דשן (Chal) vir cineris. *Ibid.*
איש להלך vir ambulationis, vir erraticus. D. *III.* di. *II.* 18.
איש עבד אדמה vir colens terram. D. *III.* di. *II.* 28.
איש עבוד אדמה vir culturæ terræ. *Ibid*
איש קין vir hastæ, vir hastatus. D. *III.* di. *II.* 4. 8.
אכר agricola. D. *II.* 63.
אל unum ex Dei nominibus. D. *III.* di. *II.* 26. Tributum Saturno. D. *II.* 29.
אלההדברים (Hæc verba) Deuteronomium. T. di. *I.* 13.
אלה (Chal) Deus. D. *III.* di. *II.* 26.
אלה Deus. *Ibid.*
אל הורה qui sine genitrice, *Alorus* Chaldæorum. D. *II.* 66.
אלהות (Chal.) divinitas. D. *III.* di. *II.* 26.
אלהים Dii. D. *III.* di. *I.* 51.
אל כיון Deus Saturnus, *Alcinous*. D. *III.* di. *I.* 36.
אלמוני Κρυφιὸς occultus, *Amon* Ægyptiis. D. *II.* 99.
אלמנות palatia. D. *II.* 106.
אם בחור mater electi, mater adolescentis. D. *III.* di. *II.* 20.
אנשי מקנה homines pecoris, pecuarii. D. III. di. *II.* 40.
אסרחדן *Asarhaddon* rex Assyriorum, Græcis *Sarchedon*. D. *II.* 101.
אפע nihilum. D. *III.* di. *I.* 40.
אפעה serpens *Ibid.*
ארוהי אירי (Ægypt.) Vespera facta est. D. *III.* di. 1. 9.
ארוהי שופי idem. *Ibid.*
ארחי ערנה iter meum Edna, seu iter meum Eden. Inde *Ariadna* orgiorum Bacchicorum. D. *III.* di. *I.* 45.
ארמון palatium. D. *III.* di. *II.* 34.
ארמנות palatia. D. *II.* 106.
ארפכשד Arpac-sad, Arbaces Vastator, Medorum rex. D. *II.* 103.
אש ignis. D. *III.* di. *I.* 62.
אשא (Chal.) ignis. *Ibid.*
אשה mulier *Ibid.*
אשה ignitum. *Ibid.*
אשור Assur. D. II. 101.
אשי (Chal.) Igneum. D. III. di. I. 62.
אשת (Chal.) ignis. *Ibid.*
אשת (Chal.) mulier. *Ibid.*
אשתא (Chal.) ignis: mulier. *Ibid.*
אתור (Chal.) pro *Assur*. D. II. 101.
את יהוה à Domino. D. III. di. II. 26.

ב

ב & פ permutantur. D. III. di. II. 31.
בארות cisternæ. D. II. 90.
בבעול in conjugando. D. III. di. II. 26.
בהו vacuitas. D. III. di. I. 10. 24.
בהר נשוא in monte elevato. Inde *Parnassus* in fabula de Deucalione. D. II. 25.
בור ספינה (Chal.) fossa navis, alveus permeabilis: unde Berosi *Borsippena*. D. II. 112.
בזק fulgur. D. II. 89.
בטיך (Arab.) pepo. D. II. 91.
בל Bel pro בעל *Baal*. D. III. di. II. 37.
בן filius, nepos, pronepos. D. II. 111. item gener. D. II. 72.
בעל *Baal*, vel *Beel*, Dominus. T. di. II. 29. Elisâ gutturali transivit in בל *Bel*. D. III. di. II. 37.
בעלי Baal meus. T. di. II. 30.
בקר Vacca. D. II. 95.
בר (Chal.) filius. T. di. I. 9. Item nepos, pronepos. D. II. 111.
ברות cisternæ. D. II. 90.
ברזל ferrum. D. III. di. II. 31.
בר כוזיבא (Ch.) filius mendacii. T. di. III. 21.
בר כוכבא (Chal.) filius stellæ. *Ibid.*
בר כוש filius Chus. D. II. 69.
ברנש (Syr.) filius hominis. D. II. 81.
בראשית (in principio) Genesis. T. di. I. 13.
בתל in tumulo, in cumulo. D. III. di. I. 53.

ג

גודא (Chal.) sepes, pro גודר. D. II. 95.
גוי כרתים Gens Cretensium, sive Cerethæorum. D. III. di. II. 31.
גלגלת calvaria. D. II. 99.
גלגלתא (Syr.) vulgò *Golgotha*, calvaria. *Ibid.*

גלילה

גלילה Galilæa, & tractus quicunque. D. II. 93.

ד

דברי הימים verba dierum: liber primus, & ſecundus Paralipomenon. T. di. I. 13.

די vocula indicans genitivum apud Chaldæos. D. II. 92.

דיוק (Chal.) inſpectio, ſpeculatio: unde dictus eſt *Dejoces*, rex Medorum. D. II. 102.

די כל unde *Deucalion*, ſufficiens orbi. D. II. 47.

דמי ſanguines. D. III. di. II. 8.

ה

ה & א permutantur. D. III. di. II. 34.

ה prolatum à Perſis quaſi χ vel k D. II. 112.

הובד (Chal.) perditio. D. III. di. II. 34.

הומוניה ὁμόνια concordia. D. III. di. II. 34.

הורמיני Armenia. D. III. di. II. 4.

המון נא *Amon-no*, Ægypti civitas, aliàs *No-Amon*. D. II. 92.

הר Mons. T. di. III. 5.

הרמון palatium. D. III. di. II. 34.

הרמונה idem. D. II. 112.

הרר Mons. D. II. 25.

ו

ו & י permutantur. D. II. 26. 104.

ואלה שמות (Et hæc nomina) initium Exodi, à quo liber ille denominatur. T. di. I. 13.

וידבר (Et locutus eſt) initium libri Numeri, unde ipſi nomen. *Ibid.*

ויקרה (Et vocavit) initium Levitici, ex quo nomen duxit hic liber. *Ibid.*

ז

זוטא (Chal.) parvus, pro זוטר. D. II. 95.

זונר (Chal.) zona, Græcè ζώνη. *Ibid.*

זר corona, pro נזר D. II. 77.

ח

חוג ambitus. D. II. 16. 48.

חוג חוג ambitus orbis. ὤγυγος. D. II. 16.

חוה *Hava* ſeu *Heva*, unde dicta. D. III. di. II. 4. 36.

חויא (Chal.) ſerpens. D. *III.* di. *II.* 4.

חולקא נש (Chal.) portio hominis. Jnde *Uulcanus*. D. *III.* di. *I.* 58. 59.

חורמן (Chal.) ſerpens. D. *III.* di. *II.* 4.

חורמנא (Chal.) idem. Jnde *Harmonia* in ſerpentem mutata. *Ibid.*

חזר rediit, circuivit. D. *III.* di. *I.* 53.

חיה vita. D. *III.* di. II. 4. 36.

חיון (Chal) ſerpentes. D. *III.* di. *II.* 4.

חיזור (Chal.) pomum ceu ſphærula. D. *III.* di. *I.* 53.

חלק אנוש portio hominis. D. *III.* di. *I.* 58.

חם *Ham.*, ſive *Cham*, unde *Hammus*, & *Hamus*, Jovis nomen. D. *II.* 56.

חנוך *Hanoch*, ſive *Henoch*, nomen filii Cain. D. *III.* di. *II.* 10.

חנוך initiatus. D. *III.* di. *II.* 16.

חסים (Chal) robuſtus. D. *III.* di. *I.* 32.

חסין idem. *Ibid.*

חרם exterminium. D. *III.* di. *II.* 42.

חרמא (Chal.) exterminium. *Ibid.*

חרש (Chal) conjector, præſtigiator. D. *II.* 104.

ט

טאב (Chal.) bonum eſſe. D. *II.* 86.

טוב idem. *Ibid.*

טופאן (Arab.) diluvium. D. *II.* 30.

טופנא (Chal.) idem. *Ibid.*

טיט cœnum, lutum: unde *Titan*, *Titenius*, *Titæa*, *Tityus*. D. *II.* 55. & D. *III.* di. *I.* 30.

טיט היון cœnum luti. D. *III.* di. *I.* 34.

טל אורת ros luminum: unde *Urotalt*. D. *II.* 106.

טלי גן (Chal.) infans horti. D. *II.* 92.

י

י & ו permutantur. D. *II.* 104. & D. *III.* di. *II.* 26.

יבל *Jabal* vel *Jabel* filius Lamech. D. *III.* di. *II.* 40.

יה Deus *Ibid.*

יהוה nomen Dei tetragrammaton, unde *Jovem* dixerunt Gentiles. *D.* III. di. I. 40.

יהושע Josue, appellativè servator. T. di. II. 19. Liber Josue. T. di. I. 13.

יובל *Jubal* pro יהובל *Jabo-Bal*, filius Lamech, putatus *Deus Bal.* D. III. di. II. 40.

יוכל *Iuchal* pro יהוכל *Iebuchal* vel *Jabochal*, nomen proprium filii Selemiæ. *D.* III. di. II. 40.

יום dies, tempus. *D.* II. 108.

יון cœnum, lutum. *D.* II. 5. & *D.* III. di. I. 34.

יונה decipiens, fraudem faciens. *D.* III. di. I. 51.

יחזקאל Ezechiel, liber Ezechielis. T. di. I. 13.

ים mare, Ægyptiacè ιομ. *D.* II. 91.

ירבעל *Ierubbaal*, sive *Jerobaal*, corruptè *Jerombalus*, nomen Gedeonis. T. di. II. 28.

ירמיהו Jeremias, liber Jeremiæ. T. di. I. 13.

ישעיהו Isaias, liber Isaiæ. *Ibid.*

כ

כהות ערב tenebræ vespertinæ, Chaos Erebodes. *D.* III. di. I. 6.

כהן *Cohen* sacerdos. Item primarius in politicis minister. *D.* III. di. I. 4.

כוב (Chal.) spina, paliurus. *D.* II. 77.

כוכבי לכת stellæ erraticæ. *D.* III. di. II. 18.

כושי (Chal. niger, ater. *D.* II. 90.

כושן *Chusan* pro *Chus*. *D.* II. 90.

כל omne: unde *Chilaus*, Græco nomine *Panyas*. *D.* II. 86.

כף curvatura, cavum, vas concavum. *D.* III. di. I. 55.

כף טרח vas molestiæ, vas laboris. *Ibid.*

כף טרי (Chal.) lapis movens. *Ibid.*

כפף incurvavit. *Ibid.*

כפתר pomum, globus, sphærula. *D.* III. di. I. 53.

כרכב ambitus, circuitus. Inde *Cecrops*. *D.* II. 48.

כרתים Cretenses, sive Cerethæi. *D.* III. di. II. 31.

כשית Cusitis, vulgò Æthiopissa. *D.* II. 74.

כתובים Hagiographa. T. di. I. 13.

ל

ל & נ permutantur. *D.* III. di. II. 8.

לא מדעם (Chal.) nihil quicquam. *D.* III. di. I. 40.

לט absconsio: unde *lateo*, & λήθω. *D.* III. di. II. 36. 37.

למך *Lamech*, nomen filii Mathusael. *D.* III. di. II. 10.

למוך ad humiliationem, ad depressionem. *Ibid.*

מ

מאל à *Deo*. *D.* III. di. II 26.

מאלהות à divinitate. *Ibid.*

מדיק (Chal.) inspector, explorator: unde *Madauces*. *D.* II. 102.

מוארת (Arab.) terra deserta, & vacua. *D.* III. di. I. 22.

מוף Memphis, Coptis *Mephi*. *D.* II. 92.

מור myrrha. *D.* II. 100.

מות mors. *D.* III. di. I. 22.

מותאן (Arab) terra culturam nondum experta. *Ibid.*

מתושאול mors ejus infernus. *D*. III. di. II. 12.

מזלות signa cœlestia. *D.* II. 104. 106.

מזרות idem. *Ibid.*

מחויאל ex serpente fortis: & nomen filii Irad. *D.* III. di. II. 8. 9.

מחקק Dux decernens, legislator, legis latæ curator. T. di. II. 7.

מיא (Chal.) aqua. *D.* II. 81. & *D.* III. di. II. 42.

מים aqua. *D.* III. di. II. 42.

מלך *Moloch*, idolum Ammonitarum. *D.* III. di. II. 31.

מלכים Reges, sive Regum liber tertius, & quartus. T. di. I. 13.

מערכות ordines. *D.* III. di. I. 51.

מצודה per metathesin *Medusa*, venatio. D. II. 71.

מקנה possessio pecuaria, pecus. D. III. di. II. 40.

מריא שה saginatum pecudum. D. III. di. II. 31.

מרחפת fovens D. III. di. I. 6.

משלי שלמה parabolæ Salomonis. T. di. I. 13.

מתושאל *Methusael*, sive *Mathusael*, nomen

men filii *Maviael*. D. III. di. II. 10. 12.

נ

נ & ל permutantur. D. II. 111. & D. III. di. II. 8.

נא אמון *No-Amon* civitas Aegypti, aliàs *Amon-no*. D. II. 92.

נבואה prophetia, divinatio. D. II. 104.

נבו כד נשר *Nebo-cad-nefer* (Chal.) Nabo quafi aquila. Nomen Nabuchodonofori. D. II. 111.

נביא propheta, divinus: unde *Nabo*. D. II. 104. 105.

נביאים prophetæ. T. di. I. 13.

נבלא (Chal.) nablium. D. III. di. I. 31.

נד vagus, per metathefin *Dan*, unde *Danaus*. D. II. 73.

נוה habitaculum. D. II. 88.

נוף *Noph*, aliàs *Moph*, Memphis. D. III. di. I. 32.

נור (Chal.) ignis. D. III. di. I. 49.

נזר corona, per aphærefin זר. D. II. 77.

נחל flumen: unde *Nilus*. D. III. di. I. 41.

נחמיה Nehemias, liber fecundus Efdræ. T. di. I. 13.

נחש ferpens. D. III. di. I. 41.

נינוה Ninive, Græcis Νῖνος. D. II. 88.

נכר extraneus, alienigena. Inde *Anechor*, per metathefin *Achenor* five *Aghenor*. D. II. 73.

נמרה *Nema*, feu *Nemanus*, eadem quæ *Naama* five *Noema*. D. III. di. II. 37.

נמר tigris, Syriacè נמרא. D. II. 69.

נעמה *Naama*, five *Noema*, foror Tubalcain. D. III. di. II. 37.

נפתלים reluctantes. D. II. 93.

נר lucerna: inde *Nereus* transformatus in ignem. D. III. di. I. 49.

נשר aquila, fymbolum regis Affyriorum. D. II. 92.

ס

סכה (Chal.) vidit, profpexit. D. II. 105.

סכיא (Chal.) videns, propheta. *Ibid.*

ספר קינות liber lamentationum. T. di. I. 13.

ספר תהלים liber Pfalmorum. *Ibid.*

ספר תורה liber legis, Pentateuchus Mofaicus. *Ibid.*

סתור abfconditus: inde *Saturnus*. D. II. 56.

ע

ע elifum in medio dictionum. D. III. di. II. 37.

עבד אדמה agricola. D. III. di. II. 28.

עבוד אדמה cultura terræ. *Ibid.*

עדן *Eden*, hortus deliciarum: paradifus terreftris. D. III. di. I. 32. Voluptas *Ibid.* 45.

עדנה voluptas. D. III. di. I. 45.

עוקר גנז afportans divitias. D. II. 91.

עוקר זהב afportans aurum: unde *Ocrazapes. Ibid.*

עזרא *Ezra*, five *Efdras*, nobis Efdræ liber primus. T. di. I. 13.

עירד *Irad*, nomen filii Henoch. D. III di. II. 10. Unde tractum. *Ibid.* 14.

עם populus, plurali numero עמים, in forma Chaldaica עמין, unde *Amyntas* catalogi regum Affyriorum. D. II. 86.

עמי (Chal.) ater, obfcurus. D. II. 90.

עם דרומית Gens auftralis, pro qua Andromedam invenit fabula. D. II. 74.

עם פוט populus Phut, expreffus in Amphitryone Alcæi filio. D. II. 77.

ענתא (Chal.) tempus D. III. di I. 31.

עקר גנז (Chal.) vaftans ærarium, afportans divitias. Inde *Acraganes*. D. II. 91.

ערב vefpera: Erebus. D. III. di. I. 69. 49.

ערבה arrhabo. D. II. 82.

ערוד (Heb.) onager: (Chal.) onager & draco. D. III. di. II. 14.

ערך אל ordo Dei. D. III. di. I. 51.

פ

פ & ב permutantur. D. III. di. II. 31.

פול לרסן Phul Refenus. D. II. 91.

פוץ fparfus, difperfus. D. II. 73.

פורס dividens: unde *Porus*. D. II. 71.

פורסא (Chal.) divifio. *Ibid.*

פלא נשר (Ch.) miraculum aquilæ. D. II. 92.

פלסמון balfamū. D. III. di. II. 31.

פנוית vacua. D. III. di. II. 28.

פעו *Pau*, civitas regni Edom. D. III. di. II. 26.

פעי *Pai*, eadem civitas. *Ibid.*

פרוס (Chal.) divifio. D. II. 71.

פרזל (Chal.) ferrum D. III. di. II. 37.

פרח flos. D. III. di. I. 53.

פרים (Chal.) dividens. D. II. 71.

פרס Perfis. *Ibid.*

פרס (Chal.) divifit, difcindit. *Ibid.*

פרסא

פרסא (Chal.) ungula ſciſſa. *Ibid.*
פרס גד Perſicus exercitus, Perſicè *Paſſargad*. . D. II. 82.
פרסה (Chal.) milliare. D. II. 71.
פרסתא (Chal.) ungula ſciſſa. *Ibid.*
פרת Euphrates. D. II. 91.

צ

צאן oues. D. II. 90.
צור Tyrus. D. II. 73.
צי כתרו navis latibulum ejus: Hinc *Xiſithri* nomen factum Noacho. D. II. 29.
צלה *Sella*, nomen unius uxorum Lamech. D. III. di. II. 37.
צלע coſta: claudicatio. D. III. di. I. 58.
צנה oves. D. II. 90.
צעקים clamantes. D. III. di. II. 8.

ק

קדם oriens: initium. D. II. 67.
קדמאה (Chal.) prior, priſtinus, antiquus. D. III. di. II. 4.
קדמון idem. *Ibid.*
קדמוני idem. *Ibid.*
קדרה (Arab.) virtus, Perſicè *carda*. D. II. 82.
קהלת Eccleſiaſtes. T. di. I. 13.
קול פי יה vox oris Dei. D. III. di. I. 24.
קוץ paliurus. Inde *Al-cos*, ſeu Αλκαιος. T. II. 77.
קט faſtidium. D. II. 74.
קין Cain, nomen primogeniti Adami unde tractum. D. III. di. II. 4.
קין haſta. *Ibid.* & n. 26.
קיני ראש Cinæus princeps: Cinyras rex Aſsyriorũ. D. II. 89.

ר

ר eliſum per apocopen. D. II. 95. Tranſiens in literam conſonantem, quæ proximè ſequitur. D. II. 69.
ראש caput. D. II. 90.
רעה focia. D. III. di. II. 4.
ריש caput. D. II. 90.
ריש עתים principium temporum: Raſathaim. *Ibid.*

ש

ש mutatum in ת apud Chaldæos. D. II. 101.
שבות captivitas. D. II. 104.
שבית idem. *Ibid.*
שופטים Judices: liber Judicum. T. di. I. 13. & T. di. II. 26.
שופי verbum Ægyptium quid ſignificet. D. III. di. I. 9.
שושן lilium. D. III. di. I. 53.
שחיק טמיא (Chal.) contuſus oſſibus, maledictus. D. III. di. II. 31.
שטם odio habuit, adverſatus eſt. D. III. di. I. 32.
שטן Idem. *Ibid.*
שילה Meſſias. T. di. II. 7.
שילן unde *Silenus*, quid. T. di. II. 11.
שיר canticum. D. II. 90.
שיר השירים canticum canticorum. T. di. I. 13.
שירן (Phœn.) canticum. Inde *Sirenes*. T. di. II. 11. & D. II. 90.
שכה vidit, proſpexit. D. II. 105.
שלשלת (Chal.) catena. D. II. 106.
שמואל Samuel: liber primus, & ſecundus Regum. T. di. I. 13.
שמים cœlum, Phœnicibus *ſamen*. T. di. II. 29.
שניהם ambo illi. D. III. di. II. 4.
שניהם dentes illorum. *Ibid.*
שנים duo. *Ibid.*
שנים dentes. *Ibid.*
שרשרת catena. D. II. 106.
ששך pro ששכה qui vidit, qui proſpexit, qui prophetavit. D. II. 105.

ת

ת pro ש apud Chaldæos. D. II. 101.
תאמים gemelli. D. II. 90.
תבה arca. D. II. 69.
תהו inanitas. D. III. di. I. 10.
תובלקין *Tuvalcain*, per aphæreſin *Valcain*: Vulcanus. D. III. di. II. 37.
תור (Chal.) bos, taurus. D. III. di. II. 21 pro Hebraico שור D. II. 101.
תורה lex: pentateuchus, ſeu quinque libri legis. T. di. I. 13. 38.
תל agger, tumulus. Inde *Telos*, corruptè *Delos*. D. II. 16.
תם (Chal.) ibi: reſpondet Hebraico שם D. II. 101.
תמים gemelli. D. II. 90.
תפוח pomum, & quicquid in formam pomi cumulatum eſt. D. III. di. I. 53.

JNDEX TERTJUS

Auctorum, qui citantur, illustrantur, emendantur, probantur, vel confutantur tam in Triduana Concertatione, quàm in Dissertationibus.

D. Dissertationem, T. Triduanam, Di. Dialogum significat.

A

B

C

Cc-

Jam-

Pto-

Ti-

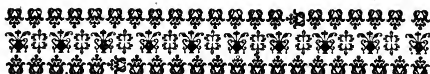
V

X

Z



IN-



INDEX QUARTUS.

Rerum memorabilium in Triduana Concertatione, & dissertationibus.

D. Dissertationem, T. Triduanam, Di. Dialogum significat.

A

D. III.

Ale-

Aphraar-

Arun-

B

C

Cyclus

E

Eri-

F

G

Gari-

H

I

I &

Ma-

N

Na-

O

P

 Phra-

Q

R

tum

Si-

T

Thi-

U

X

F I N I S.

E R R A T A.

Pag.	(6)	*lin.* 2.	ויקרה *lege* ויקרא
p.	(6)	*lin.* 11.	*quære emendationem pag.* 196. *col.* 1. *lin.* 3.
p.	(17)	*lin.* 33.	vers, 19. *lege* vers. 29.
p.	16	*col.* 1.	æram Christianam *lege* Æræ Christianæ.
p.	21	*lin.* 45.	ad ad *lege* ad
p.	22	*lin.* 31.	suæ *lege* sua.
p.	23	*lin.* 8.	cap. 6. *lege* cap. 7.
p.	23	*lin.* 11.	proximum *lege* primum.
p.	25	*lin.* 3.	annualis *lege* annalis.
p.	25	*lin.* 16.	præteritæ *lege* præterire.
p.	25	*lin.* 40.	XXVII. 61. *lege* XXVII. 51.
p.	28	*lin.* 6.	Apollinaris *lege* Apollinarius.
p.	33	*lin.* 14.	nuntiaverunt *lege* nuntiaverant.
p.	34	*lin.* 2.	quos *lege* quo,
p.	34	*lin.* 7.	in *lege* id.
p.	34	*lin.* 27.	τῶν *lege* τὸν.
p.	35	*lin.* 7.	tunc *lege* hunc.
p.	35	*lin.* 37.	ipsa *lege* ipse.
p.	35	*lin.* 39.	Hebeæus *lege* Hebræus.
p.	36	*lin.* 10.	terminat *lege* terminet.
p.	36	*lin.* 30.	ettexendam *or* attexendam.
p.	47	*lin.* 1.	quinto *lege* sexto
p.	53	*lin.* 32.	ἰσορικὸν *lege* ἱσορικὸν.
p.	112	*lin.* 23.	XLI. 67. *lege* XLI. 57.
p.	122	*lin.* 12.	תאטים *lege* תאמים
p.	128	*lin.* 6.	XVIII. 19. *lege* XVIII. 17.
p.	128	*lin.* 25.	loquuntur *lege* loquuntur.
p.	139	*lin.* 20.	transivisse *lege* transivisse.
p.	144	*lin.* 41.	Ερεβός. *lege* Ερεβός.
p.	149	*lin.* 8.	ἵλιος. *lege* ἥλιος.
p.	168	*lin.* 34.	gestura *lege* gestare,
p.	177	*lin.* 23.	τετραγωνίας. *lege* τετραγωνίας.